

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Западно-Казахстанский государственный университет
им. М. Утемисова

**Мектептерде және ЖОО-да жаңа технологияны
қолдану арқылы шетел тілдерін оқытудың теориясы
мен практикасы**

атты облыстық ғылыми-практикалық конференциясының
материалдары

14 сәуір 2017 жыл

Материалы
областной научно-практической конференции
**Теория и практика обучения иностранным языкам
с использованием современных технологий
в школе и в вузе**

14 апреля 2017 года

Орал-Уральск

ӘОЖ 81'273
КБЖ 81'2
И 66

РЕДАКЦИЯЛЫҚ КОЛЛЕГИЯ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Кисметова Г.Н. – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент/ кандидат педагогических наук, доцент

Чечетко М.В. – филология ғылымдарының кандидаты, доцент/ кандидат филологических наук, доцент

Кадыргалиева С.И. - аға оқытушы/ старший преподаватель

И 66 Мектептерде және ЖОО-да жаңа технологияны қолдану арқылы шетел тілдерін оқытудың теориясы мен практикасы = Теория и практика обучения иностранным языкам с использованием современных технологий в школе и в вузе: Обл. ғыл.-практ. конф.мат.=Мат.обл. науч.-практ.конф. – Орал: М.Өтемісов атын. БҚМУ РБО, 2017. - 226 б. – қазақша, орысша, ағылшынша.

Кітап облыстық-практикалық конференция материалдарының жинағынан тұрады. Конференция қатысушылары Батыс Қазақстан облысы, Орал қаласы, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің ғалымдары, әдіскерлері және оқытушы-сараманшылары болып табылады.

Жинақта әдістеме, әдебиеттану, лингводидактика сұрақтарының кескіні табылған ғылыми мақалалар берілген.

Жинақ оқытушыларға, лингвисттерге, әдебиеттанушыларға және мектеп мұғалімдеріне арналған.

Книга представляет собой сборник материалов областной научно-практической конференции. Участниками конференции стали ученые Западно-Казахстанского государственного университета им. М.Утемисова, методисты и учителя-практики города Уральска, Западно-Казахстанской области.

В сборнике представлены научные статьи, в которых нашли отражение вопросы методики, литературоведения, лингводидактики.

Сборник предназначен преподавателям, лингвистам, литературоведам и учителям школ.

ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО

Имангалиев А.С.

*Ректор ЗКГУ им. Махамбета Утемисова,
доктор педагогических наук, профессор*

УВАЖАЕМЫЕ УЧАСТНИКИ КОНФЕРЕНЦИИ! ДОРОГИЕ ГОСТИ!

Поздравляю вас с началом работы областной научно-практической конференции, «Теория и практика обучения иностранным языкам с использованием современных технологий в школе и в вузе».

Сегодня выпускник высшей школы должен быть конкурентноспособным, востребованным на рынке труда, что предполагает высокий уровень его общего развития, владение информационно-коммуникационной компетенцией, высоким профессионализмом, способностью принимать самостоятельные решения, нестандартностью мышления и продуктивной адаптацией к изменяющимся условиям. Все это приводит к тому, что в настоящее время педагогическая деятельность должна носить инновационный характер, что является одним из существенных факторов успешной образовательной деятельности любого учебного заведения.

Активное внедрение инновационных технологий в образование оказывает существенное влияние на создание образовательных систем, ориентированных на личностное и проблемное обучение. Доказано, что в современном обществе высококвалифицированный специалист должен владеть несколькими иностранными языками. В век межкультурных коммуникаций особое внимание уделяется созданию многоязычной и поликультурной личности. К инновационным технологиям относится использование информационных, проектных технологий, а также технологии языковых портфелей.

Информационные технологии позволяют разнообразить процесс восприятия и обработки информации, расширяется мотивационная основа учебной деятельности. Благодаря использованию мультимедийных средств предоставляется уникальная возможность владения большим объектом информации с последующим анализом и сортировкой.

Следует отметить, что комплексное использование инновационных технологий делает процесс обучения иностранным языкам более эффективным и разнообразным. Инновационные технологии при обучении иностранным языкам в казахстанских вузах, безусловно, должны использоваться наряду с традиционными методами обучения. Поиск наиболее эффективных путей интенсификации образовательного процесса в преподавании иностранных языков в казахстанских вузах должен носить непрерывный характер.

Научно-практические конференции, посвященные актуальным проблемам современной методики обучения иностранным языкам, стали в нашем университете традиционными. Тема сегодняшней областной конференции: «Теория и практика обучения иностранным языкам с использованием современных технологий в школе и в ВУЗе». На ней представлены методические, лингвистические, литературоведческие доклады.

Желаю всем участникам конференции успешной творческой работы!

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

УДК 821.112.2

УНИВЕРСИТЕТСКИЙ ТЕАТР И ШКОЛЬНЫЙ ТЕАТР – ОПЫТ СОТРУДНИЧЕСТВА

Чечетко М.В.

г. Уральск

Драматизация в обучении языку и литературе применяется в дидактике различных стран с давних времен. Школьный и университетский театры играли важную роль в обучении иностранным языкам, латыни, родному языку в Германии и Англии в XVI-XVIII веках, а XX веке ученические театры летние курсы отдыха и театрального обучения практиковались повсеместно. Книги и пособия на эту тему А.Мейли, А.Даффа, Н.Кинг и других авторов с успехом применяются. Но сейчас мы поведем разговор о том, что создано в этом плане в нашем вузе.

Об этом было уже сделано несколько докладов на наших конференциях. Речь в них шла о двух театрах, созданных в университете силами преподавателей и студентов. Мы разбирали вопросы подготовки творческих сценариев по курсу литературы стран изучаемого языка, формы работу с ними. Но помимо работы на студенческой сцене, существует еще и практика содружества со школьными театрами и школьным зрителем. Начнем с двух театров, о которых шла речь.

1. Поэтический театр «Вещие сестры» был основан на материале русской поэзии Серебряного века. Он был создан в 1989 году в 100 летний юбилей Анны Ахматовой и работал до 1994 года. В театре работали преподаватели Чечетко М.В./ руководитель театра/, Мозжухина Р.Т. / Шербанов Н.М., Дивина-Осипьян Н.Д., Моденкова Л.В. Сценарии подготавливались на основе текстов из Музея Книги в Библиотеке им. Ленина в Москве, так как многие стихотворные тексты были в те время не доступны. Было подготовлено тридцать спектаклей по творчеству А.Блока, Н. Гумилева, А.Ахматовой, М.Цветаевой, Б.Пастернака, О.Мандельштама, Черубины де Габриак, Е.Ю.Кузьминой-Караваевой, М.М.Волошина, И.Одоевцевой, В.Брюсова, польского поэта Констансы Ильдефонса Галсинского. Выпускались абонементы для школ. Школьники составляли основную аудиторию. Параллельно записывались теле-и радио-передачи по этим темам. Помимо ознакомления школьников с творчеством поэтов Серебряного века, создавались также пригодные к публикации тексты- в частности, была написана пьеса по поэме Ирины Одоевцевой «Луна»

2. Театр «Эхо», работал по методике режиссера Бертольда Брехта на основе «балладной оперы». В театре работали преподаватели Чечетко М.В./ руководитель театра/, Шунайбекова К.М., Утебаева А.С. и студенты, вначале 19. затем 27. Все они прошли специальный тренинг по технике актерского мастерства. Творческие сценарии создавались с участием студентов. Поскольку театр был музыкальным, то для него были написаны зонги А.В.Дроздовым. Были подготовлены спектакли «Играем Гете», «Играем Брехта», «Играем де Сент-Экзюпери», «Играем Зегерс». Была также осуществлена связь со школьной аудиторией: мы выезжали в школы, в сельские клубы. Как и в первом случае, школьники становились зрителями.

3. Участие в городских конкурсах английских школьных мини-театров осуществлялось в форме консультаций, а также участия в жюри. За эту работу нам вручались неоднократно грамоты от отдела культуры города и отдела народного образования. По просьбе нескольких школьных коллективов мы подготовили для них пьесы, причем надо было подготовить оригинальные версии, ибо при конкурсном состязании учитывался и репертуар.

4. Подготовка пособий, сценариев для школьных театров осуществлялась при кафедре германской филологии давно. Еще задолго до создания университетских театров были подготовлены пособия М.В.Чечетко «Литературные утреники на английском языке в средней школе» /на основе фольклорного сборника «Матушка Гусыня»/, Английская народная сказка в работе до школьного учителя иностранного языка», «Клуб «Праздники» на английском языке в средней школе», «Драматический кружок на английском языке в средней школе». В пособия были включены пьески, написанные для постановки их школьниками. Это были «Сказка и Кролике Питере» и «Сказка о Лягушонке Джереми Фишере»/ по Беатрис Поттер/, «Голубой карбункул»/ по А.Конан Дойлю/, «Человек, который хотел запрыгнуть на луну»/ по народной английской сказке /, «Баллада о королевском бутерброде»/ по Алану Милну / и другие.

5. И наконец содружество выразилось в совместной работе со школьным английским театром в сш № 1 «Rainbow», которым руководит Тамара Хасанова, учитель школы. Театр работает уже более пяти лет. Театру был передан цикл упражнений по актерскому мастерству и технике речи, для него специально были написаны пьесы «Принцесса Сентябрь»/ по С.Моэму/ , «Миссис Краус ищет доми»/ по Дж.Тэйер /. Театр неоднократно участвовал в конкурсах школьных драматических коллективов и получал призовые места.

Драматизация в обучении языку и литературе может успешно применяться как в вузовском, так и в школьном преподавании. При этом студенты могут оказывать помощь ученикам в постановке спектаклей, написании сценариев, видеосъемке материала. Такое содружество весьма плодотворно.

Литература:

1. Чечетко М.В. Драматизация в обучении литературе стран изучаемого языка в вузе./ Инновационные технологии в обучении иностранным языкам. / Уральск, 2016. –с.4.
2. Чечетко М.В. Бернс и Брехт: эволюция «балладной оперы». / Махамбетовские чтения. Т. № Уральск , 2015. –с.48-49

УДК 811.111

ОВЛАДЕНИЕ ЛЕКСИЧЕСКИМИ И ГРАММАТИЧЕСКИМИ СТРУКТУРАМИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА МАТЕРИАЛЕ ФИЗИКИ, ХИМИИ, БИОЛОГИИ, ИНФОРМАТИКИ

*Цубер И.А.
г. Уральск*

Kazakhstan is a multinational state where there are more than hundred nations. Traditionally the most widespread languages are Kazakh and Russian. However intensive rates and the level of the development of science and technology in the world demand foreign language skills. The economic situation influenced the choice of learning the foreign language - the priority was given to English. Respectively, there was a need of creation the innovative polylingual model of education directed to the education of the polycultural personality ready to permanent self-education.

For the purpose of implementation of the President's letter of the Republic of Kazakhstan to the people of Kazakhstan of 2014 and the State program of developing and functioning languages in the Republic of Kazakhstan for 2011-2020 approved by the Presidential decree of the Republic of Kazakhstan of 29.06.2011 No. 110 at schools of the country the introduction of teaching elements of subjects in English is being performed.

Pupils not only get used to speak three languages, but also get acquainted with cultural heritage of the learned languages people, reinterpret the own identity based on a community of human values.

The introduction of English at lessons of chemistry, physics, information science and biology in special terms, which came to our languages from English. It is represented rather available; these words have identical value and sound almost equally in all three languages, they are easily remembered.

The introduction of English can become possible if to enter this system gradually, learning the glossary. The English teachers have special course which gives the chance to improve skills of listening comprehension, learning word formation and the polysemy of words.

Using English teaching Biology, Chemistry, Physics, Information Technology is a necessity in 8th grades of State Schools in 2017-2018.

ОСНОВНОЕ СОДЕРЖАНИЕ (ТЕМЫ) ПРОГРАММЫ:

Введение в специальную терминологию с дефинициями

Лексика научно-популярных и учебных текстов

Специфика грамматических конструкций в научно-популярной литературе

Фразовые глаголы специального назначения

Специальная терминология для выражения мер, весов и количества

Фразы и термины для выражения предположений, гипотез и обоснований

Устойчивые словосочетания в научно-популярной литературе.

ОСНОВНЫЕ ВИДЫ РАБОТЫ

В соответствии с необходимостью формирования у школьников коммуникативной компетенции, основным направлением работы следует считать выработку навыков аудирования и коммуникативных умений с помощью специальных текстов и упражнений.

Календарно - тематическое планирование.

Урок, №№	Изучаемый материал	Форма организации деятельности учителя и ученика	Кол-во часов
1	“To be” basic structures with key nouns - theory, model, pattern	Lecture & practice	1
2	Present Past Future with key verbs - attempt, establish, explain	Theory, explanation, training	1
3	“There is/are” structures with key adjectives - relevant, abstract, significant	Comments on the meaning	1
4	Drills with key adverbs - comparatively, eventually, simply	Training with models	1
5	Phrasal verbs - put forward, go through, write up, look for, give up	Practical work with discussion	1
6	Ways of describing the Object with key quantifying expressions - a substantial amount, no fewer than, in excess of	Learning the structure	1
7	Simple Tenses (Present, Past, Future) words with general meaning - set, accomplish, issue	Lecture & discussion	1
8	Scientific metaphors & idioms - shed light on, remain in the dark, the battle against	Doing exercises	1
9	Specific nouns and words they combine with - heated debate, nervous system, blood circulation	Lecture, discussion, translation	1
10	Science verbs and the words they combine with - examine the evidence, suggest an alternative solution, stop smoking, start breathing	Analysis of the constructions	1
11	Specific vocabulary (adjectives and noun combinations Participle -ing and -ed) – important contribution, major concern, weakening muscles, dirty lungs Comparative and superlative basic structures	Introduction of standard phrases	1
12	Specific Science Prepositional phrases in Chemistry, Physics, Biology, IT - in conjunction with, on behalf of, for the most part	Definition of constructions	1
13	Passive voice basic conversational formulas (<i>is done / was done</i> , <i>etc.</i>) Verbs and prepositions - focus on, account for, consent to	Lecture, training exercises	1

14	Present Perfect (nouns and prepositions) - I have participated in debates on, I have done the X-ray of, I have discovered the break of.	Doing exercises, discussing the facts and texts	1
15	Verbs and Prepositions, fixed expressions (to, at, about/for, of/after, in/into) - in a variety of ways, with the exception of	Practical work with texts	1
16	Open present or future conditional, basic structures conditionals.	Lecture, practical work in writing	1
17	Conversational formulas (to talk about facts) facts, evidence & data - hard evidence, theoretical data, sort out the facts	Work with patterns	1
18	Numerals and numbers - random, to estimate, regular	Analysis of tenses usually used with these expressions	1
19	Contrast: although, even, though, in spite of, despite, while, whereas, however statistics (a word map tool) - proportion, standard deviation	Discussion, doing translation of texts	1
20	Basic graphs & diagrams, pictures	Practical work with patterns, presentations	1
21	Review of - the -ing form and infinitive: cost of living	Making charts, answering questions	1
22	Time expressions in experiments, laboratory works time of . . . century, in the near future, in the pre-historic period, A.D., B.C.	Discussion, reading texts and answering questions	1
23	Cause & effect of the work - give rise to, chain reaction, reflexion, in response	Analysis of the texts	1
24	Research & study aims - objective, to further, investigate	Introduction of special terms	1
25	Relative with/without (who, that, which, whose, whom, where)	Work with patterns	1
26	Extra information clauses: comparing & contrasting - distinction, similarity, similarly, whereas, while	Lecture, discussion	1
27	Ways to describe problems - experience, treatment, life difficulties, to deal with, resolve a problem	Analytical work with texts & patterns	1
28	Words to describe change - expansion, to diminish, to lessen, to widen, possible changes	Practical work in writing	1

29	Phrasal Verbs in formal speech and informal speech & expressions	Doing exercises	1
30	Word building	Study of prefixes & suffixes	1
31	Symbols in Chemistry, Physics, Biology, Information Technology	Work with patterns	1

If you study science through the medium of English and you have trouble remembering specific science words these lessons are for you. Each topic starts off with the word list in which you can look up the words. Choose the topic you are focusing on in class and study the words that you need. Each word has a definition in English but there is also space for you to write down a translation in your own language. Then we work with sentences then we work with texts which allow us to practice knowledge of the words in larger contents.

Studying your school subjects in English can be challenging as well as fun

BIOLOGY

Living organism word map

Types

a

cells
connective cells
red blood cells
fat cells
white blood cells
nerve cells
epithelial cells

Tissues

nerve tissue
muscle tissue
tissue
connective tissue
fat tissue
blood tissue

Animal cells

cell membrane
nucleus
small vacuole
glycogen store
cytoplasm

b

chromosome
ribosome

Plant

cell membrane
nucleus
large c
small vacuole
starch store
cytoplasm
mitochondrion
chromosome
chloroplast
ribosome

Organs

Fill in the gaps on the word map

brain
heart
stomach
kidney
e
oesophagus
trachea
bronchial tube
lung
liver
duodenum
small intestine
appendix
bladder
anus

Systems

f

oesophagus, stomach,
digestive system
small intestines, large intestines, rectum
male reproductive system
penis, testicles, sperm duct
female reproductive system
uterus, ovaries, oviduct, vagina
locomotive system
bones, g

h

system
capillaries, heart, arteries, veins
respiratory system
bronchi, nose, lungs, i
nervous system
brain, spinal cord, nerves

PHYSICS

Symbols

Look at the symbols and label them with the correct component. Then add the correct explanation of each component.

Component	Symbol	Explanation
a ammeter		j Gives out heat and light when current passes. The second symbol represents a bulb in a holder,
b bulb		k Limits or controls the amount of current that passes through a circuit.
c cell (one) and battery (more than one cell)		l Measures the ability of the battery to push electrons through the circuit (voltage).
d connecting wires		m Measures the rate of flow of electric current passing through a circuit or part of a circuit.
e fuse		n The long line is the positive terminal and the short line is the negative terminal,
f resistor		o Used to turn current on and off.
g switch		p Usually made of copper which is a good conductor, and insulated with plastic. Wires that connect different parts of a circuit are often marked with a dot where they join, to distinguish them from wires that cross without joining.
h transformer		q Consists of a thin metal wire that melts to break the circuit if too much electric current passes. Helps protect electrical appliances,
i voltmeter		r Increases or decreases the voltage of electric current passing through a circuit
		
		
		
		

CHEMISTRY

Chemicals word map

Write these words in the correct place on the word map.

colloids detergents indicators mixtures soapless soapy

Chemicals

acids, bases, salts

definitions

properties

uses
reactions
b _____ and pH
a _____
solution, solubility
suspensions
c _____
cleaning agents
d _____
disinfectants
antiseptics
types
cleaning effect
effect on environment
e _____
f _____

Solutions

Underline the correct word in each sentence.

Solutions are (homogenous / heterogeneous) mixtures, which are formed when a solute completely dissolves in a solvent.

The (solute / solvent) is the substance that dissolves, while the (solute / solvent) is the substance that does the dissolving.

It is generally present in the (lesser / greater) quantity in the mixture.

When the solvent used to make the solution is water then the solution is said to be (aqueous / non-aqueous).

However when the solvent used is a liquid other than water, then the solution is said to be (aqueous / non-aqueous).

Liquid solutions are (translucent / transparent) but not necessarily colourless.

They allow (light / dark) to pass through without being scattered.

The dissolved particles are very small, from 0.1 nanometre to 1 nanometre therefore they cannot be seen with the (nude eye / naked eye) or even be removed by normal filter paper.

The dissolved (articles / particles) do not settle out if the solution is allowed to stand for some time.

Литература:

1. "English: Английский язык" 8 класс Т. Д. Кузнецова, Алматы: Мектеп 2016
2. "Laser B1" Malcolm Mann Macmillan 2008
3. "Understanding and using English grammar" Betty Schramper Azar 1992
4. "English Grammar in Use" Raymond Murphy Cambridge 2004
5. "Science" Keith Kelly Macmillan Vocabulary Practice Series 2008
6. "Academic Vocabulary in Use", McCarthy, Felicity O'Dell, Cambridge, 2013
7. "Phrasal Verbs plus" Macmillan 2005
8. "Англо-русский словарь идиом. А. Винокуров Мартин Москва 2009
9. "Ready for IELTS" Sam McCarter 2010
10. «Информатика» С.Т. Мухамбетжанова, Алматы «Атамұра» 2016
11. «Биология Человек» Е.А. Очкур, Алматы «Мектеп» 2016
12. «Физика» Б.М. Дуйсембаев, Алматы «Мектеп» 2016
13. «Химия» Н.Н. Нурахметов Алматы «Мектеп» 2012

К ВОПРОСУ О ГРАММАТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ПРИ ИЗУЧЕНИИ СОВРЕМЕННОГО НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

Шунайбекова К.М.
г. Уральск

Аннотация. Статья посвящена проблемам изучения грамматики, а именно некоторым специфическим грамматическим явлениям в обучении немецкого языка. В данной статье дан глубокий анализ немецкой грамматической системы и ряд специфических особенностей, которые затрудняют изучение и овладение немецким языком. Знания определенной специфики и правильного грамматического оформления высказывания повышают также мотивацию изучения данного языка, что необходимо при подготовке высококвалифицированных грамотных специалистов.

Ключевые слова: Грамматический механизм, специфика, грамматические явления, компоненты, рамочная конструкция, вербальность, интерференция, рецепция, супплетивные формы, аппроксимации.

Положение о грамматическом умении имеет не только теоретический и терминологический, а главным образом практический характер. Оно предусматривает необходимость: 1) обильной речевой практики на этапе воссоздания образа грамматического явления. 2) создания контрольно-измерительных материалов для этапа становления грамматических умений.

Обучать грамматике иностранного языка – это значит формировать специфичные для немецкого языка грамматические механизмы, причем так, чтобы у обучаемых одновременно складывались определенные грамматические знания и умения [1, с. 29].

Действительно, грамматическая компетенция формируется в деятельности на всех этапах своего становления, и, следовательно, речевые грамматические навыки и умения срабатывают одновременно при выполнении коммуникативных речемыслительных заданий. Чтобы избежать излишнего теоретизирования и вместе с тем не опуститься до уровня практицизма, необходимо следующее:

1) Рассматривать обучение грамматике не как самоцель, а как средство для овладения способами словоизменения, словообразования, словорасположения, т.е. как средство для овладения способами структурного оформления речи, несущей то или иное предметное содержание;

2) Отобрать необходимый и достаточный грамматический минимум, усвоение которого обеспечит, с одной стороны, относительно правильное грамматическое оформление продуктивных видов речевого действия, главным образом говорения, с другой – обеспечит рецепцию, т.е. понимание при чтении и аудировании; следовательно, речь идет об отборе активного грамматического минимума и так называемого пассивного минимума;

3) Обеспечить прочное и автоматизированное владение грамматическим минимумом для активного использования в речи, что требует в условиях школы особых усилий.

Общие требования к владению грамматической стороной речи. А именно:

а) учащиеся должны быть в состоянии грамматически правильно оформлять свои устно-речевые высказывания, концентрируя при этом основное внимание на его содержании;

б) они должны уметь распознавать грамматические явления при чтении и аудировании, направляя свое основное внимание на извлечение содержательной информации.

На начальной ступени весь грамматический минимум должен быть усвоен до уровня активного его использования в диалогической и монологической речи.

В соответствии с принципом поэтапности организации усвоения работа над грамматическим оформлением речи охватывает несколько этапов, выделение которых основано на учете фаз формирования любой человеческой деятельности, а именно: фаз ориентировки, исполнения, контроля (самоконтроля). Это значит, что каждая доза грамматического материала, вернее, каждое грамматическое действие должно осваиваться последовательно: 1) от ознакомления с ним и осознание его значения и (в разной степени) формы и употребления. 2) тренировке в его практическом использовании по опорам в микроконтексте и далее. 3) применению на репродуктивном уровне по опорам, на основе механизма аналогии. 4) применению на продуктивном уровне.

Что касается контроля, то он может быть сидящим или тоже выделяется в отдельный этап, так же как и осмысление (размышление). Следует отметить, что выделенные этапы могут быть соотнесены со следующими этапами, предложенными С.Ф.Шатиловым применительно к формированию иноязычных речевых навыков, а именно:

Ориентировочно-подготовительный этап. На этом этапе учащиеся знакомятся с новым языковым явлением и выполняют первичные речевые или языковые (т. е. осуществляемые вне коммуникации, как правило, аналитические) действия.

Стереотипизирующе-ситуативный этап. Здесь начинается автоматизация речевого действия путем его многократного использования в единообразных ситуациях без существенного варьирования, что позволяет с помощью коррекции добиться относительной правильности и стабильности его исполнения (соответствует тренировке).

Варьирующе-ситуативный этап. Он должен обеспечивать дальнейшую автоматизацию речевого действия, но при варьировании условия его осуществления, что должно способствовать предупреждению чрезмерной «жесткости», фиксированности навыка и развивать такие его свойства, как «гибкость», «подвижность».

На первом этапе ознакомления может осуществляться учителем или учеником самостоятельно. Все внимание учащихся направлено на подлежащее усвоению грамматическое явление и соответственно подлежащее выполнению действие.

На втором – этапе тренировки – внимание ученика раздваивается: оно направлено как на подлежащее выражению содержание, так и на средства, которые необходимо для этого использовать. Особое значение имеет здесь непосредственная опора на даваемый учителем образец выполнения действия.

На третьем этапе – применении (это уже речевой этап) – имеет место формирование умений диалогической или монологической речи на репродуктивном уровне. Внимание ученика направлено главным образом на подлежащее выражению содержание, хотя зрительно или мысленно он и опирается на известный ему образец высказывания (действует по образцу, аналогии).

Четвертый этап уже полностью сосредоточен на формировании собственно речевых умений. Имеет место речевая практика – критерий сформированности грамматической стороны речи.

На начальной ступени в связи с зафиксированным в программе принципом устной основы обучения этапы 1-4 осуществляются в форме устных упражнений и подключение зрительных вербальных опор имеет, к сожалению, ограниченное место (главным образом в виде их символов – геометрических фигур).

Далее учитель после предъявления указанных выше речевых образцов как бы вовлекает учащихся в диалогическое общение. Он переспрашивает, показывая на картину: *Ist das Hans?* – и сам отвечает, давая образец подтверждения: *Ja, das ist Hans* (утвердительный кивок головой). Затем снова переспрашивая, он привлекает к ответу учащихся, которые хором вместе с ним дают положительный ответ. Так ведется работа по всем картинкам. Затем используется предметная наглядность (куклы, сами учащиеся) и выполняют аналогичные действия в иных условиях. Следующий шаг – научить учащихся выражать сомнение, удивление, неуверенность с помощью переспроса. Для этого учитель использует побудительные реплики: *U₂, ob das... ist!* *U₂, ist das...?* При этом сначала отрабатывается только вопрос сомнения и лишь затем на этот вопрос ученики должны дать положительный ответ по образцу, данному учителем.

После этого создается ситуация для отрицательного ответа (учитель, переспрашивая, умышленно путает имена персонажей) и т.д.

Овладев практически тем или иным типом предложения на основе образца, учащийся побуждается к порождению множества фраз по аналогии с ним уже без непосредственной опоры на образец. Затем цепочка действий по аналогии как бы прерывается (цикл завершается) и учащийся побуждается к наблюдениям, размышлению, обобщению и выводам, позволяющим осознать основные структурные признаки данного типа предложения (количество обязательных членов, характер глагола: связка это или полнозначный глагол и т.п.). Это осуществляется на специальных уроках обобщающего повторения. Таким образом, овладение грамматикой на первом году обучения имеет форму небольших циклов в 3-5 уроков, происходит индуктивно (на основе формирования речевого опыта). Грамматические сведения (правила), завершающие цикл, являются обобщением этого опыта и имеют характер комментария, который дает учитель или сами учащиеся на основе сделанных наблюдений и выводов. Последнему придается особое

значение как средству развития мышления, познавательной активности, сознательности учащихся.

Особенностью второго года обучения является предусмотренная на протяжении всего первого полугодия работа по повторению и тренировке в употреблении речевых образцов первого года обучения. Значительно большим стало число тренировочных упражнений на подстановку, (окончаний глаголов, целых словоформ), выполняемых со зрительной опорой. В целом упражнения более разнообразны, поскольку на помощь пришел шрифт, условные обозначения и т.п.

На четвертом году обучения, завершающем среднюю ступень, большое внимание уделяется систематизации всего грамматического материала на основе речевых образцов, в частности, выработке дифференцировки, столь важной для формирования грамматической стороны чтения. Для этого в учебник 7-го класса помещен грамматический справочник, содержащий схемы, пояснения к ним и упражнения, которые ученики должны выполнять самостоятельно дома.

Представляется, что на начальной и средней ступени обучения следовало бы больше внимания уделить работе над словообразованием, так как это одновременно и работа над лексико-грамматической стороной чтения: выработка формальных ориентиров, расширение потенциального словаря и т.д. В целом же использование на начальной и средней ступени приемов обучения грамматической стороне речи и соответственно упражнений основано на следующих принципах:

- необходимость обеспечить деятельностный характер овладения немецкой грамматикой и в целом коммуникативная направленность обучения ей. Для формирования грамматической стороны говорения принят путь от содержания к форме, для формирования грамматической стороны чтения - от узнавания, дифференцировки и обобщения формы к содержанию.

- учет первичности слухо-моторных связей. Практически это выражается в устном опережении разной длительности с постепенным его сокращением на втором году обучения. Однако выбор данной тактики, предписываемой действующей программой, не является оптимальной для обучения грамматическому строю именно немецкого языка, который в силу своей объективной сложности требует большого использования зрительных опор.

- опора на образец, на действия по аналогии на основе осознания наиболее существенных ориентиров речевого действия (например, количество компонентов, места в предложении).

- опора на сознательность, учет важности сочетания сознательности с бессознательным (неосознаваемым, интуитивным). По сути дела речь идет о признании наличия разных уровней осознания.

- диапазон и глубина осознания на начальной ступени обучения могут иметь некоторые ограничения, но они увеличиваются от класса к классу. Особую роль играет в этом плане циклично организуемая систематизация знаний.

- стимулирование речемыслительной активности и самостоятельности учащихся, в частности самостоятельного поиска и выделения существенных признаков единиц материала и действий с ними.

- опора на принципы наглядности, доступности, прочности, систематичности.

- учет принципа аппроксимации.

В отличие от звуков и слов, которые составляют исходную материальную субстанцию языка, грамматические формы и явления представляют собой определенное обобщение способов реализации языка в речи. Именно благодаря этому и возможны действия по аналогии. При этом одни грамматические явления распространяются на большое количество слов внутри той или иной грамматической категории (например, наличие артикля в немецком языке как показатель рода имен существительных, или окончание – е как показатель первого лица большинства глаголов). Здесь широко может быть использована аналогия. Другие грамматические явления охватывают меньшее количество слов (например, часть сильных глаголов меняет корневые гласные). Здесь действия по аналогии. Другие грамматические явления охватывают меньшее количество слов (например, часть сильных глаголов меняет корневые гласные). Здесь действия по аналогии имеют большие ограничения. И, наконец, есть грамматические явления, носящие единичный характер (например, наличие супплетивных форм глагола *sein*, степеней сравнения наречий: *viel*, *gern* и др.), которые не могут быть усвоены по аналогии и требуют запоминания. Таким образом, в содержание обучения

грамматической стороне речи входят материальные формы языка: суффиксы, префиксы, целостные словоформы (например: *schrie, hat geschrieben*). Знания о них, зафиксированные в грамматических категориях: роде, числе, падеже и т. п., в правилах образования и употребления этих форм, а также конкретные действия по грамматическому оформлению речи: морфологическому, синтаксическому, которые должны превратиться в операции [2, с. 31].

Наиболее общей трудностью можно считать необходимость в каждом акте общения осуществлять одновременно множество грамматических действий, как правило сообразного характера, так и основанных на запоминании отдельных исходных форм). Так, наличие строго фиксированного порядка слов и так называемой рамочной конструкции ставит студента перед необходимостью осуществлять «внутренне речевое утверждение и удержание» второго места сказуемого, а часто также последнего или первого. Кроме того, используя тот или иной глагол в функции сказуемого, надо быстро определить, сильный он или слабый, меняет корневую гласную или нет, отделяется ли приставка и т.п.

1) Грамматические явления любого языка воспринимаются легче, но если они уникальны, то усваиваются сложнее. Например, часто род существительных в немецком и в русском языках не совпадает, например: *das Buch* (ср.р.) в немецком языке, книга (ж.р) в русском языке. Уникальность рода существительных влияет на употребление в речи явлений, входящих в субстантивную группу: указательных, притяжательных, неопределенных местоимений, отрицания *kein*, прилагательных, употребляемых в функции определений к существительным, Уникально также управление немецких глаголов, что также имеет много несовпадений с русским языком например: *danken* (Dativ) –благодарить кого-то (вин.п.), *anrufen* (Akk) –звонить кому-то(дат.п.)

2) Следующим специфичным явлением является постоянное сочитание морфологического и синтаксического. В немецком предложении от формы подлежащего зависит форма глагола (*Du hast Recht*), управление глаголов-сказуемого влияет на форму дополнения (*Store mich nicht*) Следует соотносить формы дополнения с управлением глагола-сказуемого (например: *ich begegne ihn oft. Das Buch liegt auf dem Tisch*), формы глагола-сказуемого с формой подлежащего например: *Das Kind spielt, die Kinder spielen*). При построении любого предложения необходимо включать в предложение целые словосочетания в их грамматических связях.

3) Весомые грамматические явления, вмещающие морфологическое и синтаксические компоненты также создают затруднение и усвоении немецкого языка. Это глаголы с отделяемыми приставками, присущие только немецкому языку (например: *Stehst du jeden Tag Morgen früh auf?*) и возвратные глаголы (например: *Wo befindet sich deine Schule?*). Такие явления читаются коммуникативно-ценным грамматическим материалом, широко употребительным в разговорной речи, от этих слов зависит большое количество лексических единиц.

Глаголы с отделяемой приставкой и возвратные глаголы всегда должны быть в центре внимания обучающихся. При включении этих глаголов в речевую деятельность следует дать возможность студентам использовать их в сочетании с другими грамматическими явлениями в одном предложении.

На начальном этапе формирования у студентов навыков владения грамматическим явлением следует избегать употребления в конструкциях возвратных глаголов (например: *Ich habe mich schon gekämmt*) [3, с. 66-72].

4) Следующей спецификой немецкой грамматической системы следует назвать частое употребление в предложениях глагольной рамочной конструкции. Такая конструкция встречается в сложноподчинённых и в простых предложениях с обратным и прямым порядками слов. Часто с основным и модальными глаголами (например: *Kannst du eigentlich Klavier spielen?*); с частями составного именного сказуемого, а именно между глаголом и именной частью. Например: *Es ist heute sehr warm*: с глаголом и его отделяемой приставкой (например: *Du stehst immer zu spaet auf!*: В предложениях с инфинитивом между основным глаголом и глаголом в инфинитиве (*Jetzt gehen wir schnell einkaufen*); В инфинитивных оборотах: *um...zu + Inf., statt...zu + Inf., ohne...zu + Inf.*) (например: *Er spielt Computer, statt ein Buch zu lesen*). В сложно подчиненных предложениях, а именно в придаточных предложениях между самым союзным словом и спрягаемой частью глагола-сказуемого (например: *Ich mochte sagen, dass diese Aufgabe sehr schwer ist*).

Наибольшую трудность рамочная конструкция представляет из-за необходимости сочетания глагола-сказуемого с разными грамматическими явлениями. Поэтому часто при

употреблении в предложении глагольной инструкции обучающимся приходится иметь дело с уникально-нормативными грамматическими явлениями, содержащимися как на границах рамки. Глагольные конструкции должны восприниматься как единое целое и соответствующим образом разрабатываться в упражнениях. Нецелесообразно, например, добиваться от обучающихся построения предложений с аналитическими формами глагола-сказуемого без рамки (например: Die Kinder haben gespielt. Ich bin gekommen). Необходимы более содержательные и естественные с точки зрения функционирования языка обучающихся, например: Die Kinder haben den ganzen Morgen im Kindergarten gespielt. Ich bin zum Unterricht zu spät gekommen. Необходимо изначально отрабатывать эту глагольную рамку и грамматические явления, её наполняющие.

5) Следующей специфической особенностью немецкой грамматической системы является *распространения аналитических форм грамматических явлений*.

Специфическими в немецком языке являются некоторые глагольные времена Aktiv: Perfekt, Imperfect, Futurum, все формы Passiv, например: Wann hat dein Bruder die Schule besucht. (Aktiv); Diese Kirche wurde im 17. Jahrhundert gebaut (Imperfect Passiv) и т.д.

Следующие формы имеют также составные именные сказуемые: Du hast Recht: сказуемые Perfekt, в состав которых входят модальные глаголы: Du kannst wirklich gut schreiben [4, с. 60].

Возвратные глаголы: Du verspätest dich sehr oft. Аналитическими являются также сочетания существительных с артиклями: Er wohnt in einem groben Haus: Die Kinder spleen Ball. Превосходная степень сравнительных прилагательных в немецком языке также имеет рамочную форму: Diese Aufgabe ist am schwersten. Данная особенность немецкой конструкция является фактором, значительно осложняющий процесс обучения студентов немецкому языку, так как при грамматическом оформлении своих высказываний студенты должны помнить об образований форм и размещении в предложении минимум двух слов для составления предложения.

6) Для немецкого предложения с его устойчивым порядком слов характерна неременная двусоставность при обязательной вербальности сказуемого и номинальности подлежащего. Эта особенность немецких предложений приводит к постоянной взаимоинтерференции в высказываниях блока субъекта и блока предиката. Проявляется эта интерференция, прежде всего, в обязательном употреблении подлежащего и сказуемого в предложении и опасности смещение их с мест, отведенных для каждого из них. Особенно сильно взаимоинтерференция проявляется в безличных предложениях и предложениях с неопределенно-личным местоимением «тап», так как в этом случае на нее наслаивается интерференция русского языка, в котором, указанные конструкции являются односоставными: Es ist kalt- Холодно. Man soll schnell gehen – нужно идти быстрее.

В русском языке могут употребляться как двусоставные, так и односоставные предложения с одним главным членом-подлежащим или сказуемым. Довольно трудно для русскоязычных учащихся строить предложения на немецком языке с глаголом-связкой «sein», так как в русском языке настоящим времени глагол связка «быть» не употребляются: Er ist ein guter Junge. Он хороший парень (но: когда деревья были большими ...- в прошедшем времени употребляется).

Следующий специфической особенностью немецкой грамматики можно назвать частое употребление инверсивных конструкций. Инверсии (обратный порядок слов) в немецком языке имеют место в следующих случаях: а) в простых повествовательных предложениях: (например: Morgen ahnen wir nach Moskau); б) в вопросительных предложениях (например: Hast du dieses Buch schon gelesen? Wann fährst du nach Moskau?) в). в сложносочиненных предложениях после некоторых союзов (например: Zuerst spielten die Kinder im Hof Ball, dann gingen sie in den Park); г) в сложносочиненных предложениях, а именно – в главном предложении, если оно стоит после придаточного (например: Da ich von meiner Reise schon erzählt habe, sage ich kurz...). Вполне обоснованным считается учитывать рассмотренные выше специфические особенности немецкой грамматики.

Литература:

1. Бим И.Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе . М.: Просвещение, 1989.-150с.
2. Шульц Х. Немецкая грамматика с упражнениями .- М.:2010.-324с.

3. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку . –М.:1986.-108с.
4. Гильченко Н.Л. Практикум по переводу с немецкого на русский.-СПб.:Каро ,2006.-180с.
5. Попов А.А., Иванова Н.Д., Обносков Н.С., Практический курс немецкого языка .- М.,2009.-490с.
6. Носова Е.Г., Филиппова Н.А., Щеглова Т.Я. Немецкая грамматика в таблицах с упражнениями .-М.:Айрис Пресс, 2004.-120с.
7. Какзанова Е.М., Миляева Р.П. Deutsch fuer Geschaeftsleute. –М.:МЦФЭР, 2003.-250с.

УДК 811.111: 398.2.

“STORYTELLING IN TEACHING ENGLISH”. “THE IMPORTANCE OF FAIRY TALES IN EDUCATION”

*Куспанова Б.М.
г. Уральск*

We often give stories to our students to read, but how often do we tell them a story? This article looks at the benefits of storytelling and gives advice on performance skills

What can storytelling offer?

Children have an innate love of stories. Stories create magic and a sense of wonder at the world. Stories teach us about life, about ourselves and about others. Storytelling is a unique way for students to develop an understanding, respect and appreciation for other cultures, and can promote a positive attitude to people from different lands, races and religions. Fairy Tales are great for teaching: A) because they're already familiar to lots of kids, and B) because they get our imaginations going. This printable is storytelling using Fairy Tales, but with a twist.

Growing up every child gets read fairy tales or watches movies based on them, but why are they so important? After taking this class it is clear that fairy tales are not just stories you hear at bedtime; they are complex and teach lessons to anyone who reads them, not just kids. Without many of these fairy tales children would not have a reference for how to solve problems or how to deal with certain situations. Because fairytales are so prevalent today, it helps to know the real stories that were written. We try to make life black and white, good and evil, and fairytales are often a source of this idea.

Storytelling and intercultural understanding.

There are a number of ways in which storytelling can enhance intercultural understanding and communication. Stories can...

- allow children to explore their own cultural roots
- allow children to experience diverse cultures
- enable children to empathize with unfamiliar people/places/situations
- offer insights into different traditions and values
- help children understand how wisdom is common to all peoples/all cultures
- offer insights into universal life experiences
- help children consider new ideas
- reveal differences and commonalities of cultures around the world

Other benefits of using storytelling in the classroom Stories...

- Promote a feeling of well-being and relaxation
- Increase children's willingness to communicate thoughts and feelings

- Encourage active participation
- Increase verbal proficiency
- Encourage use of imagination and creativity
- Encourage cooperation between students
- Enhance listening skills

Commonalities of cultures around the world.

Stories reveal universal truths about the world. Through stories we see how very different people share the same life experiences and how human nature can transcend culture.

Performance techniques

Telling a story can captivate an audience...that is, with the right techniques and a little practice:

Remembering and retelling the plot:

- map the plot as a memory technique
- use story skeletons to help you remember the key events
- think of the plot as a film or a series of connected images
- tell yourself the story in your own words
- create your own version of the story (adapt and improvise)
- retell it numerous times until it feels like a story

Performance skills.

Remember to...

- vary the volume, pitch and tempo of your voice (enunciate clearly and exaggerate expression)
- use your face, body and gestures (let your body speak)
- make your body and face respond to the tale
- have a clear focus and maintain concentration
- maintain engaging eye contact with the audience/ individual listeners
- create a charismatic presence (make the audience believe in you)
- use different, exaggerated character voices
- use your space/ be dynamic
- remember to pace yourself
- always remember to regain your style as a narrator
- use silence and pauses to add dramatic effect

A last word...

Young Learners share a remarkable variety of personal experiences, values and ways of understanding. The language they learn in the classroom is the tool they use to shape their thoughts and feelings. It is more than a way of exchanging information and extending ideas, it is their means of reaching out and connecting with other people. Stories can link not only between the world of classroom and home but also between the classroom and beyond. Stories provide a common thread that can help unite cultures and provide a bridge across the cultural gap.

References:

1. Atherton J.S. (2009) Learning and Teaching – Stories, tales and myths in teaching [On-line], UK.
2. R. and Johnson C. (eds) (1988) Only One Earth: A Multimedia Education Pack, WWF-UK, Godalming, Surrey.
3. Campbell, J. (1988) The Power of Myth, Doubleday, London.
4. De Young, R. and Monroe, M. (1996) Some fundamentals of engaging stories, Environmental Education Research, 2(2), pp. 171-187.
5. Gersie, A. (1992) Earthtales: Storytelling in Times of Change, Green Print, London.
6. Gersie, A. and King, N. (1990) Storymaking in Education and Therapy, Jessica Kingsley Publishers, London.
7. Greenaway, R. (2009) Story making and telling for all [Online].
8. Kane, S. (1994) Wisdom of the Mythtellers, Broodwin Press, New York.
9. Knudston, P. and Suzuki, D. (1992) Wisdom of the Elders, Unwin and Allen, Sydney.
10. Livo, N. and Rietz, S. (1986) Storytelling: Process and Practice, Libraries Unlimited, Colorado.
11. Mallan, K. (1996) Storytelling Sourcebook, Project SARA, Brisbane.

12. McDrury, J. and Alterio, M. (2003) Learning through Storytelling in Higher Education: Using Reflection & Experience to Improve Learning, Routledge.
13. Tobias, B. (2008) Storytelling: storytelling for children aged 2 to 5, User Friendly Resources.
14. Wright, A. (1995) Storytelling with children, Oxford University Press.

УДК 81-25

РАЗВИТИЕ УСТНОЙ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ДИАЛОГОВОЕ ОБУЧЕНИЕ

Леньшина Е.Г.
г. Уральск

«Самая большая роскошь на свете – это роскошь человеческого общения»

В системе школьного образования основным инструментом учителя является диалог. Это подтверждено результатами научных исследований. Модель обучения Л. Выготского предполагает, что знания приобретаются в результате вовлечения ученика в диалог. Это подтверждено и результатами научных исследований. Ученики легче обучаются в случае, когда имеется возможность диалога. Существуют доказательства, указывающие на то, что ученикам в классе это приносит большую пользу, так как: позволяет выражать своё понимание темы; помогает осознавать, что у окружающих могут быть разные идеи; содействуют аргументированию учениками своих идей; помогает учителю понять, на какой стадии находятся его ученики в процессе обучения.

Одной из наиболее актуальных и сложных проблем современной методики является обучение устному общению. Владение суммой знаний на иностранном языке отнюдь не означает умения говорить на этом языке. Навык говорения должен быть настолько развит в процессе обучения, чтобы учащиеся могли общаться на иностранном языке, как только в этом возникнет необходимость. Самым надёжным свидетельством освоения изучаемого языка является способность учащихся вести беседу различной степени сложности по заданным темам, уметь поддерживать диалог. Ни один урок, практически, не проходит без вовлечения учащихся в диалог. Согласно словарю литературных терминов, слово «диалог» означает «обмен репликами, сообщениями, живой речью двух или более лиц». Диалог является неотъемлемой частью нашего общения. Также можно с уверенностью сказать о том, что диалог занимает важное место на уроке и я, как учитель иностранного языка, довольно часто его применяю. Диалогическое обучение в классе имеет ряд преимуществ, а именно: повышается активность учеников, развивается внимательность, наблюдательность, критическое мышление, происходит саморегуляция учащихся. В процессе диалога ученики также учатся аргументировать свои высказывания, доказывать свою точку зрения, давать объективную, адекватную оценку. Устная речь является и стимулом для повышения интереса к предмету, и она играет большую роль в развитии всех видов умственной деятельности. Для обучения диалогической речи на уроках английского языка требуются специальные приёмы, учитывающие характер использования иностранного языка как средства общения и инструмента речевой деятельности.

Различают два вида диалога: побуждающий и подводящий. Побуждающий диалог состоит из отдельных стимулирующих реплик, которые помогают ученику работать по настоящему творчески, и поэтому развивает творческие способности учащихся. Подводящий диалог представляет собой систему сильных ученикам вопросов и заданий, который активно задействует и соответственно развивает логическое мышление учеников [Е.М. Мельникова. Технология проблемного диалога. С.231] В процессе обучения на уроке возникают диалоги между учителем и учеником, ученика с учеником. Обучение навыкам диалога следует начинать с первых уроков.

Я на своих уроках путём диалога (побуждающего или подводящего) создаю проблемную ситуацию. С первых же уроков проблемная ситуация помогает мне пошагово подводить учащихся к формулированию темы, определению целей урока. Нужно сказать, что у детей сразу же появляется интерес к новому материалу. Они ждут осуществления того, что определили в начале урока. При этом достигается подлинное понимание материала учениками, так как нельзя не понимать то, до чего додумался сам. Создание проблемной ситуации создаёт

тон всему уроку. А успешным считается такой урок, когда учащиеся применяют знания, полученные на предыдущих уроках. Одним из методов диалогового обучения является групповая работа. Групповая работа – это обучение детей в сотрудничестве. Обучение групповому взаимодействию, а заодно и диалогическому обучению на моих уроках стало не только методом обучения устной речи, а естественным компонентом учебного процесса. Я использую ее почти на каждом своём уроке для того, чтобы повысить эффективность обучения, заинтересовать детей. В диалоге ученики обмениваются различными идеями, информацией, учатся друг у друга. Диалог предполагает интерактивное обучение, в ходе которого происходит взаимодействие учителя и ученика. Я считаю, что такое обучение, особенно на уроках иностранного языка, создает условия для развития навыков говорения учащихся. А это, в свою очередь, приводит к взаимодействию, взаимопониманию и к решению общих задач. Также для этих целей можно проводить работу с учениками в парах и малых группах. Это является очень эффективным способом вовлечь в работу не только сильных, но и слабых учеников. Все учащиеся получают возможность работать вместе, практиковать навыки сотрудничества, умение слушать, а впоследствии и приходиться к общему мнению. Постепенно, даже самые малоактивные дети проявляют активность при работе в парах и группах.

Александр (2004) утверждает, что беседа в обучении не является односторонним процессом общения, а, наоборот, - взаимным процессом, в котором идеи проходят в двух направлениях и на этой основе продвигают обучение ученика вперед. В диалоге ученики, а также их учителя являются равноправными партнёрами, прилагающими все усилия для получения согласованного результата и испытывающие и развивающие то, что Мерсер описал как совместное приобретение знаний или вовлечённость в процесс «обмена мыслями». Обмен мыслями может быть достигнут через диалог с учениками, однако ученики могут вести его между собой в процессе совместного исследования. Согласно исследованию Мерсера, беседа является неотъемлемой частью обучения учеников. Он различает три типа беседы: беседа-дебаты, кумулятивная беседа, исследовательская беседа [Руководство для учителя. С.145].

Беседы на уроках английского языка не всегда получаются в младшем и среднем звене, так как не хватает лексического запаса учащихся. Но именно эта нехватка и побуждает их к поиску новых слов, обращению к словарю. А если учащийся сам находит нужные ему слова, они откладываются у него лучше, чем те, которые он списал с доски. На своих уроках я чаще провожу кумулятивную и исследовательскую беседы. Такие типы бесед характерны для возрастной группы детей 5 классов – это возраст, когда класс формируется как коллектив и учащиеся перешли из одной возрастной группы в другую. В таком возрасте дети ещё не готовы работать в конкурентной атмосфере, они набираются знаний и привыкают к методике учителя. Исследовательскую беседу можно использовать при изучении грамматических тем. Сначала в группе дети самостоятельно читают правило, затем обсуждают, задают друг другу вопросы и обосновывают свои ответы, приводя примеры из учебника. Бывают сложности при восприятии некоторых тем, но конечный результат – составление постеров и их защита. При защите проектов все ребята принимают участие. Также при закреплении грамматических тем одним из заданий на уроке может быть сравнение двух грамматических времен. Это задание ребята выполняют в группах. Раздаются карточки с предложениями, которые нужно распределить по соответствующим временам. Учащиеся вступают в диалог друг с другом, впоследствии приходят к одному решению. В результате – задание выполнено правильно.

А такой метод как беседы-дебаты лучше проводить в более старшем возрасте, так как он является очень сложным для детей, либо когда ученики уже имеют опыт работы в группах. Для учителя данный метод является не менее сложным, так как требует правильного выбора темы, ее постановки, распределение ролей между учащимися. И в случае, если дебаты имеют успех, тогда у учеников будут развиваться все четыре вида речевой деятельности: говорение, чтение, письмо и аудирование, к чему так стремятся все учителя иностранного языка. Проводя дебаты, учитель стремится к тому, чтобы учащиеся формировали умение выступления перед аудиторией, умели вести дискуссию. Данный метод обучения вызывает у учеников интерес, так как обсуждаемые темы всегда тесно связаны с жизненными проблемами.

При работе с текстом, например, я веду с учениками диалог, задавая «тонкие» и «толстые» вопросы по содержанию. Посредством этого развивается также и критическое мышление учеников при ответах на вопросы типа “Why?”, “What do you think?”, “Explain ...”, формируется умение рассуждать, анализировать, делать выводы. В данное диалоговое обучение вовлекаются все учащиеся класса. Талантливые и одаренные дети отвечают на

«толстые» вопросы, могут объяснить свое понимание какой-либо проблемы, а «слабые» ученики могут ограничиться ответом на «тонкие» вопросы

Иногда на уроках я использую такой вид деятельности как интервью. «Сильный» ученик проводит это интервью с одноклассниками, задавая им вопросы по той или иной теме. Каждый учащийся отвечает на заданные ему вопросы, кто-то с кем-то бывает не согласен, приводятся примеры, подтверждающие его ответ. Таким образом, все ребята вовлекаются в диалог.

Еще более сложным заданием на уроке является обсуждение какой либо темы. Например, работая над темой «School uniform», учащиеся делятся на две группы. Одна группа говорит о преимуществах ношения школьной формы, другая о недостатках. Ученики работают самостоятельно, без помощи учителя. Учитель выступает лишь в качестве координатора. Ребята без опоры на какие-либо высказывания, слова или фразы. Презентуют работу своей группы в качестве советов, какая форма удобнее. Учащиеся объясняют каждый данный совет, почему они так считают. В классе происходит бурное обсуждение. Увлечшись данной темой, учащиеся не обращают внимания на учителя, так как этот вопрос касается каждого из них. Я думаю, что такой вид работы может научить учеников мыслить более глубоко, критически подходить к любой проблеме, анализировать какую-либо ситуацию. В ходе работы у учеников возникает чувство сотрудничества, взаимной поддержки.

Таким образом, хочу отметить, что диалоговое обучение считаю более эффективным, когда мои ученики работают либо в парах, либо в группах. При количестве детей 12-15 человек, группы получаются по четыре- пять учеников. Группа никогда не работает в постоянном составе. На протяжении всего процесса обучения группы учеников меняются для того, чтобы ребята попробовали себя в сотрудничестве с каждым учащимся класса. Это необходимо для сплоченной и слаженной работы, создания атмосферы сотрудничества, для обмена мнениями. В каждой группе есть «слабый», «средний» и «сильный» ученики. При этом «слабый» ученик ведет беседу по заранее подготовленным фразам, «средний» ученик ведет диалог по шаблонам, «сильный» учащийся строит предложения самостоятельно. При таком виде деятельности можно оценить работу не отдельно взятого ученика, а всей группы. Это будет справедливо по отношению к ученикам, с одной стороны, ведь все они принимали участие и вносили свой посильный вклад в работу, с другой стороны, это будет стимулировать абсолютно всех учеников, и в следующий раз они будут стараться работать еще лучше.

В зависимости от цели урока вопросы необходимо формулировать так, чтобы они соответствовали потребностям обучения учеников. Правильно заданные вопросы могут настроить класс на критическое мышление. При этом мне помогают исследования известного педагога Бенджамина Блума, который выделил шесть уровней мышления. Эта классификация, названная таксономией, начинается с основного уровня понимания и применения знаний и поднимается к более высоким уровням анализа, синтеза и оценки. Используя таксономию Блума, созданную для классификации способности мыслить, можно ставить вопросы, проверяя знания и в то же время стимулируя их мышление [Таксономия образовательных целей. С.124]. Вопросы, основанные на таксономии Блума, я использую на стадии вызова уже имеющихся знаний. Учащиеся получают домашнее задание: описать картинку или составить рассказ. Подготовившись дома, они активно поднимают руки, готовы отвечать, но я начинаю с вопросов, которые заставляют их думать, искать ответы в ранее подготовленных текстах, а иногда и добавлять то, что они не увидели или не написали. И здесь в работу включаются даже те ребята, которые дома не подготовились. Высказывая своё мнение, в диалог вступают все, приводят примеры из своей жизни. Такая работа увлекает их, они стараются говорить, не задумываясь о том, что могут допустить ошибки, что чаще всего сдерживает учеников от устной речи. Некоторые, выслушав и проанализировав, хотят переписать своё домашнее задание, добавив что то новое. Я считаю, что такая работа даёт хороший результат.

Мнения учеников Джин Раддок назвал «Голосом ученика» [Руководство для учителя. С.151] Исследователи установили, что многие ученики воспринимают класс как «территорию учителя» и с осторожностью отвечают. Но правильно выбранные виды работы, вопросы, создающие атмосферу, располагающую для диалога, раскрепощают учеников. Чувствуя поддержку друг друга, а иногда и конкуренцию, они начинают свободно общаться. И здесь становится понятно, что боязнь допустить ошибки, создаёт комплекс, напряжение, мешает оформить мысли.

Самое главное в развитии устной речи учащихся, на мой взгляд, это дать ученику возможность «раскрепоститься», не молчать, не бояться выразить свое мнение. Постепенно

ребенок придет к тому, что он непринужденно сможет общаться на иностранном языке. Хочу так же отметить, что наблюдая за учащимися, заметила, что диалоговое обучение в сотрудничестве способствует тому, что повышается мотивация учащихся при изучении английского языка, а соответственно улучшаются и ответы ребят.

В заключении хочу сказать, что для того, чтобы повысить эффективность обучения иностранному языку, развивать устную речь учащихся необходимо использовать диалоговое обучение на каждом уроке, а это и групповая работа учащихся, работа в парах. При таких формах работы ученики, благодаря сотрудничеству друг с другом, будут добиваться поставленных целей и задач. Это позволит учителю вовлечь в работу на уроке всех детей, они будут учиться вести диалог и мыслить критически. Каждый ученик не будет бояться высказать свою точку зрения. Учащиеся будут сотрудничать и сами направлять свои действия, двигаясь к поставленной цели. Все это в совокупности позволит научить учеников общаться на иностранном языке.

Литература:

1. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан. Руководство для учителя. Третий (базовый) уровень. – Назарбаев интеллектуальные школы, 2012.
2. Шукин А.Н. Обучения иностранным языкам: Теория и практика: Учебное пособие для преподавателей и студентов. – М.: Филоматис, 2004.
3. Н.Д. Гальскова Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителя.- 3-е изд., перераб. и доп.- М.: АРКТИ, 2004.
4. А.А. Бизяева. « Психология думающего учителя».
5. Интернет ресурсы.

I СЕКЦИЯ

ШЕТ ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАШАЛАНДЫРУ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН КЕЛЕШЕГІ

МОДЕРНИЗАЦИЯ СОДЕРЖАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

ӘОЖ: 811.111

ҚАЗІРГІ КЕЗЕНДЕ МӘСЕЛЕЛІК ОҚЫТУ ТЕОРИЯСЫНЫҢ ДАМУЫ

Тукешова Н.М.,

Ғылыми жетекшісі: Кисметова Г.Н.,

Орал қ.

Оқытудың мәселелік әдісі оқушылардың дербестігі және оқытушылардың бағыттаушы басшылығымен оқушылардың және оқытушының бірлескен қызметі барысында оқушыларда мәселелік жағдайларды тудыру, осы жағдайларды түсіну, қабылдау және шешу болып табылады. Мәселелік оқыту оқушылардың ақыл-ой қабілеттерін, дербестігін және шығармашылық ойлауын дамытуға ықпал жасайды, білімдерінің беріктігін және әрекеттілігін қамтамасыз етеді, табиғатынан әсершіл болғандықтан, білім алудан қанағаттандыру сезімін тудырады. Сондай-ақ ол үнемді болмағандықтан, оны қолдану кезінде шектеулік болады, дегенмен түсіндірмелі-көрнекі оқытудың барлық кезеңдерінде қолданыла алады. Мәселелік оқыту ашық түрде ұйымдастырылмайды, бұл да түсінікті, өйткені білімнің басым бөлігі дәстүрлі оқыту әдісіне сүйену арқылы игерілуі тиіс. Мәселелік оқыту кезінде мұғалім ізденіс жұмыстарын ұйымдастырады, оның барысында оқушылар жаңа білім, іскерліктерді меңгеріп, жалпы қабілетін, зерттеу белсенділігін дамытады, шығармашылыққа үйренеді, оқу мен оқыту сипаты өзгереді. Оқушылар шағын зерттеу және шығармашылық-тәжірибелік жұмыстар мен айналысады. "Зерттеу" арқылы жаңа білімдер - факті, заңдылықтар, ұғымдар, принциптер, теориялар, ережелер, алгоритмдер қалыптасады.

Мәселелік оқыту процесі мынадай:

- Проблемалық жағдай жасау және мәселе қою.
- Мәселені шешу жолдарын - гипотезаларды ұсыну.
- Таңдап алған гипотезаның дұрыстығын пәндердегі ережелердің дұрыстығын түпдеректер арқылы тексеру.

• Нәтижелерді қорыту: жаңа білім, іскерліктерді оқушылардың бұрынғы білім, іскерліктеріне қосу, оларды теория мен тәжірибе арқылы бекіту.

Мұғалім әр кезеңде басшы, оқуды ұйымдастырушы. Оқушылардың белсенділігі материалдық күрделілігіне, оқушылардың дайындықтары мен деңгейлеріне, жабдықтарға байланысты. Мәселелік оқытудың жақсы жақтары: өзіндік шығармашылық іс-әрекет арқылы өз бетімен білім алу, оқу еңбегіне деген қызығушылықтың жоғарылығы, өнімді ойдық дамуы, оқытудың берік және пәрменді нәтижелері. Кемшіліктері: оқушылардың танымдық іс-әрекетінің әлсіз басқарылуы, жобаланған мақсатқа жету үшін өте көп уақыттың кетуі. Сондықтан оны дидактикалық мақсаттарға сөйкес, басқа оқыту түрлерімен ұштастыруа қолдану керек[5].

Ағылшын тілінде тілдесуге үйрету, өз ойларын нақты әрі қисынды білдіру, иландыра білу, өз ұстанымын дәлелді дәлелдей білу мен әңгімелесушінің сөйлеуін бір мезгілде тыңдап және түсіне білу - бұл қиын міндет, ол тек қана вербалды үдеріс болмағандықтан, одан сайын тереңдей түседі. Оның тиімділігі, ағылшын тілін білуден басқа, көптеген факторлардан тұрады: шарттар, тілдесудің жағдайлары мен мәдениеті, сөйлесу этикетінің, сөйлесу тәртібінің ережелері, сөйлесудің вербалды емес тәсілдерін білу (ымдау, дене қимылы) және т.б. Ағылшын тілінде ақпаратпен жұмыс істеу нақты зияткерлік икемділікті қалыптастыруды талап етеді:

акпаратты талдау, оларды қисынды бірізділікте тізе отырып, қажетті деректерді таңдап алу икемділігі. Сондықтан ағылшын тіліне оқыту үдерісін ақпараттық көздерді қолдану арқылы оқу үдерісін мәселелік жағдайға қою жолымен тиімді өзекті қылуға болады. Қазіргі заманғы жылдам өзгертін жағдайларда ағылшын тіліне оқыту тілдік білімді жандандыру және мәселелік жағдайға қою әдістерін қолдануды білдіреді[6].

Ағылшын тіліне оқытудың мәселелігі оқу үдерісін ақпараттық қамсыздандыруды таңдау кезінде де, коммуникативтік және прагматикалықпен қатар, әлеуметтік-мәдени құзыреттілікті қалыптастыруға мүмкіндік беретін, ана тілдің және ағылшын тілінің мәдениеттерін салыстыру барысында тіл қолданушысымен байланыс кезінде де көрінеді[2].

Мәселелік оқыту оқушылардың дербес жұмысына көп уақыт бөлінетін сабақтың жаңа құрылымын қарастырады. Алайда оқытушының рөлі кемімейді, керісінше өседі, өйткені ол оқу үдерісін анық басқаруы және оқушыларға нақты тапсырмалар беруі, олардың орындалу барысын қадағалауы, оқушылардың ой қызметінің дұрыстығын талдауы, тапсырмаларды орындаудың соңғы нәтижесін бақылауы, оқушыларға жеке және сараланған тәсілді қолдануды жүзеге асыруы қажет[1].

Мәселелік оқытудың мәні оқушыларда орындалуы үшін шығармашылық ой қызметі талап етілетін нақты қиындықтағы тапсырмаларды орындауы үшін мәселелік жағдайларды тудыру болып табылады. Яғни, мәселелік оқыту - оқушыларға тапсырма дайын күйінде емес, мәселелік жағдайда дербес танымдық қызмет үдерісінде сабақтарды ұйымдастыру түрі[4;5].

Оқыту мақсатында қолданылатын мәселелік жағдайлар үйретуші (жаттықтырушы) сипатта болуы тиіс. Мәселелік оқыту екі мақсатты көздейді:

1. оқушыларда білімдер, икемділіктер, дағдылардың қажетті жүйесін қалыптастыру.
2. оқушылардың ой дамуының жоғары деңгейіне жету.

Осы екі мәселелер, оқушылардың оқу материалын игеруі белсенді ізденіс қызметі барысында өтетін болғандықтан, мәселелік оқыту үдерісінде үлкен жетістікпен жүзеге асырыла алады. Қиындықтар мен "ашулардағы" дербестіктің толық көрінісін жеңуден пайда болған зияткерлік қанағаттанумен жетектелетін жаңа тапсырмаларды орындаудағы жағдайларды алмастыру барысындағы оқушылардың оқу қызметі - бұлардың барлығы тұлға қалыптасуына тиімді әсер етеді: оқу қызметінің тұрақты танымдық қызығушылықтары мен себептері, оқу материалына шығармашылық көзқарас қалыптасады[3].

Ағылшын тілін оқытудағы мәселелік тәсіл сөйлеу қызметінің (ауызша сөйлеу, оқу, жазу) барлық түрлері бойынша жүзеге асырылады. Әр кезеңде негізінде мәселелік жағдай жатқан жаттығулар жүйесі қолданыла алады. Бұл жаттығуларды орындау барысында мәселелік жағдайлардың нұсқаларын түрлендіруге мүмкіндік беретін көретін және еститін көрнекіліктер үлкен рөл ойнайды.

Оқу жағдайын құру үшін оның мағыналық мазмұнына күретін құрауыштарды білу қажет. Жағдайдың мағыналық мазмұнының құрауыштарына келесілер кіреді: мақсаты, қатысушылар, тілдесудің орны мен уақыты. Мысалға, "Жанұя", "Қала", "Спорт" тақырыптарында диалогтік сөйлеуге оқыту барысында коммуникативтік жағдайлар үлгісі бойынша құрастырылған жаттығуларды қолдануға болады. Мектеп тәжірибесінде дүкендегі немесе басқа қоғамдық орындардағы әңгіме сияқты әдеттегі жағдайлар да жиі қиындық тудырады.

Осылайша, мәселелік оқыту, сөзсіз, ағылшын тілі сабақтарында оқушылардың оқу-танымдық қызметіне жағдай жасай отырып оқу ынтасын көтереді. Алайда, мәселелік оқыту көпшілік тәжірибеде тиісті таралым алмады және бұған түсініктеме-себеп қатары бар:

1. әдіснамалық қыры - мәселелік оқытудың анық жасалған әдіснамалық қағидалары жоқ;
2. әдістемелік қыры - ағылшын тілі сабақтарында мәселелік оқытуды ұйымдастыру бойынша оқулықтар мен оқу құралдары жоқ;
3. психологиялық қыры - мәселелік сабақ көп еңбекті қадет етеді және оқытушыларға оны жиі (айына кемінде 1 рет) өткізу қиын.

Оқытудың негізгі мақсаты - оқушылар мен студенттерді мәселелерді көріп, оларды шешуге үйрету. Ол тек ой қызметі үдерісінде ғана мүмкін. Оқушылардың ой қызметі таным қызметі үдерісінде ғана жүзеге асырылады. С.Л. Рубинштейннің тұжырымдамасына сәйкес, ойлау - "адамда пайда болған міндеттер мен мәселелерді шешуге әкелетін таным ... Ойлау мәселелік жағдайдан пайда болады және оның шешіміне бағытталған"[7].

Мәселелік оқыту шығармашылық қызмет қабілетінің қалыптасуы мен дамуына және оның қажеттілігіне бағытталған, яғни, ол мәселелік емес оқытуға қарағанда, оқушылардың жасампаздығына қарқынды әсер етеді.

Әдебиетгер:

1. Матюшкин А.М. Актуальные проблемы проблемного обучения: учеб. пособие — М.: Педагогика, 1972. — с. 307.
2. Белякова Е.А. Проблемные задания как прием обучения иностранному языку студентов вуза // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. - 2011. - Т. 55. - № 1. - с. 97-100.
3. Колесник Л.И. Проблематизация учебного текста и заданий к нему (на материале обучения чтению на иностранном языке): автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.01, 13.00.02. М., 2004. — с. 53.
4. Микитченко С.П. Организация проблемных задач в процессе обучения иностранному языку (на материале говорения) Текст.: дис. канд. пед. наук / С.П. Микитченко. Нижневартонск, 2004. — с. 48-51.
5. Роботова А.С. Введение в педагогическую деятельность/А.С. Роботова, Т.В. Леонтьева, И.Г. Шапошникова. — М.: Академия, 2007. — с. 286.
6. Ситаров В.А. Проблемное обучение как одно из направлений современных технологий обучения // Знание. Понимание. Умение. - 2009. - № 1. - с. 148-157.
7. Рубинштейн С.Л. «О мышлении и путях его исследования» – М., 1958. – с. 197.

УДК 82 (410)

DISTINCTIVE FEATURES OF GEORGE GORDON BAYRON'S WORKS

Камахаева А.У.,

Научный руководитель: Чечетко М.В.,

г.Уральск

In the history of mankind there are names that never stop to excite the minds and hearts of more and more generations. Interest in them is so much deep, that sometimes even forgotten how long they lived and worked. One and a half centuries have passed since the death of Byron, but his name is always close and dear to those for whom noble and brave deeds have value, who understand the high and beautiful feelings of the fighters for the national independence and freedom of peoples, the tireless activity of thinkers and enlighteners who affirm the victory of the mind over ignorance. The creativity of Byron was uniquely innovative, his poetry entered the in history of world literature as an outstanding phenomenon.

As a poet and as a freedom fighter Byron was, for his time, according to Pushkin, "the master of thought". So far his work remains modern. And so far, around the poet's name, passions are raging and disputes are being waged.

Relevance of the topic: Byron's works take so huge place in the world of poetry and classical heritage that his works are open to researchers of each new era.

Goal of the research: to determine Byron's individual view to the world.

Objectives of the research:

- to look through the works of the poet;
- to view the poetic language of Byron in those works;
- to identify the stream of the poet's works.

Novelty of the research: It is seen from the objectives- to look through the works of the poet and view the poetic language of Byron in those works.

In Byron's lyrics, his poems have a special type of hero. It's a frustrated man, proudly despising the society that rejected him and punishing him. The most famous hero of Byron's poetry is, of course, Childe Harold. One morning in 1812, immediately after the publication of the first two songs of Childe Harold's Pilgrimage, Byron, by his own admission, "woke up and found out that he was famous". The author's huge fame was deserved not only by creating the image of "gloomy, languid" (Pushkin), a disillusioned aristocrat who left his homeland - England and set off on a journey to different countries. Byron creates here a new genre of lyre-epic poem, where the movement of the plot is determined not only by external action-travel, but above all by the thoughts and feelings of the poet. If in the first songs the author's voice, his emotions almost merge with the image and feelings of Harold, then gradually the lyrical "I" of the poet, agitated and inquisitive, sympathetic and indignant,

squeezes the image of the bored character. Bright landscapes of the Mediterranean, colorful descriptions of Spain and Greece, Portugal and Italy represent an expressive contrast of pictures of social and political disasters. The poem is permeated with the pathos of freedom and the romantic maximalism that helped Byron "save many souls from compromise," as V. G. Belinsky said[3].

Byron led really active life and also had an exceptional ability to think historically. "Action-action," he said, feeling himself a man of a critical epoch and regretting that he was born too late to take part in the revolutionary events of the late 18th century. He warmly sympathized with the disasters of British workers who are doomed to unemployment and poverty. Freedom-loving, protest-filled works and heroes-rebels, who are at odds with society and violate all of its laws, strengthened the reputation of the poet-rebel for Byron. Being forced to leave his homeland, the poet felt his loneliness. It is this feeling that sounds in his poems "Childe Harold Pilgrimage", "The Chillon Prisoner" and many others. However, despair and depression were constantly overcome by the stoic courage of Byron. Just like the author himself, his heroes boldly go to meet death, challenge the enemy forces of the earth and sky. Their proud spirit, the thirst for freedom, can not be broken by any barriers[2].

Through all the work of the poet passes the element of identification of himself and his heroes. His characters are the same rebels like the author himself thirsting for active work and a vibrant life. They always call for battle. Personal feelings and feelings of the poet are closely intertwined with the feelings of his characters, and their fates reflect not only the fate of the author, but the fate of the whole people. The images created by Byron are incredibly close to him, they seem to be the embodiment of his second "I". Thus, both the prisoner of Chillon and Childe Harold in their loneliness personify the idea of a Man, a high and mighty human spirit. In the estrangement of Harold from social bustle and in his voluntary exile it is felt the character of the author himself. It can be safely said that the real hero of the work is not Harold, namely Byron. His image appears before us as an image of a seeker and sensitive person to everything around him, to all the contradictions and injustice. The poet penetrates into the inner world of his characters, showing the feelings and passions that determine their characters and destinies. And wanderings of Childe Harold repeated the author routes. Byron describes the countries he visited, the people living there, their customs- everything that he met on his way. And then he comes forward with bold criticism of political events and claims of rulers. He reflects the tragic position of the Spanish people and at the same time admires the courage of patriotic partisans, their readiness to make sacrifices: "The slave nation stood up for liberty in battle." And poet opposes the courage of the people to the cowardice of the ruling classes.

Sharp dissatisfaction with social reality, disappointment in the environment and impulses to another life, to a vague, but attractive ideal: all this leads to the emergence of romanticism.

Hence, a characteristic feature of Romanticism is dissatisfaction with reality, complete disappointment in it, disbelief that life can be built on the basis of good, mind and justice. Therefore, there is sharp contradiction between the ideal and reality.

George Gordon Byron possessed such a poetic power that overcame everything, and mind that can penetrate into all mental movements, into all the convolutions of the human heart, into all the passions and mysteries of aspiration, and was able to express them in words. Since he was aimlessly wandering around the world, life bored him, and this state of mind makes up the gloomy lining of most of his poetic works. People could not appreciate Byron deservedly and slandered him. He also began to hate and despise high society, began to shower him with scornful ridicule. Full of sensual pleasures, he sadly recalled the past happiness and expressed spiritual pain in melancholy claims, which has since become the main tone of the newest poetry of world sorrow. Not sympathizing with the interests of his time, nor the interests of the society in which he was born, Byron looked treatment for his sick soul among those people who were not yet familiar with culture and whose nature and passions still did not submit to any external oppression.

Defining the role of the poet in the world literature, V. G. Belinsky wrote: "Every great poet is great, because of that the roots of his suffering and bliss grew up into the soil of the public and history, and therefore he is an organ and representative of society, time and humanity". All this is most relevant to the English poet George Gordon Byron, whom the great critic called "Prometheus of XIX century"[3].

References:

1. Байрон. Дневники. Письма. М., Изд-во АН СССР, 1963, с. 311.
2. Байрон. Избранные произведения. М, ГИХЛ, 1953, с. 453.

- 3.Белинский В.Г. ПСС, М, Изд-во АН СССР, 1955, т. 6, с. 585-586.
4. Пушкин А.С. ПСС в 10-ти томах, М, Изд-во АН СССР, 1958. т. 10, с. 160.
5. The Works of Lord Byron, I - VII vols, ed. by E.H. Coleridge. London, John Murray 1903, v. I, p. 388.
6. The Works of Lord Byron Letters and Journals ed. by R.E. Prothero. London, John Murray, 1922, vol. I, Appendix II, p. 344.
7. <https://www.britannica.com/biography/Lord-Byron-poet>

УДК 82-31(410)

«АМЕРИКАНСКАЯ МЕЧТА» В РОМАНЕ ФРЭНСИСА СКОТТА ФИЦДЖЕРАЛЬДА «ПРЕКРАСНЫЕ И ПРОКЛЯТЫЕ»

Иргалиева Г.Х.

Научный руководитель: Чечетко М.В.

г.Уральск

Френсис Скотт Фицджеральд (1896 — 1940) является одним из крупнейших американских писателей XX в. Его творчество оказало многоаспектное и весьма значительное влияние на последующее развитие литературы США. Произведения Фицджеральда переживают сейчас пору своего «второго рождения». Они переведены на все европейские языки, а в США и других англоязычных странах их переиздают огромными тиражами.

Своеобразие художественного освоения мира Фицджеральдом - одна из важнейших составных частей развития американской литературы 20 - 30-х годов. Наряду с такими выдающимися писателями, как Т. Драйзер, Ш. Андерсон, Э. Хемингуэй, У. Фолкнер, Т. Вулф, С. Льюис, Фицджеральд выступил как тонкий, самобытный художник, без творчества которого трудно представить «литературную карту» США. Не принимая во внимание лучшие произведения Фицджеральда, невозможно не только составить полное представление об американском литературном процессе в 20 — 30-е годы — период особого расцвета литературы США, но и проследить важные закономерности упрочения и развития критического реализма в американской литературе [1, 179].

Уже поэтому рассмотрение творчества Фицджеральда на фоне наиболее значительных художественных достижений американской литературы в указанный период представляется важным и актуальным. Если же учесть, что в литературоведении Запада, в частности в литературоведении США, произведения Фицджеральда часто рассматриваются тенденциозно, писателя часто включают в число второстепенных, «камерных», «асоциальных» писателей, то, естественно, определение места Фицджеральда в американской литературе 20 — 30-х годов XX в. имеет несомненную актуальность.

Творчество Фицджеральда еще при жизни было очень высоко оценено такими его современниками, как Эрнест Хемингуэй, Томас Вулф, Уильям Фолкнер, Торнтон Уайлдер, Джон О'Хара, Том Бойд, и даже далекими от него по творческой манере, мировоззрению и эстетическим принципам писателями модернистского толка, как Гертруда Стайн и Томас Стернс Элиот.

Имя Френсиса Скотта Фицджеральда неразрывно связано с литературой «потерянного поколения». Фицджеральд стоял у истоков этого литературного течения. Его первый роман «По эту сторону рая» (1920), ставший своеобразной декларацией идей представителей «потерянного поколения», вышел в свет задолго до того, как были написаны произведения Хемингуэя, Фолкнера, Ремарка, Олдингтона.

Ранние романы Фицджеральда — «По эту сторону рая» и «Прекрасные и проклятые» отразили начальный этап эволюции художника. Социальный критицизм этих произведений нередко приобретал форму нигилистического бунтарства. Дискурсивная форма романов не могла отразить все многообразие таланта писателя.

Несмотря на художественные просчеты, ранние произведения Фицджеральда не утратили своей значимости. Они впервые поведали миру о поколении, «не знающем покоя», о молодежи, для которой «все боги умерли, все сражения остались позади, всякая вера в человека

подорвана». На страницах романов «По эту сторону рая» и «Прекрасные и проклятые» возникли первые образы представителей «потерянного поколения».

Роман Фрэнсиса Скотта Фицджеральда «Прекрасные и Проклятые» - одно из ранних произведений выдающегося американского писателя, классика национальной и мировой литературы XX века. Это второй его по счету роман – после первого романа «По эту сторону рая», произведения ещё незрелого несовершеннолетнего и не имевшего огромного успеха в молодежной, особенно студенческой среде, и принесшего автору славу и первые большие гонорары [1, 186-191].

Скотт Фицджеральд стал впоследствии автором культового романа, подлинного шедевра, который вызывает заслуженные восторги критиков и читателей – романа «Великий Гэтсби». В этом прославленном романе он развивает тему, которая утвердила себя в американской литературе, и которая была впервые намечена им в своем более раннем романе «Прекрасные и проклятые» молодой чете, где он обретал свой собственный писательский голос и стиль.

Тема «американской мечты» была заявлена в американской литературе наиболее ярко и впечатляюще в романе выдающегося мастера критического реализма США, писателя старшего поколения, Теодора Драйзера, в романе, название которого также стало культовым – романе «Американская трагедия». Роман вышел в том же году, что и роман начинающего, хотя и быстро обретавшего известность Скотта Фицджеральда. Но роман молодого писателя в восприятии читателей и критики был куда менее заметен, чем роман признанного мастера литературы. Однако, в проблеме молодого героя в этих произведениях, в их судьбе и устремлениях, немало сходного. Впоследствии центральная тема романа и судьба его героя и были названы темой «американской мечты».

«Американская мечта» - это мечта об успехе. Успехе быстром и впечатляющем, когда человек в краткий период становится богат и успешен, обретает деньги и власть. На это направлено воспитание молодого поколения в Америке: каждый должен мечтать не упустить выигравший момент, обрести удачу и деньги. Это объявляется единственно возможной реализацией личности человека, смыслом его жизни. В этом есть безусловно национальные черты, есть элементы ослабления духовного начала и утверждения начала сугубо материального.

В его втором романе отразились первые впечатления от его супружеской жизни. За красивым фасадом, за беспечностью людей из общества писатель улавливал деградацию личности и характера своих героев. Их мечта о богатой, полной удовольствий жизни не сбылась.

Герой романа Энтони – внук богача, и хотя он сын вполне обеспеченных родителей, он живет в ожидании миллионного наследства. Он не хочет трудиться, его устраивает его праздное существование. Он живет как бы в ожидании настоящей, богатой жизни – более роскошной, чем та, которую он ведёт сейчас. Его влюбленность, страсть, брак – ничего не меняют. Его невеста и потом жена Глория во всем походит на него [2, 6].

Это реалистический роман с некоторыми элементами романтизма. Первая половина книги передает эмоциональную и романтическую настроенность автора, которая чувствуется в описании внешности героев, их одежды, квартир, вечеринок. Некоторая идеализация героев в начале совершенно исчезает в конце романа. В первых главах ощущается любовное отношение персонажами и всем, что их окружает. Героиня романа, Глория, явно романтизируется автором. Она предстает таинственной, непонятной ни самой себе, ни окружающим. Это экзотическое и прихотливое существо, наделенное необыкновенной, какой-то неземной красотой. Автор выделяет ее из окружения особой значительностью, но в чем ее значительность и оригинальность, кроме внешности, трудно судить. Фицджеральд постоянно использует красочные сравнения и эпитеты, описывая героев, город, квартиры. Очень поэтично обрисован друг Энтони, Мори Ноубл, который, ни на что так не походил, как «на хорошо сложенного большого импозантного кота. Его узкие глаза без конца мерцали. Его волосы, гладкие и ровные, как будто прилизала кошка — мать геркулесовых размеров». Состояние своих героев на вечеринке в Мариэтте после появления Адама Пэтча автор мастерски передает сравнением их с золотыми рыбками в аквариуме, из которого вылили всю воду. Фицджеральд умело пользовался художественными средствами языка для передачи образа. Описывая глаза Ричарда Карамела, он подчеркивал следующую деталь: «У него были желтоватые глаза — один пугающе ясный, другой мутный, как илистое дно пруда». Видение окружающего мира Энтони, ослепленного красотой Глории, автор передает красочным сравнением:

«Она, кто казалась ему самой мудрой и прекрасной из всех женщин, словно вешала блестящий занавес на дверной проем, отрезая свет солнца, и в первые годы Энтони видел солнце всегда через узор этого занавеса».

Автор очень подробно описывает окружающую героев обстановку. Так, изображению квартиры главного героя он посвящает небольшую главу «Безупречная квартира», в которой описана каждая комната: здесь и столовая без запаха дыма или духов, «просторная и слегка голубоватого тона» с диваном, «покрытым невероятно мягкой коричневой кожей, который одним своим видом навевал мягкую дремоту»; и довольно строгая спальня с экзотическим ковром желтоватого цвета, мягким, как мех; и ванная, веселая, яркая, очень обжитая и даже слегка кокетливая, с фотографиями прославленных красавиц того времени — драматических актрис. «На полу ванной комнаты не было жалкого узенького ковра, напоминающего полотенце, вместо него роскошный ковер, чудо мягкости, который так и приглашал погрузиться в него мокрой ногой». Его описания отличаются яркостью красок, точностью сравнения, большой выразительностью. Он умело рисует картины, которые легко представить, увидеть на воображаемом экране.

Романтика праздной жизни первой половины книги сменяется реалистической прозой во второй части романа. Даже картины веселых кутежей героев, так детально нарисованных Фицджеральдом, передающее чувство некоторого восхищения автора, сменяются длинными неинтересными описаниями мрачных попок во второй части.

Финал романов Фицджеральда глубоко трагичен. Но у читателей не возникает ощущения, что книги проникнуты духом безысходного отчаяния. Произведения по-настоящему больших художников-реалистов замечательны тем, что в них, несмотря на горечь утрат и поражений, живет непоколебимая вера в торжество человека, в его нравственную гармонию [3, 176].

Автор отказывается от всякой идеализации своего героя, ставшего алкоголиком. Перед читателем возникает фигура опустившегося, обрюзгшего Энтони, не следящего за своим внешним видом, разбитого, слабого духом человека, с воспаленными, подчас безумными глазами. А его жена из загадочного существа превратилась в обыкновенную красивую женщину со всеми ее человеческими слабостями.

История Глории и Энтони полна точных жизненных наблюдений. Фицджеральд заставляет нас чувствовать горести, которые они переживают, но он не в состоянии объяснить ни причину их страданий, ни то огромное значение, которое придает своим героям.

Литература:

1. Колесникова Н.В., Начало творческого пути Скотта Фицджеральда. Роман «Прекрасные и проклятые», / Учен.записки МОПИ, 1967, т.№175, вып.І. – с.175-194;
2. Горбунов А.Н., Романы Скотта Фицджеральда. Авт.канд.дисс. – М.:МГУ, 1968. – с. 3-18;
3. Мендельсон М.О. Творческий путь Скотта Фицджеральда./ Проблемы литературы США XX века. – С М.М.:Наука, 1976. – с.168-220.

УДК 811.111

LEARNING STRATEGIES IN CLIL

**Нурушева Т.И.,
Кадыргалиева С.И.**
г.Уральск

This article aims to describe learning strategies and provide a few examples which may be useful in the CLIL context for both teachers and learners. Learning strategies or the idea of learning to learn or improving thinking skills has been traced back to the beginning of the 19th century. Much research has gone into learning strategies which has led to the following and fairly recent definition:

“Learning strategies include any thoughts, behaviours, beliefs or emotions that facilitate the acquisition, understanding or later transfer of new knowledge and skills.” (Weinstein, Husman and Dierking, 2000: 727).

Learning strategies have been classified as **metacognitive**, **cognitive** and **social/affective strategies** (O'Malley & Chamot, 1990). Metacognitive strategies have a higher order function which entails planning, monitoring and evaluating a learning activity. They regulate learning and are applicable to a wide variety of tasks. Cognitive strategies are the steps used in learning or problem-solving that require direct analysis or transformation of learning materials. They are more directly linked to performance on a particular learning task. Social-affective strategies are ways in which learners interact with others or control their emotional state to assist learning.

The current consensus is that there are no “good” or “bad” strategies but a strategy can be used effectively or ineffectively in a given context. Teachers and learners in a CLIL context can benefit from a knowledge of strategies, particularly at the beginning of a course. For the teacher strategies will help to convey input, focusing on, not only the final goal of learning but the process or steps towards getting there. A strategic approach also ensures that learners are challenged at different levels of cognitive complexity, using different thinking skills. For learners an awareness of strategies can help them plan, monitor and evaluate their learning and become more active, reflective and so autonomous learners who understand more fully what the learning process entails (Benson, 2001; Holec, 1981; Little, 1991).

Teachers Strategies /Scaffolding

CLIL teachers need to be able to select and adapt the course contents appropriately for their learners. Once material has been selected, teachers need to predict the language that will cause learners problems and prepare appropriate strategies or scaffolding to overcome the language difficulties. In the classroom teachers need to have sufficient L2 proficiency to be able to attend to learners' language problems and facilitate written and spoken output. Here are some examples of effective strategies:

a. Managing tasks

When carrying out tasks in the classroom the following strategies can be employed to ensure successful task completion:

- describing the task and giving instructions clearly
- ensuring learners understand the task outcome and the teachers' expectations
- highlighting key language
- keeping learners focused and engaged in the task
- breaking the task down into steps, if necessary
- pacing the task appropriately
- using ice-breakers when class dynamics are low
- monitoring students progress and providing immediate feedback
- responding to and using information from students' home cultures to show that there are different ways of interpreting the task

b. Providing comprehensible input

To avoid “dumbing down” content, cognitively demanding information should be consistently introduced. This information can be made more comprehensible by...

- demonstrating
- outlining
- using visuals, graphic organisers
- repeating
- rephrasing: using synonyms, definitions, similes, more general words
- giving examples
- using gesture
- linking new information to learners' prior knowledge
- speaking more slowly and clearly than usual
- pausing for longer
- using signalling techniques when lecturing
- modelling language by producing sentence starters which students can incorporate into speaking or writing

Scaffolding can slowly be reduced and finally removed as students gain confidence in the subject matter and language. Very colloquial English, which will be more difficult to understand, is best avoided.

c. Integrating different levels of cognitive processing

Tasks may be sequenced according to their cognitive complexity from more simple to more complex, using **thinking skills** (remembering, understanding, applying, analysing, evaluating, creating). For example a concept can be introduced, the principles underlying the concept can be elicited. Students can work together to apply the principles to a different situation. The concept can then be put into practice, analysed and evaluated. Questioning techniques can then be used to ensure that learners are using thinking skills. For example, to *apply* their knowledge – “Would this method be useful for ...?”, to *analyse* – “What was the problem with ...?”, to *create* – “Can you find a new use for ...?”.

d. Checking comprehension

If teachers make regular general comprehension checks: “Does everyone understand?” “Shall I repeat that?” they can gauge whether students are following the class/activity. Asking specific questions will show whether learners have understood the concepts explained.

e. Recapping

To review an activity or lesson teachers can give learners notes, a handout or online material to refer to at the end of the lesson, revise or summarize important points and get learners to reflect on or evaluate what they have learnt.

Learner Strategies

In the early stages of CLIL teachers should emphasise receptive skills (reading and listening) and allow learners to respond in L1, L2 or by non-verbal responses to instructions. Here are some examples of strategies that students can be taught for reading and listening:

a. Reading

- looking at titles, headings and illustrations to predict the contents of the text
- thinking about what you already know about the subject
- scanning for specific information
- skimming for a general idea
- using the context to guess the meaning of unknown words
- using a dictionary to find out the meaning of unknown words
- looking at prefixes and suffixes to understand parts of speech
- thinking about the most important points in the text
- thinking about the topic of each paragraph
- distinguishing the main ideas from supporting points
- understanding techniques for giving examples, paraphrasing, making connections
- identifying the writer’s opinion or attitude
- identifying logical arguments
- distinguishing between argument and opinion

b. Listening

- thinking about what you already know about the subject
- thinking about the context: Who is speaking? Where? Why?
- using the context to guess the meaning of unknown words
- understanding the main ideas rather than every word.
- identifying specific information
- differentiating main ideas from supporting details
- recognising signalling, which organises the speaker’s talk
- recognising intonation, wordstress and pausing
- listening for “chunks of meaning” rather than separate words
- identifying the speaker’s opinion or attitude

Once learners have gained confidence in the L2 they should be encouraged to respond by using productive skills (speaking and writing). Here are some strategies learners can use in these areas:

c. Speaking

- giving yourself time to plan what you will say
- thinking about how to organise your ideas
- trying to relax
- being positive about your abilities

- trying not to avoid difficult or unfamiliar topics
- asking for help
- paraphrasing or summarizing ideas you want to emphasize
- using conversational expressions you remember
- monitoring how people are responding to what you say
- using synonyms, paraphrase or gesture if you can't think of a word
- focusing more on communicating your ideas and less on your defects

When you don't understand...

- saying that you don't understand
- asking for repetition, clarification, rephrasing
- asking the speaker to speak slower
- repeating the phrase in your own way to make sure that you have understood

d. Writing

- describing facts and figures
- describing trends
- describing processes
- summarizing
- brainstorming ideas
- selecting and ordering ideas
- stating your purpose for writing
- planning structure: introduction, main paragraphs and conclusion
- organising internal paragraph structure

References:

1. Bentley, K. The TKT Course CLIL Module, Cambridge: Cambridge University Press, 2010
2. Calabrese, I and Rampone, R. Cross-curricular Resources for Young Learners, Oxford: Oxford University Press, 2008
3. CLIL at School in Europe, Eurydice, 2006.
4. Coleman, L. CLIL behind the dykes; the Dutch bilingual model, IATEFL YLSIG Journal, 2006
5. Coyle, D, Hood, P and Marsh, D. CLIL: Content and Language Integrated Learning, Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

УДК 82-32 (410)

ЖАНРОВАЯ СПЕЦИФИКА «КЕНТЕРБЕРИЙСКИХ РАССКАЗОВ» ДЖЕФРИ ЧОСЕРА

Фролов И.М.
г. Уральск

Всемирную известность Дж. Чосеру принесли его «Кентерберийские рассказы». Они вышли из-под его пера в 1387 году. Идею рассказов дало Чосеру чтение «Декамерона» Джованни Боккаччо. Они выросли на основе повествовательной традиции, истоки которой теряются в глубокой древности, заявившей о себе в литературе XIII-XIV вв. в итальянских новеллах, циклах сатирических сказок, "Римских деяниях" и других сборниках поучительных рассказов.

На жанровую природу «Кентерберийских рассказов» сильное влияние оказал жанр новеллы. Это проявляется в особенностях сюжета, построении образов, речевой характеристике персонажей, юморе и назидании. Новелла - малый прозаический жанр, сопоставимый по объему с рассказом, но отличающийся от него острым центростремительным сюжетом, нередко парадоксальным, отсутствием описательности и композиционной строгостью. В «Кентерберийских рассказах» заложена основа новой английской поэзии, опирающаяся на весь опыт передовой европейской поэзии и национальные песенные традиции.

В прологе к «Кентерберийским Рассказам» автор настраивает читателя на последующее подробное повествование-описание о каждом пилигриме, его внешности, положении в обществе. В паломничество отправились представители различных слоев общества. По социальному положению пилигримов можно распределить на определенные группы: Высший свет (Рыцарь, Сквайр, церковные служители); Ученые люди (Врач, Юрист); Землевладельцы (Франклин); Собственники (Мельник, Мажордом); Купеческий класс (Шкипер, Купец); Ремесленники (Красильщик, Плотник, Ткач, и так далее); Низший класс (Пахарь).

В «Общем Прологе» Джеффри Чосер представляет читателю практически каждого пилигрима (просто упоминая его присутствие, или представляя в деталях его характер). «Общий Пролог» некоторым образом формирует ожидания читателя -- ожидание основного настроения и тематики рассказа, последующего поведения пилигрима. Именно из «Общего Пролога» читатель получает представление о том, какие истории будут рассказаны, а также суть, внутренний мир каждого пилигрима. Поведение представленных Чосером персонажей раскрывает суть их личностей, их привычки, личную жизнь, настроения, хорошие и дурные стороны. Характер того или иного персонажа представлен в прологе к «Кентерберийским Рассказам» и раскрывается далее в самом рассказе, предисловиях и послесловиях к рассказам. Исходя из отношения Чосера к каждому персонажу, пилигримов, участвующих в путешествии, можно организовать определенные группы: Идеальные образы (Рыцарь, Сквайр, Студент, Пахарь, Священник); Персонажи, над которыми автор посмеивается (Аббатиса, Монах, Батская Ткачиха); «Нейтральные» образы, описания которых не представлены в «Прологе» - Чосер лишь упоминает их присутствие (священнослужители из окружения Аббатисы); Образы с некоторыми отрицательными чертами характера (Шкипер, Эконом); Закоренелые грешники (Кармелит, Продавец индульгенций, Пристав церковного суда -- все они церковные служащие).

В поэтических «Кентерберийских рассказах» национальным было композиционное обрамление - обстановка места действия: таверна у дороги, ведущей в Кентерберии, толпа паломников, в которой представлено, по существу, все английское общество - от феодалов до веселой толпы ремесленников и крестьян. Всего в компанию паломников набирается 29 человек. Почти каждый из них - живой и достаточно сложный образ человека своего времени; Чосер мастерски описывает отличным стихом привычки и одежды, манеру держать себя, речевые особенности персонажей.

В полной мере сатирический талант Чосера разворачивается, когда речь заходит о монашестве и о духовенстве побогаче. Для Чосера все они - горсть паразитов, существующих за счет общества. Блестящий жанр литературного портрета - вот что, может быть, является главным созданием Чосера. Вот, в качестве примера, портрет ткачихи из Бата.

*А с ним болтала батская ткачиха,
На иноходце восседая лихо;
Но в храм
Пред ней протиснись кто-нибудь из дам, -
Вмиг забывала, в яростной гордыне -
О благодущии и благостыне.
Лицом пригожа и румяна.
Жена завидная она была.
И пятерых мужей пережила,
Гурьбы дружков девичьих не считая.*

Но вот мягкий юмор уступает жесткой сатире, когда автор описывает ненавистного ему продавца индульгенций.

*Глаза его, как заячьи, блестели.
Растительности не было на теле,
А щеки гладкие - желты, как мыло.
Казалось, мерин он или кобыла,
И, хоть как будто хвастать было нечем,
Об этом сам он блял по-овечьи...*

Чосера называют «отцом реализма». Причиной тому его искусство литературного портрета, который появился в Европе раньше, чем портрет живописный. Читая «Кентерберийские рассказы», можно смело говорить о реализме как творческом методе, подразумевающим не только правдивое обобщенное изображение человека, типизирующее определенное общественное явление, но и отражение изменений, происходящих в обществе и человеке.

Английский социум в портретной галерее Чосера - это социум в движении, в развитии, общество переходного периода, где феодальные порядки сильны, но устарели, где явлен новый человек развивающегося города. Из «Кентерберийских рассказов» ясно: не проповедникам христианского идеала принадлежит будущее, но деловым, полным сил и страстей людям, хотя они и менее почтенны, и добродетельны, чем те же крестьянин и сельский священник.

Во времена Чосера роман и, в частности, рыцарский роман были одними из основных жанров литературы, то писатель просто не мог обойти их стороной. Он использовал элементы куртуазного романа в «Рассказе рыцаря». Роман - это эпическое произведение, в котором повествование сосредоточено на судьбе отдельной личности в процессе ее становления и развития, развернутом в художественном пространстве и времени, достаточном для передачи «организации» личности.

Рассматривая образ Рыцаря, как идеальную фигуру, представленную Чосером, воплощение достоинства, благородства и чести, но при этом обладающего некоторыми недостатками, проведем исследование рассказа Рыцаря, принимая во внимание структуру рассказа и поэтические средства, использованные автором для создания полноты образа персонажа. Рассказ повествует о любви двух кузенов - Паламона и Арситы - к невестке герцога Афин, Эмили. Кузены, будучи царевичами враждебного государства, заточены в темнице по приказанию Тезея, с высокой башни которой по случайности видят Эмилию и оба влюбляются в нее. Между кузенами вспыхивает вражда, и когда Тезей узнает о соперничестве между двумя братьями, он устраивает рыцарский турнир, обещая отдать победителю Эмилию в жены. По вмешательству богов, побеждает Паламон; Арсита гибнет по случайности; рассказ заканчивается свадьбой Паламона и Эмили.

Следует отметить, что рассказ Рыцаря - один из самых длинных рассказов, представленных пилигримами. Создается впечатление о торжественности, величественности повествования, так как рассказчик часто отступает от основного действия, представляя слушателям большие отрывки детализированных описаний, зачастую не относящихся к самому развитию сюжета. Причем, Рыцарь, по мере повествования, несколько раз прерывает сам себя, возвращаясь к главным героям и к основному развитию сюжета.

Структура рассказа необычна для простого повествования как развития какого-либо сюжета. Симметрия структуры рассказа, симметрия образов, вычурные статичные описания, богатый символизм предполагают не фокусирование внимания на поисках искусно вырисованных образов, не на моральных выводах - все внимание читателя сосредотачивается на эстетическом впечатлении от рассказа.

На лексическом уровне имеется большое количество эпитетов (при описании персонажей, храмов, обрядов), но стандартность, повторяемость эпитетов не позволяет определить стилистическую окрашенность текста. В большей мере стилистическая окраска текста, лиризм рассказа представлен при помощи параллельных конструкций, перечислением (то есть, на синтаксическом уровне).

Представленные образы в большей степени символичны, чем реальны. Образы раскрываются структурой рассказа - структура предполагает роль и положение каждого героя в рассказе, его характеристики (если есть таковые), символизм. Рассказ представляет читателю, дополненный образ Рыцаря как образ романтического героя. Это доказывает присутствие в данном произведении элементов рыцарского романа.

Вместе с тем, Чосер переосмысливает жанровую традицию рыцарского романа. Писатель представляет все персонажи, как неповторимые индивидуальности, обстоятельно подходит к их описанию; создает идеальный образ Рыцаря, как воплощение достоинства благородства и чести; употребляет большое количество эпитетов и метафор; особенно богаты образностью его описания природы и местности.

Как было сказано ранее, «Кентерберийские рассказы» представляют собой энциклопедию поэтических жанров: здесь и куртуазная повесть, и бытовая новелла, и лэ, и фэблио, и басня, и пародия на рыцарскую авантюрную поэзию, и дидактическое повествование в стихах.

Басенный характер имеют рассказы монастырского капеллана и эконома. Рассказ продавца индульгенций перекликается с одним из сюжетов, использованных в итальянском сборнике «Новеллино», и содержит элементы фольклорной сказки и притчи (поиски смерти и роковая роль найденного золота приводят к взаимному истреблению друзей).

Наиболее яркие и оригинальны рассказы мельника, мажордома, шкипера, кармелита, пристава церковного суда, слуги каноника, обнаруживающие близость к фаблио и вообще к средневековой традиции новеллистического типа.

Духом фаблио веет и от рассказа батской ткачихи о самой себе. В этой повествовательной группе — привычные как для фаблио, так и для классической новеллы темы адюльтера и связанные с ним приемы плутовства и контрплутовства (в рассказах мельника, мажордома и шкипера). В рассказе пристав церковного суда дана ярчайшая характеристика монаха, вымогающего дар церкви у умирающего, и саркастически описывается грубая ответная шутка больного, вознаграждающего вымогателя вонючим «воздухом», который еще нужно разделить между монахами. В рассказе кармелита фигурирует в таком же сатирическом ключе другой вымогатель, «хитрец» и «лихой малый», «презренный пристав, сводник, вор». В момент, когда церковный пристав пытается обобрать бедную старушку, а та в отчаянии посылает его к черту, присутствующий при этом дьявол уносит душу пристава в ад. Рассказ слуги каноника посвящен популярной теме разоблачения плутовства алхимиков.

Новаторство Дж. Чосера заключается в синтезе жанров в одном произведении. Так почти каждый его рассказ относится к определенному жанру и это делает его «Кентерберийские рассказы» неповторимой энциклопедией жанров средневековья.

Суть и основа данной книги — это ее реализм. Она включает портреты людей, их оценку, их взгляды на искусство, их поведение — словом, живую картину жизни. Представление о действительности, нашедшее свое выражение в «Кентерберийских рассказах», в значительной мере основывалось на средневековых идеях. Об этом свидетельствует то обстоятельство, что в «Кентерберийских рассказах» характеры и ситуации часто определяются положением звезд и небесных светил. В качестве примера можно привести «Рассказ рыцаря». Астрология во времена Чосера объединяла средневековые предрассудки и научные астрономические знания. Интерес к ним писателя проявляется в прозаическом трактате «Об астрологии», в котором он объясняет некоему «маленькому Льюису», как пользоваться этим древним астрономическим прибором.

Реалистические тенденции в искусстве Чосера не сложились полностью, они находятся в становлении. Применительно к литературе XIV в. вряд ли можно говорить о воспроизведении действительности в формах самой действительности. Однако автора «Кентерберийских рассказов» отличает вполне осознанное стремление к правдивому изображению жизни. Подтверждением могут служить слова, которые писатель вкладывает в уста паломника по имени Чосер. В прологе к «Рассказу мельника» он высказывает опасение, что не все рассказчики будут соблюдать в своих историях правила хорошего тона.

Поэт стремится воспроизвести эти истории в виде, максимально близком к тому, в каком они якобы были рассказаны во время паломничества. В «Кентерберийских рассказах» проявляется, хотя и в зачаточной форме, творческая установка на реалистическое воспроизведение жизни.

Творчество Чосера принадлежит к сложному и переходному историческому периоду, объединяющему разноречивые тенденции: своеобразие «Кентерберийских рассказов» во многом проистекает от того, что писатель продолжает средневековые традиции, по-новому интерпретируя их. Это проявляется, например, в способах характеристики героев. Художественный метод реализма предполагает изображение типических героев в типических обстоятельствах.

Одна из основных черт реалистического искусства заключается в умении раскрыть типическое в индивидуальном и через индивидуальное. Поскольку средневековой литературе подобный прием был неизвестен, писатели того времени обычно ограничивались краткой типической характеристикой, например, в фаблио. В отличие от них, Чосер придает своим героям индивидуализированные черты. В «Кентерберийских рассказах» Чосер пользуется различными способами индивидуализации. Он подчеркивает особенности внешности и поведения участников паломничества: бородавку на носу у мельника, раздвоенную бороду купца, девиз на брошке аббатисы. Часто писатель прибегает к характеристике поступком.

Приведенные выше соображения позволяют говорить о реализме «Кентерберийских рассказов», хотя «черты его носят еще первоначальный, зачаточный характер, отличный от характера реализма более позднего и зрелого. Эти черты обусловлены тесной связью литературы раннего Возрождения со средневековой культурой».

Реализм Дж. Чосера способствовал переосмыслению и переоценке жанровых канонов. Писатель не оставался в пределах канонов реалистических элементов внутреннего и внешнего мира. Реализм Чосера стал предпосылкой жанрового синтеза, о котором не раз говорили на протяжении работы.

У Чосера различные исходные жанры, которыми он оперирует, не только сосуществуют в рамках одного сборника, но взаимодействуют между собой, подвергаются частичному синтезу, в чем Чосер уже отчасти перекликается с Боккаччо. Нет у Чосера, так же как у Боккаччо, и резкого противопоставления «низких» и «высоких» сюжетов.

В отличие от крайне схематических изображений представителей различных социальных и профессиональных групп в средневековой повествовательной литературе Чосер создает очень яркие, за счет живого описания и метких деталей поведения и разговора, портреты социальных типов английского средневекового общества. Эта обрисовка социальных типов дается не только в рамках отдельных конкретных новелл, но в не меньшей мере в изображении рассказчиков. Социальная типология паломников-рассказчиков отчетливо и забавно проявляется в их речах и спорах, в автохарактеристиках, в выборе сюжетов для рассказа. И эта сословно-профессиональная типология составляет важнейшую специфику и своеобразную прелесть в «Кентерберийских рассказах». Она отличает Чосера не только от средневековых предшественников, но также от большинства новеллистов Возрождения, у которых общечеловеческое родовое начало, с одной стороны, и сугубо индивидуальное поведение — с другой, в принципе доминируют над сословными чертами.

«Кентерберийские рассказы» представляют собой один из замечательных синтезов средневековой культуры, отдаленно сравнимый в этом качестве даже с «Божественной комедией» Данте. У Чосера также имеются, хотя и в меньшей мере, элементы средневекового аллегоризма, чуждого новелле как жанру. В синтезе «Кентерберийских рассказов» новеллы занимают ведущее место, но сам синтез гораздо шире и гораздо важнее для Чосера. Кроме того, синтез жанров у Чосера не завершен, не происходит полной «новеллизации» легенды, басни, сказки, элементов рыцарского повествования, проповеди и т. д. Даже новеллистические «рассказы», особенно во вступительных частях, содержат многословные риторические рассуждения о различных предметах с приведением примеров из Священного Писания и античной истории, и литературы, причем эти примеры повествовательно не развернуты. Автохарактеристики рассказчиков и их споры далеко выходят за рамки новеллы как жанра или даже сборника новелл, как особой жанровой формации.

Литература:

1. Чосер Джефри. Кентерберийские рассказы. — М.: 2007.
2. Алексеев М.П. История западноевропейской литературы. Средние века и Возрождение. — М.: Высшая школа, 1999.
3. Аникин Г.В. История английской литературы. — М.: Высшая школа, 1985.
4. Ковалёва Т.В. Литература средних веков и Возрождения. — Мн.: Изд-во Университетское, 1988.

УДК 82.3 (410)

ИЗОБРАЖЕНИЕ ЖЕНСКИХ ОБРАЗОВ В МАЛОЙ ПРОЗЕ ТОМАСА ГАРДИ

Шамгонова Р.Г.

г. Уральск

Искусство Гарди можно определить, как попытку изобразить, вопреки происхождению Уэссекса, душевные волнения (страсти, взрывы чувства), известные каждому человеку. Это подтверждают слова самого писателя. Гарди согласен с тем, что «в литературе на какой-то момент не следует показывать небрежные взгляды на ту непорочность жизни, от которой

зависит благосостояние общества, но положение мужчины и женщины в обществе, и содержание их сознания – вещи, о которых каждый думает, но никто не говорит – могут быть откровенно показаны и объяснены в художественной литературе» [2, с.132-133].

В новеллах, которые вошли в сборники «Маленькие насмешки жизни» и «Переменившийся человек и другие рассказы», Гарди повернулся к темам, которые были актуальны в конце XIX в. Все более важное значение здесь приобретает реалистический психологизм, становясь существенным элементом характерологии.

Одной из важных характеристик стиля Гарди является акцентирование автором ситуаций, которые дают ему возможность выразить то или иное психологическое состояние человека. В своих новеллах для раскрытия внутреннего мира человека Гарди обращается к событийности, т.е. человек осознает естественный ход вещей, что порождает ощущение «трагической вины», страдание от неосуществимости желаний.

Особенно ярким примером тому может служить новелла «Запрет сына» из сборника «Маленькие насмешки жизни». Т.О.Бичкрофт называет это произведение в своей книге по теории малого жанра “The Modest Art” «настоящим образцом современного рассказа» [4, с. 20].

Сюжет рассказа складывается как ряд эпизодов из жизни главной героини Софи, в которых раскрываются черты ее характера. Ситуация, в которой она оказывается, становится предлогом для психологического исследования. Горничная Софи выходит замуж за приходского священника, мистера Твайкотта, потому что едва смеет отказать персоне, такой почтенной и величественной в ее глазах: «... вряд ли она решилась бы в чем-либо отказать человеку, воля которого была для нее священна; поэтому она без дальних размышлений согласилась выйти за него замуж» [3, с. 146]. Но на самом деле она любит Сэма Гобсона, молодого садовника. Сэм характеризуется как добрый человек, полный страстного желания быть с ней, даже после долгого периода времени и смерти священника. Сына Софи, Рэндольфа, для которого было пожертвовано все, чье образование полностью вытеснило его человечность, Гарди характеризует как невыносимого, ограниченного и самодовольного юношу: «... сын со своей школьной ученостью, безупречно правильной речью и высокомерием, усвоенным в аристократическом интернате, мало-помалу утрачивал то широкое сочувствие всему миру, простирающееся даже на солнце и луну, с которым он, подобно всем детям, родился и которое мать его, сама дитя природы, так в нем любила; теперь его внимание привлекал лишь узкий круг из нескольких тысяч богатых и титулованных особ – капля в море прочих людей, ни в коей мере его не интересовавших» [3, с. 147]. Для главной героини характерно острое чувство неудовлетворенности, страстная тяга к смутно представляемой, но какой-то иной, более полнокровной жизни и чувство одиночества, невозможность найти общий язык даже с самыми близкими, которых уже засосала рутина серой бессмысленной жизни. Рэндольф запрещает матери повторно выйти замуж, и «... однажды он подвел ее к маленькому кресту над алтарем, который устроил у себя в спальне, чтоб там молиться в уединении, и заставил мать опуститься на колени и дать клятву, что без его согласия она не выйдет замуж за Самуэля Гобсона» [3, с. 154]. Несчастная женщина чахнет и вскоре умирает. Писатель заканчивает рассказ, не делая конкретных выводов: «Сняв шляпу, Гобсон полными слез глазами провожал двигавшиеся мимо экипажи, а из траурной кареты гладко выбритый молодой Рэндоф в одежде священника бросил на лавочника мрачный взгляд» [3, с. 155]. Через страдания женщины Гарди выражает протест против внешнего благополучия викторианского общества. Писатель показывает семейные взаимоотношения изнутри. Не то, что видят люди, находящиеся в стороне, а то, что чувствует человек, страдающий от светских условностей.

Для отражения тончайших движений души писатель здесь часто прибегает к многочисленным авторским отступлениям, вписывающимся в повествование в качестве комментариев подлинного автора. Автор часто описывает эмоциональное состояние Софи: «Более всего ее печалило сознание, что единственный сын, на образование которого они не жалели средств, теперь уже настолько вырос, что стал замечать ее промахи, а он не только их замечал, но еще и раздражался при этом» [3, с. 146]. Создается впечатление, что женщина жалела о прожитых годах, находясь в «золотой клетке».

Это состояние подчеркивает то ощущение неподвижности, которое она обрела, поселившись в Лондоне. Автор описывает дом, в котором Софи «... часто подолгу сидела у окна, глядя на крошечный кусочек газона перед домом и дальше, через решетку палисадника, на никогда не затихающую улицу; или, высунувшись из окна второго этажа, устремляла взор

вдоль строя закопченных деревьев и грязно-серых фасадов, от которых в пыльном воздухе эхом отдавался шум, столь обычной для главной улицы городского предместья» [3, с. 147].

Занятия Софи также были ограничены: «Жизнь ее была невыносимо однообразна: пешком прогуляться она не могла, кататься по городу, да и вообще разъезжать - она тоже не любила. Так, без всяких перемен, прошло почти два года, а она все сидела у окна и смотрела на пыльную улицу и вспоминала деревню, где она родилась и куда ей так хотелось вернуться, пусть даже ей пришлось бы – ах, какое это было бы счастье! – работать в поле простой поденщицей» [3, с. 148].

Это не выносимо тусклая и однообразная жизнь, являясь фоном, на котором изображается духовная драма героини, обитательницы одного из домов Лондона, служит в то же время и социальным объяснением причин этой драмы.

Различия между деревней и городом увеличиваются по мере того, как развивается рассказ, и Лондон, для Софи ведет, неизбежно, к умиранию души. Для того, чтобы показать, как раскрываются ранее неизвестные, незаметные черты характера, дремавшие чувства женщины, писатель комментирует появление Сэма Гобсона, который был для нее вестником смысла жизни: «...зеленые бастионы из капусты, которые покачивались, словно вот-вот упадут, но никогда не падали, крепостные стены из корзин с бобами и горохом, пирамиды белоснежной репы, паланкины с разной мелкой овощью... Какое-то особое очарование таилось для нее в этих проезжающих по городским улицам деревенских повозках, и в их возницах тоже деревенского вида...» [3, с. 148]. Автор подчеркивает, что Софи поняла, «Теперь, кроме сына, у нее было еще кое-что, ради чего стоило жить» [3, с. 151].

Комментарии-отступления у Гарди оказывают самоценное влияние на читателя и создают вполне конкретную психологическую направленность, облегчающую восприятие произведения в целом. Новелла захватывает не только хорошо «отработанной» интригой, но и глубиной выраженных в ней эмоций, искренностью и силой в передаче настроения, причем настроения, типичного для своего времени и социально значимого. Динамика рассказа – в нарастании этого настроения, в усилении эмоциональной напряженности: обострении неудовлетворенности и поисков выхода и в то время осознания бесперспективности этих поисков.

К историям такого типа можно отнести рассказ «Грустный гусар из немецкого легиона» из сборника «Маленькие насмешки жизни». Здесь писатель также касается исторических событий, которые произошли в Англии в начале XIX в. Из повествования ясно, что действия разворачиваются в период наполеоновских войн. Но Гарди не описывает военные события. Сюжет рассказа помогает понять атмосферу, сложившуюся в Англии в этот период, посредством частного случая. Писатель передает историю, рассказанную пожилой женщиной, которая сама участвовала в этих событиях много лет назад.

Эта трагическая история произошла с британской девушкой Филис и ее возлюбленным, гусаром по имени Маттеус Тина, из Йоркского полка. Филис жила вместе со своим отцом в сельской местности, недалеко от приморского городка, куда на летний отдых ежегодно приезжал король Георг.

Вследствие этого по окрестностям расположились военные батальоны. Сюда прибыл и Йоркский гусарский полк – один из иностранных легионов. Филис понимала, что в ее отношениях с простым солдатом не могла быть будущего. Здесь Гарди опять указывает на условности и традиции, существовавшие в английском обществе: «В те времена неравные браки рассматривались скорее как нарушение законов природы, чем как простое отступление от общепринятого, - к чему сводятся более современные взгляды...» [3, с. 217].

Отец Филис желал, чтобы дочь вышла замуж за благородного джентельмена Хамфри Гоулда, который сделал девушке предложение. Маттеус Тина вместе со своей возлюбленной решают бежать из Англии на его родину Саарбрюккен, так как здесь у них не было будущего. Но это была одна из причин побега Йоркского гусара. Обычно, проезд иностранного легиона «озарял золотым сиянием» однообразную жизнь местных жителей: «... тогда их блестящие мундиры, великолепные лошади, а главным образом их заграничный вид и усы (в те дни украшение редкостное) всюду привлекали к ним толпы почитателей и почитательниц» [3, с. 218]. Это была внешняя сторона жизни гусар. Позже Гарди упоминает о личных проблемах, существующих в рядах легиона: Постепенно от своего нового друга Филис узнала о Йоркских гусарах то, чего не ожидала услышать. Оказывается, они были далеко не так веселы, как можно было бы предположить по пестрым мундирам, наоборот, все так страдали от тоски по родине,

что часто становились даже не способны к службе. Тяжелее всего приходилось молодым солдатам, только недавно к нам прибывшим. Они ненавидели Англию и английский уклад жизни, совершенно не интересовались королем Георгом и его островным королевством и мечтали только поскорее выбраться из нашей страны и никогда больше ее не видеть. Телом они были здесь, но душой и сердцем – на любимой родине, о которой они – люди храбрые и во многом настоящие стоики – не могли говорить без слез. Маттеус Тина особенно жестоко страдал от тоски по родине, - мечтательный, от природы склонный к задумчивости, он тем острее ощущал всю горечь изгнания, что оставил дома одинокую старушку мать, которую некому было без него утешить» [3, с. 220].

Маттеус и его друг Христоф организовали побег. Филис в последний момент передумала бежать. Она не решилась нарушить традицию. Девушка сделала выбор – остаться в Англии, выйти замуж за Хамфри Гоулда и всю жизнь быть несчастной. Маттеусу и Христофу не удалось добраться до своей родины. Их задержали и казнили за дезертирство. Филис так и не вышла замуж за Хамфри. Всю свою долгую жизнь она помнила эту трагическую историю любви.

В комментарии к рассказу указывается, что имена дезертиров и события, связанные с побегом основываются на записях, которые сделал сам писатель. Действительно, Гарди прочитал о расстреле дезертиров из Йоркского гусарского полка в газете «The Morning Chronicle» за 4 июля 1801 г. Он нашел эту информацию в Британском музее. В заметке от 27 июля 1877 г. в «The Life» Гарди пишет, что «Джеймс Бушрод видел двух немецких солдат, расстрелянных на Бинком Даун в 1801 г. Это произошло на дороге через Даун или около нее. Джеймс Сэлби из той же деревни думает, что там есть отметка». Писатель выяснил, что тела дезертиров были захоронены у церкви в БинкOME. В своем первом предисловии к «Маленьким насмешкам жизни» (1894) Гарди упомянул о женщине в возрасте 90 лет, которая показала ему могилу этих гусар. Они надолго остались в памяти писателя [2, с. 373-374].

Заслуга Гарди заключается в том, что он заново пересмотрел исторические фигуры и события. Здесь отражается желание писателя показать особенности поведения человека в прошлые годы, делая акцент на том, какое влияние оказывает на судьбу людей атмосфера в стране.

Литература:

1. Ясакова Ю. Б. «Готический» роман Анны Радклиф: монография / Ю.Б.Ясакова. Набережные Челны: Издательско-полиграфический отдел НФ ГОУ НГЛУ им. Н.А. Добролюбова, 2006. - 246 с.
2. The Collected Letter of Thomas Hardy, Oxford: Clarendon Press, 1978. - 220 p.
3. Гарди Т. Избранные произведения: в 3 т. / Т. Гарди. М.: Художественная литература, 1989. Т. 3. 543 с.
4. The English Short Story, Part 1. Front Cover. Thomas Owen Beachcroft. British Council and the National Book League, 1964 - English fiction - 88 p.

УДК 82-144(430)

ИСТОКИ БАЛЛАДНОГО ТВОРЧЕСТВА КЛЕМЕНСА БРЕНТАНО

*Утебаева А.С.
г. Уральск*

В данной статье речь пойдет о истории возникновения балладного творчества великого немецкого романтика Клеменса Брентано, являющегося автором бессмертного сборника баллад «Волшебный рог мальчика».

Клеменс Брентано был вторым сыном франкфуртского торговца Петера Антона Брентано (из семьи Брентано ди Тремезо) и обожавшей молодого Гёте Максимилианы фон Ла Рош. В своих первых произведениях Клеменс подписывался псевдонимом «Мария», и указывал днём своего рождения 8 сентября, католический праздник рождения Девы Марии.

Брентано был крещён в католической церкви, его детство прошло в Франкфурте-на-Майне и в Кобленце. После неудачи в изучении торговли в 1797 году он несколько семестров изучал горное дело в Галле, а затем, с 1798 года, медицину в Йене. Вместо того чтобы

завершить обучение в университете, он целиком посвятил себя литературному творчеству. В Йене он познакомился с представителями веймарской классической литературы (Кристофом Мартином Виландом, Иоганном Готфридом фон Гердером, Иоганном Вольфгангом фон Гёте) и раннего романтизма (Фридрихом Шлегелем, Иоганном Готтлибом Фихте и Людвигом Тиком). Свои первые произведения Клеменс писал под влиянием литературных и теоретических произведений йенского раннего романтизма, прежде всего свой роман «Годви», который содержит также некоторые самые известные стихотворения Brentano («Лорелея», «Голос издалёка», «Сидел рыбак в лодке»).

В 1801 году в Гёттингене, где он числился студентом факультета философии, Brentano познакомился с Людвигом Ахимом фон Арнимом, с которым его вскоре связали узы тесной дружбы и совместно с которым он в 1802 году совершил длительное путешествие по Рейну. Во время него друзья услышали множество народных песен и загорелись желанием собрать их и издать.

После своей свадьбы с писательницей Софи Мери Brentano переехал в Гейдельберг, где вместе с Арнимом выпускал газету и издал сборник народных песен «Волшебный рог мальчика». Сборник оказал огромное влияние на немецкую лирическую поэзию. Его тексты положил на музыку Густав Малер. Софи Мери умерла в 1806 году при родах третьего ребенка, оба первых ребенка также не прожили больше нескольких недель. Через несколько месяцев Brentano женился на Августе Буссман, но не отказался от жизни кочевника. В 1814 году брак был расторгнут.

С конца 1809 года Клеменс Brentano жил в Берлине, где принимал участие в литературной жизни и работал над своим (созданным ещё в 1802 году, но опубликованном только посмертно) стихотворным эпосом «Баллады о венке из роз» и над также изданными только после его смерти «Сказками Рейна». Он принадлежал к основателям созданного в 1810 году «Немецкого застольного общества», чьи антиеврейские, отчасти даже переходящие в антисемитские воззрения он активно поддерживал, в частности в своём произведении «Филистимлянин вчера, сегодня и завтра». Антиеврейские мотивы встречаются также и во многих его более поздних произведениях после 1810 года (например, в «Петухе, Курочке и Кудяхточке»), самом известном из его религиозных произведений. Зато в другом, появившемся примерно в это же время произведении «Жизнь Господа нашего Иисуса Христа», мы находим точное и явно с симпатией написанное описание иудаизма времен Иисуса Христа. Его совместная работа с Генрихом Клейстом в «Берлинском вечернем листке» продолжалась недолго и закончилась после разногласий с Клейстом.

В 1811 году Brentano уехал из Берлина и провёл два последующие года в Бёмене, а затем в Вене. В это время появляются его драмы «Алоис и Имельда» (издано только в 1912 году) и «Основание Праги» (издано в 1815 году в отдельном издании). Попытка заявить о себе в Вене как о драматурге закончилась неудачей.

По возвращении в Берлин в 1815 году Brentano находился в глубокой депрессии, приведшей его сначала в ряды пиетистов, а позднее к возвращению в католическую церковь. Этот шаг был сделан благодаря знакомству с дочерью пастора Луизой Гензель в конце 1816 года. Сначала Brentano хотел перейти в протестантство, чтобы жениться на Луизе Гензель. Когда она отклонила его предложение, он стал склонять её к переходу в католическую веру. В 1818 году Луиза приняла католичество. В 1817 году Brentano инсценировал свой отказ от мирской поэзии, но в реальности не распрощался с ней. Посвященные Луизе Гензель лирические стихотворения (например, «Молчи, о, сердце, я в пустыне») соединяют в себе элементы ранней романтики и религиозные и эротические темы. Около 1816 года возникла ещё одна часть «Сказок Италии», в том числе первый вариант «Петушка, Курочки и Кудяхточки».

В 1818 году Brentano покинул Берлин и провел последующие шесть лет в Дюльмене в Вестфалии, записывая видения тяжело больной монахини Анны Катерины Эммерик, обретшей стигматы. Согласно проведённым позже исследованиям, Brentano в своих записях смешивал откровения Анны со своими литературными пассажами, что не позволяет оценить истинное содержание её видений.

После смерти Анны Эммерик в 1824 году Brentano жил в разных местах, с 1829 года во Франкфурте, а с 1833 года в Мюнхене. В это время он работал над своими книгами, в которых воплотил переработанные записи о видениях:

«Страдания Господа нашего Иисуса Христа» (1833), «Жизнеописание святой девы Марии» (1852, издано посмертно), «Годы учения Христа» (издано в 1858—1860 гг. в обработке

Карла Эргарда Шмёгера, оригинальное издание лишь в 1981 году) и биография Анны Катерины Эммерик (не окончена, издана в 1867—1870 гг. в обработке Шмёгера, оригинальное издание лишь в 1981 году).

Эти произведения, против воли Brentano, использовались в качестве душеполезного чтения и распространялись по всему миру большими тиражами. Их влияние даже сегодня заметно в романском и американском католицизме. В своей книге «Сёстры милосердия» (1831) он приветствовал появление общины сестёр милосердия святого Винченцо фон Пауля в Германии, одновременно это произведение стало одним из высших достижений немецкой прозы.

В 1833 году Brentano познакомился в Мюнхене со швейцарской художницей Эмилией Линдер. Как и ранее в его отношениях с женщинами, повторилось восхваление любимой в стихах и желание обратить её в свою веру, как и прежде, его подруга уклонялась от этих попыток, однако после смерти Brentano она приняла католическую веру. Поздняя любовь принесла свои плоды, которые наряду со стихотворениями Гёте, Гёльдерлина и Гейне, представляют собой самое своеобразное и самое значимое лирическое достижение первой половины XIX века (например, стихотворение «Я звёздам петь могу»). Стихи, посвященные Линдер, а также появившиеся в 30-е годы XIX века сказки («Прекрасные ножки Фанферлизхен», опубликованные при жизни автора, и «Петушок, Курочка и Кудачточка» (издана в 1838 году)), примыкают к поэтическому берлинскому циклу 1810—1818 годов. Одной из самых интересных его работ является и 102-строчное стихотворение «Альгамбра».

Вся его жизнь, все события произошедшие в его жизни конечно же наложили свой отпечаток на все его творчество. Особенное место занял в его творчестве балладный жанр, которому он посвятил не один год.

Ярко выраженное лирическое начало постепенно разрушает традиционную основу баллады, создает впечатление большей неопределенности, размытости жанра. Балладный жанр в творчестве Brentano сближается с другими лирическими жанрами - песней, элегией, плачем. «В балладных произведениях Brentano появляются композиционные приемы и мотивы, изначально не свойственные жанру народной баллады. Традиционный для жанра баллады диалог превращается в лирический монолог героя («На Рейне», «Песнь мертвого жениха»)[3,132с].

Во многих случаях баллады Brentano приобретают жанровый оттенок исповеди. «Баллада-исповедь - порыв в сверхчувственный мир, признание примата индивидуальной духовной жизни автора над внешними формами общественной жизни»[7,32].

В сюжетах баллады-исповеди находят отражение и преломляются в соответствии с оригинальным замыслом поэта романтика только те моменты бытия внешнего мира, какие помогают личности уйти от действительности и погрузиться в жизнь своей души («Кипарисом он зовется», «С ангелом в пустыне»).

Главные темы к которым обращается Brentano в балладной поэзии,- тема трагического одиночества лирического героя, тема ощущения безысходности и ужасающей пустоты существования, связанных с потерей любимого человека, а также тема неверности как саморазрушения духа («Верная любовь потеряна», «Лорелея», «На Рейне»).

В балладной поэзии Brentano отражает впечатления вечной текучести жизни, ее лирической безбрежности. Поэзия гейдельбергского романтика автобиографична; в жизни самого Brentano периоды глубокой меланхолии, неприкаянности не раз сменялись экзальтированными чувственными взрывами. «Символом беспредельности страданий и мучительных противоречий становится у Brentano образ венка. Венок представлен в виде круга, который можно соотнести с бесконечностью бытия, не имеющего ни начало ни конца»[6,136].

Исследование балладного творчества Brentano в контексте исторического развития немецкой баллады позволило нам прийти к следующим выводам:

1. Намеренный отказ от социально-политических и реалистически - жизненных проблем, поэтическая настроенность на «вечные темы».

2. Стремление уйти от действительности в духовный, внутренний мир.

3. Мотив «радости-страдания».

Можно утверждать, что неоспоримым и основным источником немецкой литературной баллады является устное народное творчество. Параллельно с литературной балладой, ее становлением, шло раскрытие этих богатейших фольклорных источников и народная и

литературная баллады вступали во взаимодействие. Немецкий романтизм характеризовался типичным для этого литературного направления интересом к фольклору, историческому прошлому и национальному своеобразию в культуре и быте, обычаях и литературе у разных народов. Немецкая романтическая баллада продолжает лучшие традиции предшествующей литературной баллады и обогащает жанр новыми темами, образами, художественными приемами.

Литература:

1. История немецкой литературы. т.3. XIX век. Под ред. Балашова Н.М., Жирмунского В.М., Самарина Р.М. – М.: Наука, 1966.
2. История немецкой литературы. В трех томах. Перев. с немецкого. Коллектив авторов под руководством Курта Бётхера и Ганса Юргена Геердтса при участии Рудольфа Гойкенкампа. Общая ред.А. .-М.: Радуга, 1986.
3. Конрад Н.И. Запад и Восток. – М. : Главн. ред. восточн. лит., Наука, 1972. с.132-145.
4. Кравцов К. Фольклор. // Словарь литературоведческих терминов. Под ред. Тимофеева Л.И., Тураева С.В. – М. : 1974. – с.436-440.
5. Лазутин С.Г. Поэтика русского фольклора. – М. : Высшая школа, 1981.
6. Мальцева Д.Г. Германия, страна и язык. // Немецко-русский лингвострановедческий словарь. – М.: Русские словари, 2000. – с. 316-317.
7. Соловьева Н.А. История зарубежной литературы XIX века. – М.: Высшая школа, 2000.с.32.

УДК 811.111

СПОСОБЫ СЛОВООБРАЗОВАНИЯ НЕОЛОГИЗМОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

*Калиева А.А.
г.Уральск*

Аннотация: В статье описаны основные способы словообразования неологизмов английского языка. Выявлена частотность их употребления, которая отражена в диаграмме.

Ключевые слова: английский язык (АЯ), неологизмы, словообразование.

Словарный состав – одна из наиболее изменчивых и проницаемых сторон языка, в которой отражаются различные явления внеязыковой действительности. Это значит, что язык способен бесконечно обогащаться за счёт новых слов и значений – неологизмов.

Фиксация неологизмов представляет особую практическую ценность для лингвистики, поэтому сейчас существует множество «dictionary families», которые выпускают отдельные сборники неологизмов. Одним из наиболее известных и престижных считается Oxford English Dictionary, на материале которого будет основано данное исследование.

Следует отметить, что неологизмы воспринимаются носителями языка в качестве новых слов только до тех пор, пока выражаемые ими понятия не станут привычными. После этого они прочно входят в словарный состав и уже не воспринимаются как новые [2].

Актуальность исследования обусловлена огромным притоком новых слов в английский язык и необходимостью их исследования для дальнейшего прогнозирования изменений словарного состава языка. Так, в XX веке появилась отдельная отрасль лексикологии — неология — наука о неологизмах.

Неологизмы — закрепляющиеся в языке новые слова, созданные актом номинации, могут появляться для обозначения новых понятий, либо для обозначения по-новому уже существующих понятий и явлений. К числу неологизмов могут быть отнесены совершенно новые и по форме, и по содержанию слова, либо это могут быть слова, созданные из имеющихся компонентов, либо, наконец, это могут быть слова, развившие новые значения [2]. В этом значении данный термин употребляется и в настоящей работе.

Итак, в связи с вышесказанным, выделяют несколько способов словообразования в АЯ.

1. словосложение
2. аффиксация
3. сокращения
4. конверсия и обратная деривация

5. заимствования

Но какой же из этих способ словообразования является самым распространенным? Это и есть цель, вопрос настоящего исследования. Однако, чтобы это выяснить сперва необходимо определить научные категории.

Словосложение — способ образования новых слов, который может быть передан формулой «основа + основа», в результате чего образуется сложное слово [4].

Словосложения является одним из наиболее древних, универсальных и распространенных способов словообразования в английском языке. Оно не утратило своей активности и в настоящее время.

Процесс словосложения представляет собой сложение двух основ, как правило, омонимичных словоформам. Так как нормы современного английского языка позволяют сочетание слов, обладающих теми же лексико-грамматическими характеристиками, что и соединяемые при словосложении основы, то определить, в каких случаях переводчик имеет дело со сложным словом-неологизмом, а в каких - со словосочетанием, представляется довольно затруднительным.

Аффиксация — это один из самых распространенных способов словообразования, который представляет собой присоединение аффикса к основе [7].

Аффиксальные единицы складываются, как правило, полностью в русле английских словообразовательных традиций, их морфологическая структура и характер мотивации укладываются в сложившееся у носителей английского языка представление об обычном, стандартном слове. Поэтому появление производных неологизмов сознательно отмечается носителями языка, когда они осознают новизну обозначаемого.

Таким образом, на сегодняшний день состояние аффиксальной системы характеризуется появлением совершенно новых аффиксов, новых значений аффиксов и оттенков значений, новых моделей их употребления [2].

Сокращения — способ словообразования, суть которого состоит в отсечении части основы, которая либо совпадает со словом, либо представляет собой словосочетание, объединенное общим смыслом [4].

Выделяются четыре вида сокращений: аббревиатуры, акронимы, усечения, сращения. Эти виды в данной работе рассматриваются как единое целое.

Особенностью усечений является их сниженная стилистическая окраска, и, соответственно, их употребление ограничено рамками разговорной речи. Усечение характерно для различных типов сленга (школьного, газетного, спортивного).

Среди сокращений большое место занимают аббревиатуры и акронимы. Чаще всего аббревиации подвергаются технические термины, названия организаций и групп.

Конверсия — словообразовательный процесс, суть которого состоит в том, что у слова происходит функциональный сдвиг из одной части речи в другую без изменения формы to finger от finger; to eye от eye, и так далее [4].

Этот способ словообразования является характерным для строя английского языка в силу его аналитического характера.

Обратную деривацию можно представить как процесс образования глаголов путем усечения суффикса от имен существительных. Например, television «телевидение» - televise «показывать по телевидению». В данной работе обратная деривация будет исследована вместе с конверсией в пункте номер 4.

Заимствование — процесс, при котором слово заимствуется из другого языка и видоизменяется согласно стандартам и моделям, уже существующим в своем языке.

Доказано, что современный АЯ сформировался в основном из трех «катастроф» — римского нашествия, нормандского и скандинавского завоеваний, поэтому заимствования составляют немалую долю словарного запаса английского языка - 70% [4].

Слова заимствуются в язык по разным причинам:

- ☐ в словарном составе языка нет аналога заимствованному слову
- ☐ заимствованное слово несет в себе новый оттенок
- ☐ мода [3]

Взяв за основу материала Oxford English Dictionary было проведено исследование, в котором был рассмотрен 771 неологизм, появившийся за прошедший год. Слова окказионализмы не учтены.

Полученные данные приведены в диаграмме номер 1.

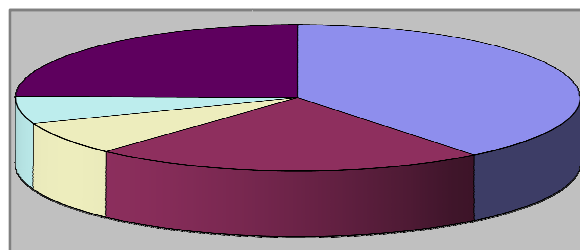

Диаграмма №1

Из диаграммы видно, что лидирующую позицию занимает словосложение. Оно являлось и является самым продуктивным способом словообразования неологизмов. На втором месте располагается заимствование. Действительно, в эпоху невероятно быстро развивающихся технологий и глобализации трудно избежать проникновения слов из других языков. Это естественный процесс, позволяющий языку расти и развиваться, потому как язык, как и человек, динамичен.

Неологизмы проявляются в языке в результате социальной необходимости в них, как ответ на социальный заказ или реакция на важное событие, происходящие в научной и культурной жизни общества. Для их образования, прежде всего, применяются уже имеющиеся в данном языке ресурсы, а затем из них по устоявшимся моделям создаются новые лексические единицы.

Литература:

1. The Oxford English Dictionary (electronic dictionary)
2. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. – М:1960
3. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка. — М:1999
4. Елисеева В.В. Лексикология английского языка. — Спб:2003
5. Ахманова, О.С. Словарь лингвистических терминов - М.: Просвещение, 1966.
6. Заботкина В. И. Семантика и прагматика нового слова – М., 1991
7. Хоцко Ц.В. Продуктивные способы словообразования в современном английском языке. Статья. 2013

УДК 811.243

СПЕЦИФИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ СОЦИАЛЬНЫХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТОВ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

*Ситалиева Р.Э.
г.Уральск*

Аннотация: в статье проанализирована специфика лексических особенностей социальных рекламных текстов на английском языке. Показано, какое влияние оказывает использование той или иной части речи на восприятие рекламы.

Ключевые слова: лексические особенности, рекламные тексты, социальная реклама, морфология.

Неотъемлемой частью общественной жизни современного человека является реклама, так или иначе он сталкивается с рекламным текстом, который оказывает на него некое влияние. Существует множество различных видов рекламы, среди которых особое место занимает

социальная. Выходя за рамки экономических задач, она является транслятором нравственных, духовных и эстетических ценностей. Данная разновидность рекламы направлена на изменение поведенческих моделей в обществе. Помимо этого, социальная реклама обладает способностью не только привлекать внимание, говорить о проблеме, но и призывает к решению проблемы, предоставляет варианты ее решения. Она отражает в себе направленность государственной политики и является значимым социальным институтом современного общества, воздействующим на многие социальные, культурные, психологические характеристики как социума в целом, так и отдельных людей. Поэтому социальную рекламу можно рассматривать еще и как социальный феномен современного общества [1].

В настоящее время много внимания уделяется вопросам места и роли социальной рекламы в жизни общества. Необходимость решения социальных проблем повышает значимость данного вида рекламы и ставит задачи ее дальнейшего развития [2]:

- ✓ формирование общественного мнения;
- ✓ привлечение внимания к актуальным проблемам общественной жизни;
- ✓ стимулирование действий по их решению;
- ✓ формирование позитивного отношения к государственным структурам;
- ✓ демонстрация социальной ответственности бизнеса;
- ✓ укрепление социально значимых институтов гражданского общества;
- ✓ формирование новых типов общественных отношений;
- ✓ изменение поведенческих моделей в обществе.

Помимо функций, которыми обладают все типы рекламы, социальная имеет такие отдельные аспекты воздействия на общество, как [1]:

- ✓ демонстрация определенных социальных ценностей, разъяснение проблемы, ее источника, пути решения;
- ✓ формирование общественного сознания, изменение поведенческих моделей, повышение уровня жизни;
- ✓ формирование эстетического вкуса реципиента через воздействие на потребительское поведение;

Существует два уровня социальной рекламы. Первый уровень предлагает, внедряет, закрепляет определенные нормы и правила, определяет и предлагает действие, которое необходимо совершить. Другой уровень социальной рекламы является более эффективным и интересным. Здесь создается образ мира, более глубокое проникновение моральных, нравственных, поведенческих норм [3]. Предлагается выстраивать соответствующую стратегию собственной жизни, логичную и обоснованную [4].

Продуманная социальная реклама раскрывает глаза человека на многообразие оттенков окружающего мира и собственных возможностей в нем. Сумев сформировать позитивный стереотип, преломляющий взгляд человека на окружающее, ему в руки дается инструмент обладания собой, развития собственных сил [5].

Эффективность данного вида рекламы складывается из множества деталей и различных нюансов. Сила воздействия рекламного текста на реципиента достигается за счет использования оптимального баланса образности и конкретности ключевых слов, т.е. за счет правильного подбора лексики, той или иной структуры и вида предложения, наличия или отсутствия отрицания, употребления определенных частей речи, т.е. морфологического состава рекламного сообщения.

В данной статье мы задались целью определить лексические особенности рекламных текстов на английском языке, а именно морфологию социального рекламного обращения.

Объектом исследования стали англоязычные социальные рекламные тексты, предметом — лексика различных типов социальной рекламы.

Базу исследования составляют 115 рекламных текстов на английском языке. Методом сплошной выборки было выявлено, что преимуществом в употреблении пользуются глаголы и имена существительные, так как главными задачами рекламного сообщения являются обозначение проблемы, привлечение к ней внимания и побуждение к действию. Также общими чертами проанализированных текстов можно назвать широкое использование личных и притяжательных местоимений для адресности социальной рекламы и широкий спектр эмоционально-ёмких прилагательных и наречий.

Согласно проведенному анализу, к наиболее часто употребляемым глаголам можно отнести такие, как ask, get, save, give, help, be, drive, let, drink, do. Часто встречаются фразовые

глаголы и глаголы в повелительном наклонении. Основной задачей социального рекламного слогана является привлечение внимания аудитории к определенной общественной проблеме посредством сравнительно короткого сообщения. Выполнению этой задачи соответствуют лаконизм и выразительность глагольного императива: «Stop the violence. Drive safe.» [6]. Тем не менее, встречаются такие рекламные слоганы, в которых глагол совсем отсутствует: «One out — all down», «Their life in your hands» [6]; но это не мешает восприятию информации, наоборот, внимание с большей силой концентрируется на проблеме.

Имена существительные по частотности употребления близки к глаголам, так как с их помощью происходит информирование людей о наличии некой социальной проблемы, выполняя таким образом часть информационной функции некоммерческой рекламы.

Также в исследуемых рекламных текстах было обнаружено широкое использование личных и притяжательных местоимений (около 15%), среди которых наиболее употребительными являются «you, your» [7]. Данные местоимения были использованы для обращения к потребителям и привлечения их внимания на ту или иную проблему: «You're Not A Sketch. Say No To Anorexia», «Your Skin Color Shouldn't Dictate Your Future» [8].

Что касается употребления прилагательных и наречий, то они несут большую функциональную нагрузку, стремясь акцентировать внимание реципиента на сложную общественную ситуацию, воздействовать на их чувства, заставить людей предпринять что-либо для решения возникшей проблемы.

Ниже представлена диаграмма частотности употребления частей речи в тексте социальной рекламы.

Таким образом, социальная реклама предполагает взаимодействие с широкой аудиторией, которую волнуют общечеловеческие проблемы: борьба с насилием, охрана природы, здоровье детей, наркомания, низкий уровень рождаемости, отсутствие внимания к престарелым людям и т.д. Результативность рекламного сообщения зависит от множества факторов, среди которых одно из важных мест занимает морфология социального обращения.

Литература:

1. Абакумова И.В., Ермаков П.Н., Кара Ж.Ю., Москаленко А.Е. Социальная реклама для детей: учебник. – М.: КРЕДО, 2015. – 84 с.
2. Николайшвили Г. Г. Социальная реклама: Теория и практика: Учеб. пособие для студентов вузов / Г. Г. Николайшвили. — М.: Аспект Пресс, 2008. — 191 с.
3. Савельева О. О. Социология рекламного воздействия. М : РИП-Холдинг, 2006. 157 с.
4. Солодовникова А. Н. Место социальной рекламы в рекламном дискурсе / А. Н. Солодовникова // Журналистика в 2009 году: Трансформация систем СМИ в современном мире: сб. материалов междунар. научно-практич. конф. М., 2010. С. 499.
5. Селиверстов С.Э. «Социальная реклама. Искусство воздействия словом».- Самара, «Бахрах-М», 2006.- с.22.

6. <http://www.2social.info/bodi-art-v-sotsialnoy-reklame/>
7. <http://www.demilked.com/social-advertisement-powerful-ads/>
8. <http://digitalsynopsis.com/inspiration/60-public-service-announcements-social-issue-ads/>

УДК 811.111

ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ С УЧЕТОМ МОДАЛЬНОСТЕЙ ВОСПРИЯТИЯ СТУДЕНТОВ

*Даулова Л.Т.
г.Уральск*

Психологи разделяют людей на три категории по типу восприятия информации: визуал, аудиал и кинестетик. Визуал лучше воспринимает информацию через зрение, аудиал - через слух, а кинестетик - через ощущения.

Обучение иностранным языкам без учета индивидуальности обречено на низкую эффективность. Индивидуальные модели восприятия того, что передают нам органы чувств подразумевают модальность восприятия. Термин модальность (от английского *modality*) в психологии и физиологии означает принадлежность к определенной сенсорной системе и используется для обозначения, характеристики или классификации ощущений, сигналов, стимулов, информации и т.д. Основные каналы получения информации или способы восприятия окружающего мира - это зрение, слух, ощущения, вкус и запах, из них наиболее важные - зрение, слух и ощущения (визуальный, аудиальный и кинестический каналы).

При обучении иностранному языку необходимо учитывать тип модальности восприятия студентов.

Например, кинестетику нужно трогать, двигаться, что-то сделать самому. Кинестетиков не надо заставлять долго сидеть неподвижно; лучше дать им возможность моторной разрядки; запоминание материала у них легче происходит в движении. Им полезно съездить в отпуск в страну изучаемого языка, увлечься приготовлением блюд иностранной кухни по рецептам на иностранном языке. Если есть возможность, им надо заниматься у частных репетиторов: раз кинестетики лучше воспринимают материал через ощущения, общение с живым человеком - самое эффективное для них.

Именно кинестический канал и был приоритетным при разработке метода полного физического реагирования для обучения иностранным языкам, предложенный и описанный американским психологом Джеймсом Ашером в 70-х годах. В основу его была положена теория о работе левого и правого полушарий головного мозга.

За что же отвечает каждое из них? Левое полушарие в основном отвечает за абстрактно-логическое мышление и речь, а правое - за образное мышление, то есть за творчество, фантазию и интуицию.

В традиционной методике обучения иностранным языкам основная масса информации зачастую преподносится в виде текста в учебнике или рассказа учителя, которые изредка могут сопровождаться иллюстрациями или надписями на доске. В противоположность этому, метод полного физического реагирования, по английским TPR (*Total Physical Response*), является одной из попыток донести, нужную информацию и помочь ее усвоить учащимся через все основные каналы восприятия: зрительный, слуховой, кинестетический.

Дж.Ашер предложил использовать на уроках иностранного языка метод полного физического реагирования. В своей теории ученый опирался на тот факт, что каждое полушарие у людей работает по-разному.

Традиционные методики в основном задействуют левое полушарие мозга, ответственные за речь и логику. Ашер же решил построить урок таким образом, чтобы в работу включилось и правое полушарие, ответственное за эмоциональную сферу и творческие процессы. На таких уроках учащиеся не просто пассивно слушают учителя, но активно перемещаются по классу, выполняют различные движения руками и ногами, танцуют и поют. При этом новая лексика, которую дети повторяют за педагогом, закрепляется в памяти гораздо лучше, чем путем простого механического повторения. Ведь информация, которую они усваивают на таком уроке, попадает не только в левое полушарие в виде понятий, но кроме того, будет подкреплена положительными эмоциями и образами, которые окажутся в правом полушарии мозга.

Деятельность правого полушария является решающей для творческой личности. Особенно разница в работе полушарий становится заметна во время обучения.

Лексика подбирается таким образом, чтобы охватить как можно больше глаголов движения. При этом новая информация будет попадать не только в левое полушарие посредством восприятия речи, но и в правое полушарие в виде образов, подкрепленных положительными эмоциями.

В данной статье нам бы хотелось привести примеры применения данного метода в работе кружка со студентами неязыковых специальностей. В частности, работа кружка "English in Moving". Данный кружок рассчитан на начинающий уровень студентов изучающих английский язык. Целью данного кружка является изучение лексики по теме "Части тела", грамматического материала на тему "Предлоги" и "Повелительные предложения", приобщение студентов к проблеме сохранения своего здоровья, формирование потребностей в здоровом образе жизни. "English in Moving" - это уникальная методика обучения английскому языку через движение и танец. "English in Moving" основан на сочетании движений, жестов и произношения новых английских слов. Это помогает, помимо аудиального и визуального каналов, задействовать мощнейший канал восприятия - кинестический. Студенты буквально "проживают" каждое слово или фразу мышцами тела. Студенты разучивают элементы восточного танца и изучают английский язык. На заседаниях кружка используется видеоматериал (например, "Belly Dance Moves/Basic Posture")

Студенты просматривают видео и пытаются выполнить действия. (What is Basic Posture?). При этом студенты запоминают новую лексику, усваивают новый грамматический материал, например по теме "Предлоги" (Knees bent, tailbone *under*, chest lifted, shoulders roll *down* the back, arms *out*). Разучивая движения "Side-to-Side Chest Slides" студенты запоминают новую лексику по теме "Части тела".

(...you want to focus on the *wrists* now and want to keep them in absolutely the same spot. *Fingers* are dropped, the middle finger is dropped lower than the *thumb*, *chest* is lifted and now you're going to do the opposite move. You're going to slide the right *shoulder* comes forward and again, push it straight in front of you, and again, keeping the wrists completely still, chest is lifted, *chin* is lifted. Let's try that with music (music playing) and try a little bit faster (music playing) make sure you're still breathing, and relaxing your *face* and relaxing your *neck*.)

Деление студентов на типы по ведущей модальности восприятия и основанные на нем методы изложения материала и проверки его усвоения, требуют дополнительных затрат времени, внимания и усилий со стороны преподавателя, но это оправдано, так как позволяет значительно повысить эффективность процесса обучения иностранному языку.

Литература:

1. Asher, James J. (2003). Learning Another Language through Actions (6th edition). Los Gatos, CA: Sky Oaks Productions, Inc.
2. Asher, James J. (2002). Brainswitching: Learning on the right side of the brain. Los Gatos, CA: Sky Oaks Productions, Inc.
3. Бодалев А.А. Психология общения. - М.: Изд-во "Институт практической психологии"; Воронеж: НПО "Модэк", 1996.

ӘОЖ 81'1:811.111

ҚАЗАҚ, АҒЫЛШЫН ТІЛ БІЛІМІ БАҒЫТТАРЫНДАҒЫ ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ТЕРМИНДЕРДІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ

Сапарғалиева М.Е.

г.Уральск

Тіл білімі саласы – зерттеу нысаны, тарихы, мақсаттары мен міндеттері айқындалған күрделі сала болып табылады. Тіл білімі ежелгі заманнан бүгінге дейін дамып, қалыптасып келеді. Тілдің ешқашан дамытуын тоқтатпайтындығы, үнемі өзгеріс үстінде болатындығы тіл білімінің ұдайы зерттеуді талап ететіндігін көрсетеді. Осы бағытта қазақ тіл білімі әлі қалыптасып орнықтаған сала деп айтуға болады.

Лингвистиканың өзіндік салаларының бірі ретінде өзінің ғылыми зерттеу объектілері, мақсаттары мен міндеттері бар күрделі, кең ауқымды ғылым салаларының бірі –

салыстырмалы-тарихи тіл білімі болып табылады. Бұл саланы бірнеше бағытта қарастыруға болады. Салыстырмалы-тарихи тіл білімінің соңғы кезде зерттеуге алынған салаларының бірі-салғастырмалы лингвистика. Салғастырмалы тіл білімі қазақ тіл білімінде жиырмасыншы ғасырдың басынан басталды деуге толық негіз бар. Бұл бағыттың белгілері қазақ тіл білімінде көрнекті ғалым А.Байтұрсынұлының «Тіл тағылымы» оқулығында берілген. Контрастивтік лингвистиканың алғашқы мәліметтері төл тілімізді шет тілдерімен салғастыра отырып, ана тілінің ерекшеліктерін байқаумен байланысты. Олар Батыс Еуропа елдерінің Қайта өрлеу дәуірінен бастап тіл біліміндегі грамматикалық еңбектерде белгілі болды. Тіл білімі терминологиясының негізгі базасы осы тілдердің негізінде жасалып, әлемдік ғылым тілдері арасында таралып орнықты.

Қазақ тіл білімінің айрықша зерттеуді қажет етіп отырған салаларының бірі - салыстырмалы, салғастырмалы типологиялық лингвистика. Тіл білімінің кейінірек дамыған салаларының бірі салыстырмалы, салғастырмалы тіл білімінде әртүрлі тілдердің лексикасын, соның ішінде терминдерді салыстыра талдау тіл білімінің өзекті мәселелерінің бірі болып отыр. Салғастырмалы тіл білімі (контрастивтік лингвистика) -тілдерді шыққан тегіндегі жақындығына, типологиялық құрылымынан дербес зерттейтін тіл білімінің саласы. Салғастырмалы тіл білімінің мақсаты- салғастырылатын тілдердің арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды айқындау. Салғастырылу тілдің әртүрлі деңгейлері мен элементтері арасында жүргізіледі

«Салыстырмалы тіл білімі» және «салыстырмалы типология» терминдері синонимдес болып табылады. Салыстырмалы, салғастырмалы типологияның салыстырмалы-тарихи типологиядан айырмашылығы тілдердің туыстық қарым-қатынасына негізделмегендігінде. Тілдердің туыстық қарым-қатынасы сөйлеушілердің тек географиялық көрші орналасуына байланысты емес, олардың тілдерінің шығу тегіне де қатысты. Зерттеушілер генетикалық топқа жатпайтын тілдерді салыстырып зерттеудің екі түрлі жолы бар екендігін атап көрсетеді: генетикалық емес жол, яғни, тілдерді туыстық қарым-қатынастан тыс зерттеу; және локалданбаған жол, яғни тілдің орналасқан аймақтарының алыс, жақындығына қарамастан салыстыра зерттеу. Зерттеудің осындай жолымен тілдерді салыстыру контрастивті салыстыру деп аталады.

Тіл белгілі бір қоғамда, сол қоғамдағы өзгерістерге тәуелді өзгеріп, дамып отырады. Тілдегі өзгерістер оның құрылымы мен семантикасын өзгерту арқылы жаңа ұғымдарды дүниеге әкеледі. Жаңа ұғымдар негізінде жаңа атаулар, зерттеулер мен анықтамалар пайда болады. Осындай жаңа атаулар тіл білімі саласында да ғасырлар бойы қалыптасты, әртүрлі зерттеулер мен зерттеу бағыттары өрбіді. Жаңа атаулар деп жаңадан қалыптасқан атауларды ғана емес, тіл білімінде бұрыннан бар, басқа тілдерден енген атауларды да атаймыз. Сондай атаулардың бірі-*лингвистика* термині.

Осы бағыттың қалыптасуында ағылшын тілінің маңызы зор, өйткені ағылшын тілі «өлі тілдер» қатарына жататын грек, латын тілдерінен бастау алған және лингвистикаға қатысты терминдердің көпшілігі сол тілдердің негізінде жасалды. Осындай элементтер екі тілдің де лингвистикалық терминология саласына ортақ болғандықтан, лингвистикалық палеонтология әдістеріне сүйене отырып, көптеген терминдер мен терминдік белгілерге талдау жасау жұмысымыз үшін өте қажет. Мысалы: тіл білімінде көбірек қолданыс тапқан: *парадигматика*, *синтагматика* терминдерінің шығу төркіні грек тілінің мынадай мағыналарымен байланысты: *paradeigma*-үлгі, мысал, *syntagma*-біртұтас құрастырылу. Осы сөздердің мағыналары негізінде: *парадигма* – бір-бірінен ерекше немесе ортақ белгілері арқылы біріккен кез келген тілдік бірліктер, олардың топтары мен жиынтықтарының жасалу үлгісі. *Синтагма* – синтаксистік біртұтас қатынасты білдіретін интонациялық-мағыналық бірлік, анықтаушы-анықталушы түріндегі қос мүшелі құрылым. Қазіргі қолданыстағы: *парадигматика*, *синтагматика* терминдерінің мағынасы бастапқы сөздердің мағынасының төңірегінде, яғни, *парадигматика* – лингвистикалық топтарға тән парадигматикалардың жиынтығы түрінде танылатын тілдік жүйе, *синтагматика*- сөйлеу үстінде не мәтінде жүйелі орналасқан тілдік бірліктердің бір-бірімен тікелей тіркесуінен пайда болатын ерекше синтагматикалық қатынастарды талдау туралы ілім. Екі терминнің де ортақ қасиеттеріне байланысты пайда болатын ойлар: жүйе, жиынтық жасау, ілім. Бірақ *парадигматиканың* тіл бірліктерін вертикаль (тік) қалпындағы қарым-қатынасын зерттейтінін, *синтагматиканың* тілдік единицаларды горизонталь (көлденен) қалпында талдайтынын ескерсек, бұл екі термин тіл білімінің лексикасы парадигматикасында термин тізбегі ретінде қалыптасып, тілдің семантикалық синтагматикасында терминдік антонимдерді

жасап тұр. Бұл екі терминді морфологиялық тұрғыдан талдайтын болсақ, құрылымдарына қарай екеуі де: туынды терминдер және екі аффикс жалғану арқылы жасалған яғни, бұл терминдердің құрамы: *-іс* және *-а* реликтерінің сипатына байланысты. Грек тілінің *-іс* және *-а* реликтері көптеген тілдердің терминдік жүйе өрісінде кездесуі, олардың, біріншіден, терминдік универсалдар және екіншіден, терминдік белгі (терминэлемент) парадигматикасынан орын алуына толықтай мүмкіндік бере алады.

Лингвистикалық философия- кәдуілгі тілдерді талдауға негізделген, тілді неопозитизм тұрғысында қарастыратын аналитикалық философияның бағыты. Бұл бағыт 1930ж. Л. Витгенштейн мен Дж.Мурдың әсерімен Ұлыбританияда дамыды [9, 712б.]. Тілдерді салыстыра талдау негізінен Ұлыбританияда дамығанына бұл айғақ дәлел болады. Ал, Қазақ Ұлттық энциклопедиясында: лингвистикалық философия- күнделікті *тіл философиясы* деп те аталатынын ескерте келе, XXғ.-дың басы 40-50жылдарда негізінен Ұлыбритания мен АҚШ-та кеңінен тарағаны көрсетілген. Лингвистикалық философияның екі мектебі – Витгенштейн «Кембридж» мектебі және Мур көзқарасында «Оксфорд» мектебі болды. Лингвистикалық философия өкілдері тілге талдау жасау - философияның бірден-бір ісі деген көзқараста болды.

Лингвистикалық статистика- тіл мен сөйлеуде есептік және өлшемдік әдістерге сүйенетін зерттеу бағыты. Математикалық статистикаға сүйенгендіктен, оларды статистикалық әдістер деуге де болады. Статистикалық әдіс тіл білімінде аз қолданылғанымен, салыстырмалы-тарихи тіл білімінде тілдір арасындағы ортақ белгілер мен ерекшеліктерінің ара жігін, пайыздық мөлшерін пайымдауда нәтижелі.

Біз өз жұмысымызда лингвистикалық статистика әдістеріне сүйене отырып қазақ, ағылшын тілдеріндегі лингвистикалық терминдердің әр бағыттағы пайыздық көрсеткіштерін беруді көздейміз.

Лингвистика тарихнамасы – ғылым мен мәдениет тарихындағы тіл білімінің дамуына арналған зерттеулердің бір бағыты. Тіл білімінің дамуын теориялық негіздеу, теорияларды талдау және лингвистикалық ойлардың генезистік концепциялары, тіл білімі дәстүрі, мектептер, бағыттар т.б. мәселелерді анықтайды. Лингвистика тарихнамасы грамматика, поэтика, риторика сияқты мәселелерді қарастыруда антикалық дәуірде-ақ пайда болған. Дегенмен, ғылыми пән ретінде XIXғ. аяғы – XXғ. басында дамыды, яғни жалпы тіл білімінің дамуы, оның кезеңдерін айқындау, негізгі тенденциялар мен бағыттырды көрсету т.б. мәселелерді зерттеу қолға алынды. Лингвистика тарихнамасының қалыптасуындағы әртүрлі дәуірлерде белең алған тіл білімінің дамуы жөніндегі көзқарастарды негізгі кезеңдерге бөліп көрсетуге болады. Лингвистика тарихнамасының қалыптасуына әртүрлі елдерде лингвистика тарихына байланысты жүргізілген зерттеулер ықпал еткенін көрсетеді. Лингвистика тарихнамасының ғылым ретінде қалыптасуы XIX ғасырда басталады. Тіл білімінің дүниеге келуі салыстырмалы – тарихи тіл білімімен байланыста қарастырылады. Сондықтан мұнда XIXғ. дейінгі тіл туралы ғылымға теріс көзқарас болған. XXғ. 60ж. бастап, структурализм мектептері пайда болуымен бірге, тіл білімінде тілдерді синхронды-салыстырмалы зерттеуге назар аударыла бастайды. Ф.деСоссюр тұжырымдамасы лингвистиканың дамуын үш кезеңге бөліп қарастырады: «грамматикалық кезең» (тілдерді нормативті талдау), «филологиялық кезең» (мәтіндерді түсіндіру) және «салыстырмалы-тарихи тіл білімі кезеңі». [10, 3-46б.].

Соңғы кезде жасалып, халыққа ұсынылып жүрген терминдерде біраз кемшіктер мен олқылықтар бола тұра, жалпы терминжасамда Ш.Құрманбайұлы ұсынған: терминдерді барынша өз тілімізден алу, бірізділік, бірмағыналылық, жүйелілік, стандарттау т.б. қағидаттарды ұстануға деген талпынушылық бірден байқалады. «Терминология хабаршысы» ұсынған: *атау– термин, аттас(ым) – омоним, аттас жұп – омонимическая пара, аттас сөз – омонимическая слова, бейтарап– нейтральный, бейтарап белгі– нейтральный признак, бейтараптану –нейтрализация, дәйекші – афостроф, ата тұлға– праформа, ата тіл – праязык, дәнекер – связка, преходной, дәнекер үйлесім– ассимилятивная связка, дыбыстаңба – транскрипция, дәстүрлі –традиционный, екпінтаным – акценология, екшелім –фильтрация, естілім– перцепция* т.с.с. терминдердің мағынасын жан-жақты қамти алатын сөздер сұрыпталған.

Жалпы ағылшын тілі тарихын үш кезеңге бөлу ағылшын тілі білімі тарихында дәстүрге айналған деуге болады. Бұл туралы мәліметтер барлық ағылшын тілі тарихы оқулықтарында берілген. Атап айтсақ, И.Р.Гальперин, И.А.Расторгуева, И.А.Арнольд, Н.Ф.Блейк, В.Д.Аракин, Р.С.Резник, Т.С.Сорокина еңбектері ағылшын тілі тарихының қалыптасуы мен даму заңдылықтарын әр бағытта қарастырған болатын. Ағылшын тілі үндіеуропа семьясының

герман тілдер тобына жатуы бұл тілдің тарихы да сол семья тілдері тарихымен тығыз байланысты екенін танытады. Тіл мен мәдениетте де адамның табиғатына тән негізгі қажеттіліктер, талаптар өз көрінісін табады. Қоғамның, адамның және тілдің арасында қызметтік-генетикалық байланыс олардың болмысын білу үшін осы үшеуінің де қызметін зерттеуді қажет етеді.

Ағылшын тіл білімі терминологиясының қалыптасу ерекшелігіне тоқталар болсақ: *бірінші кезең* – Old English – көне ағылшын тілі кезеңі немесе Anglo-Saxon деп аталады және б.д.-дің V-XII ғасырлар арасын қамтиды. Бұл Британияда қоныс тепкен көне тайпалар Англдер мен Саксондардың б.д.-дің III-V ғғ.-да Британ аралдарын жаулап алуымен байланысты. Олар елді жаулап қана қоймай, өз тілдерін күштеп енгізді. Бұл кезеңде жазба тіл қалыптаспаса да, VIII ғ. көне жазбалар мен ескерткіштердің болғаны туралы мәліметтер бар. Көне ағылшын тілі “Runic Alphabet” – «Рюник альфавиті» 26 әріптен тұратын. Латын тілі әліпбиі жетінші ғасырда Христиан дінімен бірге еніп орнықты. Көне ағылшын тілінде көптеген диалектілер мен жазба ескерткіштер болғанымен, грек, латын тілдері сияқты өлі тілдер қатарына жатады [38, 39-426б.]. Сонымен қатар 1066 ж Нормандардың басқыншылығы ағылшын тіліне үлкен өзгерістер әкелген. Олардың көне француз тілінде сөйлеуі және өз тілдерін, мәдениетін күштеп енгізуі көне ағылшын тіліне әсер етпей қалмайды.

Екінші кезең – Middle English – орта кезең – б.д. XII-XV ғасырлар аралығын қамтиды. Бұл кезең ағылшын тіліндегі көптеген грамматикалық, семантикалық өзгерістермен, қысқартулармен, заңдылықтармен байланысты. Ағылшын тілі тарихының дамып қалыптасуына көптеген факторлар әсер етті. Әсіресе XI ғасырға дейін созылған Скандинавтар басқыншылығы ағылшын тілі тарихын ғана емес, тілін түбірімен өзгертті. “Англия жеріне Скандинавтардың басқыншылықпен енуі ағылшын тіліне: сөздік қорына, грамматикасы мен фонетикасына көптеген өзгерістер енгізді [39, 506.].

Үшінші кезең – Modern English – жаңа кезең. Бұл кезең екіге: Early Modern English, яғни, бастапқы жаңа кезең және Late Modern English – кейінгі жаңа кезең болып бөлінеді. Негізгі ағылшын тілінің бекіп, нағыз даму кезеңі XV-XVI ғасырлардағы баспа жұмысымен басталады. Бұл ғасырларда тұңғыш «қиын сөздердің» сөздіктері жарық көрді: “Грамматика модельдері” XV ғасырдағы тұңғыш ағылшын латын сөздігі болып табылады. Бұдан басқа да сөздіктер тілге тиек бола алады, мысалы: «Сөздер өмірі немесе нағыз итальян, ағылшын сөздерінің сөздігі» Джон Флорио, 1598ж., «Француз, ағылшын сөздігі» Клаудис Холлибэнд, 1593ж., Ағылшын, латын, француз тілдерінің сөздігі, Дж.Баррет, 1573ж. т.б сөздіктер ағылшын тілінде алғаш лингвистика саласының жемісті еңбектері болып саналады. [40, 115-116pp.].

Негізгі үш кезеңнің айырмашылығын Хенри Суит 1873 жылы «Көне ағылшын кезеңі тілінде жұрнақтар мен жалғаулар өте көп болуы, орта ағылшын кезеңі инфлексиялардың орталануы, ал ағылшын тілінің жаңа кезеңі инфлексиялардың жоғалуы кезеңі» деп көрсеткен. XI-XII ғасырларда латын, француз, ағылшын тілдерінің Англияда қатар қолданыста болғандығы жөнінде мәліметтер көп. Бұған елдегі саяси жағдай әсер еткен. 1400 жылдар шамасындағы француз, латын тілдерінің әсері әлі күнге сақталып, ағылшын лексикасында да, дыбысталу үлгісінде де, синтаксисте де қалыптасып қалған.

Сонымен қатар, итальяндық Филиппо Сассетти (1583-1588) Индияда тұрып, санскрит тілін италия тілімен салыстырып ұқсастықтарын тапқан. Литвалық ғалым Михало Литуанус 1615ж. литва тілін латын тілімен салыстырып сәйкестіктерін дәлелдеген. Голландық Ламберт 1723ж. неміс, голланд, англосаксон, исланд тілдерін салыстырды. М.В.Ломоносов 1755ж. бес үндіеуропа тілдерін: орыс, латыш, латын, грек және неміс тілдерін салыстырған.

Салыстырмалы типологияның формалды (құрылымдық), контенсивті (мағыналық), функционалды бағыттарын ұстану екі тілдің ортақ және ерекше белгілеріне талдау жасауға, терминологиялық жүйедегі терминдік элементтер мен олардың арасындағы қарым-қатынасты анықтауға, мағыналық ерекшеліктер мен терминдердің терминологиялық өрістегі атқару қызметін анықтауға септігін тигізеді. Салыстырмалы типология тек тілдердің өмір сүруі мен фактілерін ғана анықтауға көмектесіп қоймайды, олардың өз микрожүйесіндегі орнын да анықтап береді. Мысалы: ағылшын тіліндегі: *-ia* (Gr), *-asis* (Gr), *-ism* (Gr) т.б. аффикстер терминологияда зат есімдерде өнімді екендігін және осы жалғаулар негізінде басқа да уәжді терминдер жасалуы мүмкіндігін біле аламыз.

Ағылшын тілі лингвистикасының мәселелерін зерттелуі мен терминологиясының біртұтас қалыптасуында Лондон лингвистикалық мектебінің қосқан үлесін айтпай өте алмаймыз. Тұңғыш баспа қызметкері Какстон Лондон диалектісін қолданып, ғалымдар ұсынған

терминдерді пайдалана отырып, кітап аударумен және басумен айналысқан. Ол соншалықты көп терминдерді қолдану қиын болғанымен, көне ағылшын тіліне қарағанда әлдеқайда түсінікті әрі әсерлі болғанын айтыпты.

Лондон лингвистикалық мектебі – структуралық (құрылымдық) лингвистиканың мектебі ретінде ХХғ. 40-жж. қалыптасады. Бұл бағыттың негізін қалаушы Дж.Ферс. Мектеп өкілдері: У.Аллен, М.Халлидей, Р.Робинс, У.Хаас, Ф.Палмер т.б. Л.л.м мақсаты: тілдердің ерекше болуын түсіндіре алатын жалпы теория жасау; зерттеулерді жүргізу үшін структуралық-қызметтік тәсіл жасау.

Лондон лингвистикалық мектебінің жалпы лингвистикалық мақсатының қалыптасуына Э.Дюркгейм, Ф.де Соссюр және бихевиоризм теориясының кейбір идеялары әсер етті.

Лондон лингвистикалық мектебінде «мағына» – күрделі лингвистикалық ұғым ретінде танылып, кез келген форманың мағынасын қолданылуы (қызметі) арқылы ғана тануға болатындығын көрсетеді. Сонымен бірге Лондон лингвистикалық мектебі терминологиясында: *semantic modus* – «мағыналық модус» деген термин қолданылады, ол фонологиялық, лексикалық т.б. болуы мүмкін. Бұл мектеп өкілдері мағынаны зерттеуде контекст танудың рөлін жоғары қойған. Контексттеудің екі негізгі түрі бар: *situational and social context-situациялық (жағдаятқа байланысты) және әлеуметтік контекст*.

Сонымен, Лондон лингвистикалық мектебінің зерттеулері төмендегідей мәселелерді қамтыды: тілдің қоғамдағы орны мен қызметі; тіл және мәдениет; тіл табиғаты мен тілдің дамуы; тіл құрылысы; тіл деңгейлері мен бірліктері; лингвистикалық терминдер жүйесі; лингвистикалық категориялардың негізгі қасиеттері; тілдік мағына; жағдайға байланысты мағына теориясы; контекст ұғымы, түрлері; тіл қызметі; просодикалық талдау. Л.л.м.-і лингвистиканың бұл бағыттарында көптеген терминдердің дамып, қалыптасуына себеп болды.

Жасграмматистер мектебінің негізін салушылар немесе «Лейпциг» тіл білімінің негізін салушылар: Карл Бругман (1849-1919), Герман Остхоф (1847-1909), Герман Пауль (1846-1921), Бертольд Дельбрюк (1842-1922) және Август Лескин (1840-1916) болды.

Аталмыш ғалымдардың салыстырмалы тіл біліміне қосқан еңбектерін атап өтуді жөн көрдік. Г.Паульдың «Тіл тарихының принциптері» (1880) еңбегі жасграмматистер көзқарасының негіздемесі деп аталады. Б.Дельбрюктің «Тілді зерттеуге кіріспе, салыстырмалы тіл білімінің тарихы мен методологиясы» (1880), «Тілді зерттеудің негізгі мәселелері» (1901), Б. Дельбрюкпен К.Бругманның «Үндіеуропа тілдері салыстырмалы грамматикасының негізі» (1886-1900) т.б.еңбектері салыстырмалы тіл білімінің ғана жетістіктері емес, ағылшын тіліндегі лингвистикалық терминологияны қалыптастырған еңбектер деуге болады [18, 98-100бб.].

Қазақ, ағылшын тілдеріндегі ортақ құбылыстар: тілдердің ортақ тарихы, тарихи тұлғалары, ортақ идеялары мен бағыттары, тілдердің даму кезеңдерінде ортақ, біркелкі бағытта дамуы, жалпы тіл білімінің әлем тілдеріне ортақ екендігі. Тілдің атқаратын қызметі мен табиғатыда барлық тілдерде бірдей. Негізгі функциясы- ақпарат беру, ақпарат алмасатын қарым-қатынас құралы болуы. Тіл білімі тілаларлық байланыстар арқылы жүзеге асатындығы да тілдік ортақ құбылыс бола алады.

Лингвистикалық ойлардың генезисі, әлеуметтік жағдайдың тіл біліміне тигізетін әсері, тілді, оның табиғаты мен тегіне байланысты көзқарастарды зерттеу- барлығы ғылым дамуының жалпы мәселерімен бірге қарастыруды қажет етеді. Қазіргі кезде лингвистикалық терминдер ағылшын тілінде қалыптасқан бір сала ретінде танылса, қазақ тілінің лингвистикалық терминдері тіл білімі салаларында әлі де жан-жақты зерттеліп жүйелену кезеңін басынан кешіруде.

Жалпы тіл білімі, тіл тарихы, лексикология, грамматика, стилистика пәндерімен қатар, тіл білімін зерттеудің жаңа бағыттары: тіл философиясы, лингвостатистика, тіл білімінің логикалық бағыты, лингвистикалық география (ареалды лингвистика), лингвистикалық палеонтология т.б бағыттар өз алдына сараланып, мақсаттары мен міндеттері анықталғанмен, жеке пән ретінде бөлініп қарастырылмай келеді. Тіл білімінің мәңгі өзгерісте, даму мен ұдайы өсуде болуы әлі көптеген терминдерді қалыптастыратынына ешқандай күмән жоқ. Пайда болған терминдер жаңа көзқарастар мен тың бағыттарды тудырып, жаңа зерттеулер объектісі бола бермек.

Бұл тұжырымдарды жүйелей, саралай келіп, қазіргі кезде лингвистикалық терминдерінің аударма, түсіндірме сөздіктерімен бірге тезаурус сөздіктері және лингвистикалық энциклопедиялардың қажет екендігіне көз жеткіземіз. Ә.Қайдаровтың анықтауы бойынша, қазақ тіліндегі терминдердің 70 пайызы шет тілдерден, әсіресе роман, грек және латын

тілдерінен енуіне байланысты лингвистикалық терминдердің жалпы тіларалық байланыстарын зерттеу, жүйелеу, саралау, салыстырмалы талдау жасау – қазіргі қазақ тілінде кезек күттірмейтін мәселелердің бірі болып отыр. Терминолог-ғалымдардың терминнің табиғатын, жасалу жолдарын, мағынасын толық түсіне білуі және ұлттық терминологияның этимологиясын, дамуындағы жетістіктерін көре білуі - бірізді, толық терминологиялық жүйені қолданысқа әкеледі.

Әдебиеттер:

1. Kristeva J. Language the unknown. An initiation into linguistics.-New York. Columbia University Press, 1989.-368p.
2. Minaeva L. English Lexicology and Lexicography.- Moscow: AST, 2007. - 116 p.
3. Sweet H. A New English Grammar. -Oxford: Clarendon Press, 1940. - 1500 p.
4. Жүсіпұлы М. А. Байтұрсынов және қазіргі қазақ фонологиясы. -Алматы: Ғылым, 1998.- 216 б.

УДК 373.3

РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА УРОКАХ ПОЗНАНИЯ МИРА

Лявинскова О.В.
г.Уральск

Какие бы новые веяния, рожденные требованиями времени, ни проникали в школу, как бы ни менялись программы и учебники, одной из приоритетных развивающих, общеобразовательных и воспитательных задач всегда было и остается развитие креативного мышления учащихся. Все согласятся с тем, что содержание уроков познания мира в наибольшей степени способствует и развитию креативного мышления к учебно-познавательной деятельности. Вместе с тем мы знаем, что на «голом месте» творческий интерес у детей не возникает. Его нужно поддерживать и развивать. Каждому известна детская любознательность: интерес к природе, людям, социальным явлениям. Этот интерес связан с потребностями детей младшего школьного возраста. Если учитель работает в зоне ближайшего развития, то интерес к мышлению углубляется. Это необходимое условие для развития креативного мышления и познавательной деятельности школьников. Креативное мышление учащихся – процесс формирования и совершенствования всех видов, форм и операций мышления, выработка умений и навыков применения законов мышления в познавательной и учебной деятельности, а также умений осуществлять перенос приемов мыслительной деятельности из одной области знаний в другую.

У ребенка с самого детства развивается как критическое, так и творческое мышление, и нужно заботиться о том, чтобы они находились в равновесии, сопровождали и периодически сменяли друг друга в любом мыслительном акте. Если человеком высказывается собственная идея, то он сам должен ее сразу же критически осмыслить. Если оригинальная новая мысль высказана кем-то другим, то наряду с ее критикой, необходимо обязательно предлагать свою. В жизни большинства людей для того чтобы их творческая отдача была максимальной, необходимо разумное сочетание творческого и критического мышления.

Метод, связанный с самостоятельным поиском и открытиями школьниками тех или иных истин, - метод проблемного обучения. Суть проблемного обучения заключается в следующем: перед учениками ставят проблему, познавательную задачу, и ученики при непосредственном участии учителя или самостоятельно исследуют пути и способы ее решения. Школьники строят гипотезы, аргументируют, рассуждают, доказывают. Проблемное обучение учит детей мыслить самостоятельно, творчески, формирует у них элементарные навыки исследовательской деятельности.

Развитие креативного (творческого) мышления при проблемно-диалогическом методе обучения выражается в том, что увеличивается творческая активность детей в форме вопросов. Такое обучение влияет на развитие гибкости мышления детей. Большое значение для развития

поисковой активности имеет познавательная деятельность. А это значит потребность в новой информации, в новых впечатлениях, это положительные эмоции радости, интереса. Интерес способствует появлению творчества и инициативы в самостоятельном приобретении знаний. Развивать творческие способности ребенка - это значит развивать его воображение.

Учитывая психологические особенности младшего школьника, процесс познания должен вызывать устойчивый эмоциональный интерес ребёнка к приобретению знаний. Для этого используем целый спектр методических приёмов:

наглядность;
художественное слово;
технические средства;
игру

Чтобы развивать креативное мышление у младшего школьника применяем различные игровые приемы.

Дидактическая игра имеет огромное значение для уточнения и систематизации знаний детей, для развития основных компонентов учебной деятельности – умения действовать в соответствии с правилами, подчинять свои действия действиям других участников игры и т.д.

Чем младше учащийся начальной школы, тем больше места на уроках познания мира должна занимать игра, особенно в первом и втором классах. Во время игры дети получают возможность высказать неправильное суждение и не получить отрицательной оценки, не боясь сделать что-то не так, как обычно. Для многих игра является средством психологической реабилитации. Многие ученики младшего возраста болезненно реагируют на каждое замечание учителя и очень переживают. В игре отсутствие знаний или их неточность растворяются в сюжете, становятся воображаемыми. Поэтому ребёнок не опасается сказать что-то не так (ведь это говорит его герой).

При отборе игры необходимо обратить внимание на наличие и чёткость её структурных компонентов: дидактическую цель (задачу), игровое правило, игровое действие.

Дидактическая цель – это то требование, усвоение которого учитель хочет проверить. Например, игра «Что изменилось?» при изучении темы «Времена года»: проверить умение замечать происходящие изменения, проявлять наблюдательность, фантазию, творчество. Предлагаю детям поспорить на тему: «Кто главнее?» Ребята спорят и даже создаются команды болельщиков, например, команды «Зима» и «Лето».

Игра «Кто это?» При изучении темы «Животные» она помогает развивать умение детей составлять характеристику животного, выделять особенности его внешнего вида и характера. А потом проводим игру «Изобрази животное». А ребята должны угадать, какое животное изобразил их товарищ.

Игра «Назови предмет и его свойство» при изучении темы «Свойства предметов». В мешочке сложены предметы с разными свойствами (стеклянный, деревянный, круглый, шершавый, бархатный и т.д.). Играющий берёт в руку предмет и, не вынимая из мешочка, определяет его свойство.

В 1 классе на уроках познания мира часто использую самые простые упражнения для развития умения мыслить, соображать. Логические задачи могут быть выражены в виде проблемных вопросов. Например, могут ли в пустынях жить растения наших краёв? Как они будут чувствовать себя во время песчаных бурь?

Проблема может быть выражена не только в виде вопроса. Например, можно распределить по столбцам действия, которые умеют делать люди, животные. Человек животные

Среди логических задач большой интерес младших школьников представляют философские задачи типа: «С какими животными сравнивают человека», «С какими животными сравнивают иногда человека, если он трусливый, упрямый. Медлительный, хитрый... и т. д.»

Дополни высказывания: радость-свет, а горе - весна – рассвет, а осень -
Соедини линиями начало и конец пословиц, имеющих на раздаточных карточках:
Береги платье снову, а.... любви и саночки возить.
Ученье свет, а..... честь смолodu.
Любишь кататься..... неученье - тьма.
Соедини линиями название животного с соответствующим символом.

птицы

звери

насекомые

Скворец, медведь, лось, муха, комар, лиса, воробей.

Очень люблю применять на своих уроках различные творческие задания. При изучении темы урока «Про воду», «Про воздух» предлагаю подвести итог урока от имени воды и воздуха.

- Итак, я – Вода, я могу рассказать о себе, что я...

- А я - Воздух, я расскажу о себе следующее...

На мой взгляд, развивают креативное мышление детей познавательные диалоги: «Овощи, фрукты – витаминные продукты»; «Режиму дня – мы друзья!», Учитель ставит задачу перед детьми. Ребята обсуждают, а затем делают выводы.

Младшие школьники с удовольствием выполняют различные креативные задания, потому что этот вид работы позволяет ученику воображать, преобразовывать образы окружающего мира. Также мы используем на уроках творческие задания, связанные с продуктивной деятельностью: рисование, аппликация; в этом нам помогают рабочие тетради по познанию мира, в которых дети работают на уроке и дома.

Игры и логические задачи должны быть в начальной школе обязательными структурными элементами урока познание мира. Это даст возможность учителю организовывать познавательную активность учащихся начальных классов.

Урок – остается основной формой обучения и воспитания учащегося начальных классов. Именно в рамках учебной деятельности младшего школьника в первую очередь решаются задачи развития его воображения и мышления, фантазии, способности к анализу и синтезу (вычленению структуры объекта, выявлению взаимосвязей, осознанию принципов организации, созданию нового).

Считаю, что наиболее интересны детям уроки-праздники. Они дают возможность ребятам раскрыть свои творческие таланты. (КВН, праздники, заочные экологические путешествия в мир джунглей, в Красную Книгу животных, в ботанический сад).

Уроки – сказки. Сказки – верные спутники малышей. Они учат добру, учат общаться, радоваться и огорчаться, сопереживать, разбираться в мотивах поступков героев, а также понимать слово и выражать свои чувства. На таких уроках даю детям творческие задания «Придумай историю о своем любимом цветке» (животном) и т.д.

Уроки-экскурсии. Такие уроки развивают кругозор учащихся, наблюдательность за окружающим миром. Перед экскурсией проводим беседу, где сообщаем цель экскурсии и план проведения. Дети с удовольствием наблюдают за изменениями в живой и неживой природе. А затем опять творческая «минутка». Предлагаю детям:

- Найди самый красивый листок (цветок, снежинку и т.д.)

- Придумай о нем какую-нибудь историю. Сначала грустную, а потом - веселую.

- Попробуйте сочинить стихотворение о тучке, солнышке, снежинке, ветре.

После этого весь класс выбирает лучшего поэта. А потом мы рисуем то, что нам больше всего понравилось на уроке.

Такие интегрированные уроки, где объединяются разные предметы в единое целое для быстрого и прочного достижения цели, надолго запоминаются детям.

Очень часто использую групповой метод обучения: детей разбиваю на группы. Каждая из выделенных групп является одной из составляющих творческой деятельности учащихся, имеет свою цель, содержание, предлагает использование определенных методов, выполняет определенные функции. Таким образом, каждая группа задач является необходимым условием для накопления учеником субъективного творческого опыта.

Так, например, при изучении темы урока «Что из чего сделано?» даю задание на познание, создание и использование объектов в новом качестве («Что из чего?», «Составь загадку», «Найди новое применение старой резиновой игрушке»). Материал на познание предлагает следующие тематические серии «Да-Нет», «Признаки», «Природный мир», «Организм человека», «Что такое хорошо?» Эти задания предполагают применение методов анализа и синтеза, контрольных вопросов, отдельных приемов фантазирования.

При реализации направления учащимися выполняются творческие задания, ориентированные на создание нового: «Моя визитка», «Составь загадку», «Придумайте свой цвет (форму, материал, признак), «Придумай сказку (историю) о ...»

Для создания опыта творческой деятельности учащимся предлагается выполнить следующие задания по преобразованию объектов, ситуаций, явлений: «Вездеход на Марсе», «Задача об укладке фруктов».

Приобретаемые умения: рассматривать объекты ситуации, явления с различных точек зрения; находить фантастическое применение реально существующим системам; осуществлять перенос функций в различные области применения; получать положительный эффект путем использования отрицательных качеств систем, универсализации получения системных эффектов.

Каждой группе даём определенные задания на карточках. Например, I-группе дается задание выяснить, какие изменения произошли с приходом осени в неживой в природе, а II – в живой природе. Затем проходит конкурс рисунков «В осеннем парке». Такие задания сосредотачивают внимание детей на основных изменениях в живой и неживой природе, воспитывают у них любовь к прекрасному, развивают креативное мышление. На каждом уроке окружающего мира мы применяем «минутки» творчества.

Самоконтроль, самокоррекция, самоанализ деятельности. Работа над этими умениями и навыками осуществляется в процессе всей работы над проектом в деятельности школьников, а фразы учителя «А почему так получилось? Что можно исправить, чтобы результат был иным?» и др. поддерживали ребят в их трудной работе. В конце урока выясняем: «Что понравилось на уроке? Что хотелось бы повторить?» Используем также приемы взаимопроверки, взаимоконтроля.

Работа по методу проектов требует творчества. Развитие продуктивного (творческого) мышления — на сегодняшний день одна из актуальных проблем образовательной среды России. Педагогической наукой доказана необходимость теоретической разработки этой проблемы и осуществление её практикой обучения.

Тяга к творчеству, которая (как и всякая чисто человеческая потребность) является не врождённым качеством, не природным даром, а результатом воспитания (стихийного, незаметного или организованного, очевидного), — эта тяга к творчеству может быть сама обращена в средство педагогического воздействия, в частности, в средство формирования познавательных интересов школьников, в средство формирования потребности учиться, получать знания. Мы с ребятами сделали свой первый проект на тему: «Охрана окружающей среды».

Чтобы накапливать творческий опыт, ученик обязательно должен осознавать (рефлексировать) процесс выполнения творческих заданий. Организация осознания учащимися собственной творческой деятельности предполагает текущую и итоговую рефлексию.

Текущая рефлексия реализуется в процессе выполнения учащимися заданий в рабочей тетради и предполагает самостоятельное фиксирование уровня достижения учащихся (эмоциональный настрой, приобретение новой информации и практического опыта, степень личного продвижения с учетом предыдущего опыта).

Итоговая рефлексия предполагает периодическое выполнение тематических контрольных работ. Как на текущем, так и на итоговом этапе рефлексии педагог фиксирует, какие методы решения творческих заданий применяют учащиеся, и делает вывод о продвижении учащихся, об уровне развития творческого мышления и воображения.

Таким образом, развитие креативного мышления, организация творческой деятельности младших школьников с учетом выбранной стратегии предполагает внесение следующих изменений в учебный процесс:

- вовлечение учащихся в систематическую совместную творческую деятельность на основе личностно- деятельностного взаимодействия, ориентированную на познание,
- системное использование методов творчества, обеспечивающих продвижение учащихся в развитии креативных способностей путем накопления опыта творческой деятельности при выполнении постепенно усложняющихся творческих заданий в рамках дополнительной учебной программы.

Особенностью организации работы над творческими заданиями является использование ресурсного подхода в комплексе с ранее использованными методами. Учащимися выполняются следующие творческие задания:

«Найди применение открытию древних в наши дни»; серии заданий «Проблемы третьего тысячелетия»; «Страна несделанных дел»

Креативная деятельность развивает личность ребенка, помогает ему усваивать моральные и нравственные нормы. Создавая творческие произведения, ребенок отражает в них свое понимание жизненных ценностей, свои личностные свойства. Дети младшего школьного возраста любят заниматься искусством. Они с увлечением поют и танцуют, лепят и рисуют, сочиняют сказки, занимаются народными промыслами. Творчество делает жизнь ребенка богаче, полнее, радостнее. Взрослый человек, часто критически оценивая свои творческие способности, стесняется их проявлять. Дети же способны заниматься творчеством независимо от личностных комплексов.

Есть великая формула К.Э.Циолковского, приоткрывающая завесу над тайной рождения творческого ума: «Сначала я открывал истины, известные многим, затем стал открывать истины, известные некоторым, и наконец стал открывать истины, никому еще неизвестные». Видимо, это и есть путь становления творческой стороны интеллекта, путь развития изобретательского и исследовательского таланта. Наша обязанность – помочь ребенку встать на этот путь.

Литература:

1. Азарова Л.Н. Как развивать творческую индивидуальность младших школьников // Начальная школа.- 1998 г.-№4.-с.80-81.
2. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения.- М., 1986
3. Давыдов. Психологическое развитие в младшем школьном возрасте // Возрастная и педагогическая психология. – М., 1973
4. Ильичев Л.Ф., Федосеев Н.Н. Философский энциклопедический словарь. М.-1983 г
5. Крутецкий В.Н. Психология.-М.: Просвещение, 1986 г. – с.203.

ӘОЖ 811.111

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЛЕКСИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Утарова А.Г.

Орал қ.

Қазіргі таңда шет тілі ретінде ағылшын тілін оқытуды жаңа сатыға көтеру отандық педагогикадағы іргелі міндеттердің біріне айналып отыр. Өйткені, елімізде Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың бастамасымен «Үштұғырлы тіл» мәдени жобасын дамыту басымдыққа айналып, соның ішінде жаһандану жағдайында әлемдік интеграцияға кірігу тілі ретінде ағылшын тіліне мән берілуде. Халықаралық қатынастар мен бизнес, туризм, әлемдік экономика мен саясат, білім және ғылым саласы мен озық технология, құқық пен мәдениет салаларының халықаралық аренадағы негізгі қолданыс тілі ағылшын тілі болып отыр.

Шет тілді оқытудағы негізгі мақсат – шет тілді коммуникативті қалыптастыру және дамыту, оны еркін игеру. Қазір шет тілін оқыту әдістемесінің деңгейі жоғары. Тілді оқытуда интерактивтік тәсіл, ойындар, екеуаралық пікірталастар, сонымен бірге ақпараттық технология, интернет, компьютер қолданылуда.

Ағылшын тілін оқытуда білім алушының қызығушылығын ояту -басты мәселе. Шетел тілін меңгеруде көп қиыншылықтар кездеседі. Бұл қиыншылықтарды жеңу үшін пәнге деген ынтасын, әуестігін арттыру керек.

Білім алушының шығармашылық қабілетін арттырып, ынталандыру үшін сабақтарды мынадай жолдармен өткізуге болады:

1. Сабақта кең көлемде көрнекі құралдарды пайдалану;
2. Сабақты түрлендіріп өткізу;
3. Сабақта білім алушылар өздері жасаған суреттер, схемаларды пайдалану;
4. Техникалық құралдарды тиімді қолдану;
5. Сабаққа қатысты бейнетаспаларды, фильмдерді көрсету.

«Тіл дамыту жұмысын жүргізгенде білім алушының сөздік қорын молайту, сөздерді, сөз тіркестері мен сөйлемдерді дұрыс құрай білуге үйрету» деумен бірге, сөйлем құрағанда

айтылмақшы ойына байланысты синоним сөздерді таңдау, сөздік жұмыстарын жүргізуді ескертеді. Ал Н.А.Купина сөйлеуге үйрету үдерісінде ең маңызды орын алатын материал-лексика деп есептейді. Белгілі бір тілді меңгеру үшін лексиканы оқытудың өзіндік ерекшелігі бар. Адам қай тілде сөйлегісі келсе де, сөздік қордан өзіне қажетті лексикалық тұлғаларды білмесе, біріншіден, айтайын деген ойын жеткізе алмайды, екіншіден, басқа біреудің айтқан сөзін, ойын түсінбейді. Демек, адам сөйлесу, пікірлесу үшін тілдік қолданысқа керекті лексикалық құралдарды үйренбесе, тілдік қатынас та жүзеге аспайды. Өйткені адам сөйлей білу үшін айтайын деген ұғымға қатысты сөздерді және сол сөздерді дұрыс жұмсаудың амалдарын меңгеруі керек. Адамдардың өзара пікір алмасуы тек сөзге ғана емес, сөзден басқа да лексикалық тұлғаларға қарағанда сөз тілдік қатынастың ең негізгі құралы болып табылады. Лингвистикалық әдебиеттерде, негізінен, сөздің екі жағы қарастырылған. Ол- сөздің қалпы, яғни сыртқы пішіні (дыбыс арқылы айтылуы, әріп арқылы жазылуы); сөздің мағынасы, яғни ішкі мазмұны, мәні. мәселен, Н.П.Бехтерева сөздің мынадай ерекшеліктеріне көңіл бөледі:

пішіні (форма); мағынасы (значение); қызметі (назначение).

Шет тілінің сабақ деңгейін сапалық жағынан жетілдіру жөніндегі міндет үнемі шетел тілін үйретудің неғұрлым тиімді жолдарын іздестеруді талап етеді. Сабақ кезінде мәтіннің өлеңді түрінде де көңіл бөліп отырып, практикалық міндетті шешумен бірге шәкірттерді эстетикалық жағынан тәрбиелеуге, шетел тілі сабағының қызықтылығы мен әсерлігін жақсартуға мүмкіндік туғызады.

Өлеңмен жұмыс істеу бірнеше кезеңнен тұрады. Біріншіден, мұғалім өлеңнің таныс емес сөздерін көрнекі құрал, аударма арқылы түсіндіреді. Оқушылар өлеңнің жалпы мазмұнын түсінген кезде, өлеңді үн таспадан тыңдайды. Кей жағдайда мұғалім өлеңді өзі оқып береді. Соңынан оқушылар қиын сөздер мен күрделі сөз тіркестерін дыбыстық жағынан меңгеру мақсатымен диктордан кейін, бәрі бірдей әрі, жекелей қайталап айтады. Интонация мен екпін пысықталып, өлең жолдары бунағымен немесе түгелдей оқылады, өлеңнің жеке бөліктері не толық түрі жаттаттылады. Егер ол мазмұн жағынан күрделі болмаса, біршама қиын өлеңдерді мәнерлеп оқуға алдын ала дайындық жасалады. Үйге өлеңді оқу немесе жатқа айту, өлең түріндегі аударма жасау тапсырма етіп беріледі [1, 10].

Келесі сабақта, оқушылардан үй тапсырмасын сұрап болған соң, өлең қайта тыңдалады. Оқушылардың өлең оқуы магнитофонға не компьютерге жазылып, кейін оларды өздері тыңдап, сөздің айтлуы мен интонациядағы өз қателерін естіп, оны талдап, ұғуға мүмкіндік жасалады. Өлеңнің аудармалары оқылып, ең дәл, анық аудармаға конкурс жариялауға да болады [1, 11].

Мектепте оқушылар үшін шет тілінің сабағы кезінде ана тілінен өзге тілге ауысып, сабақ жүргізу және сол тілде жұмыстар орындау үшін өтпелі қиын кезең туындайды. Міне, осының салдарынан, мұғалімде сабақты қалай бастап, оны жалғастырып кетемін деген мәселе болады.

Оқушыларды шет тіліне ауысуы үшін, мұғалім оларды қызықтыру қажет. Бұл үшін, оларға сабақ басында, қандайда бір жаңа, әрі қызықты оқиға айтылу керек. Осылайша, оқушыларды қызықтырып, олардың шет тілінде сөйлеуіне құштарлығын арттыру қажет. Алайда, сабаққа арналған тақырыпта, әрі олардың оқушылар үшін қызықты болуы керектігін ескере отырып, материял таңдау өте қиын. Өлең немесе әнді таңдау оңайлау болар. Ғылыми әдебиеттердің талдауына сүйенсек, бізге өлең немесе әнді таңдаудың негізгі артықшылықтарын анықтауға мүмкіндік береді [2, 63].

Біріншіден, мәтіннің осы түрімен жұмыс оқушылардың мотивациясын арттырады, қолайлы психологиялық жағдай туғызады, шаршауды азайтып және оқушылардың белсенділігін арттырады. Сонымен қатар, бір өлең немесе әнді таңдай отырып, бірнеше сабақтың басын бастауға көмегін тигізеді.

Екіншіден, әндер мен өлеңдер мәтіннің ерекше бір түрі болып табылады. Өлеңдер мен әндердің ерекшелігі олардың рифмдарында жатыр және оларды оқушылар мағынасын түсінбеседе, жаттап ала алады. Сонымен қатар, бүкіл мәтін бойынша белгілі бір ритм мен әуен сақталады. Бұл, әрине, лексикалық бірлік айтуда, оқушы үшін мәнерлеп жаттап немесе ән қылып айтуға көмегін тигізеді.

Үшіншіден, мәтіннің осы түрін қолданудың артықшылығы, оқушыларға мотивация беріп қана қоймай, сонмен қатар. Жағымды эмоция туғызады. Бір жағынан, бұл мәтін түрі басқа авторлар мен орындаушылардың шығармашылығын үйренуге дәріптейді, Бір жағынан, сабақтан кейін, оқушылар еріксіз өлеңдер мен әндердің жолдарын қайталап, жаңа сөздерді және сөйлудің үлгілерін үйрене алады. Осыған байланысты, И. А. Зимнейдің айтқанына толығымен келісуге болады. Мұндай мәтіндер арқылы, реттелген және мақсатты түрінде тілдік

құралдары ұсынылған және тиянақты ой қалыпсатқан, лексиканы оқуға тиімді пайдалануға мүмкіндік береді [3, 113].

Шетелдік оқулықтарда, тыңдауға арналған өлеңдер мен әндер жеткілікті кездеседі, бірақ, бұны, оқытушылар жиі ескермейді. Өйткені, ұсынылған материалдар, әрқашан, мектеп оқушыларының деңгейіне, білім беру мазмұны мен қызығушылығына сәйкес келмейді. Сондықтан, мұғалімдерге, кейде, сабақтарға арналған өз өлең жолдары мен әндерін таңдау керект болады. Қазіргі уақытта, бізде, сыныпта пайдалануға ұсынылған материал көздерінің үлкен саны бар. Оларға интернет – ресурстар, түрлі авторлардың тыңдауға арналған әндер мен өлеңдер жинақтары, сондай-ақ, ағылшын тілін оқытуға арналған методикалық оқулықтарының үлкен саны жатады. Бір жағынан, бұл материалдарды бірқатар ағылшын тілі сабақтарында пайдалану мүмкін емес, бірақ сол уақытта, үлкен таңдау бар болсада, оқыту мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келетін материалды таңдау қиынға соғады.

Өлең және ән материалдарын іріктеу үшін бірінші критерий шынайылық. Тұпнұсқамен жұмыс істеу, бағалы танымдық оқу материалдарына қатысты, оқушыларға қарым-қатынастың тағы бір жолын үйретіп қана қоймай, сонымен қатар ұлттық мәдениетке енуге көмектеседі.

Екіншіден, тілдік материал осы нақты кезеңде оқытылатын пән бойынша сәйкес келуі тиіс. Мысалы, жұмыстың мақсаты лексикалық дағдыларды қалыптастыру болып және бірнеше сабақтар тақырыбы «жануарлар» тақырыбы болса, өлең немесе әндерде өздері өткен материалдары, сондай-ақ тақырыпқа сәйкес жаңа лексикалық материалы болуы керек.

Үшіншіден, өлеңдер мен әндер «оқушыларға музыка оң эмоциялық әсер беру принципіне» сәйкес келуі тиіс [4, 42]. Барлық таңдалған әндер мен өлеңдер оқушылардың көңіл-күйіне оң әсер тигізіп, оларға моральдық және жақсы мінезге тәрбие беру керек.

Әр бір оқушының жеке тұлға болып қалыптасуы осы мектеп кезі болғандықтан, Бұл принцип, өлеңдер мен әндерді таңдауда маңызды болып табылады. Сондай-ақ, назарға тек психологиялық саланы емес, сонымен қатар мотивациялық саланы да ескерген жөн. Өйткені, таңдалған оқу материалдарының барлығы оқушылардың қызығушылығын арттыра алмайды. Оқытудың орта кезеңінде, оқушылардың жас ерекшелігіне байланысты ағылшын тілін оқыту ынтасын қолдау қиын, әсіресе, мектеп бағдарламасында тіркелген барлық тақырыптар оқушылар үшін көңілді және қызықты бола бермейді.

Ал, өлеңдер мен әндер, өздерінің пішіні мен жұмыс жасау ерекшеліктерімен оқушылардың мотивациясын жоғарылатады. Сондықтан, олардың қалаулары мен мүдделерін назарға алу қажет. Ән таңдаудың тиімді жолы, алдымен оқушылардың музыкалық талғамы туралы сауалнама жасау. Соның ішінде, әндер жанры мен орындаушыларын ескеру. Ал, мәтіндерде бір елеулі мәселелер болмауы тиіс, өйткені тақырыптың қиын болуы және оқушылардың түсіне алмағандығы, олардың жұмысқа деген қызығушылығын жоғалтып алуымыз мүмкін.

Мәтіндердің мазмұны мектеп оқушыларына арналған өзекті мәселелерге негізделуі тиіс, өйткені «материалдың жоғарғы өнімділігі мен әдістемелік құндылығына қараматсан, критерилерге қанағаттанбауының кесірінен, жұмыс тиімділігі айтарлықтай қысқаруы мүмкін» [4, 42].

Мәтіндерді іріктеудің төртінші критерийі өлеңдер мен әндер қамтылған лингвистикалық материал оқыту деңгейіне сәйкес болады деп болжайды. Яғни, қолданылып отырған фонетика мен грамматика оқушыларға таныс болуы тиіс және мәтінмен жұмыс істеу кезінде ешқандай қиындықтар тудырмауы тиіс. Өйткені, негізгі мақсат сөйлеудің лексикалық дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

Бесіншіден, мұғалім өлеңдер мен әндердің көп дәрежеде лексикалық жағына қатысты, бейтарап стилистикалық қағидатты ескерген жөн. Білім беру процесінде пайдаланылатын тілдік материал, негізінен кітаппен негізделуі тиіс. Оның құрылымында «оқу тілінің фонетикалық, лексикалық және грамматикалық саралау құралдарының жағдайлық және ұлттық түріне байланысты контекст» болмауы [5, 92].

Оқытудың орта кезеңінде сленгке, жаргонға және ресми стильге жататын лексиканың үлкен көлемін пайдаланбаған дұрыс, сондай-ақ, ауызекі сөйлеу стилінің грамматикасын және фонетикалық қысқартулары бар сөздерді де пайдаланбаған дұрыс. Өйткені, оқушылар, тіпті ана тілінде де кейде стилистикалық қателерді жібереді. Өлеңдер мен әндерді қолданған кезде, диалекттер мен архаизмдерді де қолданбау қажет. Алайда, ән материалды таңдау кезінде осы принципті ұстанау жеткілікті қиын, өйткені, қазіргі заманғы әндердің мәтіндер құрамында бейтарап лексика емес, керісінше әнге белгілі бір ренк және мағына беретіндей, сленг, жаргон және арго да кездеседі. Бұл білім беру деңгейі мен білім беру мақсаттары мен әлеуметтік және әлеуметтік-мәдени құзыретін дамытуға кедергі келтіреді.

Әндермен жұмыс істеу кезінде ерекше назарға техникалық құралдарын пайдалануын аударылуы тиіс. Бұл жағдайда, бейне клиптерді тиімді пайдалану болар еді, «олар нақты оқу материалы болып табылады және шетел тілін оқытудың мақсаттары үшін оларды іріктеу ерекше көңілге лайық» [6, 42]. Бейне материалдарды іріктеу кезінде, сіз белгілі бір талаптарды орындауыңыз қажет.

Біріншіден, бейне трек әннің мазмұнын көрсеткерек. Бұл өте маңызды талап болып табылады, өйткені қазіргі заманғы клиптердің мазмұны аллегория тудырады. Нәтижесінде, бұл түсініспеушілікке және екі ой тудырыуға алып келеді. Мультипликациялық клип, іс-шаралары дәл мәтіндігідей қамтылған - оқытудың орта кезеңінде, бұл клип үздік нұсқалардың бірі.

Екіншіден, бейнеклиптің кадрінде, мүмкіндігінше орындаушының бейнесі болғаны абзал, себебі оның артикуляциясы әндердің мәтінін түсінуді жеңілдетеді. Сонымен қатар, әдетте, әнді орындаушы сөздердің іс-қимылын сипаттап көрсетеді және бұл оқушылардың жаңа лексикалық материалды ұғынуына көмегін тигізеді.

Үшіншіден, бейнеклипте объектілер мен құбылыстар мәдени сипатта қамтылуы тиіс, олар оқылып жатқан тілдің елі туралы шынайы ақпарат береді. Бейнеклип арқылы оқытушы жаңа лексикалық материалды, өзінің шындыққа жанасқан ақпаратымен еңгізе алады.

Төртіншіден, әндер мен бейнеклиптерді таңдау кезінде, олардың сапаларына назар аудару қажет. Орындаушының дауысы анық, сөздері түсінікті болуы керек. Аудио – жазбаларда артық дыбыстар эффектсіз болмау керек, өйткені бұл мәтінді түсінуге кері әсерін тигізеді. Оқушылардың жеңіл, әрі оңай қабылдауы үшін, бейнеклиптардың сапасы жақсы немесе жоғары болуы тиіс. Сонымен қатар, ауди немесе бейне материалдардың сапасының нашар болуы, оқушылардың жұмыс жасау қызығушылығын төмендетеді.

Жаңа лексикалық материалды анық көрсететін кез келген мәтін, оқушыларды тек мәтіннің мазмұны мен бір жақты байланыспен таныстырады. Г. В. Рогов жазғандай, «Мәтінді құрайтын сөздер туралы ақпарат ауқымын кеңейту үшін, мәтіннен сөзді үзіп алып, жеке бірлік ретінде қарастырған жөн». Осылайша, берілген жаңа лексикалық бірліктерді кейін оқыту үшін жекешелеп қарастыру керек. Оқушыларға жаңа сөздер мен сөз тіркестерді үйрету арнайы оқу-жаттығулары арқылы жүзеге асырылады және ол, лексиканы оқытудың шынайы бірлігі болып табылады. «Оқу-жаттығу дегенде, тек жаттықтыруға байланысты емес, оқу материалымен байланыстырылған мұғалім мен оқушы арасындағы кез-келген іс-әрекеттерді айта аламыз, және нақты құрылымы бар, атап айтқанда мәселенің тұжырымы, яғни оны шешу жолдарын нұсқау, оның шешімі және бақылауы» [7, 191].

Өлеңдер мен әндер, ол мәтінмен жұмыс дегенді білдіреді, сондықтан мұндай материалдармен жұмыс белгілі бір алгоритмді қажетсінеді. Әдістемеде мәтінмен жұмыстың үш негізгі кезеңдері бар: мәтінге дейін, мәтінмен бірге және мәтіннен кейін. Барлық үш кезеңдері сөйлеудің лексикалық дағдыларын қалыптастыру қажет. Осы кезеңдердің мақсаттары мен міндеттерін толығырақ қарастырайық, сондай-ақ, әрбір сатысында ұсынылатын кейбір жаттығулар мен тапсырмаларды да.

Мәтінге дейінгі кезеңінде автор және шығарма туралы шағын көлемді ашылу сөзі болады, өлең немесе ән мәтінінде қамтылған фонетикалық, лексикалық және грамматикалық қиындықтардың болмауы, сондай-ақ, мәтінді бірінші тыңдау немесе оқу алдында дауыстық мәселені құру жаттығулары қарастырылады.

Өлең немесе әннің мәтінімен таныстырмас бұрын, оқушыларды сол өлең немесе әннің авторымен таныстыру қажет. Мысалы, әсіресе, бұл шығарманың жасалу ерекшелігіне тоқталу. Өйткені, қызықты қосымша ақпарат материалмен өнімді жұмыс жасау үшін оқушыларды талпындырады. Сонымен қатар, мұндай ақпарат авторлардың басқа еңбектеріне қызығушылық танытып, әрі қарай жұмыстануына шабыттандыру мүмкін.

Мәтіннің бірінші тыңдалуы немесе оқылуы кезіндегі тіл қиындықтарын мұғалім жоюы қажет. Фонетикалық қиындықтар оқытудың орташа кезеңінде жүргізілетін фонетикалық жаттығулар арқылы жойылады. Бұл мәтінде қамтылған дыбыстар мен белгілі бір сөздер бірге және жеке қайталау арқылы жүзеге асады. Грамматикалық қиындықтарды жою үшін бұрын өткен грамматиканың ережелері мен құрылымдары арқылы жүзеге асады. Кейін, мұғалім түсінікті ана тілінде беруді азайтады, мәтінмен жұмыс істеуді қиындатпауы үшін және уақытты үнемдеуі үшін, өйткені басты мақсат лексикалық дағдыларды қалыптастыру болғандықтан.

Лексикалық материалдарға тоқталсақ, ең алдымен, лексикалық бірлікті ажырату қажет, өйткені олар активті және пассивті сөздіктер құрамына енеді. Пассивті сөздіктер қатарына енетін бірліктер, әдетте сабақтың тақырыбына жатпайды және оқытудың осы сатысында сөйлеуге қолданылмайды. Сондықтан, бұл сөздер үшін, әдетте, семантизацияның түрлендіру әдісі таңдалады. Оқушылардың активті сөздігіндегі сөздер көрнекіліктер, синонимдер,

антонимдер және ағылшын тілінде анықтамалық сөздік арқылы қалыптастырылады. Мағынасының аударылмай ашылуы жаңадан өткен сөздің бұрынға үйренген сөзбен байланыстыруға мүмкіндік туғызады, және оқушылардың сыныпта белсене араласуын қажет етеді.

Жаңа лексикалық бірліктерді меңгеру кезінде, оқушыларға болжау жұмысы ұсынылуы мүмкін. Бұл жаңа лексикалық материалмен немесе көрсетілетін иллюстрациялардың тақырыбымен, автордың атымен байланысты бірлестіктерді пайдалану жұмысы. Алайда, бұл тапсырмалар толық ауқымды жауап әкелмеуі және тым көп уақытты алуы мүмкін.

Осы материал негізінде оқушыларды сабаққа тартып, уақытты үнемдеп отыру көптеген кедергілер алып келуі мүмкін. Бірақ бұл материалдардың тиімділігі тек лексиканы үйретіп қана қоймай, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, басқада әдіс-тәсілдермен байланыстыра сабақты ұғымды өткізуге тиімді болып келеді. Лексикамен қоса, тыңдап-түсіну дағдысында, сөйлеу дағдысында жазу дағдысында, оқу дағдысында қалыптастыруға болады.

Қорыта келе, әр мұғалімнің ең басты жұмысы – бір қалыпты дәстүрлі білім жүйесімен қалып қоймай, шығармашылық ізденіске ауысып, оқушылармен бірге өзінің де дамыуына үлес қосуы керек.

Әдебиеттер:

1. Мектептегі ағылшын тілі №6, 20-бет, 2007ж.
2. Артемов В.А., Психология обучения иностранным языкам, Москва: Просвещение, 1969 - 279 с
3. Зимняя И.А., Психология обучения иностранным языкам в школе, Москва: Просвещение, 1991 – 222 с.
4. Бим И. Л. , Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника, Москва: Русский язык, 1977 – 228 с.
5. Шамов А.Н., Методика преподавания иностранных языков: общий курс, Москва: АСТ: Восток — Запад, 2008 – 265 с.
6. Комарова Ю. А., Использование современного песенного материала в обучении иностранным языкам учащихся старших классов, ИЯШ №4 2008, с. 40-41
7. Бим И. Л. , Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника, Москва: Русский язык, 1977 – 228 с.

УДК 811.111

DIFFERENT METHODS TO IMPROVE SPEAKING SKILLS OF STUDENTS

Есбергенова Г.И.

г. Уральск

Students often think that the ability to speak a language is the product of language learning, but speaking is also a crucial part of the language learning process. Effective instructors teach students speaking strategies -- using minimal responses, recognizing scripts, and using language to talk about language -- that they can use to help themselves expand their knowledge of the language and their confidence in using it. Speaking is found on the tree as one of the branches; it is labeled oral production and is one of the skills students are to learn in their language development. The ability to converse is highly valued by students, but teachers often find it a skill that is hard to develop. Students often feel a great deal of anxiety around speaking. In this section we will discuss the importance of developing excellent oral skills and how teachers can go about promoting this development.

The goal of language is communication and the aim of speaking in a language context is to promote communicative efficiency; teachers want students to actually be able to use the language as correctly as possible and with a purpose. Students often value speaking more than the other skills of reading, writing and listening so motivation is not always as big of an issue, but what often happens is students feel more anxiety related to their oral production. As speaking is interrelated with the other skills, its development results in the development of the others. One of the primary benefits of increased communicative competency is the resulting job, education and travel opportunities; it is always an asset to be able to communicate with other people.

In planning speaking activities, teachers need to decide whether students need high structure (for example drills and controlled practice) for practice in learning or Getting It or low structure (for

example role plays, simulations) for Using It. Questions to consider in relation to speaking include the following:

Is it necessary to review the language to be used in a task?

Will the learners work in pairs or small groups?

How will learners be monitored as they complete task?

How will teachers provide feedback to students?

When developing activities, lessons or tasks around speaking, teachers should also be aware of the 3 areas of knowledge that speaking encompasses. Each area should receive attention, though not necessarily all at once. It is advisable to inform the students of these areas, so they are aware of the purpose of the activities.

Mechanics: This area involves the different pieces that make up speaking including pronunciation, vocab, grammar and word order.

Functions: This area describes the uses of speaking whether for transaction or interaction, and when precise understanding is or is not required.

Social/Cultural rules and norms: This area involves the more subtle cultural value inherent in the language's culture, such as turn taking, social norms, roles of participants, etiquette and social register etc.

When creating activities that focus on student speaking, teachers can create activities relative to different types output and their purposes: Structured output focuses on using a correct form, usually something specific that has been worked on in class. Communicative output focuses less on form and more on the completion of a task that includes using specific language. The purpose is for the students to get their meaning across; accuracy not as big of a consideration.

When assisting students in the development of their oral skills, there are some tips and techniques that teachers can use to minimize students' anxiety and to make the development as efficient and practical as possible. This way, students will learn more and have increased motivation to continue this skill development:

- Create authentic practice activities that as similar to real-life as possible;

- Create different contexts in which students can practice in order to broaden their vocabulary and experiential horizons;

- Provide scaffolding and support for each context; this means making sure students are aware of the appropriate vocabulary and what social or cultural norms are appropriate;

- Don't focus solely on errors; correct as much as each student can handle, more advanced students can often handle more correction, but avoid excessive correction if it will promote anxiety;

- Be aware of Higgs, what students at different levels can focus on;

- Give students options to use when responding to questions and teach them those options; allow them to use minimal responses if it reduces anxiety but make sure all students are aware of the possibilities. This allows for differentiation, as students can use the level of response that they feel comfortable with;

- Develop routines involving certain scripts (ie greetings, compliments, asking certain questions) so students become comfortable and familiar with those scripts;

- Use gestures to help get meaning across and encourage students to do the same; emphasize that what is important is the meaning;

- Make it fun!

In order to develop speaking skills I would like to offer the following model:

- First step: Learning vocabulary. Before starting to talk the, it is essential to learn and to know new words. Here we do not just be familiar with words, we also have to learn them effectively through memorizing.

- Second step: Communicative Output Activities. After repeating all new words, we can move on using vocabulary in communication. Here, the role of discussion and making up dialogues is very important.

First step. Learning vocabulary.

Theory. Vocabulary knowledge is often viewed as a critical tool for second language learners because a limited vocabulary in a second language impedes successful communication. Underscoring the importance of vocabulary acquisition, Schmitt (2000) emphasizes that "lexical knowledge is central to communicative competence and to the acquisition of a second language" p. 55) Nation (2001) further describes the relationship between vocabulary knowledge and language use as complementary: knowledge of vocabulary enables language use and, conversely, language use leads to

an increase in vocabulary knowledge. The importance of vocabulary is demonstrated daily in and out the school. In classroom, the achieving students possess the most sufficient vocabulary. Researchers such as Laufer and Nation (1999), Maximo (2000), Read (2000), Gu (2003), Marion (2008) and Nation (2011) and others have realised that the acquisition of vocabulary is essential for successful second language use and plays an important role in the formation of complete spoken and written texts. In English as a second language (ESL) and English as a foreign language (EFL) learning vocabulary items plays a vital role in all language skills (i.e. listening, speaking, reading, and writing (Nation, 2011)). Rivers and Nunan (1991), furthermore, argue that the acquisition of an adequate vocabulary is essential for successful second language use because without an extensive vocabulary, we will be unable to use the structures and functions we may have learned for comprehensible communication. Research has shown that second language readers rely heavily on vocabulary knowledge and the lack of that knowledge is the main and the largest obstacle for L2 readers to overcome (Huckin, 1995). In production, when we have a meaning or concept that we wish to express, we need to have a store of words from which we can select to express this meaning or concept. "When students travel, they don't carry grammar books, they carry dictionaries" (Krashen, as cited in Lewis, 1993, p.25). Many researchers argue that vocabulary is one of the most important-if not the most important- components in learning a foreign language, and foreign language curricula must reflect this. Wilkins (1972) states that: "There is not much value in being able to produce grammatical sentences if one has not got the vocabulary that is needed to convey what one wishes to say ... While without grammar very little can be conveyed, without vocabulary nothing can be conveyed" (p.97). Other International Journal of Teaching and Education Vol. III, No. 3 / 2015 22 scholars such as Richards (1980) and Krashen (1989), as cited in Maximo (2000) state many reasons for devoting attention to vocabulary. "First, a large vocabulary is of course essential for mastery of a language. Second language acquirers know this; they carry dictionaries with them, not grammar books, and regularly report that the lack of vocabulary is a major problem". On the other hand, vocabulary has been acknowledged as L2 learners' greatest single source of problems (Meara, 1980). This remark may possibly reflect that the openness of a vocabulary system is perceived to be a cause of difficulty by learners. Another possible reason is that, unlike syntax and phonology, vocabulary does not have rules the learners may follow to acquire and develop their knowledge. In other words, it is not clear in L2 vocabulary learning what rules apply or which vocabulary items should be learned first. Oxford (1990) also claims that vocabulary is "by far the most sizeable and unmanageable component in the learning of any language, whether a foreign or one's mother tongue, because of tens of thousands of different meanings". Despite these difficulties that language learners face in L2 vocabulary, they still have to deal with it in their examinations as "vocabulary has traditionally been one of the language components measured in language tests" (Schmitt, 1999, 189). Furthermore, many learners see second language acquisition (SLA) as essentially a matter of learning vocabulary and therefore they spend a great deal of time on memorising lists of L2 words and rely on their bilingual dictionary as a basic communicative resource. As a result, language teachers and applied linguists now generally recognise the importance of vocabulary learning and are exploring ways of promoting it more effectively. Some of this research takes the form of investigation of strategies learners use specifically for vocabulary (VLS), which is our focus of attention.

For example, I chose the topic Air tickets in order to demonstrate the theory above. So, students have to know these words and repeat them to learn by heart.

Baggage allowance – the weight of the luggage the airline allows the traveller to check-in. Economy ticket holders are usually allowed 20kg whilst business and first class passengers are able to take between 30-40kg depending on the airline. Hand luggage is fairly standard between the airlines: one piece per passenger and up to 8kg in weight though the dimensions of baggage that is allowed can vary between carriers.

Base fare/rate – the basic price of ticket before taxes and other surcharges are added (these are usually a substantial amount particularly on longer flights).

Blackout periods – specific days or periods of time when special rates are not available due to high demand for flights.

Boarding pass – a card given to the passenger after check-in which allocates a seat number or indicates a boarding pattern. The stub of the card should be retained after going through the boarding gate to show to the flight crew once reaching the aircraft.

Discounted tickets – by shopping around you will often be able to find agents selling cheaper tickets than advertised by the airlines but usually you will be subject to various restrictions. Airlines also have promotions or special offers so it pays to keep an eye on who is offering what.

Excess baggage – checked-in luggage which exceeds the weight of the **Baggage allowance**. If you are only just over then you might be lucky but be warned that payments on excess weight can be very expensive.

Illegal connection – flights that are booked where the time between landing and taking off on the next flight does not adhere to the legal minimum requirements.

No-shows – the term relating to passengers who either arrive late or do not arrive at all to travel on their booked flight.

Short-haul flight – one that is brief in terms of distance travelled and time in the air. eg. UK to European destinations. This is the chosen market of most of the low-cost carriers – at least for the moment.

Split ticketing – when you travel using two single tickets instead of a return in order to obtain a lower fare.

Standby – this is if a passenger holds a ticket that does not automatically guarantee a reserved seat means instead that they are waiting for availability.

Ticket issuance – purchasing tickets that have previously been reserved.

Second Step. Communicative Output Activities.

Communicative output activities allow students to practice using all of the language they know in situations that resemble real settings. In these activities, students must work together to develop a plan, resolve a problem, or complete a task. The most common types of communicative output activity are *role plays* and *discussions*. In role plays, students are assigned roles and put into situations that they may eventually encounter outside the classroom. Because role plays imitate life, the range of language functions that may be used expands considerably. Also, the role relationships among the students as they play their parts call for them to practice and develop their sociolinguistic competence. They have to use language that is appropriate to the situation and to the characters. Students usually find role playing enjoyable, but students who lack self-confidence or have lower proficiency levels may find them intimidating at first.

Discussions, like role plays, succeed when the instructor prepares students first, and then gets out of the way. To succeed with discussions:

- Prepare the students: Give them input (both topical information and language forms) so that they will have something to say and the language with which to say it.

- Offer choices: Let students suggest the topic for discussion or choose from several options. Discussion does not always have to be about serious issues. Students are likely to be more motivated to participate if the topic is television programs, plans for a vacation, or news about mutual friends. Weighty topics like how to combat pollution are not as engaging and place heavy demands on students' linguistic competence.

- Set a goal or outcome: This can be a group product, such as a letter to the editor, or individual reports on the views of others in the group.

- Use small groups instead of whole-class discussion: Large groups can make participation difficult.

- Keep it short: Give students a defined period of time, not more than 8-10 minutes, for discussion. Allow them to stop sooner if they run out of things to say.

- Allow students to participate in their own way: Not every student will feel comfortable talking about every topic. Do not expect all of them to contribute equally to the conversation.

- Do topical follow-up: Have students report to the class on the results of their discussion.

- Do linguistic follow-up: After the discussion is over, give feedback on grammar or pronunciation problems you have heard. This can wait until another class period when you plan to review pronunciation or grammar anyway.

Through well-prepared communicative output activities such as role plays and discussions, you can encourage students to experiment and innovate with the language, and create a supportive atmosphere that allows them to make mistakes without fear of embarrassment. This will contribute to their self-confidence as speakers and to their motivation to learn more.

Practice. In order to improve speaking skills, following activities can be used:

16 Question Strips

AIRPORTS and AIR TRAVEL

• Do you like to travel by air? Why? / Why not?
• When was the last time you travelled by air?
• Which is better: a window seat or an aisle seat? Why?
• Do you think air travel is safe? Why? / Why not?
• Would you like to be a pilot? Why? / Why not?
• Would you like to be a flight attendant? Why? / Why not?
• What do you hate most about flying? Why?
• What do you like most about flying? Why?
• Compare business class and economy class.
• Which is better: travelling by plane or by train? Why?
• Talk about an interesting experience you had on a plane.
• How are airplanes today different from 60 years ago?
• How will planes be different in another 100 years?
• When was the first airplane invented? Who invented it?
• Talk about the first time you travelled by air.
• Where would you like to fly to next?

NAME: _____

DATE: _____

	CLASSMATE'S NAME	Who...? What...? Where...?	ADDITIONAL INFORMATION	When...? Why...? How...?
... hates to travel by air.				
... travelled by air last year.				
... wants to be a pilot.				
... lives close to an airport.				
... was at an airport last week.				
... is a flight attendant.				
... is afraid to travel by air.				

Do you ...?	Did you ...?	Are you ...?	Were you ...?
Yes, I do. No, I don't.	Yes, I did. No, I didn't.	Yes, I am. No, I'm not.	Yes, I was. No, I wasn't.

References:

1. Krupnov V.N. (2010). *English in Action*. Izdatelstvo Astrel.
2. Mofareh A. (2015). *The importance of vocabulary in language learning and how to be taught*. International Journal of Teaching and Education, Vol. III(3), pp. 21-34., 10.20472/TE.2015.3.3.002
3. Accessed on 10.04.2017. <http://www.nclrc.org/essentials/speaking/goalsspeak.htm>
4. Accessed on 10.04.2017. <http://www.nclrc.org/essentials/speaking/spindex.htm>
5. Airplane classroom exercises.
6. Accessed on 10.04.2017. <http://www.allthingstopics.com/airports-and-air-travel.html>

УДК 371:811.111

ГРУППОВАЯ ФОРМА РАБОТЫ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Селиханова С.В.

г. Уральск

Стремительно летит время, вместе с тем меняется мир, совершенствуется техника, наука, образование ... Каждый взрослый человек желает, чтобы его ребенок нашел свое место в жизни. Каждый ребенок вправе получить достойное для своего времени востребованное и эффективное образование. Для этого нам, учителям, необходимо изменить свои подходы в методике образования. Поэтому применение различных технологий и стратегии на уроках, использование различных форм уроков имеет огромное значение. Применение и использование новых форм сделает наш урок необычным, ярким, интересным и доступным для учащихся.

В современном обществе меняются приоритеты образования. Ученик должен иметь не только знания, умения и навыки, но и уметь организовывать собственную учебную деятельность, иметь готовность и способность учиться. Исходя из этих целей, необходимо использовать новую организацию совместной деятельности. В наше время большую роль приобретает умение сотрудничать и вместе решать поставленные задачи. Стремительное развитие экономики возможно прежде всего благодаря высоким технологиям и сверхскоростному процессу накопления, анализа и передачи информации, и нормой профессиональной деятельности становится взаимодействие нескольких команд, решающих комплексные задачи, которые не под силу выполнить в одиночку. В развивающей образовательной системе реализуется технология диалогического обучения, которая помогает учащимся самостоятельно открывать знания. На смену монологу приходит диалог. Диалог (от греческого разговор, беседа) – форма речи, состоящая из регулярного обмена высказываниями, репликами, на языковой состав которых влияет непосредственное восприятие речевой деятельности говорящих. Основой своей педагогической концепции считаю, что наиболее качественное восприятие и усвоение учебного материала происходит в результате межличностного познавательного общения и взаимодействия учащихся в группах. Групповые формы работы на уроке способствуют развитию у учащихся критического мышления и адекватной самооценки, развивают самостоятельность и ответственность, способность к сотрудничеству. Учителю остается лишь направлять учебный процесс, наблюдать как ученики самостоятельно постигают новый материал.

В процессе обучения английскому языку наиболее качественное восприятие и усвоение учебного материала происходит в результате межличностного познавательного общения и взаимодействия всех субъектов. Общение является двусторонним явлением, по содержанию - это коммуникативный процесс взаимного выражения психического состояния и обмена информацией, по форме - это поведенческий аспект, реализуемый в процессе интеракции, т. е. взаимодействия людей, их поведения по отношению друг к другу. Дети являются активными обучающимися, которые формируют свое мышление на основе личных размышлений и социального взаимодействия.

Результаты научных исследований показывают, что диалог занимает центральное место на уроке. Мерсер и Литлтон (2007) в своей работе показали, что диалог в классе может способствовать интеллектуальному развитию учеников и их результативности в обучении. Интерактивное общение как со взрослыми, так и совместная работа со сверстниками способствуют обучению детей и их когнитивному развитию.

Важнейшим моментом для этого является создание образовательной среды на уроке, а создать такую среду так, чтобы она была бы еще и коллаборативной для детей, можно, используя групповую форму работы. Групповой вид деятельности является ведущей формой организации учебного процесса, так как он способствует решению многих дидактических и воспитательных задач. Он позволяет организовать совместную деятельность учащихся, нацеливает на сотрудничество и взаимопомощь между учениками, развивает коммуникативные навыки, улучшает психологический климат в классе, учащиеся проявляют интерес к предмету, даже слабые ученики активно вовлекаются в учебный процесс и т.д. Таким образом, мы сможем помочь учащимся стать всесторонне развитой личностью, стать коммуникабельным, способным преодолевать трудности, помочь найти свой путь, занять достойное место в обществе.

Фронтальные, индивидуальные или парные формы организации учебной работы побуждают учеников работать в едином темпе, но не все ученики могут делать это в силу разного уровня работоспособности и сформированности умений и навыков. Слабые ученики не успевают за остальными, а сильные теряют интерес из-за слишком низкого уровня сложности заданий, а некоторые дети боятся высказываться и предпочитают только слушать ответы товарищей.

Групповая же форма работы помогает вовлечь всех учащихся и создает на уроке “языковую среду”, т. е. условия, приближающиеся к тем, в которых люди беседуют на английском языке в естественной обстановке.

Задача учителя - научить детей совершать совместную учебную деятельность по формуле Л.С. Выготского: «Научись сам, когда поучишь другого». Для этого требуется сформировать из ученика субъект деятельности, то есть такого учащегося, который почувствовал бы себя на уроке активным творцом, а не пассивным исполнителем.

Именно на принципе сотрудничества и строится групповое обучение. Ученики, работая в группе, пытаются совместно выполнить поставленную задачу. Меняется и роль учителя,

который превращается из единственно возможного источника информации и контроля в советника и консультанта, направляющего работу группы в правильное русло.

Любое задание в контексте группового обучения строится таким образом, чтобы каждый участник группы активно работал в течение определенного времени. Например, используя работу в группах на уроке английского языка с целью развития навыков устной речи, мы предоставляем возможность каждому ученику говорить в течение 10—15 минут на одном уроке, в то время как при традиционном обучении потребуется 3-4 часа на то, чтобы опросить каждого из 10 учеников. Таким образом, одним из преимуществ данной формы работы является интенсификация учебного процесса, что в большинстве случаев приводит к повышению успеваемости.

Еще одним преимуществом группового обучения является возможность осуществлять разноуровневый подход к преподаванию иностранного языка. Учителя, использующие работу в группе, без особого труда могут обеспечить учеников с разным потенциалом и способностями разноуровневыми заданиями. При этом ученик, считавшийся самым “слабым”, почувствует себя способным выполнить данное ему задание, что в конечном итоге повысит его мотивацию к изучению данного предмета. Таким образом, с уверенностью можно сказать, что групповая форма работы вобрала в себя достаточно много преимуществ, что позволяет использовать ее наряду с традиционными методами преподавания в школе.

Групповая форма работы основывается на четырех основных принципах: социальное взаимодействие, позитивная взаимозависимость, личная ответственность и равная доля участия каждого. Социальное взаимодействие учеников приводит к заметному улучшению психологического климата в классе: ученики получают качественно новые социальные роли по сравнению с традиционным обучением, они уже не соперники, а члены одной команды. Принцип позитивной взаимозависимости заключается в том, что успешное выполнение работы всей группой зависит от результатов работы каждого из участников этой группы. Принцип личной ответственности обращает внимание всех участников группы на то, что успех зависит не только от слаженной работы всей группы в целом, но и от личного вклада каждого ученика. И, наконец, очень важно, чтобы работа в группах была спланирована таким образом, чтобы обеспечить участие каждого в равной степени.

При формировании групп ученики должны знать, с какой целью они будут работать в группах, каковы преимущества работы совместно с другими учениками для выполнения того или иного задания.; также ученикам необходимо разъяснить, что они могут оказаться в группе не со своими друзьями, но это не означает, что между членами группы не должно быть взаимоуважения и взаимопомощи.

Существует множество разных типов групп. Выбор того или иного типа зависит от целей, которые преследует учитель при организации работы в группах. *Разнородные* группы обычно формируются по принципу: один “сильный”, два “средних” и один “слабый” ученик, при этом желательно в группу поместить как девочек, так и мальчиков. В таких группах обеспечивается максимальное воздействие между учениками с разными способностями; “слабые” ученики попадают под опеку “сильных” и при правильном построении задания приобретают максимум знаний и опыта; в каждой группе есть сильный ученик, который может стать помощником учителю во многих случаях при работе в группах. Однако при выборе только такого типа группы отсутствуют возможности взаимодействия “сильных” учеников с “сильными”, “слабых” со “слабыми”, что бывает необходимо в некоторых случаях. К тому же ученики могут привыкнуть к статусу “сильных” и “слабых”, что повлечет за собой формирование нежелательных стереотипов в классе. Именно поэтому рекомендуется при необходимости использовать *однородные* группы. необходимо периодически прибегать к так называемому произвольному способу формирования групп. Для того, чтобы внести элемент неожиданности и разнообразия в процесс обучения, необходимо периодически прибегать к так называемому произвольному способу формирования групп. Под *произвольным* формированием групп подразумевается деление на группы по произвольному признаку (месяц рождения, любимый цвет, времена года и т.п.). У такого способа есть свои преимущества: гарантируется максимальная объективность деления на группы, поскольку оно носит случайный характер; сам процесс формирования групп таким способом вносит разнообразие и элемент игры в монотонное течение урока; ученики получают разные социальные роли. Но есть и недостатки: возможны конфликты в результате наличия в группе двух или более учеников, у которых есть проблемы в общении друг с другом; вы можете получить группы, целиком состоящие из “слабых” или “сильных” учеников.

При использовании *групповой формы работы* формативное оценивание *учебных достижений учащихся*, оценивание прогресса учащихся с целью внесения изменений в процесс учения и, соответственно, обучения на ранних этапах приобретает большое значение. Кроме того, формативное оценивание позволяет учащимся осознавать и отслеживать собственный прогресс и планировать дальнейшие шаги с помощью учителя. Взаимный контроль содействует улучшению оперативного контроля со стороны учителя за качеством усвоения школьниками знаний, умений и навыков, позволяет учителю получать вполне достоверную предварительную информацию об уровне их обученности, организовать ритмичную работу всех учеников, значительно повышать их успеваемость. Взаимооценивание является полноценным обучающим приемом оценивания. Кроме того, взаимное оценивание дает учащимся возможность закреплять изученный материал посредством оценивания друг друга. Преимущество взаимооценивания состоит в том, что учащиеся учатся отмечать сильные и слабые стороны других работ и, таким образом, анализируют собственный прогресс.

Оценивание работы групп имеет несколько направлений:

- оценка деятельности каждой группы учителем;
- оценка деятельности некоторых учащихся учителем;
- самооценивание/взаимооценивание, совместное оценивание групповой работы учителем и учащимися.

При оценивании работы учащихся в группах учитель должен проводить четкую границу между оценкой уровня знаний учащегося, с одной стороны, и оценкой его работы в составе группы, с другой стороны. Выставляя ученику ту или иную оценку в журнал, мы оцениваем уровень знаний, продемонстрированный им к определенному моменту независимо от его товарищей по группе. Это означает, что работа в группе должна быть оценена другим способом. Существует несколько вариантов подобной оценки, но особое внимание необходимо уделять системе поощрения, а также заполнению так называемых таблиц достижений групп. Поощрять учеников можно по-разному: это и грамоты, и сертификаты, отмечающие хорошую работу в группе, и похвала, как в устной, так и в письменной форме, значки, жетоны, а также любые другие поощрения, которые учитель сочтет уместными в той или иной ситуации. Не надо бояться поощрять учеников, опасаясь того, что они привыкнут продуктивно работать лишь затем, чтобы получить приз: если работа в группах организована правильно, ученики будут получать удовлетворение от самого процесса группового обучения и от ощущения своих сил и способностей.

Перед тем, как начать работу в группах, я объясняю ребятам, что представляет собой такая работа и для чего она нам нужна, исходя из этого, мы вырабатываем правила работы в группе. Во время деления класса на группы я стараюсь использовать тот лексический и грамматический материал, который бы повторял тему предыдущего урока или подводил к теме нового урока, служил средством для положительного психологического настроя.

Я использую групповую форму работы на разных этапах урока: в вводной части, основной части и заключительной; для выполнения различных заданий: составление синквейна, чтение с пометками, выполнение кроссвордов, чтение по методу jigsaw и другие; для отработки лексических и грамматических структур, для формирования и развития устных и письменных речевых навыков учащихся. Для меня как учителя английского языка самым главным достоинством групповой формы работы является практически вовлечение всех учащихся в языковое общение, что способствует обучению через общение. Вот несколько примеров выполнения заданий в группах.

Одно из заданий для работы в группах было составить синквейн со словом family и оценить его друг у друга сигнальными карточками I like it\ I don't like it. Детям понравилось выполнять это задание именно в группе, так как при выполнении подобного домашнего задания многие испытывали трудности. Такая форма работы показала им, что, объединив свои усилия, идеи и фантазию, они смогли справиться с этим сложным, но интересным заданием. Однако при выполнении этой работы все же потребовалась моя помощь (подсказывала английский перевод), но я думаю, что дети осознали необходимость учить слова, чтобы самостоятельно выполнять подобные задания.

Объяснение и закрепление грамматических тем я стараюсь проводить так, чтобы ученики самостоятельно могли прийти к правилу употребления той или иной структуры. Так каждой группе дается задание прочитать текст и подчеркнуть в нем предложения с is красным цветом, are- зеленым цветом, am- синим цветом. Затем на флипчарте каждая группа составляет схему употребления глагола –связки to be Present Simple. Такая форма работы помогает добиться успешности на уроке и создания атмосферы сотрудничества. У ребят появляется

возможность проявить себя в новой ситуации. Большинство учащихся активно включаются в работу. Ученики справляются с данным заданием и затем совместно выполняют тестовые упражнения, применяя составленную ими схему. Во время заполнения пропусков заметны моменты взаимообучения, что для меня кажется особенно значимым.

Для развития устной речи и отработки и закрепления лексических и грамматических структур ребятам в группах предлагается составить описание человека по картинке (придумать ему имя, фамилию, страну, город, адрес, членов его семьи), что предполагает не только развитие критического мышления, но и обучение через диалог. Это была своего рода исследовательская беседа. Когда ребята получили это задание, то в одной из групп ученик выдвигал свои предложения, другие просили объяснить, почему он выбрал именно это имя или название улицы. Затем они предложили сначала решить, какая у человека национальность, а потом уже назвать страну, город, название улицы, где может проживать человек с такой национальностью. В другой группе дети исходили из возраста человека, чтобы назвать членов его семьи. Конечно же ребята иногда очень бурно решали на каком варианте остановиться, они еще не умеют достаточно хорошо слушать друг друга и считаться с другой точкой зрения, но главное было то, что все ребята работали очень активно и никто не старался отсидеться молча.

Работая в младшем и среднем звеньях, я убедилась в том, что групповая форма работы очень эффективна при отработке нового лексического материала, особенно с использованием инструментов игровой технологии. Так, применение в группах игры “snowball” позволяет всем учащимся проговорить или употребить в предложении в три раза больше слов, если класс делится на три группы, чем при традиционной фронтальной форме работы.

Использовать групповую форму организации учебного процесса на уроке необходимо, так как она положительно сказывается на развитии и обучении детей. Дети учатся высказываться, находить верные решения, отвергать ложные, прислушиваться к мнению других. При такой форме организации учебного процесса происходит осознанное овладение языком, повышается мотивация обучения, формируются коллективистские отношения. Развивается самостоятельность. Коллективная форма дает возможность высказываться стеснительным детям в более узком кругу сверстников. Общение происходит на «языке» (английском), поэтому ценно. Возрастает интерес в овладении и в улучшении знания языка, в развитии ответственности, в развитии памяти, творчества, экономии времени и умении кратко изложить идею, в развитии командного духа и изобретательности.

Литература:

1. Руководство для учителя
2. www.zankov.ru/practice/stuff/page=3/category=116/article=1324/
3. www.skladrobot.ru/work/273/13230/
4. Групповые формы работы на уроке английского языка

УДК 811.111

ТЕХНОЛОГИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Клокова Н.Ю.

г.Уральск

*«Объединяться вместе — начало, быть вместе — прогресс,
и работать вместе — успех»
Henry Ford*

Обеспечить положительную динамику формирования и развития навыков самостоятельной деятельности учащихся при изучении английского языка на основе использования технологии сотрудничества является целью педагогической деятельности в школе.

Для того, чтобы достигнуть планируемые результаты необходимо решить следующие задачи:

1) создать условия для активной совместной деятельности учащихся – в разных учебных ситуациях;

2) мотивировать учащихся к самостоятельному выбору и использованию наиболее значимых для них способов проработки учебного материала;

3) использовать способы и приемы, направленные на становление активной позиции школьника;

4) стимулировать ученика к самоценной образовательной деятельности, обеспечивающей возможность самообразования, саморазвития, самовыражения в ходе овладения знаниями.

Учителю необходимо организовать учебно-воспитательный процесс таким образом, чтобы обеспечить необходимые условия для активизации самостоятельной деятельности учащихся, предоставить каждому ученику возможность осознания нового языкового материала и получения достаточной устной практики для формирования необходимых навыков и умений. Все это позволит повысить уровень самостоятельности ученика, соблюдая основные принципы обучения в сотрудничестве.

Необходимо учитывать характерные особенности данных принципов:

1) Деление учеников на группы необходимо провести, учитывая психологическую совместимость детей. Каждая группа включает и мальчиков, и девочек. В составе группы должны быть сильные, средние и слабые ученики.

2) Группа выполняет одно задание. Однако при его выполнении роли распределяются между всеми участниками (обычно распределение производится самими учениками, но в некоторых случаях учитель может дать рекомендации).

3) Оценка ставится одна на всю группу, а не каждому ученику в отдельности. В данном случае происходит оценивание не столько знаний, сколько усилий участников группы.

Ученик, который должен отчитаться за задание, выбирается самим учителем. Чаще всего предпочтение отдается ученику, имеющему довольно низкий уровень грамматических и лексических знаний. Если слабый ученик в состоянии осознанно доложить результаты совместной деятельности группы, ответить на вопросы других групп, значит, цель достигнута и группа справилась с заданием. Ведь каждый ученик отвечает не только за результат своей работы, но и за результат всей группы. Поэтому слабые учащиеся стараются выяснить у сильных то, что им непонятно, а сильные учащиеся стремятся, чтобы слабые детально разобрались в задании. И от этого выигрывает весь класс, потому что совместно ликвидируются пробелы.

В формировании и развитии навыка самостоятельности учащихся важную роль играют самоконтроль и самокоррекция. Для развития самоконтроля и самокоррекции на уроках учащимся предоставляется возможность проверить свою работу, сверить с образцом. В связи с этим, встаёт проблема отношения учителя к ошибкам. При изучении иностранного языка ошибки естественны и неизбежны. Нужно дать возможность ученикам самостоятельно исправить свою ошибку. В этом случае ошибка будет являться не тормозящим, а развивающим фактором в процессе обучения. Развитию умений самоконтроля способствует взаимоконтроль. Научившись видеть ошибки в речи других, школьники лучше смогут контролировать свою речевую деятельность.

В соответствии с поставленными целями и задачами педагогической деятельности в рамках предоставляемого опыта используются разнообразные методы, формы и средства учебно – воспитательной работы.

Технология «Обучение в сотрудничестве» предусматривает использование таких активных форм, как диспут, пресс-конференция, дискуссия, ролевая игра.

Методика проведения диспута

Учащиеся делятся на 2 группы оппонентов и 1 группу редколлегии. Ведущим может быть учитель или хорошо подготовленный ученик. Например, данная форма работы может быть предложена как итоговый урок в 8 классе по теме “The Internet”

Обучающимся даётся 15 минут для подготовки к участию в диспуте “The Internet: advantages and disadvantages”. 1 группа просматривает и выбирает позитивные утверждения, связанные с интернетом, а 2 группа – негативные. Обе группы вспоминают жизненные примеры из своего опыта или опыта других людей.

3 группа (самая малочисленная 2-3 человека) готовит плакат с названием темы, значок для ведущего, вывешивает табличку с фразами на английском языке, например: *I agree / disagree; I think you are wrong; My opinion is different etc.*

Роль ведущего не только начать и завершить работу диспута или представить стороны оппозиции, но и быть связующим звеном, задавать вопросы, уметь направлять ту или иную группу в нужное русло, подводить итог.

Методика проведения урока “Пресс-конференция”

Все обучающиеся делятся на 3 группы по принципу лотереи: 1) гости (из США, Великобритании...), 2) представители прессы (газет, журналов), участники конференции, 3) редколлегия. Выбирается ведущий (учитель или наиболее подготовленный ученик). Даётся 15-20 минут на подготовку.

Задание для группы 1: просмотреть и повторить материал пройденной темы, выписать отдельные слова, фразы.

Задание для группы 2: подготовить интересные вопросы приглашённым гостям.

Задание для группы 3: подготовить бэйджик для ведущего (с Ф.И.), таблички с данными для гостей, таблички с названиями журналов / газет и приветственный плакат и т. д.

Остальные 20 минут длится сама конференция. Ведущий открывает конференцию, называет тему, цели, представляет гостей и названия издательств, представители которых участвуют в работе. Он же закрывает конференцию, благодарит участников за работу и подводит итоги.

Еще одной формой группового общения, близкой к подлинному общению, является дискуссионная игра, в ходе которой обсуждаются актуальные и интересные для учащихся вопросы.

Каждый учащийся выбирает удобную для себя роль и высказывается от имени выбранного им персонажа. Таким образом, снимается психологический барьер страха перед языковой ошибкой, и предоставляется возможность высказать свое мнение.

Содержанием таких дискуссий обычно служит любая проблема реальной жизни. Дискуссионную игру возможно использовать при закреплении таких тем как “Teenage Pastimes”, “My Plans for Future”, “The Internet”, “Environmental Protection” и другие.

Дискуссия как форма работы считается сложной и требует проявления многих качеств участников, от которых требуется владение достаточным уровнем речевой компетентности, т.е. готовности включиться в реальную коммуникацию.

Целью проведения ролевой игры является развитие диалогической речи учащихся, умение ориентироваться в различных ситуациях. В структуре ролевой игры выделяются такие компоненты как роли, исходная ситуация, ролевые действия. Игра посильна даже слабым ученикам. Чувство равенства, атмосфера увлеченности и радости, ощущение посильности заданий - все это дает возможность ребятам преодолеть стеснительность, мешающую свободно употреблять в речи слова чужого языка, и благотворно сказывается на результатах обучения.

Разнообразие форм работы, неоднократное повторение лексического и грамматического материала, игровые моменты способствуют повышению у учащихся мотивации к изучению английского языка.

В организации учебно-воспитательного процесса используется несколько вариантов методов обучения в сотрудничестве.

Jigsaw «ажурная пила, машинная ножовка»

Этот вариант разработан профессором Эллиотом Аронсоном в 1978 году.

Учащиеся объединяются в группы по шесть человек для работы над учебным материалом, который разбит на фрагменты (логические и смысловые блоки). Вся команда может работать над одним и тем же материалом. Но при этом каждый член группы получает тему, которую разрабатывает особенно тщательно и становится в ней экспертом. Проводятся встречи экспертов из разных групп. Затем каждый докладывает в своей группе о проделанной работе. Всем необходимо слушать внимательно друг друга, делать записи. На заключительном

этапе учитель может задать любому ученику в группе вопрос по теме. Результаты суммируются. Команда, набравшая большее количество баллов, награждается. Так, например, при работе над темой “Environmental Protection” можно провести работу с текстом “OUR PLANET IS IN DANGER”.

Today, our planet is in danger. Acid rains, global warming, air, water and land pollution are the problems that threaten human life on Earth.

Air pollution is a very serious problem. Smog and forest fires destroy our air. One of the most serious forms of air pollution is acid rain. Acid rain is killing forests in Canada, the USA and other countries. One of the most important problems is depletion of the ozone layer. The ozone layer protects the earth from the sun's rays. We destroy the ozone layer by using aerosol sprays, refrigerators and so on.

Water is very important for life on the Earth. It is in the oceans, seas, rivers and lakes. But there is much water on our planet and at the same time there is little water on it. It is so because very little water on the Earth is good for drinking. In many lakes and rivers water is very dirty. Even fish die in such water. For example Lake Baikal is the deepest fresh water lake on the Earth. The lake is very beautiful but now it is in great danger because of the factories, which are near it. The Aral Sea is on the brink of extinction.

Land pollution comes from garbage. Some types of garbage – paper, plastic, some metals, glass can be processed and reused. Some garbage will naturally break down and can be reused by the environment. But most of garbage we produce is not easily broken down or recycled. The source of land pollution is the chemicals used on farms; some of the chemicals are washed into the water, and some are stayed in the ground where they can harm different forms of plant and animal life.

But we must remember that Earth is our home. We must think about the future. We must keep our planet tidy and make it better place to live in.

В группе выбираются эксперты по исследованию а) загрязнения воздуха, б) загрязнения воды, в) загрязнения земли. Далее эксперты действуют по заданному алгоритму.

Learning Together («Учимся вместе»)

Такой подход к организации обучения в сотрудничестве разработан в университете Миннесота в 1987 году.

Класс разбивается на разнородные (по уровню обученности) группы в 3 – 5 человек. Каждая группа получает одно задание, являющееся подзаданием какой – то большой темы, над которой работает весь класс. В результате совместной работы отдельных групп достигается усвоение всего материала. Основные принципы – награда всей команде, индивидуальный подход, равные возможности – работают и здесь. Таким образом, с самого начала группа имеет как бы двойную задачу: академическую – достижение познавательной, творческой цели; социальную, или социально-психологическую – осуществление в ходе выполнения задания определённой культуры общения. Роль учителя – контроль.

Исследовательская работа учащихся в группах

Акцент делается на самостоятельную деятельность. Учащиеся могут работать индивидуально или в группах до шести человек. Они выбирают подтему общей темы, которая намечена для изучения всем классом. В малых группах эта подтема разбивается на индивидуальные задания для отдельных учеников. Каждый вносит свою лепту в общую задачу. Совместно составляется единый проект, который и подлежит презентации на уроке перед всем классом. Чаще этот вариант работы используется в проектной технологии. Так, например, при работе над темой “Holidays” возможен выбор следующих подтем для отдельных групп “Holidays in Great Britain”, “Holidays in America”, “Holidays in Kazakhstan”.

Данные формы и методы обучения в сотрудничестве позволяют наиболее полно реализовать личностно – ориентированный подход в различных педагогических ситуациях.

Учебное сотрудничество с учеником есть прообраз будущей индивидуальной способности к учебному совершенству.

Важность такого подхода к образованию, очень точно выразил видный американский бизнесмен Джон Грилос: “Меня мало беспокоит прочность приобретаемых учащимися знаний в той или иной области, поскольку эти знания подвергаются изменениям каждый год и эти знания устаревают подчас раньше, чем учащиеся сумеют их усвоить. Гораздо важнее, чтобы в экономику приходили молодые люди, умеющие самостоятельно учиться работать с информацией, самостоятельно совершенствовать свои знания и умения в разных областях, приобретая, если окажется необходимым, новые знания, профессии, потому что именно этим им придется заниматься всю их сознательную жизнь”.

Литература:

1. Бурденюк Г.М. Управление самостоятельной учебной деятельностью при обучении иностранным языкам. Кишинев: Штиинца, 1998.
2. Guy R. Lefracois. Psychology for teaching. Oxford University Press. 1991.
3. Колеченко А.К. Энциклопедия педагогических технологий: Пособие для преподавателей. – СПб.: КАРО, 2005
4. Новые педагогические и информационные технологии / Под ред. Е.С. М.: Полат, 1999.
5. Образовательные технологии (из опыта работы развития глобального мышления учащихся)/ Под ред. Ю.Н.Кулюткина, Е.Б.Спасской. – СПб.: КАРО, 2002
6. Полат Е.С. Обучение в сотрудничестве. ИЯШ, № 1, 2000.
7. Соловова Е.Н. Преподавание иностранного языка сегодня и завтра. ELT News & Views № 4 (7) 1998.
8. Щерба Л.В. О задачах лингвистики // Вопросы языкознания, № 2, 1962.

ӨОЖ 811.111

ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ МАҚСАТ-МІНДЕТТЕРІ ЖӘНЕ ОҚУДАҒЫ ОРНЫ

Жуматаева А.С.

Орал қ.

«Қазақстанды бүкіл әлем халқы үш тілді бірдей пайдалана алатын жоғары білімді мемлекет ретінде тануы керек. Олар: қазақ тілі-мемлекеттік тіл, орыс тілі-ұлтаралық қарым-қатынас тілі, ағылшын тілі-жаһандық экономикаға ойдағыдай кірісу тілі. Қазақстан үшін үштұғырлы тіл- елдің бәсекеге қабілеттілікке ұмтылуының бірінші баспалдағы»

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев.

Әлемдік тілдерді игеру - әлемдік білім кеңістігіне енуге жол ашады. Олай болса, әлемдік деңгейдегі қолданбалы және іргелі зерттеулерді әрі дамыту үшін қазіргі таңдағы халықаралық талаптарға сәйкес жоғары оқу орындарын бітірген түлектер ауадай қажет. Оларға жоғары білім жүйесін дамыту арқылы ғана жеткілікті дәрежеде сапалы білім беруге болады. Солардың бірі - оқытылатын ел тілінің тіл білімі материалдарын ана тілімен, ана тілінің өзіндік лингвистикалық аспектілерінің ерекшеліктерімен - салыстыра отырып игеру.

Өзі игерген тілдің даму заңдылықтарын терең зерттей білу - тілді ғылыми білу болып табылады деген пікірді С.Аманжолов былайша пайымдайды: "Тілді ғылыми білудің негізгі шарты - оның грамматикасын, грамматикалық құрылысын, негізгі сөздік қорын, дыбыстық жүйесін, сонымен қатар оның құрылысын және даму тарихын зерттеу. Бөгде тілге байланысты этнографиялық, тарихтық, әдебиеттік мәселелерді қамти отырып, жақын, туыс, туыс емес тілдердің материалдарын салыстыра тексеруді керек етеді."- дейді. Олай болса, тіл- қоғамдық қарым - қатынас құралы болғандықтан, оны даму заңдылықтарын зерттеудің өзінше ерекшелігі бар, зерттеп қарайтын, қамтитын мәселелері жеткілікті ғылым. Сол тіл ғылымы зерттеп қарайтын мәселелердің ішінде оның тиісті салалары болып табылатын қазіргі заман талабына сай шет тілін оқытудың мақсаты қандай әдіс - тәсілдерге негізделетінін қарастырамыз. Дәстүрлі қабылданған отандық әдіс - тәсілдерде, коммуникативті дәріс беруден алдыңғы орынды иемденуші, профессор Е.И.Пассованың липецтік мектеп өкілдерінің еңбектері негізінде төменде біз қарастырғалы отырған мақсаттар кешені ерекшеленеді.

Шет тілін оқытудың мақсаты отандық әдіс тәсілдерде төрт аспект арқылы беріледі: 1) оқу-тәжірибелік; 2) тәрбиелік; 3) ұйымдастырушы; 4) дамушы. Әрбір көрсетілген аспектін толығырақ қарастырайық.

1.Оқу-тәжірибелік аспект бойынша шет тілін оқыту.

Студенттер шет тілін қатынас құралы ретінде меңгеріп және оны ауызша және жазбаша сөйлеуде қолдана білуі керек. Тілді оқыту қызметінің төрт түрін, атап айтқанда: рецептивтік - тыңдау және оқу, продуктивтік -айту және хат жазу, сондай-ақ, осылармен байланысты тілдің үш түрлі аспектілері: лексика, фонетика, грамматиканы меңгеру мәселелерін қарастырамыз. Шет тілін меңгерудегі оқу тәжірибелік аспект тілдесудің барлық формаларын және тілдің

барлық функцияларын, яғни жеке тұлғалар арасындағы өзара тілдесудің қажеттілігін, адам баласының рухани әлемін байытуын, өз пікірін қорғауын, отандық мәдениетті насихаттауын, халықтар арасындағы достығын, экономикалық және саяси дамуын меңгеруді ұйғарады. Тілді оқыту қызметінің нақты мақсаттары ретінде:

Сөйлесуде - хабарлай білу (баяндау, жариялау, хабарлау, ақпараттандыру, әңгімелеу және т.б.); түсіндіру (мінездемелеу, нақтылау, көрсету және т.б.); мақұлдау (ұсыну, кеңес беру, айқындау, қолдау, мақтау, алғыс айту және т.б.); әшкерелеу (сынау, қарсыласу, жоққа шығару, кінәлау, талқылау және т.б.); сендіру (дәлелдеу, негіздеу, нақтылау, көндіру, айтқанында тұру және т.б.);

Жазуда - өзінің және өзгелердің пікірлерін жеткілікті жылдам түрінде бекіту, материалды қолдана отырып, оқығанды жаза білу, сейлеген сөздердің жоспарын және тезистерін сондай ақ, хат, аннотация және рецензия жаза білу;

Оқуда - журнал не газет беттерінен мақаланы, орта қиындықтағы көркем шығармаларды қатынас құралы ретінде оқудың барлық функцияларын қанағаттандыру үшін іштей тез оқи ала білу қажет;

Тыңдауда - бетпе-бет жүздесуде және жалпы радио бағдарламаларының, фоножазбалардың мән мағынасын қалыпты екіпінде аутенттік тілдесуде түсіне білу;

Аудармада - тұрмыстық жағдайда аудармашы ретінде бола алу- негіздерімен ерекшеленеді. Оқу аспектісінде өзіндік жұмыстың дағдысын игеруді өте маңызды деп санау тура келеді.

2. Шет тілін үйренуде **тәрбиелік аспект** оқушының әлемдік көзқарасын, идеялық сенімін, патриоттығын, әдептілігін, қоршаған ортада өзіне жауап беруін және де жеке тұлғаның эстетикалық және рухани дамуын жүйелеуді негіздейді. Тәрбиелеуді этикалыққа, эстетикалыққа, еңбектілікке, экологиялыққа, ұлтаралыққа және т.б. бөлуге болмайды. Кез - келген тәрбиенің қайнар көзі адамды әдепті етіп тәрбиелеу болып табылады. Берілген аспектіні шындыққа айналдыру үшін барлық мүмкіндікті қолдану керек: мағыналы (әр түрлі күйдегі мәселе), және ұйымдастырушы (күн тәртібіндегі мәселелерді және олардың трактовкасын талқылау). сабақ кезінде, сондай - ақ сабақтан тыс кездегі іс-әрекеттерде оқушыларды тәрбиелеудің, тыңдаудың нақты жолдарын өз мүмкіндігін шектеп қалмау көрсете білу маңызды, яғни бұл жерде күштеп тәрбиелеу қажетсіз болып есептеледі.

3. **Білім беру аспектісі** оқытылып отырған тіл елінің мәдениетін, әдебиетін қоса алғанда, музыка, архитектура, сурет, тарих және тағы басқа ерекшеліктерін, өз тіліңмен ұқсастығы мен айырмашылығын, оның тілдік жүйесін, сипатын мамандықтан күнделікті сүйікті іс-әрекеттерде кездесетін әр түрлі қызығушылықты меңгеруді қанағаттандыруды жоспарлайды.

4. **Дамушы аспект** шет тілін оқытуда өз ойыңды жеткізудің әдіс- тәсілдерін қолдана алудың қажеттілігін, яғни адамдардың сөздерді қалай айта алуын, пәндерді номиналдауын, қолданушы сөздерді, ана тілін шет тілімен салыстыру және теңестіру, тілді сезіне білуін, тілдік шешімдерді, оның барлық түрдегі ерекшеліктерін есте сақтауды, логиканы (сараптау, синтездеу, теңестіру, ақылды шешім табу), сенсорлық қабылдауды, мотивтік ортаны дамыту, мінез, еңбек сүйшілік, ерік, мақсаттылық, белсенділік, оқи ала білу арқылы тілдесе білуді, дамытуды қамтамасыз етеді. Қазіргі кезде үзіліссіз тілді оқыту жүйесін жаңартудың қажеттілігі жөнінде көп айтылады. Мектеп және жоғары оқу орындарында оқытудың жаңа тұжырымдамалары жасалуда, мамандарды дайындауда тілді оқытудың жаңа үлгілері пайда болуда, сонымен қатар оқытушы кадрларды дайындау және қайта дайындау саласында да, жеке тұлғаның қалыптасуында да осы сияқты өзгерістер шет тілін оқыту мақсатын түсінуге қатысы бар. Білімнің өзі, нақты шеберлік пен дағдыдан және оқу орнынан тыс жерлерде адамның білімді де шынайы іскер дайындықта болуын шеше алмайды. Кейінгі уақыттарда білім алудың мақсаты тек білім мен біліктілік қана емес, сонымен қатар жастардың қоғамда ары қарай дамуына өте қажетті қасиеттерін, сөйлеу дағдыларының қайнар көздерін анықтау сияқты келелі мәселелер күн тәртібінде кеңінен қойылуда. Әр түрлі оқу орындарын бітірушілердің қазіргі нарық заманының еңбек шарттарына орай бейімделіне алатын дайындығын жинақтап көрсететін бес негізгі сөйлеу дағдыларын айтуға болады. Осы сөйлеу дағдылары бүкіл Еуропа елдерінің өкілдері қатысып, 1996 жылы март айында "Еуропалық орта білім" шеңберіндегі жобадан Бернде өткен симпозиумда тіркелді.

I. **Әлеуметтік тұрғыдан саяси тілде сөйлесе алу дағдылары** немесе тың мәселелерді шешуге дайындық. Бұл дағды негізінде қабылданған ӨЗІНДІК шешімге әуелі психологиялық дайындық барысын өз жауапкершілігіне алу міндеті сай келеді. Тәжірибе көрсеткендей,

адамдардың басым көпшілігі тіпті базалық академиялық тапсырмаларды шешуде, өзіне қажетті кезде туындаған шешімдерді қабылдауға болатынын біле бермейді, мәселен пәнді игеру уақытында жіберіп алған материалдарды толықтыру; қажетті кеңестер алу; емтихандарға тиімді дайындалу: оқу орнын немесе оқу пәнін тандау; конференцияға баяндама дайындау; әдебиеттер тізімін жасау; ғылыми грант ұтып алу; семинар дайындау және өткізу.

II. Ақпараттық сөйлеу дағдысы: Оның негізін қазіргі ақпарат көздерімен тікелей жұмыс істей алатын дайындық пен қажеттіліктің, біліктіліктің бірлігі және жиынтығы ретінде анықтауға болады. Әр түрлі дерек көздерінің көмегімен, қазіргі заман талабына сай мультимедиялық оқу құралдары арқылы қажетті ақпаратты табу; ақпараттық сөйлеу дағдыларының маңыздылығын, анықтылығын, жаңашылдығын анықтау; алға қойылған мақсат - міндеттер мен жағдаяттарға сәйкес ақпаратты өңдеу; ақпаратты сақтау және архивтеу; келелі мәселелер шеңберіндегі шешімдерді қолдану.

III. Коммуникативті сөйлеу дағдылары. Берілген сөйлеу дағдысы көп құрылымды болып келеді, бірақ әр түрлі ғылыми мектептер оның құрылымы мен құрылысын әрқалай анықтайды. Европа Кеңесі мынадай сөйлеу дағдыларынан құралған бастауыш деңгейді анықтаған болатын: лингвистикалық; әлеуметтік лингвистикалық; мәдени әлеуметтік; стратегиялық; дискурсивтік және әлеуметтік. Тілдік, мәдени әлеуметтік қатынастан құралған В.В.Сафонов ұсынған сөйлеу дағдысының анықтамасы отандық әдістеме және шет тілдерін оқыту бағдарламаларында бекітілді. Қазіргі білім алуды түсінудің ең маңызды ұстанымы кез келген маманның ауызша және жазбаша сөйлеуде жеткілікті дәрежеде қарым қатынас жасай алатын дағдысы болу керек.

IV. Сөйлеудің әлеуметтік мәдени дағдылары. Жоғарыда атап өткеніміздей, бұл дағды - қарым қатынас дағдысының бөліктерінің бірі ретінде қарастырылады, қазіргі жартылай мәдени әлемде өмір сүруге, әрекет етуге байланысты, оны өзіндік білім алудың негізі етіп кейінгі кезеңдерде көрсете бастады. Осы дағдының негізінде төмендегі мәселелер жатыр.

V. Барлық өмір сүру жағдайында өмір сүруге дайын болу. Бұл жағдай бұрынғы қарастырылған қазіргі оқудың жағдайына сай келмейді. Жоғарыда айтылып өткен сөйлеу дағдыларына келетін болсақ, мектептік және жоғары оқу орындарындағы тілді оқыту төмендегідей шешімдерге бағытталуы керек;

1.Әр түрлі мәселелерді шешуге дайындықты қалыптастыру, оны академиялық жоспарда да, сонымен қатар одан да кеңірек жобаларды жасау кез келген мәселені оның анықтамасы арқылы жолға қоюдан басталады: бұл мәселені ұйымдастырмайынша, не оны вербально безендірмейінше, оны жоқ деп есептеуге болады. Мәселені қалыптастырып, оның түпкі негізін анықтап алғаннан кейін, оның шешу жолдарын іздеуіміз керек. Әр түрлі пәндер саласынан алынған барлық білімге, дағдыға, икемділікке негізделген толық спектрлер, әдетте шынайы пайда болған мәселені шешуге байланысты болады.

Бұл білім сапаларын қалыптастыру үшін, міндетті түрде:

- 1.Әр түрлі пәндерді оқытуды дұрыс жолға қою керек;
- 2.Оқу үдерісінде шартты қолданысты кеңінен қолдану.
- 3.Оқушылардың тек қойылған сұрақтарға жауап бере алу мүмкіндігін ынталандырумен қатар, олардың пән бойынша сұрақ қоя білуін қалыптастыру;
- 4.Оқушылардың автономиялы дәрежесін күшейту;
- 5.Сабақ барысындағы оқушы мен оқытушылардың дәстүрлі ролін қалыптастыру;

2. Өмір бойы оқуға деген құштарлықты дамыту, алынған білімді, біліктілікті, дағдыны қоғамда өзгерген жағдайларды қабылдай отырып жаңарту және жетілдіру; егер бұрын алынған білім уақытша не жартылай қажетсіз болса, онда кәсіби қажеттілігіне қарай қосымша білім алып, жұмыс түрін өзгерту керек болады. Заман талабына сай кәсіби өзгере алу сапасы ғана адам баласын қоғамда жетістікке жете алуға, әлеуметтік тұрғыдан қорғана алуға мүмкіндік береді. Осыған орай, алынған білім өзінің қолданыс аясының тарлығымен емес, өзінің іргелігімен, өміршендігімен ерекшелену керек, сонымен қатар бұл қасиет адамның қажеттілікке сай жалпы білімді болып ары қарай дами қалыптасуын қамтамасыз етеді, яғни адам қоғам өзгерістеріне ілесіп өзін-өзі дайындай алады деген сөз.

3. Қазіргі мәдени әлемде мәдени әлеуметтік айырмашылықтар арқылы ауызша және жазбаша қолданыста қостілділік қатынаста сөйлесе алу дағдыларын жетілдіру. Жеткілікті дәрежеде қалыптасқан жалпы еуропалық түсініктегі толық дағдылар жиынтығын, ақпараттық сауаттылықты өзіне сіңіреді. Бұл жағдайда ана тілі мен шет тілінде сөйлеу дағдысының

мақсаты мен деңгейі біртұтас жүйеге негізделіп қалыптасуы қажет. Әр түрлі әлеуметтік пәндер бойынша келісілген қорытынды бақылау үлгісінің мазмұны, жазбаша және ауызша сөйлеу қатынасының деңгейіне сәйкес бірдей талаптарды ескере отырып, сонымен қатар осы мәселелерді шешуде дұрыс бағытта болуы керек.

Әдебиеттер:

1. «Ағылшын тілі мектепте» №1/ 2012ж // Ғылыми-әдістемелік журнал
2. «Мұғалім және қоғам» // №3 // 2011ж.
3. «Ұстаз» журналы // 2011
4. «Қазақстан мектебі» // №2 // 2013ж // Ғылыми-педагогикалық журнал
5. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық
6. Ағылшын тілі мектепте» №3/ 2013ж // Ғылыми-әдістемелік журнал

ӘОЖ 81'243

ШЕТЕЛ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕГІ ҰЛТТЫҚ КӨЗҚАРАС

Бекмагамбетова А.М.

Орал қ.

Шетел тілі - бүгінгі заманымыздың кілті, компьютер технологиясының кілті екені белгілі. Шетел тілі - ұлы әдебиет тілі. Бұл тілде әлемге әйгілі Вильям Шекспир, Джонаттан Свифт, Вальтер Скотт сөйлеген. Поляк педагогы В. Оконь оқыту құралдарын мұғалімнің іс-әрекетін ауыстыру мен білім алушылардың әрекетін автоматтандыру мүмкіндігінің өсуіне байланысты жіктейді. Осыған сәйкес, оқыту құралдары екі топқа бөлінеді: жәй және күрделі. Жәй құралдар: сөздіктер, оқулықтар және басқа да мәтіндер; қарапайым визуалды құралдар: нақтылы заттар, суреттер. Күрделі құралдар: аудио құралдар: магнитофон, радио, музыка ойнатқыш; аудиовизуалды: дыбысты фильм, телевизор, бейнежазба; оқыту процесін автоматтандыру құралдары: мультимедиялық кабинет, компьютерлер, ақпараттық жүйе, телекоммуникациялық жүйе. Бұл технологияларды әсіресе шет тілін үйренуде пайдасы өте зор. Себебі, тіл үйрену арқылы адам бүкіл бір ұлттың мәдениеті мен әлеуметін қатар үйренеді. Ал оны толықтай меңгеру үшін оқулықтың аздық етері анық. Адам көру, есту арқылы тіл қолданушылардың мәдениетін тезірек сезінеді. Яғни, өзінің де сол тілді меңгергендердің қатарына қосылуы әбден мүмкін. Қазіргі таңда жаңа ақпараттық технологияларды оқушылардың ағылшын тіліне деген қызығушылығын арттыру құралы ретінде қолдану өте тиімді. Жаңа ақпараттық технологияларды енгізу және қолдану, интеллектуалды дамыған, ақпараттық ортада жақсы әрекеттене білетін тұлғаны қалыптастыру жолында пайдалы болуы мүмкін коммуникация құралдарының барлығын пайдаланудың белсенді процесі жүріп жатыр.

Тіл үйрену барысында жаңа технологияларды қолдана отырып, педагогикалық қалыптасқан жазу, тыңдау, түсіну, сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға әбден болады. Ал енді психологиялық жағына келетін болсақ, қазіргі уақыт ағымындағы оқушылардың әрқайсысының үйлерінде әдетте көптеген ойындары бар компьютерлер, видеолар мен телевизор бар болғандықтан, олар қоршаған ортаны осындай тәсілмен қабылдауға үйренген. Компьютерлік және ақпараттық технологиялар заман талабы. Компьютер желісін және мультимедиялық - электрондық құралдарды шет тілі сабағында тиімді қолдану, нақтылап айтқанда ағылшын тілі сабағында презентацияларды және мультимедиялық - электрондық құралдарды мектеп қабырғасында және білім беру процесінде терең қолдану.

Жаңа технологиялардың мүмкіндіктері оқушыларға оқу бағдарламаларын оқып тіл үйренуде де сәтті қолданылатынын түсіндіруге мүмкіндік беріп, шығармашылық белсенділікті дамытуға, пәнге деген қызығушылықты арттыруға, тыңдау мен сөйлеу дағдыларын үйренуге ең жақсы жағдайларды жасауға әсер етіп, нәтижесінде сапалы білім алуын қамтамасыз етеді. Бұл жұмыстың басты мақсаты компьютер желісін және мультимедиялық - электрондық құралдарды шет тілі сабағында тиімді қолдану, нақтылап айтқанда ағылшын тілі сабағында презентацияларды және мультимедиялық - электрондық құралдарды мектеп қабырғасында және білім беру процесінде терең қолдану.

Оқушыларға ана тілінің негізінде ағылшын тілін үйрету, оларды өз ойын ауызша және жазбаша дұрыс баяндай білуге дағдыландыру, ағылшын тілінде жазылған шығармалардың тіл байлығын, стилін, әр сөздің атқаратын идеялық - эстетикалық жүгін жете меңгерту, кітаптарды өздігінен пайдалана білу тәрізді іскерлік дағдыларын қалыптастыру, адамзаттың ғасырлар бойы жасаған рухани мәдениетімен, білімімен қаруландыру, сөйтіп, егемен еліміздің ұлттық мәдениетін, әдет-ғұрпын, салт-дәстүрлерін, тарихи құндылықтарын, ізгі тағылымдарын шет тілі арқылы дамыту пән мұғалімдерінің басты мақсаты болуы керек.

Оқушыларды тәрбиелеу және оқыту сабақта және сыныптан тыс уақыттарда жүргізіледі. Сабақта оқушыларды тәрбиелей отырып олардың пәнге деген қызығушылығын арттыру қажет. Мемлекеттік тілде оқытылатын мектептерде берілетін оқу мазмұны мына негізгі мәселелерді қамтуы тиіс.

1. Оқушылар өз тілін, мәдениетін, тарихын терең түсіну арқылы Қазақстан Республикасының дүниежүзілік мәдени мұрадағы орны мен үлесін білуін қамтамасыз ету.

2. Оқушылардың жеке мүддесін ескере отырып, оқу мазмұнымен қатар әр оқушының қабілетін, қызығуын, ынтасын дамытуға мүмкіндік беретін пәндерді оқыту.

Ана тілінің ең бірінші қорғанышы да, қорғаушысы да - мұғалім. Ана тілін насихаттау, жас ұрпақ бойында тілге деген құрмет сезімін тәрбиелеу - мұғалімнің халық алдындағы абзал парызы. Мемлекеттік тілді жан-жақты білгенде ғана өзге тілдердің мән-мағынасына, қасиетіне тереңдеп еніп, түсінуге болады. Өз тілі арқылы әлем тілін игеру жеңілге соғады. Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі - қазақ тілі болса, ағылшын тілі - халықаралық тіл.

Оқу үрдісін жеделдетуге байланысты ағылшын тілі сабақтарында жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану керек.

Сонымен бірге, сабақта оқушының іс-әрекетін бағалайтын рейтингтік жүйе енгізуге болады. Ол алған білімді бағалайтын қазіргі дәстүрлі бес балдық жүйеден мүлдем өзгеше. Ең басты ерекшелігі - шәкірттің сыныптағы сабақ кезіндегі, үйдегі, түздегі барлық іс-әрекеті толығымен қамтылып, бүтін сандармен өрнектелетін балдар ретінде қойылып отырады. Олар оқу үрдісінің өне бойында жинақталып токсандық, жылдық оқу үлгерімінің нәтижесін көрсете алады. Әрбір оқушының жинақтаған өз рейтингі болады.

Рейтингтік жүйе оқушылардың танымдық іс-әрекетіне тікелей саналы түрде әсер етуге мүмкіндік тудырады, әрбір шәкірттің өз-өзін өзгелермен салыстыра бағалауына, алға қарай ұмтылуына жол ашады.

Оқушылардың жастық ерекшелігіне қарай сабақ берудің тәсілдерін өзгертіп отыру қажет.

Оқушылар басқа елдің тілін, салт-дәстүрін білуі үшін алдымен өз ана тілін, салт-дәстүрін жақсы біліп, сыйлап, құрмет тұтуы тиіс. Мұны бала санасына үнемі сіңіріп отырған жөн. Осы мақсатта мектепте шет тілін оқытуда арнайы курс ашып, дарынды оқушыларды ғылыми - зерттеушілік жұмысқа тартып, ал ағылшын тілі үйірмесінде қазақ және ағылшын - американдық жазушылардың өмірбаянымен, еңбектерімен таныстырып отыру қажет.

Мұғалімнің білімділігі мен мәдениеттілігі оқушының білім алуына, еліктеуіне үлкен әсер ететінін ұмытпаған жөн. Мұғалім өз білімін үнемі көтеріп отыруы керек. Оқушылар мәдениетті, білімді, өз пәнін терең меңгерген мұғалімді сыйлайды.

Балаларды ағылшын тіліне үйрету үшін тек қана арнаулы сыныптар емес, ұлттық арнаулы ағылшын мектебін ашу қажет.

Біздің негізгі мақсатымыз - болашақ еліміздің тізгінін ұстайтын жастарды тәрбиелеу. Жастарды тәрбиелеу мақсатында ұстаздар мен ата-аналар, бүкіл жұртшылық бірлесе жұмыс істеуі керек.

Әдебиеттер:

1. Т. Аюбаева «Ақпараттық технологиялар-оқыту үрдісінде» Қазақстан мектебі № 7, 2009ж
2. Мектептегі шет тілі журналы № 3/2014

АҒЫЛШЫН ЖӘНЕ ҚАЗАҚ МАҚАЛ – МӘТЕЛДЕРІНІҢ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Иманбаева Г.Т.

Орал қ.

Қазақстан Республикасының егеменді ел, халықаралық қатынастар субъектісі болуына, өзара қарым- қатынастың дамуы, ағылшын-қазақ қостілділігінің жандануы, дамуы, осыған орай, классикалық, көркем әдеби шығармалардың, саяси ақпараттардың, халықаралық зор мәнділікке ие құжаттардың аралық тіл ықпалынсыз тікелей қазақ тіліне аударылуы таяу болашақта өрістей түседі. Ал, шет тілін үйретуде және аударма жұмысында аса бір қиындық туғызатын тілдік бірліктер- фразеологизмдер мен мақал-мәтелдер.

Мақал – мәтелдер ерте заманнан ұрпақтан – ұрпаққа ауысып келе жатқан мұра, сөз өрнегі. Мақал – мәтелдер – ауыз әдебиетінің бір түрі. Мақал – мәтел ықшам, көркем түрде жасалып, терең ой, кең мазмұнды құрайды. Мақал – мәтелдерде нақыл, ақыл айтылады. Бұл сөздерге энциклопедияларда мынадай анықтамалар беріледі.

Мақал — нақыл сөз. Ол өмірдегі түрлі құбылысты жинақтап, түйіп, ықшамдап беріп, бір не екі тармақтан тұратын, алдыңғы жолдарында пайымдап, соңғы жолдарында қорытылған ой айтатын халықтық бейнелі поэтикалық жанрдың бір түрі, ғасырлардан екшеліп жеткен терең мазмұнды, тақырып аясы кең сөз мәйегі. Мақалдар тура және ауыспалы мағынада қолданылады. Ауыспалы мағынадағы сөздер ішкі астары бар, тұтас бір ойды білдіреді.

A **proverb** (from Latin: *proverbium*) is a simple and concrete saying, popularly known and repeated, that expresses a truth based on common sense or experience. They are often metaphorical. A proverb that describes a basic rule of conduct may also be known as a maxim. Proverbs fall into the category of formulaic language.

Мәтел — өзінің негізгі түйіндеуін кесіп айтпайтын, бір-бірімен кереғар шендестіруі жоқ, қорытындысы тұспалды, қысқа да нұсқа нақыл сөз. Мақалға өте жақын. Мәтел сыңар тармақты болып келеді. Сөз үстемелене келіп, мақалға айналады.. Мәтел тура, ауыспалы, астарлы мағынада қолданылады. Мәтел адамның айтқан пікіріне ой қосады, сезімін әсерлі де айшықты жеткізеді.

Мақал-мәтелдер – халық шығармашылығының көне жанры, қазақтың ұлттық әдет-ғұрпының, салт- дәстүрінің құнды туындысы,көне тарихымызбен қатар жалғасқан халқымыздың дүниетанымдық даналығы, шешендік сөздердің бір көрінісі.

Ағылшын тілінің тарихында да ағылшын мақал-мәтелдері халықтың, ұлттың әдеби-поэтикалық жанры, философиялық ой- түйіні, жылдар бойы қалыптасты. Ағылшын тілінде мақал - мәтелдердің ара - жігі ажыратылмай тұрақты тіркес ретінде қалыптасқан. Бірқатар қазақ және ағылшын мақал - мәтелдердің құрамы мен құрылысы және мағынасы жағынан өзара сәйкестіктер байқалады, сонымен қатар сөзбе-сөз аудармасы, баламалары көп кездеседі. Қазақ және ағылшын мақал-мәтелдерінің айырмашылықтары қазақ мақал - мәтелдерінің басым көпшілігі ауызша сөз үлгілері негізінде қалыптасса, ағылшын мақал-мәтелдерінің көлемді бөлігі қасиетті кітаптан тараған ұлағатты сөздер болып табылады.

Шекспир тәрізді көркемсөз шеберлерінің, халыққа танымал ақын –жазушылар туындыларындағы ұтымды ой-пікірлері мақал-мәтелдерге айналған.

Мысалы:

- Men of few words are the best men. /W. Shakespeare/

Сөзбе сөз аудармасы: Ең жақсы адам – аз сөйлейтін адам.

Қазақша баламасы: Асыл ердің баласы, аз сөйлеп, көп тыңдайды.

- Once a gentlemen, and always a gentlemen. /C. Dickens/

Сөзбе сөз аудармасы: Азамат әрқашан азамат.

Қазақша баламасы: Азамат жолы - ар жолы.

- Time is money. / Benjamin Franklin/

Сөзбе сөз аудармасы: Уақыт -ақша.

Қазақша баламасы: Уақыттың бос өткені – өмірдің бос кеткені.

Туыс емес тілдердегі бірқатар мақал - мәтелдердің өзара мағыналас болып келуі қазақ және ағылшын халықтарының өмір тәжірибесінің, көзі жетіп, көкейіне түйген ой тұжырымдарының ұқсастығымен, астарлылығымен байланысты.

Қазақ тіліндегі мақал - мәтелдер бір, екі кейде төрт сөйлемнен құралады. Мысалы: «Ағаш кессең ұзын кес, қысқартуы оңай, темір кессең қысқа кес, ұзартуы оңай».

Ал ағылшын тілінде мақал - мәтелдердің көпшілігі бір ғана сөйлемнен тұрады, төрт тармақты мақалдар өте сирек кездеседі.

Мысалы:

- Knowledge is power.

Оқу-білім бұлағы, білім-өмір шырағы.

- So many countries, so many customs.

Әр елдің салты басқа.

Ағылшын тілінде де қазақ тіліндегідей мақал - мәтелдердің құрамындағы әр сөздің орны тұрақты болады. Ондағы сөздердің орнын ауыстыруға немесе бір сөзін басқа сөзбен алмастыруға келмейді. Мақал - мәтелдер де сөйлеу барысында жасалмай, бұрыннан қалыптасқан даяр қалпында қолданылады. Мақал – мәтелдер, тұрақты тіркестер аз сөзбен көп мағына білдіреді.

Ал қазақ тілінде де мақал - мәтелдер көбіне бір, екі, төрт сөйлемнен тұрады да, қос тармақты түрі көп қолданылады.

Мысалы: Ерегескен ел болмайды, есептескен дос болмайды.

Ағылшынша баламасы: Between friends all is common.

Ағылшын тіліндегі бір ғана мақалдың қазақ тілінде бірнеше баламасын кездестіруге болады.

Мысалы: East or West, home is best.

Қайран менің өз үйім, кең сарайдай боз үйім.

Туған жердей жер болмас, туған елдей ел болмас.

Өз үйім - өлең төсегім.

Құрылымы жағынан қазақ және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдердің өзара ұқсастықтары да жиі кездеседі:

I. Бұйрық райлы сөйлемдер;

- Make hay while the sun shines-Темірді қызғанда соқ.

- Let sleeping dogs lie -Жатқан жыланның құйрығын баспа.

- Cut your coat according to your cloth- көрпеңе қарай көсіл.

- Catch the bear before you sell his skin- Қашпаған сиырдың уызынан дәмепте

- First think, then speak- Ойнасаңда ойлап сөйле.

II. Болымсыз түрдегі бұйрық рай, яғни тыйым салу:

- Never say die-Салың суға кетпесін.

- Don't count your chickens before they are hatched – Балапанды күзде санайды.

- Don't cross a bridge before you cote it -Байыбына бармай бал ашпа.

- Don't hallo until you are out the wood -Асатпай жатып құлдық деме

- Don't trouble troubles you –Жатқан жыланның құйрығын баспа.

III. Шартты сөйлем түрінде:

- When cat is away, the mice will play- Құлан құдыққа құласа, құрбақа құлағында ойнар.

- If it were not hope, the heart will break- Үмітсіз шайтан.

IV. Болымсыз сөйлемдер түрінде:

- All are not friends that speak us fair- Жалған дос көзіңе мақтар.

- All are not hunters that blow the horn – Мылтық ұсағанның бәрі аңшы емес.

- All are not thieves that dogs bark at- Ит үргеннің бәрі ұры емес

Мақал-мәтел құрылыс жағынан сырттай ұқсас болып келгенімен, олардың мазмұнды түйіндеуінде, ойды шешуінде өзіндік ерекшелігі байқалады. Мақалдарда бір-біріне сай қарама-қайшы ұғымдар мен нәрселерді салыстыру арқылы ой-пікірді айқындау тәсілі басым болып келеді.

Мысалы:

If it useful to lock the stable door, when the steed is stolen. Акымақтың ақылы түстен кейін кіреді, ырыс кеткеннің иті ұры кеткен соң үреді

Мақал-мәтелдерде халық сөзді барынша үнемдеп қолданады. Тіпті кейде сөз тастап кетіп отырады.

Мысалы: "Great boast, small roast" ағылшын мақалы, "Ақыл-жастан, асыл-тастан" қазақ мақалы.

Ағылшын тіліндегі мақал-мәтелдердің құрамында елді-мекендердің, атаулары мен кісі есімдері жиі кездеседі

- A good *Jack* makes a good *Jill*.
- *Caesar's* wife is above suspicion
- *Rome* wasn't built in a day.

Мақал - тәрбиелік мәні бар, ақыл - нақыл сипатында айтылатын сөздер тобы.

Мысалы:

- A good name is better than a good face - Әдепті бала – арлы бала.
- You know man by his friends. - Адамды досына қарап таны.

Мәтел - ой - пікірді бейнелеп, тұспалдап, ишаралап тұратын сөздер тобы.

- Two heads are better than one. Кеңесіп пішкен тон келте болмас.
- Cheapest is the dearest. – Арзанның құны татымас.
- There no smoke without fire. - Жел тұрмаса шөптің басы қимылдамайды

Мақал - мәтелдерді орынды қолдану сөздің әсерлілігін күшейтеді, әрі ойды айқын да, нақты жеткізуге көмектеседі. Әр тілдегі мақал-мәтелдер әрбір халықтың тұрмыс-тіршілігі, дүниетанымы мен әдет-ғұрпы, салт-дәстүрі жөнінде ақпарат көзі, яғни дүниенің тілдік бейнесі болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Ағылшын мақал-мәтелдері. Алматы 2001
2. Сарсикеева Г.Қ. Жүзтаев Ж.Б. Қазақ – ағылшын мақал – мәтелдерін аудармада салыстырмалы түрде зерттеу.
3. Ағылшын – қазақ тілдеріндегі кейбір ұқсастықтар туралы // Қазақстан мектебі – 2001, № 3
4. Longman dictionary of English language and culture. Longman 1997.
5. Мақал – мәтелдерде ағылшын сабағына қолдану// Иностранные языки в школе, 2005, №3
6. Жабықбаев М.Қ. Мақал – мәтелдерді ағылшын сабағында пайдалану//Қазақстан мектептеріндегі шетел тілдері// № 3, 2005
7. Иманбаева К. Мақал-мәтелдерді қолдану//Ағылшын тілі мектепте, 2006, № 3
8. Қазақ мақал-мәтелдерінің алтын кітабы. Аруна. 2015

ӘОЖ 378:811.111

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА СЫНИ ТҮРҒЫДАН ОЙЛАУ МЕН ЖАЗУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫ ТАНЫМЫН АРТТЫРУ.

Жиеналиева А.М.

Орал қ.

*«Өркениеттіліктің басты міндеті – адамды ойлай білуге үйрету»
(Эдисон)*

Бүгінгі таңдағы білім беру – өсіп келе жатқан ұрпақтың ақыл-ойы мен дамуының және мәдениетінің деңгейін анықтаушы фактор. Елбасы Н.Назарбаев: «Экономиканың қарқынды дамуы үшін қазіргі нарық қатынасы талаптарына жауап бере алатын, сыни ойлана алатын, шығармашыл адамдар қажет» - деген болатын. ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың білім беру деңгейі мен сапасын көтеру керектігі туралы айтқан сөздері бәрімізге зор жауапкершілік пен міндеттер жүктейді. Оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін мектептегі іс-тәжірибемізде қолдану арқылы шәкірттеріміздің заманға сай білім алуына ықпал жасауымыз қажет деп білемін.

Мен алғашқы қадамымды жеті модульді ықпалдастырмастан бұрын, әуелі модульдер теориясын нақты түсінуге тырыстым. Бұл жеті модульдерге ұқсас нәрселермен бұрынғы тәжірибемде жұмыс жасадым ба, соны ой елегінен өткіздім. Сол кезде менің мынадай нәрсеге көзім жетті: көптеген мұғалімдердің тәжірибесінде кездесетіндей менің де осыған дейінгі

сабақтарымда сын тұрғысынан ойлау модулі, оның көрініс табуына жетелеуші болатын түрлі әдістер кездесіпті.

Сыни тұрғыдан ойлау - Қазақстандағы білім беру үрдісін дамыту үшін маңызды роль атқаратын ең басты педагогикалық қағида. Себебі «Оқу мен оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдері» бағдарламасының басым бөлігі де сындарлы оқыту теориясына негізделген. Бұған дейінгі дәстүрлі оқытуда оқушылар дайын білімді ғана қабылдаса, механикалық есте сақтау мен үстірт білім алу жағдайлары орын алып келді. Сындарлы оқытудың мақсаты - оқушының пәнді терең түсіне білу қабілеттерін шыңдау, меңгерген білімдерін кейін кәдесіне жарата білу болып табылады.

Бұл модульді алған мақсатым - шет тілін оқытуда өз ойын ашық әрі еркін жеткізе білетін жеке тұлға қалыптастыру, бұл сұранысыма жеті модуль де жауап бере алады, дегенмен мен үшін ең құндысы - мұғалімнің сыни ойлауы арқылы оқушысын да сыни ойлауға жетелеуі еді. «Сыни ойлау, ол - ойлаған нәтижеге жету үшін танымдық техникаларды пайдалану арқылы шығармашылықпен әрі қарай бағыттай ойлану», - деп Дайана Халперн айтқандай мектептегі тәжірибе кезінде тізбектелген сабақтар топтамасын жоспарлауда оқушыларға дайын тапсырма мен білімді бере салмай, олардың ойын жетелеуге жол ашатын тапсырмалар берілді және зерттеу жүргізу мақсатымен оқу үлгерімі «жоғары», «орташа», және «төмен» деңгейлі үш оқушыны таңдадым. Жұмыс барысында осы үш оқушыны жіті бақылауда ұстап отырдым. Әр сабақтағы оқушылардың тапсырмаларын, жауаптарын сараласам: озат оқушым Н. тапсырмаларды орындауда ойлау қабілетінің жоғарылығы, жүйріктігі, тапсырмаларды тез әрі дұрыс орындағанынан байқалды. Ал Ж., Ж. сынды оқу үлгерімі «орташа» және «төмен» деңгейлі оқушылар тапсырманы кейін орындады, тіпті тапсырмаларды талдауда озат оқушылардың көмегіне жүгінді. Осыдан-ақ оқушылардың ойлау деңгейлеріндегі айырмашылықтарды байқау қиын соқпады. Осындай алшақтықты жою үшін Виготскийдің «Жақын арадағы даму аймағын» ескеріп, қабілетті балалардың көмегін ұйымдастыра отырып, бір-бірін оқытуға мүмкіндік бердім.

Тізбектелген сабақтар топтамасын құру барысында оқушылардың сыни ойлауын, сындарлы көзқарастарын қалыптастыруға мүмкіндік беретін бірнеше әдіс-тәсілдерді қолдандым. Атап айтсам, «Жигсо» әдісін, «Сұрақ-жауап», «Ыстық орындық», «Өкіл» әдісі, «Топтастыру» әдістері және жеке, топтық, рольдік ойындар ойнатылып, жұмыстар жүргізілді. Сабақтарымды меңгертуде тек пәндік білім беріп қана қоймай, оқушылардың жүйелі ойлауы, оқуы мен жазу сауаттылығын арттыра шығармашылыққа баулуда осы стратегиялардың орны ерекше болды. «Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету» модулін өзімнің тізбектелген сабақтар топтамамда қолдануда мен өз алдыма қандай мақсаттар тағайындадым? Балалардың осы кезге дейін сыныпта және өмірде қалыптасып қалған дәстүрлі өз ойларын ашық айта алмау, әрдайым сыни тұрғыдан ойламағандықтан көзқарастар қайшылығының туындамауы сияқты келеңсіздіктерді жоюға тырыстым. Оқушыны алдына ұсынылған әр мәселеге сыртқы көзқарас тұрғысынан қарап қана қоймай, оның ішкі мәніне сыни көзқарас тұрғысынан терең үңіле қарауға бейімдеу. Өзімнің өткізген сабақтарымда оқушыларды сын тұрғысынан ойлау принциптеріне баулу арқылы көшбасшылық қасиеттерін қамтамасыз етуге тырыстым. Яғни, балалар күннен-күнге қолжетімділік артып келе жатқан анағұрлым кең коммуникациялық үдерістерге тиімді және ойдағыдай қатысуға мүмкіндік беретін сыни тұрғыдан ойлау мен зерттеу дағдыларын дамытуы керек. [1. 516] (Wolfe and Alexander 2008)

«Plants and animals» тақырыбындағы сабағымды «Жылы лебіз» тренингі арқылы оқушылардың тіл байлығын, ой-өрістерін дамыта отырып, олардың бір-біріне деген ыстық лебіздері арқылы ынтымақтастық атмосферасын қалыптастырдым. Мысалы, «Сабақта ойымыз ұшқыр болсын», «Бір-бірімізбен тығыз қарым-қатынаста жұмыстанайық», «Күш-жігерімізді сабаққа жұмсайық» деген тілектерін айту арқылы бір-бірін жігерлендірді. Осы сәтте оқушылардың сыни ойлау қабілеті дамыды, олар керемет ерекше тілектерімен сабақты бастады. Менің ойымша, бұл психологиялық тренингтің оқушылардың сабаққа деген құлшынысын арттыруда пайдасы мол. Топ ережесінен бастау алатын ынтымақтастық атмосферасы сабақта өз мақсатымызға жетудегі бірден-бір тиімді әдіс екенін ұғындым. Үй тапсырмасын тексеруде «Қара, ойлан, сөйле» әдісін қолдана отырып, оқушылардың сыни қабілеттерін байқағанды жөн көрдім. Оқушыларға суреттер көрсетіле келе сол арқылы қойылған сұрақтарға өз ойларын нақты дәлел келтіре отырып жауап берді. Осы сәтте де оқушылар сыни тұрғыдан ойланып, әр суреттің мәні мен мағынасына үңілді. Жаңа сабақты игертуде тақырыптың мәнін ашу үшін бірнеше жұмбақтар жасыру арқылы оқушылардың сыни ойлау қасиеттері шыңдалды. Бұл сабағымның мақсаты үй жануарлары мен жабайы жануарлар жөнінде білімдерін молайту еді. Осы мақсатымды жүзеге асыру барысында тақырыпқа сай

мәтін беріліп, ол мәтін «Ротация» әдісі арқылы топқа бөліне отырып, талқыланды. Мәтін шет тілінде болғандықтан, бір бала тез түсініп оқыса, ал екіншісі тез оқығанымен жай түсінеді. Енді біреуі жай оқиды, жай түсінеді, осыдан келіп біреуі оқып болғанда, енді біреулері оқып отырады да мазмұнын талдауға келгенде уақыт жетпей қалады. Кейіннен жай оқып жай түсінетін оқушылармен бөлек топ құрып, оларға мәтіннің көлемі қысқа, мазмұны оңай бөліктерін бердім. Аз оқыса да түсініп оқығандарына көңіл бөлдім және өз ойларын топ ішінде ортаға салуды ұйымдастырдым. Бұл әдістің басты маңыздылығы бала негізгі топқа келгенде айтамын деген оймен түсініп, оқып берген мәтінді егжей-тегжейіне дейін зерттеп, бірінің айтқанын бірі тыңдап, мәтінді ұғуға тырысады. Сыныптағы үздіктер шығып сөйлеп жатқанда, үндемей отырған оқушыларым да бір-бірінен қалмай жауап беруге тырысты. Алдын-ала ескерте отырып, алдағы болатын сабақтарда мәтіннің көлемін өзгертіп отырдым, яғни бүгін қысқа мәтін оқығандарға келесі сабақта ұзақтау бөлігін ұсындым. Соған байланысты оқушылар сабақтан тыс уақытты көп оқып мазмұнын өз беттерінше дайындайтын болды. Оқушылар өздеріне жүктелген жауапкершілікті сезініп, аса қызығушылықпен жұмыстанды. Осылайша ұжым мүшелері бірін-бірі оқытуға, сол арқылы сыни ойлауға үйренді. Мәтінмен жұмыстан кейін екі топқа жабайы және үй жануарларына байланысты постер қорғау тапсырылды. Постер жасау барысында екінші топ басқа топтарға қарағанда логикалық ойлау қабілеттерінің жоғары деңгейде екеніндігін аңғартты. Постерді қорғау кезінде А. оқушым ашылып сөйлеп, белсенділік танытты, ол С. оқушысына көпірше болып, құнды пікірлерін ортаға салды. Әр тапсырма сайын оқушылар бірін-бірі үш шапалақ арқылы және смайликтер арқылы бағалап отырды. Сабағымның келесі бөлігінде оқушылар алдарына берілген суреттер бойынша жұптаса отырып диалог құрды. Бұл оқушылардың бірлесе ойлауларына оң әсерін тигізді. Сын тұрғысынан ойлау бағдарламасы диалог арқылы сыни тұрғыдан ойлауды да көздеген. Александердің диалогтік оқытуына тоқталатын болсақ ол диалектикалық және диалогтік педагогика тұрғысынан оқушылардың ой-пікірлеріне болмашы ғана алынатын сыныптағы қарым-қатынастың дәстүрлі моделіне күмәнмен қарайды. Балаларды диалог пен талқылауға тарту белсенді жүргізген жағдайда олардың оқуы тиімдірек және зияткерлік жетістіктері жоғары болатынына өз тәжірибемде байқадым. Оқушылар сабақта диалогтік қатынастарды пайдалана отырып дұрыс сұрақ қоюға үйренеді. Барнс (1971) сыныпта тіл қаншалықты қолданылса, оқушылардың білім алуына соншалықты әсер ететінін айтады. [1. 29бет] Менің де байқағаным өз сабағымда оқушылар сыни тұрғыдан ойлауда тіл байлығы дамығанын және басқаның пікірін тыңдауға дағдыланғандығы, өз ойын басқаға жеткізе алғандығы. Осы сабағымда грамматикалық тапсырманы беру арқылы оқушылардың қаншалықты есте сақтағандығын, сыни тұрғыдан ойлауын қалыптасқандығын көру мақсатында оқушыларға берілген суреттерді сәйкестендіру тапсырмасы берілді. Содан кейін «Ойлан тап» әдісі арқылы оқушылар жеке тапсырма орындады. Бұл жерде оқушылар өздерінің тандаған суреттеріне сын есімнің шырайларын қолдана отырып сөйлем құрады және өз бойындағы мінез-құлықтары мен қасиеттерін қай жануарға теңейтінін сыни ойлана отырып жауап берді. Бұрынғы дәстүрлі оқуда тапсырманы оқушыға тек дайындап беретінімізге өкініп қалдым, осы оқуға келіп түрлі оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін меңгергеніме, оқушы жүрегіне жол тауып барлығын сабаққа түгел қатыстырғанымға қуанамын.

Екінші сабағым «Stories about plants» тақырыбында өткізілді. Бұл сабақта үй тапсырмасын тексеруде сыни тұрғыдан ойлауға үйрету мақсатында бұрынғыдай бір ғана жауабы бар жабық сұрақтар емес, терең ойлануға арналған сұрақтар дайындалды. «Мозаика» әдісі арқылы сыныпты үш топқа бөлдім. «Миға шабуыл» стратегиясында бейнеролик көрсету арқылы ситуациялық сұрақтар қойылып, оқушылардың сыни ойлауының нәтижесінде тақырыптың мәні ашылды. Топта жұмыстанған кезде оқушылар бір-бірімен интерактивті қарым-қатынаста болып, өз ойларын ортаға тастап, өздерінің білім алуларын көтереді, өз ойларын ашық және еркін айтуға мүмкіндік берілген ортада оқушы өздерін де жайлы сезінетініне анық көзім жетті. Сұрақ қоюдың да қарапайымнан күрделіге жүру арқылы терең сыни ойландыратын түрлері бар екені белгілі. Мұғалімнің міндеті-оқушының ойлау деңгейін ең төменгі сатыдан жоғары ойлауға дейін жеткізу, яғни жеңілден ауырға қарай сатылы әрекет ету. Жалпы Бағдарламада «сыни тұрғыдан ойлауға үйрету» модулі екі жақты түсіндіріледі: бірі мұғалімнің сыни тұрғыдан ойлауын дамыту болса, екіншісі оқушының сыни ойлауын дамыту. Менің ойымша, мұғалімнің сыни тұрғыдан ойлауы өзінің сабақтарында оқушыны терең әрі сыни ойландыратын ресурстар мен түрлі әдіс-тәсілдерді ұтымды тандау арқылы тиімді ұйымдастыра білуі қажет.

Жоспарлаған сабағымның келесі тапсырмасын «Джигсо» ұжымдық оқыту әдісі бойынша алдымен сыныпты 3 адамнан топтарға бөлдім. Бұл «отбасы» топтары деп аталды. Содан кейін

1,2,3 ке санау арқылы 1-лер бір бөлек 2, 3 өз алдына «жұмыс» тобын құрды. Бұл тапсырмада оқушыларға үш топқа берілген мәтінді түсіну қажет екендігі ескертілді. «Жұмыс» тобындағы мәтінді толық меңгеріп, оны «отбасы» тобына түсіндіретіндерін ескерттім. Әрбір топ егжей-тегжей талқылаған соң әрқайсысын өз отбасы тобына қайтарғаннан кейін мәтінді түгел отбасы болып талқылады. Сынып оқушылары бір-бірінен білім алуға және сол арқылы терең ойлауға, өз ойларын қысылмай жеткізуге үйренді. Бұл әдісім өте сәтті шықты, әр оқушы үлкен жауапкершілікпен өз міндетін атқару үшін мәтінді бар ықыласымен ұғып, талқылады.

Яғни, «Джигсо» әдісі арқылы мен оқушыларға сенім артсам, олар талдай да, бақылай да алатынына, сонымен қатар логикалық қорытынды жасайтынына тағы да көзім жетті. Сабағымның жоспарланған келесі бөлімінде «Ой бөліс» әдісі арқылы оқушыларға түрлі гүлдердің суреттерін көрсете отырып, оқушылардан өздерін қай гүлге теңейтіндерін сипаттауды сұраған кезде оқушылар сыни ойлау арқылы белсене жауап берді. Мысалы, В. оқушым өзін раушан гүлге теңеді, себебі бұл гүл адамдарға әрдайым қуаныш сыйлайды, мен де әрқашан адамдардың көңілді жүргенін қалаймын деп жауап берді. Нашар оқитын үш оқушым да өз ойларын ортаға салып, қолдарынан келгенше тырысып бақты. Д. мен Н. оқушыларымның бойынан бір өзгерісті байқадым. Бұл оқушыларым бұрын көбіне тыс қалып қойса, топтық жұмыстар кезінде ашылып, кез-келген тапсырмаға шама-шарқына қарай қатынасып отырды. Осыны ескере отырып, келесі жолы тапсырмаларды түрлендіріп беру арқылы қызығушылығын оятуды мақсат еттім. Келесі бөлімде «Сұрақ-жауап» әдісі арқылы ашық және жабық сұрақтар қою арқылы оқушыларды жан-жақты сыни тұрғыда ойлаттым. Сабағымның келесі бөлімінде оқушылардың сыни ойлауына негіздеп үш түрлі әдісті қолдандым. Бірінші топқа раушан гүлі жөнінде диалог құру тапсырылды. Оқушылар өздерінің құрдастарымен, сарапшылармен диалог жүргізу барысында тәжірибе жинақтап және ой әрекетінің жоғары деңгейіне көтерілуге талпынып отырып, баламалы мүмкіндіктер туралы сыни тұрғыдан ойлап, зерттеу жүргізуге қабілетті бола түседі. [1. 516] Екінші топ «Синквейн» әдісін қолдану арқылы сыни ойлана отырып қызғалдақ гүліне тоқталса, үшінші топ «кластер» әдісінің көмегімен терең ойлана отырып бәйшешек гүлінің қыр-сырына тоқталды. Тізбектелген сабақтар топтамасындағы «Omar's album» атты үшінші сабағымның тақырыбын ашуда ребус көрсету арқылы оқушыларды сыни ойлануға бағыттадым. Бұл сабағымды Блум таксономиясымен жоспарладым. Білу мен түсінуде интербелсенді тақтаға жаңа сөздерді суреттерімен көрсету арқылы таныстырдым, себебі оқытудың визуалды тәсілі арқылы оқушылардың сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамытқым келді. Суреттерді көрсете отырып, «бұл жануарлардың біздің өміріміздегі маңыздылығы неде?» деп ой тастадым. Осы кезде В. оқушым «адамзат табиғатпен тығыз қарым-қатынаста, ал осы табиғатқа сән беріп және жандандырып тұрған осы жануарлар мен өсімдіктер» деген өте құнды пікірімен сыныптастарын таңқалдырды. Мен бұл оқушының терең ойланып жауап бергенін іштей жетістігім деп ұғындым. Тізбектелген сабақтар топтамасындағы төртінші сабағымда «Қызыл кітапты» көрсете отырып жаңа тақырыпқа өздері келуге жетелеп, сабақ тақырыбын білдіретін мәселелерді анықтауға мүмкіндік бердім. Оқушылар Қызыл кітапқа сирек кездесетін жануарлар мен өсімдіктердің енгізілгендігін айта келе, жаңа тақырыптың қандай бағытта өрбитіндігін дөп басты. Содан соң жануарлар туралы жан-жақты бірлесе талдауға топтық тапсырма беріп, жануарлардың атын атап, суреттерін көрсете отырып, сыни ойландырдым. Мысалы: піл, жолбарыс, мүйізтұмсық суреттерін көрсетіп, олардың бұрынғы мен қазіргі кездегі жағдайлары жәйлі сұрап, оған оқушылар өз пікірлерін айтты. Бұған қоса жануарлардың сирек кетуіне себепші болған факторларға тоқталып өтті. Мәтінмен жұмыстанып болған соң, жануарлар туралы семантикалық карта толтырды. Содан кейін жануарлар туралы берілген сөйлемдердің қателерін тауып, талдауда белсенділік танытты. Оқушылар «Ойлаудың 6 қалпағы» әдісін қолдану арқылы жануарлар жөнінде жан-жақты жауап беріп, жоғары деңгейде ойланып, мәтін мазмұнын терең меңгеріп қана қоймай, өмірмен байланыстыра мысалдар келтіруде оларды өзіндік ой қорытуға жетеледім. Оқушылар өзіндік пікір, талқылауларын ортаға салып, жоғары деңгейдегі жауаптарымен таңғалдырды. Ал сабақ қорытындылауда оқушыларды шеңберге тұрғызып, «Бір айналым сөйлем» стратегиясымен «жануарларды Қызыл кітапқа енгізудің пайдасы бар ма?» деген сұрағын ортаға тастап, ешкімнің көмегіңсіз өз дәлелдемесін айтуға үйреттім. Сыни тұрғыдан ойлау, жеке өзіндік ойлау екені мәлім. Ол өз-өзіне сұрақтар қойып, үнемі оларға жауап табу, әр мәселеге байланысты өз пікірлерін айтып, оны дәлелдеу, өзгелердің пікірлерін ой елегінен өткізіп саралауды білдіреді. Нағыз сабақ - ол әрқашан сыни ойландыратын, дайындала ізденетін, оқушылар болашағында кәдеге жарайтын ұтымды жасалған тәжірибе бірлігі. Мұндай сабақтар шәкірт бойындағы ой еркіндігін, терең ойлау сияқты дағдыларын қалыптастыруда өте маңызды. Әрбір оқушы өзінің жеке ойымен, өмірге деген көзқарасымен

ерекшеленеді. Оқушыны сыни тұрғыдан ойлата білудің өзі шеберлікті, ұтымдылықты және шешендікті қажет ететіндігін аңғардым. Қорыта айтарым, баланы заманына қарай икемдеп, озық технологияны меңгерте отырып, жан-жақты дамыту керек. Алға қадам басқан Қазақстанымыздың гүлденіп, өркендеуі үшін біліміміз бен шеберлігімізді ұштастыру арқылы шәкірттерімізді биік белестерге бағыттау біздердің міндетіміз.

Болашақта сын тұрғысынан ойлау модулін барлық жұмыстарымда кеңінен қолдана отырып, оқушылардың ой-өрісінің, логикасының жетік болуына, ұшқыр ойлы шәкірт қалыптастыруға көбірек көңіл бөліп жұмыстанатыныма сенімім мол.

Әдебиеттер:

1. Амандықова Г.Н., Мұхтарова Ш.Е. Шет тілін оқыту әдістемесі.- Астана, 2010.
2. Амандықова Г.Н., Мұхтарова Ш.Е. Шет тілін оқыту әдістемесі.- Астана, 2010.
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық
4. Мектептегі шет тілі. №4, 2011.

ӘОЖ 811.111

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН АРТТЫРУ, ЛЕКСИКАЛЫҚ ҚОРЛАРЫН БАЙЫТУ, СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Макарова А.Б.
Орал қ.

Қазіргі Қазақстандық қоғам көпұлттық, көптілділік және көпмәдинеттілік жағдайда. Сондықтан осы қоғамға бейімделген көп тілді меңгерген мәдениетті тұлға қалыптастыру — өзекті мәселелердің бірі. Әлемдік білім беру жүйесі жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Бұл ұстаным Қазақстан республикасының Білім туралы Заңында жан-жақты сипатталған: “Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу” Тіл мәселесін сөзге тиек ете отырып, Н.Ә.Назарбаев қазақстандықтардың жаңа ұрпағы ең кем дегенде үш тілді біліп, қазақ, орыс және ағылшын тілдерін еркін білу тиіс екендігін айтты. Сонымен қатар ағылшын тілін кеңінен білмейінше, ұлттың бәсекеге шынайы қабілеттілігі туралы айту қиын болатындығын ескерте отырып, барлық ата- аналарды балаларын үш тілде оқытуға шақырды. Шәкірттер қазақ тілін толық әдеби нормада меңгеріп, орыс тілі мен ағылшын тілін еркін білу қажет. Ал ғалымдардың зерттеуінше, бала жас кезінде тілді қиналмай әрі еркін меңгереді екен. Сондықтан да орта білім беру жүйесінде басты бағыттардың бірі шет тіліне ерте жастан оқыту болып табылады. Соңғы он жылда ағылшын тілін бастауыш сыныптардан бастап оқыту көптеген мектептерде эксперименттік деңгейде жүргізіліп келді. Шет тілі пәні бойынша оқушы ереже мен ұғымдар анықтамасын тек жаттап алғаннан гөрі, оларды іс жүзінде саналы түрде қолдана алуы қажет. Түрлі тапсырмалар мен жаттығулар арқылы теориялық білімді шыңдауға болады. Мысалы, жаңа сөз бірліктерін енгізуде міндетті түрде суреттермен көрсету, сөздерді қайталау, жатқа айту сияқты тапсырмаларды орындау арқылы оқушылардың есте сақтауы артып отырады.

Сабақта оқушылардың білім – біліктілік, танымдық, коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруда ән тыңдау, жаттау, рөлдік ойын, түрлі ойын элементтері қолданылады. Ұлы педагог В.А.Сухомлинский «Ойынсыз, музыкасыз, ертегісіз шығармашылықсыз, толық мәніндегі ақыл-ой тәрбиесі болмайды» дегендей, әр сабақ барысында әр түрлі ойын элементтерін пайдаланылады.

Form: 2

The theme: **In the sea**

The aims:

- a) to develop pupils writing, reading, speaking, listening abilities on the theme.
- b) to consolidate lexical material on the theme.

c) to speak about animals in the sea.

The type: new knowledge getting lesson

Methods: vocabulary presentation, revision of grammar, reading.

The equipments: active board, pictures.

Procedure of the lesson

I. Organization moment.

Greeting students.

II. Warming up. Sing a song.

Chorus

Vroom! What's that noise?

Vroom! What's that noise?

The Adventure car is here!

It's got rockets.

It's got wings.

It's got lots of lots of things.

The Adventure car is here!

Chorus

It can swim.

It can fly.

It can go in the sea or sky.

III. Vocabulary.

Arm, beautiful, coral, difference, flying fish, long, lots, mouth, move, octopus, plant, sea horse, starfish, stone, tail, warm.

IV. Brainstorming. Ex 1, p6. Look at the picture. How many strange things can you find? How many normal things can you find? Make two lists.

Strange things
a bike

Normal things
big fish

Ex 3 p 6. Think. Look at the picture and answer the question

1. Is it a stone? No, it isn't
2. Is it a plant?
3. Is it an animal?
4. Is the water cold here?
5. Can it swim?
6. Can it move?
7. Can it eat?

V. Presentation. Listen and read about coral. Check your answers to Exercise 3.

This is a coral. Coral isn't a stone or a plant. It's an animal. You can find coral in warm sea water. It's very beautiful. There is orange coral, red coral, white coral, green coral, blue coral ... and more! Coral eats small animals in the

water. It can't swim and it can't move. But it has got lots of 'arms' and 'mouths'. It eats small animals when they come near.

VI. Practice. Look at the sea animals. Talk about one. Your friend can guess.

A nose a mouth a tail a body arms eyes wings small big long

octopus

a flying fish

a sea horse

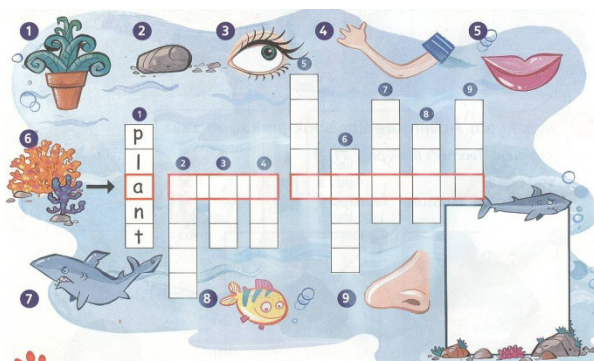
a starfish

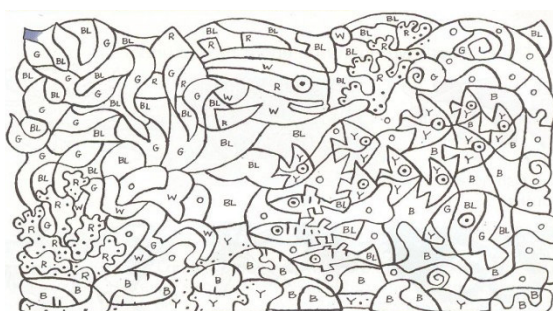
a shark

- It's got long body.
- It's a sea horse
- No. It's small eyes.
- It's a shark!

Ex 1 p4. Complete the puzzle. Find the answer and draw the picture

VII. Conclusion. Colour the picture. What can you see?
R red **Y** yellow **G** green **BL** blue **W** white **B** black **O** orange

Әдебиеттер:

1. М. С. Сақтағанова, Н. Қ. Алиева, Н. Қ. Айтбаева, «Ағылшын тілін оқытудың әдістері» Білім, 43 бет, №3, 2006ж
2. Г. Ботағарина, «Ағылшын тілін оқытудағы бүгінгі белес», Білімб 70 бет, №3, 2006ж
3. Г. Шамшыракова «Ағылшын тілін оқытудың құрылымы» 12 бет, Кәсіптік мектеп

УДК 81.243

ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Базарова Н.Н.,

Научный руководитель: Четко М.В.

г. Уралск

Изучение иностранных языков в современном обществе становится неотделимой составляющей профессионально подготовки специалистов самого разного профиля и от качества их языковой подготовки во многом зависит успешное решение вопросов профессионального роста и расширение контактов с зарубежными партнерами.

Следовательно, школа призвана обеспечить определенный уровень владения иностранным языком, который мог бы позволить продолжить его изучение в период вузовского и послевузовского образования, а так же самостоятельно. Успех обучения во многом зависит от методики работы учителя иностранного языка, от его умения пользоваться различными современными методами в контексте решения конкретных образовательных задач.

В методике преподавания иностранного языка понятие «метод» имеет два значения: метод как методическая система или принципиальное направление в обучении предмету в конкретный исторический период развития науки и метод как путь и способ достижения определенной цели в преподавании и учении [2,94].

На современном этапе развития методики преподавания иностранного языка особый акцент делается на новых тенденциях в отборе методов, ориентированных на цель обучения – формирование у учащихся основных черт вторичной языковой личности.

При отборе современных методов обучения (способов, приемов, форм обучения) необходимо учитывать следующие критерии, в соответствии с которыми используемые методы должны:

- создавать атмосферу, в которой ученик чувствует себя комфортно и свободно, стимулировать интересы обучаемого, развивать у него желание практически пользоваться иностранным языком, делая тем самым реальным достижение школьником успеха в овладении предметом;

- затрагивать личность ученика в целом, вовлекать в учебный процесс его эмоции, чувства и ощущения, соотноситься с его реальными потребностями, стимулировать его речевые, когнитивные, творческие способности;

- активизировать школьника, делая его главным действующим лицом в учебном процессе, активно взаимодействующим с другими участниками этого процесса;

- создавать ситуации, в которых учитель не является центральной фигурой; учащийся должен осознавать, что изучение иностранного языка в большей степени связано с его личностью и интересами, нежели с заданными учителем приемами и средствами обучения;

- учить школьника работать над языком самостоятельно на уровне его физических, интеллектуальных и эмоциональных возможностей – следовательно, обеспечивать дифференциацию и индивидуализацию учебного процесса;

- предусматривать различные формы работы в классе: индивидуальную, групповую, коллективную, в полной мере стимулирующие активность обучаемых, их самостоятельность, творчество.

Усваиваемый с помощью подобных методов материал, предлагаемый учащимся в ходе изучения иностранного языка, должен восприниматься как инструмент и средство социального взаимодействия с партнерами по общению [4,95].

Конец прошлого тысячелетия был отмечен появлением многих новых, результативных и интересных методов и подходов в методике преподавания иностранного языка.

Подходы к преподаванию иностранных языков:

Гуманистический подход основан на гуманистическом направлении в психологии; опирается на мысли, чувства и эмоции учащихся в процессе учения, воспитания и развития, а также на когнитивные процессы, которые учения, воспитания и развития, а также на когнитивные процессы, которые обеспечивают познание мира и самопознание и способствуют учению [3,28]. Гуманистический подход к обучению нашел свое отражение в методике преподавания иностранных языков и реализуется в методе «тихого обучения» (The silent way), методе «общины» (Community language learning) и ряде других методов.

Коммуникативный подход к обучению иностранным языкам появился в 1970-х годах в Великобритании в связи с выдвижением новой цели обучения – овладение языком как средством общения.

В соответствии с коммуникативным подходом обучение языку должно учитывать особенности реальной коммуникации, а в основе процесса обучения должна лежать модель реального общения, поскольку владение системой языка (знание грамматики и лексики) является недостаточным для эффективного пользования языком в целях коммуникации.

Личностно – ориентированный (личностно-деятельный) подход (learner-centered approach) – основывается на учете индивидуальных особенностей обучаемых, которые рассматриваются как личности, имеющие свои характерные черты, склонности и интересы. Основным достижением методистов в этой области является исследование и разработка различных учебных стратегий, которыми пользуются учащиеся в процессе обучения.

Когнитивный подход – теория обучения иностранным языкам, разработанная на основе когнитивной психологии. Ее авторами считаются Дж.Брунер и У.Риверс. Применительно к обучению иностранному языку когнитивизм означает, что изучение того или иного лингвистического явления должно опираться на умственные процессы и действия, лежащие в основе понимания и использования этого явления в речи. Этот подход подчеркивает необходимость учитывать особенности овладения учащимися тем или иным языковым явлением, а также обращает внимание на способность учащихся организовывать свою учебную деятельность сознательно [1,27].

Дедуктивный подход к обучению опирается на дедукцию – вид умозаключения от общего к частному. Применительно к преподаванию иностранных языков дедуктивный подход предусматривает объяснение правила и его тренировку на практике, то есть путь от общего к частному, от формы к ее реализации.

Индуктивный подход, напротив, предполагает путь от частного к общему. Индуктивный подход к обучению получил в современной зарубежной методике широкое распространение, что привело к появлению нового термина.

Интегрированный подход к обучению основан на взаимосвязанном формировании умений во всех четырех видах речевой деятельности - аудировании, говорении, чтении и письме.

Методы преподавания иностранных языков:

Грамматико-переводной метод, он просуществовал в школе более столетий. Такое длительное существование и широкое применение грамматико-переводного метода в школах Западной Европы и России объясняется, с одной стороны, его соответствием тем формально-образовательным задачам, которые ставились перед изучением иностранного языка в школе, традициям, унаследованным от методики преподавания латинского языка в эпоху Возрождения, и, с другой стороны, его относительно большей гибкостью, большей приспособленностью к меняющимся заказам общества той или иной эпохи и относительно небольшими требованиями, предъявляемыми к учителю иностранного языка.

Текстуально-переводной метод наиболее видными представителями текстуально-переводного метода в за рубежом были авторы Ж.Жакото, Г.Лангеншейдт, Ш.Туссен и др. основная цель обучения состояла в общем умственном развитии учащихся. Основное внимание при обучении иностранным языкам уделяется поэтому чтению текста. Сторонники текстуально-переводного метода привлекали для обучения иностранному языку связные тексты хрестоматийного характера и подлинники художественной литературы.

Аудио-лингвальный метод Ч.Фриза, Р.Ладо основан на бихевиористском подходе к обучению и структурном направлении в лингвистике. Суть метода состоит в том, что язык трактуется как поведение, которому следует обучить. В соответствии с данным методом язык должен быть представлен в виде небольших по объему и градуированных по трудности единиц,

структур, которыми учащиеся овладевают путем их повторения, подстановки, трансформации и т.д. в качестве конечной цели обучения выдвигается всестороннее овладение иностранным языком, т.е. всеми видами устного и письменного общения.

Аудио-лингвальный метод имеет целый ряд недостатков, главными из которых являются: пассивность обучаемых, отсутствие инициативы со стороны учителя, тренировка языковой формы без опоры на значение изучаемого явления, а также недооценка когнитивных процессов обучения и роли письменной речи.

Коммуникативный метод обучения иностранным языкам основан на коммуникативном подходе. Многие современные зарубежные ученые считают, что процесс обучения должен опираться только на содержательную сторону, реальное общение и исключать работу над языковой формой. Для этого необходимо использовать подлинно коммуникативные задания, адекватные поставленной цели. Принцип сознательности обучения при этом недооценивается и не учитываются когнитивные процессы, характерные для овладения иностранным языком.

Аудио-визуальный метод, или, как его иначе называют, скоростной или глобально-структурный, возник на базе «армейского метода». Используя некоторые положения – интенсивность обучения, создание искусственной среды и т.д., – создатели аудио-визуального метода значительно видоизменили его и попытались обосновать данными языкознания и психологии.

Основная цель аудио-визуального метода – обучить учащихся устной речи. Само название метода в известной мере отражает положенные в его основу принципы. Он называется аудио-визуальным, так как весь новый материал воспринимается учащимися длительное время только на слух, а его значение раскрывается с помощью зрительной наглядности. Этот метод также называется структурно-глобальным, т.к. обучение языку происходит по целостно воспринимаемым специально отобранным структурам.

Литература:

1. Бим И.Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника. – М.: Русский язык, 1977г.
2. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: М.: Глосса, Москва, 2000г.
3. Глухов Б.А., Щукин А.Н. Термины методики преподавания русского как иностранного. М.:русс.яз., 1993г.
4. Richards J., Rogers Th. «Approaches and Methods in Language Teaching», Cambridge University Press, 1998.

УДК 81-115

АРХЕТИПИЧЕСКИЙ ОБРАЗ ДОМА В КАЗАХСКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ КАРТИНАХ МИРА

*Сахиева М.
г.Уральск*

Все современные гуманитарные исследования направлены на человека как на центральную фигуру в коммуникативном процессе, иначе говоря, они носят антропоцентрический характер. Данная тенденция затронула и лингвистику, в которой активно разрабатывается направление, определяющее язык как «когнитивный механизм кодирования и трансформирования информации» [Кубрякова, Демьянков, 1996], а не просто орудие коммуникации.

Одним из важнейших направлений развития современного языкознания является исследование концептов в русле когнитивной лингвистики. Отметим, что проблема ментальных и вербальных репрезентаций была и остается одним из центральных вопросов, обсуждаемых современными когнитологами. В связи с этим актуальными становятся работы, анализирующие не только специфику когнитивных процессов в целом, но и изучающие архетипические особенности концептуальной картины мира и проблемы языковой репрезентации отдельных концептов [Давыденко, 2009: 190].

Литературный архетип — часто повторяющиеся образы, сюжеты, мотивы в фольклорных и литературных произведениях. По определению Большаковой А. Ю., литературный архетип — это «сквозная», «порождающая модель», которая, несмотря на то, что она обладает способностью к внешним изменениям, таит в себе неизменное ценностно-смысловое ядро [Большакова, 2001: 171].

Проблема художественного преломления архетипов в литературном произведении привлекала внимание исследователей XX века. Архетипические первообразы, или праформы, как их определял К. Г. Юнг, являясь проявлением «коллективного бессознательного», сопровождают человека на протяжении веков и отражаются в мифологии, религии, искусстве [Юнг, 1991: 298]. Множество литературно-художественных образов и мотивов вырастает из определенного архетипического ядра, концептуально обогащая его первоначальную «схему», «систему кристалла» (К. Г. Юнг).

В литературных произведениях на первое место выступает преобразующее авторское начало, а мифопоэтическое и психологическое ядро того или иного архетипа испытывает всё большее концептуальное «напряжение» всей системы художественных координат. Под воздействием исторических и общественных перемен литературный архетип всё чаще являет актуальный смысл, «встроенный» в художественный замысел и реализуемый в произведении. Примерами фундаментальных архетипов на психологическом и на общекультурном уровнях могут служить понятия «дом», «дорога» и «ребёнок». Эти архетипические начала, судя по их частотности, представляются господствующими и в литературно-художественном произведении [Дмитровская, 2001: 92-96].

Дом как позитивная ценность не вызывает никакого сомнения - это психологическая и социальная первореальность. Дом, собственно, и есть «архе» - первозданность, первообиталище, первомир человека, призванный противостоять внешнему миру и защищать от его враждебных сил. Исходная феноменальность дома в том, что это «бытие во внутреннем»: человек укореняется в своем единственном «уголке мира». Эта внутренняя потребность человека не исчерпывается в социальной первореальности. Человек обживает пространство дома в мыслях, фантазиях, грезах. Уже в мифологии дом - символ порядка, защищающего от внешней опасности и, следовательно, несущего благобытие.

Дом - одна из самых мощных сил, интегрирующих чувства, мысли, воспоминания, мечты, чаяния человека, и связующим принципом этой интеграции является воображение. Для нас это пространство является исключительно притягательным, оно переживается нами со всей пристрастностью, на которое способно наше воображение. Воспоминания о внешнем мире никогда не имеют той эмоциональной тональности, что воспоминания о доме: они нас волнуют больше, чем можно предположить. Образ дома является одним из главных «феноменов психики». Он обладает необыкновенной психологической емкостью: при формировании образа дома память и воображение неразделимы [Байбурин, 1983: 191].

Архетипический образ *Дома* интересен тем, что концепт, скрывающийся под данной номинацией, отражает такую древнейшую и универсальную оппозицию, как свой – чужой, что проявляется как на уровне фразеологических единиц, так и паремий, причем данная оппозиция является универсальной в различных языках. Так, с одной стороны, репрезентанты данного концепта указывают на изначальную связь человека со своим жилищем, со своими родными, с прошлым. Рассмотренные казахские пословицы и поговорки подчеркивают, что для семейного благополучия важны достаток в доме, спокойствие, любовь и уважение. Правильное поведение человека ведет к тому, что дом становится «полной чашей», символизирующей освоенное пространство, где человек чувствует себя в безопасности. Отличительной чертой казахского народа является особенное трепетное отношение к родине, к родным местам. Существует множество песен и стихов, посвященных этой теме, восхваляющих родные степи, край, где человек родился, вырос, дом, где живет семья. И конечно тематика любви и привязанности к родине, дому отразилась в казахских пословицах и поговорках: «*Үйде оңбаган, түзде оңбайды*» - «Если не нашел счастье дома, не обретишь и на чужбине», «*Туган жердей жер болмас*» - «Нет места лучше родины», «*Отанды сүю отбасынан басталады*» - «Любовь к родине у семейного очага зарождается», «*Ер туган жеріне, ит тойган жеріне*» - «Человека тянет туда, где он родился, собаку тянет туда, где она наелась» и т.д.

В казахской культуре дом воспринимается прежде всего как реальный объект, предмет частной собственности, способный характеризовать статус своего владельца и его принадлежность определенному социальному классу, на что указывают такие концептуальные признаки концепта «Дом», как его местоположение, внешние параметры, комфортабельность.

В казахском языковом сознании концепт дом маркирован такими лексемами как «үй», «юрта», « шаңырақ». С «национальным домом» – юртой – была связана вся жизнь казаха, поэтому она занимала особое место в быту казахов. Центральным элементом юрты являлся шаңырақ - круговое “навешие” купола юрты. Шаңырақ – символ семейного благополучия, мира, спокойствия [Маргулан, 1964: 121]. Значимость этого концепта для казаха отражена в устойчивых сочетаниях: *«Шаңырақ биік болсын»* “Пусть будет высоко поднят шаңырақ твоей юрты!” – благопожелание по поводу установки новой юрты, образования новой семьи; *«шаңырақ көтерді»* – «установил шаңырақ, стал самостоятельным хозяином, создал семью».

Инструментом анализа концепта «Дом», как фрагмента казахской картины мира в настоящем исследовании, явилось семантическое поле, реконструкция которого проводилась на основе материала различных словарей. Анализ лексикографических источников позволил сделать вывод о том, что дом в современном представлении – это некое строение, здание, в первую очередь предназначенное для жилья. Однако в последнее время лексема **дом** все чаще используется при назывании понятий, имеющих социальное, общественно-политическое значение. Появление новых значений свидетельствует об актуализации новых смыслов, входящих в центральную зону изучаемого концепта, что подтверждается данными словарей, фиксирующих все возрастающее число субстантивных устойчивых сочетаний с общим компонентом дом: *наш общий дом – Земля, Белый дом, Торговый дом* и т.д., которые указывают, с одной стороны, на тенденцию к постоянству наименований, с другой же – свидетельствуют о формировании нового глобального, планетарного значения слова дом, сочетаемость которого расширяется, следовательно, увеличивается и объем самого концепта «Дом» [Байбурин, 1983:123].

Подводя итоги, мы отмечаем, что дом - объект, структурирующий не только пространство, но и сознание человека, который осмысливает свое положение в мире и определяет свое поведение во многом через оппозицию дом-антидом. В казахской культуре дом являлся ценностью «бытийной», наличием которой определялась мера гармонии национального бытия.

Литература

1. Большакова А. Ю. Литературный архетип // Литературная учёба. — 2001. — № 6. — С. 171.
2. Юнг К. Г. Архетип и символ. — М.: Ренессанс, 1991. — 298 с.
3. Дмитриевская М. А. Трансформация архетипа дома/Сборник статей. — Екатеринбург: Уральский университет, 2001. — Вып. 2. — С. 92-96.
4. Давыденко И.В. Когнитивные характеристики «Дом», «Home» 2009.190с.
5. Байбурин А.К. Жилище в обрядах и представлениях восточных славян. Л.: Наука, Ленинградское отделение, 1983. 191 с.
6. Маргулан А.Х. Казахская юрта и ее убранство. – М., 1964. 121с.

УДК 81'2431

SCIENTIFIC BASIS OF CONTINUOUSLY LINGUO-METHODICAL TRAINING OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

Абдрахманова Ш.О.

Научный руководитель: **Кисметова Г.Н.**

г.Уральск

In the modern open society significantly increases social and didactic status of a foreign language. Accordingly, there are new requirements for the teacher of a foreign language and its system of linguistic training at the University.

The purpose of linguistic and methodological training at the faculty of foreign languages is the formation of his linguistic competence, which represents a specific complex of socio-psychological education, integral characteristic of poly-lingual and poly-cultural personality of a foreign language teacher, which reflects its willingness and ability to productively solve linguistic problems in the field of language education student on the basis of an integrated system of knowledge about language as a self-developing and evolving system and methodology of its teaching through interdisciplinary

dialogue and interaction between all participants of educational process, formation of value orientations of the teacher as a person with moral and spiritual culture.

According to A. V. Malev, the process of formation and development of linguistic competence of students is based on dialogical and holistic approaches that take account of the principles that govern educational practice, creating a concept of pedagogical activity and determining the activity of a teacher and a student. The highlighted principles to the greatest degree reflect specificity of the competence model of graduate in the direction of "Pedagogical education" as well as modern trends of development of higher professional education. The maximum effect of the enrichment of dialogue and the integrity of linguistic and methodological training of future teachers of foreign languages can be, in our view, be made subject to the following principles: the dialogical interaction of educational process subjects, interdisciplinary integration of linguistic education and methodological training, the initiation of the subjective experience of the principle of the development of problematic thinking when performing cognitive and linguistic activities, of reflexivity dialogical, pedagogical support[1, p.73].

The principle of dialogical interaction of educational process subjects is the basis not only of interaction of participants of communication, but the basis of the content of this communication, which is often in the form of interactive text. Getting a new product on the basis of the text is possible only under the condition that the student is in constant interactive communication with the author of the source text, engaging him in imaginary dialogue. In the course of this dialogue, the student may want to share your thoughts with other members of the professional communication, solving in the process of direct interaction/interactions contradictions, or open questions. This interaction may be in the process of receptive (listening, reading) or productive (speaking, writing). The interaction of types of speech activity allows the future specialist to perceive the objective world in its entirety. The formation of linguistic competence of future teachers of foreign languages, is built based on the principle of Dialogic interaction between the subjects of the educational process becomes a special form of organization of cognitive activity. She has in mind quite specific and predictable purposes, one of which – the creation of a comfortable learning environment, i.e. the conditions under which the student feels his success, his intellectual consistency, which makes productive the process of learning.

“ The implementation of the principle of dialogical interaction between subjects of educational process converts a superposition of the teacher and the subordinated position of a student in a student-equal cooperation of the people. This is due to the changing roles and functions of participants in the educational environment. The teacher educates, teaches, and actualizes, stimulate the desire of students to self-development, studying its activity, creates conditions for self-propulsion. Modern standards of higher education make demands to the result of the preparation of the teacher of a foreign language mastery of a set of General cultural, General professional and professional competencies required for implementation of a production-practical, scientific-methodical, scientific- research and organizational activities. The competence model of graduates, on the one hand, covers the qualification, linking its activities with objects and objects of labor, the other hand, reflects the interdisciplinary requirements for the result of the educational process. The inclusion of the results of foreign language and methodological training of graduates in the professional competence actualizes theoretical and practical problems of its linguistic and methodological preparation for working in the field of foreign language education taking into account modern trends in the understanding of its nature and purpose” as M.A. Mosina said[2, p.316].

A. V. Malev wrote: “ Continuous education is carried out as an institutional aspect of the continuing education (ensuring continuity in the content and organization of training at different stages and levels), and its personal aspect (the continuous development of the professional identity of the teacher of a foreign language in the learning process). The need to ensure formation of communicative-methodical competence of students-bachelors in the conditions of integration courses and continuous training of teachers of foreign language in high school is caused by the versatility of his activities, the dynamic changes in the field of foreign language education, need for continuous improvement of foreign language communicative and methodological competences”[3, p.155].

In modern studies, professional continuing education is considered as a complex process designed to create conditions for the assimilation of the newest professionally significant information, to form experience of creative activity, to promote the development and self-development of student's personality, to create in the minds of the students a holistic picture of the future professional activity. The directions for the education of the future teacher of a foreign language are determined by the tasks of modernization of the system of education in General and higher education foreign language in particular. In pedagogical and methodological modernization of science education is interpreted as the exploration of mechanisms of development and continuous updating of all components of the education system and the educational process based on the understanding of the new challenges and

requirements to the graduates of implementation of modern scientific achievements and technological learning opportunities.

In the process of training of future foreign language teachers the language cycle subjects "responsible" for the formation of linguistic, sociolinguistic, sociocultural, discourse competence, while the methodical competence is formed by the study of psycho-pedagogical orientation. Linguistic and methodological training of the future teachers in this approach to learning is rather of quantitative, and not qualitative in nature, as the sum of individual competences, acquired in isolation from each other, it is unlikely to lead to the planned result. On the legality of that judgment evidenced by numerous studies, devoted to the study of problems of formation of professional competence of experts of different profiles, including foreign language teacher. Scientists say that despite the diversity of competencies is important to provide for the possibility of transfer of acquired competencies in different spheres and types of activity, i.e. had a "cross-cutting" nature. In other words, we are talking about interdisciplinary coordination (integration), regarded as the coordination of the scientific content of academic disciplines and their consolidation. The essence of the concept of interdisciplinary integration, according to the researchers, is that every educational and professional issue is always multi-faceted and must be addressed from the standpoint of related disciplines and the subsequent merger of the disciplinary decisions into a coherent picture.

M. A. Mosina wrote: "The continuity is a General pedagogical principles that dictate the need to ensure the permanent connection between individual parts and their internal relationship in any activity of the student. The integral nature of the principles of continuity and succession expressed under the continuity understands a Daisy chain educational problems throughout education, passing each other and providing a permanent, objective and subjective, the promotion of a student forward on each of the successive time periods. The continuity of education involves interaction between institutions of education, which provides content, technology and institutional continuity in education. Under the continuity refers to the continuity at the boundaries of different stages or forms of education (e.g. kindergarten – school, school – College, University post-graduate training), that is, a single organization, these stages or forms part of a holistic education system" [4,p.564].

By a factor of lifelong education is a public need for continuous development of the personality of each person. This is determined by the ordering of many educational institutions – primary and parallel, basic and additional, state and public, formal and informal. Their interrelation and interdependence, mutual subordination by levels, coordination, direction and purpose, ensuring interaction between them make the whole set of such structures into a single system. "The purpose of continuing education and formation of methodical competence of future teacher of foreign language is not to teach man's whole life, and that he learned to do it myself. In other words, the system of continuous education of life originally only the case that developing character is organically inherent in it. According to modern concepts, the concept of lifelong education relates to the individual, to education, to the organizational structure of education. Personal relatedness means that we learn constantly, without long breaks", assured F. N. Homicky [5, p.3].

Continuity in the educational process is a characteristic of the person's involvement in the educational process at all stages of its development. She characterizes the continuity of educational activities in the transition from one species to another, from one life stage person to another, from one educational level to another. The continuity in the organizational structure of education this item describes the network of educational institutions and their interconnection, which creates a space of educational services, ensuring the interconnection and continuity of educational programs that can cater to many educational needs that arise in society as a whole and in each individual region and each person. The continuity expresses the main purpose of improving the system of education – achieving the integrity of the educational process of integration (unity) of all its phases and steps. That is education continuously, not because people are constantly moving from one form of training to another, but because with education a certain level of character, or he may concurrently or as required to Supplement and expand it in various ways – both through organized institutional education, and through self-education. Continuing education, therefore, creates a unified educational space and optimal conditions, the multidimensional movement of the individual towards self-development.

References:

1. A. V. Malev Basic principles of integration of educational programs in training foreign language teachers / problems of modern didactics: Coll. scientific articles. Edition 3, Smolensk, 2004, 73 p.

2. M. A. Mosina Text activity as dialogical mechanism holistic linguistic and methodological training of the future teacher/scientific article. Journal: Contemporary problems of science and education. 2013, №6, 316p.
3. A. V. Malev Formation of communicative-methodical competence of students-bachelors in the conditions of integration courses methodology and practices of speech (linguistic faculty, pedagogical University) 2005. 155 p.
4. independence of the future teacher of a foreign language / dissertation, Perm, 2012.
5. M. A. Mosina The principles of linguistic and methodological training of the future teacher in the conditions of dialogicality and the integrity of the educational process / Fundamental research. 2013, 564p.
6. F. N. Homicky Psychological bases of formation of methodical competence of future teacher of foreign language / scientific article №1-3 / 2011, 3p..

УДК 82-2 (410)

ГЕНРИ ФИЛДИНГ. АНАЛИЗ РОМАНА «ИСТОРИЯ ТОМА ДЖОНСА, НАЙДЕНЬША»

Сапаргалиева А.А.

Научный руководитель: Чечетко М.В.

г. Уральск

Генри Филдинг (1707–1754), английский романист и драматург, публицист. Родился 22 апреля 1707, предположительно в Шарпем-Парке (графство Сомерсетшир). Отец его был родовитым дворянином, служил в армии, в 1711 вышел в отставку в генеральском звании. До двенадцати лет Генри по преимуществу жил в Ист-Стауре (графство Дорсетшир), богатом имении деда с материнской стороны, члена Суда королевской скамьи. Учился в Итоне (1719–1725) и Лейденском университете (1728–1730).

Первой публикацией Филдинга была сатирическая поэма Маскарад, 1728); вскоре за ней последовала комедия положений Любовь под разными масками (Love in Several Masques). В 1730 опубликовал четыре пьесы, среди них ироикомическую Трагедию трагедий, или Жизнь и смерть великого Мальчика с Пальчик (The Tragedy of Tragedies, or The Life and Death of Tom Thumb the Great), самую популярную из его пьес. В 1731 поставил Валлийскую оперу (The Welsh Opera), в которой содержались нападки на первого министра Р. Уолпола. Уязвленный премьер добился того, что комедию запретили, однако Филдинг не оставил политическую сатиру. Среди произведений этого рода особо примечательны Пасквин. Комедия-сатира на современность (Pasquin; A Dramatick Satire on the Times) (1736) и Исторический календарь за 1736 год (The Historical Register for 1736, 1737). Эти и другие подобные пьесы привели к тому, что в 1737 Уолпол провел закон, устанавливавший театральную цензуру.

Отлученный от театра, Филдинг начал изучать юриспруденцию, и в 1740 он был допущен к практике. 15 ноября 1739 Филдинг начал издавать журнал «Борец, или Британский Меркурий» («The Champion, or The British Mercury»), связанный с парламентской оппозицией, но в литературном отношении близкий «Болтуну» («The Tatler»).

Пьесы Филдинга ныне утратили популярность, и его слава основывается главным образом на романах История Джозефа Эндрюса и его друга Абраама Адамса (The History of the Adventures of Joseph Andrews and His Friend Mr. Adams, 1742), История жизни и смерти Джонатана Уайльда Великого (The History of the Life and Death of Jonathan Wilde the Great, 1743), История Тома Джонса, найденныша (The History of Tom Jones, a Foundling, 1749)

История Тома Джонса, это и есть тема о которой я бы хотела поговорить. «История Тома Джонса»: самый известный роман Филдинга. Все начинается с того, что Сквайр Олворт, обнаружив в доме подкидыша, растит мальчика вместе с Блифилом, сыном своей сестры Бриджет. Найденныш неблагоразумен, но добросердечен и становится всеобщим любимцем.

Сюжет построен на стародавней теме: злоключениях двух героев. Два любящих сердца не могут соединиться. Им мешают и злые люди, и обстоятельства, и собственные промахи и ошибки. Герои романа Том Джонс и Софья Вестерн, воспитанные на лоне природы, с детства сдружившиеся, а затем полюбившие друг друга навсегда и бескорыстно, являют собой ту плененную пару, которая знакома нам по сказкам о вечной любви. Однако, Том отнюдь не является идеальным любовником, образцом добродетели и вообще всех тех качеств, которыми

авторы наделяли своих героев. Том при всей своей привлекательности(доброте, бескорыстии, честности) отличается самым неприемлемым для идеал любовника качеством – он ветрен. Страсти постоянно играют с ним злую шутку.

Целая галерея лицемеров выведена Филдингом. Первое место среди них занимает сестра сквайра Олверти мисс Бриджет, а потом мисс Блайфил, которая из-за страха перед пуританской моралью лишилась собственного счастья и обрекла своего сына Тома на страшную участь подкидыша. Далее идет законный сын этой особы – мистер Блайфил – младший, образец мерзавца – лицемера. За ним следуют учителя Тома и Блайфила: Кваком и Сквейр, бессердечие и жестокость которых, всегда прикрыты высокопарными фразами о морали и добродетели.

Писатель всегда с недоверием относился к безупречной добродетели людей, подозревая ложь и лицемерие.

Роман завершается счастливым финалом. Порок наказывается: лицемер Блайфил изгнан из дома. Добро торжествует. Том и Софья обретают счастье семейного союза, родят детей и умножают свои богатства.

Социальная критика его не резка, но достаточно зрима. Его демократические симпатии очевидны, вместе со своим Томом он сочувствует обездоленным и униженным беднякам и от всего сердца хотел бы облегчить их участь. Однако эта симпатия не приобретает привкуса слащавой и приторной умиленности. Филдинг не жалуется аристократов. Леди Белланстон, коварная, лживая и развратная, олицетворяет все пороки придворных.

Филдинг пишет с улыбкой. Мы ощущаем эту улыбку практически на всех страницах романа. Иногда она злая и саркастическая, когда он разоблачает за лицемерной маской свирепое лицо корысти и жестокости, но часто мягкая и добродушная, когда речь идет о человеческих слабостях.

Как же закончилась жизнь великого романиста и драматурга Генри Филдинга, Перегруженность работой надорвала его здоровье. В 1744 он пережил трагедию: умерли его дочь и жена. В 1747 Филдинг женился вторично. В 1754 после изнурительной зимы, проведенной в суде, в борьбе с волной убийств, он был вынужден уехать на лечение в Португалию, где умер 8 октября 1754. В Дневнике путешествия в Лиссабон (Journal of a Voyage to Lisbon, 1755) с характерными для писателя остроумием и живостью мысли описаны последние недели его жизни.

Литература:

1. Обломиевский Д. Фильдинг. – В кн.: Ранний буржуазный реализм. Л., 1936
2. Фильдинг Г. Комедии. М., 1954
3. Фильдинг Г. История жизни покойного Джонатана Уайльда Великого. М., 1958
4. Шкловский В. Английский классический роман. – В кн.: Шкловский В. Художественная проза: Размышления и разборы. М., 1961
5. Декс П. Филдинг и комический роман. – В кн.: Декс П. Семь веков романа. М., 1962
6. Елистратова А.А. Фильдинг. – В кн.: Елистратова А.А. Английский роман эпохи Просвещения. М., 1966
7. Соколянский М.Г. Творчество Генри Филдинга. Киев, 1975
8. Фильдинг Г. Фарсы. М., 1980
9. Филдинг Г. История Тома Джонса, найденныша, тт. 1–2. М., 1982
10. Роджерс П. Генри Филдинг: Биография. М., 1984
11. Филдинг Г. Избранные сочинения. М., 1989
12. Филдинг Г. Амелия. М., 1996

УДК 81'42

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ В НАУЧНОМ ГУМАНИТАРНОМ ДИСКУРСЕ

Кайдагалиева М.Б.
г.Уральск

Проблема интертекстуальности возникла еще во второй половине XX века. Данный термин был введен французским филологом-постструктуралистом, преемницей известного филолога и философа Ролана Барта, Юлией Кристевой в 1967 году. С момента выхода в 1967 г. ее знаменитой статьи термин «интертекстуальность» с самым широким охватом используется

для обозначения явления текстовой диалогичности. В ряду смежных с ним понятий и терминов, таких как полифания, полилогизм, транспозиция, диалогичность, бивокаличность, транстекстуальность, интерсемантическая, интертекстуальность оказалась явным фаворитом и самым востребованным термином. [Чернявская с.76] Данный термин Ю.Кристева ввела на основе анализа концепции М.М.Бахтина "полифонического романа", он зафиксировал феномен диалога между текстами. "За каждым текстом стоит система языка. В тексте ей соответствует все повторенное и воспроизведенное и повторимое и воспроизводимое, все, что может быть дано вне данного текста (данность). Но одновременно каждый текст (как высказывание) является чем-то индивидуальным, единственным, неповторимым, и в этом весь смысл его (его замысел, ради чего он создан)... По отношению к этому моменту все повторимое и воспроизводимое оказывается материалом и средством. Это в какой-то мере выходит за пределы лингвистики и филологии. Этот второй момент (полюс) присущ самому тексту, но раскрывается он только в ситуации и в цепи текстов (в речевом общении данной области). Этот полюс связан не с элементами (повторимыми) системы языка (знаков), но с другими текстами (неповторимыми) особыми диалогическими и (диалектическими при отвлечении от автора) отношениями" [Бахтин 1979, с.283-284].

Также конечно хочется отметить, что над изучением этого лингвистического объекта работали и многие другие филологи лингвисты такие как Ж. Женет, И.Р. Гальперин, М. Риффатер, Ю.М. Лотман, В.И. Карасик, В. Чернявская, Е. Михайлова и др. Есть различные взгляды на предмет интертекстуальности но в основном все они сходятся в одно целое. Традиционное определение концепции интертекстуальности было дано конечно же самой Кристевой. Она утверждала: «Любой текст строится как мозаика цитаций, любой текст есть продукт впитывания и трансформации какого-нибудь другого текста». "Any text is constructed of a mosaic of quotations; any text is the absorption and transformation of another". Р. Барт отмечал что: «Текст — это раскавыченная цитата», «текст существует лишь в силу межтекстовых отношений, в силу интертекстуальности». В энциклопедической статье «Текст» он писал: «Каждый текст является интертекстом; другие тексты присутствуют на различных уровнях в более или менее узнаваемых формах: тексты предшествующей культуры и тексты окружающей культуры». Исходя из всего сказанного основателями концепции интертекстуальности можно утверждать что интертекстуальность имеет особое место в научном дискурсе. Так как любой ученный всегда опирается на работы которые были исследованы до него и использует уже имеющиеся данные только дополняя и исследуя более глубоко. Соответственно ученые в своих работах будут цитировать других ученых, что уже является интертекстуальностью. Стоит так же отметить что связь между текстами может быть осознанной или неосознанной, так например молодые ученые могут приводить какие либо уже общеизвестные доводы полагая что это всем известный факт и не подозревая что именно этот факт так или иначе был когда то введен каким-либо ученым и настолько просочился в жизнь что уже не имеет значения упоминание автора. Любой текст будь он научным или гуманитарным всегда связан с другими текстами, так как авторы всегда ссылаются на ранние работы, используя различные виды цитат, высказываний и др. При этом очень важно указывать автора который утверждал то или иное мнение о чем либо. Так как если автор не будет упоминать автора высказывания или цитаты, излагая все под своим именем то это уже будет плагиатом. Следовательно чтобы избежать такого недоразумения очень важно использовать ссылки, автоссылки и библиографический список.

В последнее время концепция интертекстуальности бурно изучается как и зарубежными и так и отечественными учеными. Самая глубоко изученная концепция интертекстуальности является в литературно-художественных текстах, также концепция интертекстуальности была изучена в политическом, юридическом и научном дискурсе.

Цитата, аллюзия, ссылка все они как виды интертекстуальности кажутся подобными друг другу, но они отличаются в своих значениях, потому как аллюзия это краткий намек, который писатель использует в тексте, не затрагивая основной сюжет претекста. Цитата — это воспроизведение двух или более компонентов претекста с сохранением той предикации (описания некоторого положения вещей), которая установлена в тексте-источнике; при этом возможно точное или несколько трансформированное воспроизведение образца.

В художественных текстах наиболее используются цитаты и аллюзии как формы интертекстуальности. Цитата-подлинные слова какого нибудь автора, приводимые для подтверждения высказываемой мысли [Павленков Ф. 1907]. Есть очень много дифиниций

цитат, в трудах разных авторов цитата интерпретируется по-разному. В научных текстах как и в художественных авторы используют цитаты только уже с другой целью. В научном тексте цитаты используются для цитирования других ученых, при этом цитаты должны быть точно переданы, уместно использованы и оформлены как цитата. В научном дискурсе текст не может быть оформлен без цитат вообще, потому что ни один ученный не может не ссылаться на работы другого ученого. Следовательно цитаты используются для подтверждения либо опровержения какого либо научного факта. "Академический этикет требует точного воспроизведения цитируемого текста, так как малейшее сокращение или изменение приводимой выдержки может исказить смысл, который был вложен в нее автором" [Кузин, 1998, с.90].

В. Е. Хализев в характеристике аллюзии делает акцент на временной отдаленности между интертекстами: «Аллюзии-намеки на реалии современной общественной жизни, делаемые, как правило, в произведениях об историческом прошлом» [Хализев В.Е. Теория литературы. М. : Высшая школа 2000, с 203]. Исследователь Л. И. Лебедева дает более развернутое определение данному термину « Аллюзия (от лат.allusio-намеки, шутка) – стилистический прием, намек на известный исторический, легендарный или бытовой факт, который создает в речи, литературном произведении, научном труде и т.п соответствующий обобщенный подтекст»[Лебедева Л.И. Аллюзия// Русский язык. Энциклопедия. Спб.: Питер, 1996, с 33].

Интертекстуальность включает неявное сравнение, помещая два «текста» вместе. Многие исследователи, ученые одалживают идеи, разработки у предыдущих работ ссылаясь на исследования других авторов чтобы дать окраску своим исследованиям. Интертекстуальность приобретает двойное диалогическое качество, то есть исследователи ориентируются как авторам предыдущих текстов и вступают в переговоры, и также взаимодействуют с читателем отвечая на всевозможные вопросы. Понятие интертекстуальности на протяжении последних пятидесяти лет активно изучается и регулярно становится объектом дискуссии многих выдающихся лингвистов, литературоведов и даже философов.

Литература:

1. Лебедева Л.И. Аллюзия// Русский язык. Энциклопедия. Спб.: Питер, 1996, с 33.
2. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика: Пер с фр. - М.: Прогресс, 1989.
3. Бахтин М.М. Проблема текста в лингвистике, философии и других гуманитарных науках. // Эстетика словесного творчества. М.: Искусство, 1979. - с.283-284.
4. 396. Чернявская, В.Е. Интертекстуальность как текстообразующая категория вторичного текста в научной коммуникации. – Ульяновск: Изд-во СВНЦ, 1996. – 108 с. 76
5. Хализев В.Е. Теория литературы. М. : Высшая школа 2000, с 203
6. Кристева, Ю. Разрушение поэтики // Кристева Ю. Избранные труды: Разрушение поэтики. – М., 2004. – С.5 – 30.
7. Павленков Ф. 1907
8. Кузин, 1998, с.90

ӘОЖ 81'373

ОРТА МЕКТЕП ДЕҢГЕЙІНДЕГІ ЛЕКСИКАНЫ ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Құрасова Г.У.

Ғылыми жетекшісі: Кадыргалиева С.И.

Орал қ.

Шет тілдерін меңгеру арқылы, кез-келген адам басқа елдің тарихын, тілін, мәдениетін, бүгінгі күнгі өмірін таниды. Қазір адам өзін мәдениетті, білімді деп санау үшін бір немесе бірнеше шет тілдерін білуі керек. Ал, осы шет тілдерін толық түрде игеру үшін, шет тілін оқытуды кіші сыныптардан бастауымыз керек.

Шет тілі арқылы оқушы әлемді таниды, тілін оқытып жатқан елмен жан-жақты танысады. Оқушы шет тіліне қатынас құралы ретінде меңгеру үшін мұғалім тиімді, оқушыны қызықтыратын әдіс-тәсілдерді қолдануы керек.

Қазақ тіліндегі сияқты шет тілінде де сөз – бұл лингвистикалық, ұғым - лексикалық категория. Тілдегі сөздер мен олардың атаулары жалпы болмаса, адамзат бір-біріне әрі ұқсас, әрі мыңдаған түрлі өзіндік ерекшелігі бар адам, тау, ағаш, өзен, жеміс сияқты ұғымдарға жеке-жеке ат-атау іздеген болар еді, ондайда тілде мыңдаған-миллиондаған сөз пайда болар еді, соншама көп сөзді сол тіл халқы өкілдерінің жадында сақтауда қиын болар еді.

Олай болса, адамдар бір-бірімен қарым-қатынас жасай алмаған, бір-бірімен пікір алысып, түсінсе алмаған болар еді, - тілі қоғам мүшелерінің мүддесін атқарудан қалар еді. Сондықтан, шет тіліндегі сөздердің лексикалық құрамының мәнін түсініп, оны дұрыс қолдану өзекті.

Шет тілінің лексикасы да үнемі даму, баю үстінде болады. Шет тілі өз дамуының заңдылықтары мен ішкі мүмкіндіктері арқылы лексикасын сан жағынан да, сапа жағынан да қорландырып, жаңа сөздермен толықтырып отырады.

Лексика дегеніміз – белгілі бір тілдегі сөздердің жалпы жиынтығы деп аталады. Сөздер заттар мен құбылыстардың аты, түр-түсі, саны мен сапасы сияқты алуан түрлі мағыналарды білдіреді.

Лексиканы оқыту мен оны үйрету туралы айтқанда, ең алдымен лексиканы түсіндіру және оны оқушылардың игеруі туралы айту керек. Әрбір сыныпта бұл сұрақтардың өзіндік ерекшеліктері бар, сондықтан әрбір кезеңде оқушыларға сөзді үйрету әдістемесі әртүрлі болады.

Оқушылардың лексикадан білімін игеру негізінде жазбаша сауаттылықты қалыптастыру жаттығулар арқылы қалыптасады. Олар шығармашылық жаттығулар мен көшіріп жазу жаттығулары.

Лексикалық жаттығулар сонымен бірге сөздік жұмыстарын жүргізуді қамтып, оқушылардың сөздік қорын молайту мақсатында көзделеді.

Кез-келген тіл ауызша сөйлеуден басталады. Барлық тілдердің негізі – дыбыс. Сөздер сол дыбыстардан құралады. Сөзді түсіну үшін әуелі оны тыңдау керек. Сөзді дұрыс айта білу оқушының осы сөзді дұрыс тыңдай білуімен тығыз байланысты.

Мектепте үйреілген сөздер мен идиомалардың оқушылар жадында ұзақ сақталу – ең өзекті жағдай. Себебі мектепте ағылшын тілі сабағына бөлінген сағат санының аздығы және де оқушылар арасында өзара сөйлеп жаттығудың жетіспеуі, мектепте ағылшын тіліне арналған лингофон сыныптарының жоқ болуы болып отыр. Мектепте оқушылардың үйренетін сөздерінің саны оқу бағдарламасы негізінде жүзеге асады. Сонымен қатар арнайы үйрету әдістемесіне де байланысты. Соңғы жүргізілген арнайы үйрету бағдарламаларының тәжірибелерінен оқушылардың үйренген сөздерін есте сақтап және оларды сөйлеу, жазу әрекеттерінде дұрыс қолданатынын көруге болады.

Лексиканы үйрету барысында сөздікпен жұмыс жүргізілетінін айтады. Негізгі оқу материалы болып мәтін мен диалог болып саналады. Лексикалық қордың кеңеюі жаңа сөздерді үйрену, сол сөздерден сөйлем құрау, түрлі лексикалық жаттығуларды орындау (сөздердің синонимдерін, антонимдерін табу, сөйлемді қайта құру, сөздерді қолдану арқылы сұрақтарға жауап беру т.б) арқылы жүзеге асатынын көрсетеді.

Лексикалық дағдының қалыптасуы тек қана шығармашылықпен байланысты емес, сонымен қатар сөзді басқа жағдайларда да қолдана білу қажет. Бұл оқушының ерекше қабілеті болып есептелетін – когнитивтік қабілет екендігін көрсетеді. Танымдық мүмкіндіктерінің атуына, оқушының интеллектуальдық деңгейінің көтерілуіне байланысты сөйлеу дағдысы мен қабілеттің жетілуіне қолайлы жағдайлар жасалады.

Ағылшын тілінің сөзін үйретудің негізгі түрі – оны туған тілге аудару, оның аудармасын білу.

Аударманы қолданудың басты жетістігі – сөздің туған тілден аудармасын жылдам тауып, оның мағынасын есте сақтауға мүмкіндік беруі, ал кемшілігі кейде сөздің туған тілде баламасының болмауы. Бұл тілдерді білу деңгейінің алуандылығына да байланысты. Кей жағдайда сөздің мағынасын тіке аудармай, сөйлемнің негізгі деңгейінде аударамыз.

Сөздерді үйретудің басқа бір түрі – көрнекілікті пайдалану арқылы түсіндіру. Көрнекіліктердің басты маңызы – бұл оқушылардың ағылшын тіліне деген мотивациясын арттыратын техникалық және техникалық емес деп танылады. Сонымен қатар, көрнекіліктер ағылшын тілін оқытуда мұғалімге баға жетпес көмек көрсетеді.

Мектепте жүргізілетін ағылшын тілі атмосферасы болғандықтан, тек көрнекіліктер арқылы ғана объективті әлем модельдендіріледі. Көрнекіліктердің көмегімен мұғалім оқу процесінің мақсаттарына жету үшін объективті шындықты модельдейді. Сондықтан затты көрсеткеннен кейін оның аудармасын беру керек. Тілдік көрнекіліктер шет тілін оқытуда кеңінен қолданылуы керек.

Тілдік көрнекіліктерге мыналар жатады:

1. Сөздің мағынасын сөйлем аясында түсіндіру.
2. Сөздің мағынасын антонимдер, синонимдер арқылы түсіндіру.
3. Сөздің мағынасын сөз жасау белгілері бойынша түсіндіру to build-builder-building.
4. Сөздің мағынасын оның шет тілінде берілген анықтамасы бойынша түсіндіру: a book – is a collection of sheets of paper bound together.

Ең бірінші лексикалық дағдыларды қалыптастыруға арналған сабақтар жөнінде айтатын болсақ, әрбір оқушы ағылшын тілі сабағы курсы аяқталған кезде 3000 сөз білуі тиіс.

Егер оқушы ағылшын тіліндегі бір сөзді кездестіріп оны таныса, бірақ мағынасын есіне түсіре алмаса немесе кейіннен есіне түссе, бұл оқушы сол сөзді біледі деп есептейміз бе? Әрине біледі, бірақ оқу үшін мұндай білім жеткіліксіз. Себебі, мәтінді оқып жатқан кезде, сөздің мағынасын түсініп оқып, әрі қарай жалғастыруы тиіс, сол сияқты сөйлеу кезінде де әрбір сөздің мағынасын есіне тез түсіріп, басқа сөзбен байланыстыруы тиіс.

Оқушылардың лингвистикадан білімін игеру негізінде жазбаша сауаттылықты қалыптастыру жаттығулар арқылы қалыптасады. Сондықтан әрбір шет тілі сөзін нақты игеру керек, яғни лексикалық дағдыны қалыптастыру керек.

Әдебиеттер:

1. Жұмабаева А.К. Шетел тілінде түсінуге үйрету/Қазақстан мектептеріндегі шет тілдері.- 2007.-№6-47-48б.
2. Қасымбаева С.С. Ағылшын тілінде жаңа технологияларды пайдалана отырып оқытудың тиімділігі//Қазақ тілі мен әдебиеті.-2008.-№10.-23-25.
3. Қошқарбаев Т. Шет тілінен өзіндік жұмыстарды ұйымдастыру.//Қазақстан мек тебі.- 2002.-№3.
4. Мамырбаева С. Шет тілі және оның үйретудің маңызы//Қазақстан мектептеріндегі шет тілдері.-2007.-№12.-4-6б.
5. Мысекеева А.Б. Сөйлеу тілін дамытудың кейбір тәсілдері//Абай атындағы ҚазҰПУ Хабаршысы, «Филология ғылымдары» сериясы, №4(38), 2011ж.
6. Рысбаева Г. Ағылшын тілінде сөздік қорды арттырудың кейбір жолдары//Қазақстан мектебі.-№4.2006.
7. Сатыбалдинова М. Шетел тілін оқытудың маңызы//Шетел тілін оқыту әдістемесі.-2007.-№3.
8. Уасова Ш. Шет тілін үйретудің негіздері//Қазақстан мектептеріндегі шет тілдері.- 2007.№10.-10-11б.

ӘОЖ 373.3

ОҚУШЫЛАРДЫ ТҰЛҒА РЕТІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Хайрекеева А.У.

Орал қ.

Бала оқытып, тәрбиелеумен айналысатын барша педагог қауымының басты міндеті- әр оқушының қабілетін ашуға жағдай жасау, жеке тұлға қалыптастыру. Ал оқушы жеке тұлға ретінде қалыптасу үшін міндетті түрде білім негіздерін өз еркімен үйреніп, іс-әрекеттің мақсатын, міндетін, түрін, тәсілін, жағдайын өзінше түсініп, алған білімін өмірде қолдана алатындай жағдайға жетуі тиіс. Ол үшін, менің ойымша, әрбір шәкірт төмендегідей психологиялық талаптарға ұмтылуы керек.

1."Мен істеймін" деу арқылы өзінің көңілі ауған адамдарға ұқсауға тырысып, еліктеу, яғни, өз ортасында жақсы қасиеттерімен көрінуге тырысу, осылайша, жіберген қателіктер мен жетістіктеріне талдау жасау, атқаратын жұмысының тетігін табу.

2."Мен үшін керек" деп талаптану арқылы өз іс-әрекетін бағалай білу, ізденсе, оқыса өзі қойған мақсатына жете алатынына көзін жеткізу, өзіндік түйсігін ояту.

3."Мен істей аламын" деу арқылы өз іс-әрекетіне сенімділікпен қарау, қоғам талабына бағыну керектігін сезіну, өзін және өзгені сыйлау қажеттігін ұғыну. Алға қойған мақсатына жету үшін өзін төзімділікке тәрбиелеу.

Ұсынылып отырған тұжырым үлгісін басшылыққа алған жағдайда, оқытушының басты педагогикалық міндеті орындалып, оқушылардың дарындылыққа еліктеу, жіберілген кемшіліктің себебін табу, қоғамдық тәртіпті сыйлау және оған бағыну, жан-жақты даму мақсатында талаптану және төзімді болу сияқты тұлғалық қасиеттері қалыптасады деп ойлаймын.

Жалпы қабілеттілікті дамыту үшін көп жағдайлар керек. Мен олардың бастыларына мыналарды жатқызамын:

- Туа біткен қасиетін дамыту отбасының жағдайы, ата-анасының қолдауы

Тәрбие берудің тиімділігі мен сапасын арттырудың негізгі бағыты- тәрбиелік істе әрбір баланы жеке тұлға деп танып біліп, жан-жақты қалыптастыру. Мектеп оқушыларының жеке тұлғасын қалыптастыру мәселелері білім мен тәрбие беру тұжырымдамасында негізгі орыналады.

«Жеке тұлғаның үздіксіз күрделі процесс. Әрбір балаға жеке тұлға ретінде қарап, оның өзіне тән санасы, еркі, өзіндік әрекет жасай алатын қабілеті бар екенін ескерекеліп, балалар мен жастардың білімге, ғылымға ықыласынарттыру, олардың ақыл-ой қабілетін, жеке бас қабілеттерін дамытып, оны қоғам талабына сай іске асыруға көмектесу», -деп атап көрсетіп, мектеп алдындағы міндеттері деп қояды.

Оқушының жеке тұлғалық қасиеттерін оқушылар ұжымы арқылы тәрбиелеу адам дамуының негізгі қаланатын бастауыш сатыдан басталатын процесс.

Жеке тұлғаны дамыту мәселелері М.В.Блонскийдің, Л.С.Выготскийдің, Л.В. Рубенштейннің, Д.Б.Элкониінің еңбектерінің негізгі арқау болып табылады. Оқушылардың жеке тұлғасы ретінде қалыптасуына ұжымның үлкен ықпалы бар.

Оқушылардың жеке тұлғасының дамуына мектептегі оқу- тәрбие жұмыстары да ықпал етеді.

Оқушының жан-жақты үйлесімді дамуы үшін тәрбие жұмыстарына мынандай талаптар қойылады.

1.Ұйымдастырылған тәрбие жұмыстары оқушылардың шығармашылық ізденістерін дамытуы қажет.

2. Тәрбие жұмыстарын жоспарлау, жүйелі жүргізілуі қажет.

3. Оқушылар белсенділігін көтеру керек.

4. Ұжымдық, жеке іс- әрекеттің дамуы және оқушының әрекет етуіне жол беру.

Осы талаптарды орындауда оқу тәрбие жұмыстарын бүгінгі білім стандартына сай негіздеп, кешенді түрде жүргізу арқылы оқушыларды біртұтас жеке тұлға етіп қалыптастыруға болады.

Адамның шығармашылығында үш түрлі қарым –қатынас орыналады:

1. Адамның өзіне тән қарым-қатынасы .

2. Тұлғаның басқалармен қарым – қатынасы.

3. Тұлғаның айналамен қарым – қатынасы.

Осы қатынастар арқылы адам тәрбиесі жетіледі. Қазіргі психологиялық және педагогикалық зерттеуде бастауыш сынып оқушысына білім беру мен оны дамытудың әдістемелік принципі оқу-танымдық әрекеті басымдықта игере отырып, тек соның негізінде ғана ғылыми білімдер жүйесін меңгеруі деп дәлелденеді.

«Әрекет – субъектісінің дүниені өзгертуге, рухани немесе материалдық мәдениеттің белгілі бір объектіленген өнімін туғызуға немесе өндіруге ағытталған белсенділігі. Адамның әрекеті алдымен практикалық, материалдық әрекеттерінде анықталады. Содан соң, одан шығармашылық әрекет бөлініп шығады».

Бастауыш сынып оқушыларында әр түрлі деңгейдегі оқушыларды оқыту технологиясын тану компонентінің өзіне тән ерекшелігі мен мазмұны бар:

- Танымдық эмпирикалық тәсілдері, модельдеу, сипаттау, өлшеу, тәжірибелер, практикалық жұмыстар;

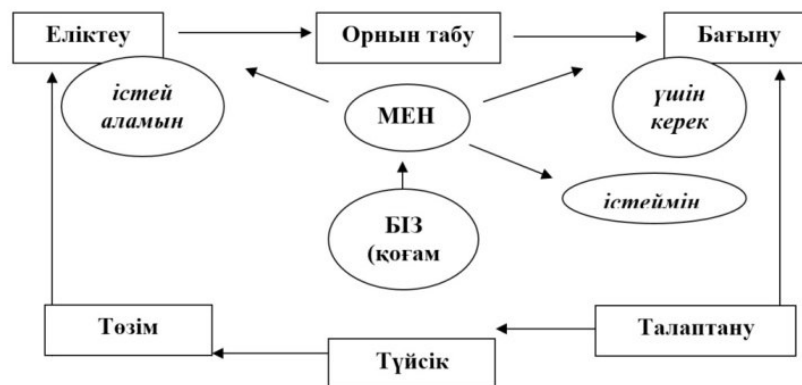
- Танымның жалпы логикалық тәсілдері, анализ, синтез, индукция, дедукция, дерексіздендіру, қорыту;

- Танымның теориялық тәсілдері, модельдеу, болжау, дерексізден нақтығаөту;
- Табиғатты шығармашылық бейнелеу тәсілдері.

Бұл тәсілдер жүйесімен тәсілдердің өзі бастауыш сыныпта әр түрлі оқушыларды оқыту технологиясын қолданғанда бастапқы деңгейде, кейде қарапайым түрде болуы мүмкін, бірақ дәл осы жаста бала олармен танысуы, одан әрі оларды тереңдету және ұғынуды жүзеге асыру үшін оларды игере бастау қажет.

Ең бастасы оқытудың басынан оқушыларда осы қорытылған әрекет негізінде білімнің интеграциясы дүниенің ғылыми бейнесін қалыптастыру процесінде, оны жаратылыс және гуманитарлық мазмұнның интеграциясы арқылы тереңдету жүзеге асырылады.

Жеке тұлғаның қалыптасуы

Әдебиттер:

1. А.С.Макаренко. Тәрбие туралы лекциялары. - Алматы, 1968.
2. В.А. Сухомлинский. Балаға жүрек жылуы. - Алматы, 1976.
3. Т.Сабыров. Балаларға ақыл-ой тәрбиесін берудің кейбір мәселелері. - Алматы, 1977.
4. Ж. Қоянбаев, Р. Қоянбаев. Педагогика. - Астана, 1998.
5. Е. Сағындықұлы. Педагогика. - А, 1999.

ӘОЖ 373.3

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ АЯСЫНДАҒЫ ДАМУЫ

Қуанишалиева Л.Ж.

Орал қ.

Жаңартылған білім беру аясындағы оқыту үрдісі оқушылардың пән салалары бойынша білім мен біліктерді саналы түрде меңгеруі үшін әр пәннің әдістемелік әлеуетін қолдануға, оқу, жоба, зерттеу іс-әрекеттері тәсілдерін меңгеру арқылы дербестігінің дамытуға, әлеуметтік-мәдени кеңістікте орнын таба білуі үшін біліктерді меңгеруге бағыттайды.

Қазақстан халқына Жолдауында ұлт Көшбасшысы: «Бала тәрбиелеу – болашаққа ең үлкен инвестиция. Біз бұл мәселеге осылай қарап, балаларымызға жақсы білім беруге ұмтылуымыз керек», - деп көрсеткен болатын. Қазіргі кезеңде бастауыш сыныпта оқыту мазмұны жаңартылып, оқыту мен тәрбиелеуді дамытудың жаңа мүмкіндіктері ашылуда. Жас жеткіншектерге бүгінгі күн талабына сай білім беру педагогика мамандарына үлкен жүк артады.

Алаштың біртуар қоғам қайраткері Жүсіпбек Аймауытов қандай жағдайда да баланы сабаққа қызықтыруға болады, оның ынтасын қалай ояту керек, ол үшін мұғалім қандай болу керек деген мәселеге келгенде, төмендегідей ой – тұжырым жасайды: «Баланы оқыту ісінде ынта деген нәрсенің білімді қылуға, жетілуге мағынасы зор. Баланың ынтасы тартпаған мектеп абақтыға айналады» дей отырып, өзі оған былайша жауап береді. Бала қандай нәрсеге ынталы

болмақ. Бұрын таныс емес, тың нәрсеге ынтасы болмайды, бұрын білетін ескі нәрсеге де ынтасы болмайды. Ынтаны қоздыратын жаңа мен ескісі аралас нәрсе. Баланың ынтасын тарту үшін оқылатын нәрселерде бір жаңалық болу керек. Ол жаңалық бұрынғы ойда бар нәрсені не толықтырғандай, не дәлелмен бекіткендей, не бұрынғыны бекерге шығарғандай, болмаса күшейткендей бір өзгеріс кіргізетін болу керек. Бір күндегі көз үйренген таныс нәрсеге көңіл қойып қараймыз, егер ол нәрсеге азырақ өзгеріс пайда болса, әуес қып, қызығып қарай бастаймыз. Кез келген нәрсені түсіну немесе түсіндіру үшін мұғалімнің өзі оның негізін біле білуі керек. Мұғалім балаға жаңа білім бермес бұрын, ең алдымен баланың ынтасын аударар нәрсені жақсы білуі тиіс. Әр сабақты тиімді етіп құру бұл мұғалімнің шеберлігіне байланысты.

Қазіргі кезеңде оқушының өз бетімен білімге ие болу барысында оның белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру оқу үдерісіне қойылатын негізгі талаптардың бірі болып табылады. Бұл тәсілдеме пәндік білімді, әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларды ғана емес, сонымен бірге өзінің жеке мүдделері мен болашағын сезінуге, сындарлы шешімдер қабылдауына мүмкіндік беретін тұлғалық қасиеттерді де меңгеруге ықпал етеді. Мұғаліммен бірлесіп шығармашылықпен айналысу және серіктес, кеңесші ретінде мұғалімнің қолдауы кезінде оқушының белсенді танымдық қабілеті тұрақты сипатқа ие болады.

Әр пәннің оқу бағдарламаларында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты оқушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған. Көп тілді оқу ортасын құрудағы әр пән қосқан үлесі үш тілде білім беру саясатын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Оқу бағдарламасында оқу пәнінің мазмұнын анықтаудың негізі болып табылатын оқыту мақсаттарының жүйесі түрінде ұсынылған күтілетін нәтижелері қалыптастырылған.

Пәндік білім мен білікке ғана емес, сонымен қатар кең ауқымды дағдылардың қалыптасуына бағыттылығы оның ерекше өзгешелігі болып табылады. Оқыту мақсаттарының құрастырылған жүйесі: білімді функционалдық және шығармашылық қолдану, сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, қарым-қатынас жасаудың түрлі тәсілдерін қолдану, топпен және жеке жұмыс істей алу, мәселелерді шешу және шешімдер қабылдау, зерттеу, қыстырғыш, еркін микрофон, іздену сияқты кең ауқымды дағдыларын дамытуға негіз болады. Сыныпта оқушыларымның еркіндік атмосферасын сезінуіне мұрсат бере отырып, әр оқушының пікірінің қаншалықты құнды екеніне көз жеткіземіз. Олардың сыни ойлау дәрежесінің қай сатыда тұрғандығын анықтаймыз.

1. Оқушылардың тақырып бойынша өз идеяларын білдіруіне мүмкіндік береді;
2. Басқа адамдарда түрлі идеялардың болатындығын оқушылардың түсінулеріне көмектеседі;
3. Оқушылардың өз идеяларын дәлелдеуіне көмектеседі;
4. Мұғалімдерге оқушыларды оқыту барысында олардың оқушылары қандай деңгейде екендігін түсінуге көмектеседі.

Сабақ — бір пәнді оқытуға арналған оқу жұмысын ұйымдастырудың негізгі түрі. Әр сабақты тиімді етіп құру бұл мұғалімнің шеберлігіне байланысты.

Мұғалім әдіс-тәсілдерді мақсатты түрде шебер пайдалана білсе, бала бойындағы қызығушылықты арттыра отырып, оның дүниетанымын кеңейте алатыны сөзсіз.

Қазіргі оқыту үрдісіне жаңа педагогикалық технологиялар кеңінен енуде. Оқушыны пәнге қызықтырумен қатар, саналы ойлауға тәрбиелейтін, қоғамдық көзқарастарын қалыптастыра алатын, өзіндік пікірі бар, қоғамдағы болып жатқан түрлі қарама-қайшылықтарды түсіне білетін, еркін сөйлеп, өз пікірін ашық айта алатын ойлы ұрпақ тәрбиелеуде сабақтың маңызы зор. Сол сабақ атты театрдағы басты кейіпкеріміз — оқушы болса, онда барлығымыздың бағытымыз бір, бағдарымыз байсалды болмақ. Әр мұғалім оқушыға көпқырлы сабақ беретін болған соң, қазіргі жаһандану саясатына сәйкес жаңа технологияны өз ыңғайына, пәніне лайықтап пайдалануы тиіс. Мұғалім шеберлігі — ізденіс нәтижесі. Сондықтан, орыстың ұлы педагог-ғалымы К.Д. Ушинскийдің “Мұғалім — өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады” — деген. Бұл “Ұстаз” атты ұлы сұрлеуге соқпағын салып жол тартқан көкірегі ояу, көзі ашық әрбір адамға берілген елеулі ескерту. Сабақты тартымды өткізіп, оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр

сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай, әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет

Тренингтер өткізуде немесе топқа бөліну кезеңінде де оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеру керектігін түсініп, олардың сабаққа деген қызығушылықтарын ояту мұғалім шеберлігіне байланысты.

Инновациялық технологияларды сынау арқылы тиімділігін арттыру мектеп жағдайына бейімдеп отыру қажет. Заман талабына сай технологияларды қолдану ауқымы өзгеріп отырады. Бірақ ең басты технологияларды тиімді, жүйелі пайдалану керек.

Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды өмірге әкелу уақыт талабы. Бұрынғы оқушы тек тыңдаушы, орындаушы болса, ал қазіргі оқушы өздігінен білім іздейтін жеке тұлға, еркін ойлаушы азамат екендігіне мән беруіміз керек.

Қазіргі оқушы:

Дүниетанымы қабілеті жоғары.

Дарынды өнерпаз.

Ізденпаз, талапты.

Ойы ұшқыр.

Еркін ойлай отырып, ойын еркін жеткізе алатын.

Өз алдына мақсат қоя білетін оқушы болып қалыптасуы қажет.

Сабақтарда түрлі әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану білім берудегі ең маңызды әдістерінің бірі болып табылатынына көзіміз жетіп отыр. Осы технологиялар арқылы оқушылардың сабақтарында сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін дамыта отырып, тұжырымдау, пайымдау, дәлелдеу, салыстыру дағдыларын дамыта алдым. Жаңа технологияларды, сабақта жан-жақты қолдану, мұғалімнің көптеген қиындығын қызметтерін жеңілдетіп, осы іскерліктің ұстанымды жаңа тәсілдерінің пайда болуына мүмкіндік туғызады.

Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – білім беру бағдарламаларын меңгеру үшін жағдай жасау керек», – деп көрсетілген.

Қорыта келе: кең ауқымды дағдылар оқушының мектептегі білім алу тәжірибесінде де, келешекте мектепті бітіргеннен кейін де жетістігінің кепілі болып табылады.

Әдебиеттер:

Ералиева М. Оқытудың қазіргі технологиялары / М. Ералиева // Бастауыш мектеп. – 2006. - №5. 3-5 бет.

Абдрахманова К. Төменгі жастағыларды оқыту ерекшеліктері / К. Абдрахманова // Бастауыш мектеп. – 1989. - №9. 10 бет.

ӘОЖ 811.111

НӘТИЖЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН БІЛІМ БЕРУДЕГІ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Сариева Р.Б.

Орал қ.

Жан-жақты білімді, дарынды, талантты оқушыны қалыптастыру бағытындағы білім беру мәселесі мемлекетіміздің басты назарында. Білім мен ғылымның Қазақстан дамуына оңтайлы әсер етуі үшін дүниежүзілік кеңістігіне ену, білім беруді демократияландыру, оқыту жүйесін заман талабына сай үйлестіре алу міндеті туындап, білімге, бүкіл оқу - әдістемелік жүйеге жаңа талаптар қойылуда. Қай кезеңде, қай заманда болмасын мектептегі басты тұлға мұғалім десек, дүниежүзілік даму деңгейінен кем түспейтін, иық тірестіре алатын, алған білім мен тәрбиелік қазынасын туған еліне, адамзат игілігіне жұмсай алатын қазақтың ой - танымының иесі, саналы азаматты жетілдіруге үлес қосатын шет тілін оқыту процесі, оны ұйымдастырушы мұғалімге жауапты міндет жүктеледі. Кез-келген оқыту белгілі мөлшерде адамды дамытады. Оқитын пән қаншалықты жаңа, бағалы болса да, мұғалімнің шеберлігі қандай жоғары болса да

, мұғалім оқушының өз белсенділігін туғызбаса ,берген білім күткен нәтиже бермейді. Оқушының адам ретінде қалыптасуы белсенділік арқылы жүзеге асады.

Тіл мен сананың, сөйлеу мен ойлаудың бірлігі әр адамның жеке басы қасиеті мен қабілетінің де даралығын танытатыны белгі.Шетелдіктердің пайымдауынша, «Білім нәтижесі оқытудың белгіленген кезеңдерін аяқтағанда, оқушы нені біледі және нені істей алады?» деген сұрақтардың жауабымен анықталады. Осыдан келіп олар оқыту түбінде бір нақты күтілетін нәтижеге бағыттталып жүргізілуі тиіс деген тұжырымды басшылыққа алады. Түпкі нәтижеге қол жеткізу үшін, алдымен, сол нәтижені нақты қоя білу қажет. Сонымен қатар оларды белгілеудің критерийлері, бағалау жүйесі, реттелуі саралануы тиіс. Егер бұлар толық әрі біртұтас қамтылмаса, онда оқыту процесі де толық мақсатына жете алмайды. Бүгінгі күні басқа елдермен тереземіз тең егемен ел болып отырғанда, Елбасының Қазақстан халқына жолдауындағы кешенді мәселенің бірі-еліміздің ертені болатын ұрпаққа сапалы да, нәтижелі білім беру болып табылады.Сондай-ақ ғылым мен техника дамып, адамзат қиял жетпес қияндарға жол салып, өркениеті елдерден қалып қоймай, жас ұрпаққа білім беру саласын дүниежүзілік стандартқа сай жетілдіре түсу өзекті мәселе болып отыр.

Қазіргі кезде ағылшын тілі ғаламдастыру ғасырындағы әлеммен тілдесудіңтілі болып отырғанда, 12 жылдық білім беру жүйесінде, бастауыш сыныптан бастап оқушыларға ағылшын тілін оқытудың тиімділігі өте зор. Мақсаты- мектептердің әлемдік білім кеңістігіне кіру арқылы, Елбасының бүгінгі күні жүргізіп отырған үш тұғырлы тіл саясаты негізінде білім жүйесін халықаралық деңгейге көтеру талап етіледі. Осыған орай сапалы да, нәтижелі білімнің негізі бастауышта қаланатындықтан, ағылшын тілін осы сатыдан бастап оқытып, бүгінгі жас ұрпақтың білімі мен біліктілігін қоғам сұранысына сай білімді,бәсекеге қабілетті, көп мәдениетті, тілді жетік меңгерген тұлға етіп тәрбиелеу мұғалімнің кәсіби шебер болуын талап етеді.Өйткені баланың бойына анасының сүтімен сіңген өз ана тілін үйрену еш қиындықсыз берілсе, өсе келе екінші тілді шет тілін меңгеру едәуірқиындықтар туғызады. Психологтардың айтуынша, бастауыш сынып жасындағы балалар шет тілін үйренуге өте икемді келеді, ал өскен сайын олар бұл қабілеттерін жоғалтып, белсенділіктері төмендейтіндігі дәлелденген.Сондықтан да, тіл негізін бастауыш сыныпта қалап, әрі қарай еркін сөйлеу шығу қабілеті, елдің өркениеттілігі оның білімділік деңгейімен сөйлеп шығу деңгейіне жеткізу әр мұғалімнің алдына нақты мақсат- міндеттерді қойып,соны іске асыруда үлкен күш-жігермен жұмыс істеуге бағыттайды.Ұстаздың қолындағы мықты екі қарудың бірі-терең білімі болса, екіншісі-сол білімін оқушы бойына, санасына жеткізетін, дарытатын әдіс-тәсілі болуы қажет.

Педагогика жаңалықтарының бірі-оқу мен оқытуда жаңа әдіс-тәсілдерді енгізе отырып, саналы оқушы тәрбиелеуде іс-тәжірибеге өзгерістер енгізу.Бастысы, ол өзгерістер мұғалімге де, оқушыға да оң нәтиже беруі тиіс. Дайын білім беруге негізделген «дәстүрлі» стиль арқылы алынған білім оқушылардың жинақтаған өзге білімдерімен тиімді сіңісе алмайды,сондықтан механикалық есте сақтау ,үстірт білім алу жағдайлары орын алады.Дәстүрлі оқытудан алынған механикалық түрде есте сақталған мәліметтерді емтихан кездерінде ұтымды пайдалануға болады, бірақ мән-мағынасы терең меңгерілмей, жай ғана жаттағандықтан,тақырыпты оқыту немесе емтихан аяқталған соң керексіз болып қалады және оны өмірде тиімді пайдалана алмайды.Сондықтан сындарлы оқытудың басты мақсаты-оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту,алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету. «Мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға-мұғалім» деген Стронгтің пікіріне толықтай қосыла отырып, өзімнің оқу және оқытудағы тәжірибемде қандай өзгерістер болып және нәтижеге жету жолында қандай әдістерді қолданыпжүргеніме тоқталғым келеді. Тапсырмаларды орындауда ұйымшылдықпен ,әр тапсырмаға сыни жағынан мән беруге тырысып,үйретуші ұстаз ретінде ат салысудамын. Берілген ресурстарды ой елегінен өткізе отырып, топпен жұмыс істеуге дағдыландық.Топтық жұмыстың маңыздылығын түсініп, бірлескен ортада оқушыға қалай білім беру керектігін талқылап ,сапалы оқытудың, мұғалім жұмысының тиімді факторларын анықтадым. Әр күн сайын топтарға әр түрлі әдіспен бөлініп отыру,нәтижесінде оқушылар бір-бірін жете танып , әрқайсысының бойындағы жақсы қасиеттерді танып үйренеді. Берілген тапсырма бойынша жоба жасаудың қыр-сырын меңгереді. Күнделікті берілген сабақты кері байланыс арқылы қорыту, сол күнгі жұмыстың нәтижесін тұжырымдалық кесте арқылы толтырып отырады. Бағдарламада берілген модульдегі жаңа тәсілдерді оқи отырып , оны күнделікті жұмысымыздың өн бойында бірге қабаттаса жүргенін енді байқағандаймын. Оған дәлел бірлескен топтық жұмыстағы диалогтік әдіс арқылы пікірлесу, талдауымыз, оны сын

тұрғысынан талқылауымыз жоғары деңгейде көрініс тауып жатты. Әр сабаққа мақсат құра отырып, күтілетін нәтижені анықтап, олардың сабақ барысында не арқылы бағаланатынын көрсетіп отыру қажет. Жаңа әдістерді пайдалану арқылы жоспарланған сабақтарымда оқушылардың оқу үдерісіндегі қажеттіліктерін, сабақта не білгілері келетіндерін ғана анықтап қоймай, қалай, қандай жолмен білгілері келетіндерін, сынып деңгейін, сыныптың қажеттілігін анықтап аламын.

Сонымен қатар бұрын жаңа сабақты меңгертуде тек өзім- түсіндіруші, оқушы- тыңдаушы болатын. Ал жаңа әдіс бойынша бағыттаушы ретінде тақырыпты меңгеру жолына бағыт беріп отырамын. Мысалы: «Бірік, ойлан, бөліс» әдісі арқылы жаңа мәтінмен танысу жұмысында, топта біріге отырып, жаңа сөздерді тауып аударып, мәнерлеп оқып, не туралы екенін айтып жеткізе алды. Жаңа мәтінді оқушылар менің көмегімсіз жан-жақты ашып, өздері түсіндірді. Бұл әдіс оқушылардың өз бетінше ізденуіне, жақсы нәтижеге жетуіне, бірігіп оқып үйренуіне үлкен септігін тигізді, оқушының бойындағы зерттеушілік қабілеттерін аша алдым деп ойлаймын. Сабақтарымда бала жауабын асықпай тыңдап әр жетістікті марапаттап отырамын. Менің сабақтарымда оқушылар өз – өздерін еркін ұстауға тырысады. Әр топ ынтымақтастықта жұмыс жасайды. Менің түсінгенім – топтық жұмысты ұйымдастыруда алдымен оқушылардың талабы мен мүмкіндігі ескерілуі тиіс, одан кейін мұғалімнің шеберлігі қажет етіледі.

Бұл сабақтарда мен сұрақ қоя отырып, өздерін ойландыратын, проблемалық сұрақтарды тақырып бойынша туындатып, түрлендіре өткіздім. Дұрыс жауап бермеген оқушыға «Ойлан, тағы басқаша қалай айтуға болады? Салыстыр» деген сияқты тағы басқа сұрақтар арқылы дұрыс жауапты алуға әрекет жасау қажет. Осы сұрақтарға жауап табуға ойлану арқылы оқушылар ізденеді, ойланады, дұрыс жауап беруге тырысады. Мен оқушыларымның маған көп сұрақ қоюын тоқтатып, сол сұрақтардың шешімін өздері таба алатын өздік жұмыстарына кедергі жасамай, олардың көп сөйлеуіне, пікірлесуіне, талқылап, дәлелдеуіне уақыт бөлемін. Өз сабақтарымда оқушының өзіндік пікірін, өзін-өзі реттеуін қалыптастыруға ықпал ететіндей бағдарламаның жеті модулін пайдаланамын. Кері байланыс жасап, оқытуды жетілдіру үшін алдыма мақсат қоямын. Тапсырмаларды түрлендіріп, сабақты өмірмен байланыстырып, әр сабақ сайын топтарды өзгертіп отырамын. Сынып бөлмесіндегі өзгерістер топ ережесі, рефлексия жазатын бұрыш, парталардың орналасуы, үздік шығармашылық жұмыстар да оқушыларға көп әсерін тигізеді. Топтық жұмыстың артықшылығы тоқталсам, оқушылар өзара достық қарым-қатынаста болады, бір-бірінен сұрай отырып білімдерін жетілдіреді, өзгелерге ойын жеткізу үшін өз шешімін дәлелдеп үйренеді, өз жауабынан қорықпай, топ болып жауап береді, уақытты тиімді пайдаланады, топтық жұмыста бос отыратын оқушы болмайды. Оқытудағы тағы бір өзгеріс оқушылардың бағалау әрекетіне өздерінің қатынасуы еді. Бұрын тек мұғалім ғана бағалап, бәріне төреші мұғалім ғана еді. Тіпті оқушының жеткен жетістігіне айтар мақтау сөзіміз де аз еді. «Бағдарламашы» арқылы бағалауда оқушының тақырыпты қаншалықты түсінгендерін анықтай алдым. Түсінбеген кейбір оқушыға қайтадан толықтырып, түсініп кетуіне мүмкіндік болады. Топ басшысы бағалау парағы бойынша өз тобындағы оқушылардың сабаққа қатысын бақылап, бағалап отырады. Бұл әдістің де өзіндік тиімді-тиімсіз жақтарын байқадым. Тиімділігі – мұғалім сұрақ-жауап барысында барлық оқушыны бірдей назарында ұстай алмас еді, ал арнайы бақылап отырған оқушы бәрін анық байқап отыра алады. Тиімсіздігі - бағалаушы оқушылар өзге оқушыларды бақылаймын деп, өзінің сабаққа қатысу белсенділігі төмендеп қалып жатады.

Бұрын бағалауды шартты түрдегі белгі ретінде танитын едік. Ал оқушыға қолдау көрсету, мадақтау, сенім білдіру сынды бағалау түрлерінің маңызын қазір түсінгендеймін. Сыныбымдағы ахуалдың басқаша көрініс табуы, мұғалім тарапынан мадақтау мен сенімнің артуы оқушыларыма айтарлықтай өзгеріс әкелді, «өте жақсы», «жарайсың», «бағытың дұрыс», «тағы да ойланып көр» сияқты сенім білдіру, ынталандыру, қолдау көрсету сөздерін қолдану, балалардың сенімі артып, белсенді болуға тырысуы, «менің ойым қате болуы мүмкін» деген күдіктен арылып, өз ойын ашық айтуға дағдылануы байқалады. Өзіне әлі де сенімсіз болып отырған балаға айтар мақтау сөзіміз, әр жетістігін жоғары пікірмен бағалауымыз олар үшін үлкен жеңіс екенін ұқтым. Әр тапсырманы бағалау критерийі бойынша ұпайын қойып алып, жалпы ұпай саны бойынша бүгін неше алатынын біліп отыру оларға үлкен сенімділікпен алға қарай ілгерілеуге мүмкіндік береді. Сыныпта диалогтік әдістің маңыздылығы өте зор. Александер (2004ж.) «Оқытудағы әңгіме- қарым-қатынас жасаудың бірсарынды үдерісі емес, керісінше, әңгіме барысында идеялар екіжақты бағытта жүріп, соның негізінде оқушының білім алу үдерісі алға жылжитын белсенді үдеріс деп тұжырымдайды» деп ашып көрсеткендей

,сабақ басталар алдында оқушыларға бір –біріне сұрақ қоюға, ойын еркін ашық айтуға болатынын ескерту керек. Сыныпта қолданған диалогтік әдіс-тәсілім оқушылардың сыныпта әңгіме құруына, басқаны тыңдай білуге, пікір алмасуына, ойын бүкпесіз ашық айтуына, сыни тұрғыдан ойлауын,оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға үлкен көмегін тигізеді. Жаңа сабақты меңгертіп,нәтижеге жетуде оң өзгерістер болады. Выготскийдің когнитивті дамудың, оқушылар өздерінің жақын арада даму аймағында жұмыс істесе, жақсаратындығы туралы айтқан тұжырымдамасы маған үлкен ой салғандықтан, сыныптағы диалогтік әңгімені дамыту барысында диалогтің түрлерін қарастырамын. Рэгг және Браун (2001) оқушылардың жауаптары мен түсініктемелеріне қарай әрекет етудің бірнеше түрлерін қарастырғанда «сұрақ қойылғаннан кейінгі кідіріспен қатар зерттеуде мұғалім оқушының жауабын алғаннан кейін де кідіріс жасау қажет» деген сөзді өзіме түйіп алғандықтан осыны ұстанамын. Бұл әдіс оқушының тереңірек ойлауына мүмкіндік береді екен.Сонымен қатар мен үшін нәтижеге бағытталған білім берудегі ағылшын тілін оқытудың маңыздылығы сабақ соңында жазылатын рефлексия. Рефлексия қазіргі заман мұғалімінің кәсіби біліктілігі мен педагогикалық құзіреттілігінің негізгі компоненттерінің бірі болып саналады. Рефлексия сөзі латын тілінде reflexio- артқа қарайлау деген сөз. Шет тілдер сөздігінде рефлексия ой електен өткізу, өзін өзі тану, өз өзіне есеп беру деген сөз. Бұл адамның өз іс әрекетінің заңды түрде жүзеге асуының теориялық формасы. Ал педагогика саласында рефлексия іс-әрекеттің өзіндік талдауы және оның нәтижесі.

Оқушылардың ой-өрісінің дамуы оқу үрдісі кезінде болады, ол оқушының өз бетімен білімін толықтыруы мен өзін өзі дамытуды қамтиды, бұл екеуі де рефлексиясыз жүзеге асуы мүмкін емес. Білімді саналы түрде меңгеру және белсенді болу дамыта отырып оқытудың негізгі қағидаларының бірі. Оқушы білім алудың мақсатын саналы түрде түсінсе ғана белсенді болады.

Рефлексияны әр түрлі жүзеге асыруға болады, сабақтың соңында, әр тақырыптың соңында, сабақ этаптарының арасында, тарау соңында. Рефлексия арқылы оқушылардың ойын біле отырып сабақ жоспарын құру оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады. Бұл ойымды Чиксентмихай өз еңбектерінде былайша тұжырымдайды: мұғалімдер оқушылардың не білетінін және нені жасай алатынын, сондай-ақ олардың қызығушылықтарын, әр оқушының нені жақсы көретінін және не істегісі келетінін түсінуге тырысады. Төменде көрсетілген мысалдар оқушының алған білімін , оң нәтижеге жете алғандығын анықтай алады.

1.Аяқталмаған фразалар сабақ тақырыбына да байланысты болуы мүмкін.

- Alexander Bell was a man ...

- A dictionary is a book...

2. Think wane (синквейн) 5 жолдық өлең

• Бірінші жол- тақырып атауы;

• Екінші жол – тақырыпты екі сөзбен сипаттау,– белгі немесе сын есіммен;

• Үшінші жол - осы тақырыптағы іс-әрекетті үш сөзбен сипаттау, етістікпен;

• Төртінші жол – төрт сөзден тұратын фраза, тақырыпқа қатысты;

• Бесінші жол– синоним, тақырыпты ашатын.

Бұл жұмыс түрінде әр оқушы өз ойын, алған әсерін білдіреді.

Мысалы: Michael Jackson

Handsome ,talented

Sings, dances, loves

King of pop music

A famous star.

3."Received the answer(!) or not(?)"

Оқушыларға біржағында(!)белгісі бар, қандай сұрақтарға жауап алғанын жазады, келесі бетінде (?) белгісі, қандай сұрақтарға жауап алмағанын жазады. Оқушылардың жауабы келесі сабақтың міндеттерін қоюға септігін тигізеді. Сондықтан рефлексия жаңа заманға сай талапкерді қалыптастырып, қабілеттерін дамытатын жолдың бірі. Бала ойлауға, сөйлеуге, өзін-өзі дамытуға еркін қол жеткізе алады. Ағылшын тілін оқытудың маңыздылығы мынандай нәтижелерге қол жеткізе алады:

- Бір-бірін үйрете отырып, жақын арадағы даму аймағы жана тақырыпты игеруді үйренеді;

- Сыныпта жағымды психологиялық жағдай қалыптасып,топта жұмыстануды үйренеді;

- Өз ойларын ашық, дәлелді түрде айтуға тырысады;

- Тақырыпты өз беттерімен оқып, меңгеріп ойларын ортаға салып пікірлерін бір-бірімен бөлісіп, нәтижесінде басқалардың жұмыстарына сын көзбен қарай алатын болады;
- Түрлі жаңа әдіс-тәсілдер қызығушылықтарын арттырады.
- Алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білетін болады.

Әдебиеттер:

1. "Мұғалімге арналған нұсқаулық." Үшінші (базалық) деңгей.Төртінші басылым. "Назарбаев зияткерлік мектептері"ДББҰ. Педагогикалық шеберлік орталығы,2015ж.
2. "Интербелсенді әдістемені ЖОО-да қолдану мәселелері." А.Қ.Әлімов
3. "Шет тілін оқыту әдістемесі"Амандықова Г.Н,Мұхтарова Ш.Е, Баймұқанова Б.С
4. "Ағылшын тілі мектепте" республикалық ғылыми- әдістемелік журнал №6,2016жыл

УДК 37.01

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ СРЕДСТВ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Куприянова Н.В.
г.Уральск

*Голая рука и интеллект ничего не стоят,
Если не используются орудия и
вспомогательные средства.
Ф. Бэкон.*

Современный урок иностранного языка отличается от тех уроков, на которых мы присутствовали в качестве учеников. В прошлом остался учитель, стоящий перед классом и читающий лекцию, и ученики, пассивно сидящие и делающие пометки. Современный урок – это интерактивный мир, где учитель, подобно дирижеру, организует класс в целом и каждого ученика в отдельности. Современный учитель должен реализовывать системно-деятельностный подход в обучении. Из обычного носителя знаний учитель превращается в управленца, который помогает ученику научиться учиться, управляет системой обучения.

В наше время существует большое количество педагогических технологий. Они позволяют глубже учитывать и использовать личностные особенности обучаемых; заменить малоэффективный вербальный способ передачи знаний системно-деятельностным подходом; проектировать педагогу учебный процесс, организационные формы взаимодействия учителя и ученика, обеспечивающих гарантированные результаты обучения.

Современный урок, проведенный с использованием современных педагогических технологий, является развивающим, проблемным уроком, учитель сам нацеливается на сотрудничество с учениками и умеет направлять учеников на сотрудничество с учителем и одноклассниками, учитель организует проблемные и поисковые ситуации, активизирует деятельность учащихся. На уроке минимум репродукции и максимум творчества, важна обратная связь.

Использование Интернет – ресурсов на уроках иностранного языка.

В последние годы всё чаще поднимается вопрос о применении новых информационных технологий в средней школе. Это не только новые технические средства, но и новые формы и методы преподавания, новый подход к процессу обучения. Основной целью обучения иностранным языкам является формирование и развитие коммуникативной культуры школьников, обучение практическому овладению иностранным языком.

Задача учителя состоит в том, чтобы создать условия практического овладения языком для каждого учащегося, выбрать такие методы обучения, которые позволили бы каждому ученику проявить свою активность, своё творчество. Задача учителя - активизировать познавательную деятельность учащегося в процессе обучения иностранным языкам. Современные педагогические технологии такие, как обучение в сотрудничестве, проектная методика, использование новых информационных технологий, Интернет - ресурсов помогают

реализовать личностно-ориентированный подход в обучении, обеспечивают индивидуализацию и дифференциацию обучения с учётом способностей детей, их уровня обученности, склонностей и т.д.

Формы работы с компьютерными обучающими программами на уроках иностранного языка включают:

- изучение лексики;
- отработку произношения;
- обучение диалогической и монологической речи;
- обучение письму;
- отработку грамматических явлений.

Возможности использования Интернет - ресурсов огромны. Глобальная сеть Интернет создаёт условия для получения любой необходимой учащимся и учителям информации, находящейся в любой точке земного шара: страноведческий материал, новости из жизни молодёжи, статьи из газет и журналов, необходимую литературу и т.д.

Учащиеся могут принимать участие в тестировании, в викторинах, конкурсах, олимпиадах, проводимых по сети Интернет, переписываться со сверстниками из других стран, участвовать в чатах, видеоконференциях и т.д.

Обучение аудированию, чтению, письму с помощью Интернета.

Обучение аудированию.

Сайт компании Lucent Technologies, ее подразделение Bell Labs позволяет услышать, как звучит любая фраза на иностранном языке. Здесь разработан синтезатор речи, который превращает печатный текст в звук. На сайте bell-labs/project/tts/index.html можно выбрать один из семи языков - английский, немецкий, французский, итальянский, испанский. То есть озвучить можно любую фразу из учебника или любого другого пособия, и особенно подойдут онлайн-пособия, откуда можно запросто копировать куски текста, не утруждая себя перепечатыванием. Все произнесенное можно не просто прослушать, но сохранить у себя на диске, чтобы при необходимости вернуться к прослушиванию, не заходя в Интернет.

Обучение чтению

Интернет - превосходное средство для получения информации о последних событиях в мире. Таким образом, можно с помощью Интернет превратить классную комнату в агентство новостей, а своих учеников - в первоклассных репортеров. Такой вид деятельности подойдет для старших классов, так как включает в себя объемное чтение и искусство интерпретации, беглую речь.

Практически все значимые газеты в мире имеют свои web-страницы. Для того, чтобы узнать, где и какие существуют газеты, можно предложить учащимся посетить страничку MEDIA LINKS, предлагающую ссылки ко множеству изданий.

Можно предложить ученикам работать по двое или по трое, исследовать статьи, охватывающие все стороны жизни: передовицы, спорт, погоду, культуру... Преимущество такой работы заключается в полной вовлеченности всего класса в сочетании с дифференциацией заданий: сильные ученики могут заняться исследованием более трудных статей, в то время как более слабым можно поручить отчет о погодных условиях или что-нибудь из области культуры.

В дополнение к работе над навыками чтения и говорения, можно пополнять словарный запас. Для этого надо предложить учащимся составить словарные статьи, опираясь на прочитанную информацию. Возможно приобретение новых грамматических навыков, примеры которых встретились в статьях.

Результатом такой работы может стать создание своей странички, посвященной одному конкретному событию, где необходимо попытаться дать нейтральное видение проблемы, основываясь на анализе информации различных новостных агентств.

Основным достоинством такой работы является то, что учащиеся получают доступ к информации из первых рук, а не к недельной или того более давности печатным изданиям, и оказываются вовлеченными в гущу мировых событий, самолично оказывая на него влияние.

Интернет может и должен использоваться не только пассивно, но и активно. Учащиеся могут попробовать себя в роли не потребителей, а поставщиков информации. Сайт THE YOUNG VOICES OF THE WORLD - открытый форум, представляющий собой некое издательство, где желающие могут опубликовать свои работы, сделав их достоянием многомиллионной аудитории и высказав на обсуждение свое мнение. Все работы

сопровождаются электронным адресом их создателя, что позволяет осуществление обратной связи и завязыванию дискуссий.

Обучение письму.

Общение в виртуальной реальности осуществляется с помощью электронной почты, которая для овладения межкультурной компетенцией может использоваться следующим образом:

Установление дружеской переписки.

Международный обмен письмами можно осуществлять в любом классе и на любом уровне владения языком. Помимо целенаправленного использования изучаемого языка, установления дружеских контактов и изучая таким образом культуру, электронная переписка имеет свои преимущества по сравнению с бумажной: она быстрее, удобнее и дешевле.

Проанализировав опыт использования электронной почты в процессе обучения иностранным языкам, Марк Варшауэр и другие преподаватели пришли к следующим выводам:

1. Предпочтение отдается работе в небольших группах, без жесткого контроля со стороны преподавателя. Наилучшие результаты достигаются за счет возможности обучающихся самим выбрать тему для обсуждения, а не беспрекословно следовать указаниям учителя и большинству группы (в таком случае просто образуется новая группа).

2. Электронная коммуникация - прекрасная практика языка, где осуществляется переход от формы к содержанию - в сторону истинного общения и свободного полета мыслей. Присутствие реальной публики обеспечивает повышение качества письма - речь школьников становится более выразительной, к обычным повествовательному и описательному жанрам прибавилась аргументация.

3. Изменяется процесс письма - больше внимания уделяется редактированию работ и исправлению ошибок, причем даже для составления монологов учащиеся нередко обращаются за мнением или советом к своим партнерам - такая работа представляет собой воплощение принципа интерактивности.

4. Использование e-mail повышает интерес к самому процессу изучения языка.

Помимо формального языкового опыта, приобретенного при помощи телекоммуникаций, нельзя отрицать и развитие межкультурной компетенции.

Приложение

Урок английского языка с использованием технологии «Интернет» (для учащихся 11-х классов)

Тема урока: "Greenpeace International".

Цель урока: Развитие познавательной и коммуникативной деятельности учащихся с помощью Интернета. Обучение ознакомительному виду чтения с кратким изложением содержания текста, обучение составлению рассказов на заданную тему.

Задачи урока:

Знакомство с материалами международного сайта новостей BBC news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/8078938.stm

Знакомство с высказываниями людей по поводу статьи "Greenpeace International." Материалы, используемые при подготовке к уроку: Интернет-ресурсы сайта "BBC News" news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/8078938.stm - информация на сайте - высказывания участников на форуме.

Оснащение урока и материалы, используемые на уроке:

Компьютер с выходом в Интернет, проектор, отдельные страницы и печатный материал сайта "BBC News" news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/8078938.stm

Новая лексика урока:

Environmental protection – защита окружающей среды

Rising threat – повышение угрозы

Drastic – решительный

Carbon – natural – природный уголь

Profitable – прибыльный, выгодный

Tiny proportion – крохотные пропорции

Free advertising – свободная реклама

Ход урока

1. Организационный момент.

Сообщение учащимся о целях и задачах урока

Good morning, dear children! We have an extraordinary lesson today. I'd like to call your attention to some information, and to suggest you to take part in BBC News. You'll learn something about this channel, your friends tell you about one article, you read the messages about this article written by people from other countries, then you'll tell your opinions about this article, at home you will write your own article about some problems in our town. You will work in groups.

2. Основная часть урока Время - 45 минут

2.1 Обзор сайта "BBC News" (5 минут)

Используя демонстрационный компьютер, подключенного к Интернету и проектору, учитель делает краткий обзор сайта «BBC News». Дает небольшое повествование о канале «BBC News». Если нет условий выхода в Интернет на уроке, учитель может пользоваться информацией, распечатанной ранее при подготовке к уроку.

BBC News is the BBC's 24 hour rolling news television channel in the United Kingdom and also available in the Republic of Ireland. The channel launched as BBC News 24 on 9 November 1997 at 17:30 as part of the BBC's foray into digital domestic television channels, becoming the first competitor to Sky News which had been running since 1989.

Now we listen our friends, they tell us about own article, it is article was published on the “BBC News” website.

2.2 Трое учащихся, которым заранее было дано задание подготовить сообщение новостей рассказывают содержание статьи "Greenpeace International"

Статья делится на три части. Прежде чем перейти к прослушиванию текста, учащиеся записывают новые слова. (10 минут).

Now, before we start to listen the article, we will write and read new words:

Carbon – natural – природный уголь

Profitable – прибыльный, выгодный

Tiny proportion – крохотные пропорции

Free advertising – свободная реклама

Environmental protection – защита окружающей среды

Rising threat – повышение угрозы

Drastic – решительный

Прослушивание статьи:

1 учащийся (первая часть статьи):

The title of the article “Greenpeace International”.

A promise that the Maldives will go carbon-neutral in 10 years is not just good for PR, says the country's president Mohamed Nasheed. In this week's Green Room, he argues that the goal sets an example for the developed world proving that a green country is not only practical, it is profitable....

2 учащийся (вторая часть статьи):

Rising threat

These warnings are particularly alarming for the Maldives, an Indian Ocean nation of tropical coral islands, just 1.5m above the sea. But climate change does not just threaten the Maldives, it threatens us all....

3 учащийся (третья часть статьи)

'Free advertising'

Since announcing the carbon neutrality goal a little over two months ago, the Maldives has witnessed something of an environmental enlightenment. Dozens of foreign technology and energy companies have approached us, keen to set up pilot renewable energy projects in the islands....

2.3 Чтение высказываний по заданной в статье теме представителей различных стран. (15 минут)

Учащиеся, каждый по очереди, читают сообщения, затем совместно делают общий перевод, для того чтобы понять смысл прочитанного.

Do you agree with President Nasheed? Is one small country's effort enough to influence that of major global carbon emitters? Do the economic differences between giant and tiny nations make the Maldives' example irrelevant to larger economies? Can a shift to carbon-neutral be a profitable prospect for the globe?

2.4 Учащимся предлагается высказать свое мнение по поводу данной статьи. (13 минут)

В начале учащиеся делятся на две группы, те кто согласен с автором, и те кто не согласен, количество человек в группе может быть не равным, поскольку ребята должны распределяться согласно своему мнению, а не мнению учителя.

Далее проходят дебаты, на подготовку дается 5 минут, во время дебат каждая из групп, по очереди, высказывает свое мнение по одному предложению.

3. Заключительная часть урока.(2 минуты)

Домашнее задание:

Учащиеся должны представить себя в роли журналистов, и написать свои статьи, в которых они отразят одну из проблем (по своему усмотрению) своего города.

Подведение итогов урока.

Литература:

1. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании // Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. - М., 2003г.
2. Зимняя И.А. ТСО и наглядность в обучении иностранному языку. М.:2009г.
3. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков. М. – Высшая школа – 2004г.
4. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка. // ИЯШ № 2,3 2001г.
5. Тевс Д.П., Подковырова В. Н., Апольских Е. И., Афолина М. В., Использование современных информационных и коммуникационных технологий в учебном процессе. Барнаул – БГПУ – 2006г.
6. Англо – русский, русско – английский карманный словарь. Автор сост. Гольденберг Л.И., М. – АСТ – 2007г.
7. Солова Е.М. Вопросы теории и практики английского языка. – Москва, 2002.

ӘОЖ 81.373

ТІЛДІК ЕМЕС ЖОҒАРЫ ОҚУОРЫНДАРЫНДА АҒЫЛШЫН ТІЛІНІҢ ЛЕКСИКАСЫН ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Матжанова Г.Ж.

Орал қ.

Егеменді еліміздің дүниежүзілік аренаға шығуына бірден бір себеп болатын ағылшын тілінің рөлін Елбасы өзінің жолдауында айтып кеткен болатын (1). Үштілділікті дамыту стратегиясы қарқынды үрдіс алып келеді. Осыған орай, еліміздің жалпы білім беру мекемелері, мектептер, сонымен қатар, жоғары оқу орнындарында үш тілді оқыту бағдарламалары кеңінен қолданылуда. Бұл, әрине, басшы тарапынан үлкен жауапкершілікті, оқушылар мен студенттерден жоғары дайындылықты, ал ұстаздардан алуан түрлі әдістемелерді тиімділікпен қолдануды, қазақ және орыс тілдерімен қоса ағылшын тілін жақсы меңгеруді талап етеді. Мұндай өзгерістердің қиын жақтары да аз емес, себебі ең басты мәселе – оқытушылардың өзі шет тілін жетік меңгеруі тиіс. Осындай мәселені шешу үшін мектеп алды және орта білім беру мекемелерінің, ЖОО басшылары үкіметтің қолдауымен ағылшын тілін оқытуға арнайы курстар ұйымдастыруда.

Шет тілін оқытуды бастамас бұрын, сауалнама арқылы тіл үйренушілердің талаптары мен мақсаттарын анықтап, қандай әдістемелер және жаңа технологияларды пайдалану тиімді екенін анықтап алған жөн. Сауалнамаларға сараптама жасай отырып, тіл үйренушілердің жас ерекшеліктеріне, еңбек тәжірибесіне, шет тілін оқуда ынталарына, соңғы нәтижелерге жетуіне көмек беретін ұтымды әрі қызықты әдістемені және бағдарламаны жасау қажет.

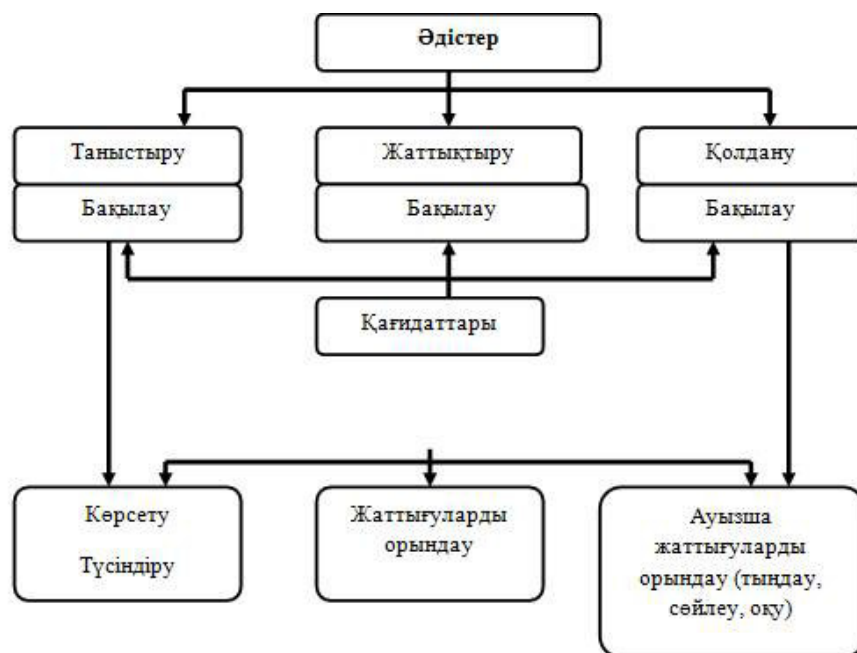
2015 жылдың желтоқсан айы мен 2016 жылдың мамыр айлары аралығында Жәңгір хан атындағы БҚАТУ-нің 30 пән оқытушыларына арнайы мақсаттағы ағылшын тілін оқыту курсы ұйымдастырылды. Курсты бастамастан бұрын, мұғалімдердің ағылшын тілін қаншалықты жақсы меңгеруін білу үшін деңгейлік (Elementary, Pre-Intermediate and Intermediate Level Test) тест жүргізілді. Сол тесттердің нәтижесі бойынша, тіл үйренушілер үш топқа бөлінді. Бұл оқытушылардың 85% пайызы жас мұғалімдер, ал 15% пайызы орта жастағы ұстаздар.

Университетте олар экономика, бухгалтерлік есеп, ақпараттық технология, химия, органикалық химия, құрылыс-сәулет, малшаруашылығы өнімдерін өңдеу технологиясы, мұнай және газ, машина жасау, экология және қоршаған ортаны сақтау мамандықтарыбойынша дәріс беретін пән мұғалімдері.

Тіл үйренушілердің жас ерекшеліктеріне және ынталарына байланысты сабақ барысында әр түрлі әдістемелермен тәсілдер, оқыту құралдарыбасшылыққа алынды. Ағылшын тілін үйретуде коммуникативті, интерактивті, аударма тәсілдері кеңінен қолданылды, себебі оқытудың мақсаты – ағылшын тілін жақсы меңгеріп, қарым қатынас жасай білуінде.

Лексика – негізгі тілдік бірлік. Адамның сөз қоры оның тіл байлығын көрсетеді. Жаңа сөзді түсініп, орнымен қолдана білу – тіл үйренушінің мақсаты болса, оны мазмұнды, есте сақтарлықтай етіп оқыту – мұғалімнің мақсаты.

Кез келген тілді үйретуде әдістемені мынадай схемамен көрсетуге болады(№1 Таб):

Осы схема бойынша ағылшын тілінің жаңа сөздерін оқытуды талқылап көрейік.Мысалы, Тамақ тақырыбы бойынша алынған сөздік қор.

Таныстыру кезеңінде жаңа сөздерді анықтап, олардың мағынасын түсіндіру қажет.Сөздердің синонимдерін табу (synonyms), оларды грамматикалық формаларына қарай топтастыру, мысалы, зат есімдер, сын есімдер, етістіктер т.б.(grammatical classification) сияқты тапсырмалар орындалады.

Noun	Countable	Uncountable	Food	Drinks
food	apple	juice	rice	juice
juice	carrot	food	fish	milk
apple		rice	apple	water
milk		water	carrot	
water		fish		
fish		milk		

Мұнымен қоса, арнайы жасалған карталарды(flashcards); суреттер немесе диаграммалар немесе таблицалар (pictures, diagrams and tables) қолдану арқылы жүзеге асыруға болады.

Бұл кезеңде жасалынатын тапсырмалар жаңа сөздерді есте сақтап қалуға, оларды топтастыруға мүмкіншілік туғызады. Кейбір қиын сөз тіркестері ана тіліне(L1) аудару тәсілімен (direct translation method) түсіндіріледі. Мысалы, *a loaf of bread, a piece of cake*.

Жаттықтыру кезеңде кроссворд және ребустар (crosswords, scanwords), көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қою(fill in the blanks), әріптері ауыстырылып қойылған сөздерді (jumbled words) жәнесәйкес сөздерді табу (matching) секілді жаттығулар жасалынады. Мысалы, 1. Ratwe (water) 2. Dofo (food) 3. Isfh (fish) 4.ecir (rice)5. Ijcue (juice). Мұндай жаттығулар жұптық, топтық түрінде, интерактивті қарым-қатынас жасау арқылы жүзеге асады және тез

ойлау қабілетін, шапшаңдыққа әрі тез шешім қабылдауға жұмылдырады. Сонымен қатар, жаңа лексиканы ұтымды пайдалануға дағдыландырады.

Қолдану кезеңі ең басты кезең, себебі тіл үйренуші үйренген тілдік бірліктерді жетік қолдануына мүмкіндік жасайды. Сипаттау немесе суреттеу(description), жаңа сөздерді қолдана отырып, белгілі бір тақырыпты ауызша әңгімелеу (brainstorming), жұмбақ жасыру (guessing game), мұғалімнің сұрақтарына жауап: *What is your favourite food? How often do you eat fish?* Сонымен қатар, сөздерді қолдану арқылы хат жазу(letter writing, cards) және т.б. жаттығулар осыған мысал. Бұл кезең критикалық және аналитикалық ойлау қабілетін дамытуға, жаңа сөздердің мағынасын, құрылымдарын, сөз тіркестерін дұрыс қолдануға мүмкіндік береді. Осы айтылған кезеңдердің барлығы оқытудың сөйлеу, тыңдау, жазу және оқу қабілеттіліктерін қамтиды.

Оқудың дәстүрлі үрдісіне инновациялық технологияны ендіру, оқытушылар мен студенттерге дәстүрлі формаларды және әдістерді жетілдіруге мүмкіндік береді. Қазіргі таңда интернет, әлеуметтік желілер, жоғары сапалы инновациялық құрал-жабдықтар тіл үйренуге қолайлы әрі тиімді жағдай жасауда. Мысалы, Podcast – подкасттарды деңгейлеріне (elementary, pre-intermediate, intermediate, upper-intermediate, advanced) қарай бөліп, сабақ барысында қолдануға болады.(2)Бұл подкасттарда ағылшын тілінің алуан түрлі диалектері іріктелген. Олар сөйлеу, тыңдау, жазу және оқу түрлерінің барлығын қамтиды. Мұндай жаңа технологияда жасалған бағдарламатізбегі тіл үйренушілердің когнитивті, критикалық-ойлау, мәдениаралық қарым-қатынас жасау қабілеттіліктерін арттырумен қатар, инновациялық технологияны жетік меңгеруге мүмкіншілік жасайды.

Инновация дегеніміз тек жаңалық енгізу ғана емес, сонымен қатар жаңаны дәстүрлі оқу-тәрбие үрдісіне қолдана білу. Соңғы кезде пәндер мен тілді біріктіріп қолдану әдістемесі(Content and Language Integrated Learning) кеңінен өріс алып келеді(3). Мұндай әдіс белгілі бір тақырыпты жақсы меңгеруге, оны тәжірибеде ұтымды қолдануға мүмкіндік жасайды, сондықтан бұл әдіс мектептен бастап тілдік емес ортада да өз қолданыс табуда. Қорытындылай келе, кез келген тілді оқытуда мұғалімнің тәжірибесі мен жан жақты ізденісі, әдіс-тәсілдері орнымен және ұтымды қолданылса, тіл үйренушілер де өзінің мақсат-міндеттеріне жетеді деп ойлаймын.

Әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаев. Қазақстан Республикасының тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. 29.5.2011 жыл, №110 жарлық
2. www.britishcouncil.podcasts.co.uk
3. DavidMarsh, 1994, Eurocluster, Finland

ӘОЖ 811.111

ОРТА МЕКТЕПТІҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ДИСКУССИЯНЫҢ РӨЛІ

Есенгельдиева Г.Ж.

Орал қ.

Қазіргі кезде білім беру жүйесіне енгізілген түрлі өзгерістерге сай білім алушыны жан-жақты дамуына көптеген жағдайлар жасалуда. Осыған орай оқыту процесінде жаңа оқытудың белсенді түрлері айқындалды.

Оқытудың белсенді түрлері – оқыту мен шығармашылық үшін дидактикалық процесті ұйымдастырудың реттелген, алгоритмделген, жоспарланып қойылған формасы мен әдісінен, танымдық мотивтер мен қызығушылықтарды туғызатын ізденушілік, зерттеушілік, нақты проблемалық талаптар қоятын дамушы әдістерге аяқ басу болып табылады.

Психология тұрғысынан В.Я.Ляудис оларды ойлау жүйесін қалыптастыруды басқару мақсатында қолдану үшін қызықты үш методикалық топқа бөлген[1] :

- 1) Бағдарламалық оқыту
- 2) Мәселелік оқыту
- 3) Интерактивті (коммуникативті) оқыту.

Берілген үш методикалық топтың ішінде интерактивті немесе коммуникативті оқыту әдісі қазіргі кезде кеңінен қолданылады. Бұл әдіс негізінде оқушылар бір-бірімен қарым-қатынасқа түсіп, кітаптан алған білімдерімен қоса өз ойларын ортаға талқыға салады. Интерактивті оқыту әдісі ретінде дамып, тек соңғы жылдары еркін ойлылық пен теория, саясат, идеология және т.б. қоғамдық мәселелерде алуан пікірлілікке жол ашылған кезден бастап қолданыла бастаған «дискуссия» әдісі де білім беру процесінде белсенді қолданылатын әдістердің бірі болып саналады.

Белсенді оқыту әдістерінің бірі ретінде дискуссия әдісі ағылшын тілі сабағында кеңінен пайдаланылуда, бұл кейбір мәселелерді шешуде оқушылардың білімін жан-жақты пайдалануға мүмкіндік береді, өйткені олар жаңа идеяларын немесе пікірлерін ағылшын тілінде ауызша жеткізіп үйренеді [2].

М.М. Бахтин «ақиқатты тек бір адам ғана ойлап таппайды, ақиқат диалогтық қатынаста шешімді іздеуші адамдар арасында пайда болады» деген екен [3]. Яғни кез-келген екі жақты шешімі бар мәселенің түйінін табуда тек бір адам сол екі жақты пікірді қалыптастыра алмайды немесе жалғыз адам бір пікірдің не шын, не жалған екенін айқындай алмайды. Сол себепті мұндай даулы мәселеде тек түрлі пікірлердің айтылуымен қатар дәлелденуі де маңызды. Ал М.М. Бахтиннің тұжырымы дискуссия әдісінің анықтамасына қосымша негіз болары анық.

Сонымен, дискуссия – бұл сөйлеу қызметінің диалогтық формасы, онда диалог барысында туындайтын түрлі пікірлер арасында интенсивті күрес жүреді. Дискуссияның ерекшелігі сол – ол дискуссияға түсушінің пікірі – дауласушының ойлау белсенділігінің тууы немесе қайдан шыққаны белгісіз жай ғана пікір емес, аргумент, дәлелді пікірдің пайда болуы.

Латынша «дискуссия» қарау, зерттеу деген мағынаны білдіреді. Ол шешім қабылдау процесін жандандыру мақсатында бірлескен іс-шараларды ұйымдастыруға, даулы мәселенің оң шешімін табуға, біздің көзқарастарымыздың әртүрлілігін түсіндіру және салыстыруға бағытталған, мәселені қоғамдық талқылау негізінде жүргізілетін белсенді оқыту әдісі болып табылады [4].

Педагогиканың оқу-әдістемелік тарихында «дискуссияны» ертеден бері қолданылған әдістер қатарына жатқызады. Өйткені ол ежелгі заманда Грекияның қоғамдық мектептері мен академияларында кеңінен қолданылған. Дискуссия әдісін пайдалануға деген мұғалімдер мен психологтардың тұрақты қызығушылықтары XX ғасырдың 30-жылдары бастау алған. Левин Курттың бірлесе талқылау және қоғамдық көзқарастың әсері туралы идеялары топта басқару және түрлі пікірлердің көмегімен шешім қабылдау процестерін зерттеуде маңызды рөл атқарды [5].

Оқыту процесінде бұл әдісті қолданудың маңыздылығын анықтауда, оның жүзеге асырылуында А.А. Леонтьев, В.Г. Костомаров, О.Д. Митрофанова, Л.А. Петровская, Ковальчук, Китайгородская сынды орыстың көптеген ғалымдары өз үлесерін қосты.

Әр түрлі деректерге сүйенсек, «дискуссия» ұғымына ғалымдар түрлі анықтама берген. Мысалы, Л.А. Петровскаяның айтуы бойынша «дискуссия – даулы мәселені қоғамдық талқыға салу. Оның басқалардан айқын екі ерекшелігі бар: бірі – көпшіліктің болуы, ал екіншісі – дәлелдің болуы. Дискуссияға негіз болған мәселені шешу барысында қатысушы қарсы пікірді талқылау арқылы өз ұстанымын бекітеді».

Ал Ковальчук дискуссияны «кешенді тақырыптарды оқыту мен теориялық мәселені шешуде қолданылатын оқытудың белсенді әдісі» ретінде қарастырған.

Дискуссия әдісін кеңінен зерттеген ғалымдардың бірі М.В. Кларин дискуссияны «теориялық және практикалық мәселені шешуде қатысушылардың бірлесіп талқылау арқылы диалогтық қатынасқа түсу процесі» деп анықтаған екен. Алайда қай теорияға сүйенсек те, әр ғалымның берген анықтамасының түйіні бір арнаға тоғысары анық. Әдісті түбегейлі зерттеу барысында оның мақсаты, міндеті, оны жүргізудің шарттары мен ережелері қалыптасты.

Дискуссия әдісінің мақсаты – мәселені шешу ғана емес, сонымен қатар оқушының шығармашылығын ынталандыру және бірлескен қызмет арқылы мәселенің шешімін дамыту.

Оқу бағдарламасында дискуссияны оқушыларға ортақ мәселені талқыға салуда, екі жақты шешімі бар сұрақтарды бірдей келісімге келгенше диалог арқылы шешу кезінде қолданады. Жеке және топтық проблемаларды салыстыра шешу шетелдік дидактикалық әдебиетте соңғы онжылдықта тұрақты қолданылып келеді. Бұл мәселені дәйекті пікірлер арқылы егжей-тегжейлі қарастырудың ең тиімді нұсқасы болып табылады. Баланың шығармашылық қабілеттерін дамытуды алға қойған тәжірибелі ұстаздар оқушының өзіне шешім қабылдауға, өз ойлары мен идеяларын талдауға, пікірлеріне сай әрекет етуге мүмкіндік беруді дұрыс деп санайды. Өйткені талқылау барысында оқушының пікірі дұрыс не бұрыс екені маңызды емес, бала еркін қандай тақырыпқа қатысты болмасын өз ойын білдіре алады,

оны дәлелдеуге мүмкіндік алады. Осылайша балаға тек білім беріп қана қоймай, тәрбиелеуге де болады. Оқушы топ адамның ішінде өз орынының барын түсінеді, әр оқушының пікірі, ойының маңыздылығын аңғарады, жауапкершілікпен қарайтын болады.

Дискуссияға қатысу үшін ойдың ұшқырлығымен қоса тілдік білім жиынтығы болуы тиіс. Сонымен қатар, талқылау үшін көзқарасты дұрыс дәлелдеуге, өз пікірін негіздеуге қабілетті болуы керек. Дәлелдеу – дискуссияда түсіндіруге немесе дәлелдеуге әзірленген мәтінді немесе оның фрагменттерін құруға арналған коммуникативтік әрекеттерінің орындалу негізінде зияткерлік-коммуникативтік қызметі болып табылады. Дәлел негізі пікірлер арасындағы себеп-салдарлық байланысын жасауға, пайымдау тәсілі мен әдістерінің бірегейлігін жинақтауға қажет. Ұтымды дискуссия өз ұстанымдарын бір негізді дәлелдеуді, сондай-ақ барлық қатысушылар арасында сыйластық пен мәдениетті талап етеді. Алайда дискуссияда тек сөйлеу әрекетінің құралдарын дұрыс таңдау ғана маңызды емес, оның ішінде талқылау барысында мінез-құлық туралы фактіні ескермеу мүмкін емес, сонымен қатар оқытылып отырған тілдің мәдени нормаларын сақтау керек[6].

Кез-келген дискуссияның мақсаты - көтерілген мәселе бойынша қатысушылардың барынша мүмкін дәрежеде бір шешімге келтіру екендігі бұрыннан белгілі. Дискуссияда пайдаланылатын құралдар оның барлық мүшелеріне таныс болуы тиіс. Талқылау нәтижесі тек айтылған пікірлер шеңберінде шектелмеуі тиіс, ол көпшілік пен барлық қатысушылар тарапынан қолдауды қажет етеді. Осылайша, дискуссияда айқын және дәл тұжырымдау арқылы мәселені шешу біртіндеп қалыптасады, белгілі бір дәрежеде субъективтілік жойылады. Өйткені, қатысушылар өз пікірлерін басқаларға дәлелдеу кезінде қолдау алады, ал басқалары қабылдаған пікір объектіге айналады[2].

Жалпы әлемдік педагогикалық тәжірибеде дискуссияның мынадай формалары анықталған [8]:

- «дөңгелек үстел» - әдетте 5 адамнан тұратын тең дәрежедегі қатысушылар арасындағы пікір алмасу арқылы әңгімелесу;
- «панельді дискуссия» немесе «эксперттік отырыс» - алдын-ала тағайындалған төрағасы бар 4-6 қатысушыдан құралған бірінші топ ішінде кейін көпшілік алдында талқыланады;
- «форум» - алдыңғы дискуссия түріне ұқсас сыныппен ортақ пікір алмасу;
- «симпозиум» - қатысушылар өз пікірлерін жеткізеді, кейін басқалардың сұрақтарына жауап беретін, құрылымды талқылау түрі;
- «дебат» - екі қарама-қарсы пікірдегі топтар арасындағы алдын-ала дайындалған тақырып негізінде пікір таластыру. Көбінесе парламенттік дебат немесе «британдық дебат» жүргізіледі;
- «топтық ойталқы» - бұл әдіс психологияда топтық психотерапия кезінде кеңінен қолданылады. Әлеуметтануда психологиялық сұхбат немесе әлеуметтік бақылау кезінде әр түрлі пікірлердің қарастырылуы үшін қолданылады. Топтық дискуссия жүгізу кезінде түрлі көзқарастар талқыланады, мәселенің кез келген жағдайдағы ықтимал шешімдері ұсынылады, түсіндіріледі және бағаланады. Сонымен қатар, оқушылар өз ойларын ашық білдіріп қана қоймай, басқалардың да ойларын біліп пікір алмаса алады. Топтық дискуссия шынайы және интерактивті ауызша қарым-қатынас процесі болып табылады;
- «аквариум» - топ ішінде пікір алмасқаннан кейін әр топтан бір оқушы ортаға шығып, ойларын білдіреді. Қалған топ мүшелері бір-біріне көмектесе алатын талқылаудың ерекше түрі;
- «миға шабуыл» - түрлі мәселелерді шешуде, жаңа идеялардың туындауында ұсынылатын үздік әдістердің бірі. Оны 50-жылдары американдық психолог А. Осборн ұсынған болатын. Қазіргі уақытта белсенді оқыту әдістерінің бірі болып табылады;
- «рөлдік ойын» - қатысушының дүниетанымдық көзқарасына байланысты болатын белсенді әдіс.
- «философиялық кафе» - білім беру орталықтарынан тысқары жүргізілетін талқылау түрі;

Жоғарыда қарастырылған дискуссияның түрлері топтық дискуссияның нысандары болып табылады. Әдетте, топтық дискуссия әлеуметтік-психологиялық тренинг ретінде қарастырылады. Әдістемеде оның маңыздылығы топтық дискуссияның психология саласынан алынғандығында немесе оның қолданылу технологиясында емес, екі саланың да бір мақсаттылығында. Ағылшын тілі сабағында дискуссия әдісін пайдалану - бұл психология мен шет тілі пәнінің әдістемесі арасындағы симбиоз.

Дискуссияны тек қарама-қарсы пікірдегі адамдардың пікір таластыруы деген ұғымды жоққа шығару керек. Себебі, дискуссияда әрқашан қарама-қайшы талқылау бола бермейді, екі

адамның бір пікірде болып, сол ойды ортаға салатын диалогтық-дискуссия да жүргізіледі. Осыған орай ғалымдар дискуссияны мақсатына қарай үш топқа бөлген:

- ақпараттық – оқушылар мәселені тереңнен қарастыру мақсатында басқалармен пікір алмасады;

- императивті – оқушылардың мақсаттары ортақ болады;

- конфронтациялық – нақты дәлелді пікірлер талқыланады.

Дискуссияны оқу процесіне кеңінен енгізу проблемалық оқытуға жаңа серпін береді, өйткені оқушы дайын білімді алып қана қоймайды сонымен қатар, білім алудағы танымдық мәселелерді шешуді үйренеді. Ол оқушылардың кез-келген тақырыпта пікірлерін анықтауға және олардың әрқайсысының жан-жақты талқылап, қорытынды шешім қабылдауға негізделген оқыту формасы. Дискуссияның туындауына негіз болатын және оқушылардың өз ұстанымдарын талқыға салуға түрткі болатын даулы мәселенің болуы шарт. Дискуссия кезінде оқушылар өз ойларын еркін жеткізуге, тұжырымдарын дәлелдеуге, дұрыс шешім қабылдай білуге, пікірталастың әдістерін үйренеді. Білім беруде дискуссияның негізгі ерекшеліктері түрлі идеялар мен пікірлердің сынып ішінде мақсатты және ұйымдасқан түрде талқылау жүргізу.

Қорытындылай келе шет тілін үйрену - сөйлеу және ойлау процестерінің әр түрлі қызметтерін қамтиды, ал ағылшын тіліндегі дискуссия түрлі ақпараттарды сыни ойлау қабілеттерін қалыптастыруға, ақпаратты қабылдауға, сондай-ақ оның растау және негіздеу үшін құралдар мен дәлелдер табуға ықпал етеді, сол арқылы теориялық материалды түсіну де оңай болады. Яғни осы әдістің қолданылуы арқылы оқушылар тілді оңай үйренуге, кез-келген жағдайда өз ана тілінде де немесе ағылшын тілінде ойын еркін жеткізуге мүкіндік алады, тілді үйренуге қызығушылығы артып, сабақ барысында белсенділік таныта алады. Орта мектептердің ағылшын тілі сабағында ғалымдардың ұсынған дискуссияның кез-келген түрін пайдаланған ұстаздың пәні тиімді әрі оқушыларға қызықты болары анық.

Әдебиеттер:

1. Ляудис В. Я. Методика преподавания психологии: Учебное пособие. 3-е изд., испр. и доп. - М.: Изд-во УРАО, 2000. – 128б.
2. Морозова И.Г. Использование дискуссии на занятиях иностранного языка в рамках проблемного обучения при подготовке современных специалистов // Иностранные языки. Теория и практика, 2010. – № 1. – 25—35б.
3. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. - М.: Искусство, 1986. - 445 б.
4. Барканова О.В. Активное социальнопсихологическое обучение. Часть I: Дискуссии // Литера-принт. 2008. — 175 б.
5. Байматова, М. С. Педагогический потенциал учебной дискуссии в формировании культуры диалогического взаимодействия младшего школьника [Текст]// II Педагогический альманах. Наука и практика: Науч.-практ. журнал Приднестровского НОЦ ЮО РАО. –Тирасполь: РИО ПГУ. – 2002. – № 3– 4. – 161–165б.
6. Елизарова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам. СПб.: Союз, 2001. – 291 б
7. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических процессах. М.: Арена, 1994. – 216 б.

ӘОЖ 323 (574)

«МӘҢГІЛІК ЕЛ» ҰЛТТЫҚ ИДЕЯСЫ НЕГІЗІНДЕ БОЛАШАҚ МАМАНДАРҒА ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

*Муталова Д.С.
Орал қ.*

Бүгінгі күндегі қоғамдағы қарама-қайшы мәселелер кешені, үрдістердің бірыңғайсыздығы жастар ортасы мен қоғамда бәсекелі қақтығысқа әкелуі мүмкін. Алайда, қазіргі заманғы жастар өзінің болашағын өзі жасаушы, өзінің күнделікті алып жүрген білімін, ерік-жігері мен шығармашылық белсенділігін тиімді пайдалана алатын, өмір ағысына икемделе білген, өз болашағына сеніммен қарайтын жеке тұлға. Оның алдындағы ең басты

мақсат-қоғамда жаңадан қалыптасып келе жатқан қадір-қасиеттер мен әдеп-жоралғыларды өз бойына сіңіре отырып, жаңа қоғамдық жүйеге бейімделіп, ене білу.

Қазіргі күнде заманауи қоғам алдында тұрған кез келген мәселені шешу барысында ұлттық мүддені елеп-ескермеу мүмкін емес. Әсіресе ұлттық тәрбиеге қатысты мәселелерді шешуде бұл өте маңызды. Білім беру мекемелері, жекелей алғанда жоғары мектеп белгілі бір ұлттық сипаттамаға ие болашақ маман тұлғасын қалыптастыруда және тәрбиелеуде ерекше рөл атқарады. Тұлға ұлттық қасиеттерсіз өзіндік болмысқа ие бола алмайды. Заманауи қазақстандық білім беру жүйесінің міндеті де осыған байланысты: өз Отаны мен өз халқына жан-ділімен қызмет етуге даяр болашақ мамандардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру.

Тәрбие абстрактылы емес, ол нақты сипатқа ие, алдымен сол немесе басқа халықтың ұлттық – этникалық өзіндік моралын, дәстүрін, салтын, адамгершілігін бейнелейді және оның мәдениетіне, этномәдени ортасын құруға және халықтық педагогика құралдарын көп пайдалануға сүйеніп жүзеге асырылады. Қытай халқының мақал-мәтелінде былай делінген: «Өзі келген ауылын білмеген, өзі іздеген ауылды таба алмайды». Яғни, этникалық тәрбие – бұл ұрпақтардың мақсатқа бағытталған әрекеттестігі, оның нәтижесінде тұлғаның этникалық санасы, өзіне этностың субъектісі ретіндегі сәйкес қатынасы және өз халқының тіліне, тарихына, мәдениетіне жағымды қатынасы, оған деген мақтаныш сезімі, сонымен бірге басқа этнос өкілдеріне сыйластық сезімі мен толеранттылығы қалыптасады [1].

Қазақстанның экономикалық, саяси өркендеуі жастардың зияткерлік және рухани-шығармашылық әлеуетін бүкіләлемдік белсендендіруді талап етеді. Қазіргі қоғам парасатты, құзыретті, креативті ойлайтын қасиеттерімен өз тағдырына ғана емес, көпұлтты Қазақстанның өркендеуіне жауапкершілігін жете ұғынатын кемелдеген азамат, патриот тұлғаға мұқтаж. Мұның өзі қазіргі жағдайда болашақ мамандарға ұлттық тәрбие беруді іске асыру қоғамның оқушы жастардың ұлттық сана-сезімін этникалық және азаматтық сәйкестілік деңгейінде жаңарту сұранысымен ғана емес, олардың зияткерлік және рухани-шығармашылық әлеуетін барынша белсенділендіру деңгейінде қайтадан дамытумен айқындалатындығының дәлелі.

Сондықтан көпұлтты Қазақ мемлекетінің жақын болашақта қалыптасуы ұлттық тәрбиенің мәнін өзіне этникалық, көпмәдени және зияткерлік тәрбие, олардың бірлігін, өзара байланысын мен өзара шарттылығын таңдап алған «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының үш маңызды құраушылары контекстінде кеңінен түсінуді талап етеді.

Тұлғаның зияткерлік әлеуетінің маңызының күшеюі бұл үрдістің табиғи салдары болып табылады да, мұның өзі оның әлеуметтік мәртебесі мен өмірлік болашағын анағұрлым айқындай түседі. Осымен бір мезетте азаматтардың зияткерлік әлеуетінің дамуының жоғары деңгейі мен оны іске асыру мүмкіндіктерінің болуы әлеуметтік жүйенің қалыпты жұмыс істеуінің шарттары болып табылады. Демек, ұлттық тәрбиенің маңызды құраушысы ретінде болашақ маманның зияткерлік әлеуеті мен бәсекеге қабілеттілігін дамытуды оның этникалық және көпмәдени әрекеттестігімен бірлікте қарастыру қажет. Ұлттық тәрбиенің мәнін осылайша түсіну қазіргі заманғы, ашық, көпмәдени және көптілді әлемде тұлғаның белсенді және табысты өмір сүруі үшін қажет. Болашақ мамандардың жоғары деңгейлі ұлттық сана-сезімін қалыптастыру ұлттық тәрбие мен білімнің мақсаты болғандықтан, ол «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының этнос қалыптастырушы, азаматтық және жалпыұлттық құрамдас бөліктері аясында жүзеге асырылуы тиіс.

Жоғарыда айтылғандардан мынадай ережелер мен тұжырымдар жасалады:

1. Қазіргі заман жағдайында болашақ мамандарға ұлттық тәрбие берудің өзекті міндеттерінің бірі - олардың жоғары деңгейдегі ұлттық сана - сезімін қалыптастыру болып табылады.
2. Болашақ мамандардың жоғары деңгейдегі ұлттық сана - сезімін қалыптастыру «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының үш маңызды құраушылары контекстінде жүзеге асырылуы тиіс:
 - этнос қалыптастырушы, этникалық сәйкестендіру мен этникалық әлеуметтендіруді дамытуға бағытталған этникалық тәрбие есебінен жүзеге асырылады;
 - азаматтық, азаматтық сәйкестілікті дамытуға бағытталған көпмәдени тәрбие есебінен іске асырылады;
 - жалпыұлттық, болашақ мамандардың бәсекеге қабілеттілігін дамытуға бағытталған зияткерлік тәрбие арқылы жүзеге асырылады.

Этностық тәрбие болашақ мамандардың этностық сана-сезімін, этностық әлеуметтенуі мен этностық барабарлығын дамытуға бағытталып, сол арқылы «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының этнос қалыптастырушы құрамдас бөлігін іске асыруға септігін тигізуі тиіс.

Болашақ мамандарға көпмәдениетті тәрбие беру олардың азаматтық сана-сезімін, азаматтық әлеуметтенуін, азаматтық барабарлығын дамытуға бағытталып, осы арқылы «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының азаматтық құрамдас бөлігін іске асыруға септігін тигізуі тиіс.

Зияткерлік тәрбие болашақ мамандардың жалпыұлттық сана-сезімін, жалпыұлттық әлеуметтенуін, жалпыұлттық барабарлығын дамытуға бағытталып, сол

арқылы «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының жалпыұлттық құрамдас бөлігін іске асыруға септігін тигізуі тиіс.

Сәйкесінше:

а) болашақ мамандардың этностық сана-сезімі (мемлекет құрушы ұлт өкілдері үшін) «МЕН – ҚАЗАҚПЫН, ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ӨКІЛІМІН» бейнесін қалыптастыруға бағытталуы тиіс;

ә) азаматтық сана-сезім (мемлекет құрушы ұлт өкілдері үшін де, Қазақстанның біртұтас халқын құрайтын өзге ұлт өкілдері үшін де) «МЕН – ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЗАМАТЫМЫН» бейнесін қалыптастыруға бағытталуы тиіс;

б) Қазақстанның барша халқының жалпыұлттық сана-сезімі «МЕН-БІЗ –БІРГЕ – БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІ ЗИЯТКЕР ҰЛТПЫЗ» бейнесін дамытуға бағытталуы тиіс.

Өзге ұлт өкілдері үшін азаматтық барабарлық деңгейінде ұлттық сана-сезімді жоғары деңгейде дамыту «МЕН – ҚАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТІНІҢ ӨКІЛІМІН», «МЕН – ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЗАМАТЫМЫН» бейнесінің қалыптасуымен сипатталады.

Аталған бейне келесі мазмұнда сипатталуы тиіс:

- қазақ тілін (мемлекеттік тіл ретінде) білу (үйрену);
- мемлекет құрушы ұлт ретінде қазақ халқының салт-дәстүрлерін, мәдениеті мен тарихын білу және құрметтеу;
- қазақ халқының этномәдени мұрасын меңгеріп, дамытумен қоса, қазақ халқының ұлттық мәдениетін дамытуға септігін тигізуге қабілетті болу;
- қазақ халқының тілін, тарихын, салт-дәстүрлерін оның ұлттық құндылықтары ретінде пайымдау;
- өз халқының, тұтас Қазақ мемлекетінің бейбіт те тыныш, берекетті өмірін сақтау үшін әлеуметтік жауапкершілікті сезіну;
- халық тарихының басты қозғаушы күші – ұлт рухын біріктіруші әрі нығайтушы бастама ретінде дамыту және нығайту екендігін түйсіне білу; халық рухы асқақ болған сайын оның мемлекеттігінің перспективалары да жоғары болмақ; ұлт рухы кез келген елдің қайталанбас келбетін анықтап, оның дамуының бағыт-бағдарын

айқындайды;

- ұлттық рухты біріктіруші және нығайтушы бастама ретінде дамыту үшін дәстүр мен патриотизм рухы, жаңғыру, күрескерлік пен жеңіс рухы басты басымдықтарға айналуы керек; қоғамның рухани өзегі ретінде дәстүрлі құндылықтарға арқа сүйеу.

Мемлекет құрушы және өзге ұлттар үшін жалпыұлттық барабарлық деңгейінде ұлттық сана-сезімді жоғары деңгейде дамыту «МЕН, БІЗ, БАРШАМЫЗ

– БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІ ЗИЯТКЕР ҰЛТПЫЗ» бейнесінің қалыптасуымен сипатталады.

Аталған бейнеге келесі сипаттар тән болуы тиіс:

- патриотизм, азаматтық, төзімділік, гуманизм, дамыған тарихи сана және әлеуметтік жады;
- Отан мүддесі мен оның қауіпсіздігін қорғау бойынша азаматтық борыш пен конституциялық міндеттерді орындауға әзірлік;
- креативтілік, жаңалыққа ашықтық, идеяларды ойлап табу мен жүзеге асырудағы бастамашылдық қабілеті; білімді қорытып, жаңа шешімдерге қол жеткізе білу және оларды іс жүзінде жүзеге асыру;
- үш тілді (қазақ, орыс, ағылшын; қазақ тілі – мемлекеттік тіл, орыс тілі – ұлтаралық қарым-қатынас тілі, ағылшын тілі – жаһандық экономикаға сәтті кірігу үшін қажет тіл) және еліміздің коммуникациялық және интеграциялық қабілеттері аясын кеңейтетін, әлем қауымдастығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыратын басқа да тілдерді меңгеруге әзірлік. Қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде меңгеру Қазақстанның әрбір азаматының патриоттық және адамгершілік парызы деп қарастыру қажет;

- Қазақстан Республикасының ұлттық мұраты – еркіндік, тәуелсіздік, халық бірлігі, азаматтық әлем, ұлтаралық және конфессияаралық келісім, саяси және әлеуметтік тұрақтылық, бәсекеге қабілеттілік, «Қазақстан – біздің ортақ Отанымыз, біздің ортақ үйіміз» идеясымен біріккен Қазақстанның барша халқының экономикалық әл-ауқаты [2].

Болашақ маман тұлғасында ұлттылықты тәрбиелеу (этникалық әлеуметтенудің қажетті шарты ретінде өз халқының тарихын, тілін, мәдениетін, салты мен дәстүрін зерттеу және меңгеру арқылы) басқа халықтың және оның өкілдерінің қызығушылығы мен мәдениетін оятумен тығыз үйлесімділікте жүзеге асырылуы тиіс; жалпыадамзаттық құндылықтарды меңгеру, ұлттық тиістілігі басқа адамдармен байланыс құруда біліктілігі мен дағдысын дамыту.

Этномәдени тұғырды болашақ мамандардың ұлттық сана-сезімін тәрбиелеуде жүзеге асыру территориясында 130-дан аса ұлт тұратын көпэтникалық Қазақстанға бір мезгілде білім, іс-әрекет тәжірибесі мен эмоционалды-құндылық қатынасын орнатуы қажет.

Тәрбие қашанда тұлғаның қалыптасуы мен дамуына, оның құндылықтар жүйесі мен әлеуметтік тәжірибесін қалыптастыруға бағытталады. Қазіргі жағдайда ұлттық мәдениеттің өзіндік болмысын бірегей этномәдени мұраны ұлпадан ұрпаққа жеткізудің басты механизмі ретіндегі ұлттық тәрбие жүйесін сақтап қалу қажеттігі болашақ мамандарға ұлттық берудің факторларын анықтауға қатысты мәселелердің маңызын арттыра түсті.

Қазақстанда болашақ мамандарға ұлттық тәрбие берудің қайнар көзі қазақ ағартушыларының бай рухани мұрасы болып табылады. Тәрбиенің ұлттық сипаты жөніндегі идея әсіресе ұлттық мәдениетті сақтау, жастарды халықтық педагогика негізінде тәрбиелеу жолында қызмет еткен М.Жұмабаев еңбектерінде айқын көрініс тапқан. М.Жұмабаев жастарға білім мен тәрбие берудің нәтижелері мен этномәдени мүдделерді іске асыру жөнінде толғана отырып, бай рухани қазынаны, ұлттық тәрбиедегі көпғасырлық тәжірибені сақтау қажеттігіне баса назар аударып, «әр ұлттық ұландары өз халқының ортасында өмір сүріп, еңбек ететіндіктен, тәрбиеші оларды ұлттық дәстүрлер рухында тәрбиелеуге міндетті» екендігін айтады.[3].

Жастар халықтың ең әлеуметтік белсенді қабаты болып табылады. Сондықтан мемлекет өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі кемелдендіруге қабілетті, ұлттық санасы қалыптасқан және қоғам келешегіне қызмет етуге даяр жастарға зор үміт артады. Жастардың құндылықтық бағдарына, олардың адамгершілігіне қатысты мәселелерді қоғам дамуынан бөліп-жарып қарастыруға болмайды. Тұлғаның өз ұлттық барабарлығын, азаматтығын сезінуі көп жағдайда оның ұлттық сана-сезімінің қалыптасқандығын анықтайды. Этносқа, мемлекетке қатыстылық сезімі патриотизмді, ұлт игілігіне деген жауапкершілікті қарым-қатынасты қалыптастыратын басты компоненттер болуы тиіс. [4].

Отансүйгіштік саяси сезім ұлтжандықты қажет етеді. Ұлтжандылық-туған халқынды, ұлтынды сүю, атамекенінді аялап, еліңнің тілін, мәдениетін, әдебиетін, тарихын, біртуар аяулы перзенттерін мақтан тұту, ата-бабаның салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын қастерлеу. Ұлтжандылық-отаншылдық қасиетпен тығыз байланысты. Қазақстан- біздің Отанымыз, туған жеріміз, өз еліміз. Ұлтжандылыққа тәрбиелеу дегеніміз-өз елін көзінің қарашығындай қорғауға дайын жас азаматтарды қалыптастыру. Қазақ халқы бекерден-бекер "Отан отбасынан басталады",- деп айтпаған. Ата-анасы мен жақын туыстарын сүймеген жастың ел-жұртын,халқы мен ұлтын сүйетін толыққанды азамат болуы екі талай.

Халықтың көпғасырлық мәдениеті ұлттық тәрбиенің ықпалды да сарқылмас қайнар көзі болып табылады. Әр халықтың мәдениеті тек сол халыққа ғана тән тұрмыс-тіршілік, салт-дәстүр ерекшеліктерін бейнелеп, тарих жолында өзінің қайталанбас соны іздерін қалдырады. Ғасырлар бойы жинақталған тәжірибе– адамзат игілігі болып табылады. Осы орыда оны келешек ұрпақ үшін қастерлеп сақтау – қазіргі буынның міндеті.

Өнер халықтың әсемдікке деген ортақ ұмтылысының, тұлғаның үйлесімді дамуға, эстетикалық тәрбиеге ынта-ықыласының көрсеткіші. Әрбір дәстүрлі ұлттық және нақты жалпыұлттық мәдениет үшін тәрбиедегі мәдениетті қалыптастырушы фактор дін болып табылады. Ол ұлттың рухани әлемін ғасырлар бойы қалыптастырып, руханияттың мән-маңызын пайымдауға негіз болды.

Ұлттық тәрбие беруді нығайтатын фактор көпғасырлық ұлттық дәстүрлер болып табылады. Жастар тәрбиесінде халықтың ғасырлар бойы жинақталып қордаланған мәдени мұрасын сақтау, дамыту және тиімді пайдалану мемлекеттік маңызға ие стратегиялық нұсқау болып табылады.

Еуразия кіндігінде орналасқан Қазақстанның аумағында осы жердің ескірмейтін құндылықтарымен тікелей сабақтасып, еліміздің жасампаз тарихын кейіптейтін көптеген қайталанбас тарихи және мәдени ескерткіштер бар. Осы құнды-мәдени қазынаны сақтап-көбейту және оны болашаққа жеткізу жауапкершілігі қазіргі жастарға жүктеледі.

Жастар – еліміздің ертеңгі болашағы. Сондықтан да жастар мәселесі мемлекеттің стратегиялық маңызды бағыттарының бірін құрайды. Жастарға қарап ертеңгі мемлекетіміздің даму бағытын, бейнесін көруге болады. Жастар–ең прогресшіл, жасампаз топтың өкілдері.

Елімізде жүргізіліп жатқан реформалар қалай да болмасын белгілі кезеңдер өткеннен кейін жастардың бойында өзіндік ізін қалдыратындығы айқын. Міне, бұл жастар ісіне, оны тәрбиелеуге немқұрайлы қарауға болмайтындығын білдіреді. Бүгінгі тәуелсіз мемлекетіміздегі жаңа қоғам мүддесіне лайықты, жан-жақты жетілген, бойында ұлттық сана мен ұлттық психологиясы қалыптасқан ұрпақ тәрбиелеу отбасының, білім беру ошақтары мен барша халықтың міндеті.

Әдебиеттер:

1. Панькин А.Б. Формирование этнокультурной личности. - М.: МПСИ, 2006.
2. Пірәлиев С.Ж., Нәрібаев К.Н., Жампеисова Қ.Қ., Иманбаева С.Т., Хан Н.Н.,
3. Қалиева С.И. т.б. Қазақстан ЖОО-ларында «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясын жүзеге асыру тұжырымдамасы. – Алматы, «Ұлағат», 2015. – 54б.
4. Основы национального воспитания. Курс лекций. – Алматы: КазНПУ им. Абая, 2010. – 107с.
5. Абсаттаров Р.Б., Садыков Т.С. Воспитание культуры межнационального общения студентов: теория и практика. – Алматы: Ғылым, 1999. – С.30-32.

УДК 372

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Джанбаева И.У.

Научный руководитель: Нурушева Т.И.

г.Уральск

*Скажи мне, и я забуду,
Покажи мне, и я запомню,
Дай мне действовать самому,
И я научусь.
(Древнекитайская мудрость)*

Одно из ведущих качеств личности - самостоятельность. Оно выражается в умении ставить перед собой определённые цели и добиваться их достижения собственными силами. Самостоятельная познавательная деятельность школьников – залог успешной учёбы и высокого качества обучения.

Задача образования – так подготовить учащихся к испытаниям в мире, полном открытий научно-технического прогресса, чтобы они не испытывали страха перед жизнью. Поэтому на уроках, внеклассных мероприятиях необходимо предлагать ученикам различные виды самостоятельной деятельности, требующие мобилизации знаний, умений, способности принимать решения, брать на себя ответственность, воспитывающие волю к победе и преодолению трудностей. В процессе такой работы ученики привыкают к востребованности своих знаний, убеждаются в значимости образования.

Самостоятельная работа является необходимым элементом любого урока. В учебном процессе используются различные виды самостоятельной работы. По дидактической цели самостоятельная работа может быть предназначена

- на изучение нового материала
- на актуализацию опорных знаний
- на закрепление
- на обобщение
- на проверку домашнего задания.

По источникам знаний самостоятельная работа включает работу

- с учебником
- с дополнительной литературой
- с картами, схемами, таблицами
- с приборами

- с раздаточным материалом и др.
- По характеру деятельности бывает
- репродуктивной
 - конструктивной (частично-поисковой)
 - творческой (исследовательской)

По сложности самостоятельная работа предполагает работу

- через задания разной сложности
- через увеличение объема заданий
- через способы инструктирования

По формам проведения бывает

- индивидуальная
- парная, групповая
- общеклассная

Полезно приучать учащихся к самостоятельной подготовке сообщений на различные темы в дополнение к изучаемому на уроке. Сначала учащимся можно указывать литературу, а затем и предлагать подбирать самим. Умение подобрать необходимую литературу тоже элемент самостоятельной деятельности ученика.

Положительные эмоции испытывают учащиеся и в том случае, когда они приходят на урок с некоторым запасом знаний, полученных при чтении дополнительной литературы.

В классах, в которых уже выработаны навыки самостоятельной деятельности, часто на уроке используются *два вида самостоятельных работ*. Первая проводится в начале урока на этапе проверки знаний. Здесь проводятся такие виды работ, как диктанты, тесты и осуществляется моментальная проверка с помощью учащихся. Не всегда оценивается работа, но всегда проводится её коллективный анализ и корректировка знаний. Вторая самостоятельная работа проводится в конце урока. Она взаимосвязана с первой, в ней реализуются знания, полученные и откорректированные в начале урока.

Такая деятельность ведет к учёту ошибок, допускаемых учащимися, позволяют бороться с пробелами в знаниях, способствует осознанному усвоению знаний и закреплению навыков, активизирует деятельность ученика на уроке, не позволяет ему расслабляться, так как он заинтересован в улучшении результата своей работы.

Всё это усиливает интерес к предмету и способствует развитию самостоятельной деятельности учащихся.

Говоря о формировании у школьников самостоятельности, необходимо иметь ввиду три тесно связанные между собой задачи.

- Первая из них заключается в том, чтобы развить у учащихся самостоятельность в познавательной деятельности, научить их самостоятельно овладевать знаниями, формировать свое мировоззрение;
- вторая — в том, чтобы научить учащихся самостоятельно применять имеющиеся знания в учении и практической деятельности;
- третья – определить различные виды практических работ в развитии самостоятельности у учащихся.

Для гармоничного развития самостоятельности у учащихся необходимо наличие определенных предпосылок, которые, однако, не гарантируют успешное формирование у подрастающего человека этого, качества.

При подготовке учащихся к итоговой аттестации необходимо предлагать им тематические контрольные работы в форме *тестов*. Проверая контрольные работы, можно заполнять таблицу, в которой отмечается, какие задачи решил каждый ученик, в каких допущены ошибки. Из этой таблицы видно, что надо будет выполнить в классе заново, а что только проанализировать, какие упражнения решить в классе, а какие дать на дом, чтобы ликвидировать пробелы в знаниях учащихся.

Необходимо отметить, что ученик, владеющий знаниями и умениями, не всегда стремится проявить самостоятельность. Выполняя самостоятельную или контрольную работу, хорошо подготовленный ученик стремится, как правило, реализовать свои возможности. Однако в других ситуациях, скажем, при подготовке школьного или внеклассного мероприятия, школьной олимпиады, это качество может у него и не проявиться. Это связано с тем, что у ученика нет мотива, внутренней потребности, действовать самостоятельно. Следовательно, самостоятельность характеризуется и определенной мотивационной

установкой, которая приводит в движение знание и умение, побуждает ученика действовать без посторонней помощи, напоминания.

Есть также и такие ученики, которые владеют знаниями, желают работать, но на деле часто не могут довести работу до конца. Дело в том, что самостоятельность непосредственно связана и с волевыми процессами. Чтобы принять самостоятельное решение, нужны не только знание, опыт, мотивация, но и волевые усилия, напряжение.

Таким образом, выделяют три основных условия самостоятельности: умение, мотив, воля. Вряд ли можно говорить о главном среди них, если речь идет о самостоятельности как свойстве деятельности и личности, но важно иметь в виду, что они теснейшим образом связаны между собой и взаимообусловлены. Желание действовать самостоятельно чаще выражено у тех учащихся, которые владеют умениями, мотивационная установка мобилизует волевую сферу; с другой стороны, если ученик проявляет волю и упорство, повышается качество знаний и умений. Не случайно самостоятельность рассматривается психологами как стержневое свойство личности, теснейшим образом связанное с такими качествами, как активность и ответственность. Именно взаимосвязь всех этих качеств определяет отношение человека к самому себе, к собственному труду, к другим людям, к духовным ценностям.

Один из главных моментов организации самостоятельной работы заключается не столько в её планировании и обеспечении учащихся заданиями, сколько в её проверке и передаче “обратной информации”. Чтобы ускорить процесс проверки работ на уроке, можно привлечь к этому самих учащихся, если они обучены всем видам самоконтроля. Самоконтроль предполагает не только своевременное предотвращение или обнаружение ошибок, но и выбор более рационального решения задачи, умение определять, какие знания получены и над чем следует поработать.

От того, как организован контроль знаний и умений, зависит эффективность учебной работы, качество знаний учащихся. Поэтому в учебной практике уделяется серьезное внимание его методам, приемам, формам и видам.

Литература

1. Под ред. Ю.К. Бабанского. Выбор методов обучения в средней школе. М., 1981.
2. Кулько Б.А., Цехмestрова Т.Д. Формирование у учащихся умений учиться: пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1989 г.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М.1997.
4. Коньшева А.В. Организация самостоятельной работы учащихся по иностранному языку. - С-Пб.: КАРО. Мн.: Издательство “Четыре четверти”, 2005. – 208с.
5. Есипов Б.П. Самостоятельная работа учащихся на уроках. – М., 1991.
6. Осницкий А.К. Психология самостоятельности. М.; Нальчик, 1996.
7. Шукина Г. И. «Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе» М, Просвещение, 1985 г.
8. Моро М.И. Самостоятельная работа учащихся на уроках // М.: АПДН РСФСР , 1983.

УДК 811'243

ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УСВОЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА НА БАЗЕ РОДНОГО ЯЗЫКА

Жанабекова Р.Ж.

Научный руководитель: Нурушева Т.И.

г.Уральск

Психоллингвистика – самостоятельное научное направление, которое объединяет в себе лингвистику и психологию. Оно появилось в результате необходимости лучшего изучения процесса усвоения языка, с точки зрения лингвистики, как науки о языке, так и психологии, науке о психике человека.

Изучение механизмов и процессов речевой деятельности, таких как порождения, понимания, восприятия речевых высказываний является областью исследования для данной

науки. Как отмечал в своих трудах Хельбиг Г. различия языков – это лингвистическая сущность, а трудности обучения – психологическая категория. [9, с. 57]

Проблема изучения иностранного языка интересует многих ученых. Владение несколькими языками называется билингвизм, которое означает свободное владение родным и иностранным языком. Билингву присуще свободно и без каких-либо затруднений использовать несколько имеющихся в его распоряжении лингвистических кодов вне зависимости от способа овладения языками и лингвистического совершенства речи.

Проблема усвоения иностранного языка на психологическом и психолингвистическом уровне поднималась в работах таких ученых как Л.С. Выготский, П.Я. Гальперин, А.А. Залевская, И.А. Зимняя, А.А. Леонтьев и многих других.

Большинство исследований проводились с характером педагогической ориентированности к вопросу изучения особенностей владения иностранным языком, то есть они ориентированы на поиск путей повышения эффективности обучения языку.

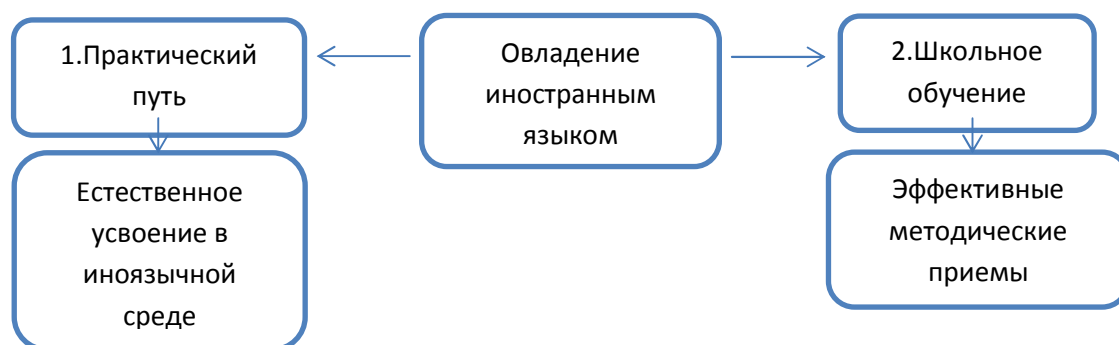
В психолингвистике имеются разнообразные методы исследований, среди которых большое распространение имеет тип сопоставительного анализа. Данным методом было установлено, что данные получаемые таким путем перечни расхождений между языковыми явлениями долгое время служили основанием для прогнозирования трудностей и обусловливаемых ошибок обучаемых. О необходимости и продуктивности такого подхода были обоснованы еще Робертом Ладом в начале 60-х годов прошлого столетия.

Имеется ли прямая связь между мышлением и иностранным языком, к сожалению, до сегодняшнего дня этот вопрос в психолингвистике остается открытым. Одни ученые, такие как С.С. Бакшиханова, Р.К. Миньяр-Белоручев и другие утверждают, что мышление непосредственно связано только с родным языком. К примеру, С.С. Бакшиханова придерживается мнения, что «Психологический аспект проблемы билингвизма позволяет сделать вывод о существовании опосредованной связи мысли и речи на втором языке через систему родного языка» [1, с. 75]. Так же как и Р.К. Миньяр-Белоручев утверждал: «...при функционировании механизма переключения доминирующими являются связи от родного языка ко второму языку» [8, с. 35]. Однако с этими мнениями такие ученые как Б.В. Беляев, А.И. Яцкевичюс, Б.А. Бенедиктов не соглашались и допускали возможность существования непосредственной связи неродного языка с мышлением. Б.В. Беляев так определяет главный, специфический для методики преподавания иностранного языка принцип: «учащихся надо обучать не просто иностранному языку, а мышлению на этом языке» [3, с. 88].

Использование психологических данных в преподавании приемлемо для всех школьных предметов, а в особенности для предметов по иностранному языку. Влияние предметов по иностранному языку на психику учащихся бесспорно. Это обусловлено тем, что иностранный язык – представляет собой явление тесно воздействующего на мыслительную деятельность человека. При обучении иностранному языку сама суть учебного процесса предполагает некоторое видоизменение мышления у обучающегося. Тем самым процесс обучения иностранному языку сопровождается выработкой у учащихся новых психо-физиологических механизмов, с помощью которых они должны заново начать отражать окружающую объективную действительность, то есть несколько иными языковыми средствами думать о ней.

В психолингвистике различаются несколько путей в овладении иностранным языком. Мы указали основные пути освоения второго языка в таблице №1.

Таблица №1

Практический путь усвоения иностранного языка, указанный в нашей таблице, в условиях полного иноязычного окружения особо эффективен, ведь тогда иностранный язык усваивается также как и родной язык. Человек запоминает часто употребляемые слова, самостоятельно находит различия в произношении звуков, пополняет словарный запас и употребляет грамматические конструкции. Все это происходит в силу бессознательного подражания и имитации речи окружающих людей. В этом способе усвоения языка имеется большое преимущество, ввиду отсутствия родного языка в процессе обучения. Человек сразу учится мыслить на этом языке.

Однако совершенно иначе обстоит дело в школьном обучении иностранного языка. Обучение проходит под руководством преподавателя, который использует определенную методику и приемы в обучении. Отсутствие полного иноязычного окружения в свою очередь усложняет усвоения языка, так как у учеников отсутствует прямая жизненная необходимость во владении языком. Факт того что, язык употребляется только на уроке не может помочь ученикам переключить мышление с родного языка на иностранный. За счет этого снижается мотивация у класса и обучающимся сложнее запомнить ранее изученный материал. Именно данный факт подталкивает преподавателей искать все более эффективные методики в обучении.

Усвоение иностранного языка в ходе школьного обучения не может повторить путь развития родного языка. Но тем не менее, в этих процессах есть что-то общее, а именно принадлежность к единому классу процессов речевого развития, к которому, с другой стороны, примыкает чрезвычайно своеобразный процесс развития письменной речи, не повторяющий ни одного из предыдущих, но представляющий новый вариант внутри того же единого процесса языкового развития. Данный факт, бесспорно, доказывает, что в процессе обучения иностранному языку ученик опирается на имеющиеся языковые знания родного языка. Были проведены ряд научных работ, которые показали, что изучение иностранного языка помогает осознать языковые формы родного языка более сознательно и произвольно пользоваться словом как орудием мысли и как выражением понятия. Но исследования также показали, что иностранный язык по мере своего развития может обратно влиять на родной язык человека. Если у ребенка есть какие-либо слабые стороны в знании родного языка, то в этой сфере сказывается сила иностранного языка, или же там где силен родной язык, то иностранный язык полностью не может развиваться. К примеру, ученик может неосознанно употреблять грамматику родного языка, не осознавая этого, тогда как в изучении другого языка он вначале изучает грамматику и только после этого начинает ею пользоваться.

Тем самым можно утверждать, что ученики действительно опираются на свой родной при изучении иностранного языка. Ученик усваивает иностранный язык, обладая уже системой значений в родном языке и перенося ее в сферу другого языка. Но и обратно: усвоение иностранного языка проторяет путь для овладения высшими формами родного языка. Оно позволяет ребенку понять родной язык как частный случай языковой системы, следовательно, дает ему возможность обобщить явления родного языка, а это и значит осознать свои собственные речевые операции и овладеть ими. [7, с. 125]

В языкознании известно высказывание Иоганна Вольфганг фон Гёте, который утверждал, что «кто не знает ни одного иностранного языка, тот не знает до конца и своего собственного». Время показало, что данное высказывание имеет под собой основание, ведь с функционально-психологической точки зрения путь развития двух одинаковых структур в разных возрастах и в разных реальных условиях развития может быть разным.

Развитие словесного мышления, как на родном, так и на иностранном языке по своей психологической природе идут на одном уровне. В одном случае, в случае иностранного языка, на первый план выдвигается внешняя, звучащая, фазическая сторона речевого мышления, в другом - в случае развития научных понятий - семантическая сторона этого же процесса. Развитие фазической и семантической стороны речи не повторяет друг друга, а идет своеобразными путями.

Школьное усвоение иностранного языка предполагает уже сложившуюся систему значений в родном языке. При усвоении иностранного языка ребенку не приходится заново развивать семантику речи, заново образовывать значения слов, усваивать новые понятия о предметах. Он должен усвоить новые слова, соответствующие пункту за пунктом уже приобретенной системе понятий. Благодаря этому возникает совершенно новое, отличное от родного языка отношение слова к предмету. Иностранное слово, усваиваемое ребенком, относится к предмету не прямо и не непосредственно, а опосредствованно через слова родного

языка. При усвоении иностранного языка система готовых значений дана наперед в родном языке и образует предпосылку для развития новой системы.

С другой стороны при изучении иностранного языка на базе родного могут возникнуть такие непредвиденные обстоятельства в виде образования «промежуточного языка» описанные в работах А.А. Поймёновой в 1999 году, Хамерса и Бланка в 1989 году и другие. Также широко в психолингвистике используется понятие «лемм» в лексиконе у билингва, введенное В. Левельтом. При объяснении механизмов речевых ошибок имеет место использование моделей распространяющейся активации, описанное Стембергом в 1985 году.

Одно из направлений исследований в области «промежуточного языка» является поиск путей объяснения механизмов ошибки. Т.Д. Кузнецова не раз исследовала данный вопрос в 1978; 1982; 1983 годах и уделила особое внимание роли механизма установки в формировании правильного и ошибочного речевого действия на втором (третьем) языке. В то время как Г.В. Ейгер проводя исследования в 1989; 1990 годах трактует ошибку с позиций разработанной им концепции языкового сознания и особенностей функционирования механизма контроля языковой правильности высказывания. Также А.А. Поймёнова в 1999 году рассматривает механизмы лексической ошибки в свете применения стратегий преодоления коммуникативных затруднений на разных этапах речемыслительного процесса при пользовании второго (третьего) языка.

Известный исследователь В.А. Виноградов утверждал, что «Механизм ошибок принципиально тождествен для процесса приобретения языка ребенком и для процесса изучения второго языка взрослыми», хотя овладение родным языком отличается от изучения иностранного тем, что в первом случае отсутствуют готовые схемы, соотносимые с системой, и готовые эталоны, соотносимые с нормой, а во втором — требуется не только формировать новые схемы и эталоны, но и развивать способность "отключать" систему и норму родного языка при пользовании иностранного. По этой причине автор выделял две составляющие в механизме ошибок в речи на иностранном языке: интерференцию и аналогию. Интерференция трактуется им как «подмена схем и моделей изучаемого языка соответствующими элементами родного языка, либо изменение первых по образцу вторых». Ошибки, вызванные ложной аналогией, по мнению В.А. Виноградова, всегда касаются нормы, их источником является «...сама усвоенная система, воздействующая на норму таким образом, что системно возможное подменяет нормативно принятое» [5, с. 56]

Сопоставление родного и иностранного языков необходимо, также как и соотношения с интеллектуальными и личностными особенностями человека. Можно рассмотреть данное явление на примере таблицы №2:

Таблица №2

В приведенной таблице указано три группы. Первую группу составляют характеристики языка, отражающие социальные функции человека. Во вторую группу входят характеристики языка, посредством которых реализуются интеллектуальные функции человека. Эти характеристики определяют язык как средство. Третью группу составляют «личностные» характеристики языка. Здесь язык выступает в качестве средства.

Данные из первой группы показывают, что при функционировании родного и иностранного языков социализация осуществляется преимущественно посредством родного языка. По данным второй группы можно прийти к выводу, что именно родной язык позволяет человеку «войти» в предметный мир, в общение с другими людьми, особенно в раннем детстве. В то время как иностранный язык даже в условиях языкового вуза не реализует все указанных функций. Это можно объяснить тем, что в этих функциях язык выступает в процессе самого раннего речевого онтогенеза. По третьей группе можно сказать, что родной язык находится в тесной внутренней связи с процессом личностной и интеллектуальной саморегуляции.

Обобщая всю изложенную выше информацию можно прийти к выводу, что роль родного языка при изучении иностранного языка неоспоримо не только на всех этапах школьного обучения, но и в зрелом возрасте. Родной язык влияет на формирование языковой картины мира у человека и безусловно влияет на процесс овладения иностранным языком.

Литература:

1. Бакшиханова С. С. «Психолингвистические аспекты речевой деятельности детей в условиях бурятско-русского билингвизма» // Детство: социализация и развитие: коллективная монография / З. Б. Лопсонова, Н. Б. Дондобон, О. А. Пестерева, С. С. Бакшиханова и др. – Улан – Удэ: Изд-во Бурятского госуниверситета, 2010. – С. 119 – 137.
2. Баранникова Л. И. Сущность интерференции и специфика ее появления // Проблемы двуязычия и многоязычия: сб. науч. тр. / отв. ред. П. А. Азимов, Ю. Д. Дешериев, Ф. П. Филин. М., 1972. С. 88-98.
3. Беляев Б.В. «Очерки по психологии обучения иностранным языкам» 2-е изд. — М.: Просвещение, 1965. — 229 с.
4. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие // Новое в лингвистике. М.: Прогресс, 1972. Вып. 6. Языковые контакты. С. 25-60. 4.
5. Виноградов В. А. Интерференция//Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. М.: Сов.энциклопедия, 1990.
6. Виноградов В.А. «Проблемы литературных языков и закономерностей их образования и развития» 1990, 197 стр.
7. Выготский. Л.С. «Мышление и речь». Изд. 5, испр. — Издательство "Лабиринт", М., 1999. 352 с.
8. Миньяр-Белоручев Р.К. «Общая теория перевода и устный перевод» М.: Воениздат, 1980.
9. Степанова М., Хельбиг Г. «Части речи и проблема валентности в современном немецком языке» изд. Высшая школа 1978, 260 стр.

ӘОЖ 811.111

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ МАҚСАТЫНДА ЛЕКСИКА – ГРАММАТИКАЛЫҚ ТАПСЫРМАЛАРДЫ ТҮРЛЕНДІРІП ПАЙДАЛАНУ

Кенжеғалиева Т.Х.
Орал қ.

Мақсаты: Оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру, сабақта алынған материалды бекіту, соның нәтижесінде балалардың ауыз – екі сөйлеу мәдениетін қалыптастыру.

Ағылшын тілін үйретудегі негізгі әдістемелік бағыттар

1. Ағылшын тілін оңайдан қиынға қарай оқытуға бағытталған.
2. Тілдік материалдар қазіргі өмір шындығынан алынған және өсу процесінде әбден шыңдалып, өңделген тілдік материалдар. Сондықтан бұл материалдан күнделікті тіршіліктегі жағдаяттарда қолданылатын ағылшын тілін үйренуге болады.

3. Басты көңіл бөлетін нәрсе сөйлеу мен оқу. Оқушылар сөйлеу мен оқуды меңгергеннен кейін жазуды үйренеді.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев биылғы жылғы «Болашақтың іргесін біз қалаймыз» тақырыбындағы жолдауында «өмір бойы білім алу» әрбір қазақстандықтың жеке кредосына айналуы тиіс» деген. ХХІ ғасыр білімді де, білікті, бәсекеге қабілетті, көптілді, көпмәдениетті тұлғалар ғасыры болмақ. Осы жолдауда білім мен ғылымның модернизациясын жалғастыру қажеттігін меңзеді. 2020 жылға қарай ағылшын тілін білетін халықтың саны кемінде 20% - ды құрауы тиіс делінген. Әрбір қазақстандық қазақ тілімен қатар, ағылшын тілін де терең меңгеруі керек. Осы мақсатта 2013-2014 оқу жылында елімізде жалпы орта білім беретін мектептерде ағылшын тілі бірінші сыныптан бастап оқу бағдарламасына енгізіледі.

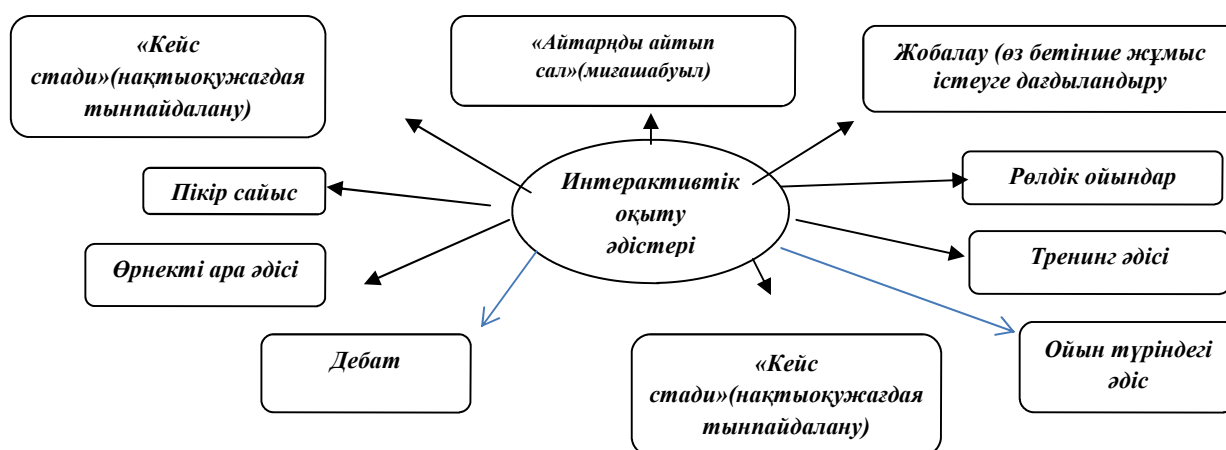
Сол орайда ғалымдар оқу процесінде дидактикалық мақсатты шешуде оқытудың белсенді формаларына бет бұруда мұғалімнің оқушылармен педагогикалық қатынасты ұйымдастыра алу қабілеті бүгінгі таңдағы шетел тілін оқыту процесінің тиімділігін арттырады, сондай-ақ ол оқушының жеке тұлға ретінде ерекшелігін ашуға және оның шетел тілі мәдениет аралық қарым-қатынас құралы ретінде меңгеуіне бағытталады.

ХХІ ғасыр оқыту үрдісінде жаңа педагогикалық технологияны пайдалануды талап етіп отыр.

Қазақстан Республикалық білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламада жоғары білім беруді дамыту үшін білім беру қызметіне жаңаша қарауды, білім беру жүйесінде ғылым мен тәжірибе жинақталған бай педагогикалық, психологиялық, әдістемелік мұраны зерттеп, талдауды және ғылым мен техникалық жетістіктерін кеңінен енгізуді талап етеді.

Аталған мәселені шешу үшін педагогтар мен әдіскерлер оқыту процесінде оқытудың белсенді формаларын қолдану керектігіне тоқталды

Жаңа педагогикалық технология оқушылардың сабақ барысында белсенділігін арттыруға тікелей әсер етеді. Осы тұрғыдан қарағанда «Интерактивтік әдіс» маңызды орын алады.

Интерактивті оқыту термині: қажеттілік тудырады. Әлемдік деңгейдегі білім берудің қазіргі парадигмасы білім беруде нәтижеге бағдарлану. Демек, оқушы білімді дайын күйінде мұғалім түсіндірмесінен алмай, өзінің өмірлік тәжірибесіне сүйену арқылы танымдық «жаңалық» ашуы шығармашылық тапсырмаларды орындау негізінде әр түрлі өнімдер жасауы тиіс. Нәтижесінде оқушының дүниетанымы кеңейіп, өзіндік пікірі мен көзқарасы қалыптасуы керек.

Интерактивтік оқытудың мақсаты:

Тұлғаның жеке өмірлік тәжірибесіне сүйене отырып, оның бойындағы білім, білік, дағды және құндылық жүйесін қалыптастыру, білімін жетілдіру

Интерактивті әдістердің міндеті:

Оқушылардың топпен жұмыстану кезінде өзара әрекет етуіне жағдай жасайтын және әрбір оқушының оқушылармен өзара белсенді байланыста болып, мұғаліммен бірлесе отырып компьютермен жұмыс жасап, оқу-танымдық нәтижеге жету әдісі.

Интерактивті әдістерді қолданудың ережелері:

1. Жұмысқа сынып мүшелерін түгел қатыстыру. Өйткені бұл әдістің негізгі мәні де оқушыларды түгел танымға жұмылдыру.

2. Оқушыларды психологиялық жағынан дайындау. Жетістіктерін жиі мадақтап, қолпаштап отыру.

3. Оқушылардың саны көп болмағаны жөн. Өйткені әрбір қатысушы өз пікірін, көзқарасын білдіріп, дәлелдеп беруге мүмкіндік жасалу қажет.

4. Жұмыс жасайтын (сабақ өтетін) бөлменің талапқа сай болуы. Яғни оқушылар топ, жұп құру үшін орындарын ауыстырғанда еркін жүріп-тұруға жағдай жасалуы қарастырылады. Қатысушылар бір-бірін тыңдау, такта, компьютер, көрнекілікпен жұмыс жасау үшін еркін, ыңғайлы қозғала алатындай жағдайды алдын ала қарастыру.

5. Оқушыларды проблема шешу барысында топқа бөлуге мұқият қарау. Алғашқы кезеңде қатысушылардың өз еріктерінше бөлінуге жол беру.

Интерактивті негізде оқу мақсаты – білу емес, үйрене білу

Оқушылардан, шешу үшін кейбір нақты дұрыс жауабы жоқ, даулы мәселелерді неге беретінін сұрағанда, олар:

- Өзіне деген сенімге тәрбиелейді;
- Шешендік өнерін жетілдіреді;
- Танымның мәнін түсінуге көмектеседі (яғни, кейбір абсолютті шындық болмайтынын);
- Сыни ойлау дағдыларын дамытады;
- Өз пікіріне деген құқығын түсінуі артады;
- Пікірлердің көптігін түсінесің және т.б. деп жауап берген.

Осыған орай оқушылардың белсенді өзіндік жұмысты қамтамасыз ету үшін оқушыларды бір мәселені бірігіп шешуде өз бетінше белсенді, танымдық шығармашылық әрекетін қамтамасыз ететін интерактивті тәсілге баса назар аударуда.

«Интерактивтік» деген сөз энциклопедия мен ғылыми әдебиеттерде көрсетілгендей интеракция деген ұғымнан келіп шығады, ол екі жақты біріккен әрекет болып табылады.

Ол оқыту процесінде оқушыларды бірігіп белгілі бір мәселені шешуге, белгілі бір әрекетке өз жауапкершілігін сезініп, белсенді болуға және осы кезде өз қиялын, ой-өрісін, шығармашылығын көрсетуге мүмкіндік береді. Сонымен бірге бұл әдіс оқушыларды жұп болып, бірігіп жұмыс жасауға, жұмыс жасай отырып, өзгелерге көмек көрсетуге үйретеді. Сонымен қатар бұл ұғым тәсіл ретінде төмендегідей талаптарға сай келеді.

- Ақпаратты терең игереді, өйткені оны ой елегінен өткізеді;
- Оқушы өзін-өзі еркін және ыңғайлы сезінетін өрісті қалыптастырады, тілді оқып үйрену ниетін арттырады;
- Оқушының жеке тұлғасына тікелей әсер етіп, танымдық шығармашылық қабілетін оятады;
- Топ оқушыларымен жасалатын жұмысты түрлі формада (жұптық, топтық, ұжымдық) өткізуді қамтамасыз етеді;

- Ойлауды белсендіреді;
- Ынтымақпен әрекет етуді үйретеді;
- Тыңдау дағдысын қалыптастырып, өзгені тыңдай алады;

Әрине мұндай тәсілді қолдануда кездесетін қиындықтар да жоқ емес. Себебі әр оқушының ойлау қабілеті, жылдамдығы, білім деңгейі, ақпаратты меңгеруі бірдей жағдайда емес. Осыдан келіп оқушылардың алдында шынайы және психологиялық қиындықтар туындайды;

Шынайы қиындық:

- Берілген тапсырма дұрыс ұйымдастырылмаған жағдайда;
- Жүріп жатқан әңгіме оқушыға қызық емес болса;
- Әңгімені тыңдамағандықтан сөйлей алмаған жағдайда туындайды;
- Ал психологиялық қиындық шынайы қиындыққа қарағанда жиірек кездеседі. Оқушы мұндай жағдайда көбінесе үнсіз қалады;

- Яғни:
- Оқушы өз ойын білдіру үшін көмекші сөздерді, тілдік құралды таба алмағандықтан үндемейді;

- Өз білім дәрежесінің төмен екенін көрсеткісі кемегендіктен үндемейді;

Мұндай жағдайда оқушыны сөйлеу үшін оған қысым көрсетпей, оған сөйлеу үшін ыңғайлы, қолайлы мүмкіндік туғызылуы керек, оқушыны өз әрекеттерін тыңдай білуге үйрету керек.

Мұғалім алдымен оқушыларды сөйлеуге үйретуде, соның ішінде тілді қарым-қатынас құралы ретінде меңгеруге ұмтылуын, оқушыларға өз іскерлігі мен дағдысын қалыптастыру үшін оған сай ниетін оятып әрі оқу атмосферасын орната білуі керек. Ал мұндай атмосфераның орнауына Н.В.Гавриленконың төмендегі пікірімен толықтай келісуге тура болады.

Біріншіден, ағылшын тілін оқытуда интерактивті тәсілді қолдану кезінде қойылатын талаптың, жасалатын жұмыстың оқу процесіне сай болуы керек. Талап тым жоғары болса, оқуға деген қызығушылық жоғарлайды, ал төмен болса, жалығуға әкеліп соқтырады.

Екіншіден, жұмыс түрлері, онда қолданылатын оқу құралдары, жаттығулар оқушылардың білім деңгейіне, жас ерекшеліктеріне сай болуы керек.

Үшіншіден, оқушылар жіберген қателерін мұғалім көмегімен өздері табуы керек. Ойлауды белсендіреді.

Оқушылар әр түрлі болады. Олардың бірі оқытушының айтқанын жылдам ұғып алады, енді біріне материалды ұғу үшін қосымша түсіндірмелер мен мысалдар қажет болады. Мұндай оқушылар нақты нені түсінгенін ұғына алмай сұрақ қоюға жасқанады. Ондай жағдай оқушыларды топқа немесе жұпқа біріктіріп, оларға ортақ тапсырма беріп, ол тапсырманы орындау барысында әрбір оқушыға жеке рөлдер мен міндеттер атқаруды талап етсе, онда әр оқушының өз жұмысына жауапты болып, жалпы жұмыс нәтижесінде қол жеткізуге ұмтылатын жағдаят пайда болады. Сондықтан да білімі төмен оқушылар үлгерімі жоғары оқушылардан өзіне түсініксіз болған жерді сұрап, ал үлгерімі жақсы оқушылар топтың жеңіп шығуын ойлап, барлық оқушылардың, әсіресе білімі төмен оқушылардың нәтижелі жұмыс істеуін көздейді. Осылайша оқушылар қиындықтың алдын алады.

Интерактивті тәсіл, әсіресе сабақты пысықтап, қорытындылауға бірден-бір көмегін тигізетін тәсілдердің бірі. Сонымен қатар интерактивті әдіс арқылы оқушылар өз білімдерін өздері бағалайды да, олар алған білім, білік дағдылары бойынша бағаланады. Әсіресе өзін-өзі бақылау, топтық өзара бақылау кезеңдері сабақты бекітуге бірнеше септігін тигізеді.

Бұл бақылауды төмендегі бақылау әдіс белгілері арқылы іске асыруға болады. Өзіндік бақылау:

Менің бүгінгі тақырыпқа өз бетімше дайындығым: төмен, орта, жоғары;

Бүгінгі жаңа тақырыпты игеруім: төмен, орташа, жоғары;

Бүгінгі сабаққа қатысуым: төмен, орта, жоғары;

Топтың өзара бағалауы (топтар бір-бірін бағалайды).

Топ ұжымының татулығы, белсенділігі, өзара әрекет әдебі, топтың араласу әдебі: төмен, орташа, жоғары;

Жаңа тақырыпты өмірмен байланыстыра айтуы: төмен, орташа, жоғары;

Сөйлеу шешендігі, мәдениеті: төмен, орташа, жоғары;

Бұл бақылаулар оқушыларды өздеріне және өзгеге сын тұрғысында қарауға үйретеді; Онда біреу үшін тиісті болуы қажеттігі туады. Бұл бағыттау мен бағалау оқушылардың бойында мына қасиеттерді қалыптастырады: еріктілік, еңбексүйгіштік, өз біліміне сенімділігі, қабілеттілігі, жауапкершілікті сезінуі, адамдық, жолдастық қасиеттер, сөз қоры, ғылыми ақпараттарды ақтаруы, өзінше түйін жасауы, сөйлеу мәдениеті т. б.

Жалпы шетел тілі сабағында қолданылып жүрген рөлдік ойындар, іскерлік ойындар, пікір талас, оқушылардың баяндамалары мен ақпараттық хабарлары, дәріс-диалог, тренинг, дөңгелек үстелдер, ұжымдық-танымдық оқу, иммитация әдістері осы жоғары белсенділікті дамыту әдісінің интерактивті әдіс белгілері болып табылады. Сабақты ұйымдастырудың топтық-үлестірме түрлерін қолдану арқылы іс-әрекетті талқылау, қарама-қарсы қайшылықты мәліметтер беру арқылы пікір таласын тудыру оқушылардың мәтінге деген ықыласын, ынтасын арттырады.

Сабақ барысында қолданылған төмендегі бір-екі мысалға көңіл аударайық.

Белгілі бір өтілетін тақырыпты пысықтау мақсатында оқушыларды үш топқа бөліп, оларға негізгі тақырыпқа байланысты (“Travelling” тақырыбын алайық) тақырыпшаларды береміз:

1. топқа: “Travelling by train”

2. топқа: ”Travelling by bus”

3. топқа: “Travelling by plane”

Әр бір топ өздеріне берілген тақырыпшалар бойынша ассоциогармма жасайды.

Ассоциограмманың көмегімен топ оқушылары бірігіп, өздеріне берілген саяхат түрлері жайлы толық мағұлмат бере отырып оның тиімді және тиімсіз жақтарын айта білулері керек. Сонымен қатар әр топқа қойылатын талап тақырыпқа байланысты жаңа сөздер мен сөз тіркестерін көбірек пайдалану және талқылауға топ оқушыларының түгелдей қатысуын қадағалау. Соңында оқытушы топтарға бірін-бірі бағалауға мүмкіндік беріп, өзінің қойған бағасымен қорытындылай отырып, әр топтың ортақ бағасын шығарады.

Осы тәрізді тәсілді грамматикалық жаттығуларды орындау кезінде де пайдаланған өте тиімді. Мұндай жағдайда топ оқушылары әр бір ұпай үшін күреседі. Себебі грамматикалық тұрғыдан әрбір дұрыс жасалған сөйлем оларға ұпай әкеліп отырады. Тапсырманы орындау кезінде оқушылар өздерінің бар білгендерін топ мүшелерімен бөліседі. Бұл кейбір грамматикалық материалды түсінбей жүрген оқушыларға үлкен көмегін тигізеді.

Ал мәтіндермен жұмыс жасау кезінде оқушылардың берілген мәтінді кемінде екі рет оқығандары дұрыс. Бастапқыда олар мәтінге тек көз жүгіртіп, жалпы идеяны немесе басты проблеманы түсіне алады, ал одан соң мұқият көңіл бөліп бастан аяқ оқып шығады. Бұлайша жасау талқылаудың алдында тұжырымды логикалық тұрғыдан қайта пысықтауға көмектеседі.

Сабақ уақытын мейілінше үнемді пайдалану үшін мәтінді үйден оқып келуді тапсырған дұрыс. Тағы бір көңіл аударар кететін жағдай интерактивті әдіс тәсілдің маңызды көрсеткіштері деп оның тәрбиелік жағын да айта кеткен жөн. Топпен жұмыс істеу оқушылардың бірін-бірі тануына, тыңдау мен пікір алмасу мәдениетінің қалыптасуында да өз әсерін тигізеді.

Интерактивті тәсілдің ерекшеліктерін ескере отырып құрастырылған тапсырмаларды орындау, оқушыларға оқытылып отырған тілдің практикалық тұрғыдан қолдану нәтижесін, жемісін көруге мүмкіндік береді және осы жағдай олардың шетел тілін оқып үйренуге деген қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар оқушылар әрекетін белсендіру, оқу материалдарын, оқыту әдістері мен тәсілдерін жетілдіру сияқты негізгі педагогикалық мәселелерді іске асырады.

Қорыта айтқанда, шетел тілін меңгеру өте маңызды. Ол оқушылардың ой-өрістерін кеңейтеді, халықаралық достыққа, мәдениетке тәрбиелейді. Оқушының жеке тұлға ретінде дамуына жағдай жасауға бағыт алып отырған бүгінгі білім беру жүйесінде әлемдік стандарттар талабының негізгі компоненттерінің бірі деп танылған көптілдік оқытуға көңіл бөлу бүгінгі заман тапсырысы болып табылады. Біз, шетел тілінің мұғалімі оқытудың жаңа технологиясын жан-жақты меңгеріп, соңғы жарық көрген ғылыми әдістемелік әдебиеттердегі тәжірибелі ұстаздардың оқыту әдістерін оқып үйреніп, оларды өз жұмысымызда орынды қолдана білуіміз керек. Елбасымыз Н.А.Назарбаев айтқандай “Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздардың қолында”. Сондықтан біз-ұстаздар ХХІ ғасырдың біздің алдымызға қойып отырған барлық талаптарына сай болып, үздіксіз білімімізді көтеріп отыруымыз қажет.

Әдебиеттер:

- Сайт материалдары
Конышева А.В. «Современные методы обучение английскому языку Минск Петра Системе 2004г»
Гаыскова Н.Д. « Современные методика обучения иностранному языку. Москв. 2000г»
А.М. Иманғалиева. Шет тілін оқыту әдістемесі №2. 34. 2010ж. Құзіреттілік білім мен мүмкіндіктің бірігуі.

ӘОЖ 81-115

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ТАҚПАҚ ӨЛЕҢДЕР ЖАТТАТҚЫЗУ

Уразамбетова Р.С.
Маңғыстау қ.

ХХІ ғасыр ғылым мен білім ғасыры. Жас ұрпаққа, жас буынға жаңаша білім беру жолында түбегейлі өзгерістер жүріп жатыр. Сондықтан, мектептерде оқу сапасын жақсартуда әр түрлі жаңа бағдарламаларды пайдалану тәжірибеге еніп, оқу тәсілдерін күрделендіре түсуде. Осыған орай әр ұстаз шетел тілін оқытуда жаңа технологиялар мен бағдарламаларды қолданып, жас ұрпақтың тілге деген ынтасын, көзқарасын арттыру мақсатын алға қояды.

Қазақстан Республикасы жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында «Шетел тілін оқытудың басты мақсаты – оқушыларға шетел тілінде қарым – қатынас жасауды базалық деңгейде игеру».

Қазіргі заман талабына сай ағылшын тілінің пән ретінде қажеттілігі күннен – күнге артып отыр. Қазақ ағартушысы М. Жұмабаев «..Әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті» деген. Жас ұрпаққа саналы тәрбие және сапалы білім беру деңгейі ең алдымен мұғалімнің даярлығынағ оның іс – тәжірибесінің қалыптасып шыңдалуына байланысты. Еліміздің жарқын болашағы бала болғандықтан, оның жан – жақты, саналы азамат болып өсуіне жағдай жасау – әрбір ұстаздың міндеті. Ал сол баланың білім, ғылым, техника, компьютер салаларын білу үшін ең алдымен ағылшын тілін білу керек.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев Қазақстан халқына жолдауында «Тілдердің үш тұғырлылығы» стратегиясында тіл мәселесіне қатты назар аударған болатын. Қазіргі мектебіміздің басты мақсаты ана тілі, орыс тілі және ағылшын тілі болып отыр. Сондықтан ағылшын тілін ерте жастан оқыту - қоғамымыздың қазіргі даму кезеңінің басты мәселелердің бірі болып отыр. Ағылшын тілі ана тілімен қоса оқушының сөйлеу қабілетін және жалпы дамуын ғана жетілдіріп қоймайды, оны өзін қоршаған айналасындағы адамдармен қарым – қатынас мәдениетіне де үйретеді. Оқушының шетел тілінде сөйлеу қабілетін жетілдіру мектепте берілетін білім мазмұнының негізгі мақсаты болып табылады.

Ағылшын тілін оқытудың жаңа әдіс – тәсілдерін қолдана отырып, ағылшын тілінде сөйлеу мәдениетін дамыту мәселесін негізге ала отырып, жаңадан тілді үйреніп жатқан бастауыш сынып оқушыларына өлең үйрету – жаңа бір елдің жаңалығын ашқанмен тең. Олар әндер арқылы сөздік қорларын дамытады, грамматикалық білімдерін кеңейтеді және өзге тілді үйренуге деген қызығушылықтары артады.

Өлеңмен жұмыс жасау мұғалім үшін біршама уақыт алатын жұмыс. Өлеңді үйретіп, сөздерін жаттатсам болды деген ойдан аулақ болған абзал. Ең бірінші материалмен мұғалім өзі жақсылап танысып алуы қажет. Содан кейін әнге сол сыныптың өтіп жатқан ағылшын тілі грамматикасы бойынша тапсырмалар дайындау қажет. Кейбір тақпақ – өлеңдер күрделі немесе бейтаныс болып келеді. Мұндай әндерді оқушылар меңгеріп кету үшін біршама уақыт кетеді. Ол әнді толық түсініп, мазмұны мен тарихын түсіну үшін мұғалім өзі түсініп, сол әнді балаларға үйретуге толық дайын болуы тиіс. Өлеңмен жұмыс жасау әдетте мынадай жолдармен, яғни кезеңдермен жүзеге асады:

- Тыңдауға дейін
- Тыңдаудан кезінде
- Тыңдаудан кейін.

Әнді тыңдатпас бұрын мұғалім әуелі әннің тарихымен таныстырып немесе қысқаша дерек беріп өтсе оқушылардың өлеңді үйреніп, есте сақтауларына зор ықпалын тигізеді. Сабақта кездесетін қиыншылықтардың алдын алу үшін жаңа лексиканы балаларға таныстырып өткен жөн. Мұндай жағдайда тәлім алушылар өлеңнің мазмұнын жартылай біліп, қалған жартысын білуге ынтасы артып, асығып отырады. Сонымен қоса бұл әдіс -оқушының әннен назарын бұрмай толық тыңдап отыруына мүмкіндік береді. Әнді тыңдатқаннан кейін әннің шумақтарымен жеке жұмыс жасап, әр сөйлемді талдап, әнге байланысты түрлі тапсырмалар беріп оқушылардың тілге деген қызығушылығын арттыруға болады.

Тілді үйретуде ән тілдің грамматикасы мен лексикасын үйретіп қана қоймайды, сонымен қатар, сабақтың бір кезеңі сергіту сәтінің орнына сергіту сәті болып уақытты үнемдеуге және оқушыларға сабақта сергек отыруға және тілді жылдам үйренуге мүмкіндік береді.

Шет тілі сабақтарында берілетін ән мұқият тыңдалып, алынуы керек. Өлең сабақтың негізгі материалы бола алмайды. Оны негізінен жаңа лексиканы немесе грамматикалық материалды бекіткен кезде қолданамыз.

Сабақта желіден алынған әндермен қоса, әндер туралы қызықты қысқаша деректер, әннің нотасын және фразаларды қолданамыз. Әннің мәтінін жақсылап үйреніп алғаннан кейін тіл үйренушілермен бірге караокеде шырқауға болады. Өлеңнің мәтінін балаларға шығарып беруге болады. Мысалға :« Hush, hush, little baby», «Twinkle, twinkle, little star», «Incy – Wincy spider», «Baa, baa, black sheep», « Rain, rain, go away», «Butterflies», « This is my family».

«Rain, rain, go away» әнін үйрету арқылы тіл үйренушілерге мынандай тапсырма беруге болады.

Write the member of the family.

Rain, rain, go away.
 Come again another day.
 _____ wants to play.
 Rain, rain, go away.
Find the words about space
 Twinkle, twinkle, little star,
 How I wonder what you are .
 Lonely traveller in the dark,
 Thanks you for your tiny spark
 Up above the world so high,
 Like a diamond in the sky.
 Twinkle, twinkle, little star,
 How I wonder what you are.
 In the dark blue sky you keep,
 While you through my window peep,
 And you never shut your eye,
 Till the sun is in the sky.
Can you count? How many are there adjectives and verbs?
 In the blue sky there is red butterfly, red butterfly, fly,fly,fly.
 In the blue sky there is green butterfly, green butterfly, fly,fly,fly.
 In the blue sky there is blue butterfly, blue butterfly, fly,fly,fly.
 In the bluesky there is yellow butterfly, yellow butterfly, fly,fly,fly.
 In to the sky, in to the sky, red, green and yellow fly flyfly.
 Fly away little butterflies.

Тәжірибеде қолдану арқылы байқағаным дәстүрлі сабақтармен салыстырғанда берері мол. Жоғарыда көрсетілген мәселелер шет тілі сабақтарын қызықты, тартымды және жоғары деңгейде өткізуге септігін тигізеді. Сонымен қатар оқушылардың шығармашыл қабілеті қалыптасып, өзін еркін ұстауға сенімділігі қалыптасады.

Әдебиеттер:

1. Б. Сматуллаева «Ағылшын тілінде ән үйренудің маңыздылығы»/ Ағылшын тілі мектепте.2014ж.№43.
2. К.К.Жақсымбетова «Информационно–коммуникационные технологии в обучении иностранному языку»/Шет тілін оқыту әдістемесі.2007ж.№28
3. Молдабаева К.Е. «Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру барысында әнмен жұмыс жүргізудің рөлі»./Мектептегі шет тілі.2008ж.№4.
4. М.Ғалымжанова « Ақпараттық- коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы білім беру деңгейін көтеру»/Информатика негіздері.2006ж.№3.

УДК 811.111

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Хабибуллина Г.С.

Научный руководитель: Нурушева Т.И
г.Уральск

Язык является важнейшим средством общения, без которого невозможно существование и развитие человеческого сообщества. В связи с постоянно меняющимися реалиями, меняются и требования к современному учителю, уровень квалификации которого в наши дни определяется не только уровнем педагогического мастерства и знания предмета, но и тем, насколько эффективно он может использовать новые технологии в учебном процессе.

Актуальность темы работы заключается в изучении особенностей использования средств массовой информации на уроках английского языка в старших классах. Таким образом, актуальность проблемы определяется нуждами школ в изучении особенностей применения средств массовой информации на занятиях английского языка .

Цель работы — изучить особенности применения средств массовой информации на уроках английского языка в старших классах средней общеобразовательной школы.

Для реализации заявленной цели выдвигаем следующие задачи:

- проанализировать теоретическую и методическую литературу по данной тематике,
- изучить формы и способы применения средств массовой информации на уроках английского языка в старших классах средней общеобразовательной школы,
- провести анализ нескольких средств массовой информации, рекомендуемых к использованию преподавателями при подготовке к урокам английского языка.
- доказать эффективность применения средств массовой информации в процессе обучения иностранному языку.

Объекты исследования работы - новые средства массовой информации, обучающие методы, направленные на изучение английского языка.

Данная тема особенно актуальна сегодня, когда речь заходит об отсутствии контроля над рынком средств массовой информации, неконтролируемой подаче информации различной аудитории, что в конечном счете пагубно сказывается на формировании морально-нравственных ценностей подрастающего поколения. Медиакультура - детище современной культурологической теории, введенной для обозначения особого типа культуры информационного общества, являющейся посредником между обществом и государством, социумом и властью. Вопросами влияния медиакультуры на сознание людей занимались зарубежные исследователи Р. Арнхейм, А. Базен, Р. Барт, Д. Белл, В. Беньямин, Ж. Бодрийяр, Ж. Делёз, М. Маклюэн, Г. Маркузе, Х. Ортега-и-Гассет, Ч. Пирс, Д. Соссюр, Э. Тоффлер, М. Кастельс, Ю. Кристева, К. Леви-Стросс, Д. Рашкофф и др. В России эту проблему исследовали представители семиотики, языкознания, психологии - М. Бахтин, Ю. Тынянов, Л. Выготский, Ю. Лотман, В. Библер, В. Михалкович, М. Ямпольский, А. Якимович. В настоящее время арсенал средств обучения достаточно богат. Кроме учебных средств обучения, в преподавании иностранных языков широко используются естественные средства массовой информации. Учитель получает большую маневренность на уроках, а ученики – возможность изучать язык с помощью привлекательных для них средств. К видам средств массовой информации относятся: пресса (газеты, журналы); книжные издательства; агентства печати; радиовещание; телевидение; кино-, видео-, звукозапись; интернет.

С точки зрения некоторых исследователей, развитие некоторых социальных сетей (ВКонтакте, Facebook, Одноклассники, Twitter) позволяет добавить их как еще один отдельный вид СМИ. Суть средств массовой информации заключается в том, что их информация предназначена не для одного человека, а для всего общества.

По каналу передачи средства массовой информации делятся на:

1. Визуальные (зрительные) - пресса.
2. Аудитивные (слуховые) - радио.
3. Аудиовизуальные (слухозрительные) - телевидение, Интернет.

В рамках активного изучения английского языка на старшем этапе можно использовать разнообразные методики и метод проектов, и ролевые игры, и мозговой штурм, которые будут способствовать активизации старшеклассников.

В последние годы всё чаще поднимается вопрос о применении новых информационных технологий в средней школе. Это не только новые технические средства, но и новые формы и методы преподавания, новый подход к процессу обучения. Основной целью обучения иностранным языкам является формирование и развитие коммуникативной культуры школьников, обучение практическому овладению иностранным языком. В старшей школе изучение иностранного языка направлено на получение значимой информации, на овладение видами речевой деятельности, позволяющей пользоваться этой информацией. Иностранный язык служит средством общения, средством приема и передачи информации об окружающей действительности. Он ориентирован на выработку и развитие у учеников старшей школы навыков ведения диалога и монолога. Темы и материал подбираются таким образом, чтобы дать ученикам информацию для дальнейшей дискуссии на предложенную тему. Курс затрагивает довольно-таки обширный круг тем общественного и социально-культурного характера и полностью основан на текстах периодических изданий, главным образом, на электронных СМИ. Почему мной был произведен такой выбор учебной литературы для учащихся старших классов?

Благодаря широкому распространению средств массовой информации (СМИ), к которым относят газеты, журналы, книги, телепередачи, видео- и звукозаписи и др., школьники оказываются в центре больших потоков информации, и учебная информация, которая

передается ребенку в школе, начинает занимать в общем потоке информации все менее значительное место.

Прежде всего, важно продумать возможности интеграции работы со СМИ в школьный курс обучения языку. Газеты информируют читателей о реально происходящих событиях и созвучны многим темам школьных учебников, однако, довольно сложно подобрать материалы, которые будут полезны в процессе обучения с учетом ограниченного времени, возрастных особенностей учеников и их уровня владения английским языком. Следует учитывать объем статей, их информационную насыщенность, тематику и содержание, сложность понимания слога, которым они написаны и много других факторов. От учителя требуется высокая самоотдача и заинтересованность во время разработки заданий, удовлетворяющих лингвистическим и мыслительным запросам учеников. Ученики могут читать статьи, делать переводы, анализировать использованные журналистами языковые средства: неологизмы, заимствования, газетные клише, сленговые выражения и лаконичность заглавий. Обсуждение газетных материалов в классе вовлекает учеников в аргументированные дискуссии и вдохновляет на самостоятельное изучение затронутых тем и дополнительное чтение. После систематической работы с прессой старшеклассники приобретают навыки детального анализа газетных статей, определяют тип, тематику, тему, стиль статьи, оценивают качество подачи материала, комментируют наличие фактов, цитат и аргументов. Они делают собственные выводы исходя из содержания статьи, оценивают эффективность выбранного формата и структуры, понимают причины использования определенных лексических и синтаксических средств, видят эффект использования графических средств и фотографий и прочее. На примере печатной и цифровой версии газет ученики также могут провести сравнительный анализ газет разных стран на уровне контента и дизайна и определить различия между таблоидами и серьезной прессой. Учитель получает большую маневренность на уроках, а ученики – возможность изучать язык с помощью привлекательных для них средств.

Экспериментально-практическая работа по данной теме была проведена в 8-классе, состоящий из 9 учеников разного уровня развития и успеваемости. Данный коллектив был выбран в качестве опытной группы по использованию СМИ на уроках английского языка в Аралтюбинской средней школе. В качестве контрольной группы был задействован 9-класс, состоящий из учеников разного уровня развития и успеваемости, где учащиеся не были задействованы в работе по развитию разных навыков. Состав класса по возрасту одинаков. В коллективе сформирован познавательный интерес к учебной деятельности. Ребята с интересом занимаются различными видами деятельности и проявляют активность и творчество в проведении классных и школьных дел.

В ходе экспериментальной работы было проведено 8 уроков, входивших соответственно четыре различных тем, такие как: “Thestoryofchocolate”, “Saturdaymorningchores”, “Mytalentedfamily”, “MassMedia” и использовались такие интернет сайты для изучения английского языка как www.easy-english.info, <https://puzzle-english.com/>, <http://www.study-languages-online.com>, [wwwhttp://english4life.ru](http://english4life.ru), <http://www.delightenglish.ru>, <http://learn-ing-english.com/>, <http://onlinenglish.ru>. В страницах этих сайтов даны разные учебники, аудиокниги, фильмы, тексты, песни, диалоги, видеокурсы, аудиокурсы, тесты, скороговорки. Еще в ходе экспериментальной работы использовались такие онлайн газеты на английском языке как «NewYorkTimes», «USAToday», «BBCNews», «TheTimes», «TheGuardian», тв каналы «Kazakhstan», «BBC», «NationalGeographic».

В опытной группе каждый урок проводился с использованием материалов из средств массовой информации, а в контрольной группе уроки проводились только по учебникам. Эксперимент проводился в течении месяца. В ходе эксперимента в опытной группе было проведено 8 уроков, входивших соответственно 4 различных тем, такие как: “Thestoryofchocolate”, “Saturdaymorningchores”, “Mytalentedfamily”, “MassMedia”. Перед началом эксперимента мы провели контрольный тест, целью которого было исследовать уровень владения учащимися коммуникативными навыками и умениями. Диагностирование проходило следующим образом. Учащимся был представлен текст с заданиями, с помощью которых мы смогли определить уровень владения той или иной речевой деятельностью.

На основе данных, полученные во время экспериментальной работы, можно сделать следующие выводы:

1. Количество ошибок, и, соответственно, качество обучения, со временем изменяется в лучшую сторону, несмотря на то, что никакие специальные упражнения на автоматизацию навыка между итоговыми и отсроченными срезами не проводились. Это связано с применением

наглядностей, с помощью которых значения изучаемых грамматических явлений маркируются и таким образом закрепляются в сознании учащихся.

2. Проанализировав работы на этапе итогового и отсроченного срезов, были сделаны следующие наблюдения: качество работ итогового среза ненамного лучше качества работ отсроченного среза, что свидетельствует о необходимости повторения грамматических единиц и употреблении наглядностей в оформлении классной комнаты, для возможности учащимися вспомнить пройденный материал и в последующем для лучшего его запоминания. Таким образом, результаты письменных срезов подтверждают эффективность применения наглядностей для обучения грамматической стороне речи.

Предлагаемая методика обучения использованию СМИ, как доказали проведенные эксперименты, помогает сделать изучение иностранного языка для ребят более интересным, а также закрепить их умения и навыки в данном виде речевой деятельности. Наша методика способствовала тренировке слуховой памяти, которая создает более благоприятные условия для изучения иностранного языка. Рациональная смена приемов обучения на одном и том же уроке способствует вовлечению в работу новых неустоленных участков коры головного мозга, изменению раздражителей, так как длительное и однообразное раздражение корковой клетки ведет к развитию в ней процесса торможения, который сначала уменьшает, а затем и прекращает ее работу. Поэтому при построении урока мы ориентировались на различные виды памяти. Комбинированное воздействие на органы зрения (как, например, при чтении) с помощью аудиовизуальных средств, которые увеличивают коэффициенты раздражителей, воздействуют на долговременную память и обеспечивают переработку и усвоение информации. Таким образом использование СМИ создает в памяти четкие представления и обучает пониманию, максимально приближенных к естественным.

Литература:

1. Использование современных информационных и коммуникационных технологий в учебном процессе [учебно-методическое пособие] / Д.П. Тевс, В. Н. Подковырова, Е. И. Апольских, М. В. Афонина. - Барнаул: БГПУ, 2006.
2. Кожевникова Т. В. Компьютерные технологии в изучении иностранных языков // Современные теории и методы обучения иностранным языкам. — М.: Экзамен, 2006.
3. Сысоев П. В. Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку // ИЯШ, 2008. — № 6.
4. Теория и практика применения технических средств в обучении иностранных языков. / Под ред. М. В. Ляховицкого. переизд. – М, 2010.
5. Дзюбко А.А /Использование средств массовой информации на уроках английского языка// Черновцы, Украина
6. Sanderson Paul. Using Newspapers in the Classroom / Paul Sanderson. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. 275 p.
7. Tafani Vilma. Teaching English through Mass Media / Vilma Tafani // Acta Didactica Napocensia. V. 2, № 1. 2009. Internet Resource Access: http://dppd.ubbcluj.ro/adn/article_2_1_9.pdf

УДК 81'243

ВОСПИТАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРК НА УРОКЕ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА

**Сагингалиева А.О.,
Алманова Д.Р.
г.Уральск**

Культуру нельзя себе представить без народного искусства, которое раскрывает истоки духовной жизни народа, наглядно демонстрирует его моральные и эстетические ценности, поэтому так велико его воспитательное значение. М.С. Каган отмечал, что искусство выступает моделью жизни мира [1,79].

Говоря о культуре и искусстве, Н.К. Рерих видит в них истинные ценности человека, которые должны сохраниться и доноситься последующим поколениям несмотря ни на какие

потрясения. Особое внимание он уделял искусству как методу воспитания, образования, развития в детях высокого нравственного чувства [2,156].

Психолого-педагогические исследования подтверждают, что дети очень чутко воспринимают выразительные средства литературы и ценностные ориентации, которые она несет [3,100]. Слушая и читая народные сказки, поговорки, пословицы, знакомясь с народной музыкой, дети приобретают новые знания о жизни – о труде людей, о том, что ценит народ в человеке, а что порицает, как понимает красоту, получают представление о добре и зле, усваивают мудрость народа, его уважение к человеку. Устное народное творчество – это громадный пласт культуры как национальной, так и мировой.

Большое значение в языковом развитии подростков имеет приобщение к такой форме народного творчества, как пословицы и поговорки. В них заложен большой нравственный потенциал. Пословицы – крылатая мудрость народа, своеобразный учебник жизни. У каждого народа свои пословицы. И все они по-своему интересны, все мудры и поучительны, только рассказаны они на своем языке. В пословицах и поговорках в сжатой и точной словесной формуле заключен практический опыт народа, его миропонимание, и, главное, содержится отношение народа к окружающей действительности, представление о своем месте на земле, его ценностные ориентации. Как элемент народной философии пословицы создавались на протяжении столетий. Они передавались из уст в уста, шлифовались, совершенствовались, постепенно приобретая предельную лаконичность и выразительность.

Восприятие пословиц зависит от того, насколько у человека развита способность к абстрактному мышлению и насколько он умеет применять результаты своих размышлений к конкретным случаям жизни. Восприятие смысла пословиц служит своего рода характеристикой уровня умственного развития подростка, а сами пословицы одновременно содействуют этому развитию. Но главное в пословицах – забота о нравственном воспитании, и почти все подчинено решению этой задачи. Мудрые пословицы помогают оценивать свои поступки и действия других людей, учат, каким должен быть человек в труде, трудолюбие рассматривается как лучшая характеристика нравственного облика.

Большое влияние пословицы и поговорки могут оказать на формирование любви к родному краю, к тому, что человека окружает, что ему близко. Стремление к знаниям и обогащению новыми сведениями о природе и людях рассматривается в пословицах и поговорках как нравственный долг каждого. Работая с пословицами и поговорками, учащиеся обращают внимание на то значение, которое придается активному здоровому образу жизни. Забота о здоровье своем и других людей объявляется моральной обязанностью, одной из очень важных ценностей в жизни человека.

Использование пословиц и поговорок на уроке предполагает интенсивную работу разума и чувства. Как правило, в пословицах, кроме хорошо видимого, есть и скрытый, внутренний смысл. Для того, чтобы понять его, нужно приложить определенные усилия, поразмыслить, привлечь весь свой опыт и знания. А это и является важным условием для нравственного воспитания, когда школьник должен сделать свой выбор, исходя из внутренней ценности, то есть того, что особо значимо для духовного развития человека.

Пословицы и поговорки играют большую роль в обогащении языка, в развитии образного мышления и речи, в культурном и нравственном воспитании подростков. Они глубоки по мысли, воспитательную роль выполняют косвенными путями. Через переживания, соучастие, часто не выраженные словами, они развивают общечеловеческие качества. Ведь пословицы заключают в себе не только народную «модель воспитания», но и результат воспитания – «модель поведения». В них содержится материал, который несет в себе высшие гуманистические ценности. Они оказывают активизирующее воздействие, являются средством социализации, помогают создать объективные условия для эффективного освоения и присвоения нравственного опыта многих поколений, признавая уникальность и неповторимость личности, ценность которой, по выражению Я.А. Коменского, дороже всех сокровищ, дороже золота и серебра, приобщают детей к истокам мировой культуры [4,200].

Опора на гуманистические традиции народа – неременное условие успеха учителя, если он ставит перед собой задачу помочь учащимся в овладении общечеловеческими ценностями.

В пословицах сжато и образно выражена мудрость, поэтому они несут определенный воспитательный потенциал - передают через многие поколения нравственные ценности, учат соизмерять свои слова и поступки. Отличаясь лаконичностью формы, меткостью выражения

мысли, они являются хорошей иллюстрацией того, как можно кратко и четко излагать свои суждения, в том числе и средствами иностранного языка.

Следует отметить, что изучение пословиц и поговорок иностранного языка позволяет также глубже понять и изучить свой родной язык, понять особенности менталитета каждого народа, что способствует формированию толерантности, уважению к своей и иной культуре. Поэтому пословицы и поговорки можно с успехом применять для обучения как иностранному, так и родному языкам. Показательным примером данного подхода в обучении является опыт педагогической деятельности Л.Н. Толстого, который, обучая крестьянских детей русскому языку, широко использовал пословицы и поговорки. Например: русская пословица – «Ложкой кормит, в глаз стеблем колет» явилась основой сюжета повести, написанной писателем совместно с учениками. В настоящее время данный прием работы широко используется в интенсивных методах преподавания иностранного языка [5, 86].

Нельзя не согласиться с А.М. Жигулёвым в том, что пословицы и поговорки наиболее наглядно иллюстрируют образ жизни, географическое положение страны, его историю, традиции, культуру, хранят веками накопленный социокультурный пласт и реагируют на изменения в общественной и культурной жизни народа. В пословицах и поговорках лаконично и образно отражена система ценностей, общественная мораль, этика, отношение к миру, к другим народам, наставления на все случаи жизни, что составляет высокий воспитательный потенциал их использования в обучении [6, 190].

Ни одна немецкая пословица или поговорка не призывает к обману, лжи, лени, нечестности, сокрытию, вранью. И ни одна не трактует эти отрицательные понятия расширительно или противоречиво. Скромность, честность, умеренность, трудолюбие, аккуратность, осторожность, молчаливость и, на мой взгляд, некоторое занудство, суховатость и регламентированная правильность-полный набор лютеранских добродетелей нашел свое отражение в этих расхожих фразах. Недаром до сих пор они украшают парадные немецких домов, цитируются везде, всюду и всеми, красуются на фризах старых фахверков, на музыкальных шкатулках, скатертях и полотенцах, коробках конфет и - кто бы мог подумать - на современном спортивном снаряжении.

Ознакомление школьников с пословицами изучаемого языка является одним из эффективных приёмов работы по развитию их речевых навыков и умений. Являясь произведениями устного народного творчества, корни которых уходят в далёкое прошлое, пословицы позволяют учащимся соприкоснуться с культурой страны изучаемого языка. Они убеждают учащихся в том, что различным народам бывают свойственны одни и те же мысли и стремления, служат их нравственному воспитанию. Знакомство с пословицами вызывает у школьников положительные эмоции, что существенно влияет на мотивацию использования немецкого языка как средства межкультурной коммуникации.

Литература:

1. Каган М.С. Человеческая деятельность. - М.: Политиздат, 1974
2. Рерих Н.К. Врата в будущее. Рига: Виеда, 1991.
3. Карпинская Н.С. Воспитание средствами художественной литературы. М.: Учпедгиз, 1959.
4. Коменский Я.А. Великая дидактика //Педагогическое наследие. М.: Педагогика, 1989.
5. Толстой Л.Н. Статьи об искусстве и литературе/Л.Н. Толстой. Собр. соч. т.15. – М.: Художественная литература, 1983.
6. Жигулев А.М. Русские народные пословицы и поговорки. М., 1965

II СЕКЦИЯ

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚҰРУ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУ БАҒЫТТАРЫ

РАЗРАБОТКА ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ ПО ИХ ПРИМЕНЕНИЮ

УДК 811.111

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВИДЕО-РЕСУРСОВ КАК СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

*Кисметова Г.Н.,
Утегалиева Б.Б.
г.Уральск*

В настоящее время проблема преподавания иностранного языка в школе является серьезной. Преподаватель иностранного языка ставит своей задачей формирование личности, которая будет способна участвовать в межкультурной коммуникации.

Изучение иностранных языков, в частности английского, подразумевает под собой не только формирование общеобразовательных идей, но также развитие личности и мотивации обучаемых. Как известно, основной целью изучения иностранных языков в школе является формирование у школьников иноязычной коммуникативной компетенции, т. е. способности и готовности осуществлять иноязычное межличностное и межкультурное общение с носителями языка [3]. Овладение коммуникативной и межкультурной компетенцией невозможно без практики общения, и использование видео-ресурсов как одного из видов нетрадиционных уроков иностранного языка просто незаменимо.

При изучении иностранного языка в школе основной упор делается на последовательное развитие у обучаемых всех составляющих коммуникативной компетенции, а именно навыков говорения, чтения, аудирования и письма. Коммуникативную компетенцию в свою очередь можно охарактеризовать, как формирование способности средствами изучаемого языка осуществлять речевую деятельность в соответствии с целями, задачами, ситуацией общения в рамках определённой сферы деятельности [1, с 25]. Целью формирования коммуникативной компетенции всегда является состоявшийся коммуникативный акт.

В коммуникативную компетенцию включаются следующие важнейшие умения:

1. читать и понимать несложные, оригинальные тексты;
2. устно общаться в стандартных ситуациях учебно-трудовой, культурной, бытовой сфер;
3. в устной форме кратко рассказать о себе, окружении, пересказать, выразить мнение, оценку;
4. умение письменно оформить и передать элементарную информацию.

Для поддержания плодотворной и успешной речевой деятельности учащихся, удачно применение нетрадиционных форм проведения занятий, например использование различных видео-ресурсов.

Данный вид ресурсов является видом учебного фильма, который можно определить как - аудиовизуальное средство обучения, обеспечивающее создание иноязычной среды и ситуации общения для развития устной речи учащихся [2, с 8] .

Для детального анализа понятия «видео-ресурсы» необходимо дать определения двум основным составляющим данного понятия. Согласно Longman Dictionary of Contemporary English ресурсы — это некое средство, использование которого помогает достигнуть определенных целей, и является источником информации для учителей и студентов [5, с 889].

На основе этого же источника понятие «видео» определяется как средство записи изображения или звука с использованием, как и видеопленки, так и цифрового метода хранения информации [5, с 1173].

Использование видео-ресурсов на уроках способствует улучшению обучения и развитию речевой деятельности обучающихся. Еще одним преимуществом видео-ресурсов является эмоциональная сила воздействия на учащихся. Особое внимание должно быть привлечено на формирование учащимися особого отношения к увиденному материалу.

Использование видео-ресурсов способствует развитию различных сторон психической деятельности учащихся, и прежде всего, внимания и памяти. Видео-ресурсы как особый вид учебного фильма способен создать в классе атмосферу совместной познавательной деятельности, в результате которой даже невнимательный ученик становится внимательным. Для того чтобы понять и осмыслить увиденное, ученикам необходимо приложить определённые усилия и старания. Использование видео-ресурсов как вида учебного пособия способствует развитию познавательного интереса, активизирует мыслительную и речевую деятельность учащихся.

На сегодняшний день видео-ресурсы представлены в различных вариантах использования:

1. использование на уроках фрагментов видео без звука. Данный вид деятельности позволяет учащимся самим предугадать речь героев фрагмента и попытаться воссоздать свой собственный сценарий увиденного.

2. наблюдение и запись. Данный вид просмотра подходит для учащихся старших классов, так как требует определенных знаний грамматики и наличия определенного словарного запаса.

3. видео-ресурсы как средство формирования правильного произношения.

Использование определенных фрагментов с речью носителей изучаемого языка позволяет сформировать навык правильного произношения у учащихся [4].

В рамках данного исследования нами был разработан комплекс упражнений с применением видео-ресурсов. С целью разработки плана-конспекта урока иностранного языка с методическими указаниями было проанализировано несколько учебных пособий, рекомендованных Министерством Образования РФ.

Наиболее популярным учебным пособием для учащихся старших классов является: учебник «Английский язык (базовый уровень)» (Афанасьева О.В., Михеева И.В.)

УМК данного пособия содержит:

Рабочая тетрадь, 10 кл.;

Аудиокурс на CD, 10 кл.;

Контрольные задания, 10 кл.;

Книга для чтения, 10 кл.;

Аудиокурс к книге для чтения, 10 кл (mp3).

Так же можно выделить учебник «Spotlight» (О. В. Афанасьева, Д. Дули, И. В. Михеева и др.), который также допущен Министерством образования к использованию в общеобразовательных учреждениях.

Для детального анализа структуры урока нами был проанализирован учебник «Spotlight» для 10 классов.

УМК «Spotlight» для 10 классов состоит из следующих компонентов:

Учебник;

Рабочая тетрадь;

Книга для учителя;

Языковой портфель;

Книга для чтения с CD;

Контрольные задания;

Аудиоприложение к контрольным заданиям;

Аудиокурсы для занятий в классе и дома.

Учебник состоит из 8 разделов (Modules), имеющих четкую структуру:

1. работа над чтением (Reading Skills);

2. работа над аудированием и устной речью (Listening and Speaking Skills);

3. работа над грамматическим строем языка, в том числе словообразованием и фразовыми глаголами (Grammar in Use);

4. работа над письмом творческого характера (Writing Skills);
5. подготовка к Единому государственному экзамену (Spotlight on Exams);
6. дополнительный материал для работы над лексикой (Word Perfect);
7. дополнительный материал для работы над грамматикой (Grammar Check);
8. материал для совершенствования умений чтения художественных текстов (Literature);
9. материал, знакомящий учащихся с жизнью и культурой Великобритании;
10. материал, рассказывающий об экологических проблемах (Going Green);
11. материал для самопроверки (Progress Check).

Одной из отличительных особенностей серии «Английский в фокусе» является последовательное обращение к знаниям, получаемым школьниками из других предметов (Across the Curriculum) и наличие материалов о России, ее достижениях в различных сферах, обычаях, географии, культуре (Spotlight on Russia).

Данный учебник прекрасно подходит для преподавания в школе, но нам кажется, что некоторые аспекты в нем раскрыты не очень хорошо. Учебник в основном направлен на закрепление грамматики и усовершенствования навыков письма и чтения. Что же касается упражнений, развивающих говорение или в нашем случае коммуникативную компетенцию, их довольно таки мало.

Учебник дополняют различные материалы, предназначенные для аудирования. Но количество представленных аудиоматериалов не достаточно, поэтому добавленные видео-ресурсы помогут развить не только навыки говорения, но и коммуникативную компетенцию в целом.

В рамках нашего исследования мы попытались создать план урока, который основывается на материалах учебника «Spotlight». Мы выбрали Module3-Schooldays and Work . В данном модуле представлен текст для чтения “Schools around the World”. Данный текст рассказывает о различных типах школ и их основных особенностях. К тексту прилагалась аудиозапись.

В рамках одного из заданий учащимся было необходимо прочитать текст, в котором присутствовали пропуски. Далее, после текста им нужно было выбрать подходящие по смыслу слова, чтобы заполнить эти пропуски, и только в конце им необходимо было прослушать запись текста, чтобы проверить правильность выполнения этого задания.

После детального анализа заданий и упражнений, представленных в уроке, мы пришли к выводу о том, что использование видео-ресурсов помогло бы учащимся лучше понять структуру и особенности школ в различных странах.

К данному уроку мы добавили видео-ресурс об особенностях школьной системы в Великобритании. Данный ресурс был взят с сайта www.youtube.ru. Видео предоставляет учащимся уникальную возможность познакомиться с жизнью, культурой и особенностями образовательной системы в Великобритании. Видео доступно в использовании и понимании, так как включает в себя субтитры, позволяющие использовать этот ресурс для учащихся старших классов. Длительность видео составляет 6:08 минут, что на наш взгляд является наиболее оптимальным, так как учащиеся не будут сильно перегружены большим количеством информации. План-конспект урока состоит из нескольких заданий, которые выполняются как в парах, так и в группах.

Организация заданий на основе видео-ресурсов будет проходить в несколько этапов:

Упражнения, выполняемые перед просмотром видео-ресурсов. На данном этапе необходимо познакомить учеников с темой урока, рассказать основные цели и задачи урока, подготовить класс к просмотру видео-ресурсов.

Работа с самими видео-ресурсами. На этом этапе, учащиеся должны четко понимать, что им надо сделать и сколько времени у них на это есть.

Работа в классе после просмотра видео-ресурсов — обмен полученной информацией и обсуждение того, что ученики увидели, услышали, узнали во время работы.

Используя задания рассматриваемого типа на своих уроках необходимо помнить следующее:

Каждый раз, при использовании технологии на уроке следует приготовить запасной план урока, на случай если техника выйдет из строя, не будет работать сайт или отключат электричество.

Предпочтительно если задания будут предполагать парную или групповую работу так, как это способствует развитию навыков коммуникации, обучению в сотрудничестве и предотвращает эффект, когда компьютер становится препятствием для общения в классе. В то же время необходимо помнить, что в больших группах, где более 3 человек, учащимся неудобно работать за одним компьютером.

В компьютерном классе необходимо свободное пространство, которое должно возрастать в зависимости от количества учащихся работающих совместно около каждого компьютера. Идеальный класс должен иметь место свободное от компьютеров для групповой работы, дискуссий или работы с другими заданиями. Оборудование и столы не должны препятствовать зрительному контакту учителя с классом, ее работе с доской или передвижению между группами учащихся.

Итак, подводя итог, можно сделать вывод о том, что развитие коммуникативной компетенции происходит не естественным путем, а с помощью создания особых ситуаций воздействия. Основной идеей данных ситуаций воздействия является оказание социально - психологического воздействия на личность. Данное воздействие благоприятно влияет на формирование успешной коммуникативной компетенции, а также навыков говорения. Видео-ресурсы являются прекрасным средством формирования данного навыка. Задания на основе видео-ресурсов интересны для учащихся. Они помогают развить не только коммуникативную компетенцию, но и навык работы в парах. Однако, разрабатывая задание нужно помнить, что оно не должно просто интерпретировать то, что можно было сделать и без видео-ресурсов. Учащиеся выиграют, в том случае, если упражнение дает реальную возможность для коммуникации и способствует взаимодействию и сотрудничеству.

Литература:

1. Балыхина Т.М., Игнатъева О.П. Словарь терминов и понятий лингводидактической теории ошибки. М.: РУДН, 2006. 41 с.
2. Посохова Л.А. Тематический глоссарий по методике обучения иностранным языкам. Сочи.: Стерх, 2008. 31 с.
3. Стандарты второго поколения. Фундаментальное ядро содержания общего образования. М.: Просвещение, 2009
4. Mark McKinnon Teaching technologies: teaching English using video / <http://www.onestopenglish.com/>
5. Longman Dictionary of Contemporary English: Special Edition. Longman.: 1992. 1229 с.

ӘОЖ 811.111

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ МАЗМҰНЫ ЖӘНЕ МЕКТЕПТЕ ОҚЫТУ ФОРМАЛАРЫ

Насимуллина А.Б.

Орал қ.

Сағындықова А.И

Атырау қ.

Бүгінгі таңда білім жүйесін инновациялық технологиялармен жабдықтап, білімнің халықаралық талаптарын меңгерудің маңызы үлкен. Өйткені бұл жас ұрпаққа сапалы білім берудің негізі болып табылады. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттық мәліметтер ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту-заманның басты талабы. Бүгінгі таңда білім беру саласында әртүрлі сипаттағы және бағыттағы инновациялар енгізілуде. Оқу үрдісіне жаппай жаңа педагогикалық технологияның түрлері енгізілуде. Жаңа педагогикалық технологияны меңгерту мұғалімнің зейін-зерделік, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген ұстаздық қабілетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін жүйелі ұйымдастыруына көмектеседі. Оқу-тәрбие үрдісіне жаңа педагогикалық технологияларды

ендірудің алғашқы шарты: мұғалімнің инновациялық іс-әрекетін қалыптастыру болып табылады.

Оқу үрдісінде жобалау технологиясын белсенді пайдалана отырып, сол арқылы проблемалық тапсырмалар мен сын тұрғысынан ойлау технологиясының кейбір әдістерін қолдануға негізделген білім беру технологияларын енгізу мүмкіндігін арттырады. Бұл технологиялар жеке бағытталған, тілді меңгеру және пайдалану барысында өзін-өзі бақылауға және өзін-өзі ұйымдастыруды қамтамасыз етеді.

Инновациялық технологиялардың арқасында, мұғалімағылшын тілі сабақтарында оқушыларды интерактивті қызметпен айналысуға тарта алады, әрбір оқушыны оқыту процесінің орталығына қоюға, оны оқыту қызметінің белсенді қатысушысы жасауға, басқа да оқушылармен бірге шығармашылық өзара іс-қимылды ұйымдастыруға, жеке тұлға ретінде өзін жүзеге асыруға, оқыту процесіне нақты практикалық бағдар жасауға мүмкіндік береді. Берік және қомақты тәжірибелік нәтижелерге, шынайы өмірде және басқалармен бөлісуге болатын, проблемаларды шешуге арналған өнім деп қабылдаған маңызды. Сабақ қайталанатын және бір сарынды болмауы тиіс, әдістері мен тәсілдері шығармашылық бастамамен біріктірілген, сауықтыру сәттері (сергіту, әзіл-оспақ, мақтау) болуы тиіс. Сабақ тыныш аяқталғаны жөн, оқушыларды кешіктірмеу керек, үй тапсырмасын шамадан тыс бермеген абзал. Оқушылар өмірде ағылшын тілінен алған білімдерін қолдана білгені жөн, сондай-ақ кешенді пәндер қатарында қолдануға шақырылады: әдебиет, тарих, география.

Ағылшын тілді оқыту тиімділігін арттыру, әр түрлі әдістер мен оқыту әдістерін үйлестіру арқасында орын алады. Сондықтан, оқу процесіне сын тұрғысынан ойлау әдістерінің кейбір әдістерін пайдалана отырып, оқушыларды ағылшын тілі сабақтарында интерактивті қызметпен айналысуға бағыттауға, олардың шығармашылық қабілеттерін дамыту кейінірек алған білімдерін өмірде қолданып және олардың айналасына бейімделуге оңай болады. Сондықтан, сын тұрғысынан ойлау процесіне қатыса отырып, олар дербес білім алуға, бірлесіп идеяларды генерациялау, күнделікті өмірде жаңа жағдайларда алған білімдері мен дағдыларын қолдану, өз пікірлері мен идеяларды тұжырымдай білу, басқалардың пікірін құрметтеуге үйренеді. Ең жиі пайдаланылатын оқыту әдістері арасында: «Кластер», «Brainstorming», «Learning together», «Jigsaw», «INSERT», «5W», «Diamond» атауға болады.

Мектепте қолданылатын инновациялық технологиялар ішінде жиі қарастырылатындар :

АКТ-ні қолданып оқыту технологиясы;

Жобалау технологиясы ;

Ойын технологиясы;

Модульдік оқыту технологиясы;

Деңгейлеп оқыту технологиясы;

Интерактивті оқыту технологиясы;

Инновациялық оқыту формаларын қолданудың нәтижелері:

- Түрлі әдістерді пайдалану сабақтың нақты мәнін терең ашуға көмектеседі;

- Оқушылардың барлығын сабаққа қатыстыруға мүмкіндік туады;

- Олардың әрқайсысының деңгейін анықтауға болады;

- Оқушылардың барлығын бағалауға мүмкіндік бар;

- Оқушыларды ізденіске баулып, өз бетімен жұмыс істеуге үйретеді;

- Оқушылардың қабілеттері, сөз саптау еркіндігі, ұйымшылдығы, шығармашылық белсенділігі артады;

- Жеке тұлғалық сипатын дамытуға, шығармашылығын шыңдауда, өзіне деген кәсіби сенімін қалыптастырады;

Инновациялық технологиялардың тиімділігі ең алдымен интерграциялық түрде оқыту үрдісін әдістемелік тұрғыда ұтымды ұйымдастыра білу өзегінде жатыр. Қазіргі таңда ұсынылып отырған инновациялық технологиялар мектептегі білім беру жүйесіне жаңа тыныс әкелгендей. Инновациялық технологияларды шет тілін оқытуда қолдану, жан-жақты білім алуына, шығармашылықпен айналысуына мүмкіндік береді. Инновациялық технологиялар әдістемеді түрлі сипатта қолданысқа ие болып, техникалық жабдықтармен интерграциялық түрде өзара көрініс тауып жатыр.

Бүгінгі күні ең басты назарда – оқушы, оның тұлғасы, қайталанбас ішкі жан дүниесі. Сондықтан заманауи мұғалімнің мақсаты – тұлғаның дамуына сәйкес келетін оқушылардың оқу қызметін ұйымдастыратын тиімді әдістер мен формаларды таңдау.

Тәжірибе көрсеткендей, мектептегі шет тілін оқытудың кәсіби бағытын дамыту

мақсатында инновациялық технологияларды қолдану үрдісі, оларды білім жүйесінде, яғни көптеген дағдыларға ие болуға және оны өмірде қолдануда айқын көрінуде. Қазіргі тез өзгеріп тұратын қоғамда тұлғаның эффективті дамуы мен бағытталуына арналған шет тілін оқытудың инновациялық әдістеріне тоқталсақ.

Көпжақты әдіс. Заманауи көпжақтылық әдісі өз бастауын 1920 жылы жасалған «Квиленд жоспары» атты әдістен алған болатын. Оның негізгі шарттары:

- Шет тілі механикалық жаттап, есте сақтау арқылы оқытылмайды. Өйткені ол оқып-үйрену барысында әр тұлғада жеке қалыптасады. Осылайша, қайталау жаттығулардың көлемі азайтылып, орнына оқушылардың спонтанды сөйлеу әрекетіне көңіл бөлу керек.

- Тіл – ол мәдениет, яғни мәдени білім тілді оқыту барысында аутентті тілдік материалдар арқылы беріледі.

- Әрбір сабақ бір мәселеге мән бере жоспарлануы тиіс болса, оқушылар білім мазмұнын оқшаулау бірлігінің біреуін үйрену керек. Грамматика, сондай-ақ лексика секілді қатаң логикалық ретпен тең бөліктермен берілуі тиіс: әр келесі өткізілетін сабақ бұрын бар сөздік қорды одан әрі көбейтуі қажет.

- Сөйлеу қызметінің барлық төрт түрі оқу процесіне бір мезгілде қолданылуы тиіс. Оқу материалы сұрақ-жауап түрінде оқу-жаттығулар мен ұзақ диалог ретінде таныстырылады. Әдетте, осы әдісті оқыту үшін ұсынылған мәтіндер оқылып жатырған тілдің мәдениеті жайлы жақсы түсінік береді. Алайда, оқытушының рөлі оқушылардың бір-бірімен тікелей қарым-қатынас жағдайында материалды шығармашылық пайдалануын шектейді.

Толық физикалық реакция әдісі. Бұл әдіс екі негізгі алғышарттарға негізделген. Біріншіден, бұл әдістесөйлеуді қабылдау дағдылары кішкентай балалардағы секілді, шет тілінде барлық басқа дағдылардың алдында болуы тиіс. Екіншіден, сабақ бергенде оқытылып жатқан тіл әдетте «осында және қазір» деген жағдайды сипаттайтын ұғымдар мен оңай түсінікті мысалдармен шектеледі. Оқушылар ауызша сөйлеуге дайын болмайынша немесе оған дайын екенін сезінбеген сәтке дейін итермелеуге болмайды. Бұл әдіс оқуға және жазуға үйретпейді, сонымен бірге, осы әдіспен оқыту барысында игерілген тілдік дәреже күнделікті қарым-қатынасқа арналмаған.

Табиғи әдіс. Оқытудың мақсаты – оқушылардың шет тілін үйрену деңгейі орташа болу. Оқытушы, оқушылардың шет тілінде сөйлеу барысында жіберген қателіктеріне көңіл бөлмейді, себебі, бұл тілдік дағдыларды дамытуды баяулатуы мүмкін. Бұл үшін қолайлы кезең оқушылардың пассивті сөздік қоры 500 лексикалық бірлікке жеткен сәттен басталады.

Белсенді оқыту. Оқушы нақты өмірде проблемалық жағдайларды шешу қажеттігіне бетпе-бет келу фактісі орын алады. Бұл әдіс дамытуды ұйымдастыру, өзін-өзі ұйымдастыру және өзін-өзі дамытуға бағытталған. Негізгі қағидат – оқушы өзінің білімінің негізін өзі қалаушы болып табылады. Белсенді оқыту қазіргі кезеңдегі шет тілін оқытуда басым болып келеді. Өйткені, іс-шараларды тиімді өткізу және басқару оқушылардың белсенді психикалық қызметіне негізделген кезде ғана мүмкін болады.

Мектепте шет тілін инновациялық технологияларды қолданып оқыту бірнеше психологиялық әдістерді енгізуді қарастырады: когнитивті, позитивті, эмоциональді, мотивациялық, оптимистік, технологиялық. Бұл әдістердің барлығы оқушының тұлғасына бағытталады.

Шет тілін оқыту үрдісінде инновациялық технологиялар маңызды рөл атқарады, соның ішінде әдейі аудармалық бағдарламаларды пайдаланып аударма үрдісін жандандыруға мүмкіндік беретін компьютерлік бағдарламалар және интернет. Сабақтарда, оқушылар компьютерлік бағдарламаларымен танысып қана қоймай, сонымен қатар компьютерді пайдалана отырып аударманы дұрыс жасауға дағдыланады. Мұғалімдер оқушылармен электрондық пошта арқылы хабарда болады, осылайша өзіндік жұмыстың бақылау мониторингі процесін жеңілдетуді жүзеге асырады. Қорытынды жұмыс ретінде, оқушылар компьютерлік технологияларды пайдалана отырып шет тілінде презентация дайындайды.

Мектептегі шет тілін оқытуда ең перспективалы құралдардың бірі - **тілдік портфолие**. Қазіргі жағдайда тілдік портфолие шет тілін оқытын оқушының оқу нәтижелерін білдіретін жұмыс материалдарының пакеті ретінде қарастырылады. Тілдік портфолиде ұсынылған мұндай материалдар жиынтығы оқушылар мен мұғалімдерге оқу жұмысының көлемін және тілді оқыту және шетелдік тіл мәдениетін саласындағы оқушылардың жетістіктерінің ауқымын талдау мен оқыту нәтижелерін бағалауға мүмкіндік береді.

Бүгінгі күні ең әмбебап техникалық оқыту құралдары болып интерактивті тақталар

табылады, мысалы, *SMART Board электрондық интерактивті тақтасы*. Интерактивті тақта дегеніміз интерактивті тақтадан, проектор мен компьютерден тұратын қазіргі заманғы техника жетістіктері жиынтығы. Осы үш қарапайым кішкентай нәрселер сыныпта керемет жұмыс істеуге мүмкіндік береді. *Сандық интерактивті тақта* – бұл оқыту процесінде оқу материалының электронды мазмұны мен мультимедиялық материалдарды енгізуді жүзеге асырудың тиімді жолы болып табылады. Сабақ мазмұны интерактивті тақта экранында анық пайда болып және әрбір оқушының белсенді жемісті қызмет атқаруына бағытталған. Ағылшын тілінде дайындалған скринингтік жаттығуларға, мәтіндер, түрлі сипаттағы түсті суреттер, ағылшын тіліндегі мультимедиялық дискілерлердегі материалдар, аудио және бейне материалдар сабақ материалын енгізунемесе қарқындалуға, лексикалық бірліктерді, тілдің грамматикалық құрылымын қайталауға, бақылау мен өзін-өзі тану үшін қолданылады.

Шет тілін ақпараттық коммуникативтік оқытуда интерактивті мультимедиялық технологияларды қолдану сабақ материалының жеткізу сапасы мен оқушылардың осы материалды жетік түсінуіне айтарлықтай көмегін тигізеді. Тәжірибе көрсетіп отырғандай, қазіргі заманғы технологияларды пайдалану және мультимедиялық жабдықтарды енгізу, оқу процесінің мазмұнын байытады. Балалардың ағылшын тілін үйрену мотивациясын арттырады және мұғалім мен оқушылар арасындағы тығыз ынтымақтастықты күшейтеді. Ағылшын тіліне оқыту үрдісі күрделі, әрі үнемі дамып тұратын жүйе. Шет тіліне оқытуды компьютеризациялау ақпаратқа қолжетімділікті жеңілдетіп, тіл үйрену уақытын азайтады. Қазіргі уақытта мультимедиялық өнімдер, шет тілін үйрену үшін қажетті ақпаратты веб-беттер, электрондық кітаптар, тақырыптық мәтіндер мен жаттығулар деректердің үлкен базалық ауқымы бар. Мұншалықты дереккөздердің саны бірқатар қажет ақпаратты іздеуде қиындық тудырады, қазіргі сәтте барлық мұғалім қолданыстағы мультимедиялық бағдарламалармен айналысып және оқу процесінде оларды қолдану бәріне бірдей қолжетімді емес.

Мультимедиялық технологиялар көрнекі-аудио және интерактивті оқыту құралдарын пайдалануды көздейді:

1) бағдарламалық қамтамасыз ету (мультимедиялық компакт-дискілер, презентациялар, бейне -аудиоклиптер, интернет-ресурстар);

2) жабдықтар (компьютер, аудио және видео жабдықтар, мультимедиялық проектор, интерактивті тақта).

Соңғы бірнеше жылда, шет тілдерін және басқа пәндерді оқытуда инновациялық технологияларды пайдалануға көңіл бөлінуде. Оқушыдан білім мен дағдылардың жиынтығы ғана талап етілмейді, сонымен бірге бұл оған жаңа ақпараттық заманауи қоғамға тез бейімделуге септігін тигізетін коммуникативті, ақпараттық және басқа да құзіреттердің жүйесі. *Шет тілін оқытуда инновациялық технологияларды қолдану, оқушылардың шет тілін меңгеруді жаңа деңгейге жеткізу жолында мотивациясын арттыруға, әр түрлі тексерулер мен сынақтарға дайындалуына мүмкіндік береді.*

Мысалы, Орал қаласындағы №12 жалпы орта білім беретін мектепке студенттерді сараманға апару кезінде **әдістемелік зертхана ұйымдастырдым**. 8 «б» сыныбында студенттермен бірлесе отырып бақылау тәжірибесін жүргіздік, өйткені бұл сынып оқушылары тарапынан диалогтық сөйлесу кезінде қиындықтар айқын байқалды. Сондықтан, белгілі инновациялық технологиялардың ішінде мен *М.М.Жанпейсова әдісі бойынша модульдік оқыту технологиясын* қолдану туралы шешім қабылдадым.

Бұл технологияны таңдауымды былайша түсіндіруге болады:

- Модульдік оқыту технологиясы технология жеке ынталанған, танымдық қызметті ұйымдастыруға құлшынысты көздейді;

- Оқу процесін диалогтық сөйлесу негізінде құруға көмектеседі.

С.И.Ожеговтың сөздігінде модульге мынадай анықтама беріледі: «...анықталатын, белгілі бір жүйенің, ұйымның өзіндік бөлігі».

Модульдік оқытудың мақсаты: оқушылардың дербестігін, оқу материалын әзірлеу жеке жолдарын қатысты жұмыс істеу, олардың қабілетін насихаттау.

Оқу модулі жүргізілетін оқу циклі секілді, құрылымдық бөліктерден тұратын конструкциясы болады: кіріспе, диалогтық және қорытынды. Әр оқу модулі, оқу бағдарламасының тақырыптарға бөлінген сағаттар санына, тақырып немесе бөлімге байланысты белгілі бір сағаттардан тұрады.

Оқу модулінің ерекшелігі, кіріспе, қорытынды бөлімге де, әртүрлі сағаттар санына да бірдей беріледі - екі сағат. Қалған уақыттың барлығы диалогтық бөлімге арналады.

Қарапайымнан күрделіге қарай, репродуктивті тапсырмалардан шығармашылық ізденіске, «өзара түсінісу» деңгейінен «білімді алмастыру» деңгейіне дейін оқушыға оқу материалын меңгеруге мүмкіндік береді. Диалогтік бөлігінде оқу үрдісі алдымен, оқушылардың бір-бірімен өзара іс-қимылы сыныпты микро-топтарға бөлу арқылы диалогтік байланыс негізінде, түрлі ойын технологияларын енгізуге негізделеді. Бұл жағдайда мұғалімнің рөлі үйлестіруші яғни координатор ретінде мынадай кезеңдерден тұрады:

1-қадам: қажетті білім, дағды, мақсаттар мен сабақ міндеттерін сәйкестендіру.

2-қадам: сабақ материалының мазмұнын модуль бойынша зерттеу.

3-қадам: осы модульге арналған мағыналық негізгі ұғымдарды анықтау, олардың өзара қарым-қатынасын анықтау.

4-қадам: бүкіл тақырып бойынша қолдау схемаларын дайындау (таңдалған мағыналық ұғымдардың негізінде).

5-қадам: оқыту модулінің бүкіл мазмұны бойынша тест тапсырмаларын дайындау (15-20 тапсырма).

6-қадам: осы модуль бойынша оқу материалының мазмұнына сәйкес сұрақтар мен міндеттерді блогын дайындау (бұл жағдайда, мұғалім оқушылардың білімі мен дағдыларын бақылау мен бағалаудың басқа да нысандарын пайдаланады: диктант, өзін-өзі таныстыру, және т.б.)

7-қадам: диалогтық сөйлеуді дамыту.

Оқу модулінің кіріспе бөлігінде студент-машыккер, оқушыларды оқу бағдарламасының оқытылып отырған бөлімінің маңыздылығын түсінуге бағыттады. Сондықтан, бұл кезең келесі оқыту іс-шараларын қамтиды:

- Оқыту және проблемалық жағдайды(ситуация) құру;
- Негізгі оқу тапсырмасын қалыптастыру;
- Жұмыс жоспарын бірлесіп әзірлеу және талқылау.

Оқушылармақсатқа жету үшін қиындықтарды сезінуге, мақсатқа жету қаншалықты табысты жүріп жатқанын түсінуге тиісті.

Кіріспе бөлігінде оқушыларға жаңа ақпарат таныстырылады және кейін білім алу сатысына ұласады.

Оқыту модулінің диалогтік бөлігін дайындауда бүкіл тарауда (тақырып) мазмұны қысқа, шағын көлемді түрінде жасау үшін белгілі бір бөліктерге бөлінді. Әрбір сабақта оқушылар жұмыс істеу үшін оқу материалы әр тақырып мазмұны бар кезеңдерге бөлінді. Оқу материалы үш қиындық деңгейде дайындалған: жеңіл, орташа қиындықта, қиын. Әрбір оқушыға үш деңгейдің бірін таңдауға құқығы қалдырды. Сонымен қатар, білімдерін алмастыру, мәселелік сипатында тапсырмалар дайындалды.

Диалогпен жұмыс бөлігі мынадай негізгі принциптерге сай жасалынды:

- Материалдық зерттеу бойынша және үйренуге біртұтас көзқарас принципі;
- Өрлеу принципі бойынша оқыту «бірінші, ықшамдалған күйінде, және мазмұнын «көлемін ұлғайту»және қосымша мәліметтерін немесе фактілерді енгізу;
- Әрбір сабақта диалогтық оқыту модулінің тақырыбына «қайтып оралу» принципі.

Сабақ жоспарлау кезінде оқушыларды диалогтік сөйлеуге үйретуге ерекше назар аударылды.

8-сыныптың «The United States of America», «Conditional Sentences» тақырыптары бойынша диалогтік бөлімінде оқушылар үш топқа бөлінеді. Кейін оқушылар кезектесіп бірінші, екінші, үшінші, төртінші мәтіндерді оқыды. «Ілеспе карталарда» оқушылар жұп болып әр мәтінге берілген сұрақтарға жауап беруі керек болды, осылайша олар өзара түсіністік пен мәтіндерді игергенін көрсетті. Мәтін оқу кезінде сөздікпен де жұмыс жүргізілді.

Екінші сабақ «айналдыра түсінік айту» ойын түрінде жүргізілді. Ойын мазмұны: жүргізуші ортада көзі жабық күйінде айналып тұрады, ол мәтінді бастайтын кез келген ойыншыны көрсетеді. Келесі, сағат тілінің бағытымен, әр оқушы мәтіннің бір сөйлемін айтады.

Ойынның барысында әрбір оқушы өзінің еске сақтау, сөйлеу, қарым-қатынас дағдыларын, ораторлық тәжірибесін дамытады.

Үшінші сабақта «бақытты оқиға» ойыны өтілді. Сынып екі топқа бөлінді. Бұл ойын бірнеше кезеңдерден тұрды(әрбір дұрыс жауапқа бір ұпай алып отырды):

1 ойын - «Later, later»: әр команда ұсынылған сөздерді қазақ тілінен ағылшын тіліне аударды.

2 ойын - «Бөшкедегі аралас»: оқушы бір сан суырды, және жүргізуші сұрақты оқығаннан кейін, оқушылар толық дәлелді жауап берді .

3 ойын - «Сен маған, мен саған»: оқушылар бір-біріне сұрақтар қойды: тілдік білімдерін және шеберліктерін көрсету керек болды.

4 ойын - «Dark Horse»: жүргізуші мереке туралы оқыды (Американың көрікті жерлері, спорт түрлері) – не туралы немесе кім туралы айтылып отырғанын айту керек болды.

5 ойын- «Taller»: әр команда тақырыптың аты бар конвертті таңдады, содан кейін ағылшын тілінде берілген тақырып бойынша әңгімелеп берді.

6 ойын - «Грамматика»: карточкалармен жұмыс.

Тәжірибе нәтижесі: педагогикалық машықтың соңында, бақылаудағы 8б-сынып оқушыларынан едәуір ілгерілеу байқадым: олар сөйлеуде сенімдірек бола бастады, білімдері тереңдеп, жауаптары дұрысталды, ағылшын тілінде сөйлеуге ынталары оянды.

Әдебиеттер:

1. Аухадиева З.Ж. «Шетел тілдерін үйретуде жаңа инновациялық технологияларды пайдаланудың маңызы» // ISSN 1561-1140. Пищевая технология и сервис. №4/2011.-40-42бб.
2. Әбуов.Ә.Е. «Мектептің оқу үрдісінде инновациялық білім беру технологияларын пайдаланудың шарттары», Пед.ғыл.канд.дисс.-Астана, 2005
3. Бәйнеш Ш.Қ. «Шетел тілін үйретуде ақпараттық технологиялардың қолданылуы» // Шетел тілін оқыту әдістемесі. 2009. - 12-26 бб.
4. Губаева М.М «Модульдік оқыту технологиясының сабақты меңгеруде атқаратын рөлі» // Мектептегі шет тілі №5\2003,36-37бб
5. Жанпейсова М. М. Модульная технология обучения как средство развития ученика. - Алматы, 2002.

ӘОЖ 81'243

ШЕТЕЛ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІ ОҚУ-ТӘРБИЕ ҮРДІСІНЕ ПАЙДАЛАНУ

Габдешева А.Е.

Орал қ.

Ғылым мен техника дамыған және елдердің өзара бәсекелестігі күн сайын күшейе түскен ХХІ ғасырда Қазақстанның сыртқы саясатының жан - жақты тереңдеп, ағылшын тілін меңгеру аса қажет. Сонымен қоса, еліміздің дүние жүзіндегі дамыған 50 елдің қатарына ену стратегиялық бағытын іске асыру үшін, шетел тілін, әсіресе ағылшын тілін меңгерген білімді де білікті ұрпақ тәрбиелеудің маңызы зор. Елімізде білім беру саласында жаңа ақпараттық технологияларды қолдану басты мақсат болып отыр. Ол тек қана техникалық құрал емес, сонымен бірге жаңа ақпараттық, коммуникациялық технология және білім беру жүйесіндегі сабақ берудің жаңаша әдісі болып отыр. Елбасымыздың Қазақстан халқына жолдауында ХХІ ғасырда ақпараттық қоғам қажеттілігін қанағаттандыру үшін білім беру саласында келесі міндеттерді шешу керектігін атап көрсетті: компьютерлік техниканы, интернет, телекоммуникациялық желі, электрондық және телекоммуникациялық құралдарды, мультимедиялық электрондық оқулықтарды оқу үрдісінде тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көтеру. Сонымен қатар тәуелсіз еліміздің болашағы-жарқын, білімді, парасатты, өз ана тілімен қоса шетел тілі «ағылшын тілінде» еркін сөйлеп, өз елін, халқын, мәдениетін шетелге таныстыра алатын үш тілде еркін сөйлейтін азамат болып шығуы керек деген Шетел тілін жаңаша оқыту соңғы жылдары жоғары қарқынға ие болды.

Ұстаздардың сабақты жобалаудағы жауапкершілігі студенттердің шетел тілінде нәтижелі тілдік қарым-қатынас жасауына мүмкіншіліктер туғызады. Олар аз уақытта жаңа технология жәрдеміне үлкен жетістіктерге жете алады. Оқудың дәстүрлі үрдісіне инновациялық технологияны ендіру, оқытушылар мен студенттерге дәстүрлі формаларды және әдістерді жетілдіруге мүмкіндік береді, сонымен қатар жаңаларды да, атап айтқанда:

тренингтер, дөңгелек үстелдер, пресс-конференциялар және т. б. Оқытушылардың біліктілігі олардың педагогикалық қарым- қатынаста жағдаят жасауда көрінеді, онда оқытушылар да, студенттер де таңдау және бақылау мүмкіншілігіне ие болады. Инновация дегеніміз тек ғана жаңалық енгізу емес, сонымен қатар жаңаны дәстүрлі оқу- тәрбие үрдісіне қолдана білу.

Білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологияларды қолдану мәселесі өзекті мәселелердің қатарынан орын алуда. Шетел тілін оқытудың мақсаты субъектінің мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін қалыптастыру десек, онда сол шетел тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану шетел тілін оқытудың мақсатынан туындап отырған қажеттілік болмақ.

Білім беру үрдісін ақпараттандыруда төмендегідей әдістемелік, педагогикалық міндеттерді шешуге болады:

- білім беруде көлемді ақпаратқа қол жеткізе алу; білім алуға мотивацияның жоғарылауы; өз бетінше жұмыс істеу; өзін-өзі бақылау және т. б.
- жеке тұлғаны жетілдіру (тұлғаның ой-өрісі, эстетикалық тәрбие, зерттеу жұмысымен шұғылдану іскерлігін дамыту, ақпараттық мәдениетін қалыптастыру және т. б.
- әлеуметтік тапсырысты жүзеге асыру (компьютерлік біліктілікті қалыптастыру, белгілі бір сала бойынша маман дайындау және т. б.)
- оқу-тәрбие жұмысын жетілдіру (білім берудің сапасы мен тиімділігін арттыру, танымдық әрекеттің мотивін қамтамасыз ету, пәнаралық байланыстарды тереңдету және т. б.

Сөз арқауы компьютерлік технологияны пайдалана отырып, шетел тілі сабағында интернет жүйесін қолдану мәселесі болмақ. Жаһанданған интернет жүйесін қолдану негізінде, тіл үйренушілердің сөз әрекетінің төрт түрінде де біліктілігін қалыптастыруға болады, жүйе материалдарын қолдану арқылы олардың оқу, жазу іскерлігі мен дағдыларын қалыптастыруға, сөздік қорын байытуға мүмкіндік туады. Интернет жүйесін пайдалана отырып, тілін үйренуші елдің өкілдерімен байланысқа түсе алады.

Студенттердің шетел тілін үйренуге деген ынтасын арттыру олардың төмендегі шараларға қатысуы негізінде жасалынады: диспуттар, байқаулар, олимпиадалар және т.б.

«Интернет» деген термин ағылшынның «international net» деген сөзінен, аудармасында «халықаралық байланыс» деген ұғымды береді. Интернет жүйесі арқылы тіл үйренуші тіл өкілімен тура, тікелей байланысқа түсе алады, шетел тілі сабағында Интернетке қосылу арқылы шынайы қарым-қатынас үлгісін жасауға болады. Табиғи тілдік ортада тілді қарым-қатынас құралы ретінде қолдана отырып, тіл үйренушілер айтылымдарға спонтанды түрде, түрлі тілдік формулаларды қолдана отырып, жылдам жауап беруге дағдыланады.

Қазіргі уақытта шетел тілін оқытудың коммуникативтігі, интерактивтілігі, аутенттігі тілді үйрету үрдісінің мәдени контексте болуы үстемдікке ие болуда. Аталған ұстанымдар коммуникативтілік қабілетінің компоненті ретінде мәдениетаралық біліктілікті дамытудың алғы шартын жасайды. Шетел тілін дәстүрлі оқытуда тіл үйренушілер тілдік жаттығуларды жасап, қажетті материалды жаттаумен ғана шектеледі. Шетел тілінде тілдік қарым-қатынасқа үйрету үшін шынайы, өмірлік жағдаяттар туындату қажет. Ол студенттердің қажетті материалды меңгеруіне және соған сәйкес мінез-құлқын қалыптастыруға жағдай жасайды. Аталған мәселені шешуде Интернет жүйесі айтарлықтай маңызға ие. Заман ағымына сай күнделікті сабаққа бейне, аудио қондырғылары мен теледидарды, компьютерді қолдану айтарлықтай нәтижелер беруде. Бұндай қондырғылар студенттердің қызығушылығын арттырып, зейін қойып тыңдауымен қатар, түсінбей қалған сәттерін қайталап көруге, тыңдауға және алған мағлұматты нақтылауға мүмкіндік береді. Мұғалімдердің өздері де алынған ақпаратты көшіріп алып (дискетке, бейне таспаға, флешкаға) онымен өз ыңғайына қарай жұмыс істей алады. Әсіресе олардың тиімділігі:

- Қашықтықтан білім алу мүмкіндігі туындайды;
- Қажетті ақпаратты жедел түрде алу мүмкіндігі болады;
- Экономикалық тиімділігі зор;
- Білім сапасына тигізер әсері зор. Әсіресе тіл сабақтарын игеруде.
- Іс-әрекет, қимылды қажет ететін пәндер мен тапсырмаларды оқып үйренуде тиімді;
- Мұғалімнің, студенттердің ой-өрісін, дүниетанымын кеңейтуге де ықпалы зор.

Қазіргі таңда білім беру жүйесінде электрондық байланыс жүйелерінде ақпарат алмасу интернет, электрондық пошта, телеконференция, бейнеконференция, телекоммуникациялық жүйелер арқылы іске асырылуда. Оқытудың компьютерлік технологиясын енгізу оқу-тәрбие қызметін басқаруды интенсификациялау мен оптимизациялаудың жаңа принципті мүмкіндіктерін

ашады. Оқытудың жаңа педагогикалық технологиясын жүзеге асыру мұғалімнің шығармашылық әлеуетін дамытуға мүмкіндік береді, өз бетімен танымдық және тәжірибелік-зерттеушілік қызметін меңгеруге көмектеседі, білім алушылардың өз бетімен оқу қызметінің мәдениеті қалыптасады.

Оқу-тәрбие жұмысын жетілдіру (білім берудің сапасы мен тиімділігін арттыру, танымдық әрекеттің мотивін қамтамасыз ету, пәнаралық байланыстарды тереңдету және т.б. Сөз арқауы компьютерлік технологияны пайдалана отырып, шетел тілі сабағында интернет жүйесін қолдану мәселесі болмақ. Жаһанданған интернет жүйесін қолдану негізінде, тіл үйренушілердің сөз әрекетінің төрт түрінде де біліктілігін қалыптастыруға болады, жүйе материалдарын қолдану арқылы олардың оқу, жазу іскерлігі мен дағдыларын қалыптастыруға, сөздік қорын байытуға мүмкіндік туады. Интернет жүйесін пайдалана отырып, тілін үйренуші елдің өкілдерімен байланысқа түсе алады. Студенттерге шетел тілін үйренуге деген ынтасын арттыру олардың төмендегі шараларға қатысуы негізінде жасалынады: диспуттар, байқаулар, дистанционды олимпиадалар және т. б.

Оқытуға жаңашыл көзқарасты қолдану, тәжірибеге бағытталған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады, сондай-ақ оның сапасы алынған білімнің нақты жағдайда мақсатқа жетумен қатар өмірдің сапасын көтеруде үлкен сұранысты қанағаттандыруды қамтамасыз етеді. Оқытудың жаңа технологияларының мақсаты-оқытуды ізгілендіру, яғни оқу құралдары студенттердің өздігінен танымдық іс-әрекетін жүргізе алуында.

Әдебиеттер:

Использование современных информационных и коммуникационных технологий в учебном процессе [учебно-методическое пособие] / Д.П. Тевс, В. Н. Подковырова, Е. И. Апольских, М. В. Афонина. - Барнаул: БГПУ, 2006.

Кожевникова Т. В. Компьютерные технологии в изучении иностранных языков// Современные теории и методы обучения иностранным языкам. — М.: Экзамен, 2006.

Сысоев П. В. Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку // ИЯШ, 2008. — № 6.

Теория и практика применения технических средств в обучении иностранных языков. / Под ред. М. В. Ляховицкого. переизд. – М, 2010.

УДК 377

ОСОБЕННОСТИ ИНТЕРАКТИВНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГОВ

Полянина О.Г.

Орал қ.

Современная ориентация высшего педагогического образования на формирование компетенций как готовности и способности будущего педагога к профессиональной деятельности

и общению предполагает создание дидактических и психологических условий, в которых участник образовательного процесса может проявить не только интеллектуальную и познавательную активность, но и личностную позицию, позволяющую выразить себя как субъекта деятельности и общения. В связи с этим особое значение в процессе профессиональной подготовки будущего учителя приобретает интерактивное обучение, осуществляемое в различных формах совместной деятельности обучающихся, в рамках которых все субъекты образовательного процесса взаимодействуют друг с другом, обмениваются информацией, совместно решают учебные проблемы, моделируют ситуации, оценивают действия друг их участников и свое собственное поведение, погружаются в реальную атмосферу делового сотрудничества по разрешению проблем.

В процессе интерактивного обучения обучающийся учит формулировать свое мнение, правильно передавать свои мысли, обосновывать свое мнение, вести дискуссию, слушать других, уважать и считаться с другими мнениями и точками зрения.

Виды работ в интерактивном обучении:

- совместная работа (в парах, группах и коллективе);
- ролевые и деловые игры, дискуссии;

- работа с различными источниками информации (книги, лекции, интернет, документы, музеи);
- презентации;
- тренинги;
- интервью;
- опросы и т.д. [3].

Сегодня имеются различные классификации интерактивных методов. Интерактивные методы классифицируются по различным видам: с точки зрения содержания, применения, по технологическим характеристикам и т.д. Преподаватели используют такие интерактивные методы как: «мозговой штурм», синквейн, кластер, технология RAFT и др. Все методы предлагаем рассмотреть по классификации М.М. Новик.

Классификация интерактивных методов обучения (по М.М. Новик)

Название	Виды
Имитационный	Проблемные лекции
	Проблемные семинары
	Тематические групповые дискуссии
	Мозговые штурмы (breinstorming)
	Круглый стол
	Педагогические игры-упражнения
	Стажировка
Имитационный а) Не игровой	Разбор реальных ситуаций (кейс-стади)
	Имитационные упражнения
	Тренинги
б) Игровой	Ролевые игры
	Деловые игры 1) Учебные игры – блиц-игры – мини-игры – игровые занятия на компьютере
	Производственные игры – проблемно-деловые игры
	Проектирование в виде игры

Таким образом, можно отметить множество видов интерактивных методов.

Учебный процесс, опирающийся на использование интерактивных методов обучения, организуется с учетом включенности в процесс познания всех учащихся группы без исключения. Совместная деятельность означает, что каждый вносит свой особый индивидуальный вклад, в ходе работы идет обмен знаниями, идеями, способами деятельности. Организуются индивидуальная, парная и групповая работа, используется проектная работа, ролевые игры, осуществляется работа с документами и различными источниками информации.

Интерактивные методы основаны на принципах взаимодействия, активности обучаемых, опоре на групповой опыт, обязательной обратной связи. Создается среда образовательного общения, которая характеризуется открытостью, взаимодействием участников, равенством их аргументов, накоплением совместного знания, возможностью взаимной оценки и контроля.

Интерактивное обучение подразумевает вполне конкретные и прогнозируемые цели. Одна из таких целей состоит в создании комфортных условий обучения, при которых учащийся

чувствует свою успешность, свою интеллектуальную состоятельность, что делает продуктивным сам процесс обучения.

По сравнению с традиционными, интерактивные методы в большей мере соответствуют природе педагогического процесса, моделируют конструктивное и продуктивное педагогическое взаимодействие.

Ключевым понятием, определяющим смысл интерактивных методов, является понятие «взаимодействие» – непосредственная межличностная коммуникация, важнейшей особенностью которой признается способность человека «принимать роль другого», представлять, как его воспринимает партнер по общению или группа, и соответственно интерпретировать ситуацию и конструировать собственные действия. Педагогическое взаимодействие – процесс совместной деятельности педагога и учащихся, атрибутами которого являются: пространственное и временное сопresутствие участников, создающее возможность личного контакта между ними; наличие общей цели, предвосхищаемого результата деятельности, отвечающего интересам всех и способствующего реализации потребностей каждого; планирование, контроль, коррекция и координация действий; разделение единого процесса сотрудничества, общей деятельности между участниками; возникновение межличностных отношений. Педагогическое взаимодействие — это обмен деятельностью между педагогом и учащимися, в котором деятельность одного обуславливает деятельность другого (других) [1].

Интерактивные методы — это усиленное педагогическое взаимодействие, взаимовлияние участников педагогического процесса через призму собственной индивидуальности, личного опыта жизнедеятельности. Это процесс интенсивной межсубъектной коммуникации педагога и учащихся (педагог — субъект своей профессиональной деятельности ставит в позицию субъекта образовательной деятельности — учащегося). Интерактивное педагогическое взаимодействие характеризуется высокой степенью интенсивности общения его участников, их коммуникации, обмена деятельностью, сменой и разнообразием их видов, форм и приемов, целенаправленной рефлексией участниками своей деятельности и состоявшегося взаимодействия. Интерактивное педагогическое взаимодействие, реализация интерактивных педагогических методов направлены на изменение, совершенствование моделей поведения и деятельности участников педагогического процесса.

Определяющим признаком интерактивного обучения является проявление активности учащимися и сочетание, взаимосвязь физической (передвижение по аудитории, смена рабочего места, рисование, осуществление записей и т.д.), социальной (обмен мнениями, смыслами, отстаивание своей точки зрения и т.д.) и познавательной активности (осознание себя как источника опыта, поиск решения проблем и т.д.) одновременно.

Активности (интерактивности) учащихся способствует и сочетание в интерактивных методах общих организационных форм педагогического взаимодействия: фронтальной, групповой, парной и индивидуальной. Практически каждый интерактивный метод предполагает взаимосвязь и сочетание фронтальной (со всеми учащимися), а также групповой (выполняемой в творческих группах), парной (выполняемой в парах) и индивидуальной работы учащихся [3].

Значение интерактивных технологий и методов обучения в профессиональной подготовке педагогов исследовались И.В. Прохоровой, Т.Л. Чепель, Т.Д. Яковенко и др. В частности, И.В. Прохорова рассматривает методы интерактивного обучения как «способы целенаправленного интенсивного межсубъектного взаимодействия в процессе обучения, направленные на достижение поставленных дидактических целей и создание оптимальных условий развития будущих педагогов». В работах Т.Л. Чепель и Т.Д. Яковенко интерактивное обучение трактуется как синоним интенсивного обучения, обеспечивающегося механизмами социально-психологического и педагогического взаимодействия. С.С. Кашлев [1].

Определяет технологию интерактивного обучения как «совокупность способов целенаправленного усиленного межсубъектного взаимодействия педагогов и учащихся, последовательная реализация которых создает оптимальные условия для их развития».

Необходимость использования технологий интерактивного обучения в системе профессиональной подготовки современного педагога определяется следующими тенденциями и педагогическими задачами, вытекающими из этих тенденций:

- переход от обучения к учению, в соответствии с которым приоритетными становятся технологии, позволяющие организовать самостоятельную деятельность будущих педагогов по освоению содержания профессиональной подготовки — технологии организации самостоятельной работы, технологии модульно-рейтингового обучения и т. Д.;

- изменение задач профессиональной подготовки будущих педагогов, связанных с реализацией компетентностного подхода и требующих технологий, включающих студентов в различные виды деятельности — проектной, творческой, научно-исследовательской;

- возрастающая роль информации в современном мире, актуализирующая технологии работы будущего педагога с различными источниками информации;

- необходимость формирования у будущего педагога способности к взаимодействию и сотрудничеству, требующая использования технологий организации группового взаимодействия (дискуссии, дебаты, технологии обучения в сотрудничестве и т. Д.);

- возрастание роли субъектности и самостоятельности будущего педагога в процессе обучения, необходимость «учения через всю жизнь», влекущие за собой возрастание в образовательном процессе удельного веса технологий, ориентированных на самообразование, самоконтроль, оценку достижений обучающихся;

возрастание требований общества и работодателей к компетентности будущего педагога, что делает необходимым включение в образовательный процесс педагогических технологий, направленных на решение профессиональных задач (технология контекстного обучения, технология анализа конкретных ситуаций, технология деловых игр и т. Д.).

Актуальными вопросами образовательной политики Республики Казахстан являются улучшение профессиональной подготовки специалистов, кардинальное обновление научно-методической системы образования, совершенствование форм и методов обучения, сокращение разрыва между реальным уровнем подготовки специалистов и запросами работодателей, обеспечение непрерывности образования, анализ зарубежного опыта в образовании. Поэтому сложным и важным вопросом педагогики высшей школы является оптимизация процесса подготовки будущих специалистов, развитие профессиональной квалификации, создание новой системы профессиональной ориентации, подготовка компетентных специалистов. Для подготовки таких кадров нужна активизация процесса образования, разработка новых форм и методов обучения

Литература:

1. Кашлев С.С. Интерактивные методы обучения. Мн.:ТетраСистемс, 2013. — 224 с.
2. Панфилова, А. П. Инновационные педагогические технологии : активное обучение : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. П. Панфилова. - Гриф УМО. - М. : Академия, 2009. – 191с.
3. Мухаметжанова А.О., Айдарбекова К.А., Мухаметжанова Б.О. ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2016. – № 2-1. – С. 84-88;

ӘОЖ 378

ЖОҒАРҒЫ ОҚУ ОРЫНДАРДА ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Турежанова Г.А.

Орал қ.

Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты білгір, білікті маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру оқытушының интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Осындай мақсат көзделген жүйелі ізденістер оқытушының жаңа технологияны меңгеріп, инновациялық жетілуіне әкеледі.

Қазіргі кезде педагогикалық технология ұғымы біздің педагогикалық лексиконымызға барынша еніп келеді. Дегенмен, оның мән-мағынасы туралы пікірлер алуан түрлі. Түсіндірме сөздікте: «Технология – бұл қандай да болсын істегі, шеберліктегі, өнердегі амалдардың жиынтығы» делінген, Б.Т.Лихачев педагогикалық технологияны оқу үрдісіне белгілі бір мақсат көздей әсер ететін педагогикалық ықпал деп түсіндіреді. Ал, технологиялық үрдісті нақты педагогикалық нәтижеге жетелейтін бірліктердің (өлшемдердің) белгілі бір жүйесі

ретінде көрсетеді және педагогикалық технология түпкілікті өзгермейтін механикалық құрылым емес, қайта студент пен оқытушының үнемі түрленіп отыратын өзара қарым-қатынасының өзегі, мазмұнды ұйымдастырушы құрылымы.

Қазіргі кезде оқу үрдісінде қолданылып жүрген жаңа технологияларға:

- Әрбір студенттің жеке және дара ерекшеліктерін ескеру
- Студенттердің қабілеттері мен шығармашылықтарын арттыру
- Студенттердің өз бетінше жұмыс істеу, іздену дағдыларын қалыптастыру жатады.

Бүгінгі күндері оқу үрдісінде кеңінен қолданылып жүрген әдістердің бірі компьютерлік технологияны пайдалану болып табылады. Шетел тілі сабақтарында ғаламтор жүйесін қолдану мәселесі қазіргі таңда өзекті тақырыптардың бірі болып отыр. Жаһанданған ғаламтор жүйесін қолдану негізінде, тіл үйренушілердің сөз әрекетінің төрт түрінде де біліктілігін қалыптастыруға болады, жүйе материалдарын қолдану арқылы олардың оқу, жазу іскерлігі мен дағдыларын қалыптастыруға, сөздік қорын байытуға мүмкіндік туады. Ғаламтор жүйесін пайдалана отырып, тілін үйренуші елдің өкілдерімен байланысқа түсе алады. Электрондық пошта (e-mail), телеконференция, видеоконференция, жеке ақпараттарды жарыққа шығару мүмкіндігі немесе басқаша айтқанда Web, серверге жеке шығару ақпараттық қоры мен ресурстарын шетел тілі сабағында пайдалану бірден-бір тиімді болмақ.

Шетел тілі сабағында компьютермен жұмыс жасай отырып, студенттер психологиялық тұрғыдан да жеңілдіктерге ие болады. Атап айтқанда, студенттердің жасаған әрбір жұмысына берілетін бағаның, олардың жасаған қатесін қайталаулар негізінде көрсете отырып, яғни жұмыс нәтижесін мақұлдап немесе белгілі бір дәрежеде қоштамай, өз пікірін білдіріп отыратын оқытушының тікелей қатыспауы, студенттерге өз бетінше жұмыс жасап, өзіне сенімділік болуын қамтамасыз етеді. Бұдан оқытушының шетел тілі сабағындағы орнын жоққа шығару деген түсінік туындамауы керек.

Керісінше, оқытушы тіл үйренушілердің жеке тұлға ретінде өз тапсырмаларын орындап, жұмыс қорытындысын белгілейтін әлеуметтік-психологиялық жағдай туындата алатын, олардың жұмысына бағыт-бағдар беретін бірден-бір субъект.

Қазіргі уақытта шетел тілін оқытудың коммуникативтігі, интерактивтілігі, аутенттігі тілді үйрену үрдісінің мәдени контексте болуы үстемдікке ие болуда. Шетел тілін дәстүрлі оқытуда тіл үйренушілер тілдік жаттығуларды жасап, қажетті материалды жаттаумен ғана шектеледі. Яғни, ол төмендегідей көрініске ие болады: «сөздік қор + қажетті құрылым = тіл». Алайда, тілдік құрылымды жаттаумен шектелу, тілді қарым- қатынас құралы ретінде меңгеруге толық мүмкіндік бермейді. Шетел тілінде тілдік қарым – қатынасқа үйрету үшін шынайы, өмірлік жағдаяттар туындату қажет. Ол студенттердің қажетті материалды меңгеруіне және соған сәйкес мінез – құлықын қалыптастыруға жағдай жасайды. Аталған мәселені шешуде ғаламтор жүйесі айтарлықтай маңызға ие. Біз дәстүрлі шетел тілі сабағына тағы да сипаттама жасайық. Көп жағдайда шетел тілін оқыту үрдісінде оқытушы студент ойын басқарады, яғни, бағыт беру немесе жетекшілік етуден гөрі, ол басшылық қызметіне ауысады. Бұл әрекет, психологтар көрсеткендей, студенттердің ойлау процесін тежейді. Мысалы, дөңгелек үстел, пікірталас мәселесін оқытушы өзі дайындап, жоспарды беріп, студенттен сөйлеу барысында тек соған сүйенуін талап етеді. Яғни, өз ойын айтуда тұлғаға еркіндік берілмейді.

Студент мәселені түсінбей, өзіне қажетті ақпаратты ала-алмай, мәселені шешуге шығармашылық тұрғыдан келу мүмкіншілігінен айрылып, өзінше ой қорытып, оны тұжырымдау және қызықты пікірлер айта алу қабілетіне ие бола алмайды. Ал мәселені шешуде жаңа ой, құнды пікір айту өте маңызды. Және ол міндетті түрде қортындыланып, көрініске ие болар болса, оның нәтижесі жоғары болмақ.

Студенттің әртүрлі ақпарат көздерін, ресурстарын пайдалану арқылы компьютерлік технологияның көмегімен өздерінің дербес ізденуі арқылы тілді игеруге кәсіби шеберлігін шыңдайды. Жаңа ақпараттық технологияға әртүрлі ақпараттарды электрондық әдіспен енгізу, сақтау және беру болып табылады. Дегенмен, ғаламтор жүйесіндегі оқуға байланысты ақпараттар сирек, аз, жүйеленбеген. Оқу үрдісін аралық байланыс арқылы басқару электрондық почта арқылы материалдар қабылдау, жіберу, курс және диплом жұмыстарын көшіру, интерактивтік хабарлар алмасу арқылы жүргізіледі.

Ағылшын тілін оқытуда ақпараттық технология құралдарын қолданудың тағы бір басты мақсаты - студенттерге шетел тілінде қарым-қатынас жасауды базалық деңгейде игерту. Осыған сәйкес оқыту мазмұнына қарапайым коммуникативтік біліктілікті, қажетті жағдайда

ауызша және жазбаша (сөз, тыңдап түсіну, оқу, жазу) өзара мәдени қарым-қатынас процессінде қолдана алу қабілеттілігі мен дайындығын қалыптастыруды қамтамасыз ететін тілдік, сөздік, әлеуметтік-мәдени білім, білік дағдылар енеді.

Ағылшын тілін оқытуда жаңа технологияларды, техникалық құралдарды сабақта жан-жақты қолдану, оқытушының көптеген қиындаған қызметтерін жеңілдетіп, осы іскерліктің ұстанымды жаңа тәсілдерің пайда болуына мүмкіндік туғызады. Осындай жаңа жолдардың біріне ақпараттық оқыту жүйесіндегі компьютерлік бағдарламалардың түрлері арқылы тіл сабақтарының лексика бөлімін меңгертуде ақпараттық технологиялардың алатын орны зор. Ғаламтор арқылы студент грамматикалық, лексикалық, фонетикалық жаттығулар, оқуға және грамматикаға арналған тесттерімен жұмыс істей алады.

Сонымен қатар шетел тілі сабақтарында электрондық оқулықты пайдаланудың маңызы зор. Кез-келген сабақта электрондық оқулықты пайдалану студенттердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды. Технологиялық жетістіктердің бірі – интерактивті тақта студенттердің оқыту бағдарламасындағы көмекші құрал.

Шетел тілі сабақтарында сонымен қатар бейнематериалдарды пайдаланудың маңызы өте зор. Студенттердің деңгейлік ерекшеліктерін ескере отырып, тақырыпқа байланысты бейнематериалдарын ғаламтор жүйесінен іздеп тауып, сабақтың барлық кезеңдерінде қолдануға болады немесе сабақ кезеңдерінен тысқары бейнематериалды немесе бейнефильмді бір сабақ бойы тұтас қолдануға да болады. Бейнематериалдарын қолдану - тіл үйренушілердің сөз әрекетінің төрт түрінде де біліктілігін қалыптастыруға болады, бейнематериалдарын қолдану арқылы олардың оқу, жазу іскерлігі мен дағдыларын қалыптастыруға, сөздік қорын байытуға мүмкіндік туғызады, тілін үйренуші жергілікті халықтың тілін дұрыс меңгеру мүмкіншілігі болады. Бейнематериалдарды қолдану арқылы студенттердің тыңдап - түсіну және еркін сөйлеу дағдылары дұрыс дамиды.

Сабақ барысында бейнематериалдарды қолдану 3 бөлім бойынша жоспарланады.

1. Көруден алдындағы кезең. Бұл кезеңде қызығушылықты арттыру және оқушылардың назарларын сабаққа қарату мақсатында студенттерге қойылатын бейнефильмнің тақырыбы таныстырылып, фильм туралы болжам жасатылады.

2. Көру кезеңі. Бұл кезеңде студенттердің материалды дұрыс және толық меңгеруіне мүмкіндік туғызатын тапсырмалар және оқушылардың біліктілік дағдыларын дамытушы тапсырмалар орындалады.

3. Көруден соңғы кезең. Бұл кезеңде бейнематериал бойынша суреттеулер, ой- пікір білдіру, рольдік ойындар сияқты тапсырмалар топтық, жұптық және жеке жұмыстар арқылы ұйымдастырылады.

Егер ағылшын тілінен оқу материалдар иллюстрация, анимациялық, дыбысы бар объект ретінде құрылса, оқушылардың даму ерекшеліктеріне сәйкес ағылшын тіліндегі материалдардың мазмұнын тез қызыға қабылдауға, түсінуге, білімін өз бетімен жетілдіруге негізгі түрткі бола алады. Ағылшын тілі сабақтарында видеофильм, мультимедиялық презентациялар, дыбыстарды, анимациялық суреттердің көмегімен монолог, диалог түрінде сөйлеу қабілетін қалыптастыруға болады. Оқытушының маңызды тапсырмаларының бірі - ағылшын тілі сабақтарында жаңа технологиялардың түрлі амалдарын қолдана отырып, сөйлеудің шын ситуацияларын құру болып табылады. Ағылшын тілі сабақтарында төмендегідей компьютерлік оқыту бағдарламаларын пайдалануға болады. Олар: Project teaching, Student team learning, Learning together, Self English, English Practice, Bridge to English т.б. [8] Аталмыш бағдарламалар студенттердің есте сақтау қабілеттерін, сөздік қорын, дұрыс оқу, сауатты жазу мен аудару қабілеттерін дамытуға жәрдемдеседі.

Интерактивті тақтамен жұмыс жасаудың сол сабаққа дайындалу барысында оқытушы сабақ мазмұны оқушылар үшін танылуылығы жағынан қызықты әрі жаңаша өтуі үшін өзінің бағалы уақытын қажетті материалды іздеу мен жүйелеуге жұмсай отырып, нәтижеге бағытталған мақсаттары мен міндеттеріне жете алуында. Оқытушы сабақ материалын презентация түрінде береді. Сонымен қатар, материалдың құрамына кесте, диаграмма, сурет, графиктер қоса алады. Түсіндіру барысында оқытушы тақтаның алдында тұрып жасырулы ақпаратты және объектілерді көрсете және өзгерте алады. Қолданылған материалды есте сақтап, қажет жағдайда қайталап қолдана алады. Мұндай әдістеме сабақты белсенді түрде өткізуге мүмкіндік береді. Интерактивтік тақта сабаққа қатысушылардың барлығының ойын бір ортаға жинақтап, қажет ақпаратты өңдеу арқылы жалпыланған ақпараттық біліктілікті

қалыптастыратын тиімді құрал болып табылады. Алдын ала дайындалған оқу материалдары-презентациялар, мәтіндік, графикалық ақпараттық объектілер-сабақтың жақсы әрі тиімді өтуін және ақпарат ақпарат түрлерін қолдануды қамтамасыз етеді. Microsoft Office құралдары арқылы құжаттарға немесе программалау ортасының көмегімен құрылған файлдарға, интернет беттеріне сілтемелерді ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Ағылшын тілі сабағында компьютерді, мультимедиялық және электрондық оқулықтарды және интерактивті тақтаны пайдаланғанда:

- лексиканы оқып үйретеді;
- сөйлеу ырғағын;
- диалог, монолог және рөлдік ойындарды («A visit to the doctor», «At the taxi», «Farmer»)
- хат жазуға үйретеді; («Letters in the mail» тақырыбы бойынша электронды есептеу

машинасының операторы тобына сабақ)

- грамматикалық құрылымдарды түсіндіріп, оқушылардың есінде сақтауға көмектеседі.

Инновациялық технологияларды сабақта қолдану – бұл оның нәтижелігіне қолайлы жағдайды жасаудың бірден – бір жолы, ал ол өз кезегінде бірлесе жұмыс жасауға, адами қарым – қатынастарға себепкер болады. Оқытуға жаңашыл көзқарасты қолдану, тәжірибеге бағытталған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады, сондай-ақ оның сапасы алынған білімнің нақты жағдайда мақсатқа жетумен қатар өмірдің сапасын көтеруге үлкен сұранысты қанағаттандыруды қамтамасыз етеді.

Жаңа ақпараттық құралдарды ағылшын тілі сабағында қолданғанда мынадай нәтижелер күтуге болады:

- үлгерімі төмен студенттерге көмектеседі;
- студенттердің сабаққа деген қызығушылығын арттырады;
- сабақта пайдаланылатын көрнекіліктердің санын арттырады;
- студенттердің шығармашылығын арттырады;
- студенттерді жеке жұмыс істеуге үйретеді;
- грамматикалық құрылымдарды оңай түсінуге көмектеседі;
- студенттердің есте сақтау, есту, көру, сөйлеу, ойлау қабілеттерін дамытады;
- пікірталас, талдау, анализ жасау мүмкіндіктерін арттырады;

Ақпараттық технологияларды шет тілі сабақтарында қолдану - студенттердің жан-жақты білім алуына үлкен мүмкіншілік туғызады. Осылай, студенттерге жан-жақты білім беру, алған білімдерін өмірде қолдана білуге үйрету - оқытушылардың үлкен міндеті. инновациялық технологияларды сабақта қолдану – бұл оның нәтижелігіне қолайлы жағдайды жасаудың бірден – бір жолы, ал ол өз кезегінде бірлесе жұмыс жасауға, адами қарым – қатынастарға себепкер болады. Оқытуға жаңашыл көзқарасты қолдану, тәжірибеге бағытталған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады, сондай-ақ оның сапасы алынған білімнің нақты жағдайда мақсатқа жетумен қатар өмірдің сапасын көтеруде үлкен сұранысты қанағаттандыруды қамтамасыз етеді.

Студенттердің сабақ барысында шығармашылық қабілеттері мен белсенділігін арттырудың маңызы зор. Жаңа технологияны меңгеру оқытушының интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани азаматтық және басқа адами қабілетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Өзін-өзі дамытып, оқу тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Өйткені ағылшын тілін сапалы оқыту – жаһандық заман талабы.

Әдебиеттер:

1. Андреев В.И. Проблемы педагогического мониторинга качеств. образования //М., Известия Российской академии образования, 2001, №1, 86-90.
2. Бұзаубақова К.Ж., Тәжібаева С.Ж. «Жаңа әлімнің жаңа мұғалімін даярлауда инновациялық технологияны пайдалану» тренингі – Тараз: 2008, 246 бет.
3. Дмитриева Е.И. Основная методическая проблема дистанционного обучения иностранным языкам через компьютерные телекоммуникационные сети Интернет //М., ИЯШ, 1998, №1, с. 27-32.
4. Иманбаева А., Оқу-тәрбие үрдісін ақпараттандыру ділгірлігі. Қазақстан мектебі, №2, 2000
5. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе (Анализ зарубежного опыта). – М., 1989. 44с.

6. Маткин В.А. Обоснование ценностно-синергетического подхода к подготовкам специалиста-профессионала //М., Вестник высшей школы, 1999, №6, с. 63-67.
7. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка//М., ИЯШ, 2001, №2, с. 24-28.
8. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка //М., ИЯШ 2000, №3, с. 34-37.
9. http://www.cambridge.org.br/for-teachers/esol?uk_url=/servlet_/file/store7/item_620223/version1/JoinIn_LALL_ART_VideoInPrimaryClassroom.pdf
10. http://www.jiscdigitalmedia.ac.uk/guide/using-video-in-teaching-and-learninghttp://www.onestopenglish.com/support/methodology/teaching-technologies/teaching-technologies-teaching-english-using-video/146527.article#ID_bottom

УДК.811.133.1

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА

Бекмухамбетова С.Б.
г.Уральск

Основной задачей совершенствования системы образования остается принцип создания условий для самореализации и развития обучающихся. На сегодняшний день известно множество методик и способов развития учащихся, но все большее значение отводится интерактивным методам обучения, и это вполне оправдано. Интерактивные методы обучения ориентированы на совместную деятельность, активный процесс коммуникации, взаимодействие учителя и учащихся, а также интерактив – это новое образовательное пространство, которое позволяет учащимся самореализоваться. Многие ученые не выделяют интерактивный метод, как отдельный, а заносят его в подвиды активного метода обучения. Другие же отмечают, что было бы более правильным выделять интерактивный метод в отдельный вид, т. к. это более инновационный метод, который позволяет развивать взаимодействие не только между учителем и учащимися, но и между каждым участником учебного процесса [2].

Сам термин «интерактивное обучение» пришел из английского языка («inter» – это взаимный, «act» – действовать). Дж. Мид, американский философ и социолог, разработал теорию социального взаимодействия, которая и стала основой интеракции (поэтому нельзя сказать, что интерактивное обучение – это дитя педагогики, зарождение происходит из социологии). По его словам, развитие личности происходит в процессе коммуникации индивида с членами определенной социальной группы во время совместной активной деятельности. Остановимся на более детальном описании методов обучения в интерактивном подходе к образовательному процессу. Интерактивные и активные методы имеют много общего, интерактивные ориентированы на более широкое взаимодействие обучающихся не только с преподавателем, но и друг с другом и на доминирование активности учащихся в процессе обучения. Ключевым словом в определении понятия интерактивных методов, является «взаимодействие», как межличностная коммуникация. В свою очередь, педагогическое взаимодействие – это взаимообусловленное взаимодействие учителя и учащегося. Оно характеризуется активным обменом деятельностью, направлено на совершенствование и изменение привычных моделей поведения и деятельности участников интерактивного процесса. Отличительные черты интерактива: диалог, полилог, активная мыслительная деятельность, свобода выбора, оптимистичность оценивания, рефлексия, и др.

Цель интерактивного метода обучения заключается в создании благоприятных условий для самореализации участников взаимодействия (учителя и учеников). Задачи интерактивного метода обучения: мотивация учащихся, пробуждение интереса к предмету; эффективное усвоение учебного материала; создание условий для самостоятельной работы учащихся (формирование проблемы, цели); формирование навыков работы в команде, терпимости к любым точкам зрения, уважения свободы слова; формирование жизненных и профессиональных навыков; формирование компетентности учащихся. Так как, на данном этапе в системе образования нет четкой границы между активными моделями обучения и

интерактивными, не существует четкой классификации. Хотя некоторые педагоги разделяют интерактивные методы на основе нескольких признаков. Прежде чем начать решение определенной проблемы на занятии, необходимо выделить принципы, по которым оно будет строиться: интерактивный метод характеризуется совместной работой, а не однонаправленной деятельностью учителя или учащихся; все равны; независимо от социального статуса, возраста и опыта; у каждого может быть свое мнение; критике может подвергаться только идея, а не личность; учитель не приказывает, а дает информацию к размышлению, советы. Для продуктивной работы необходимо заранее составить алгоритм проведения интерактивного занятия. Обычно алгоритм состоит из 4 частей:

1. Подготовка занятия (подбор темы, определение терминологии (чтобы не возникло непонимания со стороны учащихся), подбор формы занятия). Также, необходимо обратить внимание на возраст участников, временные рамки, заинтересованность в данном занятии. Важно заранее определить цель занятия, подготовить раздаточный материал, обеспечить техническое оборудование, подобрать примеры (возможно из жизни).

2. Вступление (сообщение темы и цели занятия; озвучиваются проблемы, над которыми участникам предстоит работать, временные рамки, правила работы, озвучить также примерные правила работы в группе (быть активным, доброжелательным, ответственным, тактичным, заинтересованным, терпим к остальным, креативным).

3. Основная часть: а) выяснение позиций участников; б) сегментация аудитории и организация коммуникации между сегментами (это означает формирование целевых групп по общности позиций каждой из групп. Производится объединение сходных мнений разных участников вокруг некоторой позиции, формирование единых направлений разрабатываемых вопросов в рамках темы занятия и создается из аудитории набор групп с разными позициями. Затем – организация коммуникации между сегментами); в) интерактивное позиционирование (определение набора позиций участников, осмысление общего на основе позиций, переосмысление содержания и наполнение его новым смыслом, формирование нового набора позиций).

4. Выводы (рефлексия) – (начинается этот этап с эмоционального аспекта, с чувств, которые испытывали участники в процессе занятия, затем – оценочный этап (мнения участников о занятии, о проделанной работе). Для проведения рефлексии можно опираться на следующие вопросы: что вас впечатлило, что удивило, чем вы руководствовались в процессе занятия, какие навыки вы приобрели, как вы можете оценить свою работу, работу коллектива, если бы можно было повторить занятие, изменили бы вы что-нибудь, если да, то что). Интерактивный метод позволяет развивать сразу несколько навыков (работу в команде, коммуникативные навыки, уважение к товарищам, терпимости, мотивации, прочности знаний, креативности, свободу выражения, демократичности, развитию определенных компетенций и др.). Как и любая другая модель обучения, интерактивная, имеет свои методы: «мозговой штурм»; тренинги, беседы, дискуссии, дебаты; Ролевые, «деловые» игры; кейс-метод; метод проектов, групповая работа с иллюстративным материалом и т. д. Мы рассмотрим несколько самых интересных методов на примере интерактивного занятия по французскому языку.

1. Мозговой штурм – это один из самых распространенных методов стимулирования творческой активности для решения проблемы, при котором участники предлагают как можно больше способов решить эту задачу, проблему (способы могут быть как вполне осуществимыми, так и немного фантастичными). Что такое «мозговой штурм»? Это неординарный метод решения проблемы, максимальная концентрация на задании (т.к. необходимо решить задачу за короткий промежуток времени), полет фантазии, отсутствие критики, развитие как своих, так и чужих идей, инверсия, эмпатия, аналогия. Состав группы: от 6 до 12 человек. Цель: создание новых идей, отбор лучших, поиск различных путей решения проблемы, задачи. Задача: генерирование максимального количества различных идей, способствующих решению поставленной задачи. Группа людей штурмует, как единый мозг, определенную проблему. Для использования данного метода на занятии необходимо выбрать тему (объект), составить список основных характеристик объекта, затем перечисляют возможные варианты исполнения, из них выбираются наиболее удачные и интересные.

1. Подготовка занятия. Прежде всего, необходимо распределить роли для участников мозгового штурма. Например, нужно выделить 5–7 человек – генераторов идей (самые активные и творческие ребята); 5–7 человек – экспертную группу, которая будет оценивать выдвинутые идеи; в дальнейшем нужно определиться с ведущим и 2–3 секретарями, которые

должны фиксировать идеи. За несколько дней до штурма нужно оповестить участников о выбранной теме и задачах. Также, следует заранее подготовиться преподавателю. Например, проверить наличие доски, мела, листов бумаги, компьютера с проектором.

2. Вступление. После того, как будут назначены ведущий и секретари, нужно объяснить, что время для генерации идей ограничено. Также, следует записать задачу, чтобы она всегда была перед глазами. Участники должны четко понимать цели и задачи штурма. Обсудить между собой. Нужно назначить продолжительность первого этапа.

3. Основная часть. Например, главной задачей для участников будет – найти пути от Эйфелевой башни до Лувра. Затем происходит обсуждение, поиск возможных путей. 1. Группа А – можно пройти пешком. Да, дорога займет около часа, но таким образом, Вы сможете посмотреть гораздо больше за эти 2 дня;

2. Группа Б – чтобы добраться как можно быстрее (если у вас запланировано посещение других достопримечательностей): сесть на станции метро Trocadero на 6 линию до Charles de Gaulle-Etoile, сделать пересадку на первую ветку в направлении Chateau de Vincennes до Palais-Royal (Musée du Louvre). Оптимальное время для обсуждения – 10–15 минут. Непрерывность идей, а также мотивацию участников обеспечивает ведущий. Также, он играет роль регулятора идей и частоту высказываний. После озвучивания всех вариантов путей необходимо выбрать наиболее интересные и подходящие (1 и 2).

4. Выводы (рефлексия). Этот метод эффективен для решения нетрадиционных задач, где нужно получить много идей за короткое время.

II. Case-study (Кейс-технологии). Иначе может называться как анализ конкретных ситуаций, – это моделирование ситуаций в целях анализа случая выявления проблем, поиска возможных решений и принятие самого оптимального из них. Анализ конкретных ситуаций – эффективный метод для того, чтобы активировать познавательную деятельность обучающихся. Отличительная черта: возможность изучить сложные вопросы вне реальной жизни, без угроз и рисков для жизни.

Приведем пример применения кейс-технологии на уроке французского языка. Тема занятия: «Qu'est-ce qui est le meilleur: la vie à la campagne ou à la cité» (Что лучше: проживание в деревне или в городе. Тему занятия необходимо озвучить за несколько дней (многие ребята уже успеют подобрать аргументы «за» и «против» Pourquoi? ...parce que...etc.). Преподаватель должен заранее подготовить необходимый материал, на основе которого и будут складываться мнения участников. Мнения участников могут быть разными, за и против той или иной проблемы.

Например:

1. Для начала можно ознакомиться с мнениями других людей по этой ссылке, к примеру: <http://www.bolshoyvopros.ru/questions/3361-gde-zhit-luchshe-v-gorode-ili-v-derevne.html>.

2. Затем можно прочесть текст на французском языке, где описаны основные плюсы и минусы деревни и города по этой ссылке: <http://referaty-seminarky.cz/vivre-a-la-campagne-ou-en-ville/>.

3. Интернет-презентация о преимуществах и недостатках проживания в городе и деревне по этой ссылке: <https://www.youtube.com/watch?v=8XEjpmAjU4>.

Учебный процесс должен напоминать «мозговой штурм» – все учащиеся должны быть вовлечены в процесс обсуждения, все должны высказывать аргументы, обмениваться идеями[4].

Цель: проанализировать все материалы и на их основе найти оптимальные решения, выдвинуть свои идеи.

План занятия:

1. Подготовка (ознакомление с ситуацией, подготовить план действий, определить приемы, изучить материалы);

2. Вступление (работа участников над проблемой, помощь преподавателя при возникновении затруднений);

3. Основная часть (самостоятельная работа участников над задачей, выдвижение идей групп, презентация результатов на общей дискуссии);

4. Выводы (рефлексия) – в работе участвуют только учащиеся, преподаватель играет роль наставника, помогает советом.

Кейс-технологии - это эффективный способ развивать у обучающихся навыки самостоятельной работы и одновременно работы в коллективе.

Интерактивные методы позволяют активизировать теоретические знания и применить их на практике, развивают способности выражать свои мысли, идеи и предложения, видеть различные способы решения проблем и задач, выбирать из них наиболее оптимальные. Конечно, данный метод требует большего времени на подготовку у учителя, но это время будет оправдано. Также, это новый вид деятельности, который поможет мотивировать и увлечь учащихся.

Литература:

1. Абрамова, Ю.В. Белозерова // Актуальные вопросы современной педагогики: материалы VI междунар. науч. конф. (г. Уфа, март 2015 г.). – Уфа: Лето, 2015. – С. 94–96.
2. Жук А.И. Активные методы обучения в системе повышения квалификации педагогов / А.И. Жук, Н.Н. Кошель. – Минск: АБЕРСЭВ, 2004.
3. Кашлев С.С. Технология интерактивного обучения. – Минск: Белорусский верасень, 2005.
4. Петренко М.А. Интерактивная технология развития творческой активности личности на самоорганизационной основе // Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. – 2008. – №5. – С. 68–73.
5. Петренко М.А. Интерактивная технология развития творческой активности // Научное обеспечение системы повышения квалификации кадров. – 2014. – №4 (21). – С. 46–56.
6. Петренко М.А. Интерактивный подход как фактор развития самоорганизации в образовании в глобальном мире // European Social Science Journal. – 2011. – №12 (15). – С. 12.

ӘОЖ 377

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯРЛАУ

Тулегенова Э.Б.
Орал қ.

Педагогикалық іс-әрекет саласына “технология” деген сөздікті енгізу “индустриалдық” технология (Ф.Б.Гильбрет, Ф.У.Тейлор және т.б.) деген идеяға негізделген және ол оқытуда техникалық жабдықтарды қолданумен байланысты. Білім беру саласындағы педагогикалық технологияның басқа бағыттары оқу материалын талдау техникасын, мұғалім мен оқушылардың оқу іс-әрекетін (Т.А.Ильина) ұйымдастыруға, сонымен қатар педагогикалық технология ұстаздар мен оқушылардың аз ғана күш жұмсап ең жақсы нәтижелерге жетудің тиімді ұстанымдары мен әдістерін анықтауға бағытталған. Сондай-ақ жаңа педагогикалық технологиялар оқу-тәрбие үдерісінің нәтижесінде оқушының дамуына жағымды жағдайлар жиынтығын құрайды.

“Жаңа педагогикалық технология” сөз тіркесін пайдалану үшін оның мәнін анықтап алу керектігі туындайды. Ол үшін алдымен “технология” ұғымының мазмұны жөнінде немесе ұғымының шығу мен қолдану аясын білу керек.

Технология - грек тілінен аударғанда *techné* (өнер, қолөнер, ғылым) және *logos* (ұғым, ілім) дегенді білдіреді. Шетел сөздіктерінде: “технология” - өндірістік үдерістерді жүргізу құралдары мен әдістері туралы білімдердің жиынтығы. Технологиялардың көмегімен ақыл-ой аппараты практикалық шешімдердің тіліне аударылады. *Технология* - бұл білім беру әдістері, сонымен қатар жеке түрінде білім беруге қатысады. Кез-келген білім беру технология, болмаса өнер болуы мүмкін. Өнер интуицияға негізделген, ал технология ғылымға. Бүкіл үдеріс қайтадан басталуы үшін өнерден басталады, технологиямен аяқталады.

С.Я.Батышев педагогикалық әдебиеттерде технологияның бірнеше анықтамасы, түсіндірмесі барын төмендегідей етіп анықтаған:

Технология - өнер, шеберлік, іскерлік, жағдаятты өзгерту, өңдеу әдістерінің жиынтығы.

Технология - адамның ойлауы және іс-әрекетімен байланысты мәдени ұғым.

Технология - техникалық мәнді сапалар мен қабілеттерді интеллектуалдық қайта өңдеу.

Технология - қандай-да бір үдерістердің жүзеге асырылу әдістері жөніндегі білімдердің жиынтығы.

Технология - оқу үдерісіне ұйымдасқан, мақсатты бағытталған, жоспарлы педагогикалық ықпал және әрекет ету.

Технология - оқу үдерісін жүзеге асырудың мазмұндық техникасы.

Технология - оқыту мақсатына жетуге кепілдік беретін құрал.

Технология - жоспарланған оқыту нәтижесіне жететін үдерістің сипаттамасы.

Технология - практикада жүзеге асырылатын белгілі педагогикалық жүйенің жобасы.

Технология - практикалық оқытудағы педагогикалық экспромттар минимумы.

В.П.Беспалько педагогикалық технологияға алғаш анықтама бергендердің бірі. Ол педагогикалық технологияны практикада іске асатын нақты педагогикалық жүйе жобасы ретінде анықтаған. В.П.Беспалько кез келген педагогикалық жүйе құрылымының жиынтығы ретінде мыналарды анықтаған: 1 - оқушы (үйренуші); 2 - тәрбие мақсаттары (жалпы және жеке); 3 - тәрбиенің мазмұны; 4 - тәрбие үдерістері (жеке тәрбие мен оқытудың); 5 - мұғалім (немесе ТОҚ - техникалық оқытудың құралдары); 6 - тәрбие жұмыстарын ұйымдастыру формалары; 7 – оқытудың нәтижелері. Ол педагогикалық жүйе тұлғаны қалыптастыруға ықпал ететін арнайы ұйымдастырылған мақсатты, бір-бірімен өзара байланыстағы элементтердің бірлігі деп қарастырады. Бұл анықталған педагогикалық жүйеге И.П.Подласый: технологияны, басқару элементтерін қосу керектігін ұсынады. Педагогикалық жүйенің бір элементіне өзгеріс енгізу үшін, басқа да элементтерді қайта құруға тура келеді.

Педагогикалық технологияның ажырамайтын қасиеттері болып табылатындар:

- тұтастығы;
- оптималдылығы;
- нәтижелілігі;
- мектептің нақты жағдайында қолданылымы.

Педагогикалық технология оқу үрдісімен – мұғалім мен оқушының іс-әрекетімен тығыз байланысты. Оның құрамына Ш.Таубаева мыналар енетінін атап көрсетеді:

а) тұжырымдық негізі.

ә) оқыту мазмұндық бөлімі:

- оқытудың нақты және жалпы мақсаты;
- оқу материалының мазмұны.

б) үдерістік бөлім-технологиялық үдеріс:

- оқу үдерісін ұйымдастыру;
- оқушылардың оқу қызметінің әдістері мен формалары;
- мұғалім жұмысының әдістері мен формалары;
- мұғалімнің материалды меңгеруді басқарудағы іс-әрекеті;
- оқу үдерісінің диагностикасы.

Педагогикалық технология жөніндегі қатаң түсініктің басты белгілері болып мыналар табылады:

- мақсаттың диагностикалық сипаттамасы;
- педагогикалық үдерістің өндірушілігі (оның ішінде оқытудың мақсатына және оқытушы мен оқушы іс-әрекетінің (қызметінің) сипатына сай этаптардың жасалуы).
- педагогикалық нәтижелердің өндірушілігі.

Қазіргі таңда көптеген жаңа педагогикалық технологиялар оқу-тәрбие үдерісінде басшылыққа алынуда (акпараттық, проблемалық, дамыта оқыту, т.б.).

Қазіргі педагогикалық технологиялар келесідей негізгі сапаға ие болуы қажет: құрылымға; технологиялық критерилерге; тұжырымдылыққа; жүйелілікке; басқарушылыққа; нәтиже бойынша тиімді және шығын бойынша оңтайлы; өндірушілікке.

Білім берудегі қазіргі заманғы технологиялардың көмегімен жаңа білім беру парадигмасы іске асатын құрал ретінде қарастырылады. Білім беру технологияларының даму тенденциялары тұлғаның өзін-өзі тануына және өзін-өзі дамуына мүмкіндік беретін гуманитарлық білім берумен тікелей байланысты. "Білім беру технологиялары", "педагогикалық технология" терминімен қатар "оқыту технологиялары" термині қолданылады. Оның біріншісі көлемді болып келеді. Өйткені, білім беру технологиясында оқушының, үйренушінің тұлғалық сапасын дамыту және құрумен байланысты болатын тәрбиелік аспекті бар.

“Оқыту технологиясы – белгіленген мақсатқа нәтижелі қол жеткізуді қамтамасыз етуде оқытудың формасы, әдістері мен құралдарын ашып көрсетіп, оқу бағдарламасында белгіленген оқытудың мазмұны жүзеге асырылады.” – деп Н.Ф. Талызина айта келіп, оның құрылымын төмендегідей етіп көрсетеді:

- оқытудың мақсаты;
- білім берудің мазмұны;
- педагогикалық өзара әрекеттестіктің құралы (оқыту және мотивация), оқыту үдерісін ұйымдастыру;

- оқушы, оқытушы;
- әрекеттің нәтижесі (сонымен бірге кәсіптік даярлықтың деңгейі).

Педагогикалық зерттеулердің нәтижелеріне сәйкес білім берудің қазіргі заманғы технологиясының нұсқауы, төмендегі ұстанымдардың қатысуымен жасалуы тиістігі анықталуда:

- дидактикалық жүйені көрсететін технологияның бүтіндік ұстанымы;
- қойылған мақсатқа жету үшін нақты педагогикалық ортада технологияларды қайта өндіру ұстанымы;
- сәйкес келетін педагогикалық жүйелердің өзін-өзі дайындау механизміне әсер ететін факторлардың приоритеті және педагогикалық құрылымдарының сызықтық емес ұстанымы;
- оқушының жеке тұлға ретінде қалыптасуына және оның танымдық қабілеттілігіне оқыту үдерісінің бейімделу ұстанымы;
- біріктірілген білімдерді құру үшін оптимальді жағдай жасайтын оқу ақпараттарының потенциалды көп болу (артық болу) ұстанымы.

Педагогикалық технологияның міндеттері:

- әр түрлі қызмет саласындағы іскерлік пен дағдылардың шыңдау, білімнің тереңдігін, беріктігін арттыру;
- мінез – құлықтағы әлеуметтік құнды әдеттер мен формаларды нығайту және арттыру;
- технологиялық құрал-саймандармен жұмыс істеуге үйрету;
- технологиялық ойлау дағдыларын дамыту;
- оқу міндеттері мен қоғамдық пайдалы еңбек ұйымдастыруда технологиялық тәртіпке сай нақты әдеттерді тәрбиелеу.

Педагогикалық технология әр түрлі жағдайларда нақты өзара іс-қимылдарды, жүйеленген, бағдарланған, оқыту және тәрбиелеу стандарттарына сай тәсілдер негізінде компьютер мен техникалық құралдар қолдану арқылы да ұйымдастырылады.

Бүгінгі таңда білім беру жүйесінің құрылымдарында оқытудың айқындалған көптеген технологияларын пайдаланып жатқандығы белгілі. Болашақ маманға тәжірибе беруде ақпаратпен жұмыс істеу әдістеріне, жаңа білімдерді құру әдістеріне, ең маңыздысы - әлемнің дамуы туралы білімдердің қажетті деңгейін қалыптастыратын әдістерге үйрету. Сондықтан әрбір оқытушыға және оқушыға "оқыту" мен "үйрену" үдерістерін игеру үшін 3 тілді меңгеруі қажет: ана тілін, ғылым тілін және технология тілін.

Сонымен технология көмегімен білімдерді, іскерлікті, дағдыларды игеру үдерісінде тұлғалық қасиеттің дамуында нәтижелі шешімге жету мүмкіндігі қамтамасыз етіледі.

"Педагогикалық технология" оның ішінде "оқыту технологиясы" ұғымын анықтауда, басым көпшілік мамандар оларды үш маңызды жағдайлармен біріктіреді.

- іс-әрекетінің жиынтығы түріндегі қажет ететін үлгіні дәл анықтау негізінде оқытуды жоспарлау;

- оқытуды талап ететін әрекетті қалыптастыруды іріктеген қатаң тізбекті әрекеті түріндегі оқытудың барлық үдерісін "бағдарламалау".

- алғашқы белгіленген эталонмен оқытудың нәтижесін салыстыру.

М.Чошанов оқыту технологиясы негізінен педагогикалық үдерістегі «Қалай нәтижелі етіп оқыту керек?» мәселесін шешуге бағытталатынын айтады. Оқыту технологиясы жөніндегі ой-пікірлерді саралай келе, біздер оны: біріншіден, оқытудың мақсатқа сәйкес нәтижесіне қол жеткізудегі нақты қадамдарды және олардың үйлесімділігін зерделейтін ғылым саласы; екіншіден, оқытудың нақты жағдайда нәтижелі жүзеге асырылуын белгілейтін жобалау немесе модельдеу; нақты оқыту үдерісін нәтижелі етіп оқытудағы үдеріс деп білеміз.

Сонымен педагогикалық технологиялардан төмендегілерін бөле жарып көрсетуге болады:

- ойын арқылы оқыту технологиясы;
- проблемалық оқыту технологиясы;

- тірек сигналдары арқылы оқыту;
- деңгейлік саралап оқыту;
- міндетті нәтижелерге негізделген деңгейлік оқыту технологиясы;
- бағдарламалап оқыту технологиясы;
- оқытудың компьютерлік технологиясы;
- дидактикалық бірліктерді ірілендіру технологиясы;
- дамыта оқыту технологиясы;
- модульдік оқыту.

Сондай-ақ Қазақстандық ғалымдардың Ж.Қараевтың, Ә.Жүнісбектің, М.Жанпейсованың және т.б. ғалымдардың оқыту технологиялары белсенді түрде білім беру жүйесінде қолданылуда. Бұл технологиялардың өздеріне тән ерекшеліктері бар. Мәселен, В.Ф.Шаталовтың тірек сигналдары арқылы оқыту технологиясының ерекшелігі:

- үнемі қайталау;
- ірі блокпен оқыту, тіректі қолдану;
- жеке бағдарлы қарым-қатынас, ықпал;
- ізгілік;
- зорлықсыз, еркімен оқыту;
- әр оқушының табысының жариялылығын түзетуге, өсуге, табысқа жетуге жағдай жасау;
- оқыту мен тәрбиелеуді біріктіру.

Сондай-ақ әрбір педагогикалық технологияның өзіндік ерекшеліктері бар. Олардың негізгі қарастыратыны оқытуды нәтижелі ету.

Педагогикалық жүйедегі негізгі өзекті мәселе - оқушылардың, студенттердің ойлау қабілетін дамытып, өздігінен жұмыс істеуге баулу, өз ойын тұжырымдауға дағдыландыру болғандықтан сабақ барысында кеңінен деңгейлеп, дамыта оқытудың модульдік әдісін жиі пайдалану қолдау табуда. Бұл әдіс педагогика ғылымдарының докторы, профессор Ж.Қараевтың тұжырымдамасы негізінде жасалған.

Оқушыларға шетел (ағылшын) тілін оқытуға болашақ мұғалімдерді даярлау – мұғалімдерді мектепте даярлаудың бір бөлігі болып табылады. Бұл төмендегідей дайындықты талап етеді: біріншісі, болашақ мұғалімнің өзінің шетел тілі бойынша дайындығын; екіншісі, оқу үдерісінде шетел тілін оқытуды жүзеге асыруға даярлығын.

Осы дайындықтың біріншісіне сәйкес педагогикалық жоғары оқу орындарын бітіруші шетел тілі пәні мұғалімі мектеп оқушыларында төмендегідей білім элементтері мен іскерліктерін қалыптастыруы тиіс (пәнді оқыту міндеттері):

- шетел әліппесі;
- сөйлеу;
- тыңдап түсіну;
- оқу;
- жазу;
- шетел тілінде қарым-қатынас жасау

Оқушыларға шетел тілін оқыту үшін болашақ мұғалімнің өзі төмендегідей негізгі сапаларды игеруі тиіс:

- лингвистикалық;
- коммуникативтік;
- лингвоелтану;
- кәсіби-бейімді (кәсіби-педагогикалық мақсат аясында), т.б.

Болашақ шетел тілі пәні мұғалімінің пәнді оқытуға дайындығын және осы айтылған педагогикалық технология бойынша дайындығын қамтамасыз ететін мазмұнды аспектіні қазіргі уақыттағы оқу-әдістемелік құжаттар бойынша сипаттауға болады. Ол үшін мынадай мәселелердің қамтылуы тиіс. Оқу жоспарларының шетел тілі және оқу үдерісін шетел тілін оқытуды ұйымдастыруға дайындау мүмкіндіктерін анықтау үшін, олардағы: шетел тілі пәндер циклының (уақыт бюджетіндегі шетел тілі пәндер саны мен тізбегінің жалпы үлесін, олардың курстық және дипломдық жұмыстардағы, курстық және емтихандардағы көрінісін және т.б.); шетел тілі бойынша практикалық бағыттылықтағы арнайы курстардың, арнайы практикумдардың (таңдау бағыты бойынша) және факультатив сабақтарының; пән саласы бойынша практика мен топсеруеннің; шетел тілін оқытуға практикалық даярлық іскерліктерін, оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыруға дайындығын қамтамасыз етуге бағытталған пәндердің үлесін (психологиялық-педагогика, әдістемелік) және т.б. мәліметтерді айқындау басты

қажеттілік болып табылады. Оқу бағдарламаларының даярлық бағыты бойынша мүмкіндіктерін талдау кезінде нақты пәндердің түсінік хатында келтірілген оқыту мақсаты мен міндеттерін, бұл пәндердің бағыттылығын және оның басқа оқу пәндерімен байланыстарының қалай берілгенін қарастыру керек. Одан басқа шетел тілі пәні тұрғысынан студенттерде қалыптастырылатын іскерліктер тізбегін, сондай-ақ тіл пәндері бағдарламаларындағы оқу материалдарын, олардың негізінде жатқан ғылыми заңдар мен ұстанымдарды талдап шығу қажет.

Болашақ шетел тілі пәні мұғалімдерін даярлаудың дидактикалық шарттары жоғары оқу орындарында “Шетел тілі” пәні мұғалімдерін дайындаудың жүйесімен анықталады. Жүйе мазмұны жоғары оқу орындарындағы “Шетел тілі” мамандығы бойынша болашақ шетел тілі пәні мұғалімінің тілдік дайындығы мен тілді мектепте оқытуды жүзеге асыруға даярлаудың мазмұнды аспектісін түзеді.

Жоғары оқу орындарындағы оқытылатын “Педагогика” пәнінің мақсаты: болашақ мұғалімдерді қазіргі заманғы педагогика ғылымының теориялық негіздері білімімен, сондай-ақ жалпы білім және кәсіби мектептің негізгі бағыттарына сәйкес оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуді тиімді ұйымдастыру үшін қажетті ептіліктермен қаруландыру болып табылады. Педагог мамандарды дайындау жүйесіндегі бұл курс - болашақ мұғалімдерде педагогикалық ойлаудың негізін қалауды, педагогикалық болмысты меңгертуге қабілеттілігін қалыптастыруды және тәрбиелеу мен оқытудың педагогикалық заңдылықтарына, ұстанымдарына байланысты тиімді шешімді қабылдауға үйретуді талап етеді.

Бағдарламаның төмендегідей тақырыптары болашақ шетел тілі пәні мұғалімдерін оқушыларды пәнді оқытуға негіз болады. Олар дидактика тарауы бойынша: 1. Оқыту үдерісі, оның құрылымы, әдіснамалық және теориялық негіздері. 2. Оқытудың заңдылықтары және ұстанымдары. 3. Мектептегі білім беру мазмұны. 4. Мектептегі оқытудың әдістері мен құралдары. 5. Мектептегі оқытуды ұйымдастырудың формалары. 6. Оқыту және тәрбиелеу үдерістерінің бірлігі. Педагогикалық үдерістің бүтіндігі, оны интенсивтендіру және оңтайландыру.

Еліміздегі болып жатқан саяси, экономикалық, әлеуметтік-мәдени жағдайлардың өзгеруі “Педагогика тарихы” курсына толықтырулар енгізуді талап етеді. Ол өзгертулердің мазмұны болашақ мұғалімдерді (кез келген пән мұғалімін) дайындауға байланысты болуы қажет.

Осы үдерісті жүзеге асыруға шетел тілі пәні мұғалімінің дайындығын қамтамасыз етудегі психология пәнінің: 1. Қазіргі психологияның жағдайы, құрылымы және әдістері. 2. Психика мен сананың дамуы. 3. Іс-әрекет. 4. Зейін. 5. Түйсік және қабылдау. 6. Ес. 7. Ойлау. 8. Мінез. 9. Қабілет. Бұл пәнді зерделеу студенттерде тәрбиелеу мен оқытудағы оқушылардың іс-әрекетін, зейінін, елестетуін, есін, ойлауын, қабілетін дамытудың заңдылықтарын меңгертуге мүмкіндік береді.

Шетел тілі пәні мұғалімін даярлауда пәнаралық байланыстар студенттердің тіл ғылымының негіздерін меңгеруге, студенттердің білімі мен ептілігін тәртіпке келтіруге және жүйелеуге мүмкіндік береді.

Қорыта келгенде, болашақ шетел тілі пәні мұғалімін даярлауда мынадай мәселелерді шешу керектігі байқалды:

- психологиялық-педагогикалық циклдегі пәндерді оқытуда мүмкіндіктерді жүзеге асыруды толық пайдаланбауы;
- болашақ шетел тілі пәні мұғалімін оқытуда жаңа педагогикалық технология деп, арнайы көңіл бөлінбеуі;
- шетел тіліне баулуда практикалық бағыттылықты қамтамасыз етудегі әдістер мен тәсілдерді оқу-тәрбие процесінде жүзеге асыру жөнінде мәліметтердің болмауы.
- студенттердің ептілігі мен іскерлігі туралы арнайы көңіл бөлінбейтіндігі.

Сондай-ақ болашақ шетел тілі пәні мұғалімдерін даярлауда модульдік оқыту; қашықтықтан оқыту, саралап деңгейлеп оқыту технологияларын кеңінен пайдалану барысы анықталды.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстанның 2030 жылға дейінгі даму стратегиясы. // www.akorda.kz.
2. Әбдіманапов С. Білімді ел – бәсекеге қабілетті ел // Егемен Қазақстан. – 2005. – 25 қараша.

3. Бордовский Г.А. Предложения по корректировке государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования по направлениям педагогического образования// Преподаватель. – 2004. - №2. – С.
4. Куанова С. Б., Бекназарова У. О. Кәсіби мұғалім даярлауда ақпараттық-коммуникативті технологияларды пайдаланудың дидактикалық шарттары // Молодой ученый. — 2014. — №4.1. — С. 44-46.

ӘОЖ811.111

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ АҚПАРАТТЫҚ ДҮНИЕ ТАНЫМЫН ҚАЛЫПТАСТЫРА ОТЫРЫП, ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ПАЙДАЛАНУ

Ташмухамбетова Ж.А.

Орал қ.

XXI ғасыр білімді де, білікті, бәсекеге қабілетті, көптілді, көпмәдениетті тұлғалар ғасыры болмақ. Елбасы Н.Ә. Назарбаев әрбір жас жеткіншектің бірнеше тіл білуін өз тарапынан қолдайды және де осыны талап етеді.

Көптілді білім беру – көпқырлы мәселе. Оның әр міндетін әр қырынан қарау әрбір ұстаздың алдында тұрған басты міндеттерінің бірі. Ұстаздың негізгі мақсаты – көптілді және көпмәдениетті құзыреттілікті игерген жеке тұлғаны тәрбиелеп, полимәдениетті тұлғаны қалыптастыруға атсалысу. Балаларды тәрбиелеуде тіл ерекше орын алады, өйткені тіл - адамдардың өзара түсіну, қатыныс құралы болумен қатар, қоғам мен табиғаттың, адамның рухани айнасы. Әр ұлт өкілі өзінің ана тілін құрметтесе, басқа тілді меңгеруіне еш бөгет болмайды, керісінше, ол адамды адамгершілікке, көрегенділікке, мейрімділікке, өз ұлтының, елінің, жерінің азаматы болуға жетелейді. Сондықтан үш тіл білу – қазіргі заман талабы. Тіл – қай ұлтта, қай елде болса да қастерлі, құдіретті. Тіл байлығы – әрбір елдің ұлттық мақтанышы. Тіл – ұлттың жаны. Ал ұлттың болашағы – оның ана тілі. Ана тілін жақсы білмейінше, сауатты сөйлеп, сауатты жазып, тіл байлығын мол қолданбайынша, шын мәніндегі мәдениетті адам бола алмайсың.

Бір халықтың мәдениетін басқаларымен салыстыру арқылы ғана, әлем суретін әр алуан әрі тұтас көруге мүмкіндік беретін ұлттық мәдениеттің барлық ерекшеліктерін және құндылықтарын сезінуге болады. Көптілділік адамдардың өзара түсінісуіне жол ашады және қоғамда да, өмірде де өзіндік орын алады. Сондықтан, мемлекеттік тілді және басқа тілдерді үйрену арқылы балалар мен жастардың әлем және ұлттық мәдениетті игерулеріне, өз халқы мен басқа Қазақстан халықтарының дәстүрлері мен мәдениетін зерттеуіне және қабылдауына жағдай жасау керек, яғни полимәдениетті тұлға қалыптастыру керек.

Полимәдениеттілік тәрбие әлем және әр түрлі халықтардың мәдени ұқсастықты сақтауын, ынтымақтастық және түсінісуді, адамның рухын таратады. Әлемдік бірлестікте адамның өзін-өзі тәрбиелеуге деген талпынысы пайда болады.

«Өз тілің – бірлік үшін, өзге тіл – тірлік үшін» дегендей, көп тіл білетін адамның көп нәрсеге қол жеткізетіні, басқаларға қарағанда қалаған жерінде жұмыс істеуіне де мүмкіндігі мол екені, қай елге барса да алдынан жасыл жарық жағылып тұратыны белгілі жәйт. Жеті жұрттың тілін біліп, мемлекеттің мүддесін, ұлтың мен жұртыңның жай-күйін әлемге дауысың жететін мінберден асқақтата айтып тұратын күнге жетуіміз керек.

Көптілді оқыту - жас ұрпақтың білім кеңестігінде тілді еркін меңгеруіне жол ашатын, әлемнің көптеген ғылыми құпияларына үңіліп, өз қабілеті мен мүмкіндігін танытуына мүмкіншілік беретін бүгінгі күнгі ең басты қажеттілік. Әр адамның рухани-адамгершілігін арттыру үшін, бүгінгі тез өзгеріп жатқан дүниеде өмір сүріп, еңбек ету үшін қазіргі кезде жан-жақты болу қажет. Осыған орай, бүгінгі таңда Қазақстанға ақпараттық-технологиялық, ғылыми, медициналық, оқу-әдістемелік т.б. салаларда жаңалықтарды, әлемдік ілгері тәжірибелерден хабары болып, бұл жаңалықтарды өзінің ана тілінде халқының игілігіне пайдалану үшін халықаралық байланыстарды нығайтып, әлем аренасына шығу үшін көп тіл білетін мамандар қажет. Көп диаспорлы Қазақстанның жағдайында «Үштұғырлы тіл» ұлттық

жобасы қоғамдық келісімді нығайтудың негізгі факторы болып саналады. Көпұлтты мәдениеттер мен тілдердің сан алуандығы- бұл біздің ұлттық байлығымыз.

Көптілділік заман талабына айналып отырған кезеңде ана тілімізді қастерлей отырып, өзге тілдерді білгеніміз – көптілділігіміз әлемдік мәдениетке, өркениетке, білім кеңістігіне еркін кіріп, болашақта алдыңғы қатардағы бәсекеге қабілетті дамыған 50 елдің қатарына енуімізге, жаһандану үрдісінде білім мен ғылымның барлық саласында бәсекелестікке төтеп беруімізге мүмкіншілігімізді арттыратыны анық.

Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев на 12 сессии Ассамблеи народа Казахстана отметил: «Новое поколение казахстанцев должно быть по меньшей мере трехязычным, свободно владеть казахским, русским и английским языками», отмечая, что в Европе среди выпускников школ и студентов давно стало нормой непринужденное общение на нескольких языках. Знание не менее трех языков является требованием времени. Оно возникает из необходимости гармоничного взаимодействия родного языка, который определяет национальную принадлежность людей и других языков, в данном случае русского и иностранного /английского/ языков. Как гласит восточная мудрость: «Знание родного языка — ключ к сердцу народа. В процессе коренной модернизации системы образования ведущее место принадлежит и иностранным языкам.

We are living in a new century. Now it's time to think about the future of education.

Today it is clear for everyone that we are moving towards the changes in many sectors of life and education. It is a well known fact that the development of the nation, its prosperity and wealth depend on the people's education. Most people understand that education needs changes? The question is not easy to answer.

We know that the government of the country has a programme of reforming the system of education in our Republic and it is responsible for the implementation of the reform programme.

The top priority in the government actions is certainly basic education which is compulsory for all children. The main purpose of compulsory education is to involve all children into schools, but this is not the only task of the educational reform. The changes of content, curricula and methods of teaching and learning are also planned.

Life-long learning is the future of education for the 21st century. And if you ask what everyone must learn in future we shall tell you: "Learn to know, learn to do, learn to live together and learn to be: these four pillars should be the foundation for any educational vision in the 21st century.

XXI ғасыр - озық технологиялар ғасыры. Сондықтан білім беру жүйесінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану заман талабы. Әсіресе шет тілін үйренуде мұның пайдасы өте зор. Себебі тіл үйрену арқылы адам бүкіл бір ұлттың мәдениеті мен әлеуеті қатар үйренеді.

Ағылшын тілі – XXI ғасырдың тілі. Бұл тіл қазақты дүниеге танытатын, әлемдік деңгейге шығаратын тіл. Еліміздің шет елдермен қарым-қатынасымыз күшейіп отырған қазіргі кезде оқушылардың шет тіліне қызығуын, білімге құштарлығын ояту, танымдық белсенділігін арттыру- әрбір шетел тілі мұғалімінің міндеті. Білімді дамыту үшін білім берудегі үйреншікті әдісінен оқыту процесінде оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыратын білім берудің жаңа белсенді әдісіне көшу керек. Бұл тапсырманы оқыту процесінде тек жаңа технологиялар қолдану арқылы жүзеге асыруға болады.

Мектебімізде өтіп жатқан әдістемелік кеңестерден және әр сәрсенбі сайын өтетін курстардан теориялық, практикалық сабақтар алып, қажетіме пайдаланып жатырмын.

Бағдарламаның негізгі міндеті – қазақстандық мұғалімдерге педагогикалық тәжірибелерін жетілдіру мен бағалауға көмектесу.

Бағдарламаның мақсат- міндеттерін жүзеге асыратын негізгі тұлға- мұғалім. XXI ғасырдың нағыз ұстазы қандай болмақ, қазіргі заманда егеменді еліміз, тәуелсіз жеріміздің болашағы өсіп келе жатқан ұрпақ қолында. Сол ұрпақты тәрбиелеуде ұстаздар сан түрлі әдіс-тәсілдерді қолдануда. Мұғалімдер алдында білім жүйесінің талабына сай үйлестіре жүргізу және жаңа талаптар қойылуда. Яғни, бұл дегеніміз – мұғалімге білім берудің тиімді жолдарын құру болатын болса, ол жолды меңгеруде деңгейлік бағдарлама мұғалімдерге бағыт- бағдар береді.

Мұғалімдерге оқуға арналған негізгі материал «Мұғалімдерге арналған нұсқаулық». Тиісті сабақтарда қолданылатын стратегиялар жеті модульдің идеясымен өзара байланыста қарастырылады. Модульдер:

1. Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер.
2. Сын тұрғыдан ойлауға үйрету.

3. Оқыту үшін бағалау және оқуды бағалау.
4. Оқыту мен оқуда АКТ қолдану.
5. Талантты және дарынды балаларды оқыту.
6. Оқушылардың жас ерекшелігіне сәйкес оқыту және оқу.
7. Оқытуды басқару және көшбасшылық.

Бағдарламаның басымдықтары оқыту мен оқу үдерісін жетілдіру мақсатында мұғалімнің кәсіби дамуына қойылатын заманауи талаптарға сәйкес тәсілдер төрт қағидатқа негізделген. Оның ішінде ең негізгісі:

Балалар қалай оқиды? Немесе метасана сындарлы (конструктивті) оқыту теориясы болып табылады

Нені оқыту керек?

Оқытудың реттілігін қалай құрылымдау керек?

Сіздің табыстылық деңгейіңізді қалай бағалауға болады?

Бағдарламаның негізгі зерттеушілік идеялары сындарлы оқыту теориясына негізделген. Яғни, оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдай да тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету болып табылады.

Қазіргі заман технологияның даму заманы болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді. Күнделікті өткізіп жүрген ағылшын тілі сабақтарында, ашық сабақтарда және тәрбие сағаттарында, ата – аналар жиналыстарында жаңа технологияның элементтерін пайдаланып жүрмін. “Bilimland“, “Ittest” сайттарынан ресурстарды пайдаланып жүрмін.

Мен мұғалім ретінде оқушыны жетістікке жетуге бағыттаймын, қабілетіне сәйкес тапсырмалармен қамтамасыз етемін және қисынды ойлауды қажет ететін таным үрдістерін іске қосатын тапсырмалардың түрін ұсынамын. Бұл тәжірибемнен байқағаным: оқушылардың өз әрекетінде жаңа асуларды алуға талпыныс оянады, ақиқат іздеуге ұмтылысы, өзіне деген сенімі күшейеді. Соның нәтижесінде оқушыда өзін-өзі өзектендіруге деген ішкі қажеттілік, жетістікке жетуде өз бетінше ізденіс пайда болады.

Ағылшын тілі-дүниежүзілік маңызы бар тіл. Біріншіден, ол ғылым тілі. Екіншіден, ағылшын тілі-өнердің, әдебиеттің саясаттың, сауданың, ақпараттың тілі. Сондықтан болашақ бәсекеге қабілетті мамандар дайындауда ағылшын тілін оқытып, игерту қажет.

Ұстаздық жол – қызығы мен қиыншылығы қатар жүретін қасиетті жол. Сол қасиетті жолмен білім әлемінің тылсым дүниесіне бойлай отырып, бала жүрегіне жол таба білу әрбір ұстаз үшін үлкен бақыт болып келеді. Жас ұрпақтың бойына білімге деген құмарлығын арттырып, адами құндылықтардың маңыздылығын ұғындырып, ұлттық сананы бойына сіңірте білу де ұстаз үшін үлкен мәртебе.

Заман өзгерген сайын әдіс-тәсілдер көбейіп, жаңарып, толығып жатыр. Балалардың тілін дамытуды, қызықты үйрету үшін жаңа әдістер мен технологияларды өз тәжірибемізде қолдануға ізденеміз. Жаңа технологияны, әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану білім сапасын арттырады сонымен қатар тілін дамыту, байланыстырып сөйлеу барысында балалардың жас ерекшелігін ескеру әдіс-тәсілдерді таңдаумен сай келеді. Ұстаздың қолындағы мықты екі қарудың бірі – терең білімі болса, екіншісі сол білімін оқушы бойына, санасына жеткізетін, дарытатын әдіс-тәсілі болуы қажет.

The theme of the lesson: “ Transport in Kazakhstan and Great Britain ”

Grade:9

1. Developing of pupils skills: in reading, writing, listening, speaking.
2. Up- brining: to teach pupils to respect their friends, to love their Motherland. To be healthy and wealthy. To know other countries.
3. Practical: to use the new words of the lesson in dialogic speech.

Form of the lesson: traditional

Type of the lesson: new lesson

Methods of the lesson: demonstration, explain, conversation, translation.

Visual aids: pictures, new words, games, active board. Bilimland.kz

Plan of the lesson:

Organization moment. How do you get to school? (divided into 2 groups) Bus and Car

Today I've two conductors. They give tickets who has right answer. At the end of the lesson we'll count our tickets who has the most tickets will sit on the plane and will get excellent marks.

Who has less than the first will sit on the train and will get good marks. Who has at least will sit on the bus and will get satisfactory marks. (plane, train bus)

I'll check – up your home task.

Ex3a,b p80 WB

Vocabulary

Noun suffixes: -r, -er, -or, and -ist

a) 1. Artist	b) 1. Photographer
2. Inventor	2. Explorer
3. Journalist	3. Driver
4. Cyclist	4. Tourist
5. Explorer	5. Astronomer
6. Receptionist	6. Manager
7. Teacher	7. Journalist
8. Juggler	8. Receptionist
9. Plumber	9. Decorator
10. Decorator	10. Archaeologist.

Basic part of the lesson.

1. The theme of the lesson is “ Transport in Kazakhstan and Great Britain ”

2. New words:

Directions: Draw a line from words to their definitions.

A) car

B) bus

C) taxi

D) bicycle

E) train

F) airplane

G) boat

1) this is powered by the legs and is able to maintain balance due to centrifugal force

2) this is used to travel on water by sailing

3) this is used to travel through the air by flying

4) this travels on rails and often has many compartments; it can be used to carry people or goods

5) this is a type of car in which a driver drives you somewhere for a charge

6) this is larger than a car but smaller than a truck and can carry more people than a car

7) this is about the same size as a truck but carries people instead of goods; it stops at regularly at predetermined destinations

Video Transportation in London London, England 1.10

The transport in the Great Britain

Private transport in the Great Britain: cars, mopeds or motorcycles. Public transport in urban areas: trams, double-decker buses, underground, taxi. Public transport between town and cities: coaches, trains.

You can reach England either by plane, by train, by car or by ship. The fastest way is by plane. London has three international airports: Heathrow, the largest, connected to the city by underground; Gatwick, south of London, with a frequent train service; Stansted, the smallest, used for charter flights.

People in Britain drive on the left and generally overtake on the right. The speed limit is 30 miles per hour (50 km/h) in towns and cities and 70 m.p.h. (110 km/h) on motorways.

When you are in London you can choose from four different means of transport: bus, train, underground or taxi. The typical bus in London is a red double-decker. The first London bus started running between Paddington and the City in 1829. It carried 40 passengers and cost a shilling for six kms.

The next to arrive were the trains; now there are twelve railway stations in London. The world's first underground line was opened between Baker Street and the City in 1863. Now there are ten underground lines and 273 underground stations in use. The London underground is also called the Tube, because of the circular shape of its deep tunnels.

Transport in Kazakhstan

Transportation by rail in Kazakhstan is very important. Kazakhstan Railways provide 68% of all cargo and passenger traffic to over 57% of the country. 15,079 km in common carrier service, excluding industrial lines. Kazakhstan TemirZholy (KTZ) is the national railway company

Airlines - Air Astana is the most popular Kazakhstani Air operator. Air Astana is the principal airline and the flag carrier of the Republic of Kazakhstan, based in Almaty, Kazakhstan. It operates scheduled domestic and international services on 56 routes from its main hub, Almaty International Airport, and from its 2 secondary hubs, Astana International Airport and Atyrau Airport. Oral (Oral AkZhol Airport)

Questions:

1. What is the fastest way of traveling?
2. How many airports are there in London?
3. What are some rules of driving in Britain?
4. What does typical bus in London look like?
5. Where was the first underground opened?
6. Why is London underground called the Tube?
7. What is the national railway company in Kazakhstan?
8. Where is the most popular Kazakhstani Air operator?

Bilimland.kz → **English** → **Interactive Course** → **Year – 10** → **Lesson 21**

How are you travelling?

Listen and choose the correct answers **How is Mike travelling?**

I'm going by plane/by ship to Canada.

I want to cross Canada by train, bus, by boat/by bike and a bit of it on foot/by car.

From Mexico I may be travelling by ship/by bus to Brazil.

I'm taking a cruise/a coach around Indonesia.

I hope to go by train/by bus from Egypt to Morocco.

I'm going to Spain by boat/by ferry.

I'm planning to go to France by coach/by car.

From Paris I think I'll take the Eurostar and go by tram/by train through the EuroTunnel.

Example:

From: Spain **To:** the United States

A: Where are you going?

B: To the United States.

A: How are you travelling?

B: By plane or by ship, I'm not sure yet.

A: Have a good/safe journey/trip! / Bon voyage!

1. **From:** Argentina **To:** Australia

2. **From:** Norway **To:** Canada

3. **From:** China **To:** the Republic of South Africa

4. **From:** India **To:** Brazil

5. **From:** England **To:** France

6. **From:** Japan **To:** New Zealand **A:** Where are you going?

B: To

A: How are you travelling?

B:

A: Have a good/safe journey/trip! / Bon voyage!

RULES OF THE ROAD

BEING A GOOD PEDESTRIAN There are many things you can do to be a safe pedestrian and stay safe on the street. Here are some rules for pedestrians: Find a safe place to cross the road – if there is a subway, footbridge or crossing – use it! Look and listen carefully for traffic lights- cars could be coming from any direction. **BEING A GOOD PEDESTRIAN** If traffic is coming, let it go past - do not cross until there is a safe gap and you have plenty of time to cross safely. When it is safe, go straight across the road - do not run and keep looking and listening carefully as you cross the road. At night always wear white or light-coloured clothing and reflective materials or strips.

One of the worst mistakes is to get on a bus without waiting your turn in the queue. Queuing is a good habit. At bus stops and cinemas, in shops, banks and post offices and in lots of other places you'll have to join the queue and wait for your turn.

People in Britain will expect you to be polite in the way that is normal to them.

Should

Wear or carry something light-coloured
walk on the pavement
you should always cross in a safe place
keep a safe distance from the kerb *край тротуара*
you should wait your turn in the queue
shouldn't
run across the road
make a lot of noise
wear dark clothing
get on a bus without waiting your turn in the queue.

Speaking

Need a Bus to Las Vegas?

Tyra : John, I need some advice.

John : Sure Tyra. What is it?

Tyra : I need to go to Las Vegas for a conference. Can you tell me if I can get a bus?

John : A conference in Vegas? That sounds awesome!

Well, you can easily find a bus from the interstate.

Tyra : Any idea when the bus leaves?

John : I've used it once. I think it leaves at 7.30 AM. But do check. Maybe you can call them.

Tyra : Hmm...Yeah. I will call them and find out.

A Subway Ride.

Winnie : Alright, so it's decided. I'll see you at 6.30 at the Central Station.

John : I'll be there Winnie, but can't we make it a bit later? What about 7?

Winnie : I'll be taking the 6PM subway train so I'll get there by 6.30. But no problems, I'll hang around.

John : Why don't you take a bus instead?

Winnie : I don't like traveling on buses, John. The subway is faster and safer.

John : You're right about that.

Poster

Conclusion

At the end of the lesson:

- What kind of transport do you prefer?
- Transport in Great Britain
- Transport in Kazakhstan
- Rulers of the road

Easy Not bad difficult

The lesson was

interesting quite interesting not very interesting

let's count our tickets:

Today ... works very well. Your home task for the next lesson: retell the text.

Our lesson is over!

Good – bye!

Әдебиеттер:

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы
«Мәңгілік ел», Астана қ. Ақорда, 17 қаңтар 2014ж..

Білім ғылыми-әдістемелік, ақпараттық-сараптамалық журнал, №3 2008ж

Wiki-English.[http:// www.wikienglish.ru//](http://www.wikienglish.ru//)

USING OF INFORMATION TECHNOLOGIES AS AN IMPROVED METHOD AT THE FOREIGN LANGUAGE LESSONS

*Кульжумиева А.А.
г.Уральск*

Abstract: The given article analyses the using of information technologies as an improved method at the foreign language lessons. Using of information technologies at the foreign language lessons perform importance components of education system present non-traditional method of teaching organization through active action ways, support individualization of teaching and development motivation of speech activities of students.

Аннотация: В данной статье анализируется применение информационных технологий, как усовершенствованный метод на уроках иностранного языка.

Использование информационных технологии, а именно видео-ресурсов на уроках выступает важным компонентом системы образования и представляет собой нетрадиционный способ организации обучения через активные способы действий, способствует индивидуализации обучения и развитию мотивированности речевой деятельности обучаемых.

Keywords: video-resources, different computer programs with video-recourses range, video tutorials to EMB, communicative competence.

Ключевые слова: видео-ресурсы, различные компьютерные программы с видеорядом, учебные видеоматериалы к УМК, коммуникативная компетенция.

Presently a problem of teaching of foreign language at school is serious. The teacher of foreign language sets the task developing of personality that will be able to participate in cross-cultural communication.

The study of foreign languages, in particular English, implies under itself not only developing of general ideas, but also development of personality and motivation of taught. As is generally known, the primary purpose of study of foreign languages at school is developing for the schoolchildren of foreign communicative competence, etc. to ability and willingness to carry out the foreign interpersonal and cross-cultural intermingling with native speakers. A capture is impossible a communicative and cross-cultural competence without practice of communication, and the use of information technologies i.e video-resources as one of the types of non-traditional lessons of foreign language simply irreplaceable.

At the study of foreign language at school basic support is done on the progressive advance at taught all components of communicative competence, namely skills of speaking, reading, listening and writing. A communicative competence in turn can be described, as developing of ability facilities of the studied language to carry out speech activity in accordance with aims, tasks, situation of communication within the framework of the definite sphere of activity. The aim of developing of communicative competence is always the performed communicative act.

Communicative competence including the following major abilities:

1. To read and understand simple, original texts;
2. Verbally to communicate in standard situations of educational-labour, cultural, domestic spheres;
3. Verbally to tell about itself in brief, surroundings, retell, express opinion, estimation;
4. Ability in the written form to design and pass elementary information.

For supporting of productive and successful speech activity of students, successfully use non-traditional forms of lessons provision, for example, use the different video – resources.

This type of resources is the film that can be defined as audiovisual method of teaching, providing creation of foreign environment and situation of communication for development of the spoken language of students.

For the detailed analysis of concept "video – resources" should be given determinations to two basic components of this concept. In accordance with to Longman Dictionary of Contemporary English the resources are any option the using of that helps to achieve results, and is the resource of information for teachers and students. On the basis of the same resource the meaning "video" is

determined as the option of picture recording or sound with the use, as well as videotapes and digital method of information storage.

The use of video – resources at the lessons motivates the improvement of teaching and development of speech activity of students. Another advantage of video – resources is emotional force of affecting students. The particular attention must be attracted on the developing of students the particular relationship to the seen material.

The use of video – resources assists development of different parties of psychical activity of students, and first of all, attention and memory. Video – resources as the particular type of educational film is able to create the atmosphere of mutual cognitive activity at the lesson, as a result of that even inattentive student becomes attentive one. In order to understand and comprehend the film which has already seen, students must make particular efforts and assiduities. Use of video – resources as a type of tutorial assists the development of cognitive interest, activates cogitative and activate of intellectual and speech activities of students.

Nowadays the video – resources are presented in the different variants of the usage:

1. Use the fragments of video sound free at the lessons. This type of activity allows to the students to guess the speech of fragment heroes and make an effort recreate the own scenario of seen film.

2. Supervision and recording. This type of film preview befits for the senior students, because requires definite knowledge of grammar and have of definite lexical vocabulary.

3. Video – resources as the method of developing the correct pronunciation. The use of definite fragments with speech of native speakers of learning language allows to form the skill of correct pronunciation of students.

Within the framework of this research we worked out the complex of exercises with the use of video – resources. With the purpose of development of plan of foreign language lesson with the methodical guidelines was analysed several tutorial recommended by Ministry of Education of Russian Federation.

The most popular tutorial for the senior students is: textbook "English (base level)" (O.V. Afanasyeva, I.V.Mikheeva)

TMC of this manual contains:

- Workbook, 10 cl.;
- Audio course on CDs, 10 cl.;
- Control tasks, 10 cl.;
- Book for reading, 10 cl.;
- Audio course to the book of reading, 10 cl (mp3).

Also it is determined the textbook of "Spotlight" (O.V. Afanasyeva, D. Dooley, I.V. Mikheeva and other), that is also accepted by Ministry of Education for teaching at comprehensive schools.

For the detailed analysis of lesson structure we analysed the textbook of "Spotlight" for 10 classes.

TMC "Spotlight" for 10 classes consists of the following components:

- Textbook;
- Workbook;
- Teacher's Book;
- Language briefcase;
- Book for reading with CDs;
- Control tasks;
- Audio appendix to the control tasks;
- Audio courses at the lesson and at home.

A textbook consists of 8 items (Modules) having a well-defined structure:

1. Reading work (Reading Skills);
2. Listening and speaking work (Listening and Speaking Skills);
3. Grammatical structure of language, including word-derivation and phrasal verbs (Grammar in Use);
4. Writing the creative letters (Writing Skills);
5. Preparation to Single State Examination (Spotlight on Exams);
6. Additional lexics material (Word Perfect);
7. Additional grammar material (Grammar Check);
8. Material for development of abilities of artistic texts reading (Literature);
9. Life and culture of Great Britain;
10. Ecological problems materials (Going Green);

11. Self-test materials (Progress Check). One of distinctive features of series "English in focus" is a logical methods of treatment to the knowledge, the students got from the other objects (Across the Curriculum) and have the materials about Russia, its achievements in different spheres, customs, geography, culture (Spotlight on Russia).

This textbook perfectly befits for teaching at school, but we believe that some aspects in the book are revealed not very well. A textbook is mainly directed for consolidation of grammar and improvement of writing and reading skills. As for exercises, developing speaking or in our case the communicative competence, there are not quite many.

A textbook is added by the different materials intended for listening. But the amounts of the provided audio materials are not enough, therefore the added information technologies will help to develop not only speaking skills but also communicative competence in the whole.

Within the framework of our research we tried to make the plan of the lesson which is based on the materials of "Spotlight" textbook. We selected Module 3 – "Schooldays and Work". In this module it is presented the text for reading "Schools around the World". This text tells about the different types of schools and their basic features. The audio recording was added to the text.

Within the framework of one of the tasks students should read the text and put the missed words into the gaps. Further, after it students will listen to the audio and check themselves.

After the detailed analysis of the tasks and exercises, which are provided at the lesson, we came to the conclusion that the use of video – resources would help students to understand the structure and features of schools in different countries better.

To this lesson we added a video – resource about the features of the school system in Great Britain. This resource was taken from the web-site www.youtube.ru. Video gives unique possibility to introduce with life, culture and features of the educational system in Great Britain to the students. Video is available in the usage and understanding, as well as including all sub-titles allowing using this resource for the senior students at school. The duration of video is 6: 08 minutes, that in our view is the most optimal, because students will not overloaded with plenty of information. The Plan of the lesson consists of a few tasks, which are performed as well in pairs and as in groups

Organization of tasks on the basis of video – resources will be spent in a few stages:

1. Exercises performed before watching of video – resources. On this stage it is necessary to introduce students with the theme of the lesson, to tell primary purposes and tasks of the lesson, prepare students for watching of video-resources.

2. Work with video – resources. On this stage, students must clearly understand that they are necessary to do and how much time they have to do the tasks.

3. Work at the lesson after seen of video – resources the exchange of received information and discussion what students saw, heard, and knew during the work.

Using the tasks of at the lessons it is necessary to remember the following:

1. Each time, when you are going to use information technology at a lesson it is recommended to prepare a reserve plan of lesson, in case of technique will break, web-site will not work or will disconnect electricity.

2. Preferably if tasks have the work in pair or in group as it is supported the development of communication skills, teaching in collaboration and prevents an effect, when a computer becomes an obstacle for communication at the lesson. At the same time it is necessary to remember that in large groups, where more than 3 students, it uncomfortably to work at one computer.

3. Free space must satisfy the increase of students work together near every computer. An ideal class must take place free of computers for group work, discussions or work with other tasks. The equipment and tables must not prevent to the visual contact of teacher with a class, to her work with a board or movement between the groups of students.

So, in the conclusion, the development of communicative competence takes place not in natural way, and the creation of particular conditions of influence. The basic idea of these situations of influence is social – psychological affects personally. This affects influences of developing successful communicative competence, and also speaking skills. Video – resources are the wonderful method of developing of such skill. Tasks on the basis of video – resources are interesting for students. They help to develop not only a communicative competence but also the skill of work in pairs. However, developing a task it is recommended to remember that it must not simply interpret that can be done and without video – resources. Students will win, in case that exercise is given a real opportunity for communication and assists cooperation and collaboration.

Referens:

1. Balykhina T.M., Ignatieff O.P. Dictionary of terms and concepts of linguodidactics theory of error. M.: ПУДН, 2006. 41 p.
2. Posokhova L.A. Thematic glossary on methodology of educating to the foreign languages. Sochi.: Sterh, 2008. 31 p.
3. Standards of the second generation. Fundamental kernel of maintenance of universal education. M.: Inlightening, 2009
4. Mark McKinnon Teaching technologies: teaching English using video <http://www.onestopenglish.com/>
5. Longman Dictionary of Contemporary English: Special Edition. Longman: 1992.

УДК 004

ИНФОРМАЦИОННЫЕ РЕСУРСЫ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

*Садыкова А.М.
г.Мангистау*

Внедрение сетевых информационных технологий в настоящее время кардинально меняют работу информационных органов и библиотек. Представление возможности удалённого доступа к информационным ресурсам и использование локальных сетей при работе с базами данных и другими информационными ресурсами (электронными изданиями, электронными каталогами и другое), с одной стороны, создают пользователям условия самостоятельного поиска информации со своих рабочих мест и, с другой стороны, выводят информационное обслуживание на другой, более высокий уровень. Вырастает роль библиотек и информационных органов как справочных и обучающих информационных центров, которые могут дать консультацию пользователям не только о наличии первоисточников в фондах и базах данных, но и о возможностях самостоятельного поиска информации с применением новых информационных технологий, систем и сетей.

Система информационного обслуживания вышла за рамки локальных возможностей, когда все ресурсы концентрируются в одной библиотеке (организации). Однако это никоим образом не исключает создание и накопление своих информационных ресурсов и в тоже время ставит задачу рационального и комплексного использования имеющихся внешних и внутренних возможностей.

Информационные ресурсы – отдельные документы и отдельные массивы документов, документы и массивы документов в информационных системах (библиотеках, архивах, фондах, банках данных, других информационных системах). Все используемые информационные ресурсы можно условно распределить:

- по способу предоставления пользователю (прямой или опосредованный);
- по типу информационного ресурса (определяется конечной целью пользователя).

По первому признаку все информационные ресурсы можно разделить на две категории:

1. Информационные ресурсы (базы данных), доступные для коллективного доступа;
2. Информационные ресурсы (базы данных), не доступные для коллективного пользования.[1 стр 240]

В настоящее время не разработана методология количественной и качественной оценки информационных ресурсов, а также прогнозирования потребностей общества в них. Это снижает эффективность информации, накапливаемой в виде информационных ресурсов, и увеличивает продолжительность переходного периода от индустриального к информационному обществу. Кроме того, неизвестно, какой объем трудовых ресурсов должен быть задействован в сфере производства и распространения информационных ресурсов в информационном обществе. Несомненно, в будущем эти проблемы будут решены. Информационные ресурсы Интернет — это вся совокупность информационных технологий и баз данных, доступных при помощи этих технологий и существующих в режиме постоянного обновления. К их числу относятся, например:

- электронная почта;
- система телеконференций Usenet;
- система файловых архивов FTR;

- базы данных WWW; базы данных Gopher;
- базы данных WAIS;
- информационные ресурсы LISTSERV;
- справочная служба WHOIS; информационные ресурсы TRICKLE;
- поисковые машины Open Text Index, Alta Vista, Yahoo, Lycos и др.

Огромную роль в жизни современного общества играют информационные ресурсы Internet, ведь в основе сети Internet в первую очередь лежит доступ к огромным ресурсам информации. Появление тысяч новых сайтов и обновление уже имеющихся происходят ежедневно. Причем возможности сети так велики, что описание ряда существующих ресурсов дает лишь поверхностное, приближенное представление о них.

Информационные ресурсы - в широком смысле - совокупность данных, организованных для эффективного получения достоверной информации. Это книги, статьи, патенты, диссертации, научно-исследовательская и опытно-конструкторская документация, технические переводы, данные о передовом производственном опыте и др. Информационные ресурсы (в отличие от всех других видов ресурсов — трудовых, энергетических, минеральных и т.д.) тем быстрее растут, чем больше их расходуют.

Ресурсы - это имеющиеся в наличии запасы, средства, которые могут быть использованы при необходимости. В настоящее время учёные и практики относят информационные ресурсы к важным стратегическим ресурсам, от которых зависит развитие экономики, науки, образования, культуры и т.д. Первые попытки дать определение информационным ресурсам были сделаны в 90-е годы XX столетия, когда оформился так называемый "ресурсный подход" к изучению информации. В наше время термин "информационные ресурсы" является общеупотребляемым. Но, несмотря на это, точного определения его нет. Используется узкое и широкое понимание информационных ресурсов: в узком понимании имеются в виду только сетевые информационные ресурсы, доступные через компьютерные средства связи, а в широком - любую зафиксированную на традиционных или электронных носителях информацию, пригодную для сохранения и распространения.[2 стр 154]

Информационные ресурсы могут быть различных видов. Это средства массовой информации, библиотеки, интернет. К примеру, через Интернет могут успешно продаваться следующие информационные ресурсы:

- новостные ленты (on-line-новости). Достаточно широкому кругу менеджеров компаний различного профиля необходимо узнавать о происходящих в мире событиях незамедлительно. Например, лента финансовых и политических новостей жизненно необходима трейдерам для принятия решений о продажах и покупках на биржах;

- подписки на электронные копии периодических изданий. Некоторые газеты и журналы выпускают свои полные электронные копии и предоставляют к ним доступ;

• доступ к электронным архивам и базам данных, содержащим информацию по самым разным вопросам;

• аналитические отчеты и исследования;

• собственные аналитические материалы и прогнозы.

По категории доступа информационные ресурсы могут быть открытыми (общедоступными) или с ограниченным доступом. В свою очередь, документированная информация с ограниченным доступом подразделяется на отнесенную к государственной тайне и конфиденциальную.[3 стр 168]

Интернет - это главным образом возможность получить информацию в тот же момент, когда она нужна, т.е. в режиме on-line. Но если нет возможности работать в on-line, то для доступа к услугам большинства информационных серверов Интернет можно воспользоваться электронной почтой, хотя в этом случае все будет происходить не так быстро, как в стандартном режиме telnet, ftp или WWW, о которых будет сказано ниже.

Общий принцип доступа к любому информационному ресурсу через электронную почту заключается в том, что пользователь посылает сообщение почтовому роботу (специальному почтовому серверу), который реализует стандартный доступ к ресурсу и отправляет ответ по почте пользователю. При такой схеме доступа общение между пользователем и почтовым роботом происходит в режиме работы электронной почты, а между почтовым роботом и сервером (ftp, wais или WWW) по протоколу робота этого сервера. Отметим, что многие информационные ресурсы Сети имеют программы-роботы, которые способны общаться с почтовыми клиентами по схеме. Дадим краткую характеристику этих ресурсов.

Usenet— это система телеконференций Интернет. Система построена по принципу электронных досок объявлений, когда любой пользователь может поместить свою информацию в одну из групп новостей Usenet и эта информация станет доступной другим пользователям, которые на данную группу новостей подписаны. Именно этим способом распространяется большинство сообщений Интернет, например списки наиболее часто задаваемых вопросов (FAQ) или реклама программных продуктов. По Usenet можно получить и вирус, если заказывать и распаковывать все подряд, что приходит на ваш почтовый адрес. Usenet - хорошее место для объявления международных конференций и семинаров.

FTP - система файловых архивов — это огромное распределенное (т.е. расположенное на машинах сети, в том числе и функционирующих на разных платформах) хранилище всевозможной информации, накопленной за последние 10—15 лет в Сети. Любой пользователь может воспользоваться услугами анонимного доступа к этому хранилищу и скопировать интересующие его материалы. Объем программного обеспечения в архивах FTP составляет терабайты информации, ни один пользователь или администратор сети не может просто физически обозреть эту информацию. Кроме программ в FTP-архивах можно найти стандарты Интернет-RFC (RequestforComments), пресс-релизы, книги по различным отраслям знаний, главным образом по компьютерной проблематике, и многое другое. Практически любой архив строится как иерархия директорий. Многие архивы дублируют информацию из других архивов (так называемые «зеркала» — *mirrors*). Для того чтобы получить нужную информацию, вовсе не обязательно ждать, когда информация будет передана из Австралии или Южной Африки, можно поискать «зеркало» где-нибудь ближе, например в Финляндии или Швеции. Для этой цели существует специальная программа *Archie*, которая позволяет просканировать FTP-архивы и найти тот, который устраивает пользователя по составу программного обеспечения и коммуникационным условиям.[4 стр 192]

Понятие “информационного ресурса общества” является одним из ключевых понятий социальной информатики. Широкое использование этого понятия началось после выхода в 1984 году книги Громова Г.Р. “Национальные информационные ресурсы: проблемы промышленной эксплуатации”.

Создание на рубеже 80-х годов принципиально нового понятия - национальные информационные ресурсы - было обусловлено растущей зависимостью промышленно развитых стран от источников информации (технической, экономической, политической, военной), а также от уровня развития и эффективности использования средств передачи и переработки информации. [5 стр 398]

Понятие информационных ресурсов находится в стадии формирования, трудность его однозначного определения связана с неоднозначностью и сложностью таких понятий как “знания”, “информация”, “данные” и т.д.

Информационный ресурс - данные в любом виде, которые можно многократно использовать для решения проблем пользователей. Например, это может быть файл, документ, веб-сайт, фотография, видеофрагмент. Для информационных ресурсов в Интернете характерно определённое время жизни и доступность более чем одному пользователю.

В течение всей предшествующей XX в. истории развития человеческой цивилизации основным предметом труда оставались материальные объекты. Деятельность за пределами материального производства и обслуживания, как правило, относилась к категории непроизводительных затрат. Экономическая мощь государства измерялась его материальными ресурсами. Еще в конце 70-х годов председатель программы по формированию политики в области информационных ресурсов, профессор Гарвардского университета А. Осттингер писал, что наступает время, когда информация становится таким же основным ресурсом, как материалы и энергия, и, следовательно, по отношению к этому ресурсу должны быть сформулированы те же критические вопросы: кто им владеет, кто в нем заинтересован, насколько он доступен, возможно ли его коммерческое использование? Президент Академии наук США Ф. Хендлер сформулировал эту мысль следующим образом: “Наша экономика основана не на естественных ресурсах, а на умах и на применении научного знания”. В настоящее время идет борьба за контроль над наиболее ценными из всех, известных до настоящего времени ресурсов - национальные информационные ресурсы. [6 стр 202]

Отсюда можно сделать вывод, что эффективность использования информационных ресурсов - это важнейший показатель информационной культуры общества.

Характеристика информационных ресурсов и их потребителя основными участниками рынка информационных услуг являются:

- производители информации (producers);
- продавцы информации (vendors, Вендоры);
- пользователи информации (users) или подписчики

Сегодня наиболее распространенным средством доступа к информационным ресурсам являются компьютерные сети, а самым прогрессивным способом получения информации выступает режим онлайн (online - интерактивный, диалоговый режим). Он предоставляет возможность пользователю, войдя в компьютерную сеть, получить доступ к "большому компьютеру" (Host - компьютеру) и к его информационным ресурсам в режиме прямого диалога, реализуемого в реальном времени.

К пользователям такого рода относят как конечных потребителей информации, так и промежуточных, оказывающих своим клиентам услуги при решении информационных задач (специальные информационные центры, имеющие доступ к нескольким онлайн системам, или специалисты-профессионалы, занимающиеся платным информационным обслуживанием клиентов, потребителей информации).

Рынок информационных онлайн услуг включает в себя следующие основные сегменты:

- компьютеризированные системы резервирования и финансовые информационные службы;

- базы данных (БД), ориентированные на массового потребителя;
- профессиональные БД.

Среди БД обычно выделяют следующие типы:

- текстовые (полнотекстовые, реферативные, библиографические, словари);
- БД, содержащие изображения и использующие средства мультимедиа;
- числовые и табличные БД;
- БД, содержащие программное обеспечение;
- доски объявлений.

Подобные БД хранят также на CD-ROM, дискетах и магнитных лентах. Ниже, однако, речь будет идти о БД, доступ к которым осуществляется в онлайн режиме - "профессиональными онлайн-овыми БД".

К производителям информации относят как организации, добывающие и публикующие информацию (информационные агентства, средства массовой информации, редакции газет и журналов, издатели, патентные ведомства), так и организации, профессионально в течение многих лет занимающиеся ее обработкой (отбором информации, индексацией, загрузкой в базы данных в виде полных текстов, кратких рефератов и т.п.). [8]

Литература:

1. Громов, Г. Г. Национальные информационные ресурсы: проблемы промышленной эксплуатации. — М.: Наука, 1984. — 240 с.
2. Гусева, Т.И. Персональные компьютеры в сфере информационных ресурсов /Т.И. Гусева.- М.: Недра, 1990.-154 с.
3. Концепция развития информационных ресурсов. / Н.В.Каплунова, В.В.Шарыхин, С.В.Хмельницкий / Под ред. С.В.Хмельницкого. – СПб. : Европейский университет в Санкт-Петербурге, 1997. – 168 с.
4. Урсул, А. Д. Информатизация общества. Введение в социальную информатику/А.Д.Урсул. — М.: Наука, 2000.- 192 с.
5. Уэбстер, Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер. - М.: Аспект-Пресс, 2004. - 398 с.
6. Шафрин Ю.А. Основы компьютерной технологии. Учебное пособие для 7 – 11 классов по курсу «Информатика и вычислительная техника»/А.Ю.Шафрин.-М.: АБФ, 1996.- 202 с.
7. Информационные ресурсы общества [Электронный ресурс]:Режим доступа: <http://referat-kursovaya.repetitor.info/?essayId=54331>.-1.12.2010

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ДЕНГЕЙЛЕП ОҚИТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Есениязова Ж.А.

Орал қ.

Жаңа технологиялық әдіс – тәсілдердің міндеті – әр оқушыға терең білім беру. Ағылшын тілі сабағында оқушыға қызығушылық тудырудың маңызы зор. Сабақтың бір түрлілігі, дайын, үйреншікті әдіс-тәсілдер, мұғалімнің бір қалыпты сылбыр сөзі, сабақтағы жұмыс түрінің өзгермеуі, түрлі-әдістердің қолданылмауы, сабақтың түсініксіздігі оқушыны зеріктіреді, сабаққа деген қызығушылық тумады. Сондықтан оқушының ойына серпіліс білдіру үшін, сан алуан әрекет ақыл-ойды ұштастыру, оқушының өзіндік идеясын, көзқарасын, сенімділігін, жауапкершілігін біртіндеп дамыту жолдарын іздестіру – бүгінгі қажеттілік. Қазір заман өзгерді. Соған байланысты мұғалімдерге жаңа талаптар қойылуда. Жаңа технологияны жүзеге асыруда мұғалім белсенділігі, шығармашылық ізденісі, өз мамандығына деген сүйіспеншілігі қажет.

Осындай әдістердің бірі – деңгейлеу технологиясы. Деңгейлеп саралап оқыту технологиясының дидактикалық, педагогикалық, психологиялық негіздемесі С.Рубинштейн, Л.С.Выготскийдің, В.В. Давыдов, Л.В.Занков, Ю.К. Бабанский, Б.П.Беспалько, В.М.Монахов т.б. ғалымдардың ғылыми-теориялық идеяларына негізделіп жасалған.

Ж.А.Қараевтың «деңгейлеп саралап оқыту технологиясының» негізгі идеясы оқытуды ізгілендіру мен демократияландыру жағдайында оқушыны өздігімен даму бағдарын анықтап, дамытын және өздігінен дұрыс шешім қабылдай алатын, өзін-өзі тәрбиелеуші тұлға ретінде қалыптастыру болып табылады [1].

Педагогика ғылымының докторы Ж. Қараевтың деңгейлік оқыту жүйесі туралы іліміне сүйеніп, әр пән бойынша деңгейлік тапсырмалар дайындауға болады. Өйткені қазіргі экономикалық жағдай оқытудың жаңа үрдістерін талап етуде. Сондықтан педагогика саласында оқытудың деңгейлік жүйесі оқушыларға білім негізін меңгертудің негізгі тиімді жолы болып табылады.

Деңгейлік оқытудың ерекшелігі – оқушылардың сабақ барысында бірнеше деңгейде жұмыс жасай алатындығында. Сонымен бірге қазіргі жаңа технологиямен оқыту барысында компьютерлер мен оларды басқарушы алгоритмдер біздің қоғамның маңызды бөлігіне айналды. Олай дейтініміз, бүгінгі күнгі жаңадан шығып жатқан электронды оқулықтар мұғалімнен жаңаша оқытудың әдістерін, жаңа мазмұнды қажет етеді.

Оқытудың жаңа технологиясының бірі – жалпы білім беретін мектептерде әр пәнді деңгейлік тапсырмалар арқылы оқыту болып табылады. Оқушыларды деңгейге бөліп оқытуға бола ма, оның қандай тиімді жолдары бар, деңгейге бөліп оқытудың өзіндік ерекшелігі қандай және жеке тұлға тәрбиелеуде қандай көмегі бар деген сауалдарға тоқталсақ, деңгейге бөліп оқытудың кезінде оқушылардың тәжірибелік- теориялық дайындығын, оқуға деген ынтасын, дара қасиетін әлеуметтік – психологиялық танымын, сұранымын ескеру талап етіледі. Сондықтан да тиімді дәрежеге жету үшін оқушының білім мен таным деңгейіне байланысты жұмысты ғылыми түрде ұйымдастыру қажет.

Қазіргі базалық білім беру – жеткілікті білімнің төменгі шегі.

Мұғалім баланы оқыту барысында оқушыға тақпақ жаттатып, ережелерді оқытып, жаттығулар орындатып әр түрлі жұмыстар жүргізеді. Оны талап етеді. Ол мұғалім үшін қиын жұмыс емес. Оқушы мұғалімнің айтқанын кітаптан оқып, тақпақты жаттап (тіпті оларды қызықтырмаса да), ережені айтып беруі мүмкін. Бірақ, оқушы сол оқыған материалдың ішкі дүниесін түсінді ме, міне, негізгі мәселе осында жатыр.

Мектеп оқушыларына берілетін тапсырмалар оқушылардың ойлауына әсер етеді, тапсырманы орындау үшін бала жауапты өзі іздестіреді, оны шешуде ақыл-ойы дамиды, ойлауына жан-жақты әсер етеді деп түйіндейді. Бірінші деңгей тапсырмалары жаттап алуға лайықты, алдыңғы сабақта жаңадан меңгерілетін тақырыптың өзгертпей қайталап, пысықтауына мүмкіндік береді. Екінші деңгей тапсырмалары материалды реттеуге және жүйелеуге берілген тапсырмалар, үшінші деңгей танымдық – іздену түрдегі заңдылықтар шығару қорытынды жұмыстары.

Деңгейлік тапсырмалар ауқымы өте кең. Оқулықтағы жаттығулар – өтілген ережелер бойынша қайталау, пысықтау, бекіту жұмыстарына арналған тілдік, грамматикалық жұмыстар жүйесі. Деңгейлік тапсырмалар әртүрлі мазмұнды мәтіндер, сөзжұмбақтар, қызықты грамматикалық, тестік сұрақтар, іскерлік ойындар мен тренингтер жүйесін қамтиды. Бұлар оқытудың деңгейіне сәйкес оқушыны саралап оқытуға ыңғайлы, әрі оқу бағдарламасы бойынша оқушының жас ерекшелігі мен білім деңгейіне сай құрылып, оқулыққа қосымша пайдалануға болады.

Оқушыны деңгейге бөліп оқыту үшін сабақ жаңаша жоспарланады. Оқушыларға деңгейлік тапсырмалар беру арқылы сан түрлі жұмыс жүргізіледі. Оқушының алған білімін жүзеге асыралатыны тексеріледі. Өз бетімен жұмыс орындауға бейімділігі бақылауға алынады. Қорытындысында деңгейлік тапсырмалар арқылы жұмыс жасаудың тиімділігі байқалады. Оқушының белсенділігі мен іскерлігі артып, шығармашылыққа ұмтылады. Деңгейлік оқыту барысында біліктілікке жетеді.

Бірінші деңгей тапсырмалары білімнің минималдық шегі, мемлекеттік стандарт талабына сәйкес бағдарлама мөлшерінен аспайтын, оқушының жас ерекшелігіне сай болады. Сынып бағдарламасына байланысты лексикалық тақырыптар мен грамматикалық тапсырмалар, тілдік ережелер, жазба жұмыстарын орындайды. Кейіннен жоғарғы сыныптарда оқыған кезде де есінде тұрақты қалатындай бағытта сөздік минимумдарды меңгереді. Тындап, түсініп оқу, аударып, жаза алады. Айналадағы адамдардың айтқанын түсінеді, естігені бойынша сұрақтарға жауап береді. Естігенін қайталап айтады. Жеңіл ережелерді жаттап алады. Фонетиканы толық меңгереді. Грамматикалық, лексикалық тапсырмалар орындайды, мәтінмен жұмыс жасайды.

Екінші деңгей тапсырмалары түрленіп, күрделене түседі, сынып бағдарламасына сай лингвистиканың барлық бағдарламасымен жұмыс істейді. Оқушы өз бетімен керегінше қызмет етеді. Оқу мотивтерді қанағаттанарлық дәрежеде. Ықыласы жоғары. Оқушының сөйлеуі, хабарды түсінуі, қабылдауы, жазба жұмыстарын орындау көрсеткіштері міндетті деңгейден әлде қайда жоғары болады. Бірінші деңгейден бастау алған сөйлеу үшінші деңгей оқушылардың шығармашылыққа деген мотивтердің айқын көрінуімен логикалық ойлау дәрежесінің жоғары болумен, өз жеке басының белсенділігімен, ісіне талдау жасай білуімен, білімді жаңа жағдайда пайдаланумен сипатталады. Хабарлау, суреттеу, бейнелеу тапсырмаларын орындайды. Ситуацияға байланысты әр түрлі нұсқада диалог құрады. Мәтін бойынша сұрақ қояды. Талдау, жинақтау, салыстыру жұмыстарын жүргізеді. Танымдық – «іздену (эвристикалық) түрдегі жұмыстарды ізденіп өз бетімен орындайды.

Төртінші деңгей дарынды, іздемпаз, қабілеті жоғары, талапты балаларға арналады. Оқушыларға мұғалім тек тақырыбын ғана береді, оқушының өз мақсатын қояды, әдістерін іздейді, нәтижеге жетеді. Жазба жұмыстарын орындайды.

Оқыту практикасында деңгейлеп оқыту технологиясын енгізуге оқу ақпараттарының көлемінің ұлғаюы, оқушыларға түсетін «салмақтың» артуы басты себеп болады [2].

Деңгейлеп оқыту – оқылатын ақпараттың азаюы арқылы емес, оқушыларға қойылатын талаптардың әртүрлілігі арқылы жүзеге асырылады. Деңгейлеп оқыту технологиясының мақсаты – әрбір оқушы өзінің даму деңгейінің оқу материалын меңгеруін қамтамасыз ету.

Деңгейлеп оқытудың ерекшелігі:

1. Деңгейлеп оқыту әр оқушыға өз мүмкіндіктерін барынша пайдалана отырып білім алуына жағдай жасап, мүмкіндік береді.

2. Деңгейлеп оқыту әртүрлі категориялардағы балаларға бірдей зейін аударып, олармен саралай жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

3. Деңгейлеп -саралап оқыту құрылымында білім игерудің негізгі үш деңгейі қарастырылады: ең төменгі деңгей (минималды базалық), бағдарламалық, күрделенген деңгей.

Базалық деңгей – мемлекеттік стандарт бойынша анықталған ең төменгі шек. Сондықтан оны әрбір оқушы меңгеруі тиіс. Бұл деңгей оқушыға өзінің қызығушылығы мен қабілетін ескере отырып, уақытымен күшін дұрыс пайдалануына мүмкіндік береді.

4. Оқушының жеке тәжірибесіне негізделген оқыту технологиясы тиімді де нәтижелі болу үшін:

- жеке тұлға ерекшеліктеріне;
- психикалық даму ерекшеліктеріне (есте сақтау, қабілетінің ерекшелігіне, ойлау, қабылдау, зейін ерекшелігіне, өзінің эмоциясын басқара білуіне);
- пән бойынша білімді игеру деңгейіне оқушының білімімен іс-әрекет тәсіліне назар аударып, көңіл бөлу керек.

Деңгейлеп оқыту – оқылатын ақпараттың азаюы арқылы емес, оқушыларға қойылатын талаптардың әртүрлілігі арқылы жүзеге асырылады. Қазіргі заман талабы әр оқушының сабақ кезінде жаңа білім қосып қана қоймай, соны игеріп, ізденіп, талап – пікір таластыру деңгейіне жету мақсатын көздейді.

Оқытудың басты мақсаты өздігімен білім алып дами алатын жеке тұлғаны қалыптастыру болғандықтан, оқулықтағы теориялық материялдардың берілу жолы осы мақсатты қанағаттандыра алатындай болып, оқушылардың өз бетімен білім ала алуына бейімделіп құрылуы керек. Ол бойынша өнер тапқыштық пен жаңалықтар ашуға жетелейтін баланың жаңа қасиеттерін ашуға болады екен. Технологияның тағы бір психологиялық негізі болып табылатын теория — Л.С.Выготскийдің «оқыту процесінде оқытушының ақыл – ойының дамуы «актуальды даму» аймағынан « жакын арадағы даму» аймағына ауысу» туралы теориясы. Бұл ауысу – тапсырмаларды қайталап орындауға ғана арналған бірінші деңгейден өнімді іс – әрекет арқылы жүзеге асады. Осындай төрт іс – әрекет деңгейлердің тапсырмаларын басынан бастап бірінен соң бірін орындау арқылы оқушы оқу материялының әр түрлі деңгейіне көтеріледі.

Даралап – саралап оқыту технологиясы оқушы мен мұғалімнің белсенді шығармашылық қабілетін дамытумен қатар оқушыларға өз білімін жаңа әдіспен бағалауға мүмкіндік береді. Оқушының білімі мен білігіндегі жетістіктерді, кемшіліктерді, олардың себептерін анықтап, мұғалім өз жұмысына талдау жасайды, оны жетілдірудің жолдарын белгілейді. Сонымен қатар даралап – саралап оқыту барысында оқушылар да өзінің оқу жұмысындағы жетістіктер мен жіберген кемшіліктері туралы мәліметтер алып, өз еңбегіне талдау жасайды. Ең бастысы, оқудан ләззат алуға, білім мен ғылымға деген құштарлығын арттыруға дағдыланады. Барлық оқушы өз қызметін ең төменгі түрде орындап болғаннан кейін ғана, келесі деңгейге көшіп отырады. Бұл оқушылардың арасында өзара жарысу және оқушының өз қабілетіне, қызметіне сәйкес жоғарғы деңгейге көтерілуіне жағдай туғызады. Сондықтан да мұғалімдерге саралап – даралап оқыту технологиясын қазақ тілі сабағында пайдаланған өте тиімді. [2]

Әдебиеттер:

1. Ж.Ж.Қожамқұлова. «Жаңа ақпараттық педагогикалық технологиялар» Алматы, 2013 ж.
2. К.Ж. Бұзаубақова. «Инновациялық педагогика негіздері» Алматы, 2009 ж.
3. Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігі. «Қазіргібілім беру технологиялары». Алматы, 2006 ж.

ӘОЖ 811.111

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ МАҢЫЗЫ

Есеналиева Б.Н.

Орал қ.

«Шет тілдерін үйрену, әсіресе ағылшын тілі қазіргі - заманның қажеттілігі»
Н.Ә.Назарбаев.

Білімді адам – дегеніміз ең бірінші өз тілін, салт-дәстүрін қадір тұтатын, бірнеше шет тілдерін жақсы меңгерген білікті маман.

Қазіргі таңда шет тілі ретінде ағылшын тілін оқытуды жаңа сатыға көтеру отандық педагогикадағы іргелі міндеттердің біріне айналып отыр. Өйткені, елімізде Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың бастамасымен «Үш тұғырлы тіл» мәдени жобасын дамыту басымдыққа айналып, соның ішінде жаһандану жағдайында әлемдік интеграцияға кірігу тілі ретінде ағылшын тіліне мән берілуде.

Шетел тілі ана тілімен қоса баланың сөйлеу қабілетін және жалпы дамуын ғана жетілдіріп қоймайды, оның өзін қоршаған айналасындағы адамдармен қарым-қатынас мәдениетіне де үйретеді.

Шетел тілін оқытып, үйрету мақсаты – оқушылардың қарым-қатынас жасай алуға түсе алатын қабілеттерінің негізін қалау болып табылады. Жаңа тілге үйретуде оқытудың жаңа тәсілі төмендегідей талаптарға сәйкес келуі көзделеді:

- оқушыға қолайлы оқу ортасын қалыптастыру;

- оқушының оқуға деген қызығушылығын арттыру, ой - тілектерін ояту;
- оқушының эмоциялық сезіміне әсер етіп жеке тұлға ретінде қалыптастыру;
- ойын түрінде оқыту арқылы оқушының белсенділігін арттыру;
- шет тілін оқушының жеке қызығушылығымен байланыстыру;
- оқушы – субъект, оқытушы – кеңесшісі болу;
- сатылап өз бетімен жұмыс істеуге үйрету.

Бүгінгі таңда шетел тілін жаңаша оқыту өте-мөте өзекті мәселе болып отыр. Себебі, Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың Жолдауына байланысты қала және ауыл мектептеріне көптеген көмектер жасалып, орта мектептер заманауи технологияларға ие болуда. Сондықтан да болар, ИКТ негізінде өткізілетін сабақтар оқушылар үшін жан-жақты, тартымды, қызықты болуымен қатар, ұстаздар қауымының жаңа әдіс-тәсілдерді меңгеруін талап етеді. Педагогикалық технология деп оқудың сапасын жақсарту және жобалық қортындыға жету мақсатында мұғалім мен оқушылардың біріккен технологиялық іс-қимылын айтады. Мұғалімнің сабақты жобалаудағы жауапкершілігі оқушылардың шетел тілінде нәтижелі тілдік қарым-қатынас жасауына мүмкіншіліктер туғызады.

Нәтижесінде, «Ұстаз-оқушы» әріптестігі аз уақытта жаңа технология жәрдемімен үлкен жетістіктерге жете алады. Білім беруде инновациялық техноло-гияларды ендіру оқушыларға әртүрлі әдістерді жетілдіруге мүмкіндік береді, атап айтқанда: тренингтер, дөңгелек үстелдер, баспасөз-конференциялары және т. б. оқушылардың сабақтағы жауапкершілігін, белсенділігін, өзін-өзі бағалауын қамтамасыз етеді. Инновация дегеніміз – тек қана, жаңалық енгізу емес, сонымен қатар, жаңаны дәстүрлі оқу-тәрбие үрдісіне қолдана білу. Білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологияларды қолдану мәселесі өзекті мәселелердің қатарынан орын алуда. Шетел тілін оқытудың мақсаты – субъектінің мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін қалыптастыру десек, онда сол шетел тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану шетел тілін оқытудың мақсатынан туындап отырған қажеттілік болмақ.

Білім беру үрдісін ақпараттандыруда төмендегідей педагогикалық міндеттерді шешуге болады: - білім беруде көлемді ақпаратқа қол жеткізе алу;

- білім алуға мотивацияның жоғарылауы;
- өз бетінше жұмыс істеу; өзін-өзі бақылау;
- жеке тұлғаны жетілдіру (тұлғаның ой-өрісі, эстетикалық тәрбие, ақпараттық мәдениетін қалыптастыру және т. б.).

Оқу-тәрбие жұмысын жетілдіру (білім берудің сапасы мен тиімділігін арттыру, танымдық әрекеттің мотивін қамтамасыз ету, пәнаралық байланыстарды тереңдету және т.б. Сөз арқауы компьютерлік технологияны пайдалана отырып, шетел тілі саба-ғында интернет жүйесін қолдану мәселесі болмақ. Жаһанданған интернет жүйесін қолдану негізінде, тіл үйренушілердің сөз әрекетінің төрт түрінде де біліктілігін қалыптастыруға болады, жүйе материалдарын қолдану арқылы олардың оқу, жазу іскерлігі мен дағдыларын қалыптастыруға, сөздік қорын байытуға мүмкіндік туады. Интернет жүйесін пайдалана отырып, тілін үйренуші елдің өкілдерімен байланысқа түсе алады. Оқушыларға шетел тілін үйренуге деген ынтасын арттыру олардың төмендегі шараларға қатысуы негізінде жасалынады: диспуттар, байқаулар, дистанционды олимпиадалар және т. б.

Қазіргі уақытта шетел тілін оқытудың коммуникативтігі, интерактивтілігі, аутенттігі тілді үйрену үрдісінің мәдени контексте болуы үстемдікке ие болуда. Аталған ұстанымдар коммуникативтілік қабілетінің компоненті ретінде мәдениетаралық біліктілікті дамытудың алғы шартын жасайды. Шетел тілін дәстүрлі оқытуда тіл үйренушілер тілдік жаттығуларды жасап, қажетті материалды жаттаумен ғана шектеледі. Яғни, ол төмендегідей көрініске ие болады: «сөздік қор + қажетті құрылым = тіл». Алайда, тілдік құрылымды жаттаумен шектелу, тілді қарым-қатынас құралы ретінде меңгеруге толық мүмкіндік бермейді. Шетел тілінде тілдік қарым- қатынасқа үйрету үшін шынайы, өмірлік жағдаяттар туындату қажет. Ол оқушылардың қажетті материалды меңгеруіне және соған сәйкес мінез-құлқын қалыптастыруға жағдай жасайды. Аталған мәселені шешуде Интернет жүйесі айтарлықтай маңызға ие. Біз дәстүрлі шетел тілі сабағынатыағы да сипаттама жасайық. Көп жағдайда шетел тілін оқыту үрдісінде мұғалім оқушының ойлау әрекетін басқарады, яғни, бағыт беру немесе жетекшілік етуден гөрі, ол басшылық қызметіне ауысады. Бұл әрекет, психологтар көрсеткендей, оқушылардың ойлау процесін тежейді. Мысалы, дөңгелек үстел, пікірталас мәселесін оқытушы өзі дайындап, жоспарды беріп, оқушыларға сөйлеу барысында тек соған сүйенуін талап етеді. Яғни, өз ойын айтуда тұлғаға еркіндік берілмейді.

Оқушы мәселені түсінбей, өзіне қажетті ақпаратты ала-алмай, мәселені шешуге шығармашылық тұрғыдан келу мүмкіншілігінен айрылып, өзінше ой қорытып, оны тұжырымдау және қызықты пікірлер айта алу қабілетіне ие бола алмайды. Ал, мәселені шешуде жаңа ой, құнды пікір айту өте маңызды. Және ол міндетті түрде қортындыланып, белгілі бір көрініске ие болса, оның нәтижесі жоғары болмақ. Шетел тілін оқыту технологиясының тиімділігінің көрсеткіштері мыналар:

- Оқушылардың моральдық, психологиялық, интеллектуалдық және жас ерекшеліктерін ескеру.

- Оқуға жағымды көңіл күй қалыптастыру.

- Ұстаз бен оқушы арасында сөз алмасу, ғылыми қарым-қатынас және әріптестік принципін орнықтыру.

- Оқушылардың еске сақтау қабілеті мен шығармашылық деңгейін көтеру арқылы белсенділігін арттыру.

- Оқуды игеруге мультимедиялық және басқа да техникалық мүмкіндіктерді кеңінен іске қосу.

Білім беру технологиясының үш түрлі типі бар. Олар дәстүрлік, инновациялық және ақпараттық. Бастысы – технологияның жиынтығы емес, оның дәрежесі. Оқушылардың әртүрлі ақпарат көздерін, ресурстарын пайдалану арқылы компьютерлік технологияның көмегімен өздерінің дербесізденуі арқылы тілді игеруге кәсіби шеберлігін шыңдайды. Жаңа ақпараттық технологияға әртүрлі ақпараттарды электрондық әдіспен енгізу, сақтау және беру жатады. Оларды оқу үрдісіне пайдалану ерекшелігіне сай төмендегідей топтастыруға болады: Компьютерлік оқу бағдарламалары (электрондық оқулықтар, зертханалық жаттығулар, тест жүйесі). Мультимедиялық технологияға сай оқу жүйесі компьютер, видеотехника, оптикалық дискінің жиындысын пайдалану арқылы жүргізіледі. Компьютер жүйесі оқу процесін жетілдіру құралы болып табылады. Дегенмен, Интернет жүйесіндегі оқуға байланысты ақпараттар сирек, аз, жүйеленбеген. Бүгінде бұл технологиялар оқытудан гөрі жаңа дамушылық маңызға ие. Дегенмен, түрлі ақпараттық ағымды пайдалану арқылы шет тілін меңгеруге талпыныс келешек оқушыларға өздерінің жан-жақты дамып, сауатты маман ретінде қалыптасуына игі ықпал етеді. Оқушылардың техникалық білімінің кәсіби бағдарламаға сәйкес шет тілін меңгере отырып игеруі, олардың осы мақсатта жүйелі түрде технологиялық ақпараттарды және педагогикалық технологияны пайдалана отырып үнемі дайындығын арттыруына, ізденуіне байланысты. Жаңа педагогикалық технология оқушыларды шет тілін меңгеруге жеке бағыттап, даярлық кезінде олардың қарым-қабілетін ескеруге мүмкіндік береді. Технологияның методикаға қарағанда айырмашылығы мынада: оқуды жобалау тәжірибені қорытындылау негізінде емес, оқуды ғылыми тұрғыдан негіздеуге бағытталған.

Елімізде білім беру саласында жаңа ақпараттық технологияларды қолдану басты мақсат болып отыр. Ол тек қана техникалық құрал емес, сонымен бірге жаңа ақпараттық, коммуникациялық технология және білім беру жүйесіндегі сабақ берудің жаңаша әдісі болып отыр. Елбасымыздың Қазақстан халқына жолдауында ХХІ ғасырда ақпараттық қоғам қажеттілігін қанағаттандыру үшін білім беру саласында төмендегідей міндеттерді шешу керектігін атап көрсетті: «Компьютерлік техниканы, интернет, телекоммуникациялық желі, электрондық және телекоммуникациялық құралдарды, мультимедиялық электрондық оқулықтарды оқу үрдісіне тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көрсету. Сонымен қатар тәуелсіз еліміздің болашағы - жарқын, білімді, парасатты, өз ана тілімен бірге шетел тілі «ағылшын тілінде» еркін сөйлеп, өз елін, халқын, мәдениетін шетелге таныстыра алатын үш тілде еркін сөйлейтін азамат болып шығуы керек деген еді. Компьютерлік телекоммуникациялар бүгінгі қоғамда үлкен қолданысқа ие. Мәселен бизнесте, ақпараттық құралдарда, ғылым мен білімде.

Қазіргі заман мұғалімі тек өз пәнінің терең білгірі болу емес, тарихи-танымдық, педагогикалық-психологиялық сауатты, саяси-экономикалық білімді және ақпараттық-коммуникациялық білімді және ақпараттық-коммуникациялық технологияны жан-жақты меңгерген ақпараттық құзырлы маман болу керек. Ағылшын тілі – бүгінгі заманымыздың кілті, компьютер технологиясының кілті екені белгілі. Ағылшын тілі – ұлы әдебиет тілі. Бұл тілде әлемге әйгілі Вильям Шекспир, Джонаттан Свифт, Вальтер Скотт сөйлеген. Біздің мемлекетімізде жаңа телекоммуникациялық құралдың дамып келе жатқаны сөзсіз. Қазіргі заман педагогтарына компьютер және мультимедиялық құралдарды қолданудың сабақ өту барсында өте тиімді тәсіл екені белгілі. Бұл құралдың қуаттылығы сонымен бірге

білім жүйесіне жаңа әдістермен бірге әлемдік ойлаудың жаңа идеологиясы (шығармашылығы) енгізілді.

Компьютерлік және ақпараттық технологиялар заман талабы. Бұл жұмыстың басты мақсаты компьютер желісін және мультимедиялық – электрондық құралдарды шет тілі сабағында тиімді қолдану, нақтылап айтқанда ағылшын тілі сабағында презентацияларды және мультимедиялық – электрондық құралдарды мектеп қабырғасында және білім беру процесінде терең қолдану. Ең тиімді программалардың бірі Microsoft Power Point. Ол мұғалімге қысқа мерзімде өзінің үлкен дидактикалық материалдармен қамтамсыз етіп, компьютерлік білімін даярлауға көмектеседі. Және ол оқушылардың түрлі қабілеттерін ашады. Олар: есте сақтау, көру, есту, ойлау, эмоционалды, автоматты және т.б. Интерактивті тақтамен презентацияны бірге қолдану оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын ерекше арттырады. Ағылшын тілі сабағында компьютерді, мультимедиялық және электрондық оқулықтарды және интерактивті тақтаны пайдаланғанда: -лексиканы оқып үйретеді; -сөйлеу ырғағын;

- диалог, монолог және рөлдік ойындарды; -хат жазуға үйретеді;

грамматикалық құрылымдарды түсіндіріп, оқушылардың есінде сақтауға көмектеседі. Қазіргі кезде ағылшын тілімен компьютер, телекоммуникациялық құралдарды меңгеруді уақыттың өзі талап етеді, тіпті кейінгі жылдары олардың рөлі ұлғая түсуде. Оқушылардың ағылшын тілі пәніне деген қызығушылығын арттыруда көп ізденіп, жаңа ақпараттық технологияларды меңгеруді, әртүрлі әдіс-тәсілдерді білуді қажет деп санаймын және мен өз сабақтарымда қолданамын. Мен өз сабағымда электронды оқулықтарды, грамматикалық, лексикалық ойындарды, аудиожазбалар мен мультфильмдерді қолданамын. Және бұл ақпараттық құралдар оқушылардың қызығушылығын тудырып, ынтасын жоғарылатады.Төменде 5 «г» сыныбына «Food in my country» тақырыбындағы сабақта қолданылған тәсілдерден үзінді.

Ағылшын тілін оқытудың жаңа білім технологияларын меңгеріп сабақты дұрыс жоспарлау мен өткізудің орны ерекше.Олай болса, шетел тілінің әрбір сабағының мақсаты, тілді терең меңгеру және оны ұлтаралық қатынас құралы ретінде пайдалану білумен, тығыз байланыста болуы жан-жақты қарастырылады.

Ағылшын тілі сабағында тиянақты және сапалы білім беру тәрбие жұмысымен күнделікті бірлікте жүргізілуі тиісті екені күнделікті тәжірибеде дәлелденгені айқын.Осыған орай, ауызша фонетикалық ,грамматикалық жаттығумен жаттаған өлең, тақпақтарды қайталау, аудио-жазбалардағы, электронды оқулықтағы дикторлардың оқыған мәтіндерді тыңдау, әр түрлі ойындар, тест тапсырмалары, жұмбақ, мақал-мәтелдерді еске түсіру – өткенді бірінші жағынан пысықтау болса, екіншіден, олардың шетел тіліне қызығушылығы мен ынтасын күшейте түседі. Ағылшын тілін оқушыларға үйреткенде оларға басқа халықтың мәдениетіне әрі дүние жүзі мәдениетіне жол ашамыз, басқа халықтармен қарыс-қатынас жасауға мүмкіндік туады.Шет тілін ілу қосымша мүмкіндіктер ашады. Шет елге оқуға түсу, машықтануға шет елге барып келу және басқа да мүмкіндіктер пайда болады.

Қорыта келгенде ағылшын тілі сабағында компьютер және т.б. жаңа ақпараттық құралдарды пайдалану заман талабы.Жаңа замандағы – Жаңа Қазақстанымыздың дамып келе жатқан қадамында оқу процессіне жаңа ақпараттық технологияларды енгізілуі де, келешекте компьютер заманы болатынына көз жеткізеді.Қорыта айтқанда,сабақта ақпараттық технологияны пайдалану оқушының дүниетанымын кеңейтуге, пәнге деген ынтасын, танымдық қызығуын арттыруға, алғырлыққа, ізденімпаздыққа, шығармашылыққа жетелеуге,нақты,тұжырымды айта білуге, дербес ой-қиялын дамытуға ықпал етеді.

Әдебиеттер:

1. Назарбеу Н.Ә. «Қазақстан – 2030» Барлық Қазақстандықтардың өсіп-өркендеуі, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы, Ел Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. Алматы: Білім, 2013.
2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы.
3. Арстанов М.Ж., Пидкасистый П.И., Хайдаров Ж.С.
4. Бұзаубақова К.Ж. Жаңа педагогикалық технологиялар. Тараз ТарМУ, 2003, 140Б.
5. «Білім» №2/2006, 46-47 бет.
6. «Білімдегі жаңалықтар» №2 (20) 2005ж.

УДК 81'243

ПРОЕКТНЫЙ МЕТОД КАК ОДИН ИЗ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Хадесова А.З.

Научный руководитель: Кадыргалиева С.И.

г. Уральск

*«Скажи мне - и я забуду,
покажи мне – и я запомню,
вовлеки меня – и я научусь».*

Китайская пословица

Законом «Об образовании РК» утвержден принцип вариативности в выборе форм и методов технологий обучения, учителям, педагогам образовательных учреждений использовать наиболее оптимальный, на их взгляд вариант, конструировать педагогический процесс по любой модели, включая и авторские. Сегодня среди существующих технологий наиболее полной и популярной формой организации учебно-воспитательной работы с учащимися для развития их самостоятельной познавательной деятельности является метод проектов, которое соединяет все элементы новых обучающих технологий.

Большинство школ испытывают сегодня немало трудностей при обучении иностранному языку. Не имея возможности использовать полученные по иностранному языку знания вне класса, учащиеся теряют интерес к его изучению. Современные мультимедийные технологии пока для них также остаются недоступными из-за слабой материальной базы многих школ. Поэтому целесообразно применять метод проектов в учебно-воспитательном процессе средней школы, который нашел широкое применение во многих странах мира главным образом потому, что он позволяет органично интегрировать знания учащихся из разных областей при решении одной проблемы, дает возможность применять полученные знания на практике, генерируя при этом новые идеи, помогает оптимизировать процесс обучения в самой обычной общеобразовательной школе.

Проектная деятельность на уроке иностранного языка позволяет учащимся выступать в роли авторов, создателей, повышает творческий потенциал, расширяет не только общий кругозор, но и способствует расширению языковых знаний.

Метод проектов обладает рядом преимуществ перед традиционными методами обучения. Основными преимуществами являются:

- повышение мотивации учащихся при изучении языка
- наглядная интеграция знаний по иностранному языку
- простор для творческой и созидательной деятельности

С точки зрения А.В. Конышевой главными целями использования проектной методики являются:

- продемонстрировать умение использовать приобретенный в процессе обучения исследовательский опыт;
- реализовать свой личный интерес к проблеме исследования;
- создать условия для активного развития личности учащегося и его самостоятельного мышления;

–совершенствовать умения учащихся участвовать в коллективных формах работы, т.е. умение работать в сотрудничестве;

–научить «добывать» знания самостоятельно.

Отличительная черта проектной методики - особая форма организации. Организуя работу над проектом важно соблюсти несколько условий:

Тематика может быть связана как со страной изучаемого языка, так и со страной проживания, учащиеся ориентированы на сопоставление и сравнение событий, явлений, фактов из истории и жизни людей разных стран.

Проблема, предлагаемая ученикам, формулируется так, чтобы ориентировать учеников на привлечение фактов из смежных областей знаний и разнообразных источников информации.

Необходимо вовлечь в работу всех учащихся класса, предложив каждому задания с учетом уровня его языковой подготовки.

Овладение иностранным языком в процессе проектной работы доставляет школьникам истинную радость познания, приобщения к новой культуре.

Проект осуществляется по определенной схеме:

1. Подготовка к проекту. Приступая к созданию учебного проекта, следует соблюдать ряд условий:

- предварительно изучить индивидуальные способности, интересы, жизненный опыт каждого ученика;
- выбрать тему проекта, сформулировать проблему, предложить учащимся идею, обсудить ее с учениками.

2. Организация участников проекта.

Сначала формируются группы учащихся, где перед каждым стоит своя задача. Распределяя обязанности, учитываются склонности учащихся к логичным рассуждениям, к формированию выводов, к оформлению проектной работы. При формировании группы в их состав включаются школьники разного пола, разной успеваемости, различных социальных групп.

3. Выполнение проекта.

Этот шаг связан с поиском новой, дополнительной информации, обсуждением этой информации, и ее документированием, выбором способов реализации проекта

4. Презентация проекта.

Весь отработанный, оформленный материал надо представить одноклассникам, защитить свой проект.

В обучении языку метод проектов можно использовать в тесном контакте с учебной программой. Учитывая высокую загруженность учащихся, мы разрабатываем школьные проекты по темам, которые предлагаются учебной программой. Следует отметить, что тема проекта должна не только входить в общий контекст обучения языку, но и быть достаточно интересной для учащихся. Выбор темы проектной работы очень важен, зачастую именно тема проекта, в конечном счете, может определить успешность и результативность проектной работы в целом.

Метод проектов позволяет создавать на уроке исследовательскую творческую атмосферу, где каждый ученик вовлечен в активный познавательный процесс на основе методики сотрудничества.

Во-первых, проект представляет собой самостоятельно планируемую и реализуемую школьником работу, в которой речевое общение органично вплетается в интеллектуально-эмоциональный контекст другой деятельности (игры, анкетирования, выпуска журнала, поисковой деятельности и др.). Таким образом, он позволяет реализовать межпредметные связи в обучении ИЯ, расширить “узкое пространство” общения в классной комнате, осуществить широкую опору на практические виды деятельности, типичные для учащихся каждой возрастной группы.

Во-вторых, работа над проектом есть процесс творческий. Учащиеся самостоятельно или под руководством учителя занимаются поиском разрешения проблемы, лично значимой для них. Это требует от учащегося в подавляющем большинстве случаев самостоятельного переноса знаний, навыков и умений в новый контекст их использования.

В-третьих, в ходе выполнения проекта ученик активен, он проявляет творчество и не является пассивным исполнителем воли учителя. Работая над проектом, каждый ученик, даже самый слабый в языковом отношении и менее активный в психологическом плане, имеет возможность проявить собственную фантазию и креативность, активность и

самостоятельность. Проектная работа позволяет исключить формальный характер изучения учащимися языка (по принципу “Надо знать”) и активизирует их взаимодействие для достижения практического результата обучения языку.

В-четвертых, проект в принципиальном плане меняет функциональные обязанности ученика и учителя. Первый активно участвует в выборе, организации и конструировании содержания обучения ИЯ и конкретного урока; второй - выступает в роли консультанта, помощника, участника игр и занятий. Таким образом, на основании всего сказанного выше можно утверждать, что проектная работа придает процессу обучения личностно ориентированный и деятельностный характер и в полной мере отвечает новым целям обучения. Она создает условия, в которых процесс обучения ИЯ по своим основным характеристикам приближается процессу естественного овладения языком в аутентичном языковом контексте.

К преимуществам проектного метода можно отнести следующее:

- проектный метод обучения характеризуется высокой коммуникативностью и активным включением учащихся в учебную деятельность;
- каждый учащийся принимает личную ответственность за продвижение в обучении;
- работа над проектом сочетается с созданием прочной языковой базы у обучаемых;
- использование метода проектов позволяет создавать условия для развития личности учащегося, так как он развивает активное самостоятельное мышление и учит ученика не просто запоминать и воспроизводить знания, которые дает ему школа, а уметь применять их на практике;
- процесс работы над проектом стимулирует учащихся быть деятельностными;
- при защите проектов ученик выступает как индивидуальность, способная не только оценивать действительность, но и проектировать какие-то необходимые изменения для улучшения владения иностранным языком.

Метод проектов на уроках английского языка позволяет проявить учащемуся его творчество и не являть пассивным исполнителем воли учителя. Работая над проектом, каждый ученик, даже самый слабый в языковом отношении и менее активный в психологическом плане, имеет возможность проявить собственную фантазию и творчество, активность и самостоятельность. Проектная работа позволяет исключить формальный характер изучения учащимися языка и активизирует их взаимодействие для достижения практического результата обучения языку.

Метод проектов четко ориентирован на реальный практический результат, значимый для школьников. Во время работы над проектом строятся новые отношения между учителем и учащимися. Учитель уже не является для учеников единственным источником информации. Свою работу ученики предъявляют скорее своим товарищам, нежели учителю. Работа над проектом помогает учащимся проявить себя с самой неожиданной стороны. У них есть возможность показать свои организаторские способности, скрытые таланты.

В творческом содружестве школьников и учителей ставятся интересные проблемы, рождаются неожиданные гипотезы, планируется предполагаемый реальный результат.

Литература:

1. Гальскова Н.Д. “Современная методика обучения иностранным языкам”. - М., 2003.
2. Зимняя И.А., Сахарова Т.Е. “Проектная методика обучения английскому языку” // Иностранные языки в школе. - 1991. - №3
3. Конышева А.В. Организация самостоятельной работы учащихся по иностранному языку. СПб., 2005.
4. Мухамадиева Н.К. “Проектная технология на уроках английского языка как средство формирования ключевых компетенции учащихся” // Иностранные языки в школах Казахстана. – 2014. - №6.
5. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. – 2000 - №2, №3.
6. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М., 2000.
7. Суханова Т.А. “Проектная работа как эффективный метод обучения иностранному языку в старших классах, способствующий развитию одаренности” // Методика обучения иностранному языку. – 2013. - №1.

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ПӘНДЕР БОЙЫНША ДАМУЫНДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ МАҢЫЗЫ

Шуламбаева Г.С.

Орал қ.

«Қыран-түлегіне қайыспас қанат сыйлайды, ұстаз-шәкіртіне талап сыйлайды» деген халқымыздың қанатты сөзі ұстаз арқылы дарыған талаппен ұрпақтың алысқа ұшатынын меңзегендей...

«Қазақстан жолы – 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауында Ұлт Көшбасшысы Н.А.Назарбаев білім беру саласының басты міндеттерін айқын белгіледі: Біріншіде, барлық дамыған елдердегідей сапалы бірегей білім беру жүйесін қалыптастыру. Ұлттық білім берудің барлық буынының сапасын жақсарту. Орта білім беру жүйесінде жалпы білім беретін мектептерді Назарбаев зияткерлік мектептеріндегі оқыту деңгейіне жеткізу керек. Мектеп түлектері қазақ, орыс және ағылшын тілдерін жетік білу. Тілдерді оқыту нәтижесі бойынша оқушылар сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игерулері қажет, - деп көрсеткен болатын. Білім негізі бастауыш сынапта қаланатыны белгілі жай. Бастауыш сынып оқушыларының тәрбиесі, оқуы және дамуы жайлы теория мен тәрбие таным мәселесінде қиылысады. Танымдық іс – әрекет оқушының білімге деген өте белсенді ақыл-ой әрекеті. Бастауыш сынып кезіндегі танымдылық, оқушылардың жеке тұлға ретінде дамуында алатын орны және таным қызығушылығының қалыптасу ерекшелігін анықтауға арналған зерттеулер өте көп.

Қазіргі таңда бастауыш сынып мұғалімдері 2-4 сыныптар қолданыстағы ББ МЖМС-2012 мазмұны бойынша оқытуды жалғастырып келеді. Бастауыш сынып мұғалімдерінің негізгі міндеті оқушығармашылық, көркемдік, еңбек, спорт, қызметінде дербестікті қалыптастыру, алға қойған мақсаты бар, еңбексүйгіш, салауатты өмір сүруге ұмтылатын, өз жұмысын жоспарлай алатын, негізгі мектепте оқуға, білім алуға дайын оқушыны тәрбиелеу. Ең маңызды міндеттердің бірі-оқушының сабақтағы жұмысы мұғалімнің жұмысынан басым болуы қажет. Бұл міндетті шешуде оқуға уәжі жоғары және оқуда қиындықтары бар балалар үшін сабаққа тапсырмаларды дайындауда оқытудың қосымша ресурстарын тарту, оқыту түрлерінің көптүрлілігі бақылау мен өзіндік бақылау түрлері көмектеседі. Сын тұрғысынан ойлау стратегиясын және ақпараттық технологияны қолдану әр оқушының жұмыс істеуіне мүмкіндік береді, осылайша оқытудың тиімділігін артырады.

Қазір балалардың таным белсенділігі мен қызығушылығын қалыптастыруға септігін тигізетін оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдерін білім беруде орынды пайдалансақ, ол өзінің сипатын береді. Оқушының жаттығу жұмысы нәтижесінде деңгейлері көтеріледі, пәнге деген қызығушылығы артады, оқушының білім сапасы көтеріледі, - логикалық ойлау мен шығармашылық іс- әрекетке қабілеті артады. Білім берудің бастауыш сатысы – тұлғаның даму іргетасы, оқу әрекетін қалыптастыратын жауапты кезең. Бұл кезеңде баланың есте сақтау қабілеті, қабылдауы төмен болғанмен, білуге құмар, барлығын көзімен көруді ұнатады. Осыған орай, бастауыш сыныптағы баланың қабылдау мүмкіндігін ескере отырып, дамып жатқан оқытудың жаңа технологияларын тиімді пайдалану ең маңызды іс болып отыр. Оқыту барысында дидактикалық ойындарды, дамыта оқыту, білім беруді ізгілендіру технологияларын қолданған дұрыс деп есептеймін.

Қазіргі күннің талабына сәйкес, бастауыш сынып оқушыларының танымдық, шығармашылық қабілетін дамытуда жаңа ақпараттық компьютерлік технологияны пайдалану және оның тиімді әдісін ұсыну өзекті проблемаға айналып отыр. Жаңа ақпараттық технологияның басты тиімділігі – бұл мұғалімге бастауыштағы оқу үрдісінің құрлымын түбегейлі өзгертуге, оқудағы пәнаралық байланысты күшейтіп отырып, оқушының дүниетанымын кеңейтуге және жеке қабілеттерін көре білуге, оны дамытуға толық жағдай жасайды. Осы орайда денсаулық сақтау технологиясының пайдасы баланың жасынан өз денсаулығын күту үшін қажет. Қандай жағдай болсын бала денсаулығы бірінші орында тұрады, баланың салауатты өмір жайлы білімін қалыптастыру және не зиянды екенін білдіріп отыру-біздің міндетіміз.

Оқу – тәрбие жұмысында интерактивті әдіс- тәсілдерді пайдалана отырып, он бір бағыт бойынша оқушылардың дүниеге деген танымын қалыптастырамыз. Жан-жақты дамыған тұлға

қалыптастыру – балаға деген субъектілі көзқарас жасау. Жүргізілген іс – шараларды диагностикалауда негізгі бір бөлім баланың танымын анықтау болады. Танымдық қабілеті баланы бірінші сыныпқа келмей-ақ, дайындық тобында жеке басына арналған портфолиосында анықталып көрсетіледі. Бастауыш сынып оқушысының оқуға деген көзқарасының бір параметрі оның танымдық деңгейіне байланысты екені ғылымда көрсетілген. Бала жасынан әр нәрсеге ерекше көзқараста болады. Әр заттың сырын біліп, оны жан-жақты танығысы келеді, бұл табиғи заңдылық.

Сондықтан, баланың танымдық қабілетін дамытып, оның дүниеге деген ой- сезімін қанағаттандыру арқылы, мектептегі оқу-тәрбие процесінің тиімділігін қалыптастырамыз. Осы тұрғыда инновациялық технологияның әдіс – тәсілдері оқушы мен мұғалімге өте қажет. Оқыту барысында пәндер бойынша берілетін электрондық оқулықтардың пайдасы зор. Мысалы: ана тілі пәнінде жазушы шығармасының мазмұнын түсіндіру үшін шығарманың өзіндік танымын бала танымы мен көзқарасына сай үйлестіре жеткізу жолында ізденіс жасаймын.

Аргументтік эссе:

1. Менің ұстанымым.
2. Оның негіздері. Неге?
3. Қарсы аргументтер
4. Қарсы аргументке негіздеме.
5. Қорытынды.

Кері әсер парағы.

Әсер еткен жері	Неліктен?	Пікіріңіз

3 топ Әңгіме кестесін толтырады.

1. Мәтін аты?
2. Шығарманың қандай түрі?
3. Идеясы?
4. Мәтіннің кейіпкерлері?
5. Мәтін бізге не үйретті? 6. Мәтіннің аяқталуы?
7. Осы мәтіннен кейін көз алдарыңа не елестеді?
8. Осы әңгімені досыңа оқуға ұсынар ма едің? Неге?

Рольдегі оқушылар әдісі.

1. **Баяндаушы**–3қатардан оқушыларға оқыту,баяндату,бөлімге ат қойғызу.
2. **Сұрақ қоюшы**–әр қатар мәтін бойынша сұрақтар қояды.
3. **Із қуушы**–кейіпкерлердің ізін қуалайды.
4. **Сөз тапқыш**–әңгімедегі көркемдегіш сөздерді табады.
5. **Дәнекерші**–өмірмен байланыстырады.
6. **Бейнелеуші**–сурет салады.
7. **Ізденуші**–мәтінге қатысты ақпарат

«Туған жер» тарауын қортындылаған кезде оқушының алған білімі берік сақталу үшін әр түрлі дидактикалық танымдық тапсырмалар беремін. Баланың танымдық күшін қалыптастырып дамыту барысында, баланың жанына, оның жүрегіне жылылық ұялату мақсатын алдыға қоямын, осы кезде Ш.Амонашвилидің ізгілендіру технологиясын пайдаланамын. Баланың туған жеріне деген сүйіспеншілігін арттыру үшін мәселелік технологияға сүйеніп, бала қызығатындай мәселе туғызамыз.

Туған ел, туған жер құдіретті, киелі мекен екенін ұғындырамын. Сабақтың өтілуі барысында Венн диаграммасын, Исерт әдісін, Шаталвтың тірек белгілері технологиясына, флипчартқа сүйенемін. Берілген білімнің базалық деңгейінің барлық оқушыға міндеттілігі, тапсырманың саралануы оқушының күшіне ыңғайлануы арқылы, саралап оқыту технологиясы арқылы жүзеге асады.

Сөз байлығы мол оқушыларға шығарма, өлең шығаруға қабілетті балаларға өлең шумағы, суретке икемділерге туған жер табиғатына сурет салуды тапсырамын, ал қалған балаларға табиғат көрінісін бейнелейтін суреттер жинауға тапсырма бердім. Туған қала, оның табиғаты жайлы «Самал» газетіне шыққан оқушылардың шығармаларымен, өлеңдері оқылады. Жайық

өзені жайлы не білеміз? деген танымдық сұрақтар қойылады. Үнтаспадан туған жержайлы әндер тыңдалып, адам жүрегіне әсер ететін сөздерге грамматикалық талдау жасалынды.

Оқушының танымдық қабілеті дамымаса, оның шығармашылық қабілеті де болмайтыны белгілі. Ол үшін сабақ барысында «Ой қозғау» стратегиясын, сөзжұмбақ, анаграмма, мақал-мәтел, жұмбақ, ребус, жаңылтпаштарды пайдалану арқылы баланың ойлауын, тілін, сөздік қорын молайту қажет. Әр кезде оқушыға сенім артып, шамасын бақылай отырып, тапсырма берілсе, орындамайтын бала болмайды. Педагогикалық талапқа сәйкес өзіндік танымдық қабілетін оқу процесінде дұрыс көрсете алмаса, баланың психикасына, жағдайына қарап, түзету жұмысын жасаймын. Жаңа технологияның мұғалімдерге берері өте көп.

Жалпы бастауыш сыныпта дүниетану сабағы өте қызықты сабақ. Бұл сабақта балалар қоршаған орта жайлы біліп қана қоймай, ол неге солай болады деген сауалдарды жиі қояды. Баланың сауалына жауап беру үшін жаңа технологиялық әдіс-тәсілдері пайдаланып, адам ағзасының, өсімдіктер мен жануарлардың, қоршаған ортаның, табиғат пен экологияның адам өмірі үшін алар орны мен мәнін ашып түсіндіреміз. Пәнге қызығуын арттырып, білім қорын кеңейту үшін кіші зерттеу жұмысын, тәжірбие жасау, сарамандық жұмыс, қосымша деректер, саяхат, экологиялық мағұлмат, халықтық болжауларды ұйымдастырудың мәні бар. Мысалы: «Жанғыш пайдалы қазбалар» деген тақырыпты өткен кезде мынандай технологиялық картамен сабақ жоспарлады.

Сабақтың өтілу мерзімі

Сабақтың түрі

Сабақтың мақсаты

Мұғалімнің әрекеті

Оқушының әрекеті

Сабақтың нәтижесі

Негізгі мақсат- оқушыларға өздерінің туған жеріндегі «Газ, мұнай» шығатын жерлер туралы нақты мағұлмат беріледі. Себебі бала туған жеріндегі пайдалы қазба – газ, мұнай туралы танымдылық білім алуы қажет болады. Жанғыш пайдалы қазбалардың пайдасы мен экологиялық зияны оқушылар саралап білуі керек.

Себебі, көрнекті педагог К.Д. Ушинский «Бастауыш мектеп балаларының логикалық ойы мен тілі дамыту сөзге емес, тікелей қоршаған ортадан алған әсерлеріне негізделу керек» деген. Қазіргі кезде дамыта оқыту технологиясына негізделген жаңа буын оқулығыда баланың өз бетімен ойлана білуіне, сыртқы ортамен қарым - қатынас жасауына ықпал ететін тапсырмалар көп. Бұл баланың өзіндік танымдылығын дамыту үшін өте қажет.

Бастауыш сыныпта өзіндік танымды қалыптастыру барысында оқушыларды қызықтырып, өзінің жасаған жұмысына өзі баға беріп, қортынды шығара білуге дағдыландырудың маңызы бар. Танымдық үлестірмелі материалдар берумен тестік жұмыстарды білім деңгейіне қарай орындатып, өз – өздеріне баға бергізу, қызықты тапсырмалар беру сияқты жұмыстар жүргізіледі.

Мысалы: құстың тұмсығы, мысықтың мұрты, аданың тырнағы, түлкінің құйрығы не үшін керек деген сияқты. Оқушы бойндағы танымдық қыбілетті дамыту үшін оқыту үлгісінде пайдаланылатын иновациялық технологияларды тиімді қолданып, нәтижесін көру әр мұғалімнің шығармашылығына байланысты. Жаңа формация мұғалімге тән қасиетті көрсетіп, оқу- тәрбие процесінде оқушылардың білімділігі мен адамгершілік құндылықтарын арттырсақ, жеке тұлға білімдіге шындықты іздеу, салыстыру, дәлелдеу, зерделеу нәтижесінде өз іс – әрекетін сараптап, өз- өзін бағалауға дағдыланады.

Қорыта келгенде, дамыта оқыту арқылы оқушылардың танымдық қабілетін және ақпараттық технологиялық әдіс – тәсілдермен жетілдірсек, тек ақылды ғана емес, сонымен қатар білімді ұрпақ тәрбиелей аламыз деп сенемін.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасындағы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын.
2. Қазақстан Республикасы жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары (жалпы бастауыш білім) - Алматы, 2003 - 135 б)
3. Иманбекова Б. Әбдіреймова К. «Сабақ оқытудың негізгі формасы» Алматы, 2003ж

ДЕНЕ ТӘРБИЕСІ САБАҒЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ЕНГІЗУДІҢ ТИІМДІ ЖАҚТАРЫ

Габдешев Б.Е.

Орал қ.

Елбасы Н.Ә. Назарбаев әрбір жылғы халқына арнаған жолдауында: «жедел дамып келе жатқан ортада өмір сүруге қабілетті; ұлттық тілді, тарихты жетік меңгерген, отандық мәдениетті бойында қалыптастырған; шығармашылығы дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру» деп атап өткен болатын.

Бүгінде білім — қоғамның әлеуметтік-экономикалық, интеллектуалдық және рухани дамуының стратегиялық бағдары ғана емес, сонымен қатар біздің қоғамымыздың қауіпсіздігінің кепілі.

Оқытудағы жаңа технология аса қажетті педагогикалық мәселелердің шешімдерін табуға, ой еңбегін арттыруға, оқу процесін тиімді басқаруды қамтамасыз етеді. Жаңа технологияларды оқыту үрдісінде қолданудың негізгі ерекшелігі ол оқытушылар мен оқушыларға өз бетімен және бірлесіп шығармашылық жұмыс жасауға көп мүмкіндік береді және оны педагогикалық мақсатта пайдалану оқушылардың зердесіне, сезіміне, көзқарасына әсер ете отырып оның интеллектуалдық мүмкіншіліктерін арттыруға көмектеседі.

Қазіргі білім беру технологиялары бойынша жүйелі білімдерді меңгеру, оқу процесінде жаңа технологияларды қолдануға оқыту және болашақ педагогтың кәсіби-тұлғалық қасиеттері мен қабілеттерін дамыту, мемлекетімізде жүргізіліп жатқан білім беру реформасының мақсаттары мен талаптарын жүзеге асыру жаңа технологиялардың құзырына жатады. «Технология» ұғымы соңғы кездері педагогикалық әдебиеттерде жиі қолданылатынын кездестіреміз. Қолданылатын ұғымдарды ажырату мақсатында келесідей негізгі ұғымдарды қарастырамыз, олар: техника, технология, педагогикалық технология, оқыту технологиясы, білім беру технологиясы т.б. Жалпы «технология» деген ұғым гректің *techné*-әнер, кәсіп, шеберлік, ал *logos*-ғылым, ілім деген сөздерден құралған, сонда оның қазақша мағынасы шеберлік туралы ілім дегенді білдіреді.

Дене тәрбиесінің әлеуметтік жүйе және қоғамдық құбылыс есебінде дене тәрбиесі жүйесін, оның қалыптасуы мен дамуының негізгі заңдылықтарын, оның қызметі мен құрылымын танып, білудің қажеттілігі білім мен тәрбие талаптарына сәйкес өсіп келе жатқан ұрпақтың дене тәрбиесін қамтамасыз ету үшін керек. Дене тәрбиесі тек мектептегі дене шынықтыру сабағы ғана емес, ол сабақтан тыс, мектептен де тыс денсаулыққа байланысты шаралар жүйесі екенін ескерсек, қазіргі кезеңдегі білім беру орындарындағы дене тәрбиесінің жүйесі жастардың денсаулықтарын нығайтумен қоса, тұлға бойындағы биологиялық-психологиялық қажеттіліктердің жан-жақты жетілуіне, өмірге белсенді ұстаным мен ізгілікті қатынастарын дамытуды меңзейді. Мұндай маңызды әдістеме ғылыми және оқу пәні ретінде жетекші рөл атқаратын, дене тәрбиесі саласындағы кәсіптік бағытта болашақ мұғалімдерді дайындауды жүзеге асыратын жоғары оқу орындарындағы оқыту жүйесіне тікелей байланысты. Дене тәрбиесін жүзеге асыру – денсаулықты нығайту, білім беру, дамыту, тәрбиелеу міндеттерін шешуге арналған педагогикалық жұмыстардың бірі бола отырып, жеке тұлғаның денсаулық деңгейін арттыру, табиғи күш-қуатын нығайту, дене мүшелерін гигиеналық негіздері мен дене- қозғалыс қабілеті мүмкіндіктеріне сай, өз бетінше қимыл-қозғалыс жаттығуларын орындап, өзін- өзі үнемі дамытып, көңілді де сергек жүруге баулиды. Болашақ ұрпағымыздың денсаулығының мықтылығы, салауатты өмір сүруі мектеп мұғалімінің жеке басымен оның жоғары оқу орнындағы теориялық жеке тәжірибелік дайындығының дәрежесіне тікелей байланысты. Осыған орай оқушылардың дене тәрбиесі жүйесін жүзеге асыру жұмыстарын ұйымдастыруға болашақ мұғалімдерді даярлау ісін кәсіби дайындықтың ажырамас бөлігі ретінде қарастыру керек. Дене тәрбиесі және спорт мамандары күрделі әлеуметтік міндеттерді шешуге араласумен бірге оқушылардың психологиялық ерекшеліктеріне сай, оқу-тәрбие міндеттерін шешуде олардың рухани жетекшісі де болуы тиіс.

Дене тәрбиесін, жаңа технология мен озат тәжірибені ұлттық және жалпыадамзаттық құндылық қағидаларымен сабақтастыра зерттеу – бүгінгі күн талабынан туындап отырған

педагогика ғылымының міндеттерінің бірі. Дене тәрбиесінің мәнін бүгінгі жаңа заман талабына сәйкес қарастыру – бұл адамды өзі өмір сүрген ортаның жемісі ғана емес, сол ортадағы дене мәдениеті, адамгершілік қарым-қатынасы әрекетімен көрінетін субъект деп танылуымен айқындалады. Қоғамның елеулі өзгерістерге түсуі, адамның мақсат-мұраттарына, тұрмыс-тіршілігі мен мінез-құлқына, сондай-ақ өзінің жеке басына да субъект ретінде өзгеріс енгізуде. Оның үстіне қоғамдағы салауаттылық, дене мәдениеті мен рухани құндылықтардың табиғаты, мәні, шығу тегі және атқаратын қызметтері туралы жан-жақты зерттеу, оқушылардың дене тәрбиесін салауаттылық дене мәдениеті мәселесімен байланыста қарастыру қажеттігі біздің тақырыбымыздың өзектілігін айқындай түседі.

Спорттық техника мен оны жаңа тұрғыда жетілдіруге үйрету әдістерінің кез-келген түрінің жағымды жақтары бар, бірақ ол жеке қалпында шапшаң әрі тиімді үйретуді толық қамтамасыз ете алмайды, сондықтан спорттық техниканы меңгеру барысында барлық әдістер бірін-бірі толықтыратын түрде қолданылады. Олар жиірек бір уақытта пайдаланылады. Қимыл-қозғалыстарды белгілі реттілікте игеру. Атап айтқанда: дайындалып жүрген оқушылардың оқуға деген жағымды ынтасын қалыптастыру; қозғалыс қимылының мәні туралы білімді қалыптастыру; әрбір спорт түрлері бойынша үйренетін қозғалыстар туралы толық түсінікті қалыптастыру; үйренетін қозғалыс қимылын тұтастай игеру. Сөйтіп, қимылға үйрету дегеніміз - бұл білім алу, қозғалыс икемділігін қалыптастыру және тиісті дене жағынан қалыптасудың қасиеттерін тәрбиелеу.

Елімізде бәсекеге қабілетті білім – білім беру саласының ең басты міндеті болып отыр. Дамудың алдыңғы қатарындағы елдердің білім дәрежесімен теңесу – еліміздің біліми саясатының негізгі көздегені. Дамыған елу елдің қатарына енудің алғышарттарының бірі де осы сапалы да бәсекеге қабілетті білім. Сондықтан да еліміздегі мектептердегі білім берудің басты ұстанымдары мен міндеттері, әрекеттері, жолдары осы мақсатқа орай ұйымдастырылады.

Сонымен, дене шынықтыру пәнінде жаңа инновациялық технологияларды қолданудың орны орасаң. Оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, білім сапасын көтеруге сыныптан тыс спорттық шаралардың да маңызы зор. Соның ішінде қазақтың ұлттық ойындары мен қозғалмалы ойындарын, әр түрлі жарыстарын, тоғызқұмалақ, арқан тартыс, асық ату, аударыспақ сынды ойын түрлерін өткізіп отыру керек. Осындай жұмыстарды жүргізу нәтижесінде оқушылардың белсенділігі артып, спортқа деген бейімділігі қалыптасады. Оқушылардың танымдық қабілеттерін артырып, салауатты өмір сүру, адам денсаулығы осы спортқа байланысты екендігін түсінеді. Нәтижесінде оқушылардың білім сапасы артып, оқу тоқсандарында жоғары сапаға қол жеткізуге болады.

Әдебиеттер:

1. «Н.Ә.Назарбаевтың халыққа Жолдауы», «Егемен Қазақстан» газеті, 7 ақпан, 2008 жыл, 2 бет
2. Холодов Ж. К., Кузнецов В. С. Теория и методика физического воспитания и спорта.- М.:2000г.

УДК: 37.01:159.9

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРАКТИКЕ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ДЕТЕЙ С ООП

Куванишгалиева А.К.

г. Аксай

Термин *Особые Образовательные Потребности* не так давно появился в современном обществе. За рубежом он вошел в массовое употребление раньше. Появление и распространение понятия *особых образовательных потребностей (ООП)* говорит о том, что общество постепенно взрослеет и пытается всячески помочь детям, жизненные возможности которых ограничены, а также тем, которые по воле обстоятельств попали в трудную жизненную ситуацию. Ребенок, имеющий ООП – это уже не тот, у которого наблюдаются

аномалии и нарушения в развитии. Социум отходит от деления детей на «нормальных» и «ненормальных», поскольку между этими понятиями существуют весьма призрачные границы. Даже при самых обычных способностях у ребенка может наблюдаться отставание в развитии, если ему не уделяется должное внимание со стороны родителей и общества.

ООП – это понятие, которое определяет нормальность ребенка, а акцентирует внимание на том, что он не особо отличается от остальных членов общества, но имеет потребности в создании особых условий для его обучения. Это делает его жизнь более комфортной и максимально приближенной к той, которую ведут обычные люди. Образование таких детей должно осуществляться с помощью специфических средств.

Отметим, что «дети, имеющие особые образовательные потребности» - это не только название для тех, кто страдает от психических и физических нарушений, но также и для тех, кто их не имеет. Например, когда необходимость в специальном образовании возникает под влиянием каких-либо социокультурных факторов.

Контингент детей, имеющих ООП, современная наука разделяет на три группы:

- с характерными ограниченными возможностями по состоянию здоровья;
- столкнувшиеся с трудностями при обучении;
- живущие в неблагоприятных условиях.

То есть в современной дефектологии термин имеет следующее значение: ООП– это условия развития ребенка, которому требуются обходные пути, чтобы достичь тех задач развития культуры, которые при обычных условиях выполняются стандартными способами, укоренившимися в современной культуре. В настоящее время все больше и больше детей нуждаются в дополнительных стимулирующих занятиях по коррекции познавательных функций. Под развитием познавательной деятельности следует понимать качественные изменения в личности. Развитие мышления не является самоцелью. Учитывать мышление необходимо не для того, чтобы ребенок умел делать это, а для того, чтобы он мог лучше ориентироваться в окружающем его мире, организовывать свою жизнь, становится все более самостоятельным. Общеизвестно, что при разных видах задержек психического развития наблюдаются общие особенности психофизического развития, такие как: нарушения общей и мелкой моторики, повышенная истощаемость, общая физическая и соматическая ослабленность, недоразвитие высших психических функций, нарушения речевого развития, незрелость эмоционально-волевой сферы, слабое развитие коммуникативных навыков и др.

Термин "инклюзия" в переводе с английского языка означает "включенность". Инклюзивное образование (фр. *inclusif*-включающий в себя, лат. *include*-закрываю, включаю)

Инклюзивное образование – это такая организация процесса обучения, при которой ВСЕ дети, независимо от их физических, психических, интеллектуальных, культурно-этнических, языковых и иных особенностей, включены в общую систему образования и обучаются по месту жительства вместе со своими сверстниками без инвалидности в одних и тех же общеобразовательных школах, — в таких школах общего типа, которые учитывают их ООП и оказывают своим ученикам необходимую специальную поддержку.

Инклюзивное обучение в общеобразовательных учебных заведениях реализует права детей с особыми образовательными потребностями на образование по месту проживания, их социализацию и интеграцию в общество, привлечение родителей к участию в учебно-воспитательном процессе.

Согласно заключению психолога – медико - педагогической консультации и с согласия родителей для детей с ООП педагогические работники, в том числе учителя-дефектологи, разрабатывают индивидуальную учебную программу с учетом учебных программ общеобразовательных учебных заведений, которая утверждается руководителем учебного заведения.

Основа образовательных стандартов нового поколения – формирование универсальных учебных действий, направленных на способность воспитанников самостоятельно успешно усваивать новые знания, формировать умения и компетентности, включая самостоятельную организацию этого процесса:

- личностные действия - обеспечивают ценностно-смысловую ориентацию учащихся (знание моральных принципов, умение соотносить поступки и события с принятыми этическими нормами, умение выделить нравственный аспект поведения) и ориентацию в социальных ролях и межличностных отношениях;

• регулятивные действия - обеспечивают учащимся организацию их деятельности (умение искать, анализировать, преобразовывать, применять информацию для решения проблем);

познавательные универсальные действия - общеучебные, логические, а также умение определить и решить проблему;

• коммуникативные действия - обеспечивают социальную компетентность и учет позиции других людей, партнеров по общению или деятельности;

• умение слушать и вступать в диалог; участвовать в коллективном обсуждении проблем;

• интегрироваться в группу сверстников и строить продуктивное взаимодействие и сотрудничество со сверстниками и взрослыми.

Расписание уроков для детей с ООП составляется с учетом:

■ индивидуальных особенностей их учебно-познавательной деятельности,

■ динамики умственной работоспособности в течение дня и недели

с соблюдением санитарно-гигиенических требований

В индивидуальном учебном плане предусматриваются часы для проведения коррекционно-развивающих занятий с учетом заключения ПМПК и типовых учебных планов специальных общеобразовательных учебных заведений для детей, которые нуждаются в коррекции физического и/или умственного развития.

Технологии компенсирующего обучения. (корр. занятия совместно с учителями – дефектологами и практическими психологами)

К элементам (средствам) реабилитационного пространства относят в первую очередь:

• любовь к ребенку (забота, гуманное отношение, душевное тепло и ласка);

• понимание детских трудностей и проблем;

• принятие ребенка таким, какой он есть, со всеми его достоинствами и недостатками,

• сострадание, участие, оказание необходимой помощи;

• обучение элементам саморегуляции (учись учиться, учись владеть собой).

Это имеет важное значение при работе с детьми с ООП, часто простое ласковое прикосновение успокаивает ребенка и активизирует его учебную деятельность.

Виды педагогической поддержки в усвоении знаний - обучение без принуждения (основанное на интересе, успехе, доверии);

• урок как система реабилитации, в результате которой каждый ученик начинает чувствовать и сознавать себя способным действовать разумно, ставить перед собой цели и достигать их;

• адаптация содержания, очищение учебного материала от сложных подробностей и излишнего многообразия;

• одновременное подключение слуха, зрения, моторики, памяти и логического мышления в процессе восприятия материала;

• использование ориентировочной основы действий (опорных сигналов);

• дополнительные упражнения;

• оптимальность темпа с позиции полного усвоения и др.

Виды инновационных педагогических технологий в практике психолого-педагогического сопровождения детей с ООП.

1. Метод ассоциаций – ассоциация букв с различными предметами и рисунками

2. Упражнение ассоциативный тренинг. Постарайтесь в каждом предмете найти определенные цифры. Важно помнить о том, что ребенку предоставляется роль ведущего в творчестве. Ориентация должна быть на его потребности, ассоциации, образы и стремления.

3. Техника «Ты –учитель» Найди и исправь ошибки, которые сделал педагог- «ученик»

4. Занятия в нетрадиционной форме:

- игра-путешествие, тест-викторина, мини-спектакль, виртуальная экскурсия, ролевые игры.

5. Развитие речевого дыхания

Игра "Прожорливые фрукты" Рот это воротики, куда дети должны задуть разные лёгкие предметы- для развития речевого дыхания. Можно разделить на команды, у арбуза и апельсина рот-воротики побольше, в процессе игру усложнить, заменив на другие фрукты, у которых воротики меньше

6. Развитие мелкой моторики, внимания. Нарисуй не отрывая карандаша

7. Развитие внимания, логики, наблюдательности

8. Арттерапия + пескотерапия

Рисование на манке может принести много радости ребенку. Да и для такого творчества достаточно всего лишь противень либо широкого, но неглубокого лотка, а также много манной крупы. В таком случае манка насыпается на противень ровным слоем, а ребенок пальчиками, ручками, а может, даже кисточкой прорисовывает на манке узоры и рисунки. Огромным плюсом является возможность исправить свое творение, засыпать крупой ненужные детали, штришки и элементы..

9. Изотерапия.

Виды:

- Рисование, лепка, аппликация, тестопластика. аппликационная лепка, цветотерапия, ручной труд.

10. Сказкотерапия.

- Направленность
- Активация мышления и речи.
- Развитие дыхательного аппарата, саморегуляции, контроль дыхания.
- Развитие мелкой моторики.
- Снятие нервно-психического напряжения.
- Моделирование положительного психоэмоционального состояния.
- Формирование адекватного межличностного поведения.
- Формирование адекватной самооценки.
- обеспечивает эффективное эмоциональное реагирование;
- способствует преодолению коммуникативных барьеров и психологических защит;
- создает благоприятные условия для развития произвольности и способности к саморегуляции;
- оказывает влияние на осознание детьми своих чувств, переживаний и эмоциональных состояний;
- содействует формированию позитивной "Я-концепции" и повышению уверенности в себе.

Дети с особыми образовательными потребностями привлекаются к внеклассной и внешкольной работе с учетом:

- их интересов, склонностей, способностей, пожеланий, возраста, индивидуальных особенностей
- учебно – познавательной деятельности и состояния здоровья
- по желанию и согласию родителей

*Расскажи мне, и я забуду,
покажи мне, и я запомню,
вовлеки меня, и я пойму.*

Люди не могут жить обособленными, мы связаны друг с другом для взаимного добра или даже для взаимных огорчений.
Т.Карлейль

Литература:

1. Клинико-психологические особенности детей с ограниченными возможностями здоровья [Текст]: методическое пособие для сетевых преподавателей и педагогов-кураторов /Авторы-сост. Г.В. Яковлева, Н.Я. Ратанова – Челябинск: Издательство ЧИП-ПКРО, 2011.
2. Концепция Специального Федерального государственного образовательного стандарта для детей с ограниченными возможностями здоровья [Текст]: проект/ [Н. Н. Малофеев и др.]. – М.: Просвещение, 2013.
3. Психолого-педагогическое сопровождение семьи ребенка с ограниченными возможностями здоровья [Текст]: учебник для студенческих учреждений высшего образования /[В.В. Ткачева, Е.Ф. Архипова, Г.А. Бутко и др.]; под ред. В.В. Ткачевой. – М.: Издательский центр «Академия», 2014.
4. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе / М.Р. Битянова //
5. Управление школой. - 2006.
6. Давыдов В.В. Младший школьник как субъект учебной деятельности / В.В.
7. Давыдов, В.И. Слободчиков, Г.А. Цукерман // Вопросы психологии. - 1992.
8. Лаптева Н.В. Психологические основания проектирования образовательных программ в начальной школе: / Н.В. Лаптева. - Ярославль, 2001.

УДК 811.111

SPEAKING ABOUT SCHOOLS

Кадыргалиева Е.М.
г.Уральск

Учитель должен уметь не только обеспечить условия для развития личности, сделать этот процесс отлаженным и управляемым, но и обучить всему этому своих учащихся, сделать их мыслящими людьми, не теряющимися в любой жизненной ситуации. В этом и состоит главное назначение учителя. Краткосрочное планирование помогает организовать работу учителя и является новым подходом в планировании урока с применением 7ми модулей. Учителя, обученные по Кембриджской системе, активно внедряют в свою практику среднесрочное планирование и краткосрочное. Поэтому, в данной статье представлен образец планирования одного из уроков по теме «Education».

Краткосрочное планирование необходимо учителям для того, чтобы учитель мог показать всю свою работу и помогает достичь более эффективного построения урока. Грамотное планирование урока- показатель профессионализма учителя. При планировании урока учителю необходимо учитывать уровень подготовки всего класса, а также уровень каждого ученика, чтобы учитывать интересы каждого ученика.

Краткосрочное планирование позволит учащимся:

- актуализировать знания по изучаемой теме ;

- самостоятельно осмыслить и освоить информацию ,
- представить свое понимание терминов ;
- быть внимательным к новой информации в процессе работы над ней ;

- работать в группе и паре ;
- оценивать себя .

Краткосрочное планирование позволяет повысить качество обучения учащихся.

Шаблон планирования урока

Тема урока:		Школа:	
Дата:		ФИО учителя:	
Класс:		Количество присутствующих:	Количество отсутствующих:
Цель обучения, которые необходимо достичь на данном уроке.			
Цели обучения	Все учащиеся смогут:		
	•		
	Большинство учащихся смогут:		
	•		
	Некоторые учащиеся смогут:		
	•		
	Учащиеся могут:		
	•		
Языковые цели:	Ключевые слова:		
	Стиль языка, подходящие для диалога/письма в классе:		
	<i>Вопросы для обсуждения:</i>		
	<i>Можете ли вы сказать, почему...?</i>		
	<i>Подсказки:</i>		
Предыдущее обучение			
План			
Планируемые сроки	Планируемые действия.	Ресурсы	
Начало урока			
Середина урока			
Конец урока			
Дополнительная информация			
Дифференциация. Как вы планируете поддерживать учащихся? Как вы планируете стимулировать способности учащихся?	Оценивание. Как вы планируете увидеть приобретение знаний учащихся?	Межпредметные связи, соблюдение СанПиН, ИКТ компетентность, Связи с ценностями.	
•	•	•	
Рефлексия Были ли цели обучения	Итоги урока, ответы на самые актуальные вопросы из блока слева.		

реалистичными? Что сегодня учащиеся изучили? На что было направлено обучение? Хорошо ли соблюдалась дифференциация? Выдерживалось ли время обучения? Какие изменения из данного плана я реализовал и почему?				
Итоговая оценка Какие два аспекта в обучении прошло очень хорошо (с учетом преподавания и учения)? 1. 2. Какие два обстоятельства могли бы улучшить урок (с учетом преподавания и учения)? 1. 2. Что узнал об учениках в целом или отдельных лицах?				

ӘОЖ 811.111

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАТИВТІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ СӨЙЛЕУ ЖӘНЕ ЖАЗУ ДАҒДЫСЫН ДАМУ

Сагиндикова А.Б.
Орал қ.

*«Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында,
ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздардың қолында»
Н. Ә. Назарбаев.*

Қазіргі кезде заман талабына сай ақпараттық технологияны қолдану кең көлемде өріс алып жатыр. Ақпараттық коммуникациялық технологияны білім беру жүйесінде кешенді түрде пайдалану-оның дамуының негізгі шарты болып табылады. Ақпараттық технология дегеніміз – білім беру үрдісінде ақпараттарды даярлап, оны оқушыларға тарату процесі. Қазіргі компьютерлік техника негізінде ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу және тасымалдау істерін қамтамасыз ететін математикалық және кибернетикалық тәсілдер мен қазіргі техникалық құралдар жиынтығы. Коммуникация – ақпаратты тасымалдап, жеткізу әдістері мен механизмдерін және оларды жазып, жинақтап жеткізу құрылғыларын қамтитын жалпы ұғым. Ақпараттық – коммуникациялық технологияны бәсекеге қабілетті ұлттық білім беру жүйесін дамытуға және оның мүмкіндіктерін әлемдік білімдік ортаға енудегі сабақтастыққа қолдану негізгі мәнге ие болып отыр. Білім беруді ақпараттандыру білім салаларының барлық қызметіне ақпараттық технологияны енгізу білім беруді сапалы деңгейге көтерудің алғы шарты болып табылады.

Компьютер арқылы ағылшын тілінде сабақтар өткізу оқушылардың пәнге деген танымдық қызығуын арттырады, тиынақты білім алуына жағдай туғызады. Ағылшын тілі сабақтарында төмендегідей компьютерлік оқыту бағдарламаларын пайдалануға болады. Олар: Self English, Hangman, English Practice, Merits, Active Studio, English on holidays, Bridge to English, Triple play plus in English т.б. Аталмыш бағдарламалар оқушылардың есте сақтау қабілетін, сөздік қорын, дұрыс оқу, сауатты жазу мен аудару қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Бұл бағдарламаларды бірнеше топқа бөлуге болады. Мысалы, оқушылардың сөздік қорын, диалогтық сөйлеуін дамытуда Hangman, Self English, English Practice лексиканы үйретуде Triple play plus in English, English on holidays сауатты, көркем жазуға үйретуде Bridge

to English, Active Studio бағдарламаларын пайдаланып, сабақтың тиімділігін арттыруға болады. Сабақ барысында компьютерді қолданудың жақсы жақтары: түрлі – түсті иллюстрациялар, ұлттық музыка, анимациялар есте сақтау процесі үшін тиімді. Шетел тілі сабағын оқытудың жаңа компьютерлік жүйесі шартты белгілерден тұрады. Бұл арқылы оқушы нақтылыққа дағдыланады. Соның негізінде оқытудың мынадай жақтарын атап көрсетуге болады. Олар: оқушылардың ойлау дәрежесіне, материалды қабылдау ерекшелігіне байланысты әрбір оқушы үшін жеке-жеке компьютерде бағдарлама құрып, оқушылармен дербес жұмыс істеуге болады; компьютер арқылы нашар оқитын баларды оқытудың тиімділігі артады; компьютерді сабақта пайдалану уақытты үнемдейді; оқушының сабаққа қызығушылығын арттырады. Әр сабақта сөз әрекетінің төрт түрі де қолданылады: тыңдалым, сөйлесім, оқылым, жазылым. Шет тілі пәнін меңгеруде ең маңыздысы – теориялық негіз емес, тәжірибелік яғни, тыңдап- түсіну, оқу, ауызша сөз, жазу қабілеттері. Сондықтан да, әр түрлі сөз дағдыларын қалыптастыруда оқушыларға өздері білетін үлгілер түрінде тапсырмалар беру керек. Ағылшын тілін оқытуда интернеттің беретін мүмкіндіктері мен қызметі де орасан зор. Интернет арқылы ғаламдық желінің ақпараттық ресурстарын қолдана отырып, оларды оқу үрдісіне енгізіп, сәйкес дидактикалық мәселелердің келесі жолдарын тиімді шешуге болады:

– күрделілік дәрежесі жағынан түрлі материалдарды, оқу дағдылары мен біліктерін қалыптастыру.

– интернеттен алынған материалдарды талдау негізінде ауызша сөз іскерліктерін жетілдіру;

– жазбаша серіктеріне хат жазу, жауап жазу, баяндама, реферат, т.б. жазба жұмыстарын дайындау арқылы жазбаша тіл білігін арттыру;

– өзі оқып отырған тіл елінің тарихы мен мәдениеті, салт дәстүрлері, экономикалық даму ерекшеліктерін қамтитын танымдық білімдерін кеңейту.

Ағылшын тілі сабағында компьютерді, мультимедиялық және электрондық оқулықтарды және интерактивті тақтаны пайдаланғанда:

- лексиканы оқып үйретеді;
- сөйлеу ырғағын;
- диалог, монолог және рөлдік ойындарды;
- хат жазуға үйретеді;
- грамматикалық құрылымдарды түсіндіріп, оқушылардың есінде сақтауға көмектеседі.

Қазіргі кезде ағылшын тілімен компьютер, телекоммуникациялық құралдарды меңгеруді уақыттың өзі талап етеді, тіпті кейінгі жылдары олардың рөлі арта түсуде.

Жаңа ақпараттық құралдарды ағылшын тілі сабағында қолданғанда күтілетін нәтижелер:

- үлгерімі төмен оқушыларға көмектеседі;
- оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады;
- сабақта пайдаланылатын көрнекіліктердің санын арттырады;
- оқушылардың шығармашылығын арттырады;
- оқушыларды жеке жұмыс істеуге үйретеді;
- грамматикалық құрылымдарды оңай түсінуге көмектеседі;
- оқушылардың есте сақтау, есту, көру, сөйлеу, ойлау қабілеттерін дамытады;
- пікірталас, талдау, анализ жасау мүмкіндіктерін арттырады;

Көбіне мен ағылшын пәнінде компьютерді жаңа сабақ түсіндіргенде, грамматикалық құрылымдарды өткенде және қорытынды сабақта қолданамын.

Шетел тілін коммуникативтік бағытта оқытуда мультимедиялық интерактивті технологияларды пайдалану жүргізілетін сабақтың тиімділігін арттырады, яғни оқушылардың сабақ материалдарын тез әрі терең түсінуін қамтамасыз етеді. Шетел тілі пәні өзге пәндерден шынайы тілдік ортаның қажеттілігімен ерекшеленеді. Ал сол ортаны жасанды түрде қалыптастыру мұғалімнің негізгі міндетінің бірі. Мультимедиялық құралдардың заманауи технологияларын енгізу – оқу үдерісінің мәнін байытады, оқушыларға қатты әсер етеді, балалардың тіл үйренуге деген ынтасын арттырады, оларды шетел тілін ақиқат өмірде қолдана алуға үйретеді және мұғалім мен оқушы арасында тығыз байланыс орнатуға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда зерттеушілер шетел тілі сабағын өткізуде жаңа ақпараттық технологияларды пайдаланудың тиімділігі төңірегінде көптеген тәжірибелік зерттеу жұмыстарын жүргізуде. Ол зерттеулердің негізгі мақсаты заманауи оқыту әдісінің тиімділігі мен дәстүрлі оқыту әдісінен ерекшелігі.

Подкаст (podcast) – кез келген адам жасаған аудио немесе бейне жазбаларды Веб 2.0 қызметінде көруге немесе тыңдауға болатын әлемдік желі. Оның теледидар мен радиодан айырмашылығы – тікелей эфирден емес, қолайлы уақытта аудиофайлдардан тыңдауға немесе бейнехабарламалардан көруге болады. Тұтынушы подкаст қызметіне кіріп, таңдағанын көріп, оны өзінің жеке компьютеріне көшіріп алуына болады. Оның ұзақтығы бірнеше минуттан бірнеше сағатқа дейін созылуы мүмкін. Интернетте тілді түрлі деңгейде меңгерген аутентикалық подкастар да, оқу мақсатына арналғандары да болуы мүмкін.

Ғылыми еңбектерде, соның ішінде шетел тілдерін оқытуда да, бұл тақырыптағы материалдар аса көп емес. П.В. Сысоев пен М.Н. Евстигнеевтің, А.Г. Соломатинаның зерттеулерінде сөйлеу әрекетінің түрлерін жетілдірудегі маңызы және К.В. Капранчикованың мақаласында подкаст қызметінің шетел тілін оқытудағы әлеуметтік мәдени қызметі туралы жалпы шолу жасалады.

Кәсіби бағдарлы ағылшын тілін оқытуда сөйлеу әрекетінің түрлерін подкаст қызметі арқылы жетілдіру оқытудың жаңа парадигмасын іздестірудің жолы болып табылады. Мысалы, оқушылардың сөйлеу әрекетін жетілдіру мен дамыту үшін интернеттегі мамандығына сай материалдарды оқу материалына сай тақырыптарға бөліп беруге болады.

Мультимедиа оқушылардың оқу ақпаратын қабылдаудағы көру және есту бейнелерін өзара үйлестіреді. Мультимедиялық бағдарламалар оқушының ақпарат алмасу жағдайында мультимедиялық жүйемен интерактивті диалог орнату сияқты көптеген жаңа мүмкіндіктерге жол ашады. Шетел тілін оқыту үдерісінде компьютер, мультимедиа, мультимедиялық оқу бағдарламаларын қолдану ағылшын тілін оқытудағы сән салтанат көрінісі емес, өткен материалдарды қайталану мен жаңа ақпараттарды қабылдаудың аса қажетті құралы болып табылады. Шетел тілін меңгеруде оқушының танымдық, әдеби-көркем және әлеуметтік ақпараттарды игеруінде компьютер, мультимедиа мен интернеттің рөлі артып, оқу материалы және қосымша тақырыптық материалдарды мәнерлеп, көрнекілеп беруде иллюстративті құрал ретіндегі маңызы ұлғайды. Мультимедиа, презентациялар, видеофильмдер сонымен қатар оқушының оқу мазмұнын анықтап, жақсы меңгеру үшін, шетел тіліндегі экстралингвистикалық ақпаратты игеруге көмегін тигізеді.

XXI ғасыр – озық технологиялар ғасыры. Сондықтан білім беру жүйесінде жаңа компьютерлік технологияларды тиімді пайдаланудың ағылшын тілін үйретіп, сол тілде еркін сөйлеу алуға септігін тигізеді. Коммуникативті ортаны құруға негізделген білім берудің жаңа жүйесін қалыптастыру мен педагогикалық практикаға жаңа ақпараттық құралдарды енгізу білім жүйесін дамытудағы стратегиялық тапсырма болып саналады.

Қазіргі заманғы компьютерлік бағдарламалар мен Интернет желісінің оқыту тиімділігі өте жоғары. Дегенмен басты мәселе компьютерлік бағдарламамен қамтамасыз етілген білім ордасында мұғалімнің оларды пайдалану әдістемесін меңгеруі мен өз тәжірибесінде жүзеге асыра алуы. Компьютерлік технология арқылы меңгерген ақпарат оқушыда сөйлеу, түсіну, тез қабылдау дағдылары қалыптасады. Компьютерлік технология құралдарын қолдану адамзаттың әртүрлі сферасында, соның ішінде білім беру саласында көптеген өзекті маңыздылыққа қол жеткізіп отырғаны белгілі. Ағылшын тілді оқытуда компьютерлік технологияны, техникалық құралдарды сабақта жан-жақты қолдану, мұғалімнің көптеген қиындаған қызметтерін жеңілдетіп, осы іскерліктің ұстанымды жаңа тәсілдерінің пайда болуына мүмкіндік туғызады. Осындай жаңа жолдардың біріне оқыту жүйесіндегі компьютерлік бағдарламалардың түрлері арқылы тіл үйретуді жатқызуға болады. Ағылшын тілі сабақтарының лексика бөлімін меңгеруде компьютерлік технологияның алатын орны зор. Компьютер арқылы оқушы грамматикалық, лексикалық, фонетикалық жаттығулар, оқуға және грамматикаға арналған тесттер, IQ-тесттерімен жұмыс істей алады. Компьютердің бізді мәтіндік, графикалық және дыбыстық ақпаратпен қамтамасыз ете алады. Компьютерлік технологияда мультимедиа материалдары, электрондық оқулықтар, интерактивтік бейнеконференциялар арқылы білім алуға мүмкіндік бар. Компьютердің көмегімен оқушылар ана тілі болып саналатын шет ел адамдарының тілдерін тыңдауға, олармен интернет арқылы тілдік қарым-қатынасқа түсуге, керекті мәтіндермен жұмыс істеуге қол жеткізеді. Сол сияқты, тілдік қорын дамыта алады. Ақпараттық жүйе ретінде, компьютер өз қолданушыларын жан-жақты ақпараттармен қамтамасыз етеді. Оған: электронды пошта (e-mail), телеконференция (usenet), бейне-конференция, анықтама каталогтары, жүйеде сөйлесу (Chat) жатады. Компьютерлік оқыту бағдарламаларының қайсысы болмасын өз мазмұнынан грамматикалық жұмыс жүргізуді де тыс қалдырмайды, белгілі бір грамматикалық құрылымның жұмыстарын қамтиды.

Білім беру жүйесіндегі компьютерлік технологияның мүмкіндіктері: әрбір оқушыға білім алудың өзіне тән тиімді жолын таңдауға мүмкіндік беретін білім берудің ашық жүйесін орнықтыруға; білім алудың техникасын түбірімен өзгертіп, заманауи техниканы қолдануға; оқыту үдерісінде оқушылардың сөйлеу әрекетін тиімді әрі сапалы ұйымдастыру; электрондық білім беруді пайдалану арқылы дараланып оқытуға бейімдеу жатады.

Әдебиеттер:

1. Амандықова Г.Н., Мұхтарова Ш.Е., Баймұханова Б.С., Бисенғалиева А.Н. Шет тілін оқыту әдістемесі: Оқыту құралы. –Астана: Фолиант, 2007.
2. Нұрғалиева Г.К., Тілеуова С.С. Ақпараттандыру – білім беруді реформаландырудың негізгі механизмі. //Гуманитарлық ғылымдар сериясы. – Алматы, 2006. - №1. - 286б.
3. Сатыбалдиева Қ.А. «Ағылшын тілі сабағында интернетті қолдану жолдары». Мектептегі шет тілі, №4(54), 2011, 18б.
4. Сысоев В.П. «Методика обучения иностранному языку с использованием новых информационно-коммуникационных интернет - технологии» - М.: Глосса Пресс, 2010г.

ӘОЖ 378

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

*Аубакирова А.И.
Орал қ.*

Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев Қазақстан халқына жолдауында ХХІ ғасырда ақпараттық қоғам қажеттілігін қанағаттандыру үшін білім беру саласында төмендегідей міндеттерді шешу керектігін атап көрсетті: Компьютерлік техниканы, интернет, телекоммуникациялық желі, электрондық және телекоммуникациялық құралдарды, мультимедиялық электрондық оқулықтарды оқу үрдісіне тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көрсету. Сонымен қатар тәуелсіз еліміздің болашағы - жарқын, білімді, парасатты, өз ана тілімен бірге шетел тілі «ағылшын тілінде» еркін сөйлеп, өз елін, халқын, мәдениетін шетелге таныстыра алатын үш тілде еркін сөйлейтін азамат болып шығуы керек деген еді.

Ағылшын тілі - бүгінгі заманымыздың кілті, компьютер технологиясының кілті екені белгілі. Ағылшын тілі - ұлы әдебиет тілі. Бұл тілде әлемге әйгілі Вильям Шекспир, Джонатан Свифт, Вальтер Скотт сөйлеген. Поляк педагогы В. Оконь оқыту құралдарын мұғалімнің іс-әрекетін ауыстыру мен білім алушылардың әрекетін автоматтандыру мүмкіндігінің өсуіне байланысты жіктейді. Осыған сәйкес, оқыту құралдары екі топқа бөлінеді: жәй және күрделі. Жәй құралдар: сөздіктер, оқулықтар және басқа да мәтіндер; қарапайым визуалды құралдар: нақтылы заттар, суреттер. Күрделі құралдар: аудио құралдар: магнитофон, радио, музыка ойнатқыш; аудиовизуалды: дыбысты фильм, телевизор, бейнежазба; оқыту процесін автоматтандыру құралдары: мультимедиялық кабинет, компьютерлер, ақпараттық жүйе, телекоммуникациялық жүйе. Бұл технологияларды әсіресе шет тілін үйренуде пайдасы өте зор. Себебі, тіл үйрену арқылы адам бүкіл бір ұлттың мәдениеті мен әлеуметін қатар үйренеді. Ал оны толықтай меңгеру үшін оқулықтың аздық етері анық. Адам көру, есту арқылы тіл қолданушылардың мәдениетін тезірек сезінеді. Яғни, өзінің де сол тілді меңгергендердің қатарына қосылуы әбден мүмкін. Қазіргі таңда жаңа ақпараттық технологияларды оқушылардың ағылшын тіліне деген қызығушылығын арттыру құралы ретінде қолдану өте тиімді

Тіл үйрену барысында жаңа технологияларды қолдана отырып, педагогикалық қалыптасқан жазу, тыңдау, түсіну, сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға әбден болады. Ал енді психологиялық жағына келетін болсақ, қазіргі уақыт ағымындағы оқушылардың әрқайсысының үйлерінде әдетте көптеген ойындары бар компьютерлер, видеолар мен телевизор бар болғандықтан, олар қоршаған ортаны осындай тәсілмен қабылдауға үйренген. Компьютерлік және ақпараттық технологиялар заман талабы. Компьютер желісін және мультимедиялық -

электрондық құралдарды шет тілі сабағында тиімді қолдану, нақтылап айтқанда ағылшын тілі сабағында презентацияларды және мультимедиялық - электрондық құралдарды мектеп қабырғасында және білім беру процесінде терең қолдану.

Жаңа технологиялардың мүмкіндіктері оқушыларға оқу бағдарламаларын оқып тіл үйренуде де сәтті қолданылатынын түсіндіруге мүмкіндік беріп, шығармашылық белсенділікті дамытуға, пәнге деген қызығушылықты арттыруға, тыңдау мен сөйлеу дағдыларын үйренуге ең жақсы жағдайларды жасауға әсер етіп, нәтижесінде сапалы білім алуын қамтамасыз етеді. Бұл жұмыстың басты мақсаты компьютер желісін және мультимедиялық - электрондық құралдарды шет тілі сабағында тиімді қолдану. Ең тиімді программалардың бірі Microsoft Power Point. Жаңа технологияны қолдану, бұл- мұғалімге қысқа мерзімде өзінің үлкен дидактикалық материалдармен қамтамасыз етіп, сабақты жан-жақты, қызықты өткізуіне, оқушылардың тілді жетік әрі шапшаң игеруіне көмектеседі. Және ол оқушылардың түрлі қабілеттерін ашады. Олар: есте сақтау, көру, есту, ойлау, эмоционалды, автоматты және т.б.

Ағылшын тілі сабағында компьютерді, мультимедиялық және электрондық оқулықтарды және интерактивті тақтаны пайдаланғанда:

- лексиканы оқып үйретеді;
- сөйлеу ырғағын;
- диалог, монолог және рөлдік ойындарды;
- хат жазуға үйретеді;
- грамматикалық құрылымдарды түсіндіріп, оқушылардың есінде сақтауға көмектеседі.

Көбіне мен ағылшын пәнінде компьютерді жаңа сабақ түсіндіргенде, грамматикалық құрылымдарды өткенде және қорытынды сабақта қолданамын. АКТ-ның керемет мүмкіндіктері оқушыларды таң қалдырады, шабыттандырады. Сонымен қатар АКТ-ны қолдана отырып, жаңа материалдарды түсіндіруге, меңгеруге қолайлы; берілген материалды әсерлі жеткізуге және оны топтағы оқушылары арасында талқылауға үлкен мүмкіндіктер туғызады.

Ал, электрондық оқулық таңдап алынған хабарды көшіруге мүмкіншілік туғызады. Электронды оқулықтың ең қажет мүмкіндігі аудио-хабарлар. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, видеокөріністер, дыбыс және музыка тыңдатып көрсетуге болады. Бұл, әрине оқытушының тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі.

Қазіргі кезде жаңа білім жүйесі интернеттің пайда болуының арқасында дамығанын барлығы мойындайды. Көптеген мұғалімдер видеофильм, мультимедиялық презентация, анимациялық суреттер және т. б. көмегімен шетел тілінде монолог және диалог түрінде сөйлеу қабілетін қалыптастыра-тын жаттығуларды құрастырумен айналысып жатыр, бірақ шетелде болмай сол елдің тілінде сөйлей алу қабілетіне ие болу оңай емес. Сондықтан, мұғалімнің маңызды тапсырмасының бірі шет тілі сабағында жаңа технологиялардың түрлі амалдарын қолдана отырып, сөйлеудің шын ситуацияларын құру болып табылады. Ағылшын тілін үйрету процессінде компьютер технологияларын қолдану сабақты қызықты жолмен өткізуге көмектеседі. Мысалы, анимациялық суреттер, видео - көріністер, презентациялар және т. б. әртүрлі дыбыстар арқылы көрсетіледі.

АКТ-ны пайдалануда сабақтың мынадай ерекшеліктері бар:

- Мұғалім оқушыға сұрақ қойып, тез арада оқушы оған жауап береді;
- Мұғалім тапсырманың дұрыстығын тексереді;
- Оқушының компьютермен жұмыс барысында пайда болған қиындықтарды уақытында шешуге болады;
- Кейбір амалдарды оқушы өз бетінше орындайды, компьютерді жұмыс істеуге үйренеді;
- Сыныптағы оқушылардың барлығынан жауап алуға болады және алған білімдерін тәжірбиемен ұштастырады;
- Білімі төмен оқушылардың өз бетімен жұмыс істеуіне мүмкіндік береді;

Оқушылардың ағылшын тілі пәніне деген қызығушылығын арттыруда көп ізденіп, жаңа ақпараттық технологияларды меңгеруді, әр-түрлі әдіс-тәсілдерді білуді қажет деп санаймын және мен өз сабақтарымда АКТ-ы жиі қолданамын.

Бүкіл оқыту барысына коммуникативтік бағдар бере отырып, оқушылардың ауызша сөйлеу (монолог, диалог) тыңдап-түсіну, оқушыға өтілетін тақырып бойынша грамматика, лексиканы ұғындыру мақсатында, орындалатын әрбір тапсырманы және жүргізу барысында қолданылатын кестелерді, интерактивті тақтаны пайдалана отырып көрсетемін. Алайда интерактивті тақтаның қолдану мүмкіншіліктері өте көп. Мысалы, ActiveBoard электрондық

тактасы: материалды қызу талқылауға ерекше бөліп көрсетуге, нақтылауға, қосымша ақпарат қосуға, электрондық маркер арқылы түсін және сызықтың қалыңдығын өзгертуге; сөздер мен сөйлемдердің бір-бірімен байланысын көрсете отырып, тақырыпты немесе сөйлемді толықтай аударуға; flash-анимацияларды пайдаланып, өлеңдер мәтінін жаттауға, суреттермен слайдтар жасауға; ағылшын тілінде сөйлеушілердің дауысымен жазылған видео-роликтер көруге, сол тілде жазылған мәтінді тыңдауға; тест сұрақтарымен таныстырып, бір топ оқушыны тесттен өткізуге; суреттерді бір фонға қойып, суреттерді қимылдатып сөйлесу ситуациясын ұйымдастыруға; сөз-жұмбақтар шешуге, әртүрлі ойындар ойнатуға мүмкіндік береді; электрондық оқулықтарды экран бетіне шығарып көрсетуге болады. ActiveBoard тақтасының дайын бағдарламасын қолдану маңызды. Нәтижесінде оқушылар өз ойларын бағдарлама талаптарына сай үйретіліп отырған тілде еркін жеткізе алды, шетел тілін қатынас құралы ретінде пайдалана білді, пәнге деген қызығушылықтары артты. Өткен тақырыпты қайталау мақсатында Activote құралы арқылы тест тапсырмасын өткізуде, Activote құралының тиімділігі оқушылардың жауаптары бірден бағаланады. Бұл әсіресе АББҚ оқушыларды шапшаңдыққа, тез ойлана білуге үйретеді.

Оқу үдерісінде АКТ қолдану оқытушының жеке іс-тәжірибесіне, шығармашылық ізденісіне байланысты. АКТ оқыту формасын ұйымдастыруды түрлендіруге, дәстүрлі оқыту әдістеріне жаңа элементтер енгізуге мүмкіндіктер береді. Ол оқушылардың пәнге қызығушылығын арттырып, шығармашылықпен жұмыс жасауға жігерлендіреді.

АКТ-ны ағылшын тілі сабақтарында қолдана отырып, оқушылардың білім, білік дағдыларын қалыптастыруға, логикалық ойлау қабілеттерін дамытып, интернет желісінен сабаққа қажетті деректерді өз бетімен ізденуіне, техникалық құралдармен жұмыстануға, компьютерлік сауаттылықтарын қалыптастыруға болады. Жас ұрпақты оқытуда осы айтылған инновациялық технологияны пайдалану-сапалы білімнің кепілі, шығармашылық жетістіктің негізгі көзі және мұғалімнің кәсіби өсуінің тура жолы.

Қорытақелеайтарым, бұл - ақпараттық-коммуникациялық технология

Мұғалім үшін педагогикалық технологияны игеруі; сабақ уақытын тиімді қолдану, білімнің тереңдігі, жиелік қауымдастыққа, әлемдік ақпараттық кеңістікке шығу.

Ал, оқушы нәтижесінде пәнге деген қызығушылықтары артады, оқушының өз бетінше ізденіп шығармашылық белсенділіктері дамыды, білім, білік, дағды деңгейі қалыптасады, сабақта уақыт үнемделді, оқушылар интерактивті тақтамен жұмыс жасауды үйренеді, АББҚ оқушыларды шапшаңдыққа, тез ойлана білуге үйретеді, ағылшын тілін үйренуде тіл тосқауылының кедергілері азайды, АКТ –ны басқа модульдермен ықпалдастырылып пайдаланады, ғаламтор желісін пайдалану арқылы үнемі жаңалықтар енгізіп отырды, бұрынғы білімі мен қазіргі алған білімін салыстыратын болды, алған білімдерін өмірмен байланыстырып отыратын болды.

АКТ-сын қолданғанда оқушыларға ұсынысым: сабақта АКТ құралдарының қатарын түрлендіріп отыру, бастысы АКТ құралдарын оқушылардың өздеріне пайдалануға мүмкіндік беру, интернет жүйесін тек білім алу мақсатында қолдануға жетелеу керек.

Қорыта айтқанда, оқушыларды шығармашылыққа, өз бетімен іс-әрекет етуге бағытталған тапсырмалар саны көбейгенде ғана, өз пікірін айта алатын, оны дәлелдей білетін, өмірге деген өзіндік көзқарасы қалыптасқан, үнемі ізденіс үстінде болатын, қоғам дамуына үлес қоса алатын, көкірегі ояу, ізденімпаз, өзіндік шығармашылық жұмыспен айналыса алатын жан-жақты жетілген жас ұрпақ өкілдерін дайындай аламыз. Әлемнің озық елдері арасында Қазақстанның білімді жастарының орны ерекше болып шарықтай берсін.

Әдебиеттер:

1. Азимов Э.Г., Вильшинецкая Е.Н. Материалы Интернета на уроке английского языка. Иностранные языки в школе.-2001., №1, стр.96.
2. Бородулина М.К. Шетел тілін үйрену.- «Просвещение», 1975.
3. Бұзаубақова К.Ж. Жаңа педагогикалық технологиялар.- Тараз:ТарМУ, 2003
4. С. Шолпанбай Білім беру жүйесінде жаңа технологияларды пайдалану заман талабы. Мектептегі шет тілі, 2010ж. №3
5. Интернет жүйелері

III СЕКЦИЯ

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҮШТІЛДІЛІКТІ ЕНДІРУДЕГІ ТӘЖІРИБЕЛІК ҚАДАМДАР

ПРАКТИЧЕСКИЕ ШАГИ ПО ВНЕДРЕНИЮ ТРИЯЗЫЧИЯ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

УДК 811:373

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОГРАММЫ ПОЛИЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЗКГУ ИМ. М.УТЕМИСОВА

*Зубков В.С., Хохлачева Е.С.
г.Уральск*

Современный рынок труда диктует достаточно жесткие требования к компетенции и профессионализму специалистов. Президент Республики Казахстан Нурсултан Назарбаев в «Плане нации – 100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ» ставит перед высшей школой сложные и амбициозные задачи – поэтапный переход на английский язык обучения в системе образования, целью которого является повышение конкурентоспособности выпускаемых кадров и рост экспортного потенциала образовательного сектора [1]. Для выполнения этой задачи необходимо сохранять лучшие традиции казахстанского образования и одновременно обеспечивать получение качественных знаний, соответствующих международным стандартам, что возможно только при повышении уровня языковой подготовки студентов, воспитания у них лингвистического сознания.

Большое внимание при этом уделяется полиязычному образованию, которое рассматривается как действенный инструмент подготовки молодого поколения к жизнедеятельности в условиях взаимосвязанного и взаимозависимого мира.

В Послании Президента РК Н.А. Назарбаева «Новый Казахстан в новом мире» в целях обеспечения конкурентоспособности страны и ее граждан предложена поэтапная реализация культурного проекта «Триединство языков», согласно которому необходимо развитие трех языков: казахского как государственного, русского как языка межнационального общения и английского языка как языка успешной интеграции в глобальную экономику [2].

Полиязычное образование – это целенаправленный, организуемый триединый процесс обучения, воспитания и развития индивида как полиязыковой личности на основе одновременного овладения несколькими языками как «фрагментом» различных культур человечества [3]. Содержание полиязычного образования должно включать систематизированные знания, умения и навыки в области родного и государственного языков, а также в области одного или нескольких иностранных языков в соответствии с межкультурной парадигмой современного языкового образования.

В целях реализации госпрограммы в 19 школах Западно-Казахстанской области обучение ведется на трех языках, поэтому остро встает проблема подготовки педагогических кадров, владеющих тремя языками.

В контексте Болонского процесса задачи, поставленные перед системой высшего образования нашим государством, поручения Министерства образования и науки стали предпосылкой большой работы университета по внедрению полиязычного образования.

По приказу Министерства образования и науки РК ЗКГУ им. М. Утемисова включен в перечень вузов, в которых с 2012-2013 учебного года в режиме эксперимента разрешена реализация полиязычного обучения по специальностям 5В010900 – Математика и 5В011000 – Физика, а также реализация совместных образовательных программ по специальностям 5В010900 – Математика и 5В011000 – Физика.

В ЗКГУ им. М.Утемисова разработана программа реализации полиязычного образования на 2012-2016 годы, рекомендованная МОН РК (письмо № 03-3/2280 МОН РК от 30.07.2012 г.)

Цель программы: Подготовка конкурентоспособных специалистов, владеющих профессиональным казахским, русским, английским языками, для Назарбаев-интеллектуальных школ, для специализированных школ с обучением на трёх языках. Результаты выполнения программы следующие:

1. За период с 2012 года в соответствии с программой увеличилось количество специальностей, по которым открыты полиязычные группы, количество обучающихся в полиязычных группах, количество преподавателей, преподающих в полиязычных группах.

В 2012-2013 учебном году 16 студентов по 2 специальностям 5B010900 «Математика» и 5B011000 «Физика» были переведены на специальные отделения и созданы новые группы полиязычного обучения, в которых обучение проводится на трех языках (казахском, русском, английском).

В 2013-2014 учебном году в полиязычных группах обучалось 36 студентов по 4 специальностям – «Математика», «Физика», «Информатика», «Химия».

В 2014- 2015 уч. году в полиязычных группах обучалось 119 (3%) студентов по 7 специальностям - «Математика», «Физика», «Информатика», «Химия», «Биология», «География», «Педагогика и психология».

В 2015-2016 учебном году обучалось 215 студентов (5 % от общего количества студентов) по 15 специальностям: 5B010900-Математика, 5B010900-Физика, 5B060200-Информатика, 5B0111000-Информатика, 5B011200- Химия, 5B060600 –Химия, 5B011300- Биология, 5B011600-География, 5B072100- ХТОВ, 5B012100-Казахский язык и литература в школах с неказахским языком обучения, 5B020500- Филология: русский язык, 5B010100- Дошкольное обучение и воспитание, 5B010200- «ПиМНО», 5B010300- Педагогика и психология, 5B050800- Учет и аудит.

Целевые индикаторы реализации программы:

Показатель	2012	2013	2014	2015
доля образовательных программ с полиязычным образованием	2	4	7	15
доля преподавателей, преподающих на иностранном языке	8	10	17	22
доля обучающихся в специальных отделениях	16	36	119	215
доля ППС, прошедших международные стажировки и повышение квалификации в зарубежных университетах	3	24	20	28

2. В университете организованы языковые курсы для студентов и ППС, на которых прошли обучение более 200 студентов и 150 преподавателей. 54 преподавателя прошли повышение квалификации по линии «Орлеу», выезжали в вузы дальнего зарубежья.

Включены в план повышения квалификации преподавателей индивидуальные стажировки, летние школы, курсы и т.д.

Для чтения лекций по линии академической мобильности кафедры приглашают специалистов из зарубежных вузов и вузов РФ.

3. На кафедрах работают постоянно действующие семинары по проблемам полиязычного обучения; в план проведения обучающих семинаров университета на 2015-2016 учебный год включен круглый стол по обмену опытом и проблемам преподавания в полиязычных группах.

4. Разработаны модульные РУПы по специальностям для полиязычных групп на 3 языках.

5. Разработана компетентностно-языковая модель выпускника, обучающегося по программе полиязычия.

6. Внедрена уровневая модель изучения языков студентами (А, В1- 1 курс 6 кредитов; В2- разговорный средствами изучаемых дисциплин на английском, русском/казахском языках или введением специального курса английского языка; С1- профессионально ориентированные языки – 2 кредита). Для преподавателей ведется обучение английскому языку на уровне В2 и С1.

7. В университете имеются договора с вузами–партнерами, в которые студенты полиязычных групп имеют возможность выезжать на семестровое обучение.

В 2014-2015 учебном году осуществлен первый выпуск студентов полиязычных групп специальностей «Математика» и «Физика». Все 15 выпускников трудоустроены в НИШ г.Уральска, Актау, гимназии для одаренных детей в г. Актау, Атырау, Уральск. Распределение показало, что именно такие специалисты нужны современной школе.

Преподавателями университета проводится большая работа по учебно-методическому обеспечению занятий в полиязычных группах: составляются УМКД на английском языке, издаются учебно-методические пособия по дисциплинам специальности.

В числе необходимых мер по реализации госпрограммы является работа по систематизации казахской терминологии, упорядочение терминов и наименований согласно основным правилам и нормам казахского языка, в связи с этим важным аспектом является разработка трехязычных терминологических словарей-гlossариев по специальности. В соответствии с Дорожной картой развития трехязычного образования в стадии разработки находятся трехязычные терминологические словари по специальностям «География», «Филология: русская филология», «Биология», «Педагогика и психология», «Дошкольное обучение и воспитание» и др., а также краткие пособия по изучению дисциплин на иностранном языке. Трехязычный терминологический словарь для химиков уже издан.

Для эффективной организации полиязычного образования ведется большая работа по внедрению инновационных методов обучения, использованию электронных и цифровых образовательных ресурсов; подготовка и использование аудио- и видеоматериалов, использование онлайн курсов, разработка интегрированных курсов, разработка методики работы с разными источниками информации на 3 языках; подготовка и использование разных видов наглядности; организация и проведение самостоятельной работы студентов, обучающихся в полиязычных группах, виды и формы контроля и др.

Вместе с тем имеется ряд проблем, требующих разрешения. Полиязычное образование предполагает параллельное овладение тремя (и более) языками, однако отсутствие стандартизированного обучения всем трем языкам не позволяет обеспечить единую методологическую платформу, единую нормативно-управляющую и содержательную базу, а также единый контрольно-оценочный механизм полиязычного образования. Поэтому необходима разработка уровневой модели обучения всем трем языкам на основе CEFR- международного стандарта обучения языкам, их преподавания и системы оценок [4].

Безусловно, стандартизация обучения языкам предполагает разработку новых Типовых учебных программ языковых школьных предметов и вузовских дисциплин, которые должны предусматривать преемственность не только содержания языкового образования, но и процессуально-технологических аспектов обучения языкам, в том числе и процедур оценивания учебных достижений. Иными словами, в Типовых программах, кроме содержания образования по каждому уровню, должны быть четко прописаны требования к практическому владению языком по четырем видам речевой деятельности, а также формы и критерии оценивания уровня обученности языку.

Принцип «двойного вхождения знаний» обеспечивает параллельное овладение языками через изучение языковых дисциплин и через язык обучения неязыковых дисциплин (к примеру, в настоящее время по специальностям бакалавриата химия, информатика, физика, самопознание, философия изучаются на английском языке, казахская литература в русских группах — на казахском, русская литература в казахских группах — на русском и т. д.). Эта работа проводится в университете, но необходима законодательная база-ТУПы специальностей с указанием базовых и профилирующих дисциплин, которые будут читаться на английском языке.

В соответствии с *Дорожной картой развития трехязычного образования на 2015-2020 годы в ЗКГУ им. М.Утемисова* планируется:

- Разработать программу уровневого обучения языку на основе CEFR- международного стандарта обучения языкам, их преподавания и системы оценок.
- Разработать рабочие учебные планы с преподаванием 50% учебных дисциплин на языке обучения, 20% учебных дисциплин на втором языке и 30% учебных дисциплин на английском языке по всем специальностям бакалавриата.
- Разработка и издание учебников на английском языке по преподаваемым дисциплинам.
- Перевод учебников с русского языка на казахский язык.

- Перевод учебников с русского языка на английский язык.
- Разработка толковых словарей казахско-русских, русско-казахских, казахско-английских, англо-казахских 2016-2018 учебный год.
- Летом 2016 г. организована педагогическая практика летней языковой школы для учащихся в период летних каникул 2016 г.

Несомненно, полиязычие и полиязычное образование - это веление времени, поскольку весь мир полиэтичен, полилингвистичен. Разумное, грамотное и правильное внедрение полиязычия даст возможность нашим выпускникам быть коммуникативно-адаптированными в любой среде и востребованными специалистами.

Литература:

План нации – 100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31977084 (Дата обращения: 28.03.2017г.)

Новый Казахстан в новом мире. Послание Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева народу Казахстана. URL: <https://egov.kz/cms/ru/law/list/K070002007> (Дата обращения: 28.03.2017г.)

Байниева К.Т., Хайржанова А.Х., Умурзакова А.Ж. Системно-целостный подход к полиязычному образованию в Казахстане // Междунар. журнал прикладных и фундаментальных исследований. — 2013. — № 10. — С. 198-201

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). URL: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp (Дата обращения 25.03.2017г.)

ӘОЖ 81'243

ЖАҒАҢДАҢДЫРУ КЕЗІНДЕГІ КӨПТІЛДІЛІКТІ ҚАЖЕТТІЛІГІН МЕН МАНЫЗЫ

Сағынғалиева Ш.О.

Орал қ.

Көптілді меңгерген адам әуелі өз тілінде ой қортып, туған халқына өнеге болып, өзге жұртпен бәсекеде ырықты орынды иелеп, сан мәдениетті санасына салып сараптай алса, онда ол өз өмірін қалайда мағыналы өткізетін айтулы тұлға болып жетілері қак.

Бүгінгі таңда елімізде «Көптілділік» мәселесі көкейкесті мәселелердің бірі болып саналады. Елбасымыз сол үшін де тілдердің үштұғырлылығын міндеттеп отыр.

Қазіргі білім беру жүйесінде көптілділікті оқыту мен дамытуда Қазақстан Республикасының «Тіл туралы» Заңы, «Білім беруді дамытудың 2011-20 жылдарға арналған жоспары», «Тілдердің үштұғырлығы» мәдени жобасы, «Тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекетті бағдарламасы» басшылыққа алынуда. Сондай-ақ, «Оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған Ұлттық жоспарында» көрсетілгендей, біліктілікті арттырудың жүйесінде көптілді білім беруді дамытудың нақты бағыттары айқындалып, іргелі істер атқарылуда.

Көптілділік мәселесі – Қазақстан үшін ғана емес, бүкіл әлемнің алдында тұрған көкейкесті мәселелердің бірі. Бұл ұғымға жалпылама тоқталсақ... көптілділік, белгілі бір әлеуметтік ортада, мемлекетте бірден үш, одан да көп тілде сөйлей білушілік. Көптілділіктің үштілді меңгеру дәрежесі сол адамның немесе бүтіндей халықтың өмір сүрген тілдік ортасы, әлеуметтік, экономикалық, мәдени өмірі, тұрмыс-тіршілігі секілді көптеген факторларға байланысты.

Қазақстанның болашағы көптілді білім берумен қатар 12 жылдық білім беру саласында осы мақсатты жүзеге асыру мәселесі болып саналады. Сондай-ақ 12 жылдық білім беру үлгісіне ауысу мұғалімнен инновациялық, шығармашылық тұрғыдан ойлауды талап етеді. Кәсіби педагогикалық шеберлікті, шынайылықты талап ететін қазіргі заманда ұстаздың әрбір ісін, жоспарын мұқият зерделеуін қажетсінеді. Яғни жаңаша білім беруде оқытушыларға қойылатын талаптар. Сондықтан көптілді білім берудің мақсаты:

- әлем бірлестігінің жағдайында бәсекеге түсе алатын көптілді тұлғаны дамыту.

Міндеттері:

- әр оқушының жеке қабілеттерін көптілді дамытуды қамтамасыздандыратын жағдай жасау;

– әртүрлі деңгейдегі мәселелерді шешуге бағытталған оқушылардың жобалары.

Күтілетін нәтиже: Көптілді меңгерген, өзін-өзі әлеуметтік және кәсіби билеуге, өздігінен дамуға, өздігінен жетілуге қабілетті тұлға. Қазіргі әлем - жаңалықтар мен өзгеше технологиялар, өзгерістер заманы. Заманның ендігі тетігі бүгінгі күнмен тірлік ететін адамды емес, болашақты кеңінен ой елегінен өткізетін тұлғаны, келешекті кемел ойлай білетін, дүние өзгерістерінің себеп-салдарын жекелік талғаммен емес, жалпы адамзаттық өлшеммен қабылдайтын жандарды қажет етеді.

Көптілділік біздің қоғам үшін Елбасының «үш тұғырлы тіл» тұжырымдамасынан бастау алғаны мәлім. Бұғанға дейін тілдерді қатар дамытуда Қазақстан тәжірибиесінің аз екендігі де ескерілген болуы керек, аталған бағытта нақты іс-шаралар қоғамда өз нәтижесін берерліктей жүзеге асырыла қоймады. Кеңестік кезеңге дейінгі бай дәстүрі, мол лексикалық қоры бар қазақ тілінің кейінгі кезеңдерде әдебиет тілі ғана болып, ғылым мен экономика тіліне айнала алмауы да, көптілділікте (билингвизмде) орыс тілінің басымдылығы ғана емес, үстемдігіне әкелді.

Қоғамдық саяси жағдай, ішкі, сыртқы экономикалық қалып пен қатар тілдердің теңдік дәрежесінің басты шарты - сол тілде сөйлеушілердің әлеуметтік белсенділігін көтеру мәселесі. Қазақ тілінің ғылым мен экономика тіліне айнала алмауының ең негізгі себебі - қазақ тілді ортаның белсенді әрекетінің төмендігінен де болғаны сөзсіз. Ендігі міндет көптілділік мәселесінде өткенді екшеп, тілдердің теңдік мәселесін анықтаудың маңызы зор. Бұған дейінгілерден төмендегідей ескерер тұстарды бөлектеп алу қажет.

Көптілді тұлғаны қалыптастыру көпұлтты еліміздің бірлігінің шарты ғана емес, сонымен қатар өркениет көшінде бәсекеге қабілетті мамандарды даярлаудың алғышарты десек, көптілді ортада ұстаздық етіп жүрген педагогтердің біліктілігін арттыру, түптеп келгенде Елбасы назарындағы «Қазақстан – 2050» Мәңгілік ел стратегиясының іс жүзіне асуындағы іргелі факторларының бірі екені сөзсіз.

Қазіргі инновациялық процес ғылым салаларының тоғысуы мен бірігуіне ғана емес, сонымен қатар тың ғылыми салалардың қалыптасуы мен дамуына да әсер етті. Когнитивтік лингвистика - тіл білімінің қоғамдық-әлеуметтік орны мен рөлінің күшеюіне орай, адамзаттың ой мен тіл, сана мен ойлау, таным мен тілдік қарым-қатынас процестерінің бірлескен әрекеті нәтижесінде тілші-ғалымдар алдында жаңа идея, тың ізденісті қажет ететін сала. Бұл - жалпы тіл білімі мәселерімен де, сондай-ақ жеке тіл білімі мәселелерімен де тығыз байланысты сала. Когнитивтік лингвистика - көптілділікті қарастыратын тіл ғылымының бір саласы. Көптілділік - ұзақ жылдардың жемісі, қазіргі заманға сай адамдар бір тілмен ғана шектелмей, бүгінгі күндегі өзекті мәселелердің бірі - бірнеше тілді ұғып, үйренуде. Біреуге бөтен тіл үйреткіміз келсе, алдымен оған тілдік үлгілер мен тілдік орамдардың көмегімен әлгі тілді сөйлеуді үйретіп алуымыз керек. Қиындықтан қорықпаған қамалды алады демекші, жаңа ұрпақты жасампаз жылдармен келген жаңа заман талабына сай оқу құралдарымен қамтамасыз ету - қашан да ұстаздар қауымының басты міндеті болып қала бермек.

Білім беруді дамытудың 2020 жылға дейінгі мемлекеттік бағдарламасына сәйкес, Орал қаласының Ә.Молдағұлова атындағы №38 мектеп-лицейнде, үш тіл бойынша тереңдетілген білім беруді жүйелі іске асырылуда. Оқу- тәрбие шаралары үш тілде жүргізіледі. Оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру, білім деңгейін көтеру, өздік және шығармашылық жұмыстары пән апталықтары, онкүндіктер, т.б мәдени шараларында үш тілде жүргізіледі.

Көптілді білім- көп мәдениетті тұлғаны қалыптастырудың өзегі. Бүгінгі таңда көп тілді оқыту – жас ұрпақтың білім кеңістігінде еркін самғауына жол ашатын, әлемдік ғылым құпияларына үңіліп, өз қабілетін танытуына мүмкіндік беретін қажеттілік. Үш тілде оқыту – заман талабы десек, оның негізгі мақсаты: бірнеше тілді меңгерген, әлеуметтік және кәсіптік бағдарға қабілетті, мәдениетті тұлғаны дамыту және қалыптастыру. Қазақ тілі мемлекеттік тіл, ал орыс тілі мен шетел тілдерінің бірін білу тұлғаның ой-өрісін кеңейтеді, оның «сегіз қырлы, бір сырлы» тұлға болып дамуына жол ашады, ұлтаралық қатынас мәдениетін, толлеранттілігін және планетарлық ойлауының қалыптасуына мүмкіндік туғызады. Маманға шет тілін меңгеру кез-келген шетелдік ортада өзін еркін ұстап, жаңа кәсіптік ақпараттар легіне немесе жалпы ақпараттық ғаламшарға бейімделу мүмкіндігіне ие болады. Әр адамның түрлі әлеуметтік қызметтерінде жеткен жетістіктерінің нәтижелері түрлі болмақ, сол себептен шетел тілін оқытудың мақсаты тек нақты білім іскерліктерін біліп қана қоймай, сондай тілдік тұлғаны қалыптастыру болып табылады, оған шет тілі «өмір заңдылықтарында» және «нақты жағдаяттарда қарым-қатынас жасай алу үшін» қажет болмақ.

Көптілділік адамдардың өзара түсінісуіне жол ашады. Ұғынысу тікелей жолмен емес, сырттай болуы да мүмкін, бәрібір адамның белгілі бір хабарды ұғып, соған қатысты іс-әрекет жасауына мүмкіндік туады. Алайда, көптілділік адамдардың бір-бірімен ұғынысуында, ойын

еркін, толық жеткізуінде ерекше қызмет атқарады. Көптілділік қоғамда да, өмірде де өзіндік орын алады. Көптілділік - тек адамзатқа ғана тән әрекет; тек адамдар ғана тіл арқылы сөйлей алады, ұғыныса алады. Көптілділік адамзаттың ойлау, пайымдау процесімен бірге жүзеге аса отырып, тілдік қатынастың негізі, басты құралы болып табылады. Осы қарым-қатынас құралы болып табылатын көптілділікті ғалымдар әрқилы ерекшеліктеріне қарай жан-жақты зерттеп келеді. Көптілділік әлемдегі өркениет пен білім жүйесіне сәйкес тыңдаушылардың сөйлеу мәдениетін қалыптастыратын, ой-пікірін дұрыс, сауатты жеткізуге ықпал ететін, адам мен адамның қай тілде болса да түсінісуіне мүмкіндік беретін сала ретінде оқу жүйесіне енгізілді. Бұл сала қоғамдық әлеуметтік өмірді және ғылым мен білімді ұштастыра келіп, болашақ маманның дүниетанымын жетілдіріп, өзінше ой пікір түйіндеуге үйретеді.

Қазіргі уақытта еліміздің басқа мемлекеттермен қарым-қатынасы артып отырған шақта үштілділікті еркін меңгерген, келешекте білімін түрлі саладағы қарым-қатынас жағдайында пайдалана алатын адамды мектеп қабырғасынан оқытып шығару –біздің қазіргі кездегі ең басты міндетіміз.Халқымыз ежелден тіл абыройын биік көтеріп, «Өнер алды – қызыл тіл» деп, сөз өнерін бар өнердің алдына қойып, жоғары бағалаған. Әдетте тіл жөнінде, тіл – адамдар ара қарым-қатынас жасау құралы деп, оған жай-жадағай анықтама берілгенімен, іс жүзінде тіл тек адамдар ара қарым-қатынас жасау құралы ғана болып қалмастан, қайта онан да маңыздысы, ол белгілі бір ұлттың ұлттық сана-сезімі, халықтың халықтық қасиеті, оның жалпы тарихы, әдет-ғұрпы, мәдениеті қатарлыларды тұтастай өз бойына қамтып жататын күрделі ұғым. Сондықтан тіл - мейлі қайсы ұлттың болмасын тарихы мен тағдырының, тәрбиесі мен тағылымының, бүкіл халықтық болмысының баға жетпес асылы, сарқылмас құнды қазынасы, ұлт рухының ұйтқысы болып келген. Өмірде өзге бір ұлттың тілін игерген адам сол халықтың ішкі жан-дүниесін түсініп, күллі мәдени құндылықтарымен танысу орайына ие бола алады. Көптілді білім беру дегеніміз- оқу үрдісі барысында екі не одан да көп тілде білім беру. Көптілді оқыту- жас ұрпақтың білім кеңестігінде еркін самғауына жол ашатын, әлемнің ғылым құпияларына үңіліп, өз қабілетін танытуына мүмкіншілік беретін бүгінгі күнгі ең басты қажеттілік.

Қорыта айтатын болсақ, көптілді білім беру бағдарламасы аясында үштілді меңгеру тәжірибесін жинақтап, әлемдік деңгейде көтерілуіміз керек. Бұл оқушылардың халықаралық жобаларға қатысуын кеңейту, шетелдік әріптестермен ғылыми байланыстарын нығайтуға, шетел тілдеріндегі ақпарат көздеріне қол жеткізуіне мүмкіндік береді. Елдің ертеңі өресі биік, дүниетанымы кең, кемел ойлы азаматтарын өсіру үшін бүгінгі ұрпаққа ұлттық рухани қазынаны әлемдік озық ой-пікірімен ұштастырған сапалы білім мен тәрбие берілуі қажет.

Н.Ә.Назарбаев өзінің Қазақстан халқына жолдаған Үндеуінде: «Біздің болашағымыз білікті де, білімді жастардың қолында»- деп атап көрсетсе, сол жастарды мектеп табалдырығынан бастап дайындауға көш алдында болайық.

Әдебиеттер:

Алметова Н.Ш., Касенова Р.К. Многоязычное обучение в школах Казахстана: опыт, проблемы и решения // Педагогика, №5, 2011г. С.117-122.

Полиязычное образование в Республике Казахстан: стратегия и развитие.

ҚР- нің президенті Н.Ә.Назарбаевтің Қазақстан халқына жолдауы, 2012ж.

УДК 81'243

ISSUES IN BILINGUALISM

Құрманғали Ф.Т.

г.Уральск

Essentially, all humans have a cultural personality, linguistic ability and certain languages they can use to some extent. This is pointed out by Grosjean (1982, p.117) “*language is not just an instrument of communication. It is also a symbol of social or group identity, an emblem of group membership and solidarity*”. This means that languages serve not just as a tool for interacting, but also they show individual’s identity, culture and attitudes. Bilingualism is the knowledge of languages in the communication and normally in cases where individuals come from various cultural and linguistic backgrounds live together in a common place. According to McCarty (2010) there are four basic aspects regarding Bilingualism: individual, societal, family and school. McCarty (2010) considers Bilingual education as bilingualism at the school stage and further he (2010) explains that Bilingual

education should include instructing in two or more languages at school which means school children have to study all the subjects in more than one language. Conversely, it can be noted that other aspects of bilingualism excepting cultural importance may affect bilingual education too. Additionally, languages have prestige and significance as recognized by many communities. McCarty (2010) posits the view that languages can be treated as efficient or inefficient based on the economic leadership and cultural status rated to them by the standards of the community, whereby seems to benefit local or continental languages. Children of immigrants could not use their mother tongue and it seems to be an alternation by the majority languages, perhaps, languages which are valuable in the society or in the curriculum used in the education system (McCarty, 2010). Thus, the usefulness of bilingual education is based on the complicated connections among a number of various factors involving the individuals, classroom activities, school systems and the particular group participated (Baker, 2011). As a whole, the aim of bilingual education is to enable minority language students and support them to fully submerge themselves in their local groups or communities (Magana, 1972 cited in Baker, 2011). Baker (2011) lists a number of different essential aims of bilingual education, for example, a) to help individuals to accept themselves as a part of a specific group and b) to take part in that group or c) to unify the multilingual society and make it linguistically multi-ethnic, multi-tribal and multi-national public administration. Similarly, d) to allow people to interact beyond their communities, e) to arrange compatible language skills which are aiming an employment and prestige or e) to maintain ethnic and religious personality (ibid). Baker (2011) also believes that bilingual education concerns not just educating students, but also sociocultural, political and economic problems within the bilingual education. This essay will discuss different types of of bilingual education by presenting some of the vital features in both weak and strong forms of bilingual programs and then it will acknowledge what are the limitations of study conducted to show the efficiency of bilingual programs.

Types of Bilingual Education

According to Baker (2011) there are eight types of bilingual education. In his classification, Baker (2011) divides bilingual education into three categories, namely, monolingual forms of education for bilinguals, weak forms of bilingual education for bilinguals and strong forms of bilingual education for bilingualism and biliteracy according to the linguistic target of each type of bilingual education.

Monolingual forms of education for bilinguals

Mainstreaming/Submersion is the first monolingual type of bilingual education (Baker, 2011). This program means the education of minority language students in the major language schools whereby students will be structured in the majority languages forcing them not to speak in their native language throughout the curriculum. There is a similar system in the USA which is called Structured Immersion programs. Structured Immersion programs teaches only children of minority languages that makes learning process easier due to the level of the information will be more or less equal for pupils. It can be argued by Valdes (1998) that this type of class pupils communicates only with each other and there is little chance to practice in English with their peers. Valdes (1998) also claims that children do not learn some important skills such as questioning, critical thinking and collaboration. Learners in this program will struggle to cope with the curriculum and as a result they feel anxiety and stressed, even they will leave the school. Besides, submersion classes will affect not only the language performance of the student, but, will also influence on their personality, parents, society, religion, culture and even race (ibid).

Mainstreaming with Pull –Out Classes is the second monolingual type of bilingual education. This kind of education involves withdrawing minority language children from mainstream classes in order to teach compensatory lessons in the language of the majority (Baker, 2011). It can be considered that this kind of program is likely to be more convenient for minority language learners who can acquire language better, communicate more during the school hours, behave friendly, work self-efficiently although Ovando et al (2003) emphasize that withdrawn students may not be able to cope with the curriculum and there will be a disagreement with the major language classmates which caused by stereotypes and divisions into two groups.

Weak types of Bilingual Education for Bilinguals.

Transitional Bilingual Education (TBE) is the first type of education of weak types of bilingualism (Baker, 2011). Baker (2011) claims that the purpose of Transitional bilingual education is assimilationist. This type of education permits minority language students to use their native language as long as they consider themselves as professional language users in order to cope with mainstream curriculum. TBE is a short-term process that raises the usage of the majority language in the classroom,

while decreasing the usage of minority language in the classroom. There are two categories of TBA: early exit and late exit (Baker, 2011). In the 1980s to 1990s early exit TBA was successful. While early exit come TBA come with two years support applying mother tongue, late exit TBA refers to teaching only 40 per cent of the classroom activity in children's native language till 6th grade. Obviously, teachers in such classes should be bilingual and sometimes they assist pupils whom need an extra help to handle linguistic difficulties.

The second type of bilingual education is known as *Mainstream Education with Foreign Language Teaching* (Baker, 2011). This system refers to teaching foreign languages as a compulsory subject in the mainstream program. It is widely accepted that languages such as English, Spanish, German, French and Italian are the globe's mainstream languages. Hence, in many parts of Europe and rest of the world English can be taught as first foreign language due to the fact that it is widely spoken and used almost all significant organizations, for example, European Parliament, European Court and United Nation. Moreover, English is dominant in many internet sites. Because of this, the next generation is being arranged to an extremely multilingual and multicultural future. The disadvantage of this type is that, however, it barely achieves practical bilingualism that student can easily talk with native speakers of a second language. For example, in Canada, Baker (2011) states that majority of the English speaking students are still not fluent in French even when they have studied French for 12 years. Likewise, in England students from the age of 12 to 16 have learned French, German or Spanish and yet the results are very poor. Therefore, *the second language is quickly shrivels and dies* (Baker, 2011, p.218). On the contrary, in Scandinavia and Slovenia numerous students can achieve a good performance on English. Baker (2011) considers that this is because of the motivation or position of English because teaching methods can be effective.

Strong forms of bilingual education for bilinguals

One of first types of strong forms of bilingual education is *Dual language or Two way* bilingual education (Baker, 2011). It is when the minority language students and majority language students will be taught equally in terms of quality in two languages. Lindholm-Leary suggests that this program tries to balance bilingual students who are considered gaining proficiency in two languages (2001, cited in Baker, 2011). For instance, 50 per cent of Spanish speaking students are mixed with 50 per cent of English monolingual students in the classroom. Two languages are used proportionally within the curriculum which makes neither of them powerful. When neither of the languages is dominant children are likely to split among themselves into groups, hence, group formation, exclusion and contradictory competition will happen. Baker (2011) theorizes that in dual programs minority language students should be equivalent to majority language students and if it is impossible, it is suggested to keep minority language children as in the surroundings replaces the majority language. In contrast, if the school accepts too many minority children Baker (2011) believes that it can negatively affect the school's status. One thing to remember is that all the teachers, psychologists and other educational staff would be bilingual. If one teacher is absent, however, they can work in pairs as a group. The crucial idea of Dual program is the language division, in other words, there should not be a combining of the languages. The central goal is to prepare bilingual, bicultural and multicultural individuals (Ibid).

The second strong form of bilingual education is known as *Heritage Language* bilingual education (Baker, 2011). It happens when children of minority language are educated in their home language or heritage language at the same time to accomplish complete proficiency in both languages. It is reasonable to note by Baker that in America heritage language education is well-known as a "maintenance bilingual education" or "developmental maintenance bilingual education". It is still widespread in many parts of the world, namely, Spain, New Zealand and Australia. The main language of the curriculum is heritage language of the minority speaker and yet there are some subjects taught in majority language, selected by school board and school policy. Pupils have to speak in majority language only outside the classroom; hence, they have been persuaded to use minority language only at the classroom. The fundamental mission of the Heritage language program is associated with protection of the children's home language, their ethnic nation and status.

The third strong form of bilingual education program is known as *the Immersion bilingual education*. Immersion bilingual program originated in Canada as a result of educational research in 1960s (Baker, 2011). Middle-class parents who know English encouraged local school managers to create an innovative class whereby giving them an opportunity to develop into bilingual and bicultural. Henceforth, this type of education has been expanded highly sharply in the other parts of Canada and in many European governments such as Spain, Switzerland, Ireland, Scotland and Finland. Immersion

programs have become very influential in the rest of the world, namely Australia, Colombia and South Africa. According to Baker (2011) different types of immersion bilingual programs exist and they are varied in terms of children's age as can be named as early immersion (from the kindergarten), middle immersion (at the age of eight) and late immersion (at the age of ten) and the amount of time spent can be divided into total immersion and partial immersion. Early total immersion has been a really fashionable program in Canada since 1965 (ibid).

Having considered all types of bilingual education by Baker (2011) it is reasonable to say that the group with strong forms for bilingual children includes the best techniques to improve bilingualism. For instance, the monolingual forms of education for bilinguals involves the teaching approaches whose aim is only to direct immigrants the language of where they moved in, without thinking their native language or culture of origin. Such approaches may not accomplish bilingualism and usually they are the reason for child's anxiety, frustration, failure and even the feeling of displeasure towards one of the languages and often it is majority language as it was achieved by compulsion. Weak forms of bilingual programs for bilingualism cannot succeed either. Weak forms of bilingual education are quite good than the monolingual forms of education for bilinguals; however, they indicate immigrants' nationalization into the language and culture of the majority. In some situations, such in Mainstream education with foreign language teaching, the purpose is not nationalization and yet not appropriate for minority students. Only pupils who are good in acquiring language and those who can speak with their parents and relatives in majority language can get advantages the small number of weekly lessons which are arranged by school plan or curriculum. As mentioned before, Baker (2011) emphasizes that the strong forms of bilingual education for bilingualism have the leading systems for an equilingual education. These systems are where relevant consideration is given to both languages and culture, where linguistic diversity is shown in a positive way providing harmony, respectability, agreement and peacefulness in the classroom. In addition, these programs are widely used in bilingual countries such as Canada, Luxembourg, and Indonesia or with a remarkably improved social culture like Japan or Nordic countries.

Now, this paper will focus on research limitations which are accounted by Baker (2011). He (2011) believes that there is no excellent study on bilingual education, thus I will discuss some possible restrictions of bilingual education efficiency research. One of the meaningful limitations of bilingual education is the sample of students during the research. Numerous investigations have a very small number of samples. This is because it would be difficult and even not possible in terms of ethnicity to distribute pupils and groups which have a large number of students. Baker (2011) highlights that bilingual education study should collect the samples of children in both urban and rural educational organizations, including different socioeconomical experience, various ages and different description of teachers. International studies need to involve a variety of bilingual communities, for example, native language minority groups, newcomers and children of majority language who are studying in minority language education. As a consequence, personal distinctions and circumstantial dissimilarities will be definite whereby lead to an ambiguous research outcome. Such outcome will tell about what has been done, not what might regularly be in the future. So, there is no guarantee that such outcomes will be permanent over time due to the simple explanation that educational system are growing and improving all the time.

In conclusion, this paper has attempted to look at strong and weak forms of bilingual education. Considering what has been discussed above, it is possible to say that Baker's (2011) classification of bilingual education is quite well-structured and accurate. It seems to be clear that Immersion bilingual programs and Heritage language bilingual programs have strong forms of bilingual education because they can provide full bilingualism and biliteracy and a high success over the curriculum. I would like to point out that it is important to adopt well-structured and well-planned bilingual program in education which deals with the expectations of where it will put into process, most importantly, that is well accepted by surrounding environment or society, or at least by many so it will be truly sufficient. Bilingualism is a current issue and is inevitable phenomenon in our world community.

References:

1. Baker, C. (2011). *Foundations of Bilingual education and Bilingualism*. Bristol: Multilingual Matters.
2. Grosjean, F. (1982). *Life with two languages*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
3. Laosa, L. (2000). *Non-language Characteristics of Instructional Services for Language Minority Students*. Washington, DC: National Clearinghouse for Bilingual Education.

4. McCarty, S. (2010). Bilingualism concepts and viewpoints. Child Research Net: Research Papers.
5. Mejia, A.M.(2002). Power, Prestige and Bilingualism: International Perspectives on Elite bilingual Education. Clevedon: Multilingual Matters.
6. Ovanda, C., Collier, V., & Combs, M., (2003). Bilingual and ESL Classrooms: Teaching in Multicultural Contexts (3rd edn). New-York: McGraw Hill.
7. Schermerhorn, R.(1970). Comparative Ethnic Relations. New- York: Random House.
8. Valdes, G.(1998). The world outside and inside school: Language and immigrant children. Educational Researcher, 27(6),p.p.4-18.

ӘОЖ 811:373

ЗАМАН ТАЛАБЫ - КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ

Навекова Д.Б.

Орал қ.

Біз білім беру саласының өзекті мәселелерін қайта қарастыруды талап ететін, адам қызметінің барлық салалары жаһандану үдерісін кешіп жатқан дәуірде өмір сүріп жұмыс істейміз. Сондықтан, бүгінгі таңда ақпараттық және коммуникативтік құзыретілікпен қатар көпмәдениеттілік те жаһандық білім беру қауымдастығының тануынша білім беру саласының негізгі құзыреттілігі және жаһандық білім кеңістігін қалыптастырудағы басты бағыттардың бірі болып саналады. Көптілді білім беру дегеніміз- оқу үрдісі барысында екі не одан да көп тілде білім беру. Мемлекетіміздің мектеп реформасында қаралған үш тілде оқыту-қазіргі заман қажеттілігі. Осы мақсатта қазақ, орыс, ағылшын тілдері ұлтына қарамастан тең дәрежеде асырылады.

Көптілді білім- көп мәдениетті тұлғаны қалыптастырудың өзегі. Бүгінгі таңда көп тілді оқыту – жас ұрпақтың білім кеңістігінде еркін самғауына жол ашатын, әлемдік ғылым құпияларына үңіліп, өз қабілетін танытуына мүмкіндік беретін қажеттілік.

Көптілді оқыту- жас ұрпақтың білім кеңестігінде еркін самғауына жол ашатын, әлемнің ғылым құпияларына үңіліп, өз қабілетін танытуына мүмкіншілік беретін бүгінгі күнгі ең басты қажеттілік. Әр адамның рухани-адамгершілігін арттыру үшін, бүгінгі тез өзгеріп жатқан дүниеде өмір сүріп, еңбек ету үшін жан-жақты болу қажет. Осыған орай, бүгінгі таңда Қазақстанға ақпараттық-технологиялық, ғылыми, медициналық, оқу-әдістемелік т.б. салаларда жаңалықтарды, әлемдік ілгері тәжірибелерден хабары болып, бұл жаңалықтарды өзінің ана тілінде халқының игілігіне пайдалану үшін халықаралық байланыстарды нығайтып, әлем аренасына шығу үшін көп тіл білетін мамандар қажет. Осы бағытта балабақшалар, мектептер, ЖОО-дары өз үлесін қосуда

Үш тілде оқыту – заман талабы десек, оның негізгі мақсаты: бірнеше тілді меңгерген, әлеуметтік және кәсіптік бағдарға қабілетті, мәдениетті тұлғаны дамыту және қалыптастыру. Қазақ тілі мемлекеттік тіл, ал орыс тілі мен шетел тілдерінің бірін білу тұлғаның ой-өрісін кеңейтеді, оның «сегіз қырлы, бір сырлы» тұлға болып дамуына жол ашады, ұлтаралық қатынас мәдениетін, толлеранттілігін және планетарлық ойлауының қалыптасуына мүмкіндік туғызады. Маманға шет тілін меңгеру кез-келген шетелдік ортада өзін еркін ұстап, жаңа кәсіптік ақпараттар легіне немесе жалпы ақпараттық ғаламшарға бейімделу мүмкіндігіне ие болады. Әр адамның түрлі әлеуметтік қызметтерінде жеткен жетістіктерінің нәтижелері түрлі болмақ, сол себептен шетел тілін оқытудың мақсаты тек нақты білім іскерліктерін біліп қана қоймай, сондай тілдік тұлғаны қалыптастыру болып табылады, оған шет тілі «өмір заңдылықтарында» және «нақты жағдаяттарда қарым-қатынас жасай алу үшін» қажет болмақ. Халқымыз ежелден тіл абыройын биік көтеріп, «Өнер алды – қызыл тіл» деп, сөз өнерін бар өнердің алдына қойып, жоғары бағалаған. Әдетте тіл жөнінде, тіл – адамдар ара қарым-қатынас жасау құралы деп, оған жай-жадағай анықтама берілгенімен, іс жүзінде тіл тек адамдар ара қарым-қатынас жасау құралы ғана болып қалмастан, қайта онан да маңыздысы, ол белгілі бір ұлттың ұлттық сана-сезімі, халықтың халықтық қасиеті, оның жалпы тарихы, әдет-ғұрпы, мәдениеті қатарлыларды тұтастай өз бойына қамтып жататын күрделі ұғым. Бір азаматтың өз ана тіліне қанық болуы шарты астында өзге бір ұлттың тілін жетік игеріп, сол ұлт азаматтарымен ойдағыдай тіл табыса білуін үлкен біліктіліктің белгісі деуге болады. Өмірде өзге бір ұлттың тілін игерген адам сол халықтың ішкі жан-дүниесін түсініп, күллі мәдени құндылықтарымен танысу орайына ие бола

алады. Азаматтарымыздың қазіргі ай сайын алға ілгерлеп, күн сайын жаңарып, тез қарқынмен дамып бара жатқан өзгерісшең өмірге ойдағыдай сәйкесуі үшін, қос тілді болып қана қалмай, қайта көп тілді болуы төтенше қажеттілікке айналуда. Бұлай істеу әр азаматтың өзіне де, өзгеге де тиімді. Сондықтан қазіргі қоғамда көп тілді болу кез келген адамды кең өріске, тың өмірге бастайтын жол есептелмек. Көп тілді меңгерген адам әуелі өз тілінде ой қортып, туған халқына өнеге болып, өзге жұртпен бәсекеде ырықты орынды иелеп, сан мәдениетті санасына салып сараптай алса, онда ол өз өмірін қалайда мағыналы өткізетін айтулы тұлға болып жетілері анық.

Бүгінгі таңда елімізде «Көптілділік» мәселесі көкейкесті мәселелердің бірі болып саналады. Елбасымыз сол үшін де тілдердің үштұғырлылығын міндеттеп отыр. Көпмәдени және көптілді білім беру мәселесінің өзектілігі бүкіл әлемнің экономикалық, мәдени және саяси салаларының интеграциясына бет алуымен тығыз байланысты. Біздің тануымызша, көптілді білім беру бірнеше тілді қатар оқу арқылы арнайы білім алу және әр түрлі елдер мен ұлттардың тарихи-мәдени және әлеуметтік тәжірибелерін меңгеру және соның көмегімен әлемдік мәдениетке мақсатты түрде қосылу үдерісі.

Көптілділік мәселесі – Қазақстан үшін ғана емес, бүкіл әлемнің алдында тұрған көкейтесті мәселелердің бірі, себебі, жаһандандыру және киберкеңестікке шыққан заман тілдерді білуді талап етеді.

Бұл ұғымға жалпылама тоқталсақ. Көптілділік, полилингвизм- нақтылы коммуникативтік жағдайдың әсер етуімен белгілі бір әлеуметтік ортада, мемлекетте бірден үш, одан да көп тілде сөйлей білушілік. Мұның өзі жеке адамның көптілділігі және ұлт пен ұлыстың көптілділігі болып бөлінеді. Көптілділіктің үш тілді меңгеру дәрежесі сол адамның немесе бүтіндей халықтың өмір сүрген тілдік ортасы, әлеуметтік, экономикалық, мәдени өмірі, тұрмыс-тіршілігі секілді көптеген факторларға байланысты. Ұлттық құрамы бірыңғай, бірғана этнос мекендейтін мемлекетте көптілділік сирек. Онда жеке адамның ғана көптілділігі ұшырасады. Көптілділік: жаппай көптілділік, ішінара көптілділік болып бөлінеді.

2012 жылдың 27 қаңтар күні Нұрсұлтан Назарбаев жыл сайынғы Қазақстан халқына жолдауында ұлттық білім беру саласының негізгі артықшылықтарын анықтады

Алдымен, қазақстандық түлектер шетел жоғары оқу орындарында оқи алатындай білім беру сапасы бәсекеге қабілетті, жоғары сапалы болуы керек. Бүгін 2011-2010 жылдарға арналған негізгі құзыреттіліктерінің бірі үштілділік, еуразиялық көпмәдениеттілік, коммуникативтілік пен технократтылық болып саналатын Қазақстан Республикасының білім беру саласын дамытудың мемлекеттік бағдарламасын іске асыруды қамтамасыз етуге бағытталған жұмыстар аяқталды деуге болады.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасындағы көптілді білім беру жоғары білім беру саласының негізгі бағыттарының бірі болып саналады. Көптілді тұлғаны қалыптастыру жолында жоғары оқу орнының рөлі зор, себебі негізгі құндылықтар мен өмірлік қағидалар осы уақытта қалыптасады. Жоғары оқу орнында студент өзінің мәдени-ұлттық, этникалық қажеттіліктерін жүзеге асырып, оның бойында гуманистік, жалпы адамзаттық қасиеттердің қалыптасуына қолайлы жағдай және орта жасалады.

ҚР Президенті 2011-2020 жылдарға арнылған ҚР білім беру жүйесін дамыту бағдарламасы, 2011-2020 жылдарға арналған Тілдерді дамыту мен қолдану бағдарламасы мен «Тілдер үшбірлігі» мәдени бағдарламасына сәйкес, 2020 жылға қарай қазақ тілін барлық қазақстандықтар, орыс тілін – 95% және ағылшын тілін – 25% меңгерулері тиіс.

2011 жылы бакалавриат деңгейінің типтік оқу бағдарламасына «Кәсіби қазақ (орыс) тілі» мен «Кәсіби шет тілі» пәндері енгізілді. Халықаралық стандарттарға сай тілдерді оқудың деңгейлік моделі енгізілуде, институционалды және арнайы аккредиттеуден ЖОО-ры үш тілде өтуі мүмкін, ЖОО-на арналған негізгі оқулықтарды мемлекеттік тілге аудару, құрастыру мен басып шығару бойынша жүйелі жұмыстар жүруде.

Жоғары білікті, бәсекеге қабілетті, халықаралық білім кеңістігі мен еңбек нарығы үшін мобилді мамандарды дайындауда оқытушының өзге де тоқаптардың қатарында тілдік құзыреттілігі маңызды рөл атқарады.

Көптілді оқытуды дамыту білім кеңістігін кеңейтуді, тәжірибе алмасуды, қазақстандықтардың лингвистикалық капиталын арттыру мен жаһандану мен плюралистік демократиялық қоғамда тиімді бола алатын көптілді тұлғаны қалыптастыруды талап етеді.

Көптілділік біздің қоғам үшін 2006 жылғы Елбасының «Тілдердің үштұғырлылығы» – «Триединство языков» - «Trinity of languages» тұжырымдамасынан бастау алғаны мәлім. Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан-2050» Стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Жолдауында: «Үш тілді меңгеру – біздің еліміздің әрбір азаматына өмірдегі шексіз жаңа мүмкіндіктерді ашады. Қазақстанды әлем халқы үш тілді бірдей

пайдаланатын жоғары білімді мемлекет ретінде тануы керек», - деген болатын. Ендеше, Қазақстанның білім беру жүйесінде үштілді оқыту мәселелерінің көтерілуі заман талабынан туындап отырғаны айқын.

Қазіргі таңда адам қызметінің барлық салаларында жаһандану үрдісі орын алғандықтан, білім беру саласында қайта қарастырулар жетілдіруде. Сол себептен ақпараттық-коммуникативтік құзырлықпен қатар, полимәдениеттілік бүгінгі уақытта әлемдік білім беру қоғамдастығының кеңістігін қалыптастыратын білім беру құзырлығының басты бағыттарының бірі ретінде анықталды.

Тілдерді дамыту – еліміздегі мемлекеттік саясаттың аса маңызды бағыттарының бірі. Тіл проблемаларын оңтайлы шешу – ұлтаралық қатынастар үйлесімділігінің, халық бірлігі мен қоғамдық келісімді нығайтудың түпқазығы болып табылады. Елбасымыз үстіміздегі жылы Қазақстан халқына арнаған “Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан” атты Жолдауында “Тілдердің үштұғырлығы” мәдени жобасын жүзеге асыруды ұсына отырып, қазақ елін әлемдегі үш тілді қатар тұтынатын білімді де білікті ел ретінде танытуымыз қажет екенін және мемлекеттік тіл – қазақ тілі, ұлтаралық қарым-қатынас тілі – орыс тілі мен жаһандық экономикаға табысты кірігу тілі – ағылшын тілі болуы тиіс екенін ерекше атап көрсеткен.

Қазіргі уақытта аталған Жарлыққа сәйкес “Тілдердің үштұғырлығы” мәдени жобасын іске асыру мақсатында қоғамдық өмірдің барлық салаларында қазақ тілінің мемлекеттік тіл мәртебесіне сәйкес қолданылуын қамтамасыз ету, ресми тіл, ұлтаралық қатынас тілі ретінде орыс тілінің функцияларын сақтау, жаһандық экономикаға ойдағыдай кірігу тілі ретінде ағылшын тілін дамыту жөніндегі шаралар кешені қолға алынып отыр.

Қазақстан үшін үштұғырлы тіл – елдік бәсекеге қабілеттілікке ұмтылудың бірінші баспалдағы. Өйткені, бірнеше тілде еркін сөйлей де, жаза да білетін қазақстандықтар өз елінде де, шетелдерде де бәсекеге қабілетті тұлғаға айналады.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев өзінің жылдағы дәстүрлі Жолдауында «Тілдердің үш тұғырлығы» мәдени жобасын іске асыруды жеделдету тиістігіне ерекше мән береді. Сонымен қатар бүкіл қоғамымызды топтастырып отырған мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілін оқытудың сапасын арттыру қажеттілігіне ерекше назар аударады. Сондықтан қазақ тілін тереңдетіп оқыту, сонымен қатар көптілділікті меңгеруді жолға қою- бүгінгі таңдағы орта білім жүйесінде педагогикалық үрдістің негізгі бағыттарының бірі. Сайыстарды үш тілде өткізе алатын деңгейге жетті.

Қорыта айтқанда, біліктілікті арттырудың жаңа жүйесін іске асыра отырып, біз педагогтың кәсіби өсуін, оның бәсекеге қабілеттілігі мен жастар үшін педагогикалық мамандықтардың тартымдылығын арттыруды, академиялық ортаны жанартуды мақсат етеміз.

Әдебиеттер:

Р.Ж. Жаминова. Модульдік оқыту технологиясын қолдана балалардың тілдік құзыреттілігін қалыптастыр. 2012 ж. 115-120 б.

Ы. Солташұлы. Заман талабы-көп тілді болу. 2012 ж- 14-15 б.

Е.И. Пассов. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению 1991ж —16 б.

С.Г.Тер-Минасова. Язык и межкультурная коммуникация. 2008. С– 264-270

УДК 80

РЕАЛИЗАЦИЯ ПОЛИЯЗЫЧИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Короткова Г.А.

г.Уральск.

Главная проблема современного мира - это согласие и взаимопонимание между людьми, преодоление трудностей межнационального отношения.

Целью образования на современном этапе становятся не только знания, но и формирование ключевых компетенций, которые должны вооружить молодежь для дальнейшей жизни в обществе.

Главная цель, стоящая перед учителями и учениками современной казахстанской школы, – это развитие поликультурной личности.

Задачи:

- создании благоприятной образовательной и воспитательной среды, способствующей формированию социально-активной личности;
- осуществление межпредметных связей на уроках, интегрирование;
- расширение кругозора учащихся и культурное взаимообогащение путем овладения тремя языками,
- воспитание общечеловеческих ценностей.

Ожидаемые результаты: Знать и свободно владеть устно и письменно русским языком, свободно владеть государственным языком, в достаточной мере владение английским языком, уважение культурных ценностей других народов, стать конкурентоспособным специалистом, жить в мире и согласии с разными народами.

ПОЛИКУЛЬТУРИЕ-ЭТО КАЧЕСТВО ЛИЧНОСТИ. Поликультурное образование (гр. многокультурное) - это образование, построенное на идеях подготовки подрастающего поколения к жизни в условиях многонациональной и поликультурной среды. Целью такого образования является формирование умения общаться и сотрудничать с людьми разных национальностей, рас, вероисповеданий, воспитание понимания своеобразия других культур, искоренение негативного отношения к ним.

Полиязычие – основа формирования поликультурной личности. Полиязычным можно назвать человека, говорящего, понимающего и умеющего в различных ситуациях общения пользоваться иностранными языками. Полиязычие – веление времени. Поэтому перед преподавателем стоит важнейшая задача – использовать весь свой уникальный опыт и знания культурных традиций народов и этносов, общечеловеческих ценностей и мировой культуры в создании благоприятной образовательной и воспитательной среды, способствующей формированию социально-активной личности.

Выступая на съезде учителей, президент нашей страны Н.А. Назарбаев отметил, что «Обучение казахскому языку всегда будет приоритетно. Необходимость в английском языке - это мировая тенденция и также очевидная необходимость. А прекрасное владение русским языком - это наше богатство, которое потерять крайне неразумно. Для нас будет великим преимуществом, если мы будем в совершенстве владеть казахским, русским, английским языками»

Полиязычие - высокая цель, поставленная нашим Президентом, и к которой каждый должен стремиться.

Приведу примеры из собственного опыта работы по реализации полиязычия.

Я.А. Каменский писал: «При обучении языкам надо широко использовать приём сравнения. Особенно важно сравнивать слова и грамматические формы нового языка с родным или другим хорошо знакомым языком. Важно находить общее и различное...» Здесь мне на помощь приходят учителя английского и казахского языков. Желательно, чтобы они проверили конспект урока и присутствовали на уроках или это будет интегрированный урок.

На уроках русского языка при изучении лексики в 5 классе можно предлагать учащимся задания типа «составь синонимический (антонимический, омонимический) ряд к слову ..., используя, кроме русских синонимы (антонимы, омонимы) из других известных тебе языков»

«**Родина** - отчизна, отечество родная страна, родная земля ,отчий край, край отцов. Отан, Атамекен, туған жер, туған ел .

Красивый-прекрасный, великолепный, живописный, изящный, прелестный.

Әдемі, әсем, көркем, сұлу . Beautiful, handsome, (this is very beautiful)

Известный — признанный, популярный, прославленный, распространенный Әйгілі, атақты, белгілі. **Famous**, well-known,celebrated.

При изучении темы «Фразеология» одним из заданий может быть задание привести аналогичный фразеологизм из казахского, английского или какого либо другого (если это известно детям) языков. Жить как кошка с собакой – A cat and dog life. Итше таласу .

Работа с текстом по технологии Инсерт. Один и тот же текст «Наурыз» дан на казахском , русском и английском языках.

1 задание. Прочитать текст на казахском языке. Заполнить таблицу. Ответить на поставленные вопросы (на русском языке). Цель задания: умение общаться на нескольких языках.

2 задание. Перевести. Сравнить свой перевод с данным текстом на русском языке. Исправить. (Работа в группах).

НАУРЫЗ

Наурызды қазақтар - Жаңа жыл көктемде жыл басы ретінде атап отырған. Наурыз мейрамын мерекелеген уақытта туыс-туысқандары мерекелік дастархан басында жиналып татуласқан, сыйлықтармен алмасқан және жақсылық істеген. Бұл ежелгі мейрамның басты салтты тағамы - наурыз көже. Онын, құрамына кіретін 7 киелі сан бастауды көрсетеді, 7 элементтің бар екенін олар: су, ет, ұн, бидай, сүт, тұз, май. Бұл компоненттер бақыттың, сәттіліктің, даналықтың, денсаулықтың, байлықтың, жылдам дамуды, аспаның ашықтығы, осындай символдар болып табылады. Көктемде адамдар жеңілдеп және рухани тазаруға тырысады - қарыздарын береді), ескі заттарын лақтырады, киім-кешектерін, үйлерін, арықтарын тазартады. Олар жақындарынан істеген күналарына кешірім сұрайды, кешіріліп татуласады, қонаққа шақырады, туыстарына сыйлық жасайды. Әрбір адам 7 үйде болып, өз үйінде 7 қонақ қабылдауы тиіс.

НАУРЫЗ

День нового года — Наурыз — казахи отмечали как начало весны. Во время празднования Наурыза происходило примирение родственников за праздничным столом, обмен подарками и пожелание благ. Главное ритуальное блюдо этого древнего праздника - наурыз көже. Оно включает в себя 7 обязательных элементов, олицетворяющих 7 жизненных начал: вода, мясо, пшено (рис, пшеница) и молоко, соль, масло, мука. Эти компоненты символизировали счастье, удачу, мудрость, здоровье, богатство, быстрый рост, покровительство неба. Весной люди стараются обновиться физически и духовно - отдают долги, выбрасывают старые вещи, чистят одежду, жилье, арыки. Они просят прощения у близких за прошлые грехи, мирятся с соседями, приглашают гостей, делают подарки родным. Каждый должен побывать в семи домах и принять у себя семь гостей.

3 задание. Прочитать данный текст на английском языке. Продолжить заполнять таблицу .

Составить диалог по данному тексту на двух или трёх языках (по выбору):

1 группа -на казахском и русском языках.

2- на английском и русском, казахском и т. д.

NAURYZ

The New Year Day - Nauryz was celebrated by the Kazakhs as a beginning of spring. During the celebration of Nauryz relatives made up at the festive table, exchanged presents and wished prosperity to each other. The main ritual dish of this ancient holiday is Nauryz Kozhe. It includes 7 compulsory elements, each standing for a vital beginning: water, meat, flour, millet (rice, wheat), milk, salt, butter. These components symbolize happiness, luck, youth, health, wealth, quick growth, the heaven's patronage. In spring people try to get renewed physically and spiritually — give debts, throw away old things, brush clothes, housing, canals. They apologize to their close people for the past sins, make up with neighbours, invite guests, prepare presents for the relatives. Everybody should visit seven houses and accept seven quests .

Во время внеклассной работы, на факультативе можно дать такие задания:

Технология Инсерт .				
Текст«Наурыз»				
!- <u>понравилось.</u>	? —хотел бы <u>поразмыш-</u> <u>лить.</u>	- этого я не знал.	+ новые знания	✓- это меня в <u>взволнова</u> <u>ло</u>
<u>Примире-</u> <u>ние</u> <u>родствен-</u> <u>ников ...</u>	Почему именно эти <u>ком-</u> <u>поненты</u>	У <u>инфинити</u> <u>ва в</u> <u>английс-</u> <u>ком языке</u> <u>несколько</u> <u>форм.</u>	На <u>каждом</u> <u>языке</u> <u>текст</u> <u>имеет</u> <u>разный</u> <u>смысл.</u>	Надо <u>учить</u> <u>языки..</u>

• Какая частица одного языка в другом может быть вопросом? (Не: отрицательная частица в русском языке и «что?» - в казахском)

• Какой русский глагол 1-го спряжения, 1-го лица, единственного числа настоящего времени в казахском языке имеет обратное (антонимичное) значение? (Беру: «получаю» в русском языке и «дать» - в казахском) (Слайд 17)

• Какой омоним в одном языке обозначает дьявола, а в другом – одно из чисел? (Бес: «дьявол» в русском языке и «5» - в казахском)

• Расшифруйте ребус и запишите значения омонима в русском и казахском языках:

(Май: 5-й месяц в русском языке и «масло» - в казахском – м – а – й)

Аналогичная категория в 7 классе содержала вопросы:

• Это междометие вы произносите, если, например, хотите чем-то восхититься. В то же время в другом языке это название одного из небесных тел, о котором можно сказать: «Светит, но не греет». О чем речь? (Ай - междометие в русском языке и «луна» - в казахском)

• Когда состояние означает то же, что и место, куда мечтает попасть любой человек, навсегда покинув этот грешный мир? (Рай - «место вечного блаженства души» в русском языке и «состояние» - в казахском)

• Мы это междометие обычно выкрикиваем, если нам больно. А как бы мог вскрикнуть Архимед, вылезая из ванны, если бы он был казахом? (Ой - междометие боли в русском языке и «идея, мысль» - в казахском языке - «эврика! нашел!»).

Данные формы работы можно использовать на всех этапах урока:

- особенно во время актуализации ранее усвоенных знаний и умений;
- открытия нового знания;
- закрепления;
- самоанализа и самоконтроля;
- проведения физминутки.

На уроках литературы реализовать задачу полиязычия тоже несложно. Так, например, во время урока литературы, посвящённого творчеству Шекспира в 8 классе, школьники по желанию могут выучить монолог Гамлета «Быть или не быть...», на русском языке или на языке оригинала.

В 9 классе Письмо Татьяны» (Отрывок из романа «Евгений Онегин» Пушкина А.) можно рассказать наизусть на русском языке или на казахском в переводе Абая.

В подобных ситуациях надо предложить ребятам сравнить произведение или его отрывок на языке оригинала и в переводном варианте и сделать вывод об особенностях переводной литературы. Школьники приходят к выводу, что на языке оригинала произведение более эмоционально, образно, красиво, а переводчик, каким бы гениальным он ни был, вносит что-то свое, личное, в какой-то мере обедняя, изменяя, пусть и незначительно, эмоциональную и содержательную сторону произведения. Это ли не лучший и убедительнейший пример того, что произведения лучше читать на том языке, на котором они созданы. А для это, в свою очередь, необходимо владеть иностранным языком, для чего и нужно изучать, кроме родного, и другие языки.

На уроках литературы в 5 классе при изучении пословиц и поговорок мне, как думаю и другим учителям, не раз приходилось давать опережающие задания подобрать аналогичные русским пословицы и поговорки на государственном, изучаемом иностранном и, по возможности, языке своей этнической группы. Это тоже является стимулом к изучению других языков, воспитанию поликультуры. Дети могут подготовить рисунок, написать антонимичные пословицы.

Вот лишь несколько примеров соответствия пословиц, поговорок, фразеологизмов в русском и казахском языках с подстрочным переводом казахских пословиц:

- Бүйректен сирақ шығару — букв.: Почку превратить в голень. Смысл: вкривь и вкось.
- Ертеңгі құйрықтан бүгінгі өкпе артық — букв.: Лучше иметь сегодня легкие, чем надеяться на завтрашний курдюк. По смыслу: лучше синица в руках, чем журавль в небе.
- Өз қотырын өзі қасу — букв.: Каждый сам свою болячку чешет. Смысл: сам по себе.

Можно найти данную таблицу в интернете. Выразительно прочитать или выучить наизусть пословицы. Например, английские и русские пословицы-двойники

Многие русские пословицы имеют своих «двойников» в белорусском и украинском языках.

Береги честь смолоду. Шануй гонар зámалада.

- Язык мой – враг мой. Язык мой – враг мой.
- Лес рубят – щепки летят. Лес рубяць – трэскі ляцяць.
- Яйца курицу не учат. Яйцы курыцу не вучаць.

И вновь возможность учителю ненавязчиво сделать поучительный вывод: лучше знакомиться с литературой и устным народным творчеством на языке оригинала.

Вот так, мягко, ненавязчиво, без особых принуждений учитель может подводить ребенка к необходимости овладения несколькими языками.

Поставив перед собой непростую задачу работать с тремя языками, я прежде всего должна была заняться собственным самообразованием - практиковаться в употреблении государственного языка, чтобы своим примером «заразить» своих учеников. А желание изучать языки других народов - это начало доброго отношения с самим народом, осознание принадлежности к мировому сообществу, приобщение к культурным общечеловеческим ценностям. Но одного желания недостаточно. Чтобы добиться результата, необходима упорная, из урока в урок, кропотливая работа, движение хоть маленькими шажками, но вперед. От педагога требуется масса времени на тщательное продумывание и планирование занятий такого рода, на изготовление дидактического раздаточного материала. Но осознание того, что я делаю нужное и важное дело, а также зримые успехи моих учеников стоят затраченных усилий.

Полиязычие - требование современности, и не учитывать это по меньшей мере неразумно и недальновидно. Время действовать!

В казахском языке есть такая мудрая пословица: **«Әр елдің салты басқа, иттері қара қасқа»** Сколько стран, столько обычаев. **Every country has its customs**

Отсюда сам собой напрашивается вывод: чем больше языков ты знаешь, тем с большим количеством людей ты имеешь возможность общаться, тем богаче твой духовный мир, а значит и твоя культура.

Литература:

1. «Концепция развития образования Республики Казахстан»
2. Закон Республики Казахстан от 11 июля 1997 года «О языках в Республике Казахстан»
3. Королевство трех языков. Шымкент 2006 г. ТОО «ШИКУЛА и К»
4. Дергач А.В. Обобщение педагогического опыта. 2015.
5. Проблема двуязычия, взаимодействия и взаимовлияния языков, языковых ситуаций и языковой политики (Алтынбекова О.Б., Араева Л.А., Белоусов В.Н., Голев Н.Д. и другие) 2010

«ҮШТҰҒЫРЛЫ ТІЛ» ИДЕЯСЫНЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСУЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Нурмахова Ж.Б.

Орал қ.

«Тиісті білім мен білік алған еліміздің кез келген азаматы әлемнің кез келген елінде қажетке жарайтын маман болатындай деңгейге көтерілуі керек.»

(Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауынан)

Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан - 2030» стратегиясының жиырма алтыншы бағытында «Тілдердің үштұғырлығы» мәдени жобасын кезеңдеп іске асыруды ұсынамын. Қазақстан бүкіл әлемде халқы үш тілді пайдаланатын мәдениетті ел ретінде танылуы тиіс. Бұлар: қазақ тілі – мемлекеттік тіл, орыс тілі – ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілі – жаһандық экономикаға ойдағыдай кірігу тілі» делінген. Елбасымыздың «Тілдердің үштұғырлығы» жобасын ұсынуы бекер емес. Елбасының «Қазақстан келешегі жастардың қолында» деп үнемі айтып жүргені – бүгінгі жастарымыз білімді, білік болса, келешекте мемлекетімізді гүлдендіріп, әлеуеті зор елдердің қатарына қосады деп сенім білдіргені. Ендеше осындай әлемдік стандарттарға сай келетін маман болуы үшін қазақ, орыс, ағылшын тілін оқытып жүрген мектеп мұғалімдері бұл талапқа ілесуі керек.

Үштұғырлы тіл – нақты тұлға, ұжым, халықтың белгілі бір қоғамда қарым-қатынас үрдісінде қажет болған жағдайда үш түрлі алма-кезек қолдану құбылысы. Біз үштілділікті тәуелсіз еліміз үшін стратегиялық мәні бар ерекше құбылыс деп бағалаймыз, үштілділіктің кез-келген сыңары ретінде кез-келген шет тілін алуға болар еді, бірақ біз бұл жерде де қоғамның нақты сұранысы басым түскен қазақ, орыс, ағылшын тілдеріне ерекше мән бергені жөн деп түсінеміз. Еліміз бен жерімізге ие болатын жастар үштілді қатар меңгеруі тиіс. Біздің мемлекеттік тіліміз, ал жан-жағынан өзге тілдер мемлекеттік тілді қолдап, уық секілді қадалуы қажет. Әлемдік ғаламдандырудың өзкізгіші, ғаламдандыру тілі болып танылған ағылшын тілін білу ағылшын тілді елдермен тиімді байланысқа түскен әлемдік деңгейде өз орнын ойып тұрып ала бастаған Қазақстан үшін қажеттілік.

Үш тілді оқытуда дамыған мемлекеттер:

✚ Германия 80 жылдарда XX ғасырда білім беруге ерекше көңіл бөлген мемлекеттердің бірі.

✚ Жапония (1955-1985жж) аралығында білімді қаржыландыруға 20 есеге артқан.

✚ Норвегия 1994-1998жылдар аралығында орта білім берудің реформасы жүргізілген.

Үш тілде білім беру дұрыс па? – деген сұраққа КСРО мемлекеттік сыйлығының иегері, білікті мұғалім Қанипа Бітібаева: «Білім беру жүйесінде ең бірінші бала тұр. Біздің басты қажеттілігіміз – осыны естен шығарып алатынымыз. Өмір өзгерістерден тұрады. Білім саласындағы реформалар, түрлі бағдарламалар болуы – заңдылық. Бірақ бұл салада төңкеріс жасауға мүлдем болмайды. Бәріне байыппен һәм ақылмен келуге тиіспіз. Өйткені бұл жерде ұлт болашағы тұр. Бала эксперименттің басты объектісіне айналмауы тиіс. Бұл – бір. Екіншіден, жаңа заманның жаңа талаптары болатыны бесенеден белгілі. Жаңа технологияның жағымды жаңалықтары пайдаланғанымызбен, дәстүрлі педагогиканың жетістіктерін жоққа шығара алмаймыз. Десек те, менің көңіліме қонатыны – Елбасының дарын тәрбиелеуге назар бөліп отырғаны. Баланың құзырлылығын, өз менталитетін қалыптастыруға зор мән берілуінің ел ертеңі үшін маңызы зор. Бүгінгінің мұғалімінің басты мақсаты – нәтижеге бағытталған білім беру болуы тиіс. Өйткені біз нарық заманында өмір сүріп отырмыз. Сондықтан әр мұғалімінің санасында «Мен нарықтан қалай шығамын?» деген сауал тұруы тиіс. Ал оның өнімі – бала!». Ия, осы айтылған ойдан көп нәрсе түсінуге болатынын ұқтым.

Көптілдік – бұл уақыт талабы. 2016-2019 жылдар аралығында бастауыш буыннан бастап, жоғарғы буынға дейінгі сыныптарда іске асырылатын «Мәңгілік Ел» патриоттық актісі білім беру мазмұнын жаңарту аясында жалпы білім беру бағдарламаларына енгізу қарастырылған. Қазіргі таңда, білім мазмұны жаңартылған бастауыш, негізгі және орта білім берудің оқу бағдарламасын әзірлеу «Мәңгілік Ел» құндылықтарына бағдарлануымен жүзеге асырылып жатыр. Сонымен қатар барлық мектептерде химия, физика, биология, информатика пәндері

ағылшын тілін меңгеру үстінде. Бұл жағдайда ағылшын тілі пәні мұғалімдерінің жетекшілігімен арнаулы курс ұйымдастырылуда. Жалпы, дүниежүзілік білім мен ғылымның ағылшын тілінде жүзеге асырылып жатқаны жасырын емес. Сол себепті өскелең ұрпақтың ағылшын тілін жетік меңгеріп, сол тілде білім алуы шарт. Мемлекет басшысы Н.Ә.Назарбаев дамыған отыз елдің қатарына кіру туралы үнемі айтып келеді. Бұл қадамның негізгі шарты – адам капиталы десек, болашақ ұрпақтың білім мен сауат тұрғысынан бәсекеге қабілетті болуы аса маңызды. Осы тұста Білім және ғылым министрі Сағадиев Ерлан Кенжеғалиұлының жасап жатқан реформасын толық қолдауға болады. Мәселен, Назарбаев мектептерінде барлық пәндер ағылшын тілінде өтеді. Бұл мектептің түлектері орта мектепті тәмамдаған тұста, шет тілін жетік меңгеріп шығады. Ал мұндай сауатты жасөспірім кез-келген дамыған мемлекеттің жоғарғы оқу орнына түсуге мүмкіндік алады. Біз қоғамымызға көптілді білім беруді саналы, сауатты және дұрыс енгізу оқушылардың көпұлтты және көпмәдениетті ортаға бейімделуіне, басқа мәдениетке құрметпен қарауға септігін тигізіп, бәсекеге қабілетті, өмірде белсенді, оң көзқарастағы тұлға болып қалыптасуына септігін тигізеді деп есептейміз.

Әдебиеттер:

1. «Қазақстан мектебі» журналы №8,2016ж
2. «Қазақстан мектебі» журналы №11,2016ж
3. «Білім» ғылыми педагогикалық журнал №4,2016ж
4. «Айқын» газеті № 4, 2016ж

СВЕДЕНИЕ ОБ АВТОРАХ

Кисметова Г.Н. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., доцент/ заведующая кафедрой иностранных языков, к.п.н., доцент ЗКГУ им. М.Утемисова

Утегалиева Б.Б. - шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы, магистр/старший преподаватель кафедры иностранных языков, магистр

Чечетко М.В. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шетел тілдері кафедрасының доценті, филология ғылымдарының кандидаты/доцент кафедры иностранных языков ЗКГУ им. М.Утемисова, кандидат филологических наук

Цубер И.А. - №21 ЖОМ жоғары категориялы мұғалім/ учитель высшей категории СОШ №21

Шунайбекова К.М. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шетел тілдері кафедрасының аға оқытушысы/старший преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им. М.Утемисова

Куспанова Б.М. - Ж.Досмухамедов атындағы педагогикалық колледждің оқытушысы/преподаватель педагогического колледжа им. Ж.Досмухамедова

Леньшина Е.Г. - №17 ЖОМ жоғары категориялы мұғалім/учитель высшей категории СОШ №17

Тукешова Н.М. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты/ магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Камахаева А.У. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты/ магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Иргалиева Г.Х. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты/ магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Нурушева Т.И. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы/ старший преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им. М.Утемисова

Кадыргалиева С.И. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы/ старший преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им. М.Утемисова

Фролов И.М. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им. М.Утемисова

Шамғонова Р.Г. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы/ старший преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им. М.Утемисова

Утебаева А.С. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им. М.Утемисова

Калиева А.А. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им. М.Утемисова

Ситалиева Р.Э. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им. М.Утемисова

Даулова Л.Т. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы/ преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им. М.Утемисова

Сапарғалиева М.Е. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им. М.Утемисова

Лявинскова О.В. - №3 ЖОББМ бастауыш сыныптардың жоғары санатты мұғалімі/ учитель начальных классов высшей категории СОШ №3

Утарова А.Г. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им. М.Утемисова

Есбергенова Г.И. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им. М.Утемисова

Селиханова С.В. - №3 ЖОББМ ағылшын тілі пәнінің 1 санатты мұғалімі/ учитель английского языка 1 категории СОШ №3

Клокова Н.Ю. - №3 ЖОББМ ағылшын тілі пәнінің 1 санатты мұғалімі/ учитель английского языка 1 категории СОШ №3

Жуматаева А.С. - Батыс Қазақстан инженерлік-технологиялық колледжінде 1 санатты оқытушы/ преподаватель Западно-Казахстанского инженерно-технологического колледжа

Бекмагамбетова А.М. - Батыс Қазақстан инженерлік-технологиялық колледжі/ преподаватель Западно-Казахстанского инженерно-технологического колледжа

Иманбаева Г.Т. - Жаңақала мектеп-гимназиясының ағылшын тілі пәні мұғалімі/ учитель английского языка Жангалинской школы-гимназии

Жиеналиева А.М. - №34 мектеп-гимназиясының ағылшын тілі пәні мұғалімі/ учитель английского языка школы-гимназии №34

Нурмахова Ж.Б. - №34 мектеп-гимназиясының ағылшын тілі пәні оқытушы/ учитель школы-гимназии №34

Макарова А.Б. - №34 мектеп-гимназиясының ағылшын тілі пәні оқытушы учитель английского языка школы-гимназии №34

Базарова Н.Н. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты/ магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Сахиева М. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты/ магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Абдрахманова Ш.О. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты/ магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Сапарғалиева А.А. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты / магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Кайдағалиева М.Б. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты / магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Құрасова Г.У. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 4-курс студенті/ студент 4 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им. М.Утемисова

Хайрекеева А.У. - №20 ЖОББМ бастауыш сынып мұғалімі/ учитель нач.классов СОШ №20

Куаншалиева Л.Ж. - №20 ЖОББМ бастауыш сынып мұғалімі/ учитель нач.классов сош №20

Сариева Р.Б. - №19 ЖОББМ ағылшын тілі пәні мұғалімі/ учитель английского языка СОШ №19

Куприянова Н.В. - №17 ЖОББМ ағылшын тілі пәні мұғалімі/ учитель английского языка СОШ №17

Матжанова Г.Ж. - БҚИТУ оқытушысы/ преподаватель ЗКИТУ

Есенгельдиева Г.Ж. - «Үміт» лингвистикалық гимназиясы/ лингвистическая гимназия «Үміт»

Муталова Д.С. - Жәңгір хан атындағы БҚАТУ оқытушысы/ преподаватель ЗКАТУ им.Жангир хана

Джанбаева И.У. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 303304 топ студенті/ студентка группы 303304 специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им.М.Утемисова

Жанабекова Р.Ж. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша студент/ студентка специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им.М.Утемисова

Кенжегалиева Т.Х. - №1 ОЖББМ мұғалімі/ учитель СОШ №1

Уразамбетова Р.С. - Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласының №6 орта мектептің ағылшын пәні мұғалімі/ учитель английского языка СОШ №6 г.Жанаозен, Мангыстауской области

Хабибуллина Г.С. -М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша ИЯ-22 топ студенті/ студентка группы ИЯ-22 специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им.М.Утемисова

Насимуллина А.Б. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы/ старший преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им.М.Утемисова

Габдешева А.Е. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им.М.Утемисова

Полянина О.Г. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы/ преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им.М.Утемисова

Турежанова Г.А. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр/ преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им.М.Утемисова

Бекмухамбетова С.Б. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы/ старший преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им.М.Утемисова

Тулегенова Э.Б. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр / преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им.М.Утемисова

Ташмуханбетова Ж.А. - №34 А.Тайманов атындағы мектеп-гимназиясында ағылшын тілі пәнінің 1 санатты мұғалімі / учитель английского языка 1 категории школы-гимназии №34 им. А.Тайманова

Кульжумиева А.А. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шет тілдері кафедрасының оқытушысы / преподаватель кафедры иностранных языков ЗКГУ им.М.Утемисова

Садыкова А. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша 1-курс магистранты / магистрант 1 курса специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им.М.Утемисова

Есениязова Ж.А. - Теректі ауданы, Таран негізгі мектебінің мұғалімі/ учитель Таранской ОШ, Теректинского района

Есеналиева Б.Н. - №34 мектеп-гимназиясының ағылшын тілі пәні мұғалімі/ учитель английского языка школы-гимназии №34

Хадесова А.З. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығы бойынша студенті/ студентка специальности «Иностранный язык: два иностранных языка» ЗКГУ им.М.Утемисова

Шуламбаева Г.С. - №20 орта жалпы білім беретін мектебінің 1 санатты бастауыш сынып мұғалімі/ учитель 1 категории СОШ №20

Габдешев Б.Е. - Жаңақала аудандық білім беру бөлімінің дене шынықтыру, АӘД пәндерінің әдіскері/ методист по НВП и физкультуре Жангалинского отдела образования

Куваншкалиева А.К. - Ақсай қ., Бөрлі ауданы, №3 ЖОМ педагог-психолог, дефектологы/ педагог-психолог, дефектолог ОШ №3 г.Аксая, Бурлинского района

Кадыргалиева Е.М. - №28 ЖОББМ ағылшын тілі пәні мұғалімі/ учитель английского языка СОШ №28

Сагиндикова А.Б. - №5 ЖОББМ мұғалімі/ учитель СОШ №5

Сағындықова А.И. - Атырау мұнай-газ университеті, оқытушы/ Атырауский университет нефти и газа

Аубакирова А.И. - №12 жалпы орта білім беретін мектеп мұғалімі/ учитель СОШ №12

Зубков В.С. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шетел тілдері кафедрасының Ph.D докторы / доктор Ph.D кафедры иностранных языков ЗКГУ им.М.Утемисова

Хохлачева Е.С. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шетел тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр / преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им.М.Утемисова

Құрманғали Ф.Т. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шетел тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр / преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им.М.Утемисова

Навекова Д.Б. - М.Өтемісов атындағы БҚМУ шетел тілдері кафедрасының оқытушысы, магистр / преподаватель кафедры иностранных языков, магистр ЗКГУ им.М.Утемисова

Сагингалиева Ш.О. - №38 лицейдің директоры/ директор лицея №38

Сагингалиева А.О. - БҚАТУ аға оқытушысы / старший преподаватель ЗКАТУ

Короткова Г.А. - №17 ЖОББМ мұғалімі/ учитель СОШ №17

СОДЕРЖАНИЕ:

ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО РЕКТОРА	3
------------------------------------	---

Пленарное заседание

Чечетко М.В. Университетский театр и школьный театр-опыт содружества.....	4
Цубер И.А. Овладение лексическими и грамматическими структурами на уроках английского языка на материале физики, химии, биологии, информатики.....	5
Шунайбекова К.М. К вопросу о грамматических особенностях при изучении современного немецкого языка.....	11
Куспанова Б.М. Роль сказки при обучении английскому языку на внеклассных занятиях.....	16
Леньшина Е.Г. Развитие устной речи учащихся через диалоговое обучение.....	18

I СЕКЦИЯ

ШЕТ ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢАШАЛАНДЫРУ: МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН КЕЛЕШЕГІ

МОДЕРНИЗАЦИЯ СОДЕРЖАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Тукешова Н.М. Қазіргі кезеңде мәселелік оқыту теориясының дамуы.....	22
Камахаева А.У. Descriptive features of George Gordon Byron's works.....	24
Иргалиева Г.Х. «Американская мечта» в романе Фрэнсиса Скотта Фицджерельда «Прекрасные и проклятые».....	26
Нурушева Т.И., Кадыргалиева С.И. Learning strategies in CLIL.....	28
Фролов И.М. Жанровая специфика «Кентерберийских рассказов» Джеффри Чосера.....	31
Шамгонова Р.Г. Изображение женских образов в малой прозе Томаса Гарди.....	35
Утебаева А.С. Истоки романтического движения в немецкой литературе.....	38
Калиева А.А. Способы словообразования неологизмов в английском языке.....	41
Ситалиева Р.Э. Специфика лексических особенностей социальных рекламных текстов на английском языке.....	43
Даулова Л.Т. Обучение английскому языку с учетом модальностей восприятия студентов.....	46
Сапаргалиева М.Е. Қазақ, ағылшын тіл білімі бағыттарындағы лингвистикалық терминдердің қалыптасуы.....	47

Лявинскова О.В. Развитие креативного мышления учащихся начальных классов на уроках познания мира.....	52
Утарова А.Г. Ағылшын тілі сабағында лексикалық дағдыларды қалыптастыру жолдарының ерекшеліктері.....	56
Есбергенова Г.И. Different methods to improve speaking skills of students.....	60
Селиханова С.В. Групповая форма работы как средство активизации учебного процесса на уроках английского языка.....	64
Клокова Н.Ю. Технология сотрудничества на уроках английского языка в школе.....	68
Жуматаева А.С. Шет тілін оқытудағы мақсат міндеттері және оқудағы орны.....	72
Бекмагамбетова А.М. Шет тілін үйретудегі ұлттық көзқарас.....	75
Иманбаева Г.Т. Ағылшын және қазақ мақал-мәтелдерінің ұқсастықтары мен ерекшеліктері.....	77
Жиеналиева А.М. Сын тұрғысынан ойлау мен жазу арқылы ағылшын тілі сабақтарында оқушы танымын арттыру.....	79
Макарова А.Б. Бастауыш сыныптарда оқушылардың ағылшын тілі пәніне қызығушылығын арттыру, лексикалық қорларын байыту, сөйлеу дағдыларын қалыптастыру.....	83
Базарова Н.Н. «Последний магнат»-незаконченный роман американского писателя Фрэнсиса Скотта Фицджеральда.....	86
Сахиева М. Архетипический образ дома в казахской и английской картинах мира.....	88
Абдрахманова Ш.О. Scientific basis of continuously linguo-methodical training of future foreign language teachers.....	90
Сапарғалиева А.А. Генри Филдинг. Анализ романа «История Тома Джонса, найденныша».....	93
Кайдағалиева М.Б. Интертекстуальность в научном гуманитарном дискурсе.....	94
Құрасова Г.У. Орта мектеп деңгейінде лексиканы оқыту ерекшеліктері.....	96
Хайрекеева А.У. Оқушыларды тұлға ретінде қалыптастыру жолдары.....	98
Қуаншалиева Л.Ж. Бастауыш сынып оқушыларының жаңартылған білім беру аясындағы дамуы.....	100
Сариева Р.Б. Нәтижеге бағытталған білім берудегі ағылшын тілін оқытудың маңыздылығы.....	102
Куприянова Н.В. Особенности использования современных средств обучения иностранному языку.....	106
Матжанова Г.Ж. Тілдік емес жоғары оқу орындарында ағылшын тілінің лексикасын оқытудың ерекшеліктері.....	110
Есенгельдиева Г.Ж. Орта мектептерде шет тілін оқытуда дискуссияның рөлі.....	112
Муталова Д.С. «Мәңгілік ел» ұлттық идеясы негізінде болашақ мамандарға ұлттық тәрбие беру.....	115
Джанбаева И.У. Самостоятельная работа как средство повышения качества знаний обучающихся.....	119

Жанабекова Р.Ж.	
Психолингвистические аспекты усвоения иностранного языка на базе родного языка...	121
Кенжегалиева Т.Х.	
Ағылшын тілі сабағында оқушылардың құзіреттілігін арттыру мақсатында лексика-грамматикалық тапсырмаларды түрлендіріп пайдалану.....	125
Уразамбетова Р.С.	
Бастауыш сыныптарда ағылшын тілі сабағында тақпақ өлеңдер жаттатқызу.....	129
Хабибуллина Г.С.	
Использование средств массовой информации на уроках английского языка.....	131
Сагингалиева А.О., Алманова Д.Р.	
Воспитательное значение пословиц и поговорок на уроке немецкого языка.....	134

II СЕКЦИЯ

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚҰРУ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУ БАҒЫТТАРЫ

РАЗРАБОТКА ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ ПО ИХ ПРИМЕНЕНИЮ

Кисметова Г.Н., Утегалиева Б.Б.	
Использование видео-ресурсов как средства формирования коммуникативной компетенции на уроках английского языка.....	137
Насимуллина А.Б., Сағындықова А.И.	
Ағылшын тілі сабақтарының инновациялық мазмұны және мектепте оқыту формалары.....	140
Габдешева А.Е.	
Шетел тілі сабақтарында инновациялық әдістері оқу-тәрбие үрдісіне пайдалану.....	145
Полянина О.Г.	
Особенности интерактивной технологии обучения в процессе профессиональной подготовки педагогов	147
Турежанова Г.А.	
Жоғарғы оқу орындамында шетел тілін оқыту үрдісінде жаңа технологияларды қолданудың маңызы	150
Бекмухамбетова С.Б.	
Интерактивные методы обучения на занятиях французского языка.....	154
Тулегенова Э.Б.	
Педагогикалық технологиялар арқылы болашақ ағылшын тілі мұғалімдерін даярлау....	157
Ташмуханбетова Ж.А.	
Ағылшын тілі сабағында оқушылардың ақпараттық дүние танымын қалыптастыра отырып, жаңа технология элементтерін пайдалану.....	162
Кульжумиева А.А.	
Using of information technologies as an improved method at the foreign language lessons....	168
Садыкова А.	
Информационные ресурсы в сети Интернет.....	171
Есениязова Ж.А.	
Ағылшын тілі сабақтарында деңгейлеп оқыту технологиясының тиімділігі.....	175
Есеналиева Б.Н.	
Ағылшын тілін оқытудағы жаңа технологияның маңызы.....	177
Хадесова А.З.	
Проектный метод как один из инновационных технологий при обучении иностранному языку.....	181
Шуламбаева Г.С.	
Бастауыш сынып оқушыларының пәндер бойынша дамуындағы ақпараттық технологияның маңызы.....	184

Габдешев Б.Е.	
Дене тәрбиесі сабағында оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жақтары...	187
Куваншкалиева А.К.	
Применение инновационных педагогических технологий в практику психолого-педагогического сопровождения детей ООП.....	188
Кадыргалиева Е.М.	
Speaking about schools.....	192
Сагиндикова А.Б.	
Ақпараттық-коммуникативті технологиялар көмегімен жазуға және жазбаша сөйлеуге үйрету.....	194
Аубакирова А.И.	
Ағылшын тілін оқытуда жаңа технологияларды қолдану тиімділігі.....	197

ІІІ СЕКЦИЯ

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҮШТІЛДІЛІКТІ ЕНДІРУДЕГІ ТӘЖІРИБЕЛІК ҚАДАМДАР

ПРАКТИЧЕСКИЕ ШАГИ ПО ВНЕДРЕНИЮ ТРИЯЗЫЧИЯ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Зубков В.С., Хохлачева Е.С.	
Реализация программы полиязычного образования в ЗКГУ им.М.Утемисова.....	200
Сагингалиева Ш.О.	
Жаһандандыру кезіндегі көптілділіктің қажеттілігі мен маңызы.....	203
Құрманғали Ф.Т.	
Issues in bilingualism.....	205
Навекова Д.Б.	
Заман-талабы-көптілді білім беру.....	209
Короткова Г.А.	
Реализация полиязычия на уроках русского языка и литературы.....	211
Нурмахова Ж.Б.	
«Үш тұғырлы тіл» идеясының жүзеге асуының маңызы.....	216
Сведение об авторах.....	218

**МЕКТЕПТЕРДЕ ЖӘНЕ ЖОО-ДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ
ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУДЫҢ ТЕОРИЯСЫ
МЕН ПРАКТИКАСЫ**

атты облыстық ғылыми-практикалық конференциясының
материалдары

Материалы
областной научно-практической конференции
**ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ
С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В ШКОЛЕ И В ВУЗЕ**

Жауапты редакторы
Ответственный редактор

Кужалиева Р. Р.

Компьютерде беттеген және дизайн
Компьютерная верстка и дизайн

Кажимова С. А.

Техникалық редакторлар
Технические редакторы

Сахметова С. К.
Айберсиева Ж. Х.
Есимғалиева Ж. З.

**АВТОРЛАРДЫҢ ТҮПНҰСҚАСЫНАН БАСЫЛЫП ШЫҚҚАН
ОТПЕЧАТАНО С ОРИГИНАЛОВ АВТОРОВ**

Көлемі 28,2 б.т. Таралымы 300 дана. Офсет қағазы.
Тапсырыс № 132

*М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің
Редакциялық баспа орталығы.
Орал қаласы, Достық даңғылы, 162.*